Luftfartsstyrelsens avlöningar böra höjas med 36 000 kronor jämfört med föregående budgetår i anledning av löneklassuppflyttningar samt för att möjliggöra överföring av två tjänstemän från anslaget Planering av allmänna arbeten till förevarande anslagspost. Härmed har den särskilda planeringsverksamheten för investeringsreserven, vilken tidvis sysselsatt upp till 31 befattningshavare, avvecklats.

Flygplatsorganisationens avlöningar böra ökas med 38 000 kronor i anledning av löneklassuppflyttningar.

Flygplatsorganisationens omkostnader böra minskas med 15 000 kronor med hänsyn till belastningen under förra budgetåret.

Beträffande övriga poster i statförslaget anser jag mig böra godtaga styrelsens beräkningar, dock att posterna underhåll och drift av radioanläggningar och underhåll och drift av teleutrustning böra ökas med sammanlagt allenast 233 000 kronor och posten utgifter för väderlekstjänst med allenast 68 000 kronor. Denna begränsning av utgiftsökningarna möjliggöres dels därigenom att tills vidare endast en ny flygplats på norrlandslinjen utrustas med ILS anläggning, dels därigenom att utgifterna för väderlekstjänst minskats på sätt som framgår av redogörelsen i sjätte huvudtiteln.

Med utgångspunkt härifrån kan underskottet å luftfartsfonden nästa budgetår beräknas till i runt tal 6,4 miljoner kronor. I beloppet ingår rörligt tillägg med endast 12 % och underskottet kommer sålunda att ökas med ett belopp, motsvarande den ökning av det rörliga tillägget som statsmakterna kunna komma att besluta. Därest pågående förhandlingar skulle leda till att staten förvärvar vissa av Aktiebolaget Aerotransports fastigheter på Bromma flygplats, kommer underskottet att minskas med den inkomst som i framtiden inflyter från dessa fastigheter. Någon slutlig beräkning huru underskottet kan komma att påverkas av nämnda förhållanden kan ej för närvarande företagas.

Såvitt nu kan bedömas bör dock underskottet kunna begränsas till det angivna beloppet av 6,4 miljoner kronor.

Frågan om en allmän nedskärning av luftfartsverkets driftkostnadsstat enligt de grunder, som under För flera huvudtitlar gemensamma frågor förordats beträffande statsmyndigheternas avlöningsanslag, har ej kunnat slutligt prövas i förevarande sammanhang. Anledningen härtill är, att luftfartsverkets organisation och omfattningen av den statliga markorganisationen för den civila luftfarten över huvud taget, efter utredningar av statens sakrevision och luftfartsstyrelsen, varit föremål för statsmakternas prövning så sent som våren 1950. Under den tid nu gällande driftkostnadsstat tillämpats ha tillräckliga erfarenheter icke vunnits rörande möjligheterna att redan nästa budgetår företaga en nedskärning av angiven art. Jag avser emellertid att senare under året ånyo upptaga denna fråga och anmäla densamma för Kungl. Maj:t i samband med fastställandet av den nya driftkostnadsstaten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för *Luftfartsfonden* å riksstaten för budgetåret 1951/52 upptaga ett underskott av 6 400 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Gösta Kahm.

BILAGA 18 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

RIKSGÄLDSFONDEN

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler fråga om stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1951/52 m. m. samt anför därvid följande.

Med skrivelse den 24 november 1950 har riksgäldskontoret överlämnat förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1951/52. Å utgiftssidan upptagas i detta förslag räntor till belopp av 344 270 200 kronor samt kapitalrabatter m. m. om tillhopa 1 250 100 kronor. Då inkomsterna beräknats till 5 520 300 kronor utvisar förslaget till stat ett underskott att avföras å riksstaten å 340 000 000 kronor, vilket utgör en ökning med 25 000 000 kronor i förhållande till det underskott, varmed räknats i riksstaten för innevarande budgetår. Stegringen beror på inträdd ökning av statsskulden och beräknad nyupplåning ävensom på det höjda ränteläget, framför allt beträffande skattkammarväxlar.

I riksgäldskontorets statförslag ingår en utgiftspost till ränta å beräknad nyupplåning med 19 990 172 kronor. Vid anmälan tidigare denna dag av finansplanen ha vissa överväganden gjorts i fråga om finansieringen av utgifterna för kapitalinvesteringarna för nästa budgetår. Mot bakgrunden härav torde ränteutgifterna för den beräknade nyupplåningen kunna nedräknas med 5 miljoner kronor i förhållande till riksgäldskontorets förslag. Jag förordar därför, att underskottet å riksgäldsfonden upptages med 335 miljoner kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna bilagda förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1951/52 *(bihang)*;

b) för *Riksgäldsfonden* å driftbudgeten för budgetåret 1951/52 upptaga ett underskott av 335 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lennart Eriksson.

Bihang.

Förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1951/52.

		Kronor
	Utgifter.	
A.	*Räntor å den fonderade statsskulden:*	
	Räntelöpande obligationslån:	
1.	Ränta å 1934 års 3 % lån	4 529 982
2.	» » 1937 » 3 % amorteringslån av den 1/2	1 477 824
3.	» » 1937 » 3 % » » » 1/3	984 936
4.	» » 1939 » 2 3/4 % lån	3 151 327
5.	» » 1941 » 4 % »	9 202 838
6.	» » 1941 » 3 % » med vinstutlottning..	1 500 000
7.	» » 1941 » 3 1/2 % »	11 249 487
8.	» » 1942 » 3 1/2 % »	15 005 512
9.	» » 1943 » 3 1/2 % » av den 15/3	8 103 610
10.	» » 1943 » 3 1/2 % » » » 15/4	12 490 678
11.	» » 1943 » 3 1/2 % » » » 1/11	11 216 100
12.	» » 1944 » 3 1/2 % » » » 15/3	7 492 888
13.	» » 1944 » 3 1/2 % » » » 15/12	18 765 565
14.	» » 1945 » 3 % » » » 1/7	13 998 180
15.	» » 1945 » 3 % » » » 1/11	10 613 670
16.	» » 1946 » 3 % » » » 1/2	17 817 300
17.	» » 1946 » 3 % » » » 15/12, *förslagsvis*	6 860 790
18.	» » 1949 » 2 1/2 % »	6 250 000
19.	» » 1949 » 2 3/4 % »	4 125 000
20.	» » 1950 » 3 % » , *förslagsvis*.....	7 377 420
21.	» » 1950 » 3 1/4 % » , *förslagsvis*.....	3 250 000
22.	» » 1941—1945 års 3 % lån (för inlösen av enskilda järnvägar)	1 840 826
		177 303 933
	Premieobligationslån:	
23.	Vinster å 1942 års premieobligationslån.....	9 872 000
24.	» » 1943 » »	5 253 000
25.	» » 1944 » »	5 991 500
26.	» » 1945 » »	7 880 000
27.	» » 1946 » »	3 700 000
28.	» » 1947 » »	7 400 000
		40 096 500
	Sparobligationer m. m.:	
29.	Ränta å sparobligationer, *förslagsvis*	4 000 000
30.	» » rikskonton, *förslagsvis*	800 000
31.	» » inlåning från sparbanker, *förslagsvis*	3 040 050
		7 840 050
	Statsskuldförbindelser:	
32.	Ränta å statsskuldförbindelser, *förslagsvis*	11 500 000

		Kronor
Lån hos statsinstitutioner och fonder m. m.:		
33. Ränta å lån hos statsinstitutioner och fonder m. m., *förslagsvis*		27 000 000
Av staten övertagna lån:		
34. Ränta å av staten övertagna lån, *förslagsvis*		1 135 000
Övrig fonderad statsskuld:		
35. Årsanslaget till Hans Maj:t Konungen	300 000	
36. Ränta å köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm	90 000	
37. Ränta å konung Carl XIII:s hemgiftskapital	7 500	
38. » » Göta kanals reparationsfond	7 045	404 545
		265 280 028
B. *Räntor å den tillfälliga statsskulden:*		
1. Ränta å skattkammarväxlar, *förslagsvis*	50 000 000	
2. » » vissa till riksgäldskontorets förvaltning överlämnade medel, *förslagsvis*	9 000 000	59 000 000
C. *Ränta å beräknad ny upplåning:*		
1. Ränta å beräknad ny upplåning, *förslagsvis*		14 990 172
D. *Kapitalrabatter m. m.:*		
1. Kapitalrabatter, *förslagsvis*	1 000 000	
2. Inlösningsprovisioner m. m., *förslagsvis*	250 000	
3. Kursförluster, *förslagsvis*	100	1 250 100
Summa		340 520 800

Inkomster.

A. *Räntor:*		
1. Ränta å uppköpta statsobligationer	170 000	
2. » » utlånade medel m. m.	4 000 000	4 170 000
B. *Uppgäld och kursvinster:*		
1. Uppgäld	100	
2. Kursvinster	100	200
C. *Diverse inkomster:*		
1. Preskriberade obligationer och kuponger m. m.	1 200 000	
2. Depositionsavgifter för premieobligationslånen	50 000	
3. Dragningslistor å premieobligationslånen	100 000	
4. Övriga diverse inkomster	100	1 350 100
Underskott att avföras å riksstatens driftbudget		335 000 000
Summa		340 520 800

508190. Stockholm. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag. 1951.

BILAGA 19 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

AVSKRIVNING AV NYA KAPITALINVESTERINGAR

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler frågan om anslag till *avskrivning av nya kapitalinvesteringar* samt anför därvid följande.

Under huvudtiteln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar uppföras anslag för täckning av den investeringsförlust, som uppstår i samband med genomförandet av helt eller delvis oräntabla nya kapitalinvesteringar. Dessa anslag ha tidigare ställts till riksgäldskontorets förfogande för att, i den mån investeringsanslagen uttagas, belastas till belopp motsvarande den beräknade investeringsförlusten. Samtidigt ha motsvarande avskrivningar verkställts i vederbörande kapitalfonders räkenskaper. Investeringens beskaffenhet har fått avgöra, huruvida avskrivningen skolat ske direkt eller genom det avskrivna beloppets uppförande på ett värdeminskningskonto. Vid omläggningen av kapitalbudgeten fr. o. m. budgetåret 1944/45 överfördes redovisningsskyldigheten mot riksstaten för investeringsanslagen till de fondförvaltande myndigheterna, vilket medförde den förändringen, att även avskrivningsanslagen ställas till dessa myndigheters förfogande, att i första hand utnyttjas för investeringsutgifternas bestridande.

Föreliggande riksstatsförslag innefattar åtskilliga anslag å kapitalbudgeten, beträffande vilka en investeringsförlust måste beräknas. Jag torde nu få i korthet redogöra för de fall, där så är förhållandet. Hemställan göres i anslutning till denna översikt om att erforderliga avskrivningsanslag skola äskas eller ock upptagas med beräknade belopp i riksstatsförslaget.

Statens affärsverksfonder. För avskrivning under statens affärsverksfonder torde endast de till försvarsberedskap vid telegrafverket och statens järnvägar äskade investeringsanslagen komma i fråga. Då dessa anslag böra avskrivas i sin helhet erfordras för avskrivningsändamål ett sammanlagt anslagsbelopp av 4 500 000 kronor, varav 2 000 000 kronor hänföra sig till anslaget till försvarsberedskap vid telegrafverket och 2 500 000 kronor till anslaget till försvarsberedskap vid statens järnvägar.

Statens allmänna fastighetsfond. Enligt av riksdagen godkända regler för avskrivning av investeringar i allmänna fastighetsfonden utgör grundavskrivningen vid nybyggnader för ämbetsverk 25 procent av anläggningskostnaden och vid nybyggnader för fångvården, sjukhus, forskningsinstitut och skolor 50 procent. Kostnader för ändrings- och reparationsarbeten, vilka icke öka fastighetsvärdet, avskrivas helt. För lotsverkets byggnader utgör grundavskrivningen 50 procent, dock avskrivas hamn- och fyranläggningar omedelbart i sin helhet. Kostnader för markförvärv avskrivas icke.

Med tillämpning av dessa grunder böra avskrivningsanslag i riksstatsförslaget uppföras på sätt framgår av följande sammanställning. Beträffande de investeringsanslag, vilka i riksstatsförslaget upptagits med allenast beräknade belopp, ha de däremot svarande avskrivningsanslagen likaledes beräknats.

Anslag	Investering Kronor	Avskrivning Kronor
Justitiedepartementet:		
Modernisering av vissa äldre fångvårdsanstalter	125 000	125 000
Pannanläggning vid ungdomsanstalten på Skenäs	41 000	20 500
Vattenanläggning för fångvårdsanstalterna på Hall och Håga	*104 000	* 52 000
Byggnadsarbeten vid egendomen Hildero	* 70 000	* 70 000
Ny ungdomsanstalt	*500 000	*250 000
Utrikesdepartementet:		
Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Köpenhamn	150 000	37 500
Kommunikationsdepartementet:		
Om- och tillbyggnad av Arvfurstens palats	345 000	86 300
Ombyggnad av fastigheten Atomena nr 1 i Stockholm	500 000	125 000
Ombyggnad av fastigheten Västertorn nr 2 i Stockholm	600 000	150 000
Utredning rörande nybyggnad inom kvarteren Fältväbeln och Fältöversten i Stockholm	75 000	18 800

* Beräknat belopp.

Anslag	Investering Kronor	Avskrivning Kronor
Nybyggnad för länsstyrelsen i Blekinge län ..	250 000	62 500
Nybyggnad för länsstyrelsen i Västernorrlands län m. m.	125 000	31 300
Nybyggnad för länsstyrelsen i Västerbottens län m. m.	75 000	18 800
Nybyggnad för länsstyrelsen i Norrbottens län	280 000	70 000
Merkostnader för vissa byggnadsarbeten	1 000 000	500 000
Finansdepartementet:		
Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.	500 000	125 000
Ecklesiastikdepartementet:		
Nybyggnader för kemiska och biokemiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m.	1 200 000	600 000
Om- och tillbyggnad av fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala	300 000	150 000
Vissa byggnadsarbeten vid Lunds universitet..	300 000	150 000
Ombyggnad av gamla geologiska institutionen vid universitetet i Lund	100 000	50 000
Ombyggnad av fysiologiska institutionen vid universitetet i Lund	285 000	142 500
Om- och tillbyggnad av universitetsbiblioteket i Lund	60 000	30 000
Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet	520 000	260 000
Kårhusbyggnad vid karolinska mediko-kirurgiska institutet	*1 000 000	*500 000
Ombyggnad av tandläkarhögskolans i Stockholm lokaler m. m.	900 000	450 000
Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm	1 500 000	750 000
Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola	1 000 000	500 000
Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna	190 000	95 000
Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna	* 800 000	*400 000
Jordbruksdepartementet:		
Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök	1 280 500	653 000
Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut	65 000	32 500

* Beräknat belopp.

Anslag	Investering Kronor	Avskrivning Kronor
Byggnadsarbeten å vissa staten tillhöriga byggnader vid Experimentalfältet	70 000	35 000
Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan	784 000	441 500
Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt	30 000	30 000
Byggnadsarbeten vid skogshögskolan	80 700	80 700
Handelsdepartementet:		
Utbyggnad av flygtekniska försöksanstalten	*4 340 000	*2 170 000
Ombyggnadsarbeten vid statens hantverksinstitut	41 000	41 000
Säkerhetsanstalter för sjöfarten	515 000	355 000
Inrikesdepartementet:		
Nybyggnad för statens rättskemiska och farmacevtiska laboratorier	1 800 000	900 000
Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.	*10 500 000	*5 250 000
Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skol- och yrkeshem i Vänersborg	37 000	37 000
Utbyggande av karolinska sjukhuset	* 2 300 000	*1 150 000
Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala	* 900 000	* 450 000
Vissa skyddsrumsanläggningar	6 500 000	6 500 000

Investeringsanslagen till modernisering av vissa äldre fångvårdsanstalter å 125 000 kronor, till byggnadsarbeten vid egendomen Hildero å 70 000 kronor, till byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök i vad avser ett belopp av 25 500 kronor, till byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan i vad avser ett belopp av 99 000 kronor, till byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt å 30 000 kronor, till byggnadsarbeten vid skogshögskolan å 80 700 kronor, till ombyggnadsarbeten vid statens hantverksinstitut å 41 000 kronor samt till vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skol- och yrkeshem i Vänersborg å 37 000 kronor böra avskrivas i sin helhet, då investeringarna avse sådana anläggnings- och reparationsarbeten som icke väsentligt komma att höja fastigheternas värden eller avse vissa anläggningar för jordbruksdrift. Investeringsanslaget till vissa skyddsrumsanläggningar bör liksom tidigare skett beträffande liknande anslag avskrivas i sin helhet. Beträffande anslaget till merkostnader för vissa byggnadsarbeten å 1 000 000 kronor, vilket avser byggnadsföretag, för vilka olika grundavskrivningsprocent — 50 eller 25 procent — tillämpats, torde avskrivningsmedlen i enlighet med tidigare tillämpade principer böra beräknas till 50 procent av investeringsbeloppet.

* Beräknat belopp.

Försvarets fonder. För investeringar i försvarets fastighetsfond skall enligt beslut av 1942 års riksdag (skr. nr 455) avskrivningsbehovet beräknas schablonmässigt till 50 procent av den totala investeringen i var och en av fastighetsfondens delfonder med undantag för kostnader för markförvärv, vilka icke underkastas någon avskrivning. Samma regler ha även tillämpats beträffande investeringar i den fr. o. m. budgetåret 1948/49 under försvarets fastighetsfond inrättade nya delfonden, befästningars delfond.

I proposition nr 111 till 1950 års riksdag med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1950/51 anmälde chefen för försvarsdepartementet bland annat ett av fortifikationsförvaltningen framlagt förslag rörande avskrivningsregler för befästningars delfond. Fortifikationsförvaltningen hade föreslagit att i princip samtliga anläggningar omedelbart borde avskrivas helt. Riksräkenskapsverket förordade för sin del att principen om 100-procentig avskrivning endast skulle tillämpas vid anvisande av nya investeringsanslag för delfonden, under det att investeringar, för vilka anslag redan anvisats å kapitalbudgeten, borde avskrivas i den ordning som förutsatts vid anslagens beviljande. Avskrivningsfrågan ansågs emellertid böra utredas ytterligare innan förslag förelades riksdagen.

Fortifikationsförvaltningen har sedermera efter samråd med riksräkenskapsverket inkommit med nytt förslag till avskrivningsregler för ifrågavarande delfond. Därvid har bland annat föreslagits att nya investeringsanslag under delfonden i sin helhet skola avskrivas omedelbart. En närmare redogörelse för ämbetsverkens förslag kommer att lämnas av chefen för försvarsdepartementet i propositionen med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1951/52. Därvid kommer att föreslås, att nya investeringar under befästningars delfond avskrivas i sin helhet. I enlighet härmed beräknas avskrivningsanslaget för denna delfond.

Under arméns, marinens, flygvapnets och befästningars delfonder upptagas investeringsanslag om tillhopa 8 625 000, 2 520 000, 21 875 000 resp. 37 585 000 kronor. Härav avses för markförvärv 800 000 kronor under arméns delfond, 30 000 kronor under marinens delfond och 725 000 kronor under flygvapnets delfond. Under arméns delfond har vidare upptagits ett anslag till ordnande av Stockholms luftvärnsregementes förläggning å 1 000 000 kronor. De för sistnämnda anslag erforderliga avskrivningsmedlen synas kunna bestridas medelst anlitande av tidigare av de s. k. Ladugårdsgärdesmedlen avsatt belopp, vilket ännu ej helt disponerats. Avskrivningsanslagen under delfonderna böra alltså beräknas till 3 412 500, 1 245 000, 10 575 000 resp. 37 585 000 kronor.

Statens utlåningsfonder. För investeringar i värnpliktslånefonden, statens lånefond för universitetsstudier, allmänna studielånefonden och kronotorparnas inventarielånefond, beträffande vilka fonder utlämnade lån löpa räntefritt, torde total avskrivning böra ske. Avskrivningsanslagen upptagas alltså till 150 000, 2 500 000, 3 500 000 resp. 50 000 kronor. Investeringsanslagen till lånefonden för bostadsbyggande och fiskerilånefonden å 220 000 000

resp. 1 000 000 kronor torde liksom tidigare skett beträffande liknande anslag böra avskrivas med 25 procent. Avskrivningsanslagen upptagas alltså med 55 000 000 resp. 250 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd. För de under fonden upptagna investeringarna till lån till anordnande av kollektiva tvätterier å 1 500 000 kronor och till lån till anordnande av allmänna samlingslokaler å 3 500 000 kronor torde avskrivningsbehovet böra beräknas i enlighet med hittills tillämpade regler. Avskrivningsanslagen upptagas alltså i riksstatsförslaget med 25 resp. 65 procent av det beräknade resp. äskade investeringsbeloppet eller med 375 000 resp. 2 275 000 kronor. Beträffande anslagen till lån till tekniska högskolans i Stockholm studentkår å 400 000 kronor och lån till akademiska föreningen i Lund å 600 000 kronor, torde — då lånen avses skola vara såväl ränte- som amorteringsfria — total avskrivning böra ske. Likaså bör anslaget till lån till svenska diakonsällskapet för anordnande av ett epileptikerhem m. m. å 700 000 kronor avskrivas i sin helhet. Då sistnämnda lån, som avses skola löpa räntefritt, endast till en viss del är amorteringsfritt, förutsätter jag att inflytande amorteringar tillgodoföras den under driftbudgeten upptagna inkomsttiteln Övriga diverse inkomster.

Sammanfattning och hemställan. Avskrivningsanslagen uppgå tillsammans till 147,1 miljoner kronor. En översikt över huru anslagen fördela sig på olika fonder och departement lämnas i följande tablå.

	Statens affärsverksfonder	Statens allmänna fastighetsfond	Försvarets fonder	Statens utlåningsfonder	Fonden för låneunderstöd	Summa
II. Justitiedepartementet	—	517 500	—	—	—	517 500
III. Utrikesdepartementet	—	37 500	—	—	—	37 500
IV. Försvarsdepartementet...	—	—	52 817 500	150 000	—	52 967 500
V. Socialdepartementet	—	—	—	55 000 000	2 650 000	57 650 000
VI. Kommunikationsdepartementet...	4 500 000	1 062 700	—	—	—	5 562 700
VII. Finansdepartementet	—	125 000	—	—	—	125 000
VIII. Ecklesiastikdepartementet	—	4 077 500	—	6 000 000	1 000 000	11 077 500
IX. Jordbruksdepartementet	—	1 272 700	—	300 000	—	1 572 700
X. Handelsdepartementet...	—	2 566 000	—	—	—	2 566 000
XI. Inrikesdepartementet	—	14 287 000	—	—	700 000	14 987 000
Summa	**4 500 000**	**23 945 900**	**52 817 500**	**61 450 000**	**4 350 000**	**147 063 400**

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels, under förutsättning att motsvarande investeringsanslag beviljas, anvisa följande *reservationsanslag* till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1951/52 i härefter angivna fonder, nämligen

Telegrafverkets fond:

Kommunikationsdepartementet:

Försvarsberedskap vid telegrafverket	2 000 000

Statens järnvägars fond:

Kommunikationsdepartementet:

Försvarsberedskap vid statens järnvägar	2 500 000

Statens allmänna fastighetsfond:

Justitiedepartementet:

Modernisering av vissa äldre fångvårdsanstalter	125 000
Pannanläggning vid ungdomsanstalten på Skenäs	20 500

Utrikesdepartementet:

Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Köpenhamn	37 500

Kommunikationsdepartementet:

Om- och tillbyggnad av Arvfurstens palats ..	86 300
Ombyggnad av fastigheten Atomena nr 1 i Stockholm	125 000
Ombyggnad av fastigheten Västertorn nr 2 i Stockholm	150 000
Utredning rörande nybyggnad inom kvarteren Fältväbeln och Fältöversten i Stockholm ..	18 800
Nybyggnad för länsstyrelsen i Blekinge län ..	62 500
Nybyggnad för länsstyrelsen i Västernorrlands län m. m.	31 300
Nybyggnad för länsstyrelsen i Västerbottens län m. m.	18 800
Nybyggnad för länsstyrelsen i Norrbottens län	70 000
Merkostnader för vissa byggnadsarbeten	500 000

Finansdepartementet:

Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.	125 000

Ecklesiastikdepartementet:

Nybyggnader för kemiska och biokemiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m.	600 000
Om- och tillbyggnad av fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala	150 000
Vissa byggnadsarbeten vid Lunds universitet	150 000
Ombyggnad av gamla geologiska institutionen vid universitetet i Lund	50 000
Ombyggnad av fysiologiska institutionen vid universitetet i Lund	142 500
Om- och tillbyggnad av universitetsbiblioteket i Lund	30 000
Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet	260 000
Ombyggnad av tandläkarhögskolans i Stockholm lokaler m. m.	450 000
Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm	750 000
Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola	500 000
Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna	95 000

Jordbruksdepartementet:

Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök	653 000
Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut	32 500
Byggnadsarbeten å vissa staten tillhöriga byggnader vid Experimentalfältet	35 000
Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan	441 500
Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt	30 000
Byggnadsarbeten vid skogshögskolan	80 700

Handelsdepartementet:

Ombyggnadsarbeten vid statens hantverksinstitut	41 000
Säkerhetsanstalter för sjöfarten	355 000

Inrikesdepartementet:

Nybyggnad för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier	900 000
Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skol- och yrkeshem i Vänersborg	37 000
Vissa skyddsrumsanläggningar	6 500 000

Försvarets fonder.

Försvarsdepartementet:

Försvarets fastighetsfond:	
Arméns delfond	3 412 500
Marinens delfond	1 245 000
Flygvapnets delfond	10 575 000
Befästningars delfond	37 585 000

Statens utlåningsfonder.

Ecklesiastikdepartementet:

Statens lånefond för universitetsstudier	2 500 000
Allmänna studielånefonden	3 500 000

Jordbruksdepartementet:

Kronotorparnas inventarielånefond	50 000
Fiskerilånefonden	250 000

Fonden för låneunderstöd.

Socialdepartementet:

Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler	2 275 000

Ecklesiastikdepartementet:

Lån till tekniska högskolans i Stockholm studentkår	400 000
Lån till akademiska föreningen i Lund	600 000

Inrikesdepartementet:

Lån till svenska diakonsällskapet för anordnande av ett epileptikerhem m. m.	700 000

dels i avbidan på särskild proposition beräkna följande *reservationsanslag* till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1951/52 i härefter angivna fonder, nämligen

Statens allmänna fastighetsfond.

Justitiedepartementet:

Vattenanläggning för fångvårdsanstalterna på Hall och Håga	52 000
Byggnadsarbeten vid egendomen Hildero	70 000
Ny ungdomsanstalt	250 000

Ecklesiastikdepartementet:

Kårhusbyggnad vid karolinska mediko-kirurgiska institutet	500 000
Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna	400 000

Handelsdepartementet:

Utbyggnad av flygtekniska försöksanstalten	2 170 000

Inrikesdepartementet:

Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.	5 250 000
Utbyggande av karolinska sjukhuset	1 150 000
Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala	450 000

Statens utlåningsfonder.

Försvarsdepartementet:

Värnpliktslånefonden	150 000

Socialdepartementet:

Lånefonden för bostadsbyggande	55 000 000

Fonden för låneunderstöd.

Socialdepartementet:

Lån till anordnande av kollektiva tvätterier	375 000

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Lennart Eriksson.

508293. Stockholm. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag. 1951.

BILAGA 20 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

AVSKRIVNING AV OREGLERADE KAPITALMEDELSFÖRLUSTER

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler de frågor som röra anslag till *avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster* samt anför därvid följande.

I anslutning till 1938 års budgetreform upprättades per den 30 juni 1938 en fond för oreglerade kapitalmedelsförluster för redovisning av förluster, som uppkommit å statens kapitalfonder och överförts till fonden i den ordning Kungl. Maj:t för varje särskilt fall bestämt. Å fonden, som står under riksgäldskontorets förvaltning, skola icke redovisas följande förluster å statens kapitalfonder, nämligen förluster för riksbanksfonden, sådana förluster för statens affärsverksfonder, statens pensionsfonder och riksgäldsfonden, som äro av den mindre omfattning, att de normalt böra täckas av löpande inkomster, samt förluster, för vilka täckning kan beredas av inom vederbörande fond verkställda avsättningar till förnyelsefond eller värdeminskningskonto. Innan jag ingår på de frågor om avskrivning av å fonden redovisade förluster, som nu böra anmälas för riksdagen, torde jag på sedvanligt sätt få anmäla spörsmålet om redovisning av vissa ackordsuppgörelser.

Ackordsuppgörelser angående lån från statens utlåningsfonder m. m. Med bifall till propositionen nr 281 har 1940 års lagtima riksdag (skr. nr 373) bemyndigat Kungl. Maj:t att i fråga om vissa statliga lån, i den mån ej annat föranledes av särskilda föreskrifter för viss låneverksamhet, efter prövning av omständigheterna i varje föreliggande fall biträda ackord i eller

utom gäldenärs eller löftesmans konkurs, ävensom att eljest vid gäldenärs eller löftesmans obestånd helt eller delvis eftergiva långivarens rätt, så ock att, där särskilt vägande skäl därtill föranleda, medge betalningsanstånd även i fall, då sådant anstånd ej påkallas av gäldenärs eller löftesmans iråkade obestånd.

Bemyndigandet gäller i fråga om lån från statens utlåningsfonder med undantag av lånefonden för anskaffning av motorvagnar m. m. åt enskilda järnvägar; lånefordringar under fonden för låneunderstöd, vilka hänföra sig till anslag för viss lånerörelse, med undantag av lån från allmänna järnvägslånefonden, bibanelånefonden och allmänna byggnadslånefonden; lån från jämtländska lappväsendets fond, Västerbottens och Norrbottens lappfonder (fr. o. m. den 1 juli 1943 statens lappfond); samt lån från folkpensioneringsfonden för ändamål, som avses i § 4 mom. 1 punkt 8 i reglementet angående förvaltningen av nämnda fond.

Riksdagen medgav tillika, att befogenheten finge av Kungl. Maj:t delegeras åt underordnad myndighet, respektive riksbanken och riksgäldskontoret.

Vid lämnandet av detta bemyndigande uttalade riksdagen emellertid önskemålet, att redovisning i någon lämplig form årligen skulle lämnas riksdagen för beslut rörande ackordsuppgörelser och andra efterskänkanden, som fattats på grund av bemyndigandet.

Den äskade redovisningen torde på sätt tidigare skett få lämnas riksdagen i den formen, att avskrifter av de under föregående kalenderår fattade besluten angående biträdande av ackord ävensom andra efterskänkanden av statens rätt, som innefatta mera än ett medgivande av betalningsanstånd, tillställas riksdagens vederbörande utskott jämte en sammanfattande förteckning.

I enahanda ordning torde redovisning få lämnas för de fall, i vilka Kungl. Maj:t under föregående kalenderår tagit i anspråk det av 1942 års riksdag (prop. nr 241; skr. nr 388) lämnade bemyndigandet att tills vidare efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall biträda ackord i fråga om kronans fordringar för försåld fast egendom.

Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. Enligt av 1939 års lagtima riksdag godkända principer skall under denna rubrik årligen äskas ett anslag till belopp, som kan antagas genomsnittligt bereda täckning för de förluster som för varje år bruka uppkomma. I riksstaterna för budgetåren 1939/40—1945/46 har ifrågavarande anslag upptagits till ett avrundat belopp av 1,5 miljoner kronor. Med hänsyn till det stora avskrivningsbehov, som väntats komma att framträda i fråga om vissa tidigare beslutade investeringar, bland vilka särskilt må nämnas de omfattande statliga investeringarna i bostadsproduktionen av delvis subventionsnatur, har anslaget för budgetåret 1946/47 uppförts i riksstaten med 10 miljoner kronor. Dessutom ha sistnämnda budgetår under förevarande huvudtitel anvisats anslag å tillhopa 13,9 miljoner kronor för avskrivning å vissa äldre kapitalinvesteringar.

I riksstaterna för budgetåren 1947/48 och 1948/49 har anslaget upptagits med 50 miljoner kronor samt för budgetåret 1949/50 med 15 miljoner kronor. I gällande riksstat är anslaget likaledes uppfört med 15 miljoner kronor.

Med skrivelse den 4 december 1950 har riksgäldskontoret överlämnat en redogörelse angående överföring till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster under budgetåret 1949/50 av förluster å statens kapitalfonder.

Av redogörelsen framgår att följande förluster av fondförvaltande myndigheter anmälts och per den 30 juni 1950 överförts till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster:

Myndighet och fond	
Statskontoret:	
Kolonisternas kreaturs- och redskapslånefond	1 120: 60
Fonden för låneunderstöd: Statskontorets delfond	33 965: 39
Riksbanken:	
Statens bosättningslånefond	242 398: 89
Egnahemslånefonden	19 972: 39
Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden	1 791: 60
Försvarets civilförvaltning:	
Försvarets fastighetsfond: Arméns delfond	34 145: 92
Försvarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond	156 148: 75
Summa kronor	489 543: 54

Vidare ha under budgetåret 1949/50 till följd av särskilda beslut av Kungl. Maj:t, i vissa fall enligt riksdagens bemyndigande, följande förluster överförts:

Fond	
Fonden för förlag till statsverket:	
Lån till universitetet i Uppsala för anordnande av lokaler m. m. för institutet för högspänningsforskning	425 000: —
Uppförande av en sjukhuspaviljong vid garnisonssjukhuset i Boden m. m.	79 515: 75
Utvidgning av tvångsarbetsanstalten i Landskrona m. m.	158 317: 95
Anläggningskapital för nya sulfitspritfabriker	9 030 350: —
Förlagskapital för drift av vissa fartyg	121 340: 10
Viss försökstillverkning för aluminiumindustrien	46 112: 80
Förskott till vissa plankostnader:	
Länsstyrelsen i Västmanlands län	328: 18
Fonden för kreditgivning till utlandet:	
Kursförlust vid återföring till riksbanken av vissa under fonden för kreditgivning till utlandet bokförda valutatillgångar	8 467 121: 31
Avskrivning av vissa till Norge lämnade statskrediter	1 280 274: 32
Fonden för varukredit	977 322: 12
Summa kronor	20 585 682: 53

Fonden har sålunda för sistnämnda budgetår belastats för förluster med tillhopa 21 075 226 kronor 7 öre. Härefter utgjorde balansen av disponibla medel å fonden 9 129 300 kronor 81 öre.

Utöver vad som erfordras för årlig avskrivning av smärre oreglerade kapi-

talmedelsförluster böra medel under förevarande anslag även för nästa budgetår beräknas för retroaktiv avskrivning av vissa tidigare beslutade investeringar. Anslaget synes kunna beräknas till 15 miljoner kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 15 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lennart Eriksson.

508284. Stockholm. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag. 1951.

BILAGA 21 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1951/52 och anför därvid följande.

Översikt av fastighetsfondens ställning m. m.

Statens allmänna fastighetsfond omfattar tio delfonder, av vilka slottsbyggnadernas och beskickningsfastigheternas delfonder förvaltas av byggnadsstyrelsen och de övriga stå under förvaltning av fångvårdsstyrelsen, medicinalstyrelsen, byggnadsstyrelsen, generaltullstyrelsen, Uppsala universitet, Lunds universitet, direktionen för karolinska sjukhuset och lotsstyrelsen. Fastighetsfonden är anordnad såsom en kapitalfond, vilket innebär, att — förutom kapitalbehållningen — fondens inkomster och utgifter redovisas i rikshuvudboken. Inkomst- och utgiftsstat för fonden fastställes årligen av Kungl. Maj:t och riksdagen. Å utgiftssidan i denna stat upptagas anslagsposter för bestridande från fonden av reparations- och underhållskostnader m. m. samt för avsättning till värdeminskningskonto. Från fondens stat bestridas vidare hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden. Å statens inkomstsida beräknas, förutom hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden samt diverse inkomster, en post för varje delfond, benämnd ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler; över denna post redovisas de belopp som för nämnda ändamål anvisas under de olika huvudtitlarna på riksstaten. Fondens överskott redovisas på särskild titel på riksstatens inkomstsida.

Fastighetsfondens kapitalbehållning uppgick den 1 juli 1949 till 341,52 miljoner kronor. Enligt en av riksräkenskapsverket i samband med riksbokslutet upprättad sammanställning ha under budgetåret 1949/50 kapitalinvesteringarna i fonden uppgått till 37,68 miljoner kronor, medan utgifterna å motsvarande avskrivningsanslag utgjort 17,76 miljoner kronor och avskrivningsmedlen inom fonden, bidrag från kommuner samt övriga kapitalmedel uppgått till 8,15 miljoner kronor. Nettoökningen av fondens behållning på grund av nyinvestering har således uppgått till 11,77 miljoner kronor. Genom invärderingar och omföringar mellan kapitalfonder har fastighetsfondens kapitalbehållning ökat med 4,46 miljoner kronor. Den utgående behållningen den 30 juni 1950 uppgick sålunda till 357,75 miljoner kronor.

Den för budgetåret 1949/50 fastställda staten för fastighetsfonden balanserade på 33,48 miljoner kronor. Inkomsterna beräknades till detta belopp, medan utgifterna och överskottet upptogos till resp. 19,30 och 14,18 miljoner kronor. Utfallet av staten framgår av en i budgetredovisningen (s. 190 o. f.) intagen sammanställning. Enligt denna har fondens överskott uppgått till 13,93 miljoner kronor, vilket belopp alltså tillförts statsregleringen. Till reparations- och underhållskostnader m. m. ha åtgått 9,22 miljoner kronor. Behållningen av reserverade reparationsmedel har under budgetåret uppgått från 2,89 till 3,41 miljoner kronor.

Den för innevarande budgetår gällande staten för fastighetsfonden är fastställd genom brev den 31 mars 1950 (statsverkspropositionen Bil. 21, riksdagens skrivelse nr 84).

Från och med budgetåret 1944/45 har genomförts en omläggning av arbetsåret för reparationsverksamheten, varigenom detta lösgjorts från sin förutvarande bundenhet vid budgetåret och i stället börjar i månaderna mars— april. Härigenom kan reparationsverksamheten förläggas till vår- och försommarmånaderna, så att den icke liksom tidigare sammanfaller med byggnadsindustriens högsäsong i slutet av sommaren och början av hösten. En förutsättning härför är, att Kungl. Maj:ts förslag till stat för fastighetsfonden framlägges i statsverkspropositionen och att staten fastställes av riksdagen under dess tidigare skede.

Det förslag till stat för allmänna fastighetsfonden, som framlägges i det följande *(bilaga)*, slutar på ett belopp av 37 039 000 kronor, vilket innebär en ökning av omslutningssumman med 1 905 000 kronor. Ökningen betingas i första hand av en höjning av posterna till reparations- och underhållskostnader med sammanlagt 892 000 kronor. Avsättningen till värdeminskningskonto ökar med 509 000 kronor och hyresavgifterna med 110 000 kronor. Hyresinkomsterna förutses öka med 56 000 kronor och diverse inkomster minska med 1 000 kronor. Fondens överskott förutsättes öka med 394 000 kronor. Slutligen betingar balansen i staten en uppräkning av ersättningsanslagen till fonden med sammanlagt 1 850 000 kronor.

Till grund för förslaget till stat för fastighetsfonden ha lagts av vederbörande förvaltningsmyndigheter avgivna statförslag för resp. delfonder, varöver riksräkenskapsverket den 8 december 1950 avgivit utlåtande.

Reparations- och underhållskostnader m. m.

I enlighet med vad Kungl. Maj:t föreskrivit ha de fondförvaltande myndigheterna avgivit redogörelser för användningen under budgetåret 1949/50 av medel, som under här ifrågavarande anslagsposter ställts till förfogande. Beträffande redogörelsernas innehåll torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

I detta sammanhang må erinras, att vid behandlingen av förslaget till stat för fastighetsfonden vid 1943 års riksdag (prop. nr 71) ställning togs till frågan om principerna för beräkningen av medelsbehovet för reparationsändamål. De av Kungl. Maj:t i nämnda sammanhang godkända beräkningsgrunderna, mot vilka riksdagen icke riktat erinran, innebära huvudsakligen följande.

Beloppet av erforderliga reparationsmedel erhålles genom multiplicering av byggnadsbeståndets bokförda värde med en viss procentsats, underhållsprocenten. I byggnadsbeståndets bokförda värde ingå icke de byggnader, som färdigställas under det budgetår, som närmast föregår det budgetår statförslaget avser. Underhållsprocenten anpassas efter byggnadernas ålder. Sålunda fastställes ett visst procenttal för gamla byggnader och ett annat för nya byggnader. Under de första åtta åren halveras vidare underhållsprocenten för de nya byggnaderna. Underhållsprocenten eller det erhållna reparationsmedelsbehovet omräknas slutligen med hänsyn till inträffade förändringar i prisläget på byggnadsmarknaden, vilka förändringar framgå av byggnadsstyrelsens reparationskostnadsindex.

Det sålunda beräknade beloppet av erforderliga medel för reparationer och underhåll utgör en ram för medelstilldelningen, vilken sedan med hänsyn till läget på arbetsmarknaden, materialtillgången, den statsfinansiella situationen m. m. av statsmakterna underkastas eventuellt erforderliga justeringar.

I brev den 1 mars 1946 förklarade Kungl. Maj:t, att beräkningen av medelsbehovet för reparations- och underhållskostnader tills vidare fr. o. m. budgetåret 1946/47 skulle beträffande fångvårdsstyrelsens, medicinalstyrelsens, byggnadsstyrelsens, Uppsala universitets och Lunds universitets delfonder ske i enlighet med de principer, som förordats i förenämnda proposition, och att härvid värdena å nyuppförda byggnader i förekommande fall skulle omräknas till 1935 års prisnivå i enlighet med de i 1946 års statsverksproposition, del 22, s. 6—7 återgivna, av byggnadsstyrelsen förordade principerna.

De byggnadsvärden, som byggnaderna skulle ha betingat, därest de uppförts år 1935, bestämmas från och med budgetåret 1949/50 med tillämpning av byggnadsstyrelsens nybyggnadskostnadsindex, som av styrelsen årligen kompletteras med hänsyn till inträffade förändringar i kostnadsläget på byggnadsmarknaden.

Beträffande reparationskostnadsindex har byggnadsstyrelsen anmält, att

denna med 1935 som basår för år 1950 beräknats till 188, vilket är lika med föregående år.

Slottsbyggnadernas delfond. Till reparations- och underhållskostnader m. m. för denna delfond ha för innevarande budgetår anvisats sammanlagt 913 000 kronor, varav 543 000 för de kungl. slotten med tillhörande byggnader, 80 000 för uthyrda lägenheter vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga, 250 000 för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m. samt 40 000 för vissa iståndsättningsarbeten.

Av det för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m. anvisade beloppet ha 160 000 kronor beräknats för det löpande underhållet och återstoden, 90 000 kronor, för särskilda, mera kostnadskrävande arbeten av reparations- och underhållskaraktär.

För nästa budgetår har byggnadsstyrelsen i skrivelse den 3 oktober 1950 hemställt om anvisande av sammanlagt 1 024 000 kronor. Styrelsen har därvid räknat med oförändrat medelsbehov för slottsbyggnaderna och de uthyrda lägenheterna, medan däremot delposten för vissa historiska byggnader ansetts böra höjas med 19 000 kronor till 269 000 kronor och delposten för vissa iståndsättningsarbeten med 92 000 kronor till 132 000 kronor.

I fråga om medelsbehovet för de historiska byggnaderna anför byggnadsstyrelsen, att det för normala underhållsarbeten beräknade beloppet, 160 000 kronor, visat sig otillräckligt för att hålla byggnaderna i ett tillfredsställande skick. Styrelsen hemställer därför att beloppet ökas med 15 000 kronor till 175 000 kronor. Återstoden av det under förevarande delpost äskade beloppet fördelar sig enligt följande.

För budgetåret 1950/51 har under delposten ett belopp av 10 000 kronor ställts till byggnadsstyrelsens förfogande för vissa avtäcknings- och konserveringsarbeten m. m. inom det område å Uppsala slott, där under senare år omfattande utgrävnings- och konserveringsarbeten ägt rum. Byggnadsstyrelsen hemställer att för nästa budgetår ytterligare 23 000 kronor anvisas för ändamålet (jfr 1950 års statsverksproposition Bil. 21, s. 5 och 16). De återstående arbetena hänföra sig i första hand till bastionen Gräsgården, som måst avstängas då den saknar skyddsräcke, samt ruinpartierna norr om kung Jans port, som stå helt oskyddade för väder och vind och vilkas bestånd därigenom allvarligt äventyras. — Byggnadsstyrelsen har vidare upprepat sin förra året gjorda hemställan om anvisande av 15 000 kronor för reparation av de av röta angripna träkonstruktionerna till en av tornhuvarna på Kalmar slott (se statsverkspropositionen, Bil. 21, s. 5). Styrelsen uppger att sådan reparation är erforderlig för att hindra att rötskadorna spridas till övriga delar av tornet. — Slutligen har byggnadsstyrelsen — i avvaktan på resultatet av den pågående utredningen rörande Bogesunds slott — föreslagit att i delposten inräknas ett belopp av 56 000 kronor för slottets fortsatta underhåll.

I staten för innevarande budgetår ha under förevarande delpost beträffande Bogesunds slott anvisats dels 50 000 kronor till täckande av ett av domänstyrelsen förskotterat belopp för vissa skyddsåtgärder å slottsbygg-

naden och dels 30 000 kronor till det löpande underhållet av slottsbyggnaden (se 1950 års statsverksproposition Bil. 21, s. 4 och 5; statsutsk. utl. nr 42; r. skr. nr 84). Kungl. Maj:t har ännu icke meddelat beslut angående dispositionen av sistnämnda belopp.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1950 tillkallades utredningsmän[1] för att undersöka frågan huruvida Bogesunds slott för framtiden borde bevaras såsom kulturhistoriskt byggnadsminnesmärke (1950 års Bogesundskommitté). I direktiven anfördes bl. a. följande.

Utredningen bör i första hand inriktas på frågan huruvida slottsbyggnaden helt eller delvis kan anses äga så stort kulturhistoriskt värde att för densamma bör meddelas sådan föreskrift som avses i 20 § kungörelsen den 26 november 1920 (nr 774) med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet. Besvaras frågan jakande ankommer det på utredningen att framlägga förslag om de vidare åtgärder som kunna befinnas erforderliga för att åt eftervärlden bevara Bogesunds slott eller delar därav. Prövningen får givetvis ske med beaktande också av de kostnader som kunna vara förenade med slottets iståndsättande och bibehållande i framtiden. Skulle utredningen däremot finna att det med hänsyn till kostnaderna eller ur andra synpunkter ej kan anses ligga i det allmännas intresse att slottet bevaras såsom kulturhistoriskt byggnadsminnesmärke, torde utredningen få utmynna i förslag om åtgärder för dess nedläggande. Utredningsarbetet synes till väsentlig del kunna grundas på av riksantikvarieämbetet och byggnadsstyrelsen tidigare lämnade redogörelser för slottets historia och nuvarande tillstånd.

Med skrivelse den 28 november 1950 har *1950 års Bogesundskommitté* framlagt förslag angående Bogesunds slotts bevarande och vidtagande av åtgärder för dess skydd mot fortsatt förstörelse.

I skrivelsen lämnas inledningsvis en redogörelse för slottets historik. Vidare redovisas i skrivelsen de förslag, som under de senaste åren framlagts i fråga om slottsbyggnadens framtida användning, och de åtgärder, som i avvaktan på en fullständig upprustning av byggnaden vidtagits i syfte att hindra dess totala förstörelse. Av skrivelsen i övrigt inhämtas i huvudsak följande.

I fråga om det kulturhistoriska värde som byggnaden kan äga ha inom kommittén skilda meningar kommit till uttryck; två av ledamöterna ha funnit slottet böra betraktas såsom kulturhistoriskt byggnadsminnesmärke, medan den tredje ledamoten intagit en härifrån avvikande mening. Med hänsyn härtill har kommittén icke ansett sig vilja framlägga förslag om att för slottet för närvarande meddelas sådan föreskrift som avses i 20 § i 1920 års kungörelse. Huruvida en sådan föreskrift skall meddelas eller ej bör enligt kommittén slutligen prövas i samband med att ställning tages till frågan om utnyttjandet av Bogesundsegendomen i dess helhet.

Med hänsyn till att ett fullständigt iordningställande av slottet för kongress- och hotellverksamhet skulle draga en kostnad av 1 450 000 kronor anser sig kommittén i nuvarande statsfinansiella läge ej kunna framlägga förslag i sådan riktning. Enligt kommitténs mening bör dock slottsbygg-

[1] Ledamöterna av riksdagens andra kammare O. J. N. Malmborg (ordf.) och A. L. Rubbestad samt professorn N. O. Ahrbom (t. o. m. den 3 oktober 1950) och stadsarkitekten G. M. W. Wetterling (fr. o. m. den 4 oktober 1950).

naden bevaras och åtgärder vidtagas för dess skydd mot fortsatt förstörelse i avvaktan på en plan för utnyttjandet. Av väsentlig betydelse är emellertid att kostnaderna för slottets underhåll under väntetiden begränsas till ett minimum.

Enligt från byggnadsstyrelsen infordrade uppgifter ha kostnaderna för oundgängligen nödvändiga åtgärder för slottets bevarande i oförändrat skick beräknats till 75 000 kronor, varav sammanlagt 26 200 kronor beräknats till reparation av tornkrönen, trappgavlarna, kapellets tak och trapptornet vid sydöstra tornet, 9 900 kronor till uppmurning av kontreforten vid nordöstra tornet, sammanlagt 25 700 kronor till reparationer å norra fasaden, av portik m. m. å västra fasaden och å södra fasaden, 5 200 kronor till översyn av listbetäckningar, fönsterbågar och glasning, 3 000 kronor till spännbock över riddarsalen samt 5 000 kronor till oförutsedda utgifter. Kommittén har ansett beloppet 75 000 kronor för nödvändiga engångsreparationer väl avvägt och funnit sig böra godtaga detsamma. Kommittén föreslår därför att det belopp av 30 000 kronor, som för innevarande budgetår anvisats men icke disponerats, ställes till byggnadsstyrelsens förfogande för avsett ändamål samt att återstående belopp, 45 000 kronor, begäres hos riksdagen för budgetåret 1951/52.

Av viss betydelse för förevarande ställningstagande ha varit de möjligheter till inkomster som slottet erbjuder. Kommittén nämner i detta sammanhang att styresmannen för Nordiska muséet ställt i utsikt att för ett belopp av cirka 2 000 kronor för år hyra vissa utrymmen inom slottsbyggnaden för museal magasinering.

Med stöd av erfarenheter från i någon mån jämförliga anläggningar har byggnadsstyrelsen ansett att det årliga underhållet av slottet genomsnittligt borde beräknas till 7 000 kronor. Kommittén har godtagit denna beräkning men ifrågasatt huruvida anvisandet av detta belopp skulle vara oundgängligen nödvändigt under de närmaste budgetåren efter den nu förordade engångsupprustningen.

Slutligen har byggnadsstyrelsen på kommitténs anmodan gjort en beräkning av kostnaderna för slottets rivning och därvid funnit att, därest hela slottet revs, kostnaderna härför skulle uppgå till cirka 110 000 kronor. Därest vissa delar av byggnaden skulle nedtagas på sådant sätt att de kunde musealt vårdas, bleve rivningskostnaderna ytterligare stegrade. En rivning av enbart 1860-talets tillbyggnader — inklusive kapell och gravkor — och erforderliga arbeten för den kvarstående äldre delen skulle, enligt byggnadsstyrelsen draga en kostnad av cirka 100 000 kronor. Några nämnvärda inkomster från försäljning av vid rivningen utvunnet material kunde enligt byggnadsstyrelsen knappast påräknas.

Alltsedan budgetåret 1946/47 ha under reparations- och underhållsposten av slottsbyggnadernas delfond upptagits särskilda belopp för iståndsättningsarbeten vid de kungl. slotten med tillhörande byggnader. För innevarande budgetår ha för arbeten av denna art anvisats 40 000 kronor, avsedda att täcka kostnaderna för erforderlig grundförstärkning av norra delen av Haga slott. Byggnadsstyrelsen föreslår att delposten för budgetåret 1951/52 uppföres med 132 000 kronor, därav ytterligare 40 000 kronor beräknas för arbetena å Haga slott, 67 000 kronor för reparation av ett bostadshus vid Gripsholms slott samt återstoden, 25 000 kronor, för omläggning av viss del av huvudvattenledningen vid Gripsholms slott. Härom inhämtas bl. a. följande av handlingarna.

Då byggnadsstyrelsen beräknade kostnaderna för grundförstärkningsarbetena vid Haga till 40 000 kronor, förutsattes att arbetena skulle utföras medelst s. k. megapålning. Denna metod har vid närmare undersökningar av bl. a. grundmurarnas konstruktion visat sig mindre ändamålsenlig och även alltför kostsam. Förstärkningen har i stället ansetts böra ske medelst rälspålar, som neddrivas till fast botten, varefter grundmurarna genom armerade betongkonstruktioner förankras vid rälspålarnas övre partier. — Då det ursprungliga förslaget till grundförstärkning utarbetades var slottet bebott. Detta medförde att vissa borrningar och sonderingar innanför grundmurarna icke kunde utföras. Då rivnings- och bilningsarbetena igångsattes, visade det sig att byggnaden var uppförd på en utbottning av stora sprängstenar till en betydande mäktighet. Denna sten har måst varv för varv lossas, sönderspräckas och upptagas för att rälspålarna skulle kunna nedslås till berggrunden. För att undvika ras inom schaktgroparna ha vidare komplicerade stämplingar och betonggjutningar fått verkställas, vilket ytterligare försvårat arbetena. På grund av nu angivna förhållanden komma kostnaderna för arbetena icke att kunna rymmas inom den tidigare beräknade anslagsramen. Styrelsen uppskattar det ytterligare medelsbehovet till 40 000 kronor.

På grund av brist på lämpliga bostäder vid Gripsholms slott har det visat sig allt svårare att anskaffa och behålla personal för fruktträdgården m. m. Slottsarkitekten har upprättat ett förslag till förbättring av bostadslägenheterna i s. k. Gamla Värdshuset. För närvarande är den övre våningen i huset obebodd. Genom en upprustning och modernisering av lägenheterna i såväl övervåningen som undervåningen skulle erhållas sex goda bostadslägenheter. Byggnaden är upptagen i förteckningen över byggnadsminnesmärken och bör som sådan renoveras för att räddas från ett påbörjat förfall. Kostnaderna för arbetena beräknas till 67 000 kronor och den ökade hyresinkomsten till omkring 3 000 kronor.

Huvudvattenledningen inom Gripsholms slottsområde erhåller sitt vatten från Mariefreds stads vattenledningsverk. För budgetåret 1948/49 anvisades under förevarande delpost 27 000 kronor för omläggning av den del av nämnda huvudvattenledning som utgår från en invid slottet befintlig mätarbrunn och som tillgodoser förutom slottets ekonomibyggnader även Gripsholms folkhögskola och Södermanlands läns sjukstuga. Sedan konstaterats att också den del av huvudvattenledningen, som går från stadsgränsen till slottsbyggnaden, var starkt angripen av rost, medgav Kungl. Maj:t den 12 november 1949 — då driftstopp i denna ledning skulle kunna bli äventyrlig jämväl för slottets vidkommande — att det i delposten för budgetåret 1948/49 inräknade beloppet å 27 000 kronor fick användas för omläggning av denna ledningssträcka i stället för den, för vilken medlen ursprungligen avsetts. Byggnadsstyrelsen hemställer nu om nya medel för omläggning av den från mätarbrunnen utgående ledningssträckan. Denna ledning kan numera genom att vattenledning utförts från stadsgränsen fram till slottet förkortas med cirka 100 längdmeter. Kostnaderna för omläggningen uppskattas till totalt 33 000 kronor. Då landstinget förbundit sig att bidraga med 8 000 kronor skulle å statsverket stanna 25 000 kronor. Byggnadsstyrelsen hemställer att detta belopp inräknas i delposten.

Fångvårdsstyrelsens delfond. Till reparations- och underhållskostnader m. m. för denna delfond ha varit anslagna följande belopp under resp. budgetår.

Budgetår	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51
Kronor	300 000	369 000	350 000	458 000

Av de för innevarande budgetår anvisade medlen ha 357 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 101 000 kronor, för vissa större reparations- och ändringsarbeten, vilka icke kunnat utföras inom ramen för det normala reparationsanslaget och för vilka särskilda investeringsanslag icke ansetts böra äskas, då fastigheternas värdeökning förväntats bli obetydlig.

I statförslaget för budgetåret 1951/52 har fångvårdsstyrelsen vid beräkningen av det för normala reparations- och underhållsarbeten erforderliga anslaget tillämpat samma grunder, som varit bestämmande för medelsanvisningen för innevarande budgetår och budgetåret 1949/50. Underhållskostnaderna framgå av följande uppställning.

	Byggnadsvärde kronor	Underhållsprocent	Reparations- och underhållskostnader m. m. kronor
Äldre byggnader	9 582 397	3,20	306 637
Nya byggnader över 8 år	3 591 008	1,26	45 247
Nya byggnader ej över 8 år	846 145	0,63	5 331
Kronor	14 019 550	—	357 215

I överensstämmelse härmed har styrelsen föreslagit, att reparationsposten för de löpande arbetena för nästa budgetår upptages till oförändrat 357 000 kronor.

Utöver vad som sålunda erfordras för normala underhållsarbeten torde enligt fångvårdsstyrelsens mening även för nästa budgetår särskild medelsanvisning ske för vissa större reparations- och ändringsarbeten. Styrelsen har sålunda hemställt om anvisande av medel till installation av alarmanordningar vid vissa fångvårdsanstalter samt förstärkning av fönstergaller vid vissa anstalter, för vilka ändamål 15 000 resp. 30 000 kronor anvisats för innevarande budgetår. I statförslaget för budgetåret 1951/52 ha för sådana arbeten upptagits 10 000 resp. 30 000 kronor. Rörande motiveringen hänvisas till vad som från styrelsens sida anförts i skrivelsen med begäran om medelsanvisning för budgetåret 1949/50 (se 1949 års statsverksproposition Bil. 22, s. 9; se även 1950 års statsverksproposition Bil. 21 s. 6).

Vidare har styrelsen för andra särskilda arbeten än nu nämnda äskat sammanlagt 129 000 kronor. Härom inhämtas bl. a. följande av handlingarna.

Under den senaste tiden ha ett flertal fångvårdsanstalter av vederbörande civilförsvarsmyndighet erhållit förelägganden att vidtaga luftskyddsanordningar. Till bestridande av kostnaderna härför torde enligt fångvårdsstyrelsens mening särskilda medel böra beviljas. För budgetåret 1951/52 har ett belopp av 30 000 kronor beräknats räcka till ett tiotal anstalter.

Under senare år har det vid upprepade tillfällen visat sig att värmepan-

nor, varmvattenberedare och andra dylika anordningar vid flera anstalter äro förslitna. Detta medför i vissa fall avsevärda risker, varjämte driften blir oekonomisk. En undersökning har visat, att värmepannor eller värmeledningssystemet befinna sig i dåligt skick vid fem av de större anstalterna, medan behovet är något mindre trängande vid vissa andra. För utbyte av värmepannor eller reparation av uppvärmningsanordningarna beräknar styrelsen ett särskilt belopp av 30 000 kronor vara erforderligt för budgetåret 1951/52.

Frågan om viss omläggning av den elektriska kraftförsörjningen vid fångvårdsanstalten i Mariestad har sedan lång tid tillbaka varit under utredning, vilket sammanhänger med visst avtalsförhållande mellan kronan och Mariestads stad. Därest en omläggning av det elektriska nätet inom vissa områden skulle komma till stånd, skulle staden svara för vissa ledningsarbeten och staten för andra. De på staten belöpande kostnaderna ha av Elektriska prövningsanstalten aktiebolag beräknats till 25 000 kronor.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 20 maj 1949 bestämt, att fångvårdsanstalten i Kalmar skall vara säkerhetsanstalt för män, och särskilda medel ha i anslutning därtill ställts till förfogande för vissa ombyggnadsarbeten, avseende bl. a. verkstadslokaler. För att verkstadslokalerna skola kunna till fullo utnyttjas är det nödvändigt att den elektriska huvudledningen omlägges. Utredning härom har på fångvårdsstyrelsens uppdrag verkställts av Elektriska prövningsanstalten aktiebolag. Kostnaderna ha beräknats till i runt tal 17 000 kronor.

Vid fångvårdsanstalten i Härnösand äro tvätterilokalerna för närvarande inrymda i två våningar, vilket medför att tvättgodset både före och efter behandlingen måste forslas från en våning till en annan. De nuvarande lokalerna äro trånga och ur hygienisk synpunkt mindre tillfredsställande; inredningen är omodern. Enligt ett uppgjort förslag till omläggning av tvätteriet skulle väsentliga förbättringar i olika avseenden åstadkommas. Den föreslagna omändringen ingår även som ett led i styrelsens ansträngningar att öka sysselsättningsmöjligheterna vid anstalten, vilka för närvarande icke kunna anses tillfredsställande. Kostnaderna ha beräknats till 27 000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen har sålunda upptagit posten till reparations- och underhållskostnader m. m. till (357 000 + 10 000 + 30 000 + 30 000 + 30 000 + 25 000 + 17 000 + 27 000 =) 526 000 kronor.

Beskickningsfastigheternas delfond. Den för denna delfond uppförda anslagsposten är uppdelad på en delpost till reparations- och underhållskostnader för delfondens fastigheter och en förslagsvis beräknad delpost till uppvärmning och belysning av kanslilokaler och tjänstebostäder i statens fastigheter för utrikesförvaltningen. För nämnda ändamål ha anvisats följande belopp.

Budgetår	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51
Reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m. kronor	185 000	265 000	350 000	505 000
Bränsle och lyse för kanslilokaler och tjänstebostäder, *förslagsvis*, kronor	149 000	154 000	248 000	258 000

Av de för innevarande budgetår anvisade medlen till reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m. ha 450 000 kronor beräknats för löpande ändamål, 40 000 kronor för vissa större reparations- och iståndsättningsarbeten samt återstoden, 15 000 kronor, för nödvändiga inspektionsresor.

Vid beräkningen av det under förevarande delpost för budgetåret 1951/52 erforderliga anslaget har byggnadsstyrelsen i första hand utgått från kännedomen om de årligen återkommande utgifterna för onera m. m. Dessa utgifter ha av styrelsen för nästa budgetår uppskattats till 175 000 kronor.

För löpande reparations- och underhållsarbeten hemställer byggnadsstyrelsen om anvisande av 390 000 kronor och anför närmare härom i huvudsak följande.

En eftersläpning av underhållet sedan kriget föreligger fortfarande för ett flertal av de till delfonden hörande fastigheterna. Även beträffande omedelbart efter kriget utförda iståndsättningsarbeten ha i vissa fall på grund av bristfällig material förnyade åtgärder framtvingats. Dessa förhållanden ha medfört, att underhållsanslagen för budgetåren 1949/50 och 1950/51 i första hand disponerats för fortsatta iståndsättningsarbeten. Anslagna medel ha emellertid icke medgivit utförandet av dylika arbeten i önskvärd omfattning, utan vissa arbeten av vital karaktär kvarstå. — Då styrelsen i statförslaget för nästa budgetår räknar med ett medelsbehov av 390 000 kronor för löpande reparationsarbeten, ha endast medtagits sådana arbeten, som enligt styrelsens bedömande befunnits nödvändiga för fastigheternas bibehållande i försvarligt skick. Styrelsen har sålunda icke medtagit någon särskild reservation för under nästa budgetår eventuellt uppkommande större reparationsarbeten, vilka kunna förorsakas av bl. a. sändebudsskiften. Ej heller har styrelsen nu ansett sig kunna beräkna medel för känt behov av ytterligare iståndsättningsarbeten i fastigheterna i Leningrad och Madrid, förrän närmare klarhet vunnits angående den fortsatta dispositionen av dessa fastigheter. I fråga om valutakurser och priser har styrelsen i sina beräkningar utgått från de för dagen gällande.

Utöver de belopp, som byggnadsstyrelsen sålunda upptagit för att täcka de årligen återkommande utgifterna för onera m. m. samt kostnaderna för löpande reparations- och underhållsarbeten har styrelsen äskat särskilda medel för dels inredande av en vaktmästarbostad inom kanslibyggnaden vid generalkonsulatet i San Francisco — vilket arbete kostnadsberäknats till 25 000 kronor — och dels förvärv av luftkonditioneringsanordning för kanslibyggnaden vid beskickningen i Washington. Styrelsen uppger att det redan tidigare visat sig nödvändigt att inom kanslibyggnaden i Washington installera luftkonditionering, vilken installation tills vidare förhyrts. Då ett sådant förfaringssätt är ekonomiskt ofördelaktigt föreslår styrelsen att anläggningen inköpes för en kostnad av 20 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har vidare i statförslaget för nästa budgetår upptagit ett belopp av 20 000 kronor för nödvändiga inspektionsresor, vilket innebär en ökning med 5 000 kronor jämfört med innevarande budgetår.

Slutligen har styrelsen under förevarande delpost äskat ett engångsanslag å 10 000 kronor till täckande av kostnaderna för upprättande av liggar-

ritningar m. m. För närvarande saknas nämligen i stor utsträckning fullständiga ritningar och beskrivningar över de till delfonden hörande fastigheterna, vilket i avsevärd mån försvårar styrelsens arbete.

Styrelsen har sålunda föreslagit, att posten till reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m. för nästa budgetår upptages till (175 000 + 390 000 + 25 000 + 20 000 + 20 000 + 10 000 =) 640 000 kronor.

Kostnaderna för uppvärmning och belysning av kanslilokaler och tjänstebostäder under budgetåret 1951/52 ha av styrelsen uppskattats till 277 000 kronor.

Byggnadsstyrelsens delfond. Under denna delfond ha till reparations- och underhållskostnader m. m. anvisats följande belopp.

Budgetår	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51
Kronor.....	3 200 000	3 533 000	3 776 000	4 147 000

Av de för innevarande budgetår anvisade medlen ha 4 087 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 60 000 kronor, för vissa ändrings- och förbättringsarbeten.

I sitt förslag till stat för byggnadsstyrelsens delfond för budgetåret 1951/52 har styrelsen upptagit anslagsposten för reparations- och underhållskostnader till 4 701 000 kronor.

Till grund för uppskattningen av det löpande medelsbehovet har lagts bokföringsvärdet av de på delfonden den 30 juni 1950 redovisade byggnaderna. Från detta värde, 264 070 808 kronor, har dragits värdet av byggnader under uppförande samt till delfonden hörande byggnader, beträffande vilka styrelsen icke svarar för underhållet eller endast har att bestrida det yttre underhållet. Vidare har avdragits bokförda värdet å kontorsbaracken vid Bolindersplan i Stockholm, vilken staden hittills disponerat och som den i enlighet med träffat avtal den 3 juni 1947 mellan byggnadsstyrelsen och fastighetsnämnden inlöst den 1 oktober 1950. Slutligen har avdragits dels värdet å byggnaden i kvarteret Röda Bodarna (Centralpalatset), som styrelsen räknar med kommer att överföras till försvarets fastighetsfond per den 1 juli 1951, och dels värdet å fem stycken vid lantbrukshögskolan i Ultuna nyligen färdigställda byggnader, vilka för närvarande äro bokförda å byggnadsstyrelsens delfond men för vilka lantbrukshögskolan bestrider underhållet medelst särskilt härför anvisade medel. Samtliga nu nämnda avdragsposter utgöra tillhopa 36 109 901 kronor.

Till återstående beloppet, 227 960 907 kronor, ha lagts byggnadsvärdena å fastigheten nr 6 i kvarteret Pegasus, fastigheterna nr 4, 5, 6 och 7 i kvarteret Mercurius samt fastigheten nr 1 i kvarteret Atomena i Stockholm, vilka fastigheter kronan övertagit vården och underhållet av. Styrelsen har uppskattat värdena å byggnaderna till 700 000 resp. 440 000 och 550 000 kronor. Vidare har tillagts ett uppskattat byggnadsvärde av sammanlagt 359 000 kronor för fastigheten nr 26 i kvarteret Borgaren i Nyköping, fastigheten nr 10 i kvarteret Kansliet i Falun, fastigheten nr 6 i kvarteret Onkel Adam i Östersund och fastigheten nr 3 i kvarteret Poppeln i Vä-

nersborg, vilka fastigheter inköpts för tillbyggnad av landsstatshusen i resp. städer och endast åsatts markvärden i samband med förvärvet. Ytterligare ha tillagts dels ett belopp av 75 000 kronor, avseende värdet av en å luftfartsfonden tidigare redovisad kontorsbarack, som per den 30 juni 1951 överförts till styrelsens delfond av fastighetsfonden, dels ock värdet å två av statens jordbruksförsök tidigare disponerade byggnader vid experimentalfältet i Stockholm, nämligen den s. k. zoologiska institutionen och den s. k. botaniska institutionen, vilka fastigheter enligt beslut av 1949 års riksdag komma att överföras till statens allmänna fastighetsfond sedan byggnaderna iordningställts för lantbruksakademiens trädgårdsskola. Värdet å dessa byggnader har av styrelsen uppskattats till 75 000 resp. 50 000 kronor. Slutligen ha tillagts värdena av dels kasernbyggnaderna jämte kanslihuset vid Kungl. Svea Livgardes förutvarande kasernetablissement i Stockholm och dels det av Kungl. Vendes artilleriregemente tidigare disponerade s. k. södra kasernetablissementet i Kristianstad, vilka fastigheter — med hänsyn till att de numera nyttjas för civila ändamål — byggnadsstyrelsen framdeles kommer att begära överförda per den 30 juni 1951 från försvarets fastighetsfond till styrelsens delfond av allmänna fastighetsfonden. Byggnaderna äro för närvarande redovisade med ett byggnadsvärde av 3 058 700 resp. 2 576 950 kronor.

Sammanlagda värdet av de byggnader, för vilka styrelsen skall bestrida underhållet, utgör enligt det föregående 235 845 557 kronor. Detta värde har av byggnadsstyrelsen omräknats i enlighet med de i 1946 års statsverksproposition, del 22, s. 6—7 återgivna, av styrelsen förordade principerna, varefter erforderliga underhållsmedel vid 1935 års prisnivå beräknats i enlighet med följande tabell.

	Bokfört byggnadsvärde kronor	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års prisnivå kronor	Underhålls-procent	Erforderliga underhållsmedel vid 1935 års prisnivå kronor
Äldre byggnader	113 509 480	113 509 480	1,5	1 702 642
Nya byggnader över 8 år..	32 247 474	28 425 983	1,0	284 260
Nya byggnader ej över 8 år	90 088 603	48 348 896	0,5	241 744
Kronor	235 845 557	190 284 359	—	2 228 646

Till den sålunda erhållna summan, 2 228 646 kronor, har lagts kostnaderna för yttre underhåll av de kungl. teatrarna samt av övriga byggnader för vilka byggnadsstyrelsen endast svarar för sådant underhåll. Dessa kostnader ha uppskattats till 29 500 kronor vid 1935 års prisläge, varvid erhållits summan 2 258 146 kronor.

Då indextalet beträffande underhållskostnader för år 1950 är lika med föregående år, eller 188 jämfört med 100 år 1935, har reparationsposten för budgetåret 1951/52 föreslagits till (1,88 × 2 258 146 =) i runt tal 4 245 000 kronor.

Till detta belopp har lagts 27 000 kronor för drift och underhåll av det Stockholms stad tillhöriga Tessinpalatset i Stockholm, vilket enligt avtal

mellan Kungl. Maj:t och kronan samt staden disponeras av kronan med skyldighet att underhålla fastigheten.

Utöver de sålunda för normala underhållsarbeten beräknade medlen har byggnadsstyrelsen hemställt om medel för vissa större reparationsarbeten, vilka måst uppskjutas dels på grund av beskärningen av underhållsanslagen under krigsåren och dels med anledning av att under nu rådande lokalsvårigheter ändringsarbeten måst utföras i större utsträckning än tidigare för att möjliggöra lokalernas intensiva utnyttjande. Dessa arbeten ha sådan omfattning, att de icke kunna rymmas inom underhållsanslaget. Ytterligare äskar styrelsen särskilda medel för vissa ändrings- och inredningsarbeten, vilka icke komma att öka värdet å byggnaderna och för vilka särskilda investeringsanslag således icke böra äskas men som å andra sidan icke kunna utföras inom ramen för det normala underhållsanslaget.

De utöver det löpande underhållet upptagna arbetena äro putsning av vissa av Dramatiska teaterns fasader, iståndsättande av vissa utrymmen inom Nationalmuseum, moderniseringar av köks- och tvättstugeavdelningar m. m. inom vissa landshövdingsbostäder, installation av kolstokeranläggning i folkskoleseminariet i Luleå samt kulvertanläggningar m. m. vid lantmäterikontorets byggnad i Luleå och vid gamla seminariebyggnaden i Haparanda. Vidare har styrelsen upprepat sina i skrivelsen med anslagsäskanden för budgetåret 1950/51 gjorda yrkanden om medelsanvisning för vissa arbeten vid statens historiska museum samt för anordnande av textilslöjdsal och läkarmottagning i folkskoleseminariet i Falun. Rörande motiveringen för dessa senare arbeten hänvisas till vad som från styrelsens sida anförts i skrivelsen med begäran om medelsanvisning för innevarande budgetår (se statsverkspropositionen Bil. 21 s. 11). I fråga om folkskoleseminariet i Falun har i det nu framlagda statförslaget särskilda medel upptagits också för installation av centralvärmeledning i en inom seminarieområdet belägen äldre byggnad, vilken utnyttjas som bostad för trädgårdsbiträde. De föreslagna arbetena i Falun ha av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till sammanlagt 23 500 kronor och arbetena vid statens historiska museum till 90 000 kronor.

I fråga om de nya ändamål, för vilka byggnadsstyrelsen enligt det föregående äskat särskilda medel, inhämtas bl. a. följande av handlingarna.

Dramatiska teaterns fasader mot Nybro-, Almlöfs- och Sibyllegatorna äro putsade. Under en längre följd av år har styrelsen genom reparationer sökt hålla dem i försvarligt skick. Putsen är emellertid nu så dålig, att hel omputsning måste vidtagas. Arbetet bör ur såväl teknisk som ekonomisk synpunkt utföras i ett sammanhang. Kostnaderna hava beräknats till 80 000 kronor.

De i nationalmuseibyggnadens bottenvåning utmed västra fasaden belägna rummen, som tidigare disponerats av statens historiska museum, hava sedan historiska museet avflyttade huvudsakligen begagnats såsom magasin och befinna sig i ett mycket bristfälligt skick. Byggnadsstyrelsen finner det angeläget att dessa rum snarast repareras och iståndsättas. Därigenom skulle desamma kunna utnyttjas mera rationellt och på så sätt bringa lättnad i nationalmuseets nuvarande lokalsvårigheter. I samråd med museet

har styrelsen låtit närmare utreda frågan och därvid funnit lämpligast att hit förflytta museets avdelning för handteckningar och gravyrer. Nämnda avdelning är den avdelning vid museet som är mest trångbodd och har de sämsta arbetsmöjligheterna. De ändringsarbeten, som behöva utföras, äro av ringa omfattning och föregripa icke en framtida ombyggnad eller omdisposition av museet. Kostnaden för arbetena har beräknats till 65 000 kronor.

På grund av att flera landshövdingeskiften ävensom personalbyte å andra befattningar, med vilka äro förenade tjänstebostäder, kunna förväntas under kommande budgetår, torde anslaget för reparations- och underhållsarbeten ej medgiva erforderliga moderniseringar av speciellt köks- och tvättstugeavdelningar inom dessa bostäder, varför utöver ordinarie underhållsmedel erfordras ytterligare 100 000 kronor.

För rationell drift och skötsel av panncentralen vid folkskoleseminariet i Luleå har i samband med installation av nya värmeledningspannor uppgjorts förslag till installation av kolstokeranläggning för automatisk bränslepåfyllning samt anordnande av nytt bränslerum. Nuvarande bränslerum är nämligen för litet och dessutom olämpligt placerat. Genom övergång till automatisk eldning med kol och lämpligare placering av bränslerummet kunna uppvärmningskostnaderna betydligt nedbringas; med utgångspunkt från nuvarande priser å fasta bränslen uppskattas inbesparingen i bränslekostnaderna till 13 000 kr. per år. Den föreslagna anläggningen, som styrelsen finner mycket angelägen, har beräknats draga en kostnad av sammanlagt 28 000 kronor.

Blivande nybyggnad för vägförvaltningen i Luleå kommer genom värmeledningskulvert att uppvärmas från den i landsstatshuset gemensamma panncentralen. I samband därmed synes det ekonomiskt fördelaktigt att genom inkoppling på blivande kulvert även ansluta lantmäterikontorets intilliggande byggnad till ovannämnda panncentral. Nuvarande pann- och bränslerum äro därvid avsedda att iordningställas till för lantmäterikontoret nödvändiga arkivlokaler. Kostnaden för lantmäterikontorets anslutning till den befintliga panncentralen har styrelsen beräknat till 12 500 kronor, varav 9 500 kronor belöpa sig på kulvertanläggningen och 3 000 kronor på arkivlokalerna.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om medel för anordnande av elevhem i gamla seminariebyggnaden i Haparanda, varvid avses att nuvarande rektorsbostaden även i fortsättningen skall kvarligga i byggnaden. Vid av brandmyndigheterna verkställd brandsyn av fastigheten ha samtliga kakelugnar och skorstensstockar utdömts. Utförandet av nya skorstensstockar och eldstäder beräknas draga en kostnad av 22 000 kronor. Då i byggnaden, vid eventuell ombyggnad till elevhem, en värmeledning är avsedd att installeras, som med kulvert anslutes till panncentralen i nya seminariebyggnaden, synes lämpligt att redan nu utföra denna värmeledning. Därigenom kan ommurning av skorstensstockar och eldstäder slopas. Installation av värmeledning har av byggnadsstyrelsen beräknats draga en kostnad av 30 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har sålunda föreslagit att anslagsposten till reparations- och underhållskostnader för nästa budgetår upptages till (4 245 000 + 27 000 + 23 500 + 90 000 + 80 000 + 65 000 + 100 000 + 28 000 + 12 500 + 30 000 =) 4 701 000 kronor.

I särskild skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 juli 1950 har byggnadsstyrelsen vidare gjort framställning om anvisande av 14 000 kronor för budget-

året 1951/52 för inredande av två lektionsrum i musikaliska akademiens fastighet i Stockholm. Härom inhämtas i huvudsak följande av handlingarna i ärendet.

Musikhögskolan har sedan många år lidit av svår lokalbrist för sin undervisning. På grund av den nyligen inrättade musikpedagogiska kursen samt även till följd av det ökade behovet av musiklärare och stråkinstrumentalister har under innevarande studieår antalet elever samt privatister kraftigt ökat och kommer att framdeles ytterligare ökas. Detta har medfört att lokalerna, som redan tidigare varit mycket hårt ansträngda, icke räcka till och bristningsgränsen har nu överskridits. Sålunda måste, trots att bestämmelserna för undervisningens ordnande föreskriva att lektionerna skall ges å musikhögskolan, en del av dessa ges i lärarnas eller elevernas hem, eller å andra av dem anskaffade lokaler. Under höstterminen 1949 har rummen varit belagda med lektioner med i medeltal 9 timmar och 50 min. per rum och dag. Härtill kommer att lokalerna även måste utnyttjas av eleverna för deras överspelningar.

Ytterligare har byggnadsstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 oktober 1950 gjort framställning om anvisande av 20 000 kronor för nästa budgetår till anordnande av sköljrum i asylbyggnadens sjukavdelning vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte. Styrelsen anför att det utrymme som för närvarande användes till sköljrum är för litet för den erforderliga utrustningen och att i avvaktan på den omändring och modernisering av bl. a. sjukavdelningen, vilken sedan länge varit planerad, åtgärder äro nödvändiga för att avhjälpa de svåraste bristerna inom avdelningen.

Generaltullstyrelsens delfond. Till reparations- och underhållskostnader m. m. för denna delfond har för vart och ett av budgetåren 1946/47—1950/51 anvisats 60 000 kronor.

Generaltullstyrelsen har för nästa budgetår upptagit posten med oförändrat belopp, 60 000 kronor.

Uppsala universitets delfond. Under denna delfond ha till reparations- och underhållskostnader m. m. för dels akademiska sjukhuset, dels övriga fastigheter anvisats följande belopp.

Budgetår	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51
Akademiska sjukhuset.....	210 000	234 000	250 000	255 000
Övriga fastigheter.....	361 000	388 000	427 000	484 000
Kronor	571 000	622 000	677 000	739 000

Till grund för uppskattningen av medelsbehovet för budgetåret 1951/52 har bokföringsvärdet av de på delfonden redovisade byggnaderna beträffande såväl akademiska sjukhuset som övriga byggnader i enlighet med de i propositionen nr 71 till 1943 års riksdag angivna principerna uppdelats efter de olika byggnadernas ålder, varefter behovet av reparationsmedel vid 1935 års prisnivå framräknats med tillämpning av de för byggnadsstyrelsens fastigheter i Stockholm gällande procentsatserna. Resultatet härav framgår av följande tabell.

	Byggnadsvärde kronor	Underhållsprocent	Reparationsmedel kronor
Akademiska sjukhuset:			
Äldre byggnader	6 566 000	1,5	98 490
Nya byggnader över 8 år	1 885 250	1,0	18 852
Nya byggnader ej över 8 år	3 812 800	0,5	19 064
Kronor	12 264 050	—	136 406
Övriga fastigheter:			
Äldre byggnader	13 523 521	1,5	202 853
Nya byggnader över 8 år	3 679 447	1,0	36 794
Nya byggnader ej över 8 år	1 575 900	0,5	7 880
Kronor	18 778 868	—	247 527

De sålunda erhållna summorna 136 406 och 247 527 kronor ha multiplicerats med indextalet 1,88, varefter erhållits ett reparationsmedelsbehov av för akademiska sjukhuset 256 440 och för övriga fastigheter 465 350 kronor. Till förstnämnda belopp ha härefter lagts 14 400 kronor utgörande det beräknade medelsbehovet för psykiatriska kliniken vid akademiska sjukhuset, vilken fr. o. m. den 1 juli 1948 tillförts ifrågavarande delfond.

I sitt till Kungl. Maj:t med särskild skrivelse ingivna förslag till stat för Uppsala universitet för nästa budgetår har drätselnämnden gjort framställning om upptagande å avlöningsstaten av en befattning i Ce 27 såsom byggnadsingenjör vid universitetets byggnadskontor för institutionsbyggnader. De arbetsuppgifter som komma att åvila denne befattningshavare fullgöras sedan den 1 oktober 1948 av en heltidsanställd byggnadsingenjör, som avlönas från underhållskostnadsanslaget med ett årligt arvode av 12 500 kronor. Vid bifall till förenämnda framställning synes reparationsanslaget kunna nedräknas med motsvarande belopp, varav 4 500 kronor böra belöpa på anslaget till akademiska sjukhusets fastigheter och 8 000 kronor å anslaget till övriga fastigheter.

I enlighet härmed har medelsbehovet för löpande reparations- och underhållsarbeten under nästa budgetår angivits till i avrundade tal 266 500 kronor för akademiska sjukhusets fastigheter och 457 500 kronor för övriga fastigheter, eller sammanlagt 724 000 kronor.

Till Kungl. Maj:t har byggnadsstyrelsen med eget yttrande den 5 oktober 1950 överlämnat en den 17 juni 1950 dagtecknad framställning från större akademiska konsistoriet i Uppsala om anvisande för budgetåret 1951/52 av 13 000 kronor för anläggande av värmeledning i den s. k. Linnésalen inom Uppsala universitets botaniska institution. Av handlingarna i ärendet inhämtas, att det i avvaktan på planerad ombyggnad av orangeriet för beredande av ökade utrymmen blivit nödvändigt att till Linnésalen överföra stora delar av herbarium och preparatsamlingar. Då salen f. n. helt saknar uppvärmningsanordningar äro samlingarna under den kalla årstiden icke tillgängliga för studier, vartill kommer att växterna vintertid riskera att skadas av fukt eller förstöras genom frysning.

Med hänsyn till att erforderliga åtgärder för Linnésalens uppvärmning få betraktas som ett provisorium i avvaktan på ombyggnaden av orangeriet har byggnadsstyrelsen utrett kostnaderna för en enklare värmeinstallation, vilken i första hand syftar till att förebygga de ovan nämnda riskerna för samlingarna. I sitt yttrande angiver byggnadsstyrelsen kostnaderna för en sådan enklare värmeanläggning till 4 500 kronor.

Lunds universitets delfond. För denna delfond ha tidigare till reparations- och underhållskostnader m. m. anslagits följande belopp.

Budgetår	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51
Kronor.....	196 000	245 000	352 000	313 000

Av de för innevarande budgetår anvisade medlen ha 231 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 82 000 kronor, för vissa elektriska installationsarbeten m. m.

I statförslaget för budgetåret 1951/52 har äskats ett belopp av 252 000 kronor till bekostande av löpande reparations- och underhållsarbeten. Till grund för uppskattningen av medelsbehovet har, i enlighet med de principer som legat till grund för bestämmande av reparationsanslaget för innevarande budgetår, lagts bokföringsvärdet av de på delfonden den 30 juni 1950 redovisade byggnaderna. Från detta värde, 11 841 911 kronor, har dragits värdet av byggnader under uppförande. Reparationsmedelsbehovet vid 1935 års prisnivå har därefter uppskattats med ledning av de av byggnadsstyrelsen tillämpade procentsatserna för normalt underhåll. Resultatet redovisas i följande tabell.

	Byggnadsvärde kronor	Underhållsprocent	Reparationsmedel kronor
Äldre byggnader	6 841 551	1,5	102 623
Nya byggnader över 8 år	2 015 000	1,0	20 150
Nya byggnader ej över 8 år.....	2 272 770	0,5	11 364
Kronor	11 129 321	—	134 137

Det sålunda erhållna beloppet har omräknats efter indextalet 188, varefter anslagsposten för nästa budgetår upptagits med ett avrundat belopp av 252 000 kronor.

Härutöver har äskats tillhopa 124 600 kronor för vissa särskilda ändamål, för vilka det ordinarie reparationsanslaget icke förslår. Sålunda har drätselnämnden upprepat sin i statförslagen för budgetåren 1949/50 och 1950/51 gjorda hemställan om anvisande av 5 000 kronor för restaurering och återuppsättning av de för närvarande nedtagna kandelabrarna framför universitetets huvudentré. Rörande motiveringen hänvisas till vad som anfördes i skrivelsen med anslagsäskanden för budgetåret 1949/50 (se 1949 års statsverksproposition, Bil. 22, s. 15; jfr 1950 års statsverksproposition,

Bil. 21, s. 14). Återstoden av det för särskilda arbeten äskade beloppet avser kostnader för modernisering av vissa lärosalar inom universitetshuset. Härom inhämtas i huvudsak följande av handlingarna i ärendet.

Inredningen i lärosalarna 1—8 härstammar från 1882, d. v. s. då det nuvarande universitetshuset blev färdigställt. Lärosalen nr 9 har numera i samband med vissa ändringsarbeten erhållit en modern inredning. Avsikten är att inreda övriga lärosalar på samma sätt. I samband med en modernisering av bänk- och katederinredningarna torde det i flertalet lärosalar bli nödvändigt att flytta de värmeledningselement, vilka icke äro placerade under fönstren. Det är i flertalet lärosalar dragigt och kallt. Samtidigt böra också väggarna ommålas. De äro nu hållna i mörk och dyster ton och i stor utsträckning skadade av hål och sprickor. De sammanlagda kostnaderna för nu föreslagna inrednings- och ommålningsarbeten ha beräknats till 119 600 kronor.

Lotsstyrelsens delfond. Till reparations- och underhållskostnader för denna delfond ha för vart och ett av budgetåren 1940/41—1950/51 — med undantag för budgetåret 1943/44, då av kriget föranledd stagnation i byggnadsverksamheten motiverat en viss nedskrivning av posten — anvisats 240 000 kronor.

I sitt statförslag för nästa budgetår har lotsstyrelsen upptagit reparations- och underhållskostnadsposten till 300 000 kronor och därmed upprepat sin förra året gjorda hemställan om en enligt styrelsens mening nödvändig uppräkning av posten med 60 000 kronor. Rörande motiveringen hänvisas till vad som från styrelsens sida anfördes i skrivelsen med anslagsäskanden för budgetåret 1950/51 (se statsverkspropositionen, Bil. 21, s. 15—16). Styrelsen tillägger, att sedan styrelsen förra året avgav sitt förslag till höjning av anslagsposten materialpriserna stigit ej oväsentligt.

Medicinalstyrelsens delfond. Till reparations- och underhållskostnader ha för denna delfond anslagits följande belopp.

Budgetår	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51
Kronor....	1 745 000	1 838 000	2 310 000	2 345 000

Av de för innevarande budgetår anvisade medlen ha 2 245 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 100 000 kronor, för vissa större reparationsarbeten.

Vid beräkningen av det för löpande underhålls- och reparationsarbeten under budgetåret 1950/51 erforderliga anslaget omräknades, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 1 mars 1946, värdena å byggnader uppförda efter 1935 till detta års prisnivå, varvid byggnadsstyrelsens nybyggnadskostnadsindex tillämpades. Underhållsprocenten differentierades med hänsyn till byggnadernas ålder, i enlighet med de i propositionen nr 71 till 1943 års riksdag förordade principerna, och de fastställda procentsatserna vid 1939 års prisläge — 1,30, 0,70 och 0,35 procent för äldre byggnader, nya byggnader över 8 år resp. nya byggnader ej över 8 år — uppräknades i anledning av den fortgående reparationskostnadsstegringen.

I skrivelsen med begäran om medelsanvisning för nästkommande budgetår har medicinalstyrelsen upprepat sin i skrivelsen med anslagsäskanden för innevarande budgetår gjorda hemställan om en enligt styrelsens mening nödvändig uppräkning av det för sjukhusens normala underhåll erforderliga anslaget. Till stöd härför åberopas statens sinnessjukvårdsberednings numera framlagda förslag om den statliga sinnessjukvårdens effektivisering och utbyggande, däri bl. a. framhålles att avsevärda brister vidlåda underhållet av flertalet av sinnessjukhusens byggnader. Vid beräkningen av reparationsmedelsbehovet har styrelsen bibehållit de vid 1939 års prisläge fastställda procentsatserna men ansett dessa baserade på 1935 i stället för 1939 års prisnivå. Resultatet framgår av följande tabell.

	Bokfört byggnadsvärde kronor	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års prisnivå kronor	Underhållsprocent	Erforderliga underhållsmedel vid 1935 års prisnivå kronor
Äldre byggnader.....	101 393 637	101 393 637	2,44	2 478 060
Nya byggnader över 8 år..	15 020 774	11 955 871	1,32	157 339
Nya byggnader ej över 8 år	11 017 023	6 406 001	0,66	42 151
Kronor	127 431 434	119 755 509	—	2 677 550

Utöver de för egentliga underhållsarbeten beräknade kostnaderna har medicinalstyrelsen hemställt om anvisande av 455 000 kronor för vissa iståndsättnings- och moderniseringsarbeten beträffande vissa å styrelsens delfond upptagna fastigheter, vilka arbeten icke i större mån komma att öka värdet å anläggningarna och för vilka särskilda investeringsanslag således icke böra äskas.

Styrelsen har sålunda föreslagit, att reparationsposten för nästa budgetår upptages till (2 677 550 + 455 000 =) i runt tal 3 133 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen tillstyrker medicinalstyrelsens förslag om en ökning av reparationsposten för nästa budgetår och hänvisar därvid till sitt utlåtande den 25 oktober 1949 över medicinalstyrelsens förslag till stat för delfonden för innevarande budgetår (se statsverkspropositionen, Bil. 21, s. 8—9). Byggnadsstyrelsen tillägger att styrelsens uppfattning om det ökade medelsbehovet har bestyrkts av sinnessjukvårdsberedningens numera framlagda förslag.

Karolinska sjukhusets delfond. Rubriken för reparations- och underhållskostnader m. m. är för denna delfond i staten uppdelad på två anslagsposter, avseende den ena karolinska sjukhuset och den andra serafimerlasarettet. Under dessa rubriker ha anslagits följande belopp.

Budgetår	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51
Karolinska sjukhuset	150 000	290 000	250 000	300 000
Serafimerlasarettet.....	100 000	100 000	120 000	120 000
Kronor	250 000	390 000	370 000	420 000

Av de för karolinska sjukhuset för innevarande budgetår anvisade medlen ha 200 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 100 000 kronor, avsetts för vissa större arbeten.

För nästa budgetår har direktionen för karolinska sjukhuset uppskattat medelsbehovet för löpande underhållsarbeten till 234 000 kronor. Av ökningen, 34 000 kronor, hänföra sig 10 000 kronor till underhåll av den under byggnad varande pediatriska kliniken, vilken under hela nästa budgetår kommer att stå under direktionens förvaltning. Återstoden skulle täcka kostnaderna för en höjning av kvaliteten å målningen i framför allt sjuksalar och korridorer. Med utgångspunkt från att samtliga avdelningar böra ommålas inom loppet av fem år ha kostnaderna beräknats till 24 000 kronor per budgetår.

Härutöver ha äskats sammanlagt 16 000 kronor för vissa ändringsarbeten inom sjukhuset. Härom inhämtas i huvudsak följande av handlingarna i ärendet.

Patientexpeditionen i huvudkomplexet erfordrar större utrymme, än det som nu disponeras. I och med barnklinikens öppnande har nämligen antalet vårdplatser vid de kliniker, som betjänas av denna expedition, ökat med 384 eller drygt 40 procent. Genom en omdisposition av lokalerna skulle erforderligt ökat utrymme kunna erhållas. De ändringsarbeten, som erfordras härför, kostnadsberäknas till 10 000 kronor.

Å sektion C av den röntgendiagnostiska avdelningen utföras röntgenundersökningar från den allmänna kirurgiska polikliniken. Vid sjukhusets planläggning avsågs detta också vara denna sektions egentliga uppgift. I sitt nuvarande skick kan sektionen icke mottaga fall av annan karaktär för undersökning. Sedan en urologisk poliklinik tillkommit vid karolinska sjukhusets kirurgiska poliklinik, ha röntgenundersökningarna från denna nyinrättade urologpoliklinik måst i huvudsak hänvisas till andra sektioner av den röntgendiagnostiska avdelningen och utförts i mån av utrymme och tid. I realiteten har emellertid verksamheten vid den urologiska polikliniken varit starkt hämmad av brist på utrymme och arbetskraft inom röntgenavdelningen, vilket bl. a. medfört en väntetid av 1 månad för vissa undersökningar och avvisande av vissa remitterade fall. Inom röntgensektion C finnas utrymmen, som, om de kunde på ett effektivare sätt än nu tillvaratagas, skulle lösa de nuvarande svårigheterna för den urologiska polikliniken. De erforderliga ändringsarbetena kostnadsberäknas till 6 000 kronor.

Anslagsposten till karolinska sjukhuset har sålunda beräknats till (234 000 + 16 000 =) 250 000 kronor.

För serafimerlasarettet har direktionen för nästa budgetår beräknat anslaget till oförändrat belopp, eller 120 000 kronor.

Departementschefen. Under *slottsbyggnadernas delfond* är jag icke beredd att förorda en större höjning än med 5 000 kronor för den för normala underhållsarbeten avsedda delposten. Vad angår de ändamål, för vilka byggnadsstyrelsen äskat särskilda medel, finner jag mig kunna tillstyrka anvisande av 10 000 kronor, eller samma belopp som för innevarande budgetår, för de fortsatta avtäcknings- och konserveringsarbetena vid Uppsala slott, 15 000 kronor för reparation av en av tornhuvarna till Kalmar slott samt —

under posten till Vissa iståndsättningsarbeten — 40 000 kronor till merkostnader för grundförstärkningsarbeten vid Haga slott och 25 000 kronor för omläggning av viss del av huvudvattenledningen vid Gripsholms slott. Däremot finner jag mig i nuvarande läge icke kunna förorda medelsanvisning för upprustning av bostadslägenheterna i det s. k. Gamla värdshuset vid Gripsholms slott. Vad slutligen angår Bogesunds slott finner jag i likhet med 1950 års Bogesundskommitté önskvärt, att i avvaktan på ett framtida ställningstagande till ett eventuellt utnyttjande av Bogesundsegendomen i dess helhet åtgärder vidtagas för att förhindra fortsatt förstörelse av slottsbyggnaden. Kostnaderna för en nödvändig engångsupprustning av byggnaden ha i kommittéförslaget beräknats till 75 000 kronor, däri inräknat det belopp å 30 000 kronor som redan anvisats för innevarande budgetår. Jag godtager denna beräkning och föreslår att i staten för nästa budgetår för ändamålet upptages ett belopp av 45 000 kronor. Jag förutsätter, att vid ett genomförande av en sådan engångsupprustning ytterligare kostnader för den närmaste tiden skola kunna undvikas eller i vart fall kunna hållas inom ramen för de medel, som anvisas för det löpande underhållet av de historiska byggnaderna. Under slottsbyggnadernas delfond torde sålunda böra anvisas sammanlagt 923 000 kronor.

I fråga om delposten under *fångvårdsstyrelsens delfond* torde i likhet med vad som skett för innevarande budgetår böra beräknas fortsatta medel för installation av alarmanordningar och förstärkning av fönstergaller vid vissa fångvårdsanstalter. Jag föreslår, att i staten för nästa budgetår för dessa ändamål upptagas 5 000 resp. 30 000 kronor. Vidare torde medel böra anvisas för omläggning av den elektriska huvudledningen vid fångvårdsanstalten i Kalmar med 17 000 kronor. I övrigt finner jag mig för närvarande endast kunna tillstyrka anvisande av ett mindre belopp för nyinstallation av värmepannor och varmvattenberedare vid vissa anstalter. Jag föreslår, att för ändamålet upptagas 15 000 kronor, och förutsätter, att det skall visa sig möjligt att bestrida återstoden ur de för normala underhållsarbeten anvisade medlen. Delposten torde i enlighet härmed uppföras med 424 000 kronor.

I fråga om *beskickningsfastigheternas delfond* godtager jag byggnadsstyrelsens beräkningar med undantag av att med anordnande av vaktmästarebostad inom generalkonsulatet i San Francisco tills vidare synes böra anstå. Delposten bör alltså uppföras med 892 000 kronor.

Vid beräkningen under *byggnadsstyrelsens delfond* av de för löpande reparations- och underhållsarbeten erforderliga medlen torde medräknas värdet å fastigheten nr 1 i kvarteret Röda Bodarna i Stockholm. Genom beslut den 6 oktober 1950 har Kungl. Maj:t förordnat att denna fastighet tills vidare skall kvarstå under byggnadsstyrelsens förvaltning. Det av byggnadsstyrelsen för normala underhållsarbeten upptagna beloppet, 4 272 000 kronor, bör i enlighet härmed ökas med 71 000 kronor. I fråga om de ändamål, för vilka byggnadsstyrelsen äskat särskilda medel, är jag beträffande statens historiska museum icke beredd att förorda anvisande av

större belopp än 75 000 kronor för nödvändiga reparationsarbeten. För de av byggnadsstyrelsen föreslagna moderniseringsarbetena inom vissa landshövdingsbostäder finner jag mig i nuvarande läge endast kunna tillstyrka anvisande av ett mindre belopp för åtgärder beträffande de ur reparationssynpunkt mest angelägna bostäderna. Jag föreslår, att för ändamålet upptagas 25 000 kronor. Vidare tillstyrker jag anvisande av 28 000 kronor för installation av kolstokeranläggning m. m. vid folkskoleseminariet i Luleå med hänsyn till de besparingar, som härigenom kunna vinnas. Särskilda medel böra också med hänsyn till det ekonomiska utbytet beviljas till bestridande av kostnaderna för lantmäterikontorets i Luleå anslutning genom en kulvertanläggning till den inom landsstatshuset befintliga panncentralen. Jag tillstyrker härför ett belopp av 9 500 kronor. Beträffande byggnadsstyrelsens hemställan om anvisande av 30 000 kronor för värmeledningsinstallation i den s. k. gamla seminariebyggnaden i Haparanda torde få erinras om att Kungl. Maj:t — med hänsyn till den brandfara som vore förenad med ett utnyttjande av de befintliga uppvärmningsanordningarna — genom beslut den 29 september 1950 bemyndigat byggnadsstyrelsen att utföra ifrågavarande installation med anlitande av tillgängliga medel under förevarande delpost av byggnadsstyrelsens delfond. Kostnaderna äro dock, enligt vad jag inhämtat, av den storleksordning, att de icke rymmas inom ramen för de för normala underhållsarbeten beräknade medlen utan att angelägna löpande arbeten måste eftersättas. Jag föreslår därför att i staten för nästa budgetår för ändamålet upptagas 30 000 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut nyssnämnda dag åt byggnadsstyrelsen lämnat ett motsvarande bemyndigande i fråga om vissa nödvändiga förstärknings- och skyddsåtgärder till förhindrande av ras från taken inom entrén och tillfartstunnlarna till bergsskyddsrummet å södra Djurgården. Arbetena äro kostnadsberäknade till 50 000 kronor. Då ej heller detta belopp, enligt vad jag inhämtat, torde kunna rymmas inom ramen för det för löpande ändamål anvisade beloppet, förordar jag att i staten för nästa budgetår för arbetena uppföres ett belopp av 50 000 kronor. Slutligen torde under förevarande delfond medel böra beräknas för dels inredande av två lektionsrum i musikaliska akademiens byggnad i Stockholm, vilka rum äro nödvändiga med hänsyn till undervisningens uppehållande, och dels anordnande av sköljrum vid asylbyggnadens sjukavdelning vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte. Beträffande övriga ändamål, för vilka byggnadsstyrelsen äskat särskilda medel, finner jag mig i nuvarande läge icke kunna förorda medelsanvisning. Delposten till byggnadsstyrelsens delfond torde därför i sin helhet, efter avrundning till jämnt tusental kronor, uppföras med sammanlagt 4 595 000 kronor.

Beträffande *generaltullstyrelsens delfond* godtager jag styrelsens förslag. Delposten bör sålunda uppföras med 60 000 kronor.

Under *Uppsala universitets delfond* beräknar jag de för normala underhållsarbeten erforderliga medlen till 736 200 kronor. Härutöver torde särskilda medel böra anvisas för värmeinstallation i den s. k. Linnésalen inom

Uppsala universitets botaniska institution. Jag upptager för ändamålet 4 500 kronor, motsvarande kostnaden för den av byggnadsstyrelsen förordade enklare värmeanläggningen. Posten för denna delfond bör alltså uppföras med avrundat 741 000 kronor.

Beträffande *Lunds universitets delfond* godtager jag drätselnämndens förslag såvitt gäller medelsbehovet för löpande arbeten. Härutöver finner jag mig i nuvarande läge endast kunna tillstyrka anvisande av ett mindre belopp för de av drätselnämnden föreslagna moderniseringsarbetena inom universitetet. Jag föreslår, att för ändamålet upptagas 25 000 kronor. Delposten torde i sin helhet uppföras med 277 000 kronor.

Under *lotsstyrelsens delfond* finner jag mig i nuvarande läge endast kunna tillstyrka en mindre anslagsökning och förordar att posten för nästa budgetår uppräknas med 20 000 kronor till 260 000 kronor.

Såsom sinnessjukvårdsberedningen och byggnadsstyrelsen framhållit torde med hänsyn till att det löpande underhållet av de statliga sinnessjukhusen, som redovisas å *medicinalstyrelsens delfond*, varit eftersatt, en ökning av underhållsmedlen under denna delfond vara erforderlig. Medicinalstyrelsens förslag att med tillämpning av samma procenttal för beräkningen av underhållsmedlen flytta basåret från 1939 till 1935 kan jag dock icke biträda. Det ökade medelsbehovet bör i stället tillgodoses på så sätt att de vid 1939 års prisläge fastställda procentsatserna — 1,30, 0,70 och 0,35 procent för äldre byggnader, nya byggnader över 8 år resp. nya byggnader ej över 8 år — höjas till 1,5, 0,8 och 0,4, varigenom en anslagsökning — motsvarande den av medicinalstyrelsen föreslagna ändringen av basår skulle medföra — åstadkommes. Vid den tidpunkt då de under delfonden invärderade fastigheterna kunnat bliva moderniserade i enlighet med sinnessjukvårdsberedningens förslag, synes en återgång till de tidigare gällande procentsatserna böra övervägas. För särskilda iståndsättningsarbeten och moderniseringsarbeten torde för nästa budgetår upptagas 100 000 kronor, eller samma belopp som för innevarande budgetår. Delposten bör alltså uppföras med 2 778 000 kronor.

Beträffande *karolinska sjukhusets delfond* räknar jag för det löpande underhållet med en medelsanvisning av 210 000 kronor till karolinska sjukhuset och oförändrat 120 000 kronor till serafimerlasarettet. För de arbeten inom karolinska sjukhuset, för vilka särskilda medel äskats, tillstyrker jag anvisande av sammanlagt 10 000 kronor. Delposten uppföres med sammanlagt 340 000 kronor.

I enlighet med vad jag sålunda tillstyrkt skulle till reparations- och underhållskostnader m. m. för å fastighetsfonden redovisade byggnader för nästa budgetår upptagas ett sammanlagt belopp av 11 290 000 kronor med den fördelning på de olika delfonderna, som framgår av bilagan. Detta innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 892 000 kronor, varvid de största ökningarna upptagits för byggnadsstyrelsens och medicinalstyrelsens delfonder med 448 000 resp. 433 000 kronor.

Det torde böra få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med fastställande av stat för allmänna fastighetsfonden för nästa budgetår vidtaga de inskränkningar av myndigheternas dispositionsrätt till dessa poster, som situationen på byggnadsmarknaden kan föranleda.

Avsättning till värdeminskningskonto.

För avskrivning av de å statens allmänna fastighetsfond bokförda tillgångarna tillämpas vissa allmänna, av riksdagen godkända grunder, vilka i huvudsak innebära, att avskrivningen å fondens byggnadsvärden avpassas så, att avskrivningstiden skall utgöra 60 år i normalfall men 40 år för byggnader, beträffande vilka ett extraordinärt avskrivningsbehov anses föreligga (fängelser, sjukhus, forskningsinstitutioner och skolor). Grundavskrivning skall ske i det förra fallet med 25 procent, i det senare med 50 procent; avskrivningen skall i båda fallen fullföljas genom en årlig avsättning till värdeminskningskonto, beräknad till 1,25 procent. För grundavskrivningen anvisas erforderliga anslag å riksstatens driftbudget under huvudtiteln avskrivning av nya kapitalinvesteringar. Medel till den årliga avsättningen till värdeminskningskonto anslås å fastighetsfondens stat under förevarande rubrik. Enligt de av 1943 års riksdag godkända grunderna påbörjas den årliga avsättningen först under andra budgetåret efter det, under vilket en byggnad färdigställts. Härigenom vinnes den fördelen, att statberäkningen bygger på kända förhållanden.

I enlighet med angivna grunder har riksräkenskapsverket vid den slutliga beräkningen av årsavskrivningen för budgetåret 1950/51 upptagit denna årsavskrivning till 5 132 911 kronor.

Vid beräkningen av det belopp, som skall upptagas för avsättning till värdeminskningskonto å allmänna fastighetsfondens stat för nästa budgetår, bör till de för innevarande bugdetår fastställda årsavskrivningarna läggas beloppet av den årliga avskrivningen å under budgetåret 1949/50 tillkomna värden för färdiga byggnader. I övrigt bör vid beräkningen hänsyn endast tagas till de avskrivningsbelopp, som bortfalla på grund av slutförda årsavskrivningar. Riksräkenskapsverket har under iakttagande härav beräknat avsättningsbehovet för budgetåret 1951/52 till 5 630 000 kronor. Fördelningen av detta belopp på de olika delfonderna framgår av bilagan.

Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden.

Beskickningsfastigheternas delfond. För innevarande budgetår har delposten, från vilken bestridas kostnaderna för hyra, uppvärmning och belysning m. m. för förhyrda lokaler (tjänstebostäder för sändebud m. fl. samt kanslilokaler), upptagits med 895 000 kronor. För nästa budgetår har byggnadsstyrelsen uppskattat dessa kostnader till 958 000 kronor, därav 100 000 kronor beräknats för sådana reparations- och underhållsarbeten m. m., som i regel kontraktsenligt åvila hyresgäst.

Byggnadsstyrelsens delfond. För löpande budgetår har för ifrågavarande ändamål beräknats 4 515 000 kronor. För nästa budgetår uppskattar byggnadsstyrelsen utgifterna under denna delpost till 4 531 000 kronor.

Generaltullstyrelsens delfond. För innevarande budgetår har posten beräknats till 48 000 kronor. Generaltullstyrelsen har föreslagit att för budgetåret 1951/52 posten upptages till 44 000 kronor. Minskningen sammanhänger till huvudsaklig del med att kostnaderna för en i styrelsens statförslag för innevarande budgetår berörd ombyggnad och utvidgning av förhyrda lokaler för tullverkets undervisningsanstalt icke komma att, såsom styrelsen ifrågasatt, uttagas genom erläggande av förhöjd hyra (jfr 1950 års statsverksproposition, Bil. 21, s. 19).

Lunds universitets delfond. Posten har för innevarande budgetår beräknats till 34 000 kronor. I sitt statförslag för nästa budgetår har drätselnämnden föreslagit att posten uppföres med 56 100 kronor. Därvid ha 22 100 kronor upptagits till täckande av hyreskostnaderna under tiden den $^{1}/_{1}$ 1950—den $^{30}/_{6}$ 1952 för lokaler för anordnande av medicinskt-klinisk undervisning vid allmänna sjukhuset i Malmö.

Medicinalstyrelsens delfond. Medicinalstyrelsen har föreslagit att med hänsyn till den påräknade belastningen för innevarande budgetår delposten för nästa budgetår upptages med 21 000 kronor, vilket innebär en ökning med 13 000 kronor.

Under övriga delfonder har delposten upptagits med samma belopp som för innevarande budgetår.

Då jag icke har annan erinran mot myndigheternas förslag, än att det för Lunds universitets delfond upptagna beloppet bör avjämnas till 56 000 kronor, beräknar jag hyres- och arrendeutgifterna för fastighetsfonden till sammanlagt 5 781 000 kronor.

Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler.

Den fastighetsfonden tillkommande ersättningen för till statsmyndigheter upplåtna lokaler bestämmes för samtliga delfonder utom slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder så, att full förräntning erhålles å det av resp. delfonder disponerade statskapitalet. Den räntefot, vid vilken full förräntning skall anses vara för handen, har satts till 4 procent. För slottsbyggnadernas delfond upptages av redovisningstekniska skäl en formell överskottspost om 1 000 kronor.

Kapitalbehållningarna den 1 juli 1951 för de olika delfonderna utom slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder framgå av följande sammanställning, vilken — i överensstämmelse med vad som tidigare tillämpats — beräknats med utgångspunkt från att vid ingången av budgetåret 1950/51 för investering i ifrågavarande delfonder disponibla medel i sin helhet tagits i anspråk före nämnda budgetårs utgång. Även om de på

detta schablonmässiga sätt beräknade överskotten skulle komma att övereller understiga de faktiska, påverkas statsregleringen likväl icke härav, eftersom ersättningsanslagen upptagas i anslutning till de beräknade överskotten och sedermera belastas i anslutning till de faktiska överskotten.

Kapitalbehållningarna för fastighetsfondens nämnda delfonder den 1 juli 1951 ha sålunda beräknats till följande belopp:

för fångvårdsstyrelsens delfond	8 576 739
för beskickningsfastigheternas delfond	11 081 062
för generaltullstyrelsens delfond	2 596 530
för Uppsala universitets delfond	4 764 630
för Lunds universitets delfond	7 756 287
för lotsstyrelsens delfond	1 421 478
för medicinalstyrelsens delfond	48 085 825
för karolinska sjukhusets delfond	8 370 324

I nästföljande tabell ha för här ifrågavarande åtta delfonder sammanförts *dels* de till 4 procent å förenämnda kapitalbehållningar beräknade överskotten, *dels* de i det föregående tillstyrkta utgifterna, *dels ock* de i det följande beräknade inkomsterna. För slottsbyggnadernas delfond ha angivits reparationsutgifterna, nyssnämnda formella överskottspost samt de beräknade inkomsterna. Ur dessa uppgifter framräknas så de erforderliga ersättningsanslagen. För fullständighetens skull ha i tablån även medtagits de för byggnadsstyrelsens delfond enligt den följande redogörelsen framräknade beloppen.

Delfond	Överskott kronor	Utgifter kronor	Summa kronor	Andra inkomster än ersättningsanslag kronor	Ersättningsanslag kronor
Slottsbyggnadernas	1 000	923 000	924 000	424 000	500 000
Fångvårdsstyrelsens	345 000	596 000	941 000	201 000	740 000
Beskickningsfastigheternas	445 000	1 962 000	2 407 000	108 000	2 299 000
Byggnadsstyrelsens	10 627 000	11 502 000	22 129 000	1 356 000	20 773 000
Generaltullstyrelsens	105 000	126 000	231 000	81 000	150 000
Uppsala universitets	190 000	1 377 000	1 567 000	372 000	1 195 000
Lunds universitets	310 000	444 000	754 000	73 000	681 000
Lotsstyrelsens	55 000	338 000	393 000	67 000	326 000
Medicinalstyrelsens	1 925 000	4 411 000	6 336 000	844 000	5 492 000
Karolinska sjukhusets	335 000	1 022 000	1 357 000	261 000	1 096 000
Summa	**14 338 000**	**22 701 000**	**37 039 000**	**3 787 000**	**33 252 000**

Ersättningen till *slottsbyggnadernas delfond* bör i enlighet med förslag av byggnadsstyrelsen för nästa budgetår upptagas med oförändrade belopp under fjärde och åttonde huvudtitlarna, eller med 50 000 resp. 29 000 kronor. Till följd härav bör under sjätte huvudtiteln uppföras (500 000 — 79 000 =) 421 000 kronor, eller det belopp, som erfordras för att ett formellt överskott å 1 000 kronor skall erhållas å delfonden.

För *byggnadsstyrelsens delfond* beräknas ersättningen till fastighetsfonden med stöd av de kalkylerade hyresvärdena för de olika i delfonden ingående fastigheterna och förhyrda lokalerna, dock att hyresutgifterna för bank- och fondinspektionen samt försäkringsinspektionen ersättas från inspektionernas specialbudgeter. Byggnadsstyrelsen har i statförslaget verkställt beräkningar rörande ifrågavarande hyresvärden med uppdelning på olika anslag efter hyresvärdet (hyresutgiften) för lokaler åt de till resp. huvudtitlar hörande statsmyndigheterna. I dessa beräkningar, beträffande vilkas detaljer torde få hänvisas till handlingarna i ärendet, kommer summan av ersättningsanslagen att uppgå till 20 773 000 kronor, varav 8 506 000 kronor falla på åttonde huvudtiteln.

Med utgångspunkt från ersättningsanslagen från driftbudgeten å sammanlagt 20 773 000 kronor med tillägg av övriga inkomster enligt den föregående sammanställningen å tillhopa 1 356 000 kronor samt med avdrag av utgifter å sammanlagt 11 502 000 kronor framkommer ett överskott för byggnadsstyrelsens delfond å 10 627 000 kronor.

I enlighet med byggnadsstyrelsens beräkning förordar jag, att de särskilda anslagen upptagas med de belopp, som angivas i följande sammanställning.

Huvudtitel	Ersättningsanslag			
	till slottsbyggnadernas delfond	till byggnadsstyrelsens delfond	till annan delfond	Summa
Andra huvudtiteln		727 000	[1] 740 000	1 467 000
Tredje »		168 000	[2] 2 299 000	2 467 000
Fjärde »	50 000	344 000		394 000
Femte »		1 271 000		1 271 000
Sjätte »	421 000	1 341 000		1 762 000
Sjunde »		905 000	[3] 150 000	1 055 000
Åttonde »	29 000	8 506 000	[4] 1 407 000	9 942 000
Nionde »		2 688 000		2 688 000
Tionde »		1 322 000	[5] 326 000	1 648 000
Elfte »		3 289 000	[6] 7 057 000	10 346 000
Tolfte »		95 000		95 000
Fjortonde »		117 000		117 000
Summa	**500 000**	**20 773 000**	**11 979 000**	**33 252 000**

De sålunda beräknade ersättningsanslagen äskas i annat sammanhang denna dag under vederbörande huvudtitlar.

[1] Fångvårdsstyrelsens delfond. — [2] Beskickningsfastigheternas delfond. — [3] Generaltullstyrelsens delfond. — [4] Därav till Uppsala universitets delfond 726 000 kronor och till Lunds universitets delfond 681 000 kronor. — [5] Lotsstyrelsens delfond. — [6] Därav till Uppsala universitets delfond 469 000 kronor, till medicinalstyrelsens delfond 5 492 000 kronor och till karolinska sjukhusets delfond 1 096 000 kronor.

Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden.

Med godtagande av myndigheternas beräkningar förordar jag att posten för nästa budgetår uppföres med 3 125 000 kronor, innebärande en ökning i förhållande till detta budgetår med 56 000 kronor. Fördelningen på de olika delfonderna framgår av bilagan.

Diverse inkomster.

Slottsbyggnadernas delfond. Under förevarande delpost ha för innevarande budgetår upptagits 150 000 kronor av Djurgårdsförvaltningens överskottsmedel, 7 000 kronor som bidrag från Haga och Ulriksdals slotts försäljningsmedels fonder samt 41 000 kronor under övriga diverse inkomster. Byggnadsstyrelsen har för nästa budgetår upptagit posterna Djurgårdsförvaltningens överskottsmedel och övriga diverse inkomster med 150 000 resp. 44 000 kronor. Då några nya medel icke beräknas inflyta från Haga och Ulriksdals slotts försäljningsmedels fonder, föreslår byggnadsstyrelsen att den nuvarande delposten för dessa medel icke upptages i staten för nästa budgetår (jfr 1950 års statsverksproposition, Bil. 21, s. 22—23).

Med godtagande av förvaltningsmyndigheternas förslag under de skilda delfonderna föreslår jag, efter viss avrundning av beloppen, att under delposten diverse inkomster upptagas sammanlagt 662 000 kronor med den fördelning på olika fonder som framgår av bilagan.

Hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna bilagda förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1951/52.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lennart Eriksson.

Bilaga

Förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1951/52.

		Kronor
Inkomster.		
A. *Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:*		
1. Slottsbyggnadernas delfond	500 000	
2. Fångvårdsstyrelsens »	740 000	
3. Beskickningsfastigheternas »	2 299 000	
4. Byggnadsstyrelsens »	20 773 000	
5. Generaltullstyrelsens »	150 000	
6. Uppsala universitets »	1 195 000	
7. Lunds universitets »	681 000	
8. Lotsstyrelsens »	326 000	
9. Medicinalstyrelsens »	5 492 000	
10. Karolinska sjukhusets »	1 096 000	33 252 000
B. *Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden:*		
1. Slottsbyggnadernas delfond	230 000	
2. Fångvårdsstyrelsens »	200 000	
3. Beskickningsfastigheternas »	107 000	
4. Byggnadsstyrelsens »	1 300 000	
5. Generaltullstyrelsens »	80 000	
6. Uppsala universitets »	20 000	
7. Lunds universitets »	22 000	
8. Lotsstyrelsens »	63 000	
9. Medicinalstyrelsens »	843 000	
10. Karolinska sjukhusets »	260 000	3 125 000
C. *Diverse inkomster:*		
1. Slottsbyggnadernas delfond:		
a. Djurgårdsförvaltningens överskottsmedel 150 000		
b. Övriga diverse inkomster ... 44 000	194 000	
2. Fångvårdsstyrelsens delfond	1 000	
3. Beskickningsfastigheternas »	1 000	
4. Byggnadsstyrelsens »	56 000	
5. Generaltullstyrelsens »	1 000	
6. Uppsala universitets delfond:		
a. Bidrag från universitetets egendoms- och skogsförvaltning ... 250 000		

			Kronor
b. Bidrag från Uppsala läns landsting	101 000		
c. Övriga diverse inkomster	1 000	352 000	
7. Lunds universitets delfond:			
a. Bidrag från universitetets egendomsförvaltning	50 800		
b. Övriga diverse inkomster	200	51 000	
8. Lotsstyrelsens delfond		4 000	
9. Medicinalstyrelsens »		1 000	
10. Karolinska sjukhusets »		1 000	662 000
		Summa	**37 039 000**

Utgifter.

A. *Reparations- och underhållskostnader m. m.:*

1. Slottsbyggnadernas delfond:			
a. Reparations- och underhållskostnader för de kungl. slotten med tillhörande byggnader	543 000		
b. Reparations- och underhållskostnader för uthyrda lägenheter vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga	80 000		
c. Reparations- och underhållskostnader för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m.	235 000		
d. Vissa iståndsättningsarbeten	65 000	923 000	
2. Fångvårdsstyrelsens delfond		424 000	
3. Beskickningsfastigheternas delfond:			
a. Reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m.	615 000		
b. Bränsle och lyse för kanslilokaler och tjänstebostäder, *förslagsvis*	277 000	892 000	
4. Byggnadsstyrelsens delfond		4 595 000	
5. Generaltullstyrelsens »		60 000	
6. Uppsala universitets delfond:			
a. Akademiska sjukhuset	271 000		
b. Övriga fastigheter	470 000	741 000	
7. Lunds universitets delfond		277 000	
8. Lotsstyrelsens »		260 000	
9. Medicinalstyrelsens »		2 778 000	
10. Karolinska sjukhusets delfond:			
a. Karolinska sjukhuset	220 000		
b. Serafimerlasarettet	120 000	340 000	11 290 000

B. *Avsättning till värdeminskningskonto:*

2. Fångvårdsstyrelsens delfond, *förslagsvis*	132 000
3. Beskickningsfastigheternas » , *förslagsvis*	112 000
4. Byggnadsstyrelsens » , *förslagsvis*	2 376 000
5. Generaltullstyrelsens » , *förslagsvis*	22 000

		Kronor
6. Uppsala universitets delfond:		
a. Akademiska sjukhuset, *förslagsvis* 282 000		
b. Övriga fastigheter, *förslagsvis* 334 000	616 000	
7. Lunds universitets delfond, *förslagsvis*	111 000	
8. Lotsstyrelsens » , *förslagsvis*	42 000	
9. Medicinalstyrelsens » , *förslagsvis*	1 612 000	
10. Karolinska sjukhusets » , *förslagsvis*	607 000	5 630 000
C. *Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:*		
2. Fångvårdsstyrelsens delfond, *förslagsvis*	40 000	
3. Beskickningsfastigheternas » , *förslagsvis*	958 000	
4. Byggnadsstyrelsens » , *förslagsvis*	4 531 000	
5. Generaltullstyrelsens » , *förslagsvis*	44 000	
6. Uppsala universitets » , *förslagsvis*	20 000	
7. Lunds universitets » , *förslagsvis*	56 000	
8. Lotsstyrelsens » , *förslagsvis*	36 000	
9. Medicinalstyrelsens » , *förslagsvis*	21 000	
10. Karolinska sjukhusets » , *förslagsvis*	75 000	5 781 000
Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:		
1. Slottsbyggnadernas delfond	1 000	
2. Fångvårdsstyrelsens »	345 000	
3. Beskickningsfastigheternas »	445 000	
4. Byggnadsstyrelsens »	10 627 000	
5. Generaltullstyrelsens »	105 000	
6. Uppsala universitets »	190 000	
7. Lunds universitets »	310 000	
8. Lotsstyrelsens »	55 000	
9. Medicinalstyrelsens »	1 925 000	
10. Karolinska sjukhusets »	335 000	14 338 000
	Summa	**37 039 000**

BILAGA 22 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

KAPITALBUDGETEN

INVESTERINGSPLAN.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

Vid 1944 års riksdag beslöts (1944 års statsverksproposition: Kapitalbudgeten: Investeringsplan; riksdagens skrivelse nr 45; proposition nr 276; riksdagens skrivelse nr 464), att kapitalbudgeten skulle fr. o. m. budgetåret 1944/45 erhålla en ändrad utformning av i huvudsak följande innebörd.

För varje statlig kapitalfond fastställes årligen en investeringsstat, på vars ena sida redovisas beloppet av den sammanlagda bruttoinvesteringen i fonden enligt av riksdagen fattade anslagsbeslut och på vars andra sida upptagas dels tillgängliga avskrivningsmedel inom fonden (årsavskrivning), dels avskrivningsmedel anvisade över riksstaten (grundavskrivning), dels övriga för investering disponibla kapitalmedel, dels ock i förekommande fall bidrag från särskilda fonder eller kommuner till investeringsföretagens genomförande. Saldot mellan dessa poster anger det nettotillskott av kapitalmedel, som erfordras för de beslutade bruttoinvesteringarnas genomförande, och betecknas investeringsbemyndigande. Investeringsbemyndigandena för de olika kapitalfonderna sammanställas till en investeringsplan, vars summa, sedan avdrag skett för återbetalning av kapitalmedel över fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster och i förekommande fall även från andra fonder, utvisar den totala nettoinvestering av lånemedel, som erfordras för genomförandet av samtliga de av riksdagen beslutade investeringarna. In-

vesteringsplanen utgör kapitalbudgetens utgiftssida enligt riksstaten. På kapitalbudgetens inkomstsida upptages under beteckningen lånemedel en balanspost med samma belopp som investeringsplanens slutsumma. I specifikationerna till riksstaten upptagas för kapitalbudgetens del nämnda inkomsttitel, efter angivna grunder upprättade investeringsstater för samtliga kapitalfonder samt fullständiga anslagsspecifikationer till investeringsplanen.

I samband med ifrågavarande omläggning genomfördes även vissa andra förändringar med avseende på kapitalbudgeten. Redovisningen mot riksstaten av kapitalbudgetsanslagen överflyttades från riksgäldskontoret till de fondförvaltande myndigheterna, varvid dessa ålades att vid genomförande av investeringarna i första hand anlita avskrivningsmedel och övriga inom resp. fonder disponibla kapitalmedel och att först när dessa förbrukats utnyttja investeringsbemyndigandena för rekvisition av lånemedel från riksgäldskontoret. För de affärsdrivande verken omändrades därjämte förnyelsefonderna till verkliga värdeminskningskonton, i samband varmed tillgångsvärdena i verkens bokföring underkastades revision. Hos riksgäldskontoret innestående behållningar av särskilt avsatta förnyelsefonds- och pensionsfondsmedel salderades mot verkens kapitalskuld till statsverket. Slutligen beslöts, att avsättningen till pensionsfonder vid de affärsdrivande verken skulle upphöra. Härvid förutsattes, att man vid bestämmandet av de årliga avskrivningarna i stället skulle taga viss hänsyn till de framtida pensionskostnaderna genom en kollektiv avskrivning av investerade kapitalmedel vid sidan av den för bestämda objekt eller objektgrupper erforderliga avsättningen till värdeminskningskonto.

Genom beslut den 2 november 1945 (SFS nr 699) har Kungl. Maj:t vidare förordnat, att redovisningen vid de affärsdrivande verken utom domänverket skall omläggas från kalenderår till budgetår.

Vid framläggande av slutligt förslag till investeringsplan för budgetåret 1946/47 förordades i anslutning till av riksräkenskapsverket gjort uttalande i samband med förslag till vissa detaljändringar, att den av 1944 års riksdag beslutade, genomgripande omläggningen av kapitalbudgetredovisningen finge i sin nuvarande utformning tillämpas under ett flertal budgetår innan frågan om allmän översyn därav upptoges till prövning. Riksdagen uttalade icke någon erinran däremot.

Enligt bifogade utdrag av statsrådsprotokollet *(bilagor 23—32)* har Kungl. Maj:t denna dag fattat beslut om avlåtande till riksdagen av framställningar om investeringsanslag under olika kapitalfonder med följande totala belopp.

I. Statens affärsverksfonder:

A.	Postverkets fond	5 000 000	
B.	Telegrafverkets fond	171 531 000	
C.	Statens järnvägars fond	139 420 000	
D.	Statens vattenfallsverks fond	134 100 000	
E.	Domänverkets fond	519 000	450 570 000

II.	Luftfartsfonden		402 000
III.	Statens allmänna fastighetsfond		42 138 200
IV.	Försvarets fonder:		
	A. Försvarets fastighetsfond	70 605 000	
	B. Försvarets fabriksfond	1 250 000	71 855 000
V.	Statens utlåningsfonder		230 200 100
VI.	Fonden för låneunderstöd		16 000 100
VII.	Fonden för statens aktier		75 000 000
VIII.	Fonden för förlag till statsverket		350 000
IX.	Diverse kapitalfonder:		
	A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond	32 100 000	
	B. Statens reproduktionsanstalts fond	162 000	32 262 000
		Summa kronor	918 777 400.

För genomförandet av de i föregående sammanställning upptagna investeringarna å tillhopa 919 miljoner kronor skola såsom inledningsvis framhållits i första hand anlitas dels de avskrivningsanslag för ifrågavarande investeringar, som i annat sammanhang denna dag äskas å driftbudgeten, dels tillgängliga avskrivningsmedel inom fonderna och dels övriga å fonderna disponibla kapitalmedel. Avskrivningsmedlen å riksstatsförslagets driftbudget uppgå till 147 miljoner kronor. Enligt från de fondförvaltande myndigheterna lämnade uppgifter kunna avskrivningsmedlen inom de å riksstatsförslagets investeringsstater upptagna fonderna uppskattas till sammanlagt 281 miljoner kronor. Vid beräkningen av avskrivningsmedlen inom affärsverksfonderna har hänsyn tagits till att kommande taxehöjningar eller eljest ökade driftinkomster skola möjliggöra extra avsättningar till värdeminskningskonto. Övriga kapitalmedel, som beräknas inflyta genom återbetalningar å lån m. m. under de å riksstatsförslagets investeringsstater upptagna fonderna, upptagas till sammanlagt 18 miljoner kronor. Det sistnämnda beloppet faller huvudsakligen å fonden för låneunderstöd, som därigenom kommer att redovisas med negativt belopp å kapitalbudgetens utgiftssida. Även för luftfartsfonden, försvarets fabriksfond och fonden för förlag till statsverket komma av samma skäl negativa belopp att redovisas. Sammanlagt skulle alltså för investeringarnas genomförande i första hand stå till förfogande (147 + 281 + 18 =) 446 miljoner kronor. Den närmare fördelningen av nämnda belopp å de olika i investeringsstaterna upptagna fonderna framgår av följande sammanställning.

I.	Statens affärsverksfonder:		
	A. Postverkets fond	2 540 000	
	B. Telegrafverkets fond	99 300 000	
	C. Statens järnvägars fond	125 503 000	
	D. Statens vattenfallsverks fond	35 100 000	
	E. Domänverkets fond	301 000	262 744 000

II.	Luftfartsfonden		436 000
III.	Statens allmänna fastighetsfond		29 576 900
IV.	Försvarets fonder:		
	A. Försvarets fastighetsfond	61 775 500	
	B. Försvarets fabriksfond	2 501 000	64 276 500
V.	Statens utlåningsfonder		61 450 000
VI.	Fonden för låneunderstöd		20 810 000
VII.	Fonden för statens aktier		1 000
VIII.	Fonden för förlag till statsverket		1 001 000
IX.	Diverse kapitalfonder:		
	A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond	5 401 000	
	B. Statens reproduktionsanstalts fond	111 000	5 512 000
		Summa kronor	445 807 400.

Med ledning av dessa uppgifter kunna investeringsbemyndigandena preliminärt beräknas till de belopp som framgå av följande

Förslag till investeringsplan för budgetåret 1951/52.

I.	Statens affärsverksfonder:		
	A. Postverkets fond	2 460 000	
	B. Telegrafverkets fond	72 231 000	
	C. Statens järnvägars fond	13 917 000	
	D. Statens vattenfallsverks fond	99 000 000	
	E. Domänverkets fond	218 000	187 826 000
II.	Luftfartsfonden		— 34 000
III.	Statens allmänna fastighetsfond		12 561 300
IV.	Försvarets fonder:		
	A. Försvarets fastighetsfond	8 829 500	
	B. Försvarets fabriksfond	— 1 251 000	7 578 500
V.	Statens utlåningsfonder		168 750 100
VI.	Fonden för låneunderstöd		— 4 809 900
VII.	Fonden för statens aktier		74 999 000
VIII.	Fonden för förlag till statsverket		— 651 000
IX.	Diverse kapitalfonder:		
	A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond	26 699 000	
	B. Statens reproduktionsanstalts fond	51 000	26 750 000
		Säger	472 970 000
Avgår kapitalåterbetalning:			
	Oreglerade kapitalmedelsförluster	— 15 000 000	
	Övrig kapitalåterbetalning	— 42 199 000	— 57 199 000
		Summa kronor	415 771 000.

Det såsom övrig kapitalåterbetalning i investeringsplanen upptagna beloppet 42 199 000 kronor utgöres av dels återbetalningar å fonden för kreditgivning till utlandet med ett belopp av tillhopa 33 100 000 kronor, vilket av riksgäldskontoret beräknats inflyta under nästa budgetår i enlighet med kända lånevillkor och amorteringsplaner, och dels återbetalningar å huvudsakligen vissa lånefonder, som i samband med införandet av statlig kreditgaranti överförts till riksbankens förvaltning för att successivt avvecklas, med ett sammanlagt belopp av 9 099 000 kronor. Det må tilläggas, att i budgetredovisningen komma dessa återbetalningar, med hänsyn till att outnyttjade belopp å investeringsanslagen fortfarande finnas, att redovisas bland investeringsstaterna.

Slutlig beräkning av investeringsplanen bör anstå i avvaktan på de definitiva äskanden av investeringsanslag, som kunna komma att framläggas under riksdagens lopp.

Stater innefattande specifikation till de sålunda angivna bemyndigandena torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende såsom *bihang*.

Det torde böra erinras om att det i investeringsplanen beräknade lånemedelsbehovet — såsom närmare framgår av vad i finansplanen anförts — på grund av gällande principer för riksstatens uppställning är av formell innebörd.

Med åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvaktan på särskild proposition i ämnet beräkna investeringsplanen för budgetåret 1951/52 jämte därtill fogade stater i enlighet med här framlagda förslag samt

att i riksstaten för nämnda budgetår å kapitalbudgeten beräkna en mot investeringsplanen svarande inkomsttitel sålunda

Lånemedel ..... kronor 415 771 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lennart Eriksson.

Bihang.

Förslag till investeringsstater för budgetåret 1951/52.

I. Statens affärsverksfonder.

A. Postverkets fond.

Avskrivningsmedel inom fonden	2 200 000	Summa investeringsanslag.	5 000 000
Övriga kapitalmedel	340 000		
Investeringsbemyndigande.	2 460 000		
	5 000 000		5 000 000

B. Telegrafverkets fond.

Avskrivningsmedel från riksstaten	2 000 000	Summa investeringsanslag.	171 531 000
Avskrivningsmedel inom fonden	96 000 000		
Övriga kapitalmedel	1 300 000		
Investeringsbemyndigande.	72 231 000		
	171 531 000		171 531 000

C. Statens järnvägars fond.

Avskrivningsmedel från riksstaten	2 500 000	Summa investeringsanslag.	139 420 000
Avskrivningsmedel inom fonden	123 000 000		
Övriga kapitalmedel	3 000		
Investeringsbemyndigande.	13 917 000		
	139 420 000		139 420 000

D. Statens vattenfallsverks fond.

Avskrivningsmedel inom fonden	35 000 000	Summa investeringsanslag.	134 100 000
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande.	99 000 000		
	134 100 000		134 100 000

E. Domänverkets fond.

Avskrivningsmedel inom fonden	300 000	Summa investeringsanslag.	519 000
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	218 000		
	519 000		519 000

II. Luftfartsfonden.

Avskrivningsmedel inom fonden	435 000	Summa investeringsanslag.	402 000
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	— 34 000		
	402 000		402 000

III. Statens allmänna fastighetsfond.

Avskrivningsmedel från riksstaten	23 945 900	Summa investeringsanslag.	42 138 200
Avskrivningsmedel inom fonden	5 630 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	12 561 300		
	42 138 200		42 138 200

IV. Försvarets fonder.

A. Försvarets fastighetsfond.

Avskrivningsmedel från riksstaten	52 817 500	Summa investeringsanslag.	70 605 000
Avskrivningsmedel inom fonden	8 957 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	8 829 500		
	70 605 000		70 605 000

B. Försvarets fabriksfond.

Avskrivningsmedel inom fonden	2 500 000	Summa investeringsanslag .	1 250 000
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	— 1 251 000		
	1 250 000		1 250 000

V. Statens utlåningsfonder.

Värnpliktslånefonden.

Avskrivningsmedel från riksstaten	150 000	Investeringsanslag	150 000

Lånefonden för bostadsbyggande.

Avskrivningsmedel från riksstaten	55 000 000	Investeringsanslag	220 000 000
Investeringsbemyndigande.	165 000 000		
	220 000 000		220 000 000

Statens bosättningslånefond.

Investeringsbemyndigande.	100	Investeringsanslag	100

Statens lånefond för universitetsstudier.

Avskrivningsmedel från riksstaten	2 500 000	Investeringsanslag	2 500 000

Allmänna studielånefonden.

Avskrivningsmedel från riksstaten	3 500 000	Investeringsanslag	3 500 000

Jordbrukets lagerhusfond.

Investeringsbemyndigande	1 500 000	Investeringsanslag	1 500 000

Jordbrukets maskinlånefond.

Investeringsbemyndigande	1 000 000	Investeringsanslag	1 000 000

Kronotorparnas inventarielånefond.

Avskrivningsmedel från riksstaten	50 000	Investeringsanslag	50 000

Fiskerilånefonden.

Avskrivningsmedel från riksstaten	250 000	Investeringsanslag	1 000 000
Investeringsbemyndigande	750 000		
	1 000 000		1 000 000

Lotsverkets båtlånefond.

Investeringsbemyndigande	500 000	Investeringsanslag	500 000
Summa investeringsbemyndiganden för statens utlåningsfonder	168 750 100		

VI. Fonden för låneunderstöd.

Avskrivningsmedel från riksstaten	4 350 000	Summa investeringsanslag	16 000 100
Övriga kapitalmedel	16 460 000		
Investeringsbemyndigande	− 4 809 900		
	16 000 100		16 000 100

VII. Fonden för statens aktier.

Övriga kapitalmedel	1 000	Summa investeringsanslag	75 000 000
Investeringsbemyndigande	74 999 000		
	75 000 000		75 000 000

VIII. Fonden för förlag till statsverket.

Avskrivningsmedel inom fonden	1 000 000	Summa investeringsanslag	350 000
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande	− 651 000		
	350 000		350 000

IX. Diverse kapitalfonder.

A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

Avskrivningsmedel inom fonden	5 400 000	Summa investeringsanslag.	32 100 000
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	26 699 000		
	32 100 000		32 100 000

B. Statens reproduktionsanstalts fond.

Avskrivningsmedel inom fonden	110 000	Summa investeringsanslag.	162 000
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	51 000		
	162 000		162 000

Säger beträffande samtliga investeringsstater för:

Avskrivningsmedel från riksstaten	147 063 400	Summa investeringsanslag.	918 777 400
Avskrivningsmedel inom fonden	280 532 000		
Övriga kapitalmedel	18 212 000		
Investeringsbemyndigande	472 970 000		
	918 777 400		918 777 400

BILAGA 23 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

JUSTITIEDEPARTEMENTET.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler härefter under justitiedepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar att föreläggas 1951 års riksdag och yttrar därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

I särskilda skrivelser den 25, den 26 och den 28 augusti, den 26 oktober samt den 12 december 1950 har fångvårdsstyrelsen hemställt om ett flertal anslag för byggnadsändamål. Sålunda begäras till *verkstadsbyggnad* och *pannanläggning vid ungdomsanstalten på Skenäs* 110 000 kronor resp. 41 000 kronor, till *ekonomibyggnader vid vissa fångvårdsanstalter* 146 200 kronor, till *personalbostäder m. m. vid fångvårdsanstalten på Håga* 212 000 kronor, till *modernisering av vissa äldre fångvårdsanstalter* 125 000 kronor, till *vattenanläggning för fångvårdsanstalterna på Hall och Håga* 104 000 kronor samt till *byggnadsarbeten vid egendomen Hildero* 70 000 kronor. På grund av nödvändigheten att begränsa medelsanvisningen för byggnadsändamål kan jag här upptaga allenast de anslagsfrågor som avse modernisering av vissa äldre fångvårdsanstalter, pannanläggning vid ungdomsanstalten på Skenäs, vattenanläggning för fångvårdsanstalterna på Hall och Håga samt byggnadsarbeten vid egendomen Hildero. Härjämte avser jag att anmäla

fråga om uppförande av en ny ungdomsanstalt. Enär utredningen beträffande de tre sistnämnda anslagsfrågorna ännu ej hunnit slutföras, komma dessa att anmälas i särskild proposition.

[1] **Modernisering av vissa äldre fångvårdsanstalter.** På förslag av Kungl. Maj:t har riksdagen till modernisering av vissa äldre fångvårdsanstalter anvisat investeringsanslag dels å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 å 250 000 kronor och dels å riksstaten för ett vart av budgetåren 1949/50 och 1950/51 å 125 000 kronor. Med förstnämnda anslag avsågs att i första hand täcka kostnaderna för sådana arbeten, som av straffverkställighetsreformen mera omedelbart föranleddes vid de anstalter, som enligt strafflagberedningens förslag i ämnet skulle äga bestånd för framtiden. I övrigt äro medlen avsedda för nödvändiga omändrings- och förbättringsarbeten vid vissa äldre anstalter, som måste bibehållas så länge rådande läge på byggnadsmarknaden lägger hinder i vägen för att uppföra planerade nya anstalter (jfr statsutsk. utl. 164/1950 s. 13).

Fångvårdsstyrelsen (skr. 28/8 1950) hemställer nu att till ytterligare moderniseringsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter anvisas ett nytt anslag av 125 000 kronor. Hittills anvisade medel beräknas vara förbrukade vid utgången av innevarande budgetår. Med det nya anslaget avser styrelsen i främsta rummet att bekosta inredande av dagrum och isoleringsrum, iordningställande av idrottsplaner samt utökning eller förbättring av arbetslokaler.

Departementschefen.

Jag tillstyrker, att medel anvisas för ändamålet med begärt belopp. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående anslagets disposition. Därvid böra bl. a. sådana byggnadsbehov beaktas, vilkas tillgodoseende kunna möjliggöra personalbegränsningar (jfr II ht s. 43).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Modernisering av vissa äldre fångvårdsanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 125 000 kronor.

[2] **Pannanläggning vid ungdomsanstalten på Skenäs.** *Fångvårdsstyrelsen* (skr. 25/8 1950) hemställer, att anslag anvisas för uppförande av en ny pannanläggning vid anstalten. För uppvärmning av anstaltens nuvarande verkstadsbyggnader finnes en pannanläggning, belägen i ett källarutrymme. Genom sättningar i marken ha sprickor uppstått i golvet, varigenom vatten tränger in i lokalen. Efter verkställd utredning av skadorna har ansetts, att en ny anläggning bör uppföras i en mindre tillbyggnad, förlagd direkt på mark och så dimensionerad, att anläggningen kan lämna värme även till ytterligare en verkstadsbyggnad. Anläggningskostnaderna ha beräknats till

28 000 kronor. Härtill kommer kostnaden för själva byggnaden, som av styrelsens arkitekt beräknats till 13 000 kronor. Hela kostnaden blir sålunda 41 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen anser de beräknade kostnaderna för byggnaden låga men framhåller att denna, enligt vad styrelsen erfarit, beräknas bli uppförd med anlitande i största möjliga utsträckning av elever vid anstalten.

Departementschefen.

I enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pannanläggning vid ungdomsanstalten på Skenäs* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 41 000 kronor.

[3] **Vattenanläggning för fångvårdsanstalterna på Hall och Håga.**

På förslag av Kungl. Maj:t har riksdagen till vattenanläggning för Hall- och Hågaanstalterna å riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisat ett investeringsanslag av 116 000 kronor, motsvarande kostnaden för ett av fångvårdsstyrelsen framlagt förslag till lösning av vattenfrågan vid anstalterna. Då emellertid även andra alternativ till lösning av frågan borde prövas, erhöll Kungl. Maj:t befogenhet att disponera anslaget på sätt som kunde befinnas mest ändamålsenligt (statsverksprop.: bil. 24 s. 5).

Fångvårdsstyrelsen har nu i en den 9 november 1950 inkommen skrivelse framlagt nytt förslag till lösning av frågan och begär för ändamålet ytterligare 104 000 kronor. Därefter ha emellertid *kommunalfullmäktige i Östertälje kommun* i skrivelse den 13 november 1950 framlagt ett alternativt förslag i ämnet, vilket skulle innebära en för statsverket billigare lösning. Ärendet är för närvarande föremål för ytterligare utredning. Anslagsfrågan torde därför få anmälas i särskild proposition. För ändamålet bör nu uppföras ett beräknat belopp, motsvarande det av styrelsen föreslagna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vattenanläggning för fångvårdsanstalterna på Hall och Håga* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 104 000 kronor.

[4] **Byggnadsarbeten vid egendomen Hildero.** I skrivelse den 12 december 1950 har *fångvårdsstyrelsen* hemställt om medel för anordnande av en öppen ungdomsanstalt (koloni) vid den staten tillhöriga egendomen Hildero i Asmundstorps socken, Malmöhus län. Den planerade kolonien är avsedd för ett 15-tal ungdomsfängelseelever, vilka huvudsakligen skola sysselsättas med frigångsarbeten. Hildero förvaltas tills vidare av socialstyrelsen. Då emellertid egendomen icke längre är behövlig för ändamål inom socialstyrelsens verksamhetsområde, har den hållits utarrenderad och kan nu över-

tagas av fångvården. Huvudbyggnaden å egendomen är emellertid i behov av grundlig reparation och ombyggnad. Fångvårdsstyrelsen hemställer, att 70 000 kronor ställes till förfogande för detta ändamål.

Med hänsyn till föreliggande behov är det angeläget att anskaffa ökat antal öppna vårdplatser för ynglingar, som ådömts ungdomsfängelse. Då fångvårdsstyrelsens framställning för närvarande är föremål för remissbehandling, är jag dock icke nu beredd att taga närmare ställning till det framlagda förslaget. För ändamålet torde därför böra uppföras ett beräknat belopp, motsvarande det av fångvårdsstyrelsen begärda.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Byggnadsarbeten vid egendomen Hildero* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 70 000 kronor.

[5] **Ny ungdomsanstalt.** Den 15 december 1950 har ungdomsanstaltsutredningen överlämnat betänkande (SOU 1950:47) med förslag till en anstalt för svårbehandlade. Förslaget, som för närvarande är under remissbehandling, kommer att underställas riksdagen i särskild proposition.

Byggnadskostnaderna för den föreslagna anstalten ha beräknats till 6 350 000 kronor. Anstalten torde böra uppföras i olika etapper. För den första byggnadsetappen kunna kostnaderna uppskattas till i runt tal 2 000 000 kronor, varav omkring 500 000 kronor skulle erfordras för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ny ungdomsanstalt* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Olle Hellberg.

508266. Stockholm. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag. 1951.

BILAGA 24 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Ministern för utrikes ärendena anmäler härefter under utrikesdepartementets verksamhetsområde hörande ärende angående kapitalinvestering för budgetåret 1951/52 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Köpenhamn. Kanslilokalerna i den staten tillhöriga beskickningsfastigheten i Köpenhamn ha under senare år visat sig bliva alltmer otillräckliga. Det för närvarande alltför ringa utrymmet försvårar sålunda i olika avseenden beskickningens arbete. Särskilt äro mottagnings- och expeditionsutrymmena för små.

Beskickningen har i samråd med byggnadsstyrelsen undersökt möjligheterna att utvidga beskickningens lokaler. Därvid har befunnits, att en tillfredsställande lösning skulle kunna ernås genom ianspråktagande av en ovanför sagda lokaler belägen bostadsvåning. Samtidigt skulle ytterligare ett antal bostäder kunna ställas till förfogande för personal vid beskickningen. Även sistnämnda åtgärd torde få anses ligga i statens intresse, enär tjänstemännen för närvarande ofta få vidkännas onormalt höga hyresutgifter, vilka måste påverka utgående prisutjämningstillägg och därigenom i viss utsträckning indirekt belasta statsverket.

Kostnaderna för de arbeten, som direkt påkallas av kanslilokalernas utvidgning, ha beräknats till 121 000 kronor. Utgifterna för iordningställande av bostadslägenheterna torde komma att uppgå till 29 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna belöpa sig sålunda till 150 000 kronor. Årshyrorna för bostadslägenheterna torde efter ombyggnaden kunna höjas med 4 400 kronor, varför denna väl förräntar det nedlagda kapitalet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Köpenhamn* å riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sture Johanson.

Stockholm 1951. Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner
504137

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

FÖRSVARSDEPARTEMENTET.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, anmäler under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1951/52 och yttrar därvid följande.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1951/52 ha myndigheterna hemställt om investeringsanslag under försvarets fonder på tillhopa omkring 157 miljoner kronor.

Såsom allmän motivering till sina äskanden har fortifikationsförvaltningen framhållit bland annat följande. Det skärpta utrikespolitiska läget bestyrkte önskvärdheten att snabbt iordningställa de viktigaste befästningarna. Det vore även av betydelse att de fortifikatoriska anläggningarna färdigställdes i samma takt som materielen levererades för kustartilleri- och radaranläggningar samt att erforderliga berghangarer komme till utförande snarast möjligt. Därtill komme att det ökade samarbetet med berörda myndigheter i fråga om en del anläggningar inom civilförsvarets verksamhetsområde gjorde det synnerligen önskvärt att arbeten för iordningställande av fulträffsäkra uppehållsplatser för militära staber påbörjades. I fråga om andra byggnadsarbeten än de till befästningsfonden hänförliga hade medel äskats endast för sådana byggnadsobjekt som konstaterats vara nödvändiga för att utbildningen och den tekniska tjänsten skulle kunna bedrivas rationellt.

Genom dessa begränsningar hade avsevärda beskärningar måst göras i de från de underlydande myndigheterna anmälda byggnadsbehoven. Fortifikationsförvaltningen ville i detta sammanhang jämväl erinra om föreliggande arbetsrester beträffande av riksdagen beslutade byggnadsföretag, vilka till följd av rådande restriktioner på byggnadsmarknaden icke kunnat avarbetas.

I sitt yttrande över förvaltningsmyndigheternas äskanden har överbefälhavaren framhållit att byggnadsläget och byggnadsverksamheten inom krigsmakten för närvarande vore högst otillfredsställande, beroende dels på den ytterst restriktiva tilldelningen av byggnadstillstånd och dels på den ringa medelsanvisningen för nya byggnadsobjekt under de senaste budgetåren. Trots detta hade myndigheterna kraftigt begränsat sina anslagskrav för budgetåret 1951/52. Enär samtliga byggnadsobjekt vore utvalda bland dem som stode i högsta angelägenhetsgrad tillstyrkte överbefälhavaren de framlagda förslagen under framhållande tillika att de senaste fem årens återhållsamhet medfört allvarliga brister, vilka mot bakgrunden av den nuvarande politiska situationen krävde ökade anslag för att inom rimlig tid kunna täckas.

I skrivelse den 4 juli 1950 har 1949 års försvarsutredning framhållit, bland annat, att det av myndigheterna till utredningen anmälda nybyggnadsprogrammet, inklusive flygfältsarbeten, för den närmaste 10-årsperioden kostnadsberäknats till omkring en miljard kronor oavsett de byggnadsarbeten, för vilka medel redan anvisats. En inom utredningen verkställd preliminär bearbetning av det framlagda byggnadsprogrammet hade visserligen utvisat att även vid en ganska stark begränsning av byggnadsprogrammet det borde vara möjligt att tillgodose de mest angelägna byggnadsbehoven. Å andra sidan vore uppenbart att i förhållande till de senaste åren en betydande ökning av byggnadsverksamheten erfordrades för att fylla de nu avsevärda bristerna. Försvarsutredningen har funnit det angeläget framhålla vikten av att utrymme beredes för en ökad byggnadsverksamhet framförallt beträffande sådana anläggningar som berghangarer, fartygstunnlar och vissa förråd.

Överbefälhavaren har i yttrande över försvarsutredningens skrivelse erinrat om att han i olika sammanhang framhållit samma synpunkter och framfört förslag till ökad byggnadsverksamhet vid försvaret, framförallt i fråga om skyddsrum, hangarer, fartygstunnlar, förråd, verkstäder och flygfält. Överbefälhavaren har framhållit betydelsen av att en plan för arbetenas fullföljande snarast bleve fastställd.

Här må vidare framhållas att chefen för flygvapnet i sitt yttrande över försvarsutredningens skrivelse med hänsyn till den ökade utrikespolitiska spänningen och då försvarsutredningens slutliga förslag icke skulle kunna föreläggas 1951 års riksdag närmare angivit vilka åtgärder som i första hand borde vidtagas för att öka flygvapnets styrka. I fråga om kapitalbudgeten har chefen för flygvapnet därvid förordat en snabbare takt i fullföljandet av den i princip beslutade planen för utbyggnad av flygfälten även-

som snabbare utbyggnad av skyddet vid flygbaserna, av lokaler för luftbevakningen och av uppställningsplatser för radarstationer. För skyddet av flygbaserna borde anvisas minst 7 miljoner kronor utöver vad som upptagits i medelsäskandena för nästa budgetår.

I sin skrivelse den 6 september 1950 med principförslag rörande åtgärder till försvarsberedskapens förstärkande föreslog överbefälhavaren en ökning av den för försvaret för år 1950 tillgängliga byggnadskvoten för att igångsätta befästnings- och flygfältsarbeten redan under nämnda år inom en ram av 15—20 miljoner kronor. Härjämte förordades anvisande å tilläggsstat för innevarande budgetår av 25 miljoner kronor för att påbörja ytterligare befästnings- och flygfältsarbeten. I anslutning till berörda förslag hemställde fortifikationsförvaltningen i skrivelse den 3 oktober 1950, att av de i petitan för budgetåret 1951/52 äskade medlen ett belopp av 20 miljoner kronor måtte anvisas på tilläggsstat för att möjliggöra ett tidigare utförande av vissa särskilt angelägna befästningsarbeten. Vidare hemställde flygförvaltningen om ett anslag på tilläggsstat av 5 miljoner kronor för fortsatta flygfältsarbeten.

På förslag i propositionen 1950: 251 angående forcering av vissa materielanskaffningar för försvaret m. m. har 1950 års riksdag anvisat 5 miljoner kronor till flygfältsarbeten m. m. Vid anmälan av propositionen framhöll jag i fråga om de till befästningsfonden hänförliga byggnadsarbetena att förefintliga reservationer och odisponerade belopp av de för budgetåret 1950/51 anvisade anslagen medgåve igångsättande av byggnadsarbeten till väsentligt högre belopp än som kunde inrymmas i den för försvaret för år 1950 avsedda byggnadskvoten. Jag framhöll vidare att förutsättningar syntes föreligga att vid sidan av kvottilldelningen öka försvarets byggnadsvolym för samma år med mellan 15 och 20 miljoner kronor, inklusive flygfältsarbeten, och att undersökningar påginge i syfte att utröna förutsättningarna att igångsätta ytterligare byggnadsarbeten med anlitande av tillgängliga anslagsmedel. Jag förklarade mig emellertid icke beredd att för det dåvarande förorda att å tilläggsstat anvisades ytterligare anslag för dylika arbeten utan ansåg att frågan därom borde få upptagas i samband med behandlingen av fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1951/52, då säkrare hållpunkter förelåge för bestämmandet av försvarets byggnadskvot för år 1951.

Det är uppenbart att den relativt begränsade byggnadskvoten för försvaret under senare år medfört att en mångfald önskvärda byggnadsföretag, för vilka anslag anvisats, måst ställas på framtiden. Endast de mest angelägna byggnadsföretagen ha kunnat genomföras eller påbörjas. Därvid har huvudvikten måst läggas på företag som avsett att åstadkomma förrådsutrymmen för nyanskaffad materiel, att utvidga flygfälten för att tillgodose de krav som sammanhänga med de undan för undan ökade flyghastigheterna och att genomföra för en effektivisering av värnpliktsutbildningen eller av beslutade organisationsförändringar erforderliga byggnadsföretag. De för berörda ändamål anvisade anslagen ha till större delen förbrukats eller äro bundna genom beslut om igångsättande

av ytterligare byggnadsföretag. Härav följer att, ehuru avsevärda outnyttjade belopp förefinnas under försvarets fonder, det nu är nödvändigt att äska nya anslag för tillgodoseende av de i dagens läge mest angelägna byggnadsbehoven. Jag finner ock ofrånkomligt att den för försvaret avsedda byggnadskvoten avsevärt utökas. De förslag jag i det följande framlägger bygga på en ordinarie kvot för år 1951 av 50 miljoner kronor mot 28 miljoner kronor för år 1950. Huvudparten av de äskade anslagen avses för fortsatt utbyggnad av fullträffsäkra utrymmen — förråd för tygmateriel och drivmedel, fartygstunnlar, berghangarer — för fullträffsäkra uppehållsplatser för staber, för fortifikatoriska anordningar för vapenmateriel och radarutrustning samt för flygfältsarbeten.

I det föregående har jag framhållit, att under år 1950 byggnadsarbeten, hänförliga till befästningsdelfonden, kunnat igångsättas utöver den byggnadskvot som ursprungligen avsetts för försvaret under 1950. Härigenom komma de anslag som hittills anvisats under nämnda fond och som förutsatts skola förslå till och med budgetåret 1950/51 att förbrukas tidigare än ursprungligen beräknats. För att möjliggöra fortsättning av ifrågavarande arbeten och påbörjande av nya företag under första hälften av år 1951 erfordras därför anslag å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Utöver anslag för fortsättning av pågående och för nya byggnadsarbeten erfordras anslag för nästa budgetår för täckning av prisstegringar och för genomförande av erforderliga markförvärv. Markförvärvsanslagen samt anslag för anordnande av provisoriska lokaler för försvarets forskningsanstalt och till värnpliktslånefonden torde med hänsyn till ytterligare utredningar och överväganden tills vidare böra upptagas å riksstaten med allenast beräknade belopp.

Sammanfattningsvis må här framhållas att jag avser förorda anvisande eller beräknande av anslag å kapitalbudgeten för nästa budgetår å tillhopa 72 005 000 kronor samt anvisande å tilläggsstat för innevarande budgetår av tillhopa 15 000 000 kronor. Av vad jag i det följande under punkten 40 anför framgår emellertid, att en del av det äskade anslagsbeloppet icke avser tillgodoseende av militära försvarsändamål. Ifrågavarande anslagsmedel, 5 300 000 kronor, utgöra civilförsvarsstyrelsens, kommunikationsverkens m. fl. myndigheters kostnader för vissa gemensamma skyddsrumsanläggningar, vilka kostnader av praktiska skäl ansetts böra redovisas under försvarets fonder.

I det föregående har jag framhållit den till följd av byggnadsregleringen betydande eftersläpningen i fråga om upparbetandet av anslag som anvisats för olika byggnadsobjekt. Vid ingången av innevarande budgetår uppgingo sålunda de kassamässiga reservationerna under försvarets fastighetsfond till inemot 125 miljoner kronor. Vissa reservationer äro hänförliga till anslag, beviljade i början av 1940-talet, och åtskilliga av de byggnadsobjekt, varom här är fråga, grunda sig på utredningar som utförts i samband med

1942 års försvarsbeslut. Jag har vidare framhållit att det under senare år befunnits nödvändigt att inom tillgängliga byggnadskvoter giva företräde åt de numera angelägnaste byggnadsföretagen. Det måste för närvarande anses i hög grad ovisst, huruvida dessa tidigare beslutade byggnadsarbeten i konkurrens med numera aktuella byggnadsobjekt inom överskådlig tid kunna komma till utförande. Det kan ock ifrågasättas om icke med hänsyn till under senare år beslutade organisationsförändringar och materielanskaffningar en revidering av det tidigare beslutade byggnadsprogrammet är erforderlig. Enligt min mening bör en översyn snarast företagas rörande dessa spörsmål i syfte att utmönstra de byggnadsföretag som numera med hänsyn till önskemålen om byggnadsverksamhetens inriktning under de närmaste åren icke längre äga samma aktualitet som vid den tidpunkt då för byggnadsföretagen avsedda anslag beviljades. Det är min avsikt att i annat sammanhang återkomma till denna fraga.

Vid anmälan av 1943 års statsverksproposition (kapitalbudgeten, bil. 2) hemställde min företrädare i ämbetet om bemyndigande för Kungl. Maj:t att efter framställning av vederbörande myndighet medgiva överskridande av de inom ramen för 1942 års försvarsbeslut liggande anslagen till byggnadsarbeten och markförvärv inom försvaret, om och i den mån dessa anslag beräknats på grundval av 1941 års prisnivå, med belopp, som erfordrades för bestridande av merkostnader på grund av prisstegring. Dessa kostnader förutsattes falla utom den i försvarsbeslutet angivna kostnadsramen, i den mån denna icke till följd av sakliga besparingar kunde komma att lämna utrymme därför. Samma bemyndigande avsågs jämväl för av 1942 års riksdag anvisade anslag till byggnadsarbeten. En förutsättning för ianspråktagande av detta bemyndigande ansågs emellertid vara, att inom försvarsdepartementet verkställdes prövning av framställningar rörande medelsanvisning för prisstegring genom särskild expertis rörande skäligheten av äskade tilläggsbelopp, i samband varmed jämväl kontroll skulle ske rörande byggnadsföretagens överensstämmelse med fastställda ritningar och byggnadsnormer. En inom departementet tillsatt nämnd, försvarsdepartementets granskningsnämnd för byggnadsarbeten, har i enlighet härmed under de gångna åren biträtt med utredningar rörande ifrågasatta medelsanvisningar för täckande av prisstegringar och med tillsyn över olika byggnadsföretags utförande. Det synes mig lämpligt, att i samband med den i det föregående berörda översynen över äldre byggnadsprogram utredning jämväl verkställes rörande kostnaderna enligt aktuellt prisläge för de byggnadsobjekt som fortfarande befinnas böra komma till stånd.

I det följande framlagda förslag om anvisande eller beräknande av anslag under kapitalbudgeten för budgetåret 1951/52 uppgå till omkring 72,0 miljoner kronor, varav respektive 8,6, 2,5, 21,9 och 37,6 miljoner kronor under arméns, marinens, flygvapnets och befästningars delfonder av försvarets

fastighetsfond, 1,25 miljoner kronor under försvarets fabriksfond samt 0,15 miljon kronor under värnpliktslånefonden.

Jag övergår härefter till behandlingen av de särskilda anslag, som i enlighet med det anförda böra anvisas eller beräknas för nästa budgetår.

IV. Försvarets fonder.

A. Försvarets fastighetsfond.

Arméns delfond.

[1] **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition har riksdagen för budgetåret 1950/51 under arméns delfond anvisat ett investeringsanslag av 600 000 kronor till smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår (skrivelse den 16 augusti 1950) har *fortifikationsförvaltningen* hemställt, att ett belopp av 600 000 kronor måtte anvisas för ändamålet. Ämbetsverket har därvid framhållit, att antalet arbetsobjekt, hänförliga till nu ifrågavarande anslag, kunde väntas komma att alltfort vara betydande såsom en följd av det uppskov med byggnadsverksamhetens planenliga fullföljande som sammanhängde med byggnadsregleringen.

Departementschefen.

De under arméns, marinens och flygvapnets delfonder av försvarets fastighetsfond anvisade investeringsanslagen till smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. äro avsedda att möjliggöra mindre nybyggnads- och förändringsarbeten och att tagas i anspråk för förstärkning av de särskilda under vederbörande delfond anvisade byggnadsanslagen, i den mån så visar sig oundgängligen nödvändigt på grund av oförutsedda prisstegringar eller av andra orsaker. Anslagen må tagas i anspråk endast efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall och allenast för ändamål, som icke böra tillgodoses med anlitande av vederbörlig å staten för försvarets fastighetsfond uppförd utgiftspost till reparations- och underhållskostnader eller genom medelsanvisning i annan ordning under kapitalbudgeten.

För innevarande budgetår är ifrågavarande under arméns delfond upptförda anslag upptaget till 600 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen har för nästa budgetår räknat med oförändrad medelsanvisning. I enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag förordar jag, att anslaget upptages med oförändrat belopp, och förutsätter därvid, att kostnader för installation av centralvärme inom vissa officersbostadsbyggnader i Boden, för vilket ändamål fortifikationsförvaltningen äskat ett belopp av 185 000 kronor, skola, i den mån dessa arbeten prövas böra utföras, bestridas från ifrågavarande anslag.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

[2] **Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.** För byggnadsarbeten m. m., som falla inom ramen för 1942 års försvarsbeslut, ha under budgetåren 1943/47 anvisats särskilda investeringsanslag — s. k. kvotanslag — ettvart till beloppet motsvarande ungefär en fjärdedel av de medel, som den 30 juni 1943 återstod att anvisa för respektive försvarsgrens byggnadsarbeten enligt försvarsbeslutet. Till grund för beräkningarna av kostnaderna för dessa arbeten har som regel lagts prisläget den 1 juli 1941. Med stöd av riksdagens inledningsvis berörda bemyndigande ha kvotanslagen fått överskridas med belopp, motsvarande prisstegringar som inträffat efter den 1 juli 1941, i den mån kvotanslagens sammanlagda belopp icke till följd av sakliga besparingar kunde komma att lämna utrymme för prisstegringarna. Det har förutsatts, att för täckning av merkostnader av dylik art särskilda anslag skulle komma att anvisas.

Efter förslag i statsverkspropositionerna åren 1945—1950 har riksdagen såsom särskilda investeringsanslag under arméns, marinens och flygvapnets delfonder anvisat respektive (8 000 000 + 2 800 000 + 1 700 000 + 1 330 000 + 1 470 000 + 2 265 000 =) 17 565 000 kronor, (2 000 000 + 1 600 000 + 700 000 + 440 000 + 240 000 + 20 000 =) 5 000 000 kronor och (6 000 000 + 7 800 000 + 5 100 000 + 1 280 000 + 790 000 + 155 000 =) 21 125 000 kronor till prisstegringar å byggnadsarbeten m. m. Dessa förstärkningsanslag ha omfattat de särskilt angivna belopp, som intill den 1 juli 1949 anvisats från kvotanslagen för merkostnader i anledning av prisstegringar i förhållande till prisläget den 1 juli 1941.

De belopp som för motsvarande ändamål anvisats från investeringsanslag under budgetåret 1949/50 uppgå till sammanlagt 4 540 360 kronor med följande fördelning å de olika delfonderna:

arméns delfond	kronor	3 677 460
marinens delfond	»	114 400
flygvapnets delfond	»	748 500

För täckning av dessa merkostnader erfordras således för nästa budgetår särskilda investeringsanslag med, i avrundade belopp, 3 680 000 kronor, 115 000 kronor och 750 000 kronor. Anslagen skola — liksom de tidigare anvisade — vara att betrakta som formella förstärkningsanslag, som svara mot de av riksdagen lämnade bemyndigandena att överskrida kvotanslagen och därmed även 1942 års försvarsbeslut kostnadsram med hänsyn till inträffade prisstegringar i förhållande till prisläget den 1 juli 1941.

Genom beslut den 22 juni 1950 bemyndigade Kungl. Maj:t fortifikationsförvaltningen att till bestridande av merkostnader på grund av prisstegring i förhållande till prisläget den 1 juli 1941 för vissa byggnadsarbeten för flygvapnet, som ingingo i femårsplanens kostnadsram och för vilka medel ställts till flygförvaltningens förfogande under tiden från den 1 januari 1945 till den 31 december 1946, anlita det å kapitalbudgeten under försvarets fastighetsfond, flygvapnets delfond, för budgetåret 1946/47 till Vissa byggnadsarbeten m. m. anvisade investeringsanslaget av 28 500 000 kronor intill ett belopp av 650 000 kronor.

Berörda merkostnader hade flygförvaltningen uppskattat till sammanlagt 1 500 000 kronor. I syfte att erhålla underlag för ett bedömande huruvida merkostnaderna i sin helhet vore att betrakta såsom hänförliga till prisstegring anmodades byggnadsstyrelsen att avgiva yttrande i ärendet. I utlåtande den 17 juli 1950 har byggnadsstyrelsen förklarat sig anse den uppgivna ytterligare merkostnaden rimlig. Vid sådant förhållande torde för bestridande av merkostnaderna det under flygvapnets delfond upptagna investeringsanslaget böra uppräknas med (1 500 000 — 650 000 =) 850 000 kronor till (750 000 + 850 000 =) 1 600 000 kronor.

För nästa budgetår böra således anvisas särskilda investeringsanslag med, i avrundade belopp, 3 680 000 kronor, 115 000 kronor och 1 600 000 kronor, eller tillhopa 5 395 000 kronor. I det följande upptager jag under respektive delfonder frågan om anvisande av anslag för marinen och flygvapnet. I detta sammanhang får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 3 680 000 kronor.

[3] **Anordnande av provisoriska lokaler för försvarets forskningsanstalt.** För vidtagande av vissa provisoriska åtgärder för försvarets forskningsanstalts förläggning anvisade 1947 års riksdag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1947/48 ett reservationsanslag av 770 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t anvisade sedermera 1948, 1949 och 1950 års riksdagar för budgetåren 1948/49, 1949/50 och 1950/51 investeringsanslag av (715 000 + 1 000 000 + 400 000 =) 2 115 000 kronor för samma ändamål.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har fortifikationsförvaltningen hemställt om anvisande av ett anslag å 1 500 000 kronor för vissa närmare angivna byggnadsarbeten vid forskningsanstalten. Jag vill emellertid här framhålla, att utredning för närvarande pågår rörande möjligheten att bereda två av anstaltens avdelningar och dess kansli permanenta lokaler med utnyttjande av Stockholms luftvärnsregementes kaserner, vilka beräknas kunna friställas efter regementets utflyttning till Norrtälje under slutet av år 1952.

Utredningen beräknas kunna slutföras inom den närmaste tiden. I avbidan därpå bör med ställningstagande till fortifikationsförvaltningens nu framlagda förslag anstå. Jag räknar emellertid med att vissa av de av ämbetsverket före-

slagna byggnadsarbetena för forskningsanstalten bliva ofrånkomliga. Jag förordar, att förslag nu förelägges riksdagen att för ändamålet beräkna ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Anordnande av provisoriska lokaler för försvarets forskningsanstalt* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

[4] **Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949 och 1950 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1949/50 och 1950/51 till ifrågavarande ändamål anvisat investeringsanslag av tillhopa (1 500 000 + 1 500 000 =) 3 000 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* hemställt, att till byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, under arméns delfond måtte anvisas 750 000 kronor.

Departementschefen.

Såsom jag i motsvarande fråga tidigare framhållit förutsattes, då beslut vid 1948 års riksdag fattades om avkortad övningstid för vissa värnpliktiga, att denna avkortning skulle kompenseras genom att utbildningen i olika hänseenden effektiviserades. Jag finner det vara önskvärt, att arbetet med förbättrande av utbildningsförhållandena fullföljes, och tillstyrker därför fortifikationsförvaltningens förslag att för ändamålet anvisas 750 000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen,* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 750 000 kronor.

[5] **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949 och 1950 års statsverkspropositioner anvisade riksdagen för budgetåren 1949/50 och 1950/51 tillhopa (500 000 + 300 000 =) 800 000 kronor för tillgodoseende av de mest angelägna brandskyddsbehoven — främst behovet av sektioneringsåtgärder — vid arméns anläggningar.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* med ledning av nu genomförda utredningar beräknat ett medelsbehov av 225 000 kronor för samma ändamål. Därutöver erfordrades för samma budgetår ett belopp av 400 000 kronor för anordnande av automatiska brandalarmanläggningar vid vissa särskilt betydelsefulla förrådsanläggningar vid armén. Totala medelsbehovet skulle således uppgå till (225 000 + 400 000 =) 625 000 kronor. Ämbetsverket har hemställt, att detta belopp måtte anvisas

Departementschefen.

Jag förordar, att för fortsatta brandskyddsåtgärder under nästa budgetår anvisas 250 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

[6] **Skyddsanordningar vid arméns anläggningar.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949 och 1950 års statsverkspropositioner anvisade riksdagen för budgetåren 1949/50 och 1950/51 investeringsanslag för ifrågavarande ändamål å tillhopa 1 400 000 kronor, varav 800 000 kronor under arméns, 200 000 kronor under marinens och 400 000 kronor under flygvapnets delfond. Fortifikationsförvaltningen hade, på anmodan av överbefälhavaren, för de mest angelägna arbetena beräknat kostnaderna till 1 810 000 kronor med angivande tillika, att totalkostnaderna för önskvärda skyddsanordningar uppginge till omkring 4 500 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* beräknat dels (1 810 000 — 1 400 000 =) 410 000 kronor för slutförande av de mest angelägna skyddsanordningarna, dels ock ytterligare 140 000 kronor för utförande av skyddsanordningar vid särskilt betydelsefulla försvarsanläggningar för marinen. Ämbetsverket har hemställt, att såsom särskilda investeringsanslag under arméns, marinens och flygvapnets delfonder måtte för ändamålet anvisas respektive 200 000 kronor, 150 000 kronor och 200 000 kronor, eller tillhopa 550 000 kronor.

Departementschefen.

Anordningar av ifrågavarande slag äro personalbesparande. Jag finner det angeläget att medel för ändamålet anvisas jämväl för nästkommande budgetår. Jag förordar, att 250 000 kronor anvisas, varav 100 000 kronor under arméns, 50 000 kronor under marinens och 100 000 kronor under flygvapnets delfond.

Under respektive delfonder upptager jag frågan om anvisande av anslag för marinen och flygvapnet. I detta sammanhang får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsanordningar vid arméns anläggningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

[7] **Uppförande av förråds- och garagebyggnader för arméns radarmateriel.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition anvisade riksdagen för budgetåret 1950/51 ett investeringsanslag av 500 000 kronor till uppförande av förråds- och garagebyggnader för arméns radarmateriel. Fortifikationsförvaltningen hade för ändamålet äskat 1 500 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* hemställt, att restbeloppet, 1 000 000 kronor, måtte anvisas.

I förevarande sammanhang får jag erinra om att chefen för armén med särskild skrivelse den 7 november 1950 inkommit med förslag till organisation av arméns radarskola, vilken för närvarande är provisoriskt ansluten till arméns signalskola vid Marieberg i Stockholm. Arméchefen har därvid — under erinran att en utredning verkställts angående radarskolans anslutning till Göta artilleriregemente eller Göteborgs luftvärnskår i Göteborg — anfört, att en viss personalökning vore önskvärd för skolans del men att genom skolans anslutning till ett förband denna ökning kunde i hög grad begränsas. För budgetåret 1951/52 erfordrades sålunda endast tillkomst av två beställningar för arméingenjörer. Även byggnadsbehovet hade kunnat begränsas. Radarskolans behov av expeditions- och förläggningslokaler m. m. kunde således tillgodoses utan nybyggnad. Däremot erfordrades nybyggnad av, bland annat, en radarhall med verkstadslokaler. Denna radarhall, där den praktiska utbildningen i servicetjänst m. m. avsåges bedrivas, kunde emellertid utnyttjas jämväl som förrådslokal. Arméchefen har hemställt, att principbeslut fattas om förläggning av radarskolan till Göta artilleriregemente, ävensom att, enär det vore angeläget att nybyggnad för skolan snarast påbörjades, av 1950 års riksdag beviljade medel för uppförande av radarförråd i första hand borde få tagas i anspråk för radarhallen.

Departementschefen.

1949 års riksdag beslöt i princip, att en arméns radarskola skulle organiseras. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har chefen för armén förordat, att radarskolan förlägges till Göta artilleriregemente i Göteborg, vilket även tillstyrkts av överbefälhavaren. Det är min avsikt att framdeles i samband med förslag till proposition angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel återkomma till frågan om skolans organiserande. Det i förevarande sammanhang väckta förslaget att utföra en byggnad för tillgodoseende av såväl skol- som förrådsändamål finner jag lämpligt. Jag förordar därför att, därest skolan kommer att förläggas i anslutning till ett truppförband, förenämnda radarhall, som preliminärt kostnadsberäknats till cirka 500 000 kronor, uppföres. De för innevarande budgetår anvisade medlen för uppförande av radarförråd ha ännu icke ianspråktagits för sitt ändamål. Enär det är angeläget, att radarhallen snarast efter beslut i förläggningsfrågan kan påbörjas, torde anvisade medel i första hand böra användas för denna nybyggnad. För nästa budgetår torde det vara tillfyllest, att ett ytterligare belopp av 500 000 kronor anvisas till uppförande av radarförråd. Jag förutsätter, att, om så visar sig nödvändigt, jämväl dessa medel skola i erforderlig utsträckning få disponeras för radarhallen.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av förråds- och garagebyggnader för arméns radarmateriel* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[8] **Tillbyggnad av vattenverk och avloppsreningsverk vid infanteriskjutskolan.** I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* hemställt om anvisande av 245 000 kronor för tillbyggnad av vattenverk och avloppsreningsverk vid infanteriskjutskolan. Ämbetsverket har därvid framhållit bland annat följande.

Vattenförsörjningen vid infanteriskjutskolan i Rosersberg vore baserad dels på ett ytvattenverk för långsamfiltrering med råvattenintag vid östra stranden av Skarven i Mälaren och dels på ett grundvattenverk med vatten från en i berg borrad brunn. Vattenverkens sammanlagda kapacitet uppginge till högst 140 m³ per dygn, under det att det normala vattenbehovet vid skjutskolan numera beräknades uppgå till 335 m³ per dygn. En tillbyggnad för utökande av renvattenproduktionen till att motsvara det nuvarande vattenbehovet vore därför erforderlig.

Avloppsreningsverket utgjordes av en aktiverad slamanläggning för höggradig rening av avloppsvatten. Anläggningen, vilken vore dimensionerad för 600 personer, vore numera med 1 100 mans förläggning vid skjutskolan överbelastad. Detta medförde, att avloppsvattnet vore i hög grad förorenat, då det utsläpptes i det vattenområde vid stranden av Skarven, inom vilket råvattenintag för ytvattenverket ävensom badplats anordnats.

Departementschefen.

Det torde vara ofrånkomligt att åtgärder vidtagas för att åstadkomma en förbättring av de nuvarande vatten- och avloppsförhållandena vid infanteriskjutskolan i syfte att tillgodose vattenbehovet och minska infektionsriskerna för till skolan knuten personal. Då de beräknade kostnaderna för erforderliga tillbyggnader av vattenverket och avloppsreningsverket icke givit mig anledning till erinran, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillbyggnad av vattenverk och avloppsreningsverk vid infanteriskjutskolan* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 245 000 kronor.

[9] **Ordnande av Stockholms luftvärnsregementes förläggning.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1945: 189 beslöt riksdagen (skrivelse nr 460), att Stockholms luftvärnsregemente skulle förläggas till Norrtälje, varjämte riksdagen för budgetåret 1945/46 till ordnande av regementets förläggning anvisade ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1946 och 1947 års statsverkspropositioner anvisade sedermera riksdagen för samma ändamål för budgetåren 1946/47 och 1947/48 investeringsanslag av tillhopa (6 000 000 + 3 000 000 =) 9 000 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* anfört, att arbetena med etablissementets färdigställande beräknades kunna bedrivas i sådan takt, att under budgetåret 1951/52 ett ytterligare belopp av 2 000 000 kronor erfordrades. Ämbetsverket har hemställt, att detta belopp måtte anvisas.

Departementschefen.

För ordnande av Stockholms luftvärnsregementes förläggning ha hittills anvisats tillhopa (3 000 000 + 6 000 000 + 3 000 000 =) 12 000 000 kronor. De totala kostnaderna för uppförande av regementets kasernetablissement m. m. ha beräknats till omkring 16 500 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1945. Enligt vad jag inhämtat återstår av anvisade medel ett obundet belopp av allenast omkring 2 400 000 kronor. Enligt föreliggande planer beräknas byggnadsarbetena kunna bedrivas i sådan takt att omförläggning av regementet kan ske hösten 1952. Jag anser mig dock icke kunna förorda att mer än 1 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår till fortsatt utbyggnad av etablissementet.

Jag får erinra om att kostnaderna för etablissementets uppförande till 50 % avskrivas med särskilda medel (nettoinkomsterna för exploateringen av Ladugårdsgärde m. m.).

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ordnande av Stockholms luftvärnsregementes förläggning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

[10] **Förläggningsbyggnad vid artilleriskjutskolan.** I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* hemställt om anvisande av medel för uppförande av två förläggningsbyggnader vid artilleriskjutskolan och därvid anfört i huvudsak följande.

Chefen för artilleriskjutskolan hade anmält, att vid upprepade tillfällen anmärkningar framställts mot förefintliga kaserner ur trivselsynpunkt och hygienisk synpunkt. Kasernernas totala avsaknad av hemtrevnad vore påkostande, särskilt för skolans furirer och värnpliktiga, vilka måste bebo dem över sex månader i följd. Än värre vore emellertid, att kasernerna icke kunde anses godtagbara ur hygienisk synpunkt. Enligt gällande byggnadsförordningar borde luftkuben per person i lokaler för ifrågavarande ändamål uppgå till 15 m^3. I kasernerna i fråga vore fyra man förlagda till varje logementsfack om 6,24 m^2 golvyta. Den däremot svarande luftkuben per person vore — om korridorutrymme medräknades — endast 5,5—6,5 m^3, beroende på om beräkningen avsåge den ena eller andra halvan av förläggningen. Avräknades utrymme för skåp m. m., minskades luftkuben per person med ytterligare 0,8 m^3. Det vore givet, att denna trångboddhet direkt befordrade ohälsa, vilket av skolans läkare framhållits. Under år 1950 hade sjukläget varit sämre än tidigare. För avhjälpande av dessa missförhållanden erfordrades ytterligare förläggningsutrymme. Chefen för armén hade framhållit, att med hänsyn till de påtalade smittoriskerna i den nuvarande trånga förläggningen vid artilleriskjutskolan ytterligare två förläggningsbyggnader av samma storlek som de nu befintliga borde uppföras.

Fortifikationsförvaltningen har beräknat kostnaderna för uppförande av ytterligare två förläggningsbyggnader av baracktyp till 200 000 kronor och hemställt, att detta belopp måtte anvisas.

Departementschefen.

Den förebragta utredningen torde giva vid handen, att behov föreligger av ytterligare förläggningsutrymme vid artilleriskjutskolans etablissement. Med hänsyn till svårigheterna att inrymma arbetena inom försvarets byggnadskvot anser jag mig emellertid endast delvis kunna tillstyrka fortifikationsförvaltningens förslag. Jag föreslår, att ett belopp av 100 000 kronor anvisas för uppförande av en förläggningsbyggnad vid skolan.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förläggningsbyggnad vid artilleriskjutskolan* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

[11] **Vissa markförvärv.** För budgetåret 1950/51 anvisade riksdagen under arméns delfond ett investeringsanslag av 60 000 kronor till Vissa markförvärv.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår ha fortifikationsförvaltningen och flygförvaltningen hemställt om anvisande av omkring 5 400 000 kronor för genomförande av vissa närmare angivna markförvärv för armén, marinen och flygvapnet. Ytterligare utredningar äro emellertid erforderliga, innan slutlig ställning kan tagas till vissa av de sålunda föreslagna markförvärven. Det är min avsikt att senare under riksdagen anmäla dessa ärenden. Jag räknar emellertid redan nu med att vissa markförvärv till en sammanlagd kostnad av i runt tal 1 555 000 kronor, varav 800 000 kronor under arméns, 30 000 kronor under marinens och 725 000 kronor under flygvapnets delfond, bliva ofrånkomliga. Jag förordar, att förslag nu förelägges riksdagen att för ändamålet beräkna särskilda investeringsanslag på förenämnda belopp.

Under respektive delfonder upptager jag frågan om beräknande av anslag för marinen och flygvapnet. I detta sammanhang får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa markförvärv* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

Marinens delfond.

[12] **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition har riksdagen för budgetåret 1950/51 under marinens delfond anvisat ett investeringsanslag av 500 000 kronor till smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* hemställt om oförändrad medelsanvisning.

Departementschefen.

Jag föreslår, att för ändamålet anvisas 450 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 450 000 kronor.

[13] **Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.** Under hänvisning till vad jag under punkt 2 anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 115 000 kronor.

[14] **Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949 års statsverksproposition anvisade riksdagen för budgetåret 1949/50 ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor till byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen vid marinen. Medelsbehovet för de mest angelägna arbetena hade av fortifikationsförvaltningen på grundval av en av chefen för marinen företagen utredning uppskattats till 3 264 000 kronor för flottan och 2 700 000 kronor för kustartilleriet eller tillhopa 5 964 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition har riksdagen för budgetåret 1950/51 anvisat ett investeringsanslag av 500 000 kronor för de mest angelägna av de i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för samma budgetår föreslagna arbetena, vilka kostnadsberäknats till sammanlagt 1 210 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* anfört, att under ifrågavarande budgetår borde i första hand de effektiviseringsåtgärder, varom ämbetsverket tidigare framlagt förslag, slutföras. Därför erfordrades (1 210 000 — 500 000 =) 710 000 kronor. Vidare har förvaltningen beräknat 350 000 kronor för anordnande av erforderliga förläggningsutrymmen m. m. av baracktyp till en planerad skjutplatsanläggning för Stockholms kustartilleriförsvar ävensom 240 000 kronor för uppförande av riktarhus vid marinens underofficersskola å Berga samt 440 000 kronor för uppförande av skyddstjänstskola därstädes, inrymmande momentövningshall med bassäng för flytande båtattrapp, maskinrum, lektionsrum, materielrum m. m. Totala medelsbehovet för de föreslagna byggnadsåtgärderna uppginge således till (710 000 + 350 000 + 240 000 + 440 000 =) 1 740 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen har hemställt, att detta belopp måtte anvisas.

Departementschefen.

Under förevarande anslag förefunnos vid utgången av budgetåret 1949/50 outnyttjade medel om i runt tal 680 000 kronor, varför under innevarande budgetår tillhopa 1 180 000 kronor stå till förfogande för här avsedda byggnadsåtgärder. Med hänsyn härtill torde för budgetåret 1951/52 ett anslag av 300 000 kronor förslå för tillgodoseende av de mest angelägna behoven.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen,* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

[15] **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* för marinens vidkommande såsom erforderligt för mest angelägna byggnadstekniska brandskyddsåtgärder beräknat ett belopp av 130 000 kronor samt för mest angelägna automatiska brandalarmanläggningar 70 000 kronor. Dessa senare anläggningar erfordrades främst vid örlogsvarven i Stockholm och Karlskrona.

Departementschefen.

Jag förordar, att ett anslag av 50 000 kronor anvisas för tillgodoseende av de mest angelägna brandskyddsbehoven. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

[16] **Skyddsanordningar vid marinens anläggningar.** Under hänvisning till vad jag under punkt 6 anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsanordningar vid marinens anläggningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

[17] **Avlöpningsbädd och kajanläggningar vid Karlskrona örlogsvarv.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition anvisade riksdagen för budgetåret 1950/51 ett investeringsanslag av 500 000 kronor till avlöpningsbädd och kajanläggningar vid Karlskrona örlogsvarv. Medelsbehovet hade av fortifikationsförvaltningen uppskattats till 1 160 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* hemställt, att (1 160 000 — 500 000 =) 660 000 kronor måtte anvisas för fullföljande av ifrågavarande byggnadsföretag.

Departementschefen.

Med hänsyn till byggnadsregleringen torde det bliva ofrånkomligt att bedriva ifrågavarande arbeten i något långsammare takt än fortifikationsförvaltningen förutsatt. Jag förordar, att för nästa budgetår för ändamålet anvisas ett anslag av 275 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöpningsbädd och kajanläggningar vid Karlskrona örlogsvarv* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 275 000 kronor.

[18] **Anordnande av vissa förråd och garage.** Vid anmälan av medelsbehovet under marinens anslag till smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. för budgetåret 1949/50 framhöll jag, att jag då icke kunde tillstyrka förslag om anvisande av särskilt anslag till utrustningsdepåer, förrådsinredningar och garage m. m. Jag framhöll emellertid, att det vore sannolikt att vissa av dessa arbeten måste i begränsad omfattning komma till utförande under budgetåret 1949/50, om icke materielen skulle taga allvarlig skada. För att tillgodose medelsbehovet för de mest trängande åtgärderna föreslog jag därför, att förenämnda anslag uppräknades med 300 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* beräknat 320 000 kronor till vissa förrådsinredningar, 310 000 kronor till garage vid Älvsborgs kustartilleriregemente samt 450 000 kronor till utrustningsdepåer m. m. Ämbetsverket har därjämte beräknat 150 000 kronor för uppförande av sex varmgarage för bussradiostationer, fördelade på olika platser i landet. Ämbetsverket har hemställt, att ett belopp av (320 000 + 310 000 + 450 000 — 300 000 + 150 000 =) 930 000 kronor måtte anvisas.

Departementschefen.

Det är uppenbart, att ifrågavarande byggnadsåtgärder, som avse färdigställande av förråd och garage för svårersättlig materiel, snarast böra komma till utförande för att icke materielen skall löpa risk att förstöras. Jag räknar dock icke med att inom försvarets byggnadskvot kan beredas utrymme för dessa arbeten i den omfattning fortifikationsförvaltningen förutsatt. För att tillgodose de mest angelägna behoven torde emellertid ett särskilt anslag böra uppföras å kapitalbudgeten för nästa budgetår. Jag förordar att för ändamålet anvisas 275 000 kronor. Jag förutsätter därvid, att jämväl anslaget till Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. i mån av tillgång på medel må anlitas för ifrågavarande byggnadsåtgärder.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa förråd och garage* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 275 000 kronor.

[19] **Modernisering av vissa anläggningar vid marinen.** I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* beräknat medel för vissa moderniseringsarbeten samt i anslutning därtill beträffande de olika objekten anfört i huvudsak följande.

Omläggning av marinens elektricitetsverks högspänningsnät. Högspänningsnätet vid Karlskrona örlogsvarv hade på grund av ständigt ökade anslutningar, i huvudsak bestående av större fartygsenheter och nya moderna arbetsmaskiner och belysningsanordningar, blivit fullbelastat, varför dess belastningsförmåga måste utökas. Detta kunde enklast ske genom att möjliggöra en höjning av spänningen. Kostnaderna därför hade av örlogsvarvet beräknats till 580 000 kronor.

Byggnadsarbeten för lyftkran vid Gustaf V:s docka. Kostnaderna för de byggnadsarbeten, som erfordrades i samband med uppmonteringen av en av marinförvaltningen, efter medgivande av Kungl. Maj:t, anskaffad lyftkran vid Gustaf V:s docka inom Stockholms örlogsvarv beräknades till i runt tal 120 000 kronor.

Ombyggnad av minverkstad i Stockholm. Utvecklingen inom minvapnets område under de senaste åren hade medfört en betydande komplicering av materielen. Den nuvarande minverkstaden vore i befintligt skick icke lämpad att utnyttjas som försökscentral, då den huvudsakligen vore rustad för mekanisk tillverkning. Den hittillsvarande organisationen av försöksverksamheten hade dessutom icke varit ändamålsenlig, då densamma varit för liten såväl personellt som i fråga om lokaler. Erforderliga utrymmen kunde beredas genom utnyttjande efter ombyggnad av den nuvarande minverkstaden, vilket beräknades draga en kostnad av 130 000 kronor.

Utbyggnad av båthamn vid Älvsborgs kustartilleriregemente. Chefen för Göteborgs kustartilleriförsvar hade framhållit angelägenheten av att åtgärder snarast vidtoges för avhjälpande av förefintliga brister å hamnanläggningen. Kostnaderna för av stormskador föranledda reparationer å båtar uppginge till betydande belopp och inkräktade följaktligen i oskäligt hög grad på kustartilleriförsvarets underhållsanslag för båtar. Risken för totalförlust av värdefull båtmateriel vore emellertid än allvarligare. För iordningställande av båthamnen i fråga beräknades 160 000 kronor.

Utbyggnad av båthamn för Härnösands kustartilleridetachement. Ifrågavarande båthamn vore i nuvarande skick otillräcklig för detachementet tilldelat båtbestånd. Till följd därav måste vissa större båtar förtöjas på olika platser vid stadens kajer, oaktat de där lätt kunde bliva tillhåll för obehöriga. För att hamnen skulle kunna anses godtagbar för sitt ändamål erfordrades, att antalet förtöjningsplatser utökades och att hamnen i sin helhet skyddades genom byggande av ytterligare kajsträckor, anläggande av vågbrytare samt uppmuddring av hamnbassängen. Kostnaderna därför hade beräknats till 125 000 kronor.

Utbyggnad av hamnpir vid Göteborgs örlogsvarv. Det vore av särskild betydelse att norra hamnpiren inom varvet snarast möjligt bleve utbyggd. Då vid västlig storm och därmed följande högvatten sjön ginge in över den nuvarande vågbrytaren, bleve kajplatserna i östra delen av hamnen så gott som oanvändbara för lättare fartyg och båtar. Icke ens en jagare kunde utan avsevärd risk förläggas i hamnens östra del, om hård västlig storm vore att vänta. En utbyggnad av piren skulle giva erforderligt skydd och dessutom ett antal välbehövliga kajplatser. Kostnaderna beräknades uppgå till 230 000 kronor.

Ombyggnad av Beckholmsbron vid Stockholms örlogsvarv. Beckholmens enda nuvarande förbindelse med land utgjordes av en träbro, vars bredd vore så ringa, att fordonsmöte icke vore möjligt. Det vore av största betydelse för arbetets rationella bedrivande vid dockorna, att landförbindelserna vore tillfredsställande. För undvikande av omlastningar med kranlyft och pråmtransporter vore en ombyggnad av bron nödvändig. Kostnaderna därför hade beräknats till 150 000 kronor.

Omläggning och ökning av delar av vattenledningsnätet (brandpostnätet) å Rindö. För att brandpostnätet skulle kunna fungera tillfredsställande och för undvikande av värdeminskningar å befintliga ledningar vore det nödvändigt att utföra vissa omläggningsarbeten å detsamma. Kostnaderna beräknades till 75 000 kronor.

Totala medelsbehovet för de föreslagna byggnadsföretagen skulle sålunda uppgå till (580 000 + 120 000 + 130 000 + 160 000 + 125 000 + 230 000 + 150 000 + 75 000 =) 1 570 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen har hemställt, att detta belopp måtte anvisas.

Departementschefen.

Jag har tidigare denna dag vid anmälan under fjärde huvudtiteln av reservationsanslaget Marinen: Anskaffning av lyftkran principiellt godtagit en av marinförvaltningen angiven fördelning av kostnaderna för anskaffningen av en ny lyftkran vid Gustaf V:s docka, enligt vilken fördelning kostnaderna för de byggnadsarbeten, som erfordras i samband med kranens uppmontering, skola bestridas av kapitalmedel. I överensstämmelse härmed beräknar jag för ifrågavarande byggnadsarbeten i runt tal 120 000 kronor.

Övriga anmälda behov synas vara angelägna, varför det vore önskvärt, att förslaget i sin helhet kunde genomföras. Med hänsyn till nuvarande restriktioner i fråga om byggnadstillstånd torde emellertid byggnadsprogrammet få utsträckas över längre tidrymd och för budgetåret 1951/52 medel anvisas endast för de angelägnaste arbetsobjekten. Jag förordar, att i sådant hänseende anvisas 630 000 kronor. Anslaget skulle då behöva uppföras med (120 000 + 630 000 =) 750 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Modernisering av vissa anläggningar vid marinen* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 750 000 kronor.

[20] **Bostadsbyggnader vid marinen.** I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* hemställt, att medel måtte anvisas för nybyggnad av bostadshus för kvinnlig personal vid Vaxholms kustartilleriregemente samt för modernisering av två bostadskomplex i Karlskrona. Beträffande dessa byggnadsföretag har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Som en följd av att vid Vaxholms kustartilleriregemente en bostadsbyggnad, vilken inrymde 12 bostäder för kvinnlig personal, nedbrunnit hade möjligheterna att tillhandahålla bostäder för denna personalkategori varit synnerligen begränsade. Möjligheten att erhålla erforderliga bostäder å den civila marknaden hade undersökts utan att något resultat kunnat uppnås. Behovet av bostäder för ifrågavarande personal hade ytterligare ökat, och regementschefen hade anmält, att totalbehovet av bostäder för kvinnlig personal numera vore 33 enkelrum samt 2 dubbletter med kokvrå. Regementschefen hade vidare anhållit, att det mest trängande behovet måtte avhjälpas genom att ersätta den nedbrunna byggnaden med en ny, inrymmande 9 enkelrum och 2 dubbletter. Kostnaden därför hade beräknats till 150 000 kronor.

Karlskrona örlogsvarv disponerade för vid varvet anställd personal två bostadskomplex i Karlskrona. Det ena, benämnt Göta Lejon, omfattade fyra större bostadshus, inrymmande sammanlagt 26 lägenheter om ett rum och kök samt 52 lägenheter om två rum och kök. Byggnaderna, som uppfördes

år 1885, hade till en början tjänstgjort som straffarbetsfängelse men under åren 1921—1925 inretts till bostäder. Det andra komplexet — beläget på Saltö — omfattade ett större bostadshus i tre våningar med flygel, inrymmande sammanlagt 39 lägenheter om ett rum och kök samt 9 lägenheter om två rum och kök. Det hade uppförts under åren 1918—1920. Samtliga ifrågavarande lägenheter saknade centralvärme, bad- och w. c.-anläggningar, köksinredningarna vore obekväma, otidsenliga samt av dålig beskaffenhet och fönstren delvis hårt angripna av röta. Lägenheterna vore svåra att hålla uppvärmda, vore fuktiga och kunde till en del karakteriseras som rent hälsovådliga. De kunde på intet sätt anses uppfylla rimliga krav på standard, vilket belystes bland annat av att i vissa fall ända till tre lägenhetsinnehavare gemensamt disponerade en torrklosett. Karlskrona stads hälsovårdsnämnd hade understrukit vikten och värdet av att ifrågavarande lägenheter snarast bleve föremål för en genomgripande modernisering. En renovering, omfattande bland annat omdisponering av planerna till förmån för antalet tvårumslägenheter, inredning av badrum med w. c., centralvärmeledning, modernisering av köken samt utbyte av de kassabla fönstren mot sådana av modernare typ, borde enligt fortifikationsförvaltningens mening snarast komma till stånd. Totalkostnaderna för ifrågavarande arbeten hade ännu ej beräknats. Ämbetsverket avsåge att sedermera inkomma med fullständiga kostnadsuppgifter. Då moderniseringsarbetena på grund av den svåra bostadssituationen ej kunde genomföras annat än etappvis, finge förvaltningen under framhållande av nödvändigheten att arbetena snarast igångsattes föreslå, att ett belopp av 300 000 kronor beräknades för budgetåret 1951/52.

Medelsbehovet för nybyggnad av bostadsbyggnad i Vaxholm och modernisering av bostäder i Karlskrona skulle således uppgå till (150 000 + 300 000 =) 450 000 kronor.

Departementschefen.

Jag tillstyrker, att medel anvisas för uppförande av bostadsbyggnad i Vaxholm såsom ersättning för den nedbrunna byggnaden. Mot kostnadsberäkningarna härför har jag icke något att erinra.

De moderniseringsarbeten som föreslagits i fråga om bostadskomplexen i Karlskrona måste anses i hög grad önskvärda. Med nuvarande restriktioner på byggnadsmarknaden kan dock under nästa budgetår något större utrymme ej beredas arbeten av här ifrågavarande slag. För att emellertid kunna utföra de mest angelägna arbetena föreslår jag, att ett belopp av 75 000 kronor anvisas under förevarande anslag.

Totalt skulle således enligt mitt förslag anvisas (150 000 + 75 000 =) 225 000 kronor för bostadsbyggnader vid marinen.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bostadsbyggnader vid marinen* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 225 000 kronor.

[21] **Vissa markförvärv.** Under hänvisning till vad jag under punkt 11 anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa markförvärv* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 30 000 kronor.

Flygvapnets delfond.

[22] **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition anvisade riksdagen för budgetåret 1950/51 under flygvapnets delfond ett investeringsanslag av 400 000 kronor till smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* anfört att med hänsyn till det stora antal byggnadsobjekt som väntade på utförande eller planerades komma till utförande med anlitande av detta anslag chefen för flygvapnet uttalat sig för en höjning av anslaget för nästkommande budgetår till avrundat 650 000 kronor. Med hänsyn till föreliggande byggnadsrestriktioner och till strävandena till återhållsamhet beträffande anslagsökningar ansåge sig emellertid fortifikationsförvaltningen — i likhet med vad som skett under arméns och marinens delfonder — böra föreslå oförändrat anslag, eller 400 000 kronor.

Departementschefen.

Jag föreslår, att för ändamålet anvisas ett belopp av 300 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m.m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

[23] **Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.** Under hänvisning till vad jag under punkt 2 anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 600 000 kronor.

[24] **Vissa flygfältsarbeten m. m.** I sina medelsäskanden för budgetåret 1947/48 framlade flygförvaltningen ett program för fortsatt utbyggnad under budgetåren 1947/50 av vissa angivna flygfält för en beräknad kostnad av 72 400 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1946, varjämte ämbetsverket anmälde ett till 6 800 000 kronor kostnadsberäknat program för befästningsanläggningar. Denna treårsplan har sedermera kompletterats med vissa önskvärda flygfältsarbeten, som icke kunnat förutses vid treårsplanens upprättande. I medelsäskandena för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anmäldes dylika arbeten till en kostnad av tillhopa 16 700 000 kronor.

För tillgodoseende av nu nämnda behov ha under budgetåren 1947/48—1949/50 anvisats tillhopa 29 000 000 kronor. Därjämte har riksdagen medgivit att flygfältsarbeten må igångsättas utöver anvisade anslag.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition har riksdagen medgivit, att under budgetåret 1950/51 finge igångsättas flygfältsar-

beten m. m. inom en kostnadsram av 15 000 000 kronor, och anvisade riksdagen för ifrågavarande ändamål ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor för nämnda budgetår.

Sedermera anvisade riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1950: 251 å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor för flygfältsarbeten.

Genom beslut av 1947—1950 års riksdagar ha således sammanlagt 44 000 000 kronor anvisats för påbörjande av ifrågavarande flygfältsarbeten, varjämte flygfältsarbeten under budgetåret 1950/51 kunnat igångsättas inom en kostnadsram av ytterligare 5 000 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* (skrivelse den 19 augusti 1950) beträffande medelsbehovet för flygfältsarbeten m. m. anfört i huvudsak följande.

Flygfältsarbeten inom ramen för 3-årsplanen 1947/50.

För den fortsatta utbyggnaden av flygvapnets flygfält beräknade flygförvaltningen att av de i 3-årsplanen anmälda flygfältsarbetena under budgetåret 1951/52 igångsätta ytterligare arbeten inom en kostnadsram av 20 000 000 kronor. Medelsbehovet för budgetåret 1951/52 beräknades för dessa arbeten uppgå till *15 000 000 kronor*. Reservationer av större omfattning från för innevarande budgetår anvisade medel beräknades icke komma att kvarstå outnyttjade vid ingången av nästa budgetår.

Flygfältsarbeten utöver ramen för 3-årsplanen 1947/50.

Som en följd av det ökade antalet reaktionsmotordrivna flygplan inom flygvapnet hade även antalet motorgenomgångar av sådana plan ökat vid en av flygvapnets centrala verkstäder. För att vid godtycklig vindriktning kunna provköra reaktionsaggregaten erfordrades att den vid verkstaden befintliga uppställningsplattan utökades. För att rationellt kunna utnyttja denna platta och samtidigt minska skadegörelsen från reaktionsplanen vid trafik mellan plattan och rullbanan på intilliggande flygfält erfordrades anläggning av två kortare förbindelsebanor i anslutning till plattan. Flygförvaltningen beräknade kostnaderna för ifrågavarande anläggningar till *200 000 kronor*, vilket belopp i sin helhet erfordrades under budgetåret 1951/52.

För fortsatta förbättringsarbeten för vattenförsörjningen av flygvapnets övnings- och krigsflygfält beräknade flygförvaltningen under budgetåret 1951/52 ett medelsbehov av *60 000 kronor*.

Befintliga elektriska anläggningar hade i regel tillkommit i samband med flygplatsernas anläggning åren 1938—1941 och hade utförts med hänsyn till då bedömda behov och i anslutning till förhandenvarande nätspänningar och periodtal. Genom distributionsföreningarnas pågående successiva omläggningar av lågspänningsnäten till högre strömstyrka och i regel ändrat periodtal måste flygförvaltningen vidtaga motsvarande förändringar och kompletteringar av inomhusinstallationerna i baracker och i barackl ägren ingående byggnader. Förvaltningen beräknade kostnaderna för ifrågavarande arbeten till sammanlagt *230 000 kronor*, vilket belopp i sin helhet erfordrades under budgetåret 1951/52.

För fortsatt komplettering under nästa budgetår av splitterskydd vid befintliga uppställningsplatser för flygplan erfordrades *100 000 kronor*.

Arbeten utöver treårsplanen på nya flygfält under budgetåret 1951/52 borde igångsättas inom en kostnadsram av 3 300 000 kronor. För arbetena beräknades under budgetåret behöva utbetalas *2 000 000 kronor*.

Flygförvaltningen har i anslutning till det anförda hemställt dels om medgivande att under budgetåret 1951/52 få igångsätta ytterligare flygfältsarbeten m. m. inom en kostnadsram av (20 000 000 + 200 000 + 60 000 + 230 000 + 100 000 + 3 300 000 =) 23 890 000 kronor, dels ock att till Vissa flygfältsarbeten m. m. måtte för samma budgetår anvisas ett investeringsanslag av (15 000 000 + 200 000 + 60 000 + 230 000 + 100 000 + 2 000 000 =) 17 590 000 kronor.

I sina medelsäskanden under kapitalbudgeten för budgetåret 1949/50 framhöll flygförvaltningen, att med hänsyn till förhållandena på arbetsmarknaden fördyringar uppstått i fråga om flygfältsarbetena, varigenom de totala kostnaderna syntes komma att överstiga de beräknade, som baserats å prisläget den 1 juli 1946. Ämbetsverket förklarade sig i sinom tid skola göra framställning om särskild medelsanvisning för täckande av därav betingade merkostnader. I anslutning därtill anmälde ämbetsverket, att för då pågående arbeten merkostnaderna beräknades till omkring 3 000 000 kronor samt hemställde om bemyndigande att av till ämbetsverkets förfogande ställda medel för utförande av flygfältsarbeten täcka ifrågavarande merkostnader. Genom beslut den 18 februari 1949 lämnade Kungl. Maj:t flygförvaltningen det begärda bemyndigandet.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har nu flygförvaltningen hemställt, att till prisstegringar å flygfältsarbeten måtte anvisas ett investeringsanslag av 4 400 000 kronor. Till stöd för förslaget har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Ifrågavarande merkostnader kunde med ledning av vederbörande entreprenörs verifikationer exakt fastställas i vad avsåge merkostnader, som uppstode under tiden för flygfältsarbetets bedrivande. I vad avsåge merkostnader, som uppstått under tiden från den 1 juli 1946 — vid vilken tidpunkt kostnadsberäkningarna för de i 3-årsplanen ingående objekten utförts — till tiden för flygfältsarbetets påbörjande, kunde desamma emellertid beräknas först sedan arbetet vore färdigt och den slutliga fördelningen av i entreprenaden ingående arbets-, materiel-, transport- och maskinkostnader kunnat fastställas. Flygförvaltningen hade därför analyserat ett antal färdiga flygfältsarbeten och funnit, att denna senare kostnadsökning varit av storleken 9—12 %. Lades därtill de för samma arbeten exakt kända fördyringarna, som inträffat under entreprenadtiden, erhölles ett »index» om genomsnittligen 12 % för de flygfältsarbeten inom ramen av 3-årsplanen, som slutförts 1949 eller tidigare.

För att få en bild av den totala fördyringen skulle till nämnda index fogas de kostnader, som uppstått till följd av arbetsmarknadens reglering, d. v. s. rese- och traktamentskostnader för hänvisad arbetskraft, fördyringar på grund av tillfällig arbetskraftsbrist etc. Dessa kostnader hade hittills belöpt sig till ca 2 800 000 kronor. Totala fördyringen skulle sålunda bli 12 % beräknat på ungefär 30 miljoner kronor, d. v. s. 3 600 000 kronor, samt därtill förenämnda 2 800 000 kronor eller tillhopa 6 400 000 kronor.

Då de ursprungliga kostnadsberäkningarna i en del fall visat sig innebära viss marginal därigenom att vissa förenklingar och standardiseringar kunnat vidtagas samt då vissa startplattor icke kommit till utförande, komme förenämnda belopp för närvarande icke i sin helhet att erfordras. Flygförvaltningen hade beräknat medelsbehovet till 4 400 000 kronor. Enär nu redovisade

merkostnader icke kunde täckas med anlitande av till flygförvaltningens förfogande ställda medel för flygfältsarbeten, vore särskilt investeringsanslag erforderligt. Förvaltningen finge framhålla, att det syntes fortsättningsvis bliva väsentligt mindre merkostnader på grund av arbetsmarknadsreglering än vad som varit fallet särskilt under åren 1946—1948, under vilken tid större delen av fördyringarna inträffat.

Departementschefen.

Vid anmälan av motsvarande anslagsfråga i 1947 års statsverksproposition lämnades en närmare redogörelse för detaljerna i det treårsprogram för modernisering av de militära flygfälten, som flygförvaltningen framlagt. Till denna redogörelse torde jag få hänvisa.

Det är uppenbarligen av största vikt att flygfälten utbyggas i takt med moderniseringen av flygmaterielen. För nästa budgetår har flygförvaltningen hemställt om bemyndigande att igångsätta ytterligare flygfältsarbeten m. m. inom en kostnadsram av 23 890 000 kronor, varjämte medelsbehovet för budgetåret beräknats till 17 590 000 kronor. Jag anser det angeläget att utbyggnadsplanen för flygfälten genomföres i snabbast möjliga tempo. Jag förordar, att under nästa budgetår få igångsättas ytterligare flygfältsarbeten inom en kostnadsram av 20 000 000 kronor. Med beaktande av att å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 5 000 000 kronor räknar jag med att under nästa budgetår ett anslag av 11 500 000 kronor skall förslå för ifrågakommande utbetalningar. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Behovet av särskilda medel för prisstegringar å flygfältsarbeten föranledes väsentligen av förhållandena på arbetsmarknaden. Förskjutningar i byggnadsprogrammet ha uppstått, vilket medfört fördyringar, varigenom de totala kostnaderna för anläggningarna i fråga kommit att betydligt överstiga de beräknade. Det torde därför vara ofrånkomligt att anvisa medel för att täcka dessa merkostnader. Mot flygförvaltningens kostnadsberäkning synes icke vara något att erinra, och jag beräknar alltså för ändamålet ett belopp av 4 400 000 kronor. Sammanlagt skulle medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1951/52 komma att uppgå till (11 500 000 + 4 400 000 =) 15 900 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i av mig angiven omfattning;

b) till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 15 900 000 kronor.

[25] **Byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949 års statsverksproposition anvisade riksdagen för budgetåret 1949/50 ett investeringsanslag av 1 900 000 kronor till byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation.

Vidare har riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition för budgetåret 1950/51 för motsvarande ändamål anvisat ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen hade beräknat kostnaderna för föreslagna byggnadsåtgärder till i runt tal 3 600 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* framhållit, att under budgetåret 1951/52 i första hand de byggnadsåtgärder borde slutföras, varom ämbetsverket framlagt förslag i sina medelsäskanden för budgetåret 1950/51. Härför erfordrades (3 600 000 — 2 500 000 =) 1 100 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har härutöver äskat medel, 4 630 000 kronor, för vissa ytterligare bygnadsföretag av här ifrågavarande karaktär och har i anslutning därtill anfört i huvudsak följande.

Chefen för flygvapnet hade anfört, att vid flertalet flygflottiljer behövdes ytterligare *tjänstebostäder* bland annat på grund av tillkomsten av civilmilitära flygtekniker samt av flottiljpoliser och ytterligare flygsäkerhetspersonal. Med hänsyn till anbefalld återhållsamhet hade chefen för flygvapnet dock icke ansett sig böra begära medel för bostäder för budgetåret 1951/52 utom vid Skaraborgs flygflottilj i Såtenäs, där förhållandena voro särskilt svåra, och även där endast i begränsad omfattning. Medel borde emellertid beräknas för 19 bostäder för flygtekniker. Kostnaderna för dessa bostäder hade beräknats till 760 000 kronor.

I anslutning till flygdivisionernas hangarer måste finnas vissa *flygtjänstlokaler*. Vid Svea och Göta flygflottiljer utfördes för närvarande berghangarer på sådant avstånd från befintliga flygtjänstlokaler, att dessa senare icke kunde utnyttjas. Vissa erforderliga utrymmen inreddes inom berghangarerna, medan andra med hänsyn till fredstjänsten borde byggas ovan jord. Chefen för flygvapnet hade därför föreslagit, att vid Svea och Göta flygflottiljer uppfördes flygtjänstbyggnader innehållande expeditioner, ordersal, omklädnadsrum för flygande personal, toiletter m. m. Kostnaderna beräknades till sammanlagt 450 000 kronor.

Chefen för flygvapnet hade vidare anmält, att *garageutrymmen* för bilar vore otillräckliga vid flera flygflottiljer. Vid Göta flygflottilj vore förhållandena särskilt svåra, varför medel för nästa budgetår borde äskas till 15 nya garageplatser. Fortifikationsförvaltningen beräknade kostnaden för en byggnad innehållande 15 garageplatser, varav en med smörjgrop, till 150 000 kronor.

Den tekniska utvecklingen hade medfört, att divisionernas *vapen-, elektro- och instrumentverkstäder* icke längre vore tillräckliga. För att erhålla betryggande vård av materielen erfordrades utökning och i vissa fall omdisponering av befintliga lokaler vid flertalet förband. Med hänsyn till anbefalld återhållsamhet beträffande medelsäskandena hade chefen för flygvapnet dock ansett sig böra begränsa sitt förslag till utökning av ifrågavarande lokaler under budgetåret 1951/52 till de flottiljer, där förhållandena i särskilt hög grad försvårade materieltjänsten, nämligen vid Östgöta, Jämtlands, Västgöta, Skaraborgs, Svea och Bråvalla flygflottiljer. Kostnaderna beräknades till 940 000 kronor.

Materiallaboratoriet vid centrala flygverkstaden å Malmen utgjorde ett servicelaboratorium för flygvapnet med uppgift att prova skilda slag av material, deras värmebeständighet, svetsbarhet, ytbehandling m. m., att undersöka orsaken till fel på konstruktionsdelar och att i samband därmed föranstalta om

förebyggande åtgärder. Dessa uppgifter vore särskilt betydelsefulla sedan reaktionsdrivna flygplan tillförts flygvapnet. Hållfasthetsegenskaperna hos materielen i dessa flygplan vid hög värme och stora hastigheter vore ännu icke fullt utforskade. Det nuvarande laboratoriet vore icke tillräckligt för denna verksamhet. Fortifikationsförvaltningen hade undersökt möjligheten av att inrymma erforderliga lokaler i en äldre byggnad inom verkstaden men funnit, att byggnaden icke lämpade sig för inredning av lokaler med stora fordringar på ventilation, konstant temperatur och fuktighet samt med i övrigt komplicerade specialinstallationer. Ämbetsverket föresloge därför en tillbyggnad av nuvarande laboratoriebyggnad med en tvåvåningsflygel för en kostnad av 370 000 kronor.

Chefen för flygvapnet hade vidare föreslagit, att den år 1949 nedbrunna s. k. sjöhangaren vid centrala flygverkstaden i Västerås, i vilken genomgångna flygplan uppställts i avvaktan på provflygning och leverans, ersattes med en *ny provflygningshangar* om c:a 2 000 m² jämte erforderliga biutrymmen, uppställningsplaner m. m. Kostnaden för hangaren hade beräknats till 870 000 kronor.

Vid *försökscentralen å Malmen* måste på grund av utrymmesbrist ett flertal flygplan förvaras utomhus såväl sommar som vinter. Att nedbringa antalet flygplan vid försökscentralen skulle avsevärt försena försök och prov, som vore betydelsefulla för bland annat flygsäkerheten. Vidare skulle personalen icke kunna kontinuerligt sysselsättas. För att förhindra skador på försökscentralens flygplan borde därför en hangar uppföras. Kostnaderna hade av fortifikationsförvaltningen beräknats till 670 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har slutligen beräknat 240 000 kronor för anordnande av *försöksplatser för robotvapen* ävensom 180 000 kronor för *kompletteringav manöver- och signalorgan m. m.* vid krigsflygskolan samt Jämtlands, Västgöta och Svea flygflottiljer.

Totala medelsbehovet för de föreslagna byggnadsåtgärderna skulle således uppgå till (1 100 000+760 000+450 000+150 000+940 000+370 000+870 000 +670 000+240 000+180 000 =) 5 730 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen har hemställt, att detta belopp måtte anvisas.

Departementschefen.

Jag har icke något att erinra mot att medel beräknas för fullföljande av det byggnadsprogram, vars påbörjande beslutats av 1950 års riksdag. Jag får emellertid erinra om att detta program omfattade anordnande av betonghangarer vid en flygflottilj till en kostnad av 1 000 000 kronor. Sedan det numera befunnits möjligt att förlägga hangarutrymmen för berörda flottilj i berg, avser jag att i det följande föreslå, att medel anvisas under befästningsfonden för detta ändamål. De under förevarande anslag för nyssnämnda hangarer beräknade medlen komma vid bifall härtill att frigöras och kunna utnyttjas för övriga ändamål som skola tillgodoses under anslaget.

Vad angår frågan om medelsanvisning för uppförande av bostäder vid Skaraborgs flygflottilj får jag erinra att under försvarets bostadsanskaffnings fond finnas outnyttjade medel som kunna tagas i anspråk för dylikt ändamål. Det är därför icke erforderligt att nu anvisa nya anslagsmedel härför.

Övriga av fortifikationsförvaltningen anmälda nya byggnadsobjekt synas i och för sig vara av den angelägenhetsgrad att de böra komma till utförande. Inom försvarets byggnadskvot torde det emellertid icke bliva möjligt att i konkurrens med andra angelägna arbeten genomföra byggnadsprogrammet i den takt fortifikationsförvaltningen förutsatt. Jag förordar att under förevarande anslag anvisas ytterligare 2 500 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utvälja de objekt som ur angelägenhetssynpunkt och med hänsyn till möjligheterna att erhålla byggnadstillstånd böra komma till utförande inom ramen för anvisade medel.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

[26] **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* anfört att för flygvapnets vidkommande behov förelåge att förbättra vattenförsörjningen för eldsläckning samt att utföra automatiska eldsläckningsanläggningar med kolsyresnö i vissa särskilt eldfarliga lokaler. För de mest angelägna åtgärderna beräknades 200 000 kronor vara erforderliga. Ämbetsverket har hemställt, att detta belopp måtte anvisas.

Departementschefen.

Jämväl under flygvapnets delfond torde medel böra anvisas för att förbättra brandskyddet. Jag förordar, att 100 000 kronor anvisas för ändamålet, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

[27] **Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar.** Under hänvisning till vad jag under punkt 6 anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

[28] **Flygfältsbelysning.** I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* framhållit, att chefen för flygvapnet ansett nödvändigt att komplettera belysningsanläggningarna vid Östgöta, Västgöta, Svea, Göta, Kalmar och Södertörns flygflottiljer med högintensiva banljus, med tröskelljus och i vissa fall med s. k. taxiljus. För att möjliggöra detta erfordrades nedläggande av jordkablar, utökning eller nybyggnad av transformatorstatio-

ner, komplettering av den elektriska kraftförsörjningen samt ändring av manöverpulpeter m. m. Kostnaderna härför hade beräknats till i avrundat tal 1 300 000 kronor. Efter samråd med chefen för flygvapnet hade fortifikationsförvaltningen funnit, att arbetena kunde uppdelas på två budgetår, varvid under budgetåret 1951/52 i första hand de kabeldragningar skulle utföras, som ägde samband med pågående rullbanearbeten på flygfälten. Medelsbehovet för nästa budgetår kunde därför begränsas till 650 000 kronor. Ämbetsverket har hemställt, att detta belopp måtte anvisas.

Departementschefen.

Jag får erinra om att riksdagen, efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949 års statsverksproposition, under anslaget till byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation för budgetåret 1949/50 anvisat sammanlagt 1 400 000 kronor till komplettering av flygfältsbelysningsanläggningarna vid Västmanlands och Upplands flygflottiljer. De nu föreslagna byggnadsarbetena synas vara ur flygsäkerhetssynpunkt synnerligen angelägna, varför medel torde böra anvisas för deras påbörjande. Då kostnadsberäkningarna icke givit mig anledning till erinran, förordar jag, att för ändamålet anvisas 650 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygfältsbelysning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 650 000 kronor.

[29] **Vissa markförvärv.** Under hänvisning till vad jag under punkt 11 anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa markförvärv* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 725 000 kronor.

Befästningars delfond.

[30] **Anordnande av vissa fartygstunnlar.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1948: 126 anvisade riksdagen för budgetåret 1948/49 ett investeringsanslag av 500 000 kronor till anordnande av vissa fartygstunnlar. Kungl. Maj:ts förslag avsåg påbörjande av en anläggning, som av marinförvaltningen kostnadsberäknats till 4 000 000 kronor enligt prisläget den 1 januari 1948. Anläggningen ingår i ett av marinförvaltningen framlagt större byggnadsprogram, vilket i sin helhet kostnadsberäknats till 16 400 000 kronor enligt prisläget den 1 januari 1948.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949 och 1950 års statsverkspropositioner har riksdagen för vartdera av budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisat ett investeringsanslag av 500 000 kronor till fortsatt utbyggnad av förenämnda anläggning.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* anfört, att på grund av ändrade planer för anläggningarnas tekniska utförande, främst i avsikt att nå ett tillfredsställande skydd för ingångarna mot luftstötvågor, ävensom prisstegringar totalkostnaderna för ifrågavarande fartygstunnel numera beräknades till 5 200 000 kronor enligt prisläget den 1 januari 1950. För fortsatt utbyggnad av densamma har förvaltningen för nästa budgetår beräknat 1 200 000 kronor. Ämbetsverket har vidare beräknat sammanlagt 3 200 000 kronor för påbörjande av fyra andra anläggningar, vilka i sin helhet kostnadsberäknats till 19 200 000 kronor enligt prisläget den 1 januari 1950. Fortifikationsförvaltningen har hemställt, att till anordnande av vissa fartygstunnlar måtte för budgetåret 1951/52 anvisas ett belopp av (1 200 000 + 3 200 000 =) 4 400 000 kronor.

I särskild skrivelse den 3 oktober 1950 har fortifikationsförvaltningen hemställt, att av sistnämnda belopp 1 400 000 kronor måtte anvisas å tilläggsstat för budgetåret 1950/51.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Såsom jag i förevarande sammanhang tidigare framhållit är anordnandet av fullträffsäkra fartygstunnlar ett viktigt led i utvecklingen av flottans basorganisation. Det är därför angeläget, att den beslutade anläggningen genomföres i så snabb takt, som omständigheterna medgiva. Jag förordar vidare att ytterligare två anläggningar snarast möjligt påbörjas, vilka enligt prisläget den 1 januari 1950 kostnadsberäknats till 7 000 000 respektive 4 000 000 kronor. Medelsbehovet till och med budgetåret 1951/52 för de tre anläggningarna beräknar jag till 3 000 000 kronor, varav 1 000 000 kronor böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Till frågan om anvisande av medel å tilläggsstat återkommer jag i annat sammanhang denna dag. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa fartygstunnlar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

[31] **Berghangarer**. Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949 års statsverksproposition anvisade riksdagen för budgetåret 1949/50 ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor för påbörjande av en berghangar, som preliminärt kostnadsberäknats till 5 800 000 kronor enligt prisläget den 1 januari 1948.

Sedan fortifikationsförvaltningen i särskild skrivelse hemställt, att till anordnande av berghangarer måtte för budgetåret 1950/51 anvisas ett belopp av 10 300 000 kronor, har riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition för nämnda budgetår anvisat ett investeringsanslag av

8 500 000 kronor för fullföljande av den redan påbörjade anläggningen och för berghangarer vid ytterligare en flygflottilj. Totalkostnaderna för envar av ifrågavarande anläggningar hade enligt prisläget år 1949 beräknats till 5 900 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* hemställt, att 2 300 000 kronor måtte anvisas för slutförande av de anläggningar, för vilka medel redan beviljats. Härutöver har ämbetsverket beräknat sammanlagt 10 700 000 kronor för berghangarer vid ytterligare tre flygflottiljer. Totalkostnaderna för dessa tre anläggningar ha beräknats till 18 600 000 kronor enligt prisläget den 1 januari 1950.

I sin förenämnda särskilda skrivelse den 3 oktober 1950 har fortifikationsförvaltningen hemställt, att 600 000 kronor måtte anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår för påbörjande av omförmälda anläggningar.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Vid anmälan vid 1949 års riksdag av frågan om fortsatt förstärkning av flygvapnet framlades beräkningar rörande den med förstärkningen sammanhängande utbyggnaden av skyddsanordningarna vid flygvapnets baser. Beräkningarna grundade sig på den förutsättningen att den nytillkommande materielen i möjligaste mån borde beredas skydd i bergrumsanläggningar. Hittills ha medel anvisats för påbörjande av berghangarer för utökat antal flygplan vid två flygflottiljer. Fortifikationsförvaltningens nu framlagda förslag avser medelsanvisning för slutförande av dessa anläggningar, 2 300 000 kronor, för bestridande av totalkostnaderna för berghangarer vid en flottilj, 6 100 000 kronor, och för påbörjande av berghangarer vid ytterligare två flottiljer, 4 600 000 kronor. För en av ifrågavarande flottiljer hade tidigare avsetts betonghangarer. Då det emellertid, såsom redan under punkt 25 i det föregående anförts, befunnits möjligt att inrymma hangarutrymmena även vid denna flottilj i berg, har fortifikationsförvaltningen framlagt förslag härom. För den återstående flygflottilj, som omfattas av beslutet om förstärkning av flygvapnet, beräknas utrymme i berg icke kunna åstadkommas.

Jag tillstyrker fortifikationsförvaltningens förslag om utvidgning av berghangarsprogrammet till att omfatta ytterligare tre flygflottiljer och vill i detta sammanhang erinra, att Kungl. Maj:t med utnyttjande av vissa reservationer redan hösten 1950 medgivit påbörjande av arbetena vid en av dem.

Den takt i vilken bergrumsprogrammet kan bedrivas blir ytterst beroende av storleken av försvarets byggnadskvot för 1951. Jag räknar icke med att till och med budgetåret 1951/52 skola kunna förbrukas mer än tillhopa

10 100 000 kronor, varav 600 000 kronor böra anvisas å tilläggsstat för budgetåret 1950/51.

Till frågan om anvisande av medel å tilläggsstat återkommer jag i annat sammanhang. Nu hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Berghangarer* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 9 500 000 kronor.

[32] **Anordnande av vissa drivmedelsförråd.** I skrivelse den 27 januari 1947 framlade överbefälhavaren en plan för utbyggnad av bombsäkra lagringsanläggningar för försvaret under en tioårsperiod. Enligt planen skulle under ifrågavarande period för lagring av bensin och brännoljor utbyggas bombsäkra tankanläggningar för en sammanlagd kostnad av 35 000 000 kronor.

Vid anmälan i statsverkspropositionen till 1948 års riksdag av medelsbehovet under kapitalbudgeten för budgetåret 1948/49 förordade jag att beslut fattades om utförande av fem anläggningar, därav en för arméns del, kostnadsberäknad till 3 800 000 kronor, en för marinens del, kostnadsberäknad till 4 050 000 kronor, samt tre för flygvapnets behov, kostnadsberäknade till 1 200 000 kronor. På förslag av Kungl. Maj:t anvisade riksdagen för påbörjande av dessa anläggningar tillhopa 1 900 000 kronor.

Vidare har riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1949: 2 å tilläggstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisat ett investeringsanslag å 1 000 000 kronor för påbörjande av en fullträffsäker anläggning i Norrland för lagring av bil- och flygbränslen. Denna anläggning har kostnadsberäknats till 3 750 000 kronor.

För fortsatt arbete på de i det föregående omnämnda anläggningarna har 1950 års riksdag anvisat tillhopa 2 000 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* uppskattat totalkostnaderna för ifrågavarande sex anläggningar till 15 400 000 kronor. Ämbetsverket har hemställt, att 1 750 000 kronor måtte anvisas för färdigställande av anläggningen i Norrland för lagring av bil- och flygbränslen ävensom 4 450 000 kronor för fullföljande av övriga anläggningar. Härjämte har ämbetsverket äskat 500 000 kronor för att påbörja utbyggnaden av en befintlig drivmedelsanläggning för armén till en totalkostnad av 2 000 000 kronor. Vidare har fortifikationsförvaltningen hemställt om anvisande av 850 000 kronor för påbörjande av en till 4 700 000 kronor kostnadsberäknad anläggning, 800 000 kronor för påbörjande av vissa kompletterande anordningar, kostnadsberäknade till 1 800 000 kronor, till en under utbyggnad varande oljelagringsanläggning, ävensom 685 000 kronor för utförande av vissa garage och för anordnande av reservkraftaggregat och värmekällor vid befintliga anläggningar.

I särskild skrivelse den 6 oktober 1950 har fortifikationsförvaltningen sedermera framlagt kostnadsberäkningar för ytterligare anläggningar för lagring av drivmedel. Totalkostnaderna för dessa anläggningar, därav en utbyggnad

för 1 500 000 kronor, ha beräknats till 6 250 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen har hemställt att detta belopp måtte äskas av riksdagen. För drivmedelsanläggningar skulle då erfordras tillhopa (1 750 000 + 4 450 000 + 500 000 + 850 000 + 800 000 + 685 000 + 6 250 000 =) 15 285 000 kronor.

I förenämnda särskilda skrivelse den 3 oktober 1950 har fortifikationsförvaltningen hemställt att av sistnämnda belopp 4 100 000 kronor måtte anvisas på tilläggsstat.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Vidare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Inom ramen för den byggnadskvot för försvaret, som förutses för 1951, är det icke möjligt att mer väsentligt utöka det byggnadsprogram beträffande drivmedelsanläggningarna som hittills beslutats. Man torde därför i första hand få inrikta ansträngningarna på att genomföra detta program. Jag har under hand från försvarsstaben infordrat vissa uppgifter rörande vilka ytterligare anläggningar, som äro ur försvarsberedskapssynpunkt mest angelägna. Jag förordar nu att programmet utökas genom utbyggnad av två anläggningar till en sammanlagd kostnad av (2 000 000 + 1 500 000 =) 3 500 000 kronor. Vidare tillstyrker jag att i det föregående omnämnda komplettering av viss anläggning till en kostnad av 1 800 000 kronor kommer till utförande ävensom att åtgärder vidtagas för anskaffning av reservkraftaggregat och anordnande av värmekällor till en kostnad av 600 000 kronor. Det tidigare beslutade programmet skulle således utökas med arbeten för en sammanlagd kostnad av (3 500 000 + 1 800 000 + 600 000 =) 5 900 000 kronor.

För fullföljande av tidigare beslutade anläggningar och för påbörjande av de i detta sammanhang föreslagna förordar jag en medelsanvisning av 7 000 000 kronor, varav 3 000 000 kronor å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Till frågan om anvisande av medel å tilläggsstat återkommer jag i annat sammanhang denna dag. Här hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

[33] **Vissa ammunitionsförråd.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1947 års statsverksproposition anvisade riksdagen för budgetåret 1947/48 under försvarets fastighetsfond, arméns delfond, medel till påbörjande av två centrala ammunitionsförråd. Ett av berörda förråd är numera i det närmaste färdigställt. Det andra, numera kostnadsberäknat till 12 000 000 kronor, har ännu icke påbörjats. För förrådet finnas omkring 2 000 000 kronor disponibla.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition har riksdagen sedermera för budgetåret 1950/51 anvisat ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor för påbörjande av vissa för militärområdena avsedda ammunitionsförråd, vilka kostnadsberäknats till sammanlagt 9 300 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* beräknat att utöver tillgängliga 2 000 000 kronor 5 000 000 kronor erfordras för utbyggande av centralförrådet. Ämbetsverket har vidare anmält, att 3 000 000 kronor erfordrades under budgetåret 1951/52 för att de för militärområdena avsedda ammunitionsförråden skulle kunna färdigställas utan alltför stor tidsutdräkt och merkostnad. Därjämte har ämbetsverket beräknat 660 000 kronor för installerande av erforderliga rullbanor i bergförråd, vilka utbyggas enligt 1942 års försvarsbeslut. Sammanlagt skulle sålunda för anordnande av vissa ammunitionsförråd m. m. erfordras (5 000 000 + 3 000 000 + 660 000 =) 8 660 000 kronor.

I sin förenämnda särskilda skrivelse den 3 oktober 1950 har fortifikationsförvaltningen anhållit, att å tilläggsstat ett belopp av 1 000 000 kronor anvisas för ändamålet.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Det är nödvändigt att i snabbast möjliga takt fullfölja arbetet med att iordningställa fullträffsäkra ammunitionsförråd. Jag har icke något att erinra mot att för ändamålet 1 000 000 kronor anvisas å tilläggsstat. För nästa budgetår anser jag mig med hänsyn till begränsningen av försvarets byggnadskvot kunna tillstyrka en anvisning av allenast 3 500 000 kronor.

Till frågan om anvisande av medel å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår återkommer jag i annat sammanhang denna dag. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor.

[34] **Anordnande av artilleriammunitions- och torpedförråd.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1948 års statsverksproposition anvisade riksdagen för budgetåret 1948/49 ett investeringsanslag av 300 000 kronor till påbörjande av ett till 605 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1946 kostnadsberäknat fullträffsäkert artilleriammunitions- och torpedförråd.

I sina medelsäskanden för innevarande budgetår framhöll fortifikationsförvaltningen, att ifrågavarande förråd enligt prisläget den 1 januari 1949 kostnadsberäknats till 695 000 kronor, och äskade ytterligare 395 000 kronor för slutförande av detsamma ävensom 250 000 kronor för påbörjande av en liknande anläggning, vilken kostnadsberäknats till 490 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition har riksdagen för budgetåret 1950/51 anvisat 400 000 kronor för ändamålet.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* hemställt, att resterande belopp, eller (695 000 + 490 000 — 300 000 — 400 000 =) 485 000 kronor, måtte anvisas för utförande av ifrågavarande anläggningar.

Fortifikationsförvaltningen har sedermera i sin förenämnda särskilda skrivelse den 3 oktober 1950 hemställt, att ifrågavarande belopp måtte anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Jag tillstyrker att medel anvisas för fullföljande av ifrågavarande förrådsanläggningar. Jag håller dock icke för troligt, att anläggningarna i fråga skola kunna i sin helhet utbyggas under innevarande budgetår. Jag föreslår, att 300 000 kronor anvisas å tilläggsstat och resterande belopp, 185 000 kronor, å riksstaten för budgetåret 1951/52. Till frågan om anvisande av medel å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår återkommer jag i annat sammanhang denna dag. Här får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av artilleriammunitions- och torpedförråd* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 185 000 kronor.

[35] **Uppställningsplatser för radarstationer.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition har riksdagen för budgetåret 1950/51 anvisat ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* för fortsatt utbyggnad av uppställningsplatser och för vissa förrådslokaler äskat 5 565 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har därjämte hemställt, att 1 900 000 kronor måtte anvisas å tilläggsstat för budgetåret 1950/51 för berörda ändamål.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Det är angeläget att den radarmateriel som hittills levererats eller beräknas inom den närmaste tiden tillföras försvaret beredes skyddade uppställningsplatser. Jag räknar emellertid icke med att inom den för försvaret avsedda

byggnadskvoten kan beredas utrymme för hela det av fortifikationsförvaltningen föreslagna byggnadsprogrammet. Jag föreslår, att för ändamålet anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår 2 000 000 kronor och å riksstaten för budgetåret 1951/52 3 000 000 kronor.

Till frågan om anvisande av medel å tilläggsstat återkommer jag i annat sammanhang denna dag. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppställningsplatser för radarstationer* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

[36] **Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier.** I sina medelsäskanden för nästa budgetår och i sin förberörda skrivelse den 3 oktober 1950 angående medelsbehovet å tilläggsstat för innevarande budgetår har *fortifikationsförvaltningen* äskat tillhopa inemot 10 000 000 kronor för påbörjande av fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier, avsedda att anordnas med utnyttjande av under tillverkning varande pjäser eller med ombyggda fartygspjäser. Totalkostnaderna för dessa anläggningsarbeten ha beräknats till omkring 19 000 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Med anlitande av under driftbudgeten anvisade medel ha vissa artilleripjäser från utrangerade fartyg ombyggts för användning i kustartilleritjänst. Ombyggnad av ytterligare pjäser pågår. Vissa kustartilleripjäser äro vidare under nybyggnad och beräknas komma att levereras under de närmaste åren.

Förslag föreligger nu om anvisande av medel för anordnande av uppställningsplatser för vissa av ifrågavarande batterier. Med hänsyn till den beräknade leveranstiden för pjäsmaterielen är det ofrånkomligt, att vissa av dessa arbeten omedelbart igångsättas. Jag förordar, att beslut nu fattas om att påbörja utbyggnaden av fortifikatoriska anläggningar för ett antal batterier till en kostnad av 7 400 000 kronor. Med hänsyn till begränsningen av försvarets byggnadskvot torde arbetena få bedrivas i långsammare takt än fortifikationsförvaltningen förutsatt. Jag förordar, att för ändamålet anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår 1 000 000 kronor och å riksstaten för budgetåret 1951/52 1 500 000 kronor.

Till frågan om anvisande av medel å tilläggsstat återkommer jag i annat sammanhang denna dag. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

[37] **Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen.** I skrivelse den 23 september 1946 gjorde överbefälhavaren framställning om anvisande av medel för att genomföra omorganisation av luftbevakningen i vissa delar av riket. Kostnaderna beräknades till 7 000 000 kronor.

1947—1949 års riksdagar ha efter förslag av Kungl. Maj:t anvisat 2 750 000 kronor till programmets påbörjande.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* — under framhållande att kostnaderna för genomförandet av omförmälda omorganisation enligt prisläget den 1 januari 1950 uppginge till preliminärt 10 miljoner kronor — beräknat 3 000 000 kronor till lokaler för luftbevakningen och jaktstridsledningen. Ämbetsverket har därjämte beräknat 350 000 kronor för utbyte av vissa luftbevakningstorn, vilka vore uppförda av trä och trots årligt underhåll i sådant skick, att erforderliga reparationer icke voro ekonomiskt försvarbara.

Fortifikationsförvaltningen har föreslagit att av de äskade medlen 2 100 000 kronor anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Med anledning av förslaget förordar jag, att för tillgodoseende av de mest angelägna byggnadsarbetena för luftbevakningen äskas 3 200 000 kronor, därav å tilläggsstat 1 500 000 kronor.

Till frågan om anvisande av medel å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår återkommer jag i annat sammanhang denna dag. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 700 000 kronor.

[38] **Tygmaterielförråd i berg.** I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* hemställt om anvisande av 4 000 000 kronor för vissa centralförråd för tygmateriel. Totalkostnaderna för byggnadsprogrammet ha uppskattats till 6 100 000 kronor.

I förenämnda skrivelse den 3 oktober 1950 har fortifikationsförvaltningen hemställt, att 1 000 000 kronor måtte anvisas på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår för ifrågavarande ändamål.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas

genom de handlingar som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Det torde vara ofrånkomligt att nu fatta beslut om utbyggnad av bombsäkra förråd för tygmaterielen. Jag tillstyrker att medel beräknas för påbörjande av det av fortifikationsförvaltningen anmälda byggnadsprogrammet. Byggnadsarbetena torde emellertid få bedrivas i något långsammare takt än ämbetsverket förutsatt, varför jag räknar med att ett belopp av 3 000 000 kronor skall förslå till och med budgetåret 1951/52. Av detta belopp torde 1 000 000 kronor böra anvisas å tilläggsstat för arbetenas påbörjande redan under första halvåret 1951.

Till frågan om anvisande av medel å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår återkommer jag i annat sammanhang denna dag. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tygmaterielförråd i berg* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

[39] **Utvidgning av flygverkstad.** I sin skrivelse med anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde fortifikationsförvaltningen om anvisande av medel för utvidgning av en av de centrala flygverkstäderna. Denna ämbetsverkets hemställan föranledde icke förslag till 1950 års riksdag.

I sin skrivelse rörande medelsbehovet för budgetåret 1951/52 har *fortifikationsförvaltningen* hemställt att 1 740 000 kronor måtte anvisas för ifrågavarande utvidgning. Denna avser att anordna två provbocksanläggningar för provkörning av motorer. Dylika prov kunna icke utföras med utnyttjande av nu befintliga provbocksanläggningar.

I förenämnda skrivelse den 3 oktober 1950 har fortifikationsförvaltningen hemställt, att av det erforderliga medelsbehovet 600 000 kronor måtte ställas till förfogande redan under innevarande budgetår.

Departementschefen.

Behovet av ytterligare provbocksanläggningar är föranlett av övergången till reaktionsdrift. Det är angeläget att de snarast komma till utförande och erhålla skydd i berg. Jag tillstyrker såtillvida fortifikationsförvaltningens förslag att jag för anläggningarnas påbörjande förordar anvisande av 1 000 000 kronor, därav å tilläggsstat 400 000 kronor.

Till frågan om anvisande av medel å tilläggsstat återkommer jag i annat sammanhang. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utvidgning av flygverkstad* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

[40] **Fullträffsäkra uppehållsplatser.** I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* beräknat 1 500 000 kronor för utbyggande av uppehållsplats för högkvarteret, vilkens totalkostnad beräknats till 12 miljoner kronor. Förvaltningen har därjämte framhållit, att under överbefälhavarens ledning visst planeringsarbete påginge beträffande övriga uppehållsplatser, varvid bland annat undersöktes betingelserna för anordnande av bergrum, gemensamma för såväl militära som vissa civila myndigheter, varvid dels sammanlagda kostnaden beräknades kunna nedbringas, dels möjligheten till önskvärt samarbete mellan militära och civila myndigheter i krig säkerställdes. Resultatet av ifrågavarande planeringsarbete ävensom uppgift å de beräknade kostnaderna hade förvaltningen för avsikt att senare redovisa.

I omförmälda särskilda skrivelse den 6 oktober 1950 har fortifikationsförvaltningen lämnat uppgift på de uppehållsplatser för såväl militära som civila myndigheter, som borde komma till stånd under budgetåret 1951/52. Kostnaderna för angivna skyddade uppehållsplatser för högre staber m. m. beräknades till sammanlagt 17,7 miljoner kronor. Då samtliga här ifrågavarande anläggningar förutsattes utföras senast under sommaren 1952 borde beloppet anvisas för nästa budgetår.

I förenämnda skrivelse den 3 oktober 1950 har fortifikationsförvaltningen hemställt, att av sistnämnda belopp 2 430 000 kronor måtte anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Såsom av det anförda framgår uppgå kostnaderna för ifrågavarande anläggningar till avsevärda belopp. Jag är väl medveten om den stora betydelse som måste tillmätas förefintligheten av fullträffsäkra uppehållsplatser och förordar — i enlighet med vad statsutskottet i sitt utlåtande 1950: 222 anfört — att anordnandet av dylika uppehållsplatser för såväl militära som vissa civila organ samordnas enligt en centralt uppgjord plan. I sådant syfte — och även för att underlätta fondredovisning m. m. — synes lämpligt att under en och samma fastighetsfond redovisa samtliga kostnader för anordnande av här ifrågavarande statliga skyddsrumsanläggningar. Medel för dylika skyddsrum ha i vederbörlig ordning, förutom av fortifikationsförvaltningen, för nästa budgetår äskats av generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, radiotjänst, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, sjukvårdsberedskapsnämnden och civilförsvarsstyrelsen samt å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Då det synes mest ändamålsenligt, att utförandet av ifrågavarande anläggningar bedrives i fortifikationsförvaltningens regi, anser jag mig, efter samråd med

chefen för finansdepartementet och vederbörande fackdepartementschefer, böra föreslå, att samtliga för ändamålet erforderliga medel anvisas under försvarets fastighetsfond. Jag utgår dock ifrån att man vid beräkning av försvarskostnaderna bortser från nu avsedda, på icke-militära myndigheter belöpande belopp. Jag torde även få erinra om att för ifrågavarande ändamål å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår anvisats sammanlagt 3 880 000 kronor, varav 700 000 kronor för järnvägsstyrelsen, 180 000 kronor för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och 3 000 000 kronor för civilförsvarsändamål. Dessa medel ha anvisats å andra fonder än försvarets fastighetsfond. Därest riksdagen bifaller nu föreliggande förslag, torde således ifrågavarande medel, i den mån de icke belöpa å rent civila anläggningar, böra överföras till försvarets fastighetsfond.

Vad beträffar medelsanvisningens storlek för nästa budgetår må till en början framhållas att generalpoststyrelsen m. fl. i det föregående omförmälda verk och myndigheter för ändamålet äskat tillhopa 6 755 000 kronor, vari jämväl ingå berörda av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen å tilläggsstat äskade belopp. Efter samråd med cheferna för kommunikations-, handels- och inrikesdepartementen föreslår jag att för nu ifrågavarande myndigheters del 5 300 000 kronor anvisas. Enligt en preliminär beräkning torde försvarets andel av kostnaderna för här ifrågavarande skyddsrum komma att uppgå till närmare 60 % av totalkostnaden. Med utgångspunkt från denna schematiska kostnadsberäkning borde anslaget för försvarets vidkommande upptagas till belopp något överstigande det som föreslagits för de civila myndigheterna, däri inberäknat jämväl vad som anvisats å tilläggsstat. Ett anslag av sådan storlek torde emellertid i praktiken icke kunna helt utnyttjas på grund av läget å byggnadsmarknaden. Då därtill kommer att för de skyddsrum, som i första hand avses komma till utförande, kostnadsfördelningen blir en annan än vad i det föregående antytts på grund av att vissa skyddsrum förläggas i anslutning till redan utsprängda militära lokaler, får jag för försvarets del föreslå att för ändamålet anvisas 3 500 000 kronor. Totalt skulle således anvisas (5 300 000 + 3 500 000 =) 8 800 000 kronor. Av detta belopp torde 1 500 000 kronor böra anvisas å tilläggsstat. Till frågan om anvisande av sistnämnda medel återkommer jag i annat sammanhang denna dag. Jag beräknar sålunda det för nästa budgetår erforderliga beloppet till (8 800 000 — 1 500 000 =) 7 300 000 kronor. Anslagen torde böra betraktas såsom en enhet, oberoende av att däri ingå medel för såväl militära som civila ändamål. Fortifikationsförvaltningen bör i görligaste mån redovisa vad som belöper å de olika i respektive anläggningar deltagande parterna.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fullträffsäkra uppehållsplatser* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 7 300 000 kronor.

[41] **Övriga befästningsarbeten.** I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* hemställt om anvisande av 15 889 900 kronor för utförande av vissa i skrivelsen närmare angivna befästningsarbeten. Sålunda ha medel begärts bland annat för modernisering och komplettering av egentliga befästningsanläggningar eller förrådsanläggningar, maskerings- och luftskyddsanordningar för dylika anläggningar, utbyggnad av sändarstationer, anordnande av uppställningsplatser för luftvärn och av krigsförtöjningsplatser m. m. Ämbetsverkets förslag äro av den natur att en redogörelse för deras innebörd icke bör lämnas till statsrådsprotokollet; närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som komma att överlämnas till vederbörande utskott.

I förenämnda skrivelse den 3 oktober 1950 har fortifikationsförvaltningen hemställt att av de anmälda behoven 1 385 000 kronor måtte tillgodoses genom medelsanvisning å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Departementschefen.

Det torde vara lämpligt att behandla samtliga nu ifrågavarande, till befästningars delfond hänförliga objekt under ett anslag, benämnt Övriga befästningsarbeten. För byggnadsarbetena gäller i huvudsak att de kunna utföras successivt och att, därest medel nu anvisas för behovens tillgodoseende, statsmakterna därigenom icke ovillkorligen binda sig för fortsatt medelsanvisning under kommande budgetår. Med hänsyn till det ekonomiska läget och därav betingad begränsning av investeringsverksamheten torde det vara nödvändigt att bedriva ifrågavarande byggnadsarbeten i avsevärt långsammare takt än fortifikationsförvaltningen avsett. Jag förordar, att 3 150 000 kronor, därav 850 000 kronor å tilläggsstat och 2 300 000 kronor för nästa budgetår, anvisas för tillgodoseende av de mest angelägna behoven. Jag förutsätter därvid, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för anvisade belopp efter förslag av fortifikationsförvaltningen besluta om vilka arbeten som skola komma till utförande.

Till frågan om anvisande av medel å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår återkommer jag i annat sammanhang. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Övriga befästningsarbeten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2 300 000 kronor.

B. Försvarets fabriksfond.

[42] **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition anvisade riksdagen för innevarande budgetår under försvarets fabriksfond för anskaffning av maskiner m. m. ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

I skrivelse den 10 augusti 1950 angående medelsbehovet för nästa budgetår har *försvarets fabriksstyrelse* anfört, att styrelsen även för nästkom-

mande budgetår vore i behov av medel för löpande ersättnings- och nyanskaffningar av maskiner m. m. inom fabriksverket och att någon ändring av anslagsbeloppet icke vore erforderlig.

Departementschefen.

Jag har icke något att erinra mot att förevarande anslag för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp. Jag förutsätter, att från anslaget må, i likhet med vad som gäller beträffande motsvarande för innevarande budgetår anvisade anslag, bestridas erforderliga utgifter jämväl för anskaffning av maskiner m. m. för inom verket förekommande civiltillverkning.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

[43] **Försvarets fabriksverks dispositionsanslag.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition har riksdagen för innevarande budgetår för byggnadsarbeten m. m. vid fabriksverket anvisat ett investeringsanslag av 100 000 kronor, benämnt Försvarets fabriksverks dispositionsanslag.

I skrivelse den 10 augusti 1950 angående medelsbehovet för nästa budgetår har *försvarets fabriksstyrelse* hemställt om oförändrad medelsanvisning.

Departementschefen.

Med biträdande av detta förslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Försvarets fabriksverks dispositionsanslag* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

[44] **Diverse byggnadsarbeten.** I sina medelsäskanden för budgetåret 1948/49 hemställde försvarets fabriksstyrelse om anvisande av medel för uppförande av en bostadsbyggnad i anslutning till centrala torpedverkstaden. Framställningen föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I sina medelsäskanden för budgetåren 1949/50 och 1950/51 framförde fabriksstyrelsen ånyo samma förslag, under framhållande av att sedan någon tid tillbaka inom fabriksstyrelsen påginge utredning angående skärpning av bevakningen m. m. vid styrelsen underställda fabriker. Det hade därvid visat sig, att förhållandena vid centrala torpedverkstaden vore särskilt otillfredsställande ur bevakningssynpunkt. Därjämte erfordrades enligt styrelsens mening för ernående av effektivt skydd av ifrågavarande fabrik, vilken vore belägen på en udde i Vättern, stängsel runt fabriksområdet samt förvärv av ett mindre till fabriksområdet gränsande markområde om cirka 5 000 m². Ej heller dessa framställningar föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *försvarets fabriksstyrelse*

ånyo framfört sina tidigare önskemål rörande uppförande av en portvaktsbostad jämte därtill hörande anordningar för in- och utpassering samt kontroll. Kostnaden beräknades uppgå till 80 000 kronor, vartill komme 5 000 kronor för förvärv av erforderligt markområde.

Fabriksstyrelsen har vidare hemställt, att medel måtte anvisas, bland annat, för byggnadsarbeten vid ammunitionsfabriken i Karlsborg och ammunitionsfabriken Zakrisdal samt i anslutning därtill anfört i huvudsak följande.

Vid ammunitionsfabriken i Karlsborg funnes inom området för den mekaniska tillverkningen uppförd en bostadsbyggnad innehållande 27 enkelrum, avsedda för fabrikens kvinnliga arbetare. Uppvärmning av bostäderna skedde medelst kokspisar. De sanitära anordningarna vore bristfälliga. Enligt styrelsens mening måste, även om byggnaden efter ett antal år skulle komma att tagas i anspråk för andra ändamål, en modernisering ske så till vida, att byggnaden försåges med centraluppvärmning samt toalettrum med varmvatten och w. c. Ur brand- och bevakningssynpunkt vore det därjämte önskvärt, att de uthus och vedbodar, som för närvarande funnes på fabriksområdet, borttoges. Fabriksstyrelsen hade beräknat kostnaderna för dessa åtgärder till 45 000 kronor. — Inom området för den sprängtekniska tillverkningen erfordrades en uppvärmd byggnad för förvaring och temperering av krut. För samma tillverkningar förelåge behov av ett kallförråd för emballage. Kostnaderna för detta ändamål beräknades till 37 000 kronor. Ytterligare erfordrades en särskild förrådsbyggnad för oljor för satstillverkningen. Kostnaderna därför beräknades belöpa sig till 10 000 kronor. Sammanlagt skulle alltså för ammunitionsfabriken i Karlsborg föreligga ett anslagsbehov av (45 000 + 37 000 + 10 000 =) 92 000 kronor.

Ammunitionsfabriken Zakrisdals nuvarande skjutbana, som hade en längd av 50 meter, vore icke tillfyllest vid provskjutning av vissa tändhattar. För ändamålet erfordrades en skjutbana av 300 meters längd. Kostnaderna för en dylik bana hade beräknats till 35 000 kronor. — Det utrymme inom laboratoriebyggnaden, som disponerades för förvaring av satser till sprängämnen och initieringsmedel, försloge icke längre för ändamålet. Ur säkerhetssynpunkt vore det enligt styrelsens mening nödvändigt, att möjlighet skapades till åtskiljande av sprängämnen och initieringsmedel, vilket skulle kunna ske i samband med nybyggnadens utförande. Kostnaderna beräknades till 10 000 kronor. Sammanlagt skulle alltså kostnaderna för byggnadsarbeten vid ammunitionsfabriken Zakrisdal uppgå till (35 000 + 10 000 =) 45 000 kronor.

Medelsbehovet för de föreslagna arbetena ävensom förenämnda markförvärv skulle således uppgå till (80 000 + 5 000 + 92 000 + 45 000 =) 222 000 kronor.

Departementschefen.

De av försvarets fabriksstyrelse föreslagna byggnadsarbetena måste betraktas som angelägna. Med hänsyn till begränsningen av försvarets byggnadskvot torde byggnadsprogrammet böra genomföras etappvis. Jag förordar att 150 000 kronor anvisas för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Diverse byggnadsarbeten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

V. Statens utlåningsfonder.

[45] **Värnpliktslånefonden.** I skrivelse den 31 augusti 1950 har försvarets socialbyrå hemställt, att för budgetåret 1951/52 måtte för värnpliktslånefondens verksamhet anvisas ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

Sedermera har 1950 års besparingsutredning med skrivelse den 20 november 1950 framlagt förslag om avveckling av låneverksamheten från värnpliktslånefonden. Förslaget är för närvarande föremål för remissbehandling. I avbidan på myndigheternas utlåtanden i ärendet torde anslaget till värnpliktslånefonden böra uppföras med allenast beräknat belopp, förslagsvis 150 000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Värnpliktslånefonden* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Magnus T. Möller.

BILAGA 26 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

SOCIALDEPARTEMENTET.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler följande under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar för budgetåret 1951/52 och yttrar därvid följande.

Statens utlåningsfonder.

Lånefonden för bostadsbyggande. Under åberopande av vad jag denna dag anfört i samband med beräknande av anslag till Bostadsstyrelsen: Avlöningar (V. p. 57) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 220 000 000 kronor.

Statens bosättningslånefond. Till bosättningslånefonden ha hittills anvisats anslag å tillhopa 54 100 000 kronor.

Fullmäktige i riksbanken ha (skr. 28/9 1950) upplyst, att utlåningen från bosättningslånefonden vid utgången av budgetåret 1949/50 uppgick till 45 598 298 kronor mot 44 533 445 kronor vid budgetårets början, vilket innebär en ökning med ca 1 miljon kronor under budgetåret. Om hänsyn tages till gjorda avskrivningar uppgick belastningen å fonden vid utgången av

budgetåret 1949/50 till 46 317 722 kronor. Av de till fonden anvisade anslagsmedlen har riksbanken från riksgäldskontoret hittills uttagit 49 miljoner kronor. Med hänsyn till nuvarande lånefrekvens är det icke osannolikt, att detta belopp jämte inflytande amorteringar kan visa sig tillräckligt för utlåningsbehovet även under budgetåret 1951/52. Emellertid ha fullmäktige funnit försiktigheten bjuda, att anvisade anslagsmedel i sin helhet få stå till förfogande under nästa budgetår.

Departementschefen. Då utlåningen från bosättningslånefonden vuxit ännu under budgetåret 1949/50, synes det lämpligt att anvisade investeringsanslag, som icke uttagits, få disponeras tills vidare. Ett anslag till fonden synes därvid böra ånyo uppföras å riksstaten med ett formellt belopp av 100 kronor och de å tidigare anslag anvisade outnyttjade beloppen överföras till detta anslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

Fonden för låneunderstöd.

Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Från ifrågavarande investeringsanslag tillgodoses medelsbehovet för utbetalning av tertiärlån, som beviljats med stöd av den numera upphävda kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 569) om tertiärlån och tilläggslån för vissa bostadsbyggnadsföretag. Å anslaget, som senast anvisats för budgetåret 1947/48, kvarstod vid ingången av innevarande budgetår ett outnyttjat belopp av 184 363 790 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. 18/12 1950) beräknat, att vid ingången av nästa budgetår högst 10 000 000 kronor återstå att utbetala å ifrågavarande äldre lån. Styrelsen har hemställt, att högst nämnda belopp av anslaget måtte få disponeras även under nästa budgetår.

Departementschefen. Jag har icke något att erinra mot bostadsstyrelsens förslag. Med undantag för det av bostadsstyrelsen angivna beloppet torde vid utgången av budgetåret 1950/51 å anslaget kvarstående outnyttjat belopp kunna regleras som besparing.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att av det senast för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget till Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett belopp av 10 000 000 kronor må disponeras jämväl under budgetåret 1951/52.

Lån till bostadsförbättringsverksamhet. Under denna rubrik ha anvisats investeringsanslag för utlämnande av förbättringslån, som beviljats av egnahemsnämnderna med stöd av kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 464) om förbättringsbidrag samt nybyggnads- och förbättringslån för bostadsbyggnads-

företag på landsbygden. Kungörelsen upphävdes genom kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 546) om egnahemslån och förbättringslån. Enligt övergångsbestämmelserna till sistnämnda kungörelse skola i fråga om förbättringslån, som slutligt eller preliminärt beviljats före den 1 juli 1948, de äldre bestämmelserna fortfarande äga tillämpning. Om före den 1 juli 1948 endast preliminärt beslut om lån meddelats må dock, på framställning av sökanden, bestämmelserna i den nya kungörelsen tillämpas å byggnadsföretaget. Där synnerliga skäl därtill äro, må det lånebeviljande organet även medgiva, att sistnämnda bestämmelser tillämpas å byggnadsföretag, för vars utförande lån slutligt beviljats före den 1 juli 1948, förutsatt att lånet icke utbetalats.

I samband med egnahemsorganisationens upphörande förordnade Kungl. Maj:t den 30 juni 1948, att handhavandet och utbetalandet av förbättringslån, som beviljats före den 1 juli 1948, skulle fr. o. m. nämnda dag ankomma på riksbanken. Utbetalning efter nämnda dag av dylika lån skulle, därest prövning av säkerhet för lånen icke tidigare verkställts av egnahemsnämnd, ske först sedan säkerheten för lånen prövats av vederbörande länsbostadsnämnd. För ifrågavarande utbetalningar bemyndigades riksbanken att disponera berörda kapitalinvesteringsanslag å fonden för låneunderstöd.

Till lån till bostadsförbättringsverksamhet ha t. o. m. budgetåret 1947/48 anvisats tillhopa 45 200 000 kronor. Vid utgången av budgetåret 1949/50 återstod outnyttjat ett belopp av 23 187 947 kronor. Genom beslut den 29 juni 1950 har Kungl. Maj:t medgivit, att 5 000 000 kronor av detta belopp få disponeras under innevarande budgetår.

Fullmäktige i riksbanken ha föreslagit (skr. 28/9 1950), att vid utgången av budgetåret 1950/51 outnyttjat belopp får disponeras jämväl under nästa budgetår. Utbetalningarna uppgingo under budgetåret 1948/49 till 2 465 646 kronor och under budgetåret 1949/50 till 1 057 933 kronor.

Departementschefen. Vid egnahemsorganisationens upphörande överfördes till länsbostadsnämnderna bl. a. ett stort antal ärenden avseende förbättringslån, som beviljats före den 1 juli 1948 men icke utbetalats före nämnda dag. Enligt övergångsbestämmelserna till kungörelsen den 30 juni 1948 om egnahemslån och förbättringslån åligger det länsbostadsnämnderna att i dessa ärenden pröva förutsättningarna för utlämnande av förbättringslån enligt denna kungörelse eller enligt den äldre kungörelsen angående dylika lån. På grund av det stora antalet ärenden har denna prövning ännu icke kunnat slutföras. Medel torde därför alltjämt böra stå till förfogande för utbetalning av förbättringslån enligt de äldre bestämmelserna.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det senast för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget till Lån till bostadsförbättringsverksamhet må disponeras jämväl under budgetåret 1951/52.

Lån till anordnande av kollektiva tvätterier. Åberopande vad jag denna dag anfört i samband med beräknande av anslag till Bostadsstyrelsen: Avlöningar (V. p. 57) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler.

[Kungörelse den 11 december 1942 (nr 913) om bidrag och lån av statsmedel för anordnande av allmänna samlingslokaler, ändrad genom kungörelser nr 354/1945 och 605/1949].

Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler beviljas bolag, förening eller stiftelse för nybyggnad, ombyggnad eller inköp av äldre byggnad. Lån beviljas jämväl bolag, förening och stiftelse, som är ägare av byggnad inrymmande allmänna samlingslokaler men på grund av ekonomiskt trångmål uppenbarligen har svårighet att i tillfredsställande ordning hålla lokalerna tillgängliga för föreningslivet.

För ifrågavarande ändamål ha budgetåren 1942/43, 1945/46—1947/48, 1949/50 och 1950/51 anvisats anslag å tillhopa 16 000 000 kronor.

Statens nämnd för samlingslokaler har (skr. 31/8 1950) hemställt, att för budgetåret 1951/52 anvisas ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor. Av nämndens redogörelse för beräkningen av medelsbehovet inhämtas i huvudsak följande.

Det av Kungl. Maj:t intill utgången av budgetåret 1949/50 beviljade sammanlagda lånebeloppet utgjorde 11 537 000 kronor, varemot svarade anslag å tillhopa 12 000 000 kronor. Nämnden hade vid samma tidpunkt tillstyrkt en sammanlagd lånesumma, som — med avräkning för vissa av Kungl. Maj:t ej bifallna ansökningar — med 916 000 kronor översteg det av Kungl. Maj:t beviljade lånebeloppet och med 453 000 kronor summan av anvisade anslag. Vid utgången av budgetåret 1949/50 innelågo vidare hos nämnden vissa i princip färdigbehandlade ärenden avseende samlingslokaler, för vilka byggnadstillstånd redan beviljats. De lånebelopp, som nämnden kunde väntas inom den närmaste tiden tillstyrka i dessa ärenden utgjorde ca 200 000 kronor. Vid utgången av budgetåret 1949/50 förelåg sålunda i realiteten en medelsbrist av ca (453 000 + 200 000) 650 000 kronor.

Under antagande att byggnadskvoten för allmänna samlingslokaler under 1951 bestämmes till samma belopp som kvoten under 1950 — 6 000 000 kronor — beräknas det för innevarande budgetår anvisade anslaget av 4 000 000 kronor någorlunda väl motsvara medelsbehovet under budgetåret. Medelsbehovet under budgetåret 1951/52 anses, under förutsättning att byggnadskvoten även för 1952 bestämmes till 6 000 000 kronor samt att byggnadskostnaderna bli oförändrade, kunna skattas till minst 3 500 000 kronor, varav ca 300 000 kronor för lån till inköp av äldre byggnader, för avhjälpande av ekonomiskt trångmål hos lokalägande föreningar ävensom för »tilläggs-

lån» i sådana fall där det ursprungliga lånebeloppet bestämts på grundval av kalkyler som på grund av den allmänna utvecklingen av byggnadskostnaderna ej visat sig hållbara.

Vid beräkningarna har hänsyn tagits till att viss del av byggnadskvoten för allmänna samlingslokaler konsumeras av byggnadsföretag, som icke utföras med stöd av statslån.

Statskontoret har ifrågasatt, huruvida icke det begärda anslaget för budgetåret 1951/52 kan nedskäras med hänsyn till det statsfinansiella läget och rådande eftersläpning av byggnadsarbeten, vilka äro underkastade byggnadsregleringen.

Departementschefen. Byggnadskvoten för allmänna samlingslokaler har för 1951 bestämts till 6 000 000 kronor eller samma belopp som gällt under 1950. Vid sådant förhållande torde anslag till lån till anordnande av allmänna samlingslokaler böra anvisas med det av statens nämnd för samlingslokaler föreslagna beloppet, 3 500 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lars Lemne.

BILAGA 27 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Nilsson, anmäler de under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärendena angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1951/52 och anför därvid följande.

Vid behandlingen av investeringsfrågorna inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde kommer jag i år liksom förra året att först lämna en allmän översikt över investeringsplanen för kommunikationsverken. För de särskilda verken kommer därefter framställningen att sammanfattas under ett fåtal punkter i syfte att giva möjlighet till överblick över anslagsfrågor, vilka äga ett sakligt samband med varandra, samt att underlätta bedömandet av investeringsspörsmålen mot bakgrunden av det allmänna ekonomiska läget. Motiveringarna för verkens förslag torde här få inskränkas till vad som är av mera allmänt intresse. Den utförligare motiveringen för de olika förslagen i verkens petita torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna överlämnas till vederbörande utskott.

[1] **Investeringsplan för kommunikationsverken.**

Investeringsplanens omfattning. I 1950 års statsverksproposition (Bil. 26: kapitalbudgeten: kommunikationsdepartementet) ha framlagts investeringsplaner för vissa under kommunikationsdepartementet hörande kapitalfonder, nämligen postverkets, telegrafverkets, statens järnvägars och statens

vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt för vägväsendet, därunder inbegripen väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. Denna redovisning användes även i det följande.

Utfallet 1949/50. I 1950 års statsverksproposition uppskattades investeringsutgifterna budgetåret 1949/50 för här ifrågavarande ändamål till 583,5 miljoner kronor. Utgifternas fördelning på kapitalfonderna och väginvesteringar framgår av följande sammanställning (belopp i miljoner kronor):

	1949/50	
	Beräkn.	Utfall
Kommunikationsverkens kapitalfonder	483,5	441,8
Väginvesteringar	100,0	85,9
Summa	583,5	527,7

De faktiska utgifterna understiga sålunda de beräknade med ca 56 miljoner kronor. På grund av rent finansiella förhållanden ha investeringsanslagen budgetåret 1949/50 belastats med ca 14 miljoner kronor för lågt belopp, vilket förskjutits till innevarande budgetår. Om man beaktar detta förhållande, har investeringsverksamheten budgetåret 1949/50 medfört en sammanlagd medelsförbrukning av ca 542 miljoner kronor. Skillnaden mellan beräknade och verkliga investeringar uppgår till ca 42 miljoner kronor, vilket huvudsakligen förklaras av att statens järnvägars, statens vattenfallsverks och vägväsendets investeringsutgifter överskattats med respektive ca 12, 9 och 14 miljoner kronor. I övrigt föreligga endast mindre avvikelser mellan beräknade och faktiska utgifter.

En jämförelse mellan beräkningarna i 1950 års statsverksproposition (Beräkn. I) av investeringsutgifterna *budgetåret 1950/51* och en i december 1950 verkställd reviderad beräkning (Beräkn. II) visar följande tal i miljoner kronor.

	1950/51	
	Beräkn. I	Beräkn. II
Kommunikationsverkens kapitalfonder	483,0	508,0
Väginvesteringar	110,0	110,0
Summa	593,0	618,0

På grund av omläggning av materielredovisningen inom telegrafverkets fond och den förutnämnda rent finansiella förskjutningen av belastningen å vissa investeringsanslag kan dock den verkliga investeringsvolymen inom kommunikationsverkens kapitalfonder beräknas stanna vid ca (508 —7 — 14) 487 miljoner kronor och totalsumman vid 597 miljoner kronor. Sistnämnda belopp överstiger med ett jämförelsevis ringa belopp det sammanlagda högsta belopp, 593 miljoner kronor, som Kungl. Maj:t ursprungligen bemyndigat vederbörande verksstyrelser att förbruka under budgetåret och som redovisats i förra årets statsverksproposition. Av skäl, som utvecklas i det följande, torde erforderliga höjningar av investeringsramarna för vissa verk böra medgivas, så att den sammanlagda medelsförbrukningen kan anpassas till den nu beräknade. Vissa sådana beslut ha redan fattats.

För budgetåret 1951/52 ha verksstyrelserna, under förutsättning av att de framlagda anslagsäskandena bifallas, beräknat investeringsutgifterna under kapitalfonderna till 591 miljoner kronor samt väginvesteringarna till ca 152 miljoner kronor. De faktiska investeringsutgifterna budgetåret 1949/50, de nu beräknade utgifterna för budgetåret 1950/51 och de planerade utgifterna för budgetåret 1951/52 skulle i enlighet härmed uppgå till följande belopp i miljoner kronor (inom parentes angivna belopp ha justerats med hänsyn till finansiella transaktioner).

	1949/50	1950/51	1951/52
Kommunikationsverkens kapitalfonder	441,9 (456)	508,0 (487)	592,9
Väginvesteringar	85,9 (86)	110,0 (110)	151,8
Summa	527,8 (542)	618,0 (597)	744,7

Vid bedömningen av verkens investeringsönskemål ha hänsyn måst tagas till ett flertal synpunkter, vilka redovisas i samband med behandlingen av de olika anslagsäskandena i verkens petita. Dessa överväganden ha emellertid, liksom tidigare, måst ske mot bakgrunden av det utrymme som kunnat beredas kommunikationsverkens investeringar under beaktande av statsfinansiella och samhällsekonomiska synpunkter.

Beträffande totalramen för kommunikationsverkens investeringar och fördelningen på olika investeringsområden budgetåret 1951/52 ha följande resultat framkommit (investeringsutgifter i miljoner kronor):

	1949/50	1950/51	1951/52
Postverket	4,8	8,0	8,0
Telegrafverket	140,0	155,0	155,0
Statens järnvägar	124,3	150,0	155,0
Statens vattenfallsverk	146,3	165,0	140,0
Luftfartsverket	6,9	7,0	7,0
Förrådsfonden	19,6	23,0	23,0
Väginvesteringar	85,9	110,0	110,0
Summa	527,8	618,0	598,0
Finansiella överföringar	+ 14,3	— 21,0	—
Justerad anslagsbelastning	542,1	597,0	598,0

I anslutning till denna sammanställning må följande anföras.

Investeringsutgifterna för budgetåret 1950/51, vilka ursprungligen maximerades till 593 miljoner kronor, synas av föreliggande beräkningar att döma komma att överskridas med ca 25 miljoner kronor. Av detta belopp hänföra sig dock ca 21 miljoner kronor till rent finansiella överföringar, varför den verkliga investeringen skulle stanna vid 597 miljoner kronor. Inom denna ram visar telegrafverket en nettoökning med ca 3 miljoner kronor, vattenfallsverket en nettoökning med ca 5 miljoner kronor och statens järnvägar en nettominskning med ca 4 miljoner kronor, jämfört med de ursprungliga beräkningarna.

Investeringsplanen för nästa budgetår slutar på 598 miljoner kronor, vilket nominellt innebär en minskning med 20 miljoner kronor jämfört med innevarande budgetår. Om hänsyn tages till de finansiella överföringarna innebär däremot förslaget en oförändrad ram för investeringsverksamheten. Då kostnadsberäkningarna grunda sig på prisläget hösten 1950, vilket uppskattats ligga omkring 2 % över prisläget vid motsvarande tid 1949, föreligger i själva verket en volymmässig minskning av ramen med ca 2 %.

Vid uppgörandet av investeringsplanen för nästa budgetår har hänsyn ej tagits till eventuella ytterligare pris- eller lönestegringar. I den mån sådana inträffa torde frågan om en höjning av de för varje verk beräknade maximibeloppen få, efter framställning från verksstyrelsernas sida, upptagas till prövning i god tid före budgetårsskiftet under beaktande av då rådande ekonomiska förhållanden. För att möjliggöra en dylik höjning ha investeringsanslagen för nästa budgetår tillmätts med viss marginal för mötande av sådana kostnadsstegringar. Anslagen ha dock icke i något fall i anledning härav ökats utöver verkens äskanden.

Beträffande avvägningen av investeringsramarna för de särskilda verken må följande anföras:

Postverket.

Postverkets investeringsutgifter under budgetåret 1949/50 och de av generalpoststyrelsen planerade investeringarna under budgetåren 1950/51 och 1951/52 framgå av följande sammanställning över den faktiska och beräknade medelsförbrukningen i miljoner kronor.

	1949/50	1950/51	1951/52
Posthus m. m.	1,6	2,8	5,5
Anskaffning av automobiler	0,4	0,5	0,4
Postverkets diligenstrafik, inkl. förvärv av billinjer	1,8	1,1	2,6
Övrigt	1,0	2,8	2,1
Summa utgifter	4,8	7,2	10,6

Genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t ha postverkets investeringsutgifter begränsats till 8 miljoner kronor under vartdera budgetåret 1949/50 och 1950/51.

Av sammanställningen framgår, att de verkliga investeringsutgifterna budgetåret 1949/50 — ca 4,7 miljoner kronor — lågo avsevärt under den för samma budgetår medgivna maximiramen av 8 miljoner kronor. Investeringsverksamheten var detta budgetår ca 25 % lägre än budgetåret 1948/49, trots att utgångspunkten i 1949 års statsverksproposition varit, att investeringarna skulle komma att ökas upp mot det förutnämnda maximibeloppet av 8 miljoner kronor. Denna utveckling förklaras huvudsakligen av att dels vissa fastighetsförvärv ej blivit fullföljda på avsett sätt, dels posthusbyggandet under budgetåret kommit in i en vågdal. Sistnämnda förhållande sammanhänger med att byggnadskvoten för posthus under åren 1948 och 1949 var så liten, ca 2 miljoner kronor, att några större posthus ej kunnat påbörjas, vartill kom att posthuskvoten måst utnyttjas för anord-

nande av förhyrda postlokaler i icke statliga fastigheter. För att mildra dessa olägenheter ökades postverkets kvot till 3 miljoner kronor 1950, men verkningarna härav torde göra sig gällande först från och med budgetåret 1950/51.

För budgetåret 1950/51 räknar generalpoststyrelsen med att investeringsutgifterna skola stiga upp mot den fastställda ramen av 8 miljoner kronor. Investeringarna i posthus förutsättas därvid komma att uppgå till 2,8 miljoner kronor eller ungefär samma belopp som budgetåret 1948/49. Det synes icke föreligga anledning frångå dessa beräkningar.

Vad angår budgetåret 1951/52 har generalpoststyrelsen utgått från att en relativt betydande ökning av posthusbyggandet skulle kunna genomföras, nämligen till ca 5,5 miljoner kronor och att totalbeloppet av postverkets investeringar skulle stiga till 10,6 miljoner kronor. En viss ytterligare ökning av investeringarna i postverkets byggnader synes nu böra medgivas med hänsyn bl. a. till den förut berörda minskningen av investeringsverksamheten under budgetåret 1949/50. Någon ökning av den totala investeringsvolymen för postverket utöver den för innevarande budgetår bestämda ramen synes dock ej böra ifrågakomma, såvida icke medelsbehov av mera väsentlig betydelse uppkomma för icke postala behov. Vid den allmänna avvägningen av postverkets och övriga verks investeringar ha i enlighet härmed de sammanlagda investeringarna i postverkets fond ansetts böra begränsas till 8 miljoner kronor under budgetåret 1951/52. Det synes vidare lämpligt, att postverket planerar sin investeringsverksamhet med sikte på att göra det möjligt att under de därpå följande budgetåren öka byggnadsverksamheten. Statsmakterna få dock icke härigenom bindas till att under alla förhållanden genomföra en sådan ökning av investeringarna.

I anslutning till dessa överväganden rörande investeringsverksamhetens omfattning synas investeringsanslag böra anvisas med sammanlagt 5,0 miljoner kronor, varav 2 miljoner kronor till Posthus m. m. Detta innebär en minskning med 1,4 miljon kronor jämfört med styrelsens förslag.

Telegrafverket.

Telegrafverkets investeringsutgifter under budgetåret 1949/50 och de av styrelsen planerade investeringarna under budgetåren 1950/51 och 1951/52 framgå av följande sammanställning över den faktiska och den beräknade medelsförbrukningen i miljoner kronor.

	1949/50	1950/51	1951/52
Telefonstations- och förrådsbyggnader	6,0	9,0	13,0
Riks- och landskablar m. m.	31,9	31,2	59,9
Telefon- och telegrafstationer	40,1	42,9	65,0
Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar	52,4	59,0	60,0
Radioanläggningar	3,6	5,9	9,6
Övrigt	6,0	6,8	7,9
Summa utgifter	140,0	154,8	215,4

Genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t ha investeringsutgifterna under telegrafverkets fond begränsats till 140 miljoner kronor för budgetåret 1949/50 och 145 miljoner kronor för budgetåret 1950/51. Utgifterna ha under förstnämnda budgetår uppnått den fastställda ramen med den fördelning på olika poster som angives i sammanställningen. Brister ha därvid uppkommit med 2,8 miljoner kronor på anslaget till riks- och landskablar m. m. och med 1,1 miljon kronor på anslaget till telefon- och telegrafstationer. Dessa belopp ha genom beslut av Kungl. Maj:t den 8 september 1950 täckts från dispositionsanslaget i förskott å anslagen för budgetåret 1950/51.

För budgetåret 1950/51 förutser telegrafstyrelsen en ökning av medelsförbrukningen till 154,8 miljoner kronor eller 9,8 miljoner kronor mer än Kungl. Maj:t föreskrivit såsom maximiram för telegrafverkets investeringar. Telegrafstyrelsen förklarar detta i första hand med att redovisningen av materielkostnader, vilken tidigare släpat efter och skett först jämförelsevis lång tid efter det materielen börjat användas, hädanefter skall betydligt närmare ansluta sig till den faktiska tidpunkten för materielförbrukningen. Härtill kommer effekten av vissa materielprisstegringar. Den angivna ökningen av medelsförbrukningen innebär därför icke någon ökning av investeringsvolymen under budgetåret 1950/51. Kungl. Maj:t har den 3 november 1950 medgivit, att maximiramen för investeringsutgifterna under telegrafverkets fond budgetåret 1950/51, i enlighet med ett av styrelsen framlagt förslag, höjes till 155 miljoner kronor. Det bör beaktas, att större delen av ökningen, ca 7 miljoner kronor, föranledes av omläggningen av materielredovisningen och sålunda är av engångsnatur. Den fördelning av investeringarna på olika områden, som uppkommer inom den angivna ramen, redovisas i den förut framlagda sammanställningen.

I sina petita för nästa budgetår äskar telegrafstyrelsen anslag med sammanlagt 205 miljoner kronor. Vid bifall till detta förslag beräknas medelsförbrukningen komma att stiga till ca 215 miljoner kronor, vilket innebär en ökning med 60 miljoner kronor jämfört med innevarande budgetår.

Telegrafverkets analys av läget visar i stort sett samma bild som under de senaste åren. Ökningen av antalet telefonapparater fortgår med 5—6 % per år, och antalet rikssamtal ökar likaledes i samma takt. Genom nya rikskabelanläggningar ha väntetiderna på viktiga sträckor kunnat nedbringas avsevärt. Efterfrågan på nya telefonabonnemang synes vid nuvarande inträdesavgifter och investeringsvolym kunna tillgodoses utan att kön av väntande abonnenter ökar. Även om en snabbare standardhöjning alltid framstår såsom önskvärd och de föreslagna investeringsökningarna ur företagsekonomiska synpunkter synas vara fullt motiverade, väga de skäl, som tala för en fortsatt investeringsbegränsning efter de linjer, som tillämpats de senaste åren, alltjämt tyngre. Vid en allmän bedömning av telegrafverkets investeringar ur dessa synpunkter synes medelsförbrukningen nästa budgetår böra maximeras till 155 miljoner kronor. Detta belopp är lika med den beräknade anslagsbelastningen innevarande budgetår, men då denna delvis är betingad av omläggningar i bokföringen, innebär förslaget en faktisk ökning av investeringarna med ca 7 miljoner kronor.

Investeringsanslagen under telegrafverkets fond böra i anslutning till det sagda anvisas med 171,5 miljoner kronor för nästa budgetår, vilket innebär en minskning med 33,5 miljoner kronor jämfört med styrelsens äskanden.

Statens järnvägar.

Statens järnvägars investeringsutgifter under budgetåret 1949/50 och de av styrelsen planerade investeringarna under budgetåren 1950/51 och 1951/52 framgå av följande sammanställning över den faktiska och beräknade medelsförbrukningen i miljoner kronor:

	1949/50	1950/51	1951/52
Byggnader och anläggningar	48,0	60,3	76,9
Försvarsberedskap	1,1	1,2	4,0
Rullande materiel	50,9	54,9	69,1
Sjöfartsmateriel	0,2	0,3	2,9
Biltrafik	9,7	13,3	14,0
Inventarier	3,9	6,6	6,9
Övrigt	10,5	14,1	14,0
Summa utgifter	124,3	150,7	187,8

Genom beslut av Kungl. Maj:t ha investeringsutgifterna under statens järnvägars fond, exklusive utgifter för förvärv av enskilda järnvägar, begränsats till 140 miljoner kronor för budgetåret 1949/50. I 1950 års statsverksproposition antogs även, att investeringsutgifterna under budgetåret 1949/50 skulle komma att uppgå till detta belopp. De slutliga siffror som nu föreligga visa en investering av 124,3 miljoner kronor. På grund av finansiella förhållanden ha investeringsanslagen emellertid belastats med ett ca 4,3 miljoner kronor för lågt belopp, varför den verkliga investeringsverksamheten motsvarar ett belopp av ca 128,6 miljoner kronor. I likhet med budgetåret 1948/49 ha alltså svårigheterna att genomföra de planerade investeringarna visat sig större än som förutsetts.

För statens järnvägars del utgöra ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten en mycket stor del av den samlade investeringsverksamheten. Belysande härför är, att avskrivningarna budgetåret 1950/51 uppgå till ca 70 miljoner kronor räknat på de ursprungliga anskaffningsvärdena. Om avskrivningarna i stället räknas på återanskaffningsvärdena skulle de uppgå till ca 115 miljoner kronor. Samtidigt föreligger en betydande eftersläpning av förnyelsen framför allt på de förutvarande enskilda banorna. Därjämte äro statens järnvägar — såsom framgår bl. a. av styrelsens petita — i stort behov av åtskilliga rationaliseringsinvesteringar. Det synes under sådana förhållanden vara angeläget att statens järnvägars investeringsbehov bli tillgodosedda åtminstone i den begränsade omfattning som de fastställda medelsförbrukningsramarna medgiva. Även med hänsyn till järnvägarnas betydelse för folkförsörjningen och andra beredskapsmässiga behov bör takten i investeringsverksamheten ökas. Det bör emellertid samtidigt framhål-

las, att järnvägsinvesteringarna alltjämt måste till sin storlek anpassas till vad som ur statsfinansiella och samhällsekonomiska synpunkter befinnes möjligt.

För innevarande budgetår beräknar järnvägsstyrelsen, att investeringarna skola uppgå till det belopp om 150 miljoner kronor som i särskilt beslut angivits såsom maximum för budgetåret. Mot denna beräkning synes icke vara något att erinra. Härvid förutsättes, att den nyanskaffning av godsvagnar, vartill anslag bör anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår, icke skall medföra någon ökning av medelsförbrukningen innevarande budgetår utöver nämnda maximibelopp.

För nästa budgetår har styrelsen räknat med en medelsförbrukning av 187,8 miljoner kronor. Såvitt nu kan bedömas torde det icke bli möjligt att under nästa budgetår uppnå en så hög nivå. Med utgångspunkt från hittillsvarande erfarenheter och under beaktande av de allmänna riktlinjerna för investeringspolitiken nästa budgetår synes endast en mindre ökning av investeringsutgifterna böra ifrågakomma, nämligen med 5 miljoner kronor till 155 miljoner kronor.

Investeringsanslagen under statens järnvägars fond böra i anslutning till det anförda anvisas med 139,4 miljoner kronor för nästa budgetår, vilket innebär en minskning med 15,2 miljoner kronor jämfört med styrelsens äskanden.

Statens vattenfallsverk.

Statens vattenfallsverks investeringsutgifter under budgetåret 1949/50 och de av vattenfallsstyrelsen planerade investeringarna under budgetåren 1950/51 och 1951/52 framgå av följande sammanställning över den faktiska och beräknade medelsförbrukningen i miljoner kronor.

	1949/50	1950/51	1951/52
Kraftstationer	61,0	80,0	64,0
Regleringsföretag	8,0	16,0	12,0
Distributionsanläggningar	75,0	65,5	61,0
Övrigt	2,3	3,5	3,0
Summa utgifter	146,3	165,0	140,0

Genom beslut av Kungl. Maj:t ha statens vattenfallsverks investeringsutgifter begränsats till 165 miljoner kronor för budgetåret 1949/50 och 150 miljoner kronor för budgetåret 1950/51. Anledningarna till att den för budgetåret 1949/50 fastställda gränsen underskreds med så mycket som 18,7 miljoner kronor var i någon mån förseningar i arbeten och anskaffningar men till betydande del rent finansiella förhållanden i det att ersättningar i samband med sjöregleringar, maskinlikvider o. d. kommit att utgivas efter budgetårets utgång i stället för under detta, som förutsattes för ett år sedan. Man kan uppskatta denna bokföringsmässiga överföring till omkring 10 miljoner kronor. Med hänsyn härtill får det anses motiverat, att den för inne-

varande budgetår fastställda maximiramen får höjas med motsvarande belopp jämte ett visst belopp för redan inträdda prisstegringar. Med utgångspunkt härifrån synes hinder ej böra möta för vattenfallsstyrelsen att planera sin verksamhet under innevarande budgetår med sikte på en sammanlagd medelsförbrukning av ca 165 miljoner kronor. Förslag torde framdeles få föreläggas Kungl. Maj:t om fastställande av den slutliga maximiramen för verkets investeringar budgetåret 1950/51.

Den av vattenfallsstyrelsen beräknade medelsförbrukningen budgetåret 1951/52 — ca 140 miljoner kronor — motsvarar en reell investering innevarande budgetår av (165 — 10) cirka 155 miljoner kronor och innebär sålunda en minskning med cirka 15 miljoner kronor.

I anslutning härtill synes vattenfallsstyrelsens anslagsäskanden för budåret 1951/52 å sammanlagt 134,1 miljoner böra bifallas liksom även styrelsens anslagsäskanden å tilläggsstat för innevarande budgetår å tillhopa 13,6 miljoner kronor.

Luftfartsverket.

Luftfartsverkets investeringsutgifter under budgetåret 1949/50 och de av luftfartsstyrelsen planerade investeringarna under budgetåren 1950/51 och 1951/52 framgå av följande sammanställning över den faktiska och beräknade medelsförbrukningen i miljoner kronor.

	1949/50	1950/51	1951/52
Flygfältsbyggen och byggnader	4,5	3.9	5,7
Radio, belysning, fordon m. m.	1,3	2,1	0,8
Övrigt	1,1	1,3	1,2
Summa utgifter	6,9	7,3	7,7

Luftfartsverkets investeringsutgifter ha genom särskilda beslut begränsats till högst 9 miljoner kronor för budgetåret 1949/50 och 7 miljoner kronor för budgetåret 1950/51. Nu föreliggande siffror för budgetåret 1949/50 visa, att de planerade investeringarna genomförts endast i en omfattning av icke fullt 7 miljoner kronor. Detta sammanhänger med den minskning av arbetsomfattningen som successivt genomförts å Halmsjöfältet.

Investeringsverksamheten budgetåret 1951/52 synes böra bibehållas vid samma nivå som fastställts för innevarande budgetår. Med hänsyn till föreliggande behållning å anslaget till Flygfältsbyggen kan medelsanvisningen för nästa budgetår begränsas till 0,4 miljon kronor.

Väg- och vattenbyggnadsverket (förrådsfonden).

Väg- och vattenbyggnadsverkets investeringsutgifter under förrådsfonden exklusive Effektförråd och Grustag under budgetåret 1949/50 och de av styrelsen planerade investeringarna under budgetåren 1950/51 och 1951/52 framgå av följande sammanställning över den faktiska och beräknade medelsförbrukningen i miljoner kronor.

	1949/50	1950/51	1951/52
Garage- och förrådsbyggnader	2,3	4,9	4,0
Maskincentralförråd	16,3	19,8	21,6
Övrigt	1,0	1,0	1,0
Summa utgifter	19,6	25,7	26,6

Jämlikt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade beslut har medelsförbrukningen under budgetåren 1948/49 och 1949/50 begränsats till en sammanlagd investeringssumma av högst 44 miljoner kronor. De slutliga siffror för de båda budgetåren som nu framlagts ge till resultat, att den verkliga investeringssumman varit 41 miljoner kronor. För budgetåret 1950/51 har, ävenledes genom särskilt beslut, fastställts ett högsta investeringsbelopp om 23 miljoner kronor, vilket innebär en höjning med ca 2,5 miljoner kronor jämfört med genomsnittet för de båda senaste budgetåren. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu hemställt om medgivande att under innevarande budgetår belasta investeringsanslagen under förrådsfonden med ytterligare 3 miljoner kronor eller sammanlagt 26 miljoner kronor.

Någon höjning av medelsförbrukningsramen för innevarande budgetår bör, såvitt nu kan bedömas, ej ske. För nästa budgetår bör väg- och vattenbyggnadsstyrelsen planera sin investeringsverksamhet med sikte på en oförändrad investeringsvolym.

Maximiramen för investeringarna bör fastställas till 23 miljoner kronor och investeringsanslag å sammanlagt 27,6 miljoner kronor anvisas. Vid bifall härtill kommer vid oförändrade investeringsutgifter anslagssumman att stiga med 9,3 miljoner kronor jämfört med budgetåret 1950/51.

Väg- och vattenbyggnadsverket (väginvesteringar).

Väg- och vattenbyggnadsverkets utgifter för väginvesteringar under budgetåret 1949/50 och de av styrelsen planerade investeringarna under budgetåren 1950/51 och 1951/52 framgå av följande sammanställning över den faktiska och beräknade medelsförbrukningen i miljoner kronor.

	1949/50	1950/51	1951/52
Vägbyggnader	27,8	39,1	46,2
Brobyggnader	13,4	26,8	30,6
Förstärkning och förbättring av vägar	11,4	38,5	51,0
Beläggningar	23,2	17,2	24,0
Vissa vägbyggnadsarbeten	10,1	—	—
Summa utgifter	85,9	121,6	151,8

Investeringsutgifterna under budgetåret 1950/51 torde, såvitt nu kan bedömas, komma att stanna vid omkring 110 miljoner kronor, varav omkring 60 miljoner kronor falla på väg- och brobyggnader.

Det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framlagda investeringsprogrammet för nästa budgetår, vilket förutsätter en sammanlagd medelsförbrukning av 151,8 miljoner kronor, torde icke vara möjligt att realisera under de förhållanden som kunna väntas föreligga på arbetsmarknaden. Med hänsyn härtill och då en begränsning av väginvesteringarna är nödvändig jämväl med hänsyn till det allmänna ekonomiska läget synes medelsförbrukningen nästa budgetår icke böra överstiga 110 miljoner kronor.

Anslagen till de statliga väginvesteringarna ha — under beaktande av att dessa jämte övriga å driftbudgeten upptagna anslag, som skola avräknas mot automobilskattemedlen ansetts sammanlagt icke böra överstiga de beräknade inkomsterna av automobilskatterna — för budgetåret 1951/52 föreslagits till 127,2 miljoner kronor, vilket innebär en minskning med 27,3 miljoner kronor jämfört med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag i petita.

Sammanfattning.

En sammanfattning av anslagsbehov och medelsförbrukning budgetåren 1950/51 och 1951/52 å såväl riksstaterna som tilläggsstaterna ger följande resultat.

	Reservationer 30/6 1950	Anslag 1950/51	Medelsförb. 1950/51	Anslag 1951/52	Medelsförb. 1951/52
Postverket	8,7	3,3	8,0	5,0	8,0
Telegrafverket	28,7	140,0	155,0	171,5	155,0
Statens järnvägar	50,7	142,8	150,0	139,4	155,0
Statens vattenfallsverk	35,3	153,0	165,0	134,1	140,0
Luftfartsverket	24,3	2,0	7,0	0,4	7,0
Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond	7,7	18,3	23,0	27,6	23,0
Väginvesteringar	61,7	96,5	110,0	127,2	110,0
Summa	217,1	555,9	618,0	605,2	598,0

Siffrorna för statens järnvägar omfatta ej anslag och medelsförbrukning för förvärv av enskilda järnvägar. I de för statens vattenfallsverk angivna beloppen ha ej inräknats anslag och medelsförbrukning för kraftöverföring från Norge till Danmark. Anslagsbeloppen för budgetåret 1950/51 inkludera å tilläggsstat anvisade eller äskade belopp.

Reservationerna ha under budgetåret 1949/50 minskats med 88,5 miljoner kronor till 217,1 miljoner kronor per den 30 juni 1950. Anslagsanvisningen för innevarande och nästa budgetår har därför måst ökas för att täcka medelsförbrukningen. Under innevarande budgetår skulle utöver anvisade och å tilläggsstat äskade medel förbrukas 62,1 miljoner kronor för att en förbrukning av totalt 618 miljoner kronor skall uppnås. För nästa budgetår skulle anvisade anslag överstiga medelsförbrukningen med 7,2 miljoner kronor. Under förutsättning att de angivna medelsförbrukningarna uppnås under budgetåren 1950/51 och 1951/52 skulle vid utgången av sistnämnda budgetår

kvarstå en sammanlagd behållning av 162,2 miljoner kronor. En anslagsbehållning av denna storleksordning är motiverad med hänsyn till behovet av att hålla reserver å vissa anslag, vilka om förhållandena skulle göra detta möjligt eller påkallat böra kunna tagas i anspråk i ökad omfattning, samt för att möta förutsebara pris- och lönestegringar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad jag sålunda anfört.

Statens affärsverksfonder.

Postverket.

Av balansräkningen per den 30 juni 1950 för postverkets fond framgår, att postverkets tillgångar uppgå till sammanlagt 287,3 miljoner kronor, varav 80,6 miljoner kronor belöpa på fast egendom, huvudsakligen posthus, 0,3 miljon kronor på fartyg, 14,9 miljoner kronor på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade överskottsmedel uppgick till 80,4 miljoner kronor. Under budgetåret 1949/50 har kapitalbehållningen ökat med 1,9 miljon kronor. Exklusive balanserade överskottsmedel uppgick kapitalbehållningen till 75,2 miljoner kronor, innefattande en ökning av behållningen under budgetåret 1949/50 med 2,8 miljoner kronor.

Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet var 36,0 under budgetåret 1949/50 mot 37,8 under budgetåret 1948/49.

[2] **1. Posthus m. m.** Till posthus m. m. ha för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisats samt för budgetåret 1951/52 äskats följande belopp:

Budgetår	Kronor
1949/50	1 000
1950/51	1 000
1951/52 (verkets förslag)	3 400 000

Den 1 juli 1950 stod ett belopp av 5,0 miljoner kronor till förfogande å anslaget. Medelsförbrukningen under budgetåret 1949/50 uppgick till 1,6 miljon kronor.

I postverkets nybyggnadsprogram för de närmaste åren ingå i första hand följande byggnadsföretag:

Företag	Beräknad byggnadskostnad	Beräknat belopp för 1951/52
Posthus i Skellefteå	1 300 000	900 000
Tillbyggnad av posthuset i Uddevalla[1]	370 000	270 000
Posthus i Eskilstuna	2 500 000	1 400 000
Ombyggnad inom centralposthuset i Stockholm	1 100 000	500 000
Posthus i Vetlanda	875 000	775 000
» » Luleå	1 950 000	50 000
» » Ängelholm	560 000	55 000
» » Landskrona	1 610 000	375 000
» » Västerås	2 650 000	200 000
» » Kålltorp, Göteborg	1 500 000	300 000
» » Nässjö	1 750 000	100 000
» » Sundsvall	3 000 000	525 000
Summa kronor	19 165 000	5 450 000

[1] För telegrafverkets räkning.

Av nu nämnda företag beräknas posthusen i Skellefteå, Eskilstuna och Vetlanda, tillbyggnaden av posthuset i Uddevalla samt ombyggnaden av centralposthuset i Stockholm kunna igångsättas under budgetåret 1950/51. I sammanställningen upptagna företag ha samtliga utom posthusen i Göteborg, Nässjö och Sundsvall tidigare anmälts för riksdagen.

Generalpoststyrelsen.

I skrivelse den 1 september 1950 har generalpoststyrelsen framlagt sina anslagsäskanden för budgetåret 1951/52. Styrelsen erinrar, att styrelsen under de senaste åren i olika sammanhang framhållit, att en betydligt ökad posthusbyggnadsverksamhet icke längre kan uppskjutas utan avsevärda olägenheter såväl för allmänheten som för själva postarbetet. Styrelsen har även framlagt ett relativt betydande nybyggnadsprogram, som likväl med hänsyn till rådande förhållanden varit präglat av sträng återhållsamhet. Med hänsyn bl. a. till förhållandena på byggnadsmarknaden måste detta byggnadsprogram anses vara mycket omfattande, om man räknar med ett fullständigt förverkligande av detsamma under en tid av ett par budgetår. På grund härav har generalpoststyrelsen, oaktat behovet av nya och ändamålsenliga lokaler för ett betydande antal postanstalter i landet är sådant, att tungt vägande skäl föreligga att nu väsentligt utöka postverkets nybyggnadsprogram, ansett sig böra inskränka sig till att anmäla endast följande företag, vilka på grund av sin höga angelägenhetsgrad böra utföras under de närmaste åren, nämligen nya posthus i Göteborg, Nässjö och Sundsvall. Dessa byggnadsföretag ha kostnadsberäknats till ca 1 500 000, 1 750 000 respektive 3 000 000 kronor.

Av generalpoststyrelsens motivering för de nya byggnadsföretagen inhämtas följande.

I Göteborg centraliserades år 1925 all brevbäring inom stadens fastlandsdel till det då nya posthuset vid Drottningtorget. Stadens tillväxt nödvändiggjorde emellertid, att i detta hus befintligt utrymme fullständigt togs i anspråk och att därefter staden uppdelades i skilda brevbäringsområden med brevbäring från postkontor inom respektive områden. Sålunda avskildes år 1939 det postutdelningsområde, som närmast omfattade stadsdelarna Johanneberg och Örgryte samt trakterna kring Mölndalsvägen, och förlades under postkontoret Göteborg 5 och år 1946 förlades de västliga ytterområdena under det nya postkontoret inom Jaegerdorffområdet. Svårigheterna att inom huvudpostkontoret tillfredsställande ordna brevbäringen inom stadens östliga ytterområden ha numera blivit så stora, att planen på det nya posthusets uppförande måste förverkligas inom de närmaste åren. Folkmängden inom det område, som skall betjänas av det planerade nya brevbärarkontoret för stadsdelarna Bagaregården, Kålltorp, Lunden, Olskroken, Sävenäs och Torp, uppgick vid utgången av år 1949 till 62 855 personer och beräknas komma att växa till omkring 75 000 personer 1959/60. Postexpeditionen Göteborg 17, som närmast betjänar ifrågavarande område och för närvarande är inrymd i en provisorisk träbyggnad å den för det blivande posthuset upplåtna tomten, är i trängande behov av större lokaler.

Posthuset har preliminärt kostnadsberäknats till 1 500 000 kronor.

Postkontoret i N ä s s j ö är sedan 1878 inrymt i en postverket tillhörig fastighet, ombyggd ett flertal gånger och senast år 1932.

Lokalerna äro otillräckliga, olämpligt disponerade och synnerligen otidsenliga för den starkt stegrade posttrafiken. Antalet in- och utbetalade penningbelopp har sedan 1932 ökat med 132 procent och antalet postförsändelser med 62 procent. Folkmängden i staden har under samma tid ökat med ca 65 procent. Därtill kommer, att lokalerna även ur andra synpunkter icke erbjuda arbetsplatser för personalen eller utrymmen för allmänheten av den standard, som numera måste krävas. Slutligen är i posthuset anordnat antal överliggningsrum för järnvägspostpersonalen otillräckligt.

Lokalbehovet bör tillgodoses genom uppförande av en nybyggnad på nuvarande posthustomt. Byggnadsarbetet beräknas kunna bedrivas etappvis så att avbrott i postarbetet ej behöver ske.

Kostnaderna ha beräknats till 1 750 000 kronor. Hyresavkastningen kan angivas till 6,2 procent.

I S u n d s v a l l inrymmas postkontoret samt telegraf- och telefonstationen i en för post- och telegrafverken gemensam byggnad jämte två tillbyggnader inom kvarteret Saturnus, uppförda den ena för telegrafverket åren 1919—1922 och den andra för postverket åren 1931—1932. Postdirektionen i Nedre norra distriktet förhyr numera provisoriska lokaler på annat håll i staden.

Av verken disponerade lokaler äro otillräckliga och mindre tillfredsställande. Dessa lokalsvårigheter ha genom stadens fortsatta utveckling ytterligare accentuerats. Köpeavtal angående förvärv av ett tomtområde för posthus inom kvarteret Borgmästaren nr 5 har den 19 mars 1948 godkänts av Kungl. Maj:t. Tillträde synes kunna ske vid årsskiftet 1950/51. Arbetet med det planerade posthuset bör därefter snarast påbörjas. Sedan det nya posthuset färdigställts, skola postverkets nuvarande lokaler inom kvarteret Saturnus tagas i anspråk för telegrafverkets räkning.

Två alternativa byggnadsförslag föreligga för närvarande, av vilka det ena kostnadsberäknats till ca 3 000 000 kronor, medan kostnaden för det andra beräknas bliva väsentligt lägre. Generalpoststyrelsen avser att inkomma med ytterligare utredning härom.

I anslutning härtill meddelar generalpoststyrelsen, att en merkostnad av 25 000 kronor beräknas uppkomma för posthuset i Uddevalla. Slutkostnaden för tillbyggnaden beräknas nu till 370 000 kronor. Vidare beräknas en merkostnad av 240 000 kronor uppstå för posthuset i Skellefteå. Orsaken härtill är en viss utökning av byggnadsprogrammet och inträdda prisstegringar.

Generalpoststyrelsen beräknar medelsförbrukningen under innevarande budgetår å anslaget till Posthus m. m. till omkring 2 800 000 kronor, varav ca 2 600 000 kronor för pågående arbeten eller företag, för vilka byggnadstillstånd erhållits eller beräknas komma att meddelas under år 1950, och

ca 200 000 kronor för sådana företag, vilka styrelsen beräknar att påbörja under år 1951.

Förbrukningen under budgetåret 1951/52 uppskattas till ca 5 500 000 kronor. Då en anslagsbehållning av 2 100 000 kronor beräknas vara för handen vid utgången av budgetåret 1950/51, är en förstärkning av anslaget med 3 400 000 kronor tillfyllest.

Om anvisande av detta belopp för nästa budgetår hemställer styrelsen.

Departementschefen.

Den sammanställning över posthusbyggnader m. m., som intogs i 1950 års statsverksproposition, har numera kompletterats med tre nya byggnadsföretag, nämligen nya posthus i Göteborg, Nässjö och Sundsvall. Sammanställningen omfattar nu 12 byggnadsföretag till en beräknad kostnad av ca 19,2 miljoner kronor. Jag har icke något att erinra mot att byggnadsprogrammet utvidgas med nya posthus i nämnda städer, men anser att frågan, vilket byggnadsförslag som bör läggas till grund för det nya posthuset i Sundsvall, bör underställas riksdagen, sedan generalpoststyrelsen förebragt sin utredning i ämnet jämte erforderliga räntabilitetskalkyler.

I detta sammanhang vill jag erinra om att byggnadskvoten för byggande av posthus från och med år 1950 höjts från 2 till 3 miljoner kronor. Generalpoststyrelsen har emellertid vid sin beräkning av medelsförbrukningen under nästa budgetår förutsatt, att en ytterligare ökad byggnadskvot skulle medgivas för posthusbyggande. Styrelsen har beräknat, att medelsförbrukningen under anslaget till Posthus m. m. skulle stiga från 1,6 respektive 2,8 miljoner kronor för vartdera av budgetåren 1949/50 och 1950/51 till ca 5,5 miljoner kronor budgetåret 1951/52, och har hemställt, att 3,4 miljoner kronor anvisas för ändamålet. En ytterligare ökning av investeringsverksamheten för posthusbyggen torde dock under rådande förhållanden icke bliva av sådan storleksordning att den av styrelsen beräknade medelsförbrukningen å anslaget uppnås. Den vid utgången av innevarande budgetår beräknade behållningen å anslaget om ca 2,1 miljoner kronor torde emellertid icke räcka till för dessa investeringsutgifter under nästa budgetår. Jag vill därför förorda att ytterligare 2 miljoner kronor anvisas till byggande av posthus m. m. under nästa budgetår.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Posthus m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

[3] **2. Anskaffning av automobiler m. m.** Till anskaffning av automobiler m. m. (bilar och elektriska plattformsvagnar) för postverkets räkning ha för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisats samt för budgetåret 1951/52 äskats följande belopp:

Budgetår	Kronor
1949/50	300 000
1950/51	450 000
1951/52 (verkets förslag)	400 000

Vid utgången av budgetåret 1949/50 fanns å anslaget en behållning av ca 80 000 kronor. Medelsförbrukningen under budgetåret utgjorde ca 466 000 kronor. Till förfogande för innevarande budgetår stå ca 530 000 kronor.

Generalpoststyrelsen.

Generalpoststyrelsen äskar för nästa budgetår anslag till anskaffning av automobiler m. m. med 400 000 kronor.

Styrelsen meddelar, att medelsbehovet under budgetåret 1950/51 beräknas utgöra ca 515 000 kronor, av vilket belopp omkring 295 000 kronor hänföra sig till automobiler och ca 220 000 kronor till plattformsvagnar. Under budgetåret 1951/52 beräknas ett belopp av omkring 400 000 kronor bli erforderligt för anskaffning av automobiler m. m. Anskaffningen avser huvudsakligen ersättningsändamål och omfattar automobiler för ca 250 000 kronor och elektriska plattformsvagnar för ca 150 000 kronor. Då en reservation av allenast 15 000 kronor beräknas kvarstå å anslaget den 30 juni 1951, behöver för budgetåret 1951/52 anvisas hela det belopp, som beräknas komma att tagas i anspråk under budgetåret eller 400 000 kronor.

Departementschefen.

Jag har intet att erinra mot generalpoststyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av automobiler m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

[4] **3. Postverkets diligenstrafik.** Under denna rubrik för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisade och för budgetåret 1951/52 äskade anslag framgå av följande sammanställning.

	1949/50	1950/51	1951/52
Garagebyggnader m. m.	—	200 000	300 000
Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen.....	1 300 000	200 000	1 800 000
Förvärv av billinjer	300 000	250 000	500 000
Summa kronor	1 600 000	650 000	2 600 000

Vid utgången av budgetåret 1949/50 förelågo å anslagen till Garagebyggnader m. m. och Förvärv av billinjer reservationer av ca 233 000 respektive 265 000 kronor, medan endast ett belopp av 2 000 kronor fanns å anslaget till Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen.

Generalpoststyrelsen.

Styrelsen räknar med att anslaget till Garagebyggnader m. m. skall under budgetåret 1950/51 komma att belastas med ca 380 000 kronor.

Styrelsen beräknar en ökning av 40 000 kronor för en tidigare anmäld garagebyggnad i Strömsund, för vilken byggnadsstyrelsen nu uppskattar medelsbehovet till 280 000 kronor. Härav beräknas 80 000 kronor åtgå un-

der budgetåret 1950/51. Planer föreligga vidare på ny- eller tillbyggnader av garage i Bastuträsk, Lycksele, Malåträsk och Pajala, varjämte numera tillkommit behov av ett diligensgarage i Åsele. För budgetåret 1951/52 anser styrelsen att omkring 350 000 kronor komma att förbrukas. Då en reservation å anslaget av 50 000 kronor beräknas föreligga vid utgången av budgetåret 1950/51, behöva 300 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

För inköp av fordon till postdiligenstrafiken under budgetåret 1951/52 räknar generalpoststyrelsen med ett medelsbehov av omkring 1 800 000 kronor, varav för nyanskaffning ca 400 000 kronor. Ett större antal nya diligenser erfordras nu på grund av utökning av trafiken och som ersättning för ett tjugotal fordon, som varit i trafik sedan åren 1936—1939. Då icke någon reservation å anslaget antages föreligga vid innevarande budgetårs utgång, bör ett anslag av 1 800 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Beträffande medelsbehovet för förvärv av billinjer meddelar generalpoststyrelsen, att preliminära överenskommelser träffats rörande förvärv av linjetrafikföretag till ett sammanlagt belopp av 190 000 kronor och att förberedande undersökningar pågå om förvärv av billinjer för ytterligare 900 000 kronor. Emellertid beräknas icke samtliga vara avslutade före utgången av budgetåret 1951/52. Det är emellertid svårt att bedöma i vilken omfattning ytterligare erbjudanden om överlåtelse av trafikrättigheter äro att emotse. Styrelsen anser dock, att medelsförbrukningen kan för innevarande och nästa budgetår beräknas till ca 1 000 000 kronor. Anslagsbehovet för budgetåret 1951/52 kan, såvitt nu kan förutses, begränsas till 500 000 kronor.

Departementschefen.

Generalpoststyrelsens förslag under denna anslagsrubrik ha icke givit mig anledning till erinran.

Vid anmälan i 1950 års statsverksproposition av generalpoststyrelsens äskande av anslag till postverkets diligenstrafik för innevarande budgetår framhöll jag, att statens sakrevision framlagt förslag om överflyttning av postverkets diligenstrafik till statens järnvägar och att ett bifall härtill förutsatte, att i statsbokföringen vissa medelsöverföringar ägde rum mellan postverkets och statens järnvägars fonder. Jag förutsatte vidare, att, därest riksdagen ej hade något att erinra däremot, det skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan ärendet slutligt anmälts för Kungl. Maj:t, besluta om eventuellt erforderliga fondöverföringar. Enär ärendets beredning ännu ej avslutats, har någon sådan anmälan ej kunnat ske.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1951/52 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Garagebyggnader m. m.* ..... 300 000 kronor,
b) *Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen* ..... 1 800 000 kronor,
c) *Förvärv av billinjer* ..... 500 000 kronor.

Telegrafverket.

Av balansräkningen per den 30 juni 1950 för telegrafverkets fond framgår, att telegrafverkets tillgångar uppgå till sammanlagt 1 664,2 miljoner kronor, varav 1 517,6 miljoner kronor belöpa på fast egendom, 71,9 miljoner kronor på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade överskottsmedel uppgick till 900,7 miljoner kronor. Under budgetåret 1949/50 har kapitalbehållningen ökat med 74,3 miljoner kronor.

Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet var 5,7 under budgetåret 1949/50 mot 5,5 under budgetåret 1948/49.

[5] **1. Utvecklingen av telegrafverkets rörelse.** Telegrafstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1950 lämnat följande uppgifter rörande utvecklingen av telegrafverkets rörelse, mätt i antalet telefonapparater och radiolicenser samt taxerade samtal och telegram, under tiden fr. o. m. år 1943. Uppgifterna för år 1950 äro därvid beräknade med ledning av utvecklingen under tiden januari—september.

År	Telefonapparater			Radiolicenser		
	Antal vid årets slut	ökning absolut	i %	antal vid årets slut	ökning absolut	i %
1943	1 071 400	56 100	5,5	1 709 000	80 900	5,0
1944	1 146 000	74 600	7,0	1 784 200	75 200	4,4
1945	1 221 100	75 100	6,6	1 839 900	55 700	3,1
1946	1 314 100	93 000	7,6	1 895 300	55 400	3,0
1947	1 425 500	111 400	8,5	1 959 300	64 000	3,4
1948	1 505 800	80 300	5,6	2 025 100	65 800	3,4
1949	1 591 500	85 700	5,7	2 095 500	70 400	3,5
1950	1 682 500	91 000	5,7	2 151 500	56 000	2,7

År	Taxerade rikssamtal		Taxerade telegram	
	antal	ökning i %	antal	ökning i %
1943	79 255 000	5,8	5 910 000	8,7
1944	84 845 000	7,1	6 379 000	7,9
1945	88 106 000	3,8	7 279 000	14,1
1946	95 331 000	8,2	8 274 000	13,7
1947	99 352 000	4,2	8 263 000	— 0,1
1948	103 781 000	4,5	8 254 000	— 0,1
1949	109 367 000	5,4	8 381 000	1,6
1950	115 500 000	5,6	8 650 000	3,2

I anslutning härtill erinrar styrelsen om att i 1950 års statsverksproposition förutsatts, att de för budgetåret 1950/51 tillgängliga anslagsmedlen skulle medgiva en ökning av antalet apparater med 70 000 à 75 000. Ökningen under kalenderåret 1950 beräknas nu till cirka 91 000 apparater. För budgetåret 1949/50 uppgick ökningen till 88 000 apparater och för budgetåret 1950/51 torde man kunna räkna med ungefär samma ökning av apparatantalet som under kalenderåret 1950 eller drygt 90 000 apparater. Anledningen till att ökningen sålunda har kommit att överstiga den förut beräknade är dels att redan utförda nätarbeten och utvidgningar av stationer ha visat sig medgiva inkoppling av ett större antal abonnenter än beräknat och dels att styrelsen i stor utsträckning kunnat förmå abonnenter att sinsemellan dela samma ledning till stationen. För budgetåret 1951/52 har styrelsen i sina anslagsäskanden och med hänsyn tagen till den befintliga arbetsstyrkan räknat med en ökning av 90 000 à 95 000 apparater.

Trots att sålunda möjligheterna att inkoppla nya abonnenter under år 1950 ha visat sig bli icke oväsentligt större än styrelsen hösten 1949 ansåg sig kunna räkna med, har antalet väntande abonnenter ej kunnat nämnvärt nedbringas jämfört med år 1949. Utvecklingen i detta hänseende belyses av följande uppgifter rörande antalet anmälda nya abonnemang, som vid olika tidpunkter icke kunnat inkopplas inom tre månader på grund av för liten stationskapacitet, brist på lokalkablar o. s. v. Detta antal utgjorde:

	1947	1948	1949	1950
1/1	5 400	16 700	20 600	19 000
1/4	.	23 900	18 700	18 200
1/7	9 000	22 600	18 800	18 900
1/10	.	24 500	19 400	18 200

Alltjämt måste antalet abonnenter, som få vänta minst tre månader, få anses vara oskäligt stort. Man måste också taga hänsyn till att även förut befintliga abonnenter, som på grund av flyttning begära att få sin telefon uppsatt vid annan station, drabbas av nuvarande svårigheter och kunna få vänta lika länge som nya abonnenter på att återfå sin telefon. Hela antalet abonnenter, som icke kunna få telefon installerad och inkopplad vid av dem önskad tidpunkt, torde kunna uppskattas till cirka 40 000.

Av de meddelade trafiksiffrorna framgår, att även ökningen av telefon- och telegraftrafiken varit större under år 1950 än under de närmast föregående åren. Ökningen av antalet radiolicenser, där man nu synes närma sig mättnadsstadiet, har däremot avtagit.

Telegrafstyrelsen erinrar, att styrelsen vid upprepade tillfällen haft anledning framhålla de svårigheter, som ha uppkommit därigenom, att investeringsverksamheten vid telegrafverket icke har kunnat hålla jämna steg med abonnent- och trafikökningen efter kriget. Såsom styrelsen framhöll i sin petitaskrivelse hösten 1949, möta icke längre ur materiel- eller produktionssynpunkt några svårigheter att avsevärt öka anläggningsverksamheten. Nuvarande svårigheter att taga emot nya abonnenter och avveckla trafiken på

ett tillfredsställande sätt bero på den allmänna investeringsbegränsningen. Vid bedömandet av styrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1951/52 måste hänsyn också tagas till att det uppdämda behovet av nyanläggningar blivit allt större. I den mån anläggningsarbeten måste skjutas på framtiden, leder detta också, på grund av den i stort sett oavbrutet pågående ökningen av avlöningarna, till att kostnaderna komma att bli större än de för närvarande äro.

Telegrafstyrelsen understryker i detta sammanhang, att de kostnader, som nedläggas på den pågående automatiseringen av telefontrafiken, utöver den standardförbättring som automatiseringen innebär, utgöra en ur ekonomiska synpunkter mycket fördelaktig kapitalplacering. Därtill kommer, att eftersom avlöningarna i framtiden säkerligen komma att bli högre än nu, också det ekonomiska resultatet av redan utförda automatiseringar blir allt gynnsammare. Automatiseringen medför stora vinster, vilka bli särskilt betydande, sedan automatisering av lokal- och landstrafiken skapat förutsättningar för automatisering även av rikstrafik. Automatiseringen innebär i själva verket en rationalisering av telefontrafiken, som redan givit och ytterligare kommer att lämna betydande vinster, vilka äro av helt annan storleksordning än man kan påräkna att erhålla genom rationalisering av tillverkningsprocesser, arbetsmetoder eller kontorsarbete. Även på sistnämnda områden ha under senare år kunnat göras icke oväsentliga vinster vid telegrafverket.

På grundval av det nu anförda har telegrafstyrelsen framlagt sina äskanden å riksstaten för nästa budgetår. Å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår har styrelsen äskat medel till rörelsekapital för telegrafverket. En sammanställning av de för budgetåren 1948/49—1950/51 anvisade samt å tilläggsstat till riksstaten för sistnämnda budgetår och å riksstaten för nästa budgetår äskade anslagen under telegrafverkets fond visar följande siffror.

	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52
		Tusental kronor		
Telefonstations- och förrådsbyggnader m. m.	1 810	3 200	2	7 775
Telefon- och telegrafanläggningar	105 790	112 000	133 000	184 900
Radioanläggningar	1 640	1 800	3 800	5 855
Diverse anslag	3 700	5 300	3 201	6 495
			10 000 [1]	
Summa	112 940	122 300	150 003	205 025

De för nästa budgetår äskade anslagen till telefonstations- och förrådsbyggnader utgöra 7 550 000 kronor för telefonstationsbyggnader m. m. och 225 000 kronor för förrådsbyggnader m. m. Anslagen till telefon- och telegrafanläggningar fördela sig på Riks- och landskablar m. m. med 59 900 000 kronor, på Telefon- och telegrafstationer med 65 000 000 kronor och på Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar med

[1] Äskat å tilläggsstat.

60 000 000 kronor. Av de till radioanläggningar äskade beloppen falla 300 000 på Rundradiosändare för kortvåg i Hörby, 300 000 kronor på Antennanläggning för Sundsvalls rundradiostation, 800 000 kronor på Ny rundradiostation i Östersund, 1 300 000 kronor på Ny rundradiostation i Stockholm, 300 000 kronor på Vissa rundradioanläggningar, 225 000 kronor på Inköp av tomt för radiohus i Göteborg, 2 200 000 kronor till Televisionsanläggningar och 1 055 000 kronor på Radioanläggningar för kommersiell trafik. Gruppen diverse anslag innefattar 700 000 kronor till Inköp av fastigheter, 3 295 000 kronor till Försvarsberedskap och 2 500 000 kronor såsom Telegrafverkets dispositionsanslag.

Yttranden.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i yttrande den 30 september 1950 framhållit, att telegrafverkets investeringar till största delen utgöras av materiel- och industribeställningar. Endast en mindre del av de totala investeringarna faller inom byggnadsregleringen. Med hänsyn till för närvarande rådande knapphet på arbetskraft synes viss återhållsamhet med statliga investeringar av alla slag vara att tillråda. Omfattningen av telegrafstyrelsens investeringsverksamhet synes böra bestämmas med hänsyn härtill. Sysselsättningsnivån i telegrafverkets egna arbeten inklusive industri synes i stort sett böra bibehållas ungefär vid den nivå, som kan väntas bli uppnådd under innevarande budgetår.

Statens handels- och industrikommission meddelar i yttrande den 17 oktober 1950, att beträffande telegrafstyrelsens behov av valsat järn och stål samt stålgjutgods, gjut- och smidesjärnsrör torde, såvitt nu kan bedömas, svårigheter icke föreligga att erhålla angivna kvantiteter.

Några svårigheter att tillgodose anmälda behov av aluminium, zink och tenn torde icke förefinnas. Vad angår bly och koppar har visserligen från kommissionens sida hänsyn tagits till de av styrelsen uppgivna kvantiteterna vid uppgörande av planerna för landets försörjning under år 1951. På grund av förhållandena å världsmarknaden beträffande koppar anser sig dock kommissionen böra erinra om de svårigheter, som för närvarande föreligga i fråga om försörjningen med denna metall. Huruvida det blir möjligt att genom import tillgodose det behov av koppar, som icke täckes genom den inhemska produktionen, kan i nuvarande läge ej med säkerhet avgöras. Möjligheterna att tillgodose blybehovet synas emellertid vara bättre. Rent allmänt anser sig kommissionen böra bedöma situationen på metallmarknaden så, att investeringar, som kräva stora kvantiteter av metaller, i nuvarande läge böra inskränkas till det absolut nödvändiga.

Importbehovet av elektriskt material för år 1950 angavs i styrelsens framställning om investeringsanslag för budgetåret 1950/51 till 4 321 000 kronor, medan motsvarande belopp för år 1951 utgör inte mindre än 8 985 000 kronor. Vissa svårigheter föreligga enligt kommissionen att överblicka hela det licens- och valutabehov, som inom förevarande område kan komma att göra sig gällande under år 1951. Kommissionen anser sig därför i detta sam-

manhang endast böra uttala en viss tveksamhet beträffande möjligheterna att genomföra hela den import, som av styrelsen förutsatts.

Härtill kommer, att ett realiserande av hela det nu föreliggande investeringsprogrammet skulle medföra en ökad beläggning av vissa industrier, vilket i sin tur måste ha till följd en minskad exportkapacitet för dessa industrier.

Departementschefen.

I 1950 års statsverksproposition framhöll jag beträffande telegrafverkets investeringar för innevarande budgetår, att med hänsyn till att vissa prisstegringar inträtt å importerad materiel, särskilt vad gäller bly och koppar, en viss höjning av medelsförbrukningsramen för budgetåret 1950/51 syntes vara motiverad. I enlighet härmed förordade jag, att investeringsutgifterna under telegrafverkets fond nämnda budgetår skulle maximeras till 145 miljoner kronor, vilket innebar en ökning med 5 miljoner kronor i förhållande till budgetåret 1949/50. Telegrafstyrelsen har hösten 1950 anhållit, att medelsförbrukningsramen budgetåret 1950/51 måtte höjas med 10 till 155 miljoner kronor. Av höjningen bero 7 miljoner kronor på viss omläggning av telegrafverkets materielredovisning. Genom beslut den 3 november 1950 har Kungl. Maj:t bifallit telegrafstyrelsens framställning.

Av telegrafstyrelsens i det föregående återgivna uppgifter angående utvecklingen av telegrafverkets rörelse framgår, att antalet telefonapparater ökat med 85 700 under år 1949 och beräknats stiga med 91 000 under 1950. Dessa siffror innebära en ökning av apparatantalet per år med 5,7 procent. Ökningen budgetåret 1950/51 har telegrafstyrelsen beräknat till drygt 90 000. I detta sammanhang vill jag erinra, att i 1950 års statsverksproposition förutsågs, att tillgängliga anslagsmedel skulle medgiva en ökning med 70 000—75 000 apparater budgetåret 1950/51. Anledningen till att telegrafstyrelsen nu räknar med en större ökning för nämnda budgetår är att flera abonnenter än beräknats kunna dela samma ledning samt att utförda nätarbeten och utvidgningar av stationer medgiva inkoppling av ett större antal abonnenter än som tidigare avsetts. Sedan våren 1948 har kön av anmälda abonnenter, som icke kunnat inkopplas inom tre månader, icke ökat. Antalet taxerade rikssamtal och telegram har under 1949 ökat med 5,4 respektive 1,6 procent. För år 1950 beräknas antalet taxerade rikssamtal stiga till 115,5 miljoner eller med 5,6 procent och antalet taxerade telegram till 8,65 miljoner eller med 3,2 procent. En viss ökning av telefon- och telegraftrafiken i förhållande till 1949 års har sålunda inträtt under 1950. Den stigande rikstrafiken medför ökat behov framför allt av kabelanläggningar och i vissa förbindelser risk för längre väntetider. Slutligen visar antalet radiolicenser en ökning med 2,7 procent för 1950.

Telegrafstyrelsen har i sina petita ansett erforderligt, att sammanlagt ca 205 miljoner kronor anvisas för nästa budgetår. Styrelsen har därvid räknat med en medelsförbrukning nästa budgetår av 215 miljoner kronor, d. v. s. en ökning med 60 miljoner kronor i förhållande till innevarande budgetår.

Denna medelsförbrukning överensstämmer i stort sett med den prognos för telegrafverkets investeringsbehov, som styrelsen framlade i november 1949.

Även om det ur företagsekonomisk synpunkt kan vara fördelaktigt att genomföra telegrafverkets investeringsprogram i den utsträckning telegrafstyrelsen föreslagit, torde detta under nuvarande förhållanden icke kunna ske i den takt styrelsen avsett. Erinras må, att telegrafverkets investeringar till största delen utgöras av materiel- och industribeställningar. En så avsevärd ökning av telegrafstyrelsens investeringsverksamhet, som styrelsens förslag innebär, är icke önskvärd med hänsyn till de allmänna strävandena att begränsa investeringarna. Arbetsmarknadsstyrelsen har sålunda med hänsyn till rådande brist på arbetskraft tillrått viss återhållsamhet med statliga investeringar över huvud och har förordat, att sysselsättningsnivån i telegrafverkets egna arbeten inklusive industri bibehålles vid i stort sett den nivå, som kan väntas bli uppnådd under innevarande budgetår. Jag anser dock, att någon ökning av investeringsverksamheten bör medgivas och förordar, att medelsförbrukningen för nästa budgetår maximeras till nominellt samma belopp, som fastställts för budgetåret 1950/51 eller 155 miljoner kronor, vilket innebär en reell ökning med ca 7 miljoner kronor. Jag har därvid, såsom jag senare i dag kommer att redogöra för, icke räknat med medelsanvisning å kapitalbudgeten för nästa budgetår till televisionsanläggningar.

I sina petita för nästa budgetår har telegrafstyrelsen räknat med en ökning av antalet telefonapparater med 90 000—95 000 och har med hänsyn härtill hemställt om anvisande av anslag för ändamålet med 60 miljoner kronor till nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar. Vidare har styrelsen äskat 65 miljoner kronor till telefon- och telegrafstationer och 59,9 miljoner kronor till riks- och landskablar m. m. Den av mig förordade begränsningen av telegrafverkets investeringsutgifter nästa budgetår har till följd, att medelsförbrukningen nämnda budgetår å ifrågavarande tre anslag synes böra bestämmas till väsentligt lägre belopp än styrelsen räknat med.

Efter överläggningar med telegrafstyrelsen, vilka skett med utgångspunkt från att den sammanlagda medelsförbrukningen å investeringsanslagen under telegrafverkets fond skall begränsas till 155 miljoner kronor, har följande avvägning mellan de tre största grupperna av investeringar framkommit.

Den fortgående trafikökningen ställer stora krav på att investeringsverksamheten i riks- och landskablar m. m. stegras. Risken för ytterligare ledningsras har bl. a. gjort önskvärt, att kablifieringsarbetet ökas utöver den omfattning det beräknas få innevarande budgetår. Jag föreslår därför, att medelsförbrukningen för riks- och landskablar nästa budgetår höjes till ca 40 miljoner kronor mot ca 32 miljoner kronor innevarande budgetår. Telegrafverkets investeringsverksamhet i telefon- och telegrafstationer bör nästa budgetår inriktas på en nivå av 43 miljoner kronor eller ungefär samma belopp som för budgetåret 1950/51. För nya abonnentanläggningar bör medelsförbrukningen nästa budgetår utgöra ca 50 miljoner kronor.

Begränsningen av medelsförbrukningen medför, att inkopplingen av nya abonnenter nästa budgetår beräknas stanna vid 80 000—90 000. Vidare kommer automatiseringen att bedrivas i långsammare takt och kablifieringsarbetet — trots den av mig förordade ökningen — att få mindre omfattning än telegrafstyrelsen avsett. Sålunda kommer rikskabeln Jönköping—Växjö—Ljungby att kunna påbörjas först längre fram. I anslaget till riks- och landskablar m. m. ha inräknats medel för påbörjande, i vad på telegrafverket ankommer, av en för telegrafverket och statens järnvägar gemensam kabel Riksgränsen—Kiruna. För kablifiering av sträckan Abisko—Riksgränsen böra ca 600 000 kronor beräknas.

Med hänsyn till att pris- och lönestegringar kunna förutses, böra dock anslagen till telefon- och telegrafanläggningar för nästa budgetår anvisas med 48, 51 respektive 56 miljoner kronor, varvid 7,5, 8 respektive 6 miljoner kronor böra innehållas hos Kungl. Maj:t för att i erforderlig utsträckning tagas i anspråk, då pris- och löneutvecklingen närmare kan fastställas eller då särskilda skäl i övrigt föreligga. Under punkten 9 tillstyrker jag, att för nästa budgetår anvisas 48 miljoner kronor till riks- och landskablar m. m., 51 miljoner kronor till telefon- och telegrafstationer och 56 miljoner kronor till nya abonnentanläggningar.

För telefonstations- och förrådsbyggnader har för budgetåret 1950/51 beräknats en medelsförbrukning av 9,5 miljoner kronor. För nästa budgetår har telegrafstyrelsen i sina petita räknat med en medelsförbrukning av 13,6 miljoner kronor. Med hänsyn till den av mig förordade allmänna begränsningen av telegrafverkets investeringsutgifter för nästa budgetår torde medelsförbrukningen för byggande av telefonstations- och förrådsbyggnader komma att stanna vid ungefär samma nivå som för innevarande budgetår. Jag tillstyrker, att anslaget till telefonstationsbyggnader m. m. för nästa budgetår anvisas med 6 550 000 kronor, vilket belopp är 1 000 000 kronor lägre än styrelsen äskat i petita, och anslaget till förrådsbyggnader med 225 000 kronor. Under punkterna 6 och 7 hemställer jag härom.

Jag förordar, att till inköp av fastigheter för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 600 000 kronor, vilket i förhållande till telegrafstyrelsens äskande för detta ändamål innebär en minskning med 100 000 kronor.

Telegrafstyrelsen har under gruppen radioanläggningar, televisionsanläggningar ej medräknade, äskat sammanlagt 3 655 000 kronor för nästa budgetår. Styrelsen har räknat med en medelsförbrukning för detta ändamål av ca 6,9 miljoner kronor. En begränsning med närmare 1 miljon kronor av denna medelsförbrukning synes emellertid vara ofrånkomlig inom ramen för den av mig förordade maximala medelsförbrukningen för telegrafverket under nästa budgetår. Härigenom komma vissa likvider för utländska leveranser, avsedda för rundradiostationerna i Stockholm och Östersund, att fullgöras först under budgetåret 1952/53. Jag har icke något att erinra mot att för nästa budgetår anvisas av telegrafstyrelsen äskade belopp. I enlighet med telegrafstyrelsens förslag böra medel för dessa ändamål anvisas under två särskilda kollektivanslag, förslagsvis benämnda Rundradioanlägg-

ningar respektive Radioanläggningar för kommersiell trafik. Den 30 juni 1951 förefintlig behållning å motsvarande äldre anslag torde, efter förslag av styrelsen i samråd med riksräkenskapsverket, få överföras till de nya anslagen till Rundradioanläggningar respektive Radioanläggningar för kommersiell trafik. Under punkten 10 hemställer jag, att för nästa budgetår till rundradioanläggningar anvisas 2 600 000 kronor och till radioanläggningar för kommersiell trafik 1 055 000 kronor.

Jag biträder vidare telegrafstyrelsens förslag att medel till radioteknisk verksamhet för den civila luftfartens behov från och med nästa budgetår redovisas under ett anslag, som förslagsvis bör benämnas Radioanläggningar för luftfarten. Kvarstående behållning å anslaget till Markradiostationer för luftfarten och viss del av behållningen å det under luftfartsfonden upptagna anslaget till Radiofyrar böra per den 30 juni 1951, efter framställning av telegrafstyrelsen i samråd med luftfartsstyrelsen och riksräkenskapsverket, överföras till det nya anslaget. I viss utsträckning torde de medel, som sålunda komma att överföras, avse ändamål, som för närvarande sakna omedelbar aktualitet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om ändrad disposition av dessa medel, om så skulle anses lämpligt. För nästa budgetår ha medel icke äskats under det nya anslaget till Radioanläggningar för luftfarten. Anslaget torde emellertid för nästa budgetår böra anvisas med ett formellt belopp av 1 000 kronor. Under punkten 12 gör jag hemställan härom.

Till försvarsberedskapsåtgärder vid telegrafverket har för nästa budgetår äskats ca 3,3 miljoner kronor. Den 30 juni 1950 fanns till förfogande för dessa ändamål en behållning av 3,4 miljoner kronor. Medelsförbrukningen innevarande budgetår beräknas till ca 1,7 miljon kronor. Jag anser mig böra förorda, att medelsförbrukningen för dessa ändamål nästa budgetår hålles vid samma nivå som för innevarande budgetår. Under punkten 12 hemställer jag, att 2 000 000 kronor anvisas till försvarsberedskapsåtgärder vid telegrafverket budgetåret 1951/52. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter framställning av telegrafstyrelsen, besluta angående dispositionen av anvisade medel inom ramen för det av styrelsen framlagda förslaget.

Såsom telegrafverkets dispositionsanslag har styrelsen för nästa budgetår äskat 2,5 miljoner kronor eller samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår. Med hänsyn till den åtstramning av anslagsanvisningen på övriga anslag, vilken jag nyss föreslagit, vill jag förorda att dispositionsanslaget för nästa budgetår anvisas med 3,5 miljoner kronor. Härigenom komma medel i ökad omfattning att stå till förfogande å anslaget, därest övriga anslag skulle behöva förstärkas eller i övrigt särskilda omständigheter skulle inträda, som påfordra åtgärder. Av dispositionsanslaget bör erforderligt belopp innehållas hos Kungl. Maj:t, som har att, efter framställning av telegrafstyrelsen, besluta om den framtida dispositionen av sålunda innehållna medel.

Senare i dag hemställer jag, att å tilläggsstat till riksstaten för inneva-

rande budgetår anvisas 10 miljoner kronor till rörelsekapital för telegrafverket.

Slutligen har telegrafstyrelsen i sina petita för nästa budgetår äskat ett investeringsanslag av 2,2 miljoner kronor till televisionsanläggningar. Beloppet är avsett för en försöksanläggning med en bildsändare på omkring 5 kW och en ljudsändare på omkring 3 kW jämte apparatur för upptagning och överföring av program till sändarna. Styrelsen har ansett, att tidpunkten är inne för att påbörja mera ordnade televisionsförsök i Sverige och att genom försöksverksamheten underlag skulle erhållas för ett kommande ställningstagande till frågan om hur televisionsverksamheten bör organiseras på längre sikt i vårt land. Styrelsen har i sin framställning förklarat sig icke vara beredd att nu framlägga förslag om driftkostnaderna inklusive kostnaderna för anläggningskapitalets förräntning och amortering, vilka sistnämnda enligt styrelsens uppfattning böra ske på jämförelsevis kort tid. Styrelsen har vidare framhållit, att även den viktiga frågan om programverksamheten kräver omsorgsfulla överväganden.

Innan ståndpunkt tages till frågan om formen och tiden för televisionens införande i Sverige, böra de ekonomiska förutsättningarna härför närmare utredas samt televisionens betydelse i olika avseenden klarläggas. Jag avser att framdeles hemställa om Kungl. Maj:ts bemyndigande att för ändamålet tillkalla särskilda utredningsmän. Om utredningsarbetet skulle kräva, att särskild apparatur anskaffas för försök av olika slag, böra utredningsmännen hos Kungl. Maj:t göra framställning härom. Kostnaderna för kommitténs arbete äro avsedda att bestridas av telegrafverkets driftmedel. Jag anser mig icke böra förorda att av telegrafstyrelsen äskat anslag till en försöksanläggning anvisas för nästa budgetår.

Sammanfattningsvis innebär den av mig i det föregående förordade medelsanvisningen att för nästa budgetår under telegrafverkets fond anvisas tillhopa ca 171,5 miljoner kronor eller ca 21,5 miljoner kronor mera än det för innevarande budgetår anvisade beloppet, däri inräknat det å tilläggsstat äskade beloppet av 10 miljoner kronor. Den av mig förordade medelsanvisningen för nästa budgetår understiger styrelsens sammanlagda medelsäskanden med ca 33,5 miljoner kronor. Såsom jag tidigare framhållit bör medelsförbrukningen under telegrafverkets fond för nästa budgetår begränsas till högst 155 miljoner kronor. Jag förutsätter, att styrelsen vid sin planering av verksamheten, särskilt vid utläggandet av industribeställningar, icke binder sig för en ökning av investeringsutgifterna utöver nämnda belopp för tiden efter nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad jag anfört.

[6] 2. **Telefonstationsbyggnader m. m.** Till telefonstationsbyggnader m. m. ha för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisats samt för budgetåret 1951/52 äskats följande belopp:

Budgetår	Kronor
1949/50	3 200 000
1950/51	1 000
1951/52 (verkets förslag)	7 550 000

Vid utgången av budgetåret 1949/50 fanns å anslaget till Telefonstationsbyggnader m. m. en behållning av ca 12,1 miljoner kronor. Den 1 juli 1950 stod alltså ett belopp av denna storlek till förfogande. Medelsförbrukningen under budgetåret 1949/50 uppgick till ca 5,4 miljoner kronor.

I telegrafverkets nybyggnadsprogram för de närmaste åren ingå i första hand följande byggnadsföretag:

Företag	Beräknad byggnadskostnad	Beräknat belopp för 1951/52
Tillbyggnad av telefonstationsfastigheten i Jönköping	960 000	900 000
Telefonstationsbyggnad i Ängelholm	575 000	400 000
Telefonstationsbyggnad i Frölunda, Göteborg	440 000	200 000
Telefonstationsbyggnad i Ulricehamn	570 000	250 000
Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Karlstad	955 000	700 000
Nybyggnad för post- och telegrafverken i Mora	750 000	550 000
Telefonstationsbyggnad i Luleå	1 050 000	500 000
Telefonstationsbyggnad i Nässjö	940 000	600 000
Post- och telefonstationsbyggnad i Klippan	875 000	400 000
Telefonstationsbyggnad i Vänersborg	850 000	500 000
Tillbyggnad av telegrafverkets stationsbyggnad i kvarteret Skvalperup i Malmö	525 000	460 000
Telefonstationsbyggnad i Nyköping	1 550 000	600 000
Telefonstationsbyggnad i Visby	1 000 000	700 000
Om- och tillbyggnad av telegrafverkets stationsfastighet i Örnsköldsvik	475 000	200 000
Om- och tillbyggnad av telegrafverkets stationsfastighet i kvarteret Aeolus i Stockholm	4 100 000	600 000
Telefonstationsbyggnad i kvarteret Södermanland i Malmö	1 050 000	600 000
Tillbyggnad av telegrafverkets stationsfastighet i Halmstad	900 000	450 000
Tillbyggnad av telegrafverkets stationsbyggnad i Hälsingborg	650 000	400 000
Telefonstationsbyggnad i Hässleholm	775 000	500 000
Telefonstationsbyggnad i Askersund	620 000	350 000
Telefonstationsbyggnad i Strängnäs	825 000	550 000
Telefonstationsbyggnad i Arvidsjaur	640 000	540 000
Telefonstationsbyggnad i Gällivare	700 000	500 000
Telefonstationsbyggnad i Kramfors	700 000	400 000
Summa kronor	22 475 000	11 850 000.

Telegrafstyrelsen.

I skrivelse den 31 augusti 1950 har telegrafstyrelsen framlagt sina anslagsäskanden till fastigheter för budgetåret 1951/52. Styrelsens medelsäskanden till telefonstationsbyggnader m. m. för nästa budgetår uppgå till sammanlagt 7 550 000 kronor. Styrelsen har därvid räknat med en behållning den 30 juni 1951 av ca 4,3 miljoner kronor och en medelsförbrukning budgetåret 1951/52 av ca 11,8 miljoner kronor.

Telegrafstyrelsen anmäler nu nio nya byggnadsföretag. Av styrelsens motivering för de nya byggnadsföretagen inhämtas följande.

Telefonstationsbyggnad i Arvidsjaur.

Stationens nummerkapacitet har numera i det närmaste helt tagits i anspråk och det blir allt svårare att inom nuvarande stationslokal nöjaktigt upprätthålla telefonexpeditionen. Ny stationsbyggnad bör därför snarast uppföras på den för ändamålet förvärvade tomten nr 7 i kvarteret Bofinken i Arvidsjaur. Stationen bör redan från början utföras för automatisk koppling.

Kostnaderna för byggnadsföretaget ha preliminärt beräknats.

Telefonstationsbyggnad i Askersund.

Lokal för nuvarande manuella telefonstation i Askersund förhyres sedan år 1934 av enskild fastighetsägare. Lokalen är mycket trång och otidsenlig och stationsutrustningen är omodern och starkt försliten. Stationens nummerkapacitet beräknas vara helt tagen i anspråk vid årsskiftet 1951/52. Ytterligare utökning av stationsanordningarna är icke möjlig inom nuvarande lokal.

Ny station för automatisk koppling bör därför snarast komma till stånd och förläggas till en telegrafverket tillhörig byggnad. Erforderlig byggnadstomt har förvärvats inom kvarteret Väduren i staden.

Kostnaderna för byggnaden ha preliminärt beräknats till 620 000 kronor.

Telefonstationsbyggnad i Gällivare.

Nuvarande manuella telefonstation i Gällivare är inrymd inom en äldre otidsenlig träbyggnad. Stationsutrustningen är av äldre konstruktion och bör moderniseras. På grund av telefonstationens i Malmberget förestående automatisering bör även Gällivare station snarast automatiseras. Genom automatisering av trafiken Gällivare—Malmberget bortfaller ett betydande expeditionsarbete i Gällivare. För planerad rikskabel Riksgränsen—Kiruna—Gällivare måste även visst utrymme för överdragsstation beredas i Gällivare.

Den nya stationsutrustningen kan icke förläggas inom den nuvarande byggnaden. Då verkställd utredning visat, att erforderlig till- eller nybyggnad icke kan uppföras å den nuvarande tomten, avser styrelsen att låta upp-

föra en nybyggnad å ett område intill den nuvarande stationstomten. Så snart erforderlig stadsplaneändring genomförts, kommer avtal angående förvärv av detta område att träffas.

När den nya telefonstationen färdigställts, bör den äldre byggnaden, som då icke längre erfordras för telegrafverkets behov, försäljas.

Byggnadskostnaderna ha preliminärt beräknats till 700 000 kronor.

Tillbyggnad av telegrafverkets stationsfastighet i Halmstad.

Nuvarande manuella telefonstation i Halmstad är inrymd i en telegrafverket tillhörig fastighet inom kvarteret Gråmunken i staden.

Inom byggnaden befintliga utrymmen äro numera helt tagna i anspråk för telegrafverkets olika avdelningar. Erforderlig tomtmark för en tillbyggnad finnes.

Med hänsyn till nuvarande abonnentökning samt till det antal expeditionsplatser, som kan rymmas inom befintliga lokalutrymmen, beräknas stationens nummerkapacitet bli helt utnyttjad vid 1953 års slut, då en ny helautomatisk station bör vara anordnad. För den nya stationsutrustningen lämpliga lokaler kunna endast erhållas genom att en tillbyggnad uppföres.

Kostnaderna för byggnadsföretaget ha preliminärt beräknats till 900 000 kronor.

Tillbyggnad av telegrafverkets stationsbyggnad i Hälsingborg.

I telegrafverkets stationsbyggnad i Hälsingborg, som uppfördes 1907—1909 och tillbyggdes 1937—1938, inrymmas telegrafverkets samtliga avdelningar i staden.

Telefonstationens nummerkapacitet beräknas med hänsyn till nuvarande abonnentökning vara helt tagen i anspråk vid årsskiftet 1953/54. Riks- och landstrafiken beräknas kunna avvecklas inom nuvarande telefonsal till årsskiftet 1954/55. Då riksstationen bl. a. ur kabelsynpunkt är mycket lämplig för ombyggnad till automatisk riksförmedlingsstation, varigenom expeditionskostnaderna avsevärt kunna nedbringas såväl på stationen i Hälsingborg som på medexpedierande stationer, bör sådan ombyggnad ske.

För att tillgodose behovet av erforderligt lokalutrymme för utökning av lokalstationen och för installation av utrustning för den planerade automatiska riksförmedlingsstationen, bör en tillbyggnad av den nuvarande stationsbyggnaden utföras.

Kostnaderna för tillbyggnaden ha preliminärt beräknats till 650 000 kronor.

Telefonstationsbyggnad i Hässleholm.

Genom beslut den 26 mars 1943 bemyndigade Kungl. Maj:t telegrafstyrelsen att för telegrafverkets räkning mot en köpeskilling av 20 000 kronor inköpa tomten nr 4 i kvarteret nr 48 inom Hässleholms stad. Förvärvet har därefter skett.

Lokal för telegrafverkets station i Hässleholm förhyres mot en hyra av 6 500 kronor för år, exklusive kostnad för uppvärmning.

Växelbordens normala kapacitet har sedan flera år varit helt utnyttjad och borden ha provisoriskt påbyggts. För att nya abonnenter skola kunna mottagas ännu en tid måste ytterligare påbyggnad nu utföras. Då senast beordrad utökning av antalet expeditionsplatser verkställts, äro telefonsalen och korskopplingen helt fullbelagda. Ytterligare utökning inom befintliga lokaler är icke möjlig.

Ny station för automatisk koppling måste därför snarast utföras inom en telegrafverkets egen byggnad på den för ändamålet förvärvade tomten.

Kostnaderna för byggnadsföretaget ha preliminärt beräknats till 775 000 kronor.

Telefonstationsbyggnad i Kramfors.

Nuvarande manuella telefonstation i Kramfors är inrymd inom en äldre byggnad, som inköpts av telegrafverket år 1919. Stationens nummerkapacitet och telefonsalens expeditionsplatser beräknas med nuvarande abonnentökning och stegring av rikstrafiken bli helt utnyttjade vid årsskiftet 1952/53. Ytterligare utökning av utrustningen inom nuvarande lokaler är icke möjlig. Utrustningen är dessutom av äldre konstruktion och bör ersättas med ny, avsedd för automatisk koppling. För den nya utrustningen krävas speciella, för ändamålet avsedda lokaler.

Erforderlig nybyggnad bör uppföras på den inre delen av telegrafverkets tomt. Nuvarande stationsbyggnad behöver ej rivas.

Kostnaderna för detta byggnadsföretag ha preliminärt beräknats till 700 000 kronor.

Telefonstationsbyggnad i Luleå.

Telefonstationen i Luleå är för närvarande inrymd i riksbankshuset i staden. Lokalerna äro mycket trånga och för erforderliga stationsutökningar finnes icke något utrymme inom byggnaden.

Ny station bör uppföras på annan ur nätsynpunkt mer välbelägen plats i staden. Lämpligt område har anskaffats intill blivande posthusbyggnad i staden.

Till en början avses att uppföra nybyggnad endast för lokalstationen och för administrativa lokaler. Riksstationen och överdragsstationen böra däremot tills vidare bibehållas inom nuvarande lokaler för att i samband med anordnandet av automatisk riksförmedling i Luleå överflyttas till lokaler, som i en andra byggnadsetapp skulle uppföras på det nyinköpta området.

Kostnaderna för den första byggnadsetappen ha preliminärt beräknats till 1 050 000 kronor.

Telefonstationsbyggnad i Strängnäs.

Genom beslut den 28 juli 1944 bemyndigade Kungl. Maj:t telegrafstyrelsen att för en köpeskilling av 27 500 kronor inköpa tomten nr 18 inom

kvarteret Kungsträdgården i Strängnäs. Fastighetsförvärvet har därefter ägt rum.

För telegrafverkets station i Strängnäs förhyres lokal enligt kontrakt, som gäller till den 1 oktober 1955. Hyresutgiften för lokalen är 2 550 kronor per år, exklusive kostnader för lokalens uppvärmning.

Nuvarande stationsutrymmen och personalrum äro trånga och otidsenliga. Telefonstationsutrustningen är gammal.

Den nummerkapacitet, som inrymmes i nuvarande telefonsal, beräknas bli helt utnyttjad under år 1952. Då någon ytterligare utökning av stationen inom nuvarande lokaler icke är möjlig måste för att abonnentstopp skall undvikas, ny station vara färdig att sättas i drift under 1952.

Ny stationsbyggnad måste därför uppföras på den för ändamålet förvärvade tomten.

Kostnaderna för byggnadsföretaget ha preliminärt beräknats till 825 000 kronor.

Telegrafstyrelsen har slutligen anmält, att den beräknade kostnaden för telefonstationsbyggnad i kvarteret Jericho i Stockholm, för vilket byggnadsföretag riksdagen anvisat ett investeringsanslag av 1 850 000 kronor för budgetåret 1946/47, på grund av stegrade byggnadskostnader överskridits med cirka 350 000 kronor eller ungefär 19 %.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag under föregående punkt anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Telefonstationsbyggnader m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 6 550 000 kronor.

[7] **3. Förrådsbyggnader m. m.** Till förrådsbyggnader m. m. har för budgetåret 1950/51 anvisats ett investeringsanslag av 1 000 kronor. Den 30 juni 1950 fanns å de till förrådsbyggnader m. m. anvisade anslagen en sammanlagd behållning av ca 2,1 miljoner kronor.

Telegrafstyrelsen.

I skrivelse den 31 augusti 1950 har telegrafstyrelsen hemställt, att till förrådsbyggnader m. m. anvisas 225 000 kronor för nästa budgetår.

Telegrafstyrelsen framhåller, att vid telegrafverkets verkstäder i Nynäshamn och Vänersborg finnas stora träbyggnader, som på grund av eldfaran böra utbytas mot fabriksbyggnader av eldsäker konstruktion. Vid verkstaden i Nynäshamn finnas sålunda byggnader av trä för såväl lagerlokaler som snickeriet. I Vänersborg finnes ett stort trämagasin. Faran för en brandkatastrof är här så mycket större, som verkstadens huvudbyggnad är försedd med trätak av riskabel konstruktion. Det synes vara nödvändigt att utbyta magasinet mot en byggnad av brandsäker konstruktion.

Kostnaderna för dessa nybyggnader beräknas preliminärt för lagerloka-

ler i Nynäshamn till 1 100 000 kronor, för snickerilokaler i Nynäshamn till 400 000 kronor samt för magasin i Vänersborg till 500 000 kronor eller till sammanlagt 2 000 000 kronor. Telegrafstyrelsen inskränker sig för närvarande till att föreslå, att arbetena vid verkstaden i Vänersborg utföras. Styrelsen beräknar att å anslaget skall vid utgången av budgetåret 1950/51 föreligga en behållning av ca 875 000 kronor. Medelsförbrukningen för sådana byggnadsföretag, till vilka anslag tidigare anvisats, har under budgetåret 1951/52 beräknats till ca 600 000 kronor. För nästa budgetår skulle alltså erfordras ett anslag av (500 000 + 600 000 — 875 000) 225 000 kronor.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag under punkten 5 anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förrådsbyggnader m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 225 000 kronor.

[8] **4. Inköp av fastigheter.** Till inköp av fastigheter för telegrafverkets räkning ha för budgetåret 1950/51 anvisats 700 000 kronor. Den 30 juni 1950 fanns å anslaget till Inköp av fastigheter en behållning av ca 237 000 kronor. Till förfogande för innevarande budgetår står alltså ett belopp av ca 937 000 kronor. Medelsförbrukningen under budgetåret 1949/50 utgjorde 749 000 kronor.

Telegrafstyrelsen framhåller, att då den 1 juli 1950 disponibla medel om ca 937 000 kronor ej beräknas bli tillräckliga för budgetåren 1950/51 och 1951/52, bör för nästa budgetår under anslaget till Inköp av fastigheter anvisas samma belopp, som under budgetåret 1950/51 anvisats för ändamålet, eller 700 000 kronor.

Härom gör telegrafstyrelsen hemställan.

Styrelsen har lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av anslaget till Inköp av fastigheter under budgetåret 1949/50. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställas till vederbörande utskotts förfogande.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 5 får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av fastigheter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

[9] **5. Telefon- och telegrafanläggningar.** Till telefon- och telegrafanläggningar för budgetåren 1948/49—1950/51 anvisade samt å riksstaten för budgetåret 1951/52 äskade anslag framgå av följande sammanställning.

Anslagsbeteckning	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52
		tusental kronor		
Riks- och landskablar m. m.	27 140	27 500	34 000	59 900
Telefon- och telegrafstationer	15 900	32 500	44 000	65 000
Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar	62 750	52 000	55 000	60 000
Summa	105 790	112 000	133 000	184 900

Å förstnämnda två anslag förelåg en brist den 30 juni 1950 om 2 809 000 respektive 1 120 000 kronor, vilken dock provisoriskt täckts genom anlitande av dispositionsanslaget. Behållningen å anslaget till nya abonnentanläggningar utgjorde den 30 juni 1950 ca 3 997 000 kronor.

Telegrafstyrelsen.

Riks- och landskablar m. m.

För budgetåret 1951/52 har telegrafstyrelsen beräknat det för riks- och landskablar m. m. behövliga anslagsbeloppet till 59 900 000 kronor. Beloppet är avsett att användas på följande sätt:

Arbete	Totalkostnad	Därav behövligt för budgetåret 1951/52
	tusental kronor	
Koaxialkabelanläggning Göteborg—Trollhättan	5 000	5 000
Koaxialkabelanläggning Stockholm—Uppsala	4 500	4 500
Koaxialkabelanläggning Jönköping—Ljungby—Växjö	10 200	8 550
Koaxialkabelanläggning Västerås—Falun	1 300	1 000
Rikskabel Stenungsund—Lysekil	2 200	2 200
Rikskabel Kiruna—Riksgränsen	2 600	2 600
Rikskabel Porjus—Jokkmokk—Maitum	930	930
Ny sjökabel till Danmark	475	475
Ny sjökabel till Finland	1 100	1 100
Utökning av pupiniseringen i befintliga rikskablar ..	1 545	1 545
Utökning av telefon- och telegrafutrustningen å överdragsstationer	3 300	3 300
Bärfrekvensutrustning för rikskablar	15 100	13 100
Landskablar	13 000	13 000
Vissa riks- och landskabelanläggningar	2 600	2 600
Summa	63 850	59 900

I anslutning till sammanställningen meddelar styrelsen, att rikskabelanläggningen Kiruna—Riksgränsen upptagits på begäran av järnvägsstyrelsen. Rikskabelanläggningen Porjus—Jokkmokk—Maitum har måst igångsättas redan 1950 för att möjliggöra, att kraftlinjen Harsprånget—Hallsberg, som nu bygges, kan tagas i bruk vid avsedd tidpunkt. Vattenfallsstyrelsen har

förbundit sig att förskottera behövliga anläggningskostnader. Då dessa anläggningar icke ur telegrafverkets synpunkt ha sådan angelägenhetsgrad, att de böra undanskjuta andra mer angelägna behov, anser telegrafstyrelsen, att de icke böra inräknas i telegrafverkets normala anläggningsarbeten.

Telegrafstyrelsen framhåller vidare, att tidigare anvisade anslag till riks- och landskablar m. m. icke ha varit tillräckligt stora för att möjliggöra anläggandet av nya kablar i den utsträckning, som den ökade telefontrafiken har betingat, varför behovet av nya förbindelser i den mån det varit möjligt i stället har måst fyllas genom upplåggandet av blanka riks- och landsledningar. Härigenom ha emellertid stolplinjerna i stor utsträckning blivit överbelastade och risken för skador på telefonnätet genom stolpras har undan för undan ökats. Under vintern 1949/50 ha även omfattande sådana ras inträffat i olika delar av landet, varvid reparationskostnaderna ha uppgått till ca 2 miljoner kronor.

Telefon- och telegrafstationer.

För budgetåret 1951/52 har telegrafstyrelsen beräknat det för telefon- och telegrafstationer behövliga anslagsbeloppet till 65 000 000 kronor. Beloppet är avsett att användas på följande sätt:

Arbete	Totalkostnad	Därav behövligt för budgetåret 1951/52
	tusental kronor	
Fullföljande av automatiseringen av större manuella telefonstationer	11 185	8 720
Påbörjande av automatiseringen av större manuella telefonstationer	15 985	6 760
Utökning av större automatiska och manuella telefonstationer	31 690	19 545
Ny riksstation i Stockholm	2 400	1 300
Automatisering av växelstationer samt utökning av automatiska växelstationer	28 620	18 115
Telegrafutrustningar	1 500	1 500
Diverse smärre stationsarbeten	9 060	9 060
Summa	100 440	65 000

Därjämte meddelar styrelsen, att för redan pågående arbeten avser totalkostnaden den beräknade återstående kostnaden per den 1 juli 1951. Skillnaden mellan totalkostnaden och det för budgetåret 1951/52 behövliga beloppet anger vad som måste anvisas för tiden efter sistnämnda budgetår.

Det för fullföljande av automatiseringen av större manuella telefonstationer upptagna beloppet avser stationerna i Huskvarna, Jönköping, Katrineholm, Klippan, Ludvika, Norrtälje, Sollefteå, Vänersborg, Ängelholm, Åmål och Farsta i Stockholm, under det att beloppet för påbörjande av

automatisering avser stationerna i Askersund, Gällivare, Mora, Mönsterås, Nyköping, Nässjö, Strängnäs, Ulricehamn, Visby, Ystad, Västra Frölunda i Göteborg och vid Dalaplan i Malmö.

Telegrafstyrelsen framhåller, att produktionsmöjligheterna vid telegrafverkets verkstäder samt enskilda tillverkare av telefonstationsutrustningar beräknas vara tillräckliga för den av telegrafverket begärda investeringen.

Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar.

Under denna rubrik ingå i huvudsak de abonnentinstallationer och nätarbeten, som erfordras för mottagande av nya abonnenter samt för anordnande av nya blanka lands- och riksledningar.

Telegrafstyrelsen har för budgetåret 1951/52 förutsatt en apparatökning av 90 000—95 000 apparater och har därvid beräknat det behövliga anslagsbeloppet till 60 000 000 kronor med följande fördelning:

Nya abonnentanläggningar	35 000 000
Nätarbeten	21 000 000
Blanka riksledningar	900 000
Blanka landsledningar	2 600 000
Övriga arbeten, däri inräknat nya manuella växelstationer	500 000
Summa kronor	60 000 000

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 5 får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1951/52 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Riks- och landskablar m. m.* ..... 48 000 000 kronor,
b) *Telefon- och telegrafstationer* ..... 51 000 000 kronor,
c) *Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar*.. 56 000 000 kronor.

[10] **6. Radioanläggningar för telegrafverket.** Till radioanläggningar för telegrafverket, inklusive till fartygsradiostationer m. m., ha för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisats samt för nästa budgetår äskats följande belopp:

Budgetår	Kronor
1949/50	1 800 000
1950/51	3 800 000
1951/52 (verkets förslag)	3 655 000

Av sistnämnda båda belopp belöpa 800 000 respektive 1 055 000 kronor på fartygsradiostationer m. m.

Vid utgången av budgetåret 1949/50 fanns å anslagen till radioanläggningar för telegrafverket en sammanlagd behållning av ca 5,1 miljoner kronor. I detta belopp ingingo icke några för fartygsradiostationer m. m. avsedda medel. För budgetåret 1950/51 stå alltså till förfogande 8,1 miljoner kronor för radioanläggningar för telegrafverket och 0,8 miljon kronor för fartygsradiostationer m. m.

Telegrafstyrelsen.

Telegrafstyrelsen erinrar till en början, att med riksdagens medgivande ha under senare budgetår anvisats kollektivanslag beträffande telefonstationsbyggnader m. m., förrådsbyggnader m. m., markradiostationer för luftfarten samt försvarsberedskap vid telegrafverket. Telegrafstyrelsen anser det vara rationellt att förfara på samma sätt även beträffande de hittills särskilt specificerade anslagen till olika slag av andra radioanläggningar än markradiostationer för luftfarten, varvid dessa anslag lämpligen i fortsättningen böra fördelas på två nya anslagsrubriker, nämligen Rundradioanläggningar respektive Radioanläggningar för kommersiell trafik. Vid ingången av budgetåret 1951/52 befintliga reservationer å tidigare anvisade investeringsanslag skola överföras till de nya anslagen, varvid anslaget Radioanläggningar för kommersiell trafik skall tillföras för fartygsradiostationer m. m. avsedda medel.

Telegrafstyrelsen hemställer, att 2 600 000 kronor anvisas under anslaget till *Rundradioanläggningar* för nästa budgetår. Styrelsen har lämnat följande sammanställning över medelsbehovet för anläggningar m. m. av större betydelse:

Rundradiosändare för kortvåg i Hörby	300 000
Antennanläggning för Sundsvalls rundradiostation	300 000
Ny rundradiostation i Östersund	800 000
Ny rundradiostation i Stockholm	1 300 000
Vissa rundradioanläggningar	300 000
Inköp av tomt för radiohus i Göteborg	225 000
Summa kronor	3 225 000

De fyra första posterna avse anläggningar, för vilka delanslag redan blivit anvisade av riksdagen. Styrelsen anför vidare.

Vissa rundradioanläggningar. Beloppet under denna rubrik är avsett för fullföljande av arbeten med modernisering och komplettering av mindre rundradiostationer, till anskaffande av reservsändare för dessa stationer i samband med deras automatisering samt till sådana löpande moderniserings- och förbättringsarbeten vid rundradiostationerna, till vilka kapitalinvesteringsmedel böra användas. Därutöver skulle beloppet användas för anskaffande av sändare för överföring av rundradioprogram på vissa högspänningslinjer i Norrland.

Radiohuset i Göteborg. Kungl. Maj:t har genom beslut den 28 mars 1947 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med telegrafstyrelsen och aktiebolaget Radiotjänst verkställa utredning rörande uppförandet av ett ra-

diohus i Göteborg. Enligt vad byggnadsstyrelsen meddelat har utredningsarbetet fortskridit så långt, att ett anslag av 225 000 kronor erfordras för budgetåret 1951/52 för inköp av tomt till det planerade radiohuset.

I detta sammanhang meddelar telegrafstyrelsen, att vid utgången av budgetåret 1950/51 komma å tidigare anvisade anslag till olika rundradioanläggningar att föreligga anslagsreservationer på tillhopa 3 280 000 kronor. Enär den totala medelsförbrukningen under budgetåret 1951/52 inklusive kostnader för radiohuset i Stockholm och trådradioanläggningar beräknas komma att uppgå till 5 870 000 kronor, skulle — om telegrafstyrelsens förslag om överflyttning av per den 1 juli 1951 befintliga reservationer på tidigare anvisade anslag till det nya anslaget Rundradioanläggningar bifalles — det för budgetåret 1951/52 behövliga anslagsbeloppet kunna minskas till (5 870 000 — 3 280 000) 2 590 000 kronor eller avrundat 2 600 000 kronor.

Telegrafstyrelsen hemställer, att 1 055 000 kronor anvisas under anslaget till *Radioanläggningar för kommersiell trafik* för nästa budgetår. Beloppet fördelar sig på följande anläggningar.

Fartygsradiostationer	375 000
Kompletteringar å de fasta radiostationerna för radiotrafik med andra länder	630 000
Kompletteringar å kuststationerna för radiotrafik med fartyg	50 000
Summa kronor	1 055 000.

I anslutning härtill meddelar styrelsen, att enligt beslut vid den internationella sjösäkerhetskonferensen i London år 1948 ökade krav komma att ställas på fartygens radioutrustning. Kostnaderna för fartygsradiostationernas komplettering i enlighet med London-konventionen kunna beräknas till 610 000 kronor, vilket belopp skulle bli erforderligt under löpande budgetår och under budgetåret 1951/52, därest London-konventionen ratificeras under loppet av år 1950. Telegrafstyrelsen avser att i sådant fall göra framställning om att nämnda belopp anvisas från telegrafverkets dispositionsanslag.

Departementschefen.

Under åberopande av vad jag anfört under punkten 5 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1951/52 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Rundradioanläggningar* ..... 2 600 000 kronor,

b) *Radioanläggningar för kommersiell trafik* ..... 1 055 000 kronor.

[11] **7. Radioanläggningar för luftfarten.** Anslaget till markradiostationer för luftfarten har senast för budgetåret 1948/49 anvisats med 340 000 kronor. Den 30 juni 1950 förefintlig behållning å anslaget utgjorde 381 000 kronor.

Telegrafstyrelsen.

Telegrafstyrelsen föreslår, att anslagsrubriken Markradiostationer för luftfarten ändras till Radioanläggningar för luftfarten. Enligt den överenskommelse, som har träffats mellan telegrafstyrelsen och luftfartsstyrelsen, skall telegrafstyrelsen från och med den 1 juli 1950 handhava all radioteknisk verksamhet för den civila luftfartens behov, vilket innebär, att styrelsen utöver de egentliga markradiostationerna även skall övertaga radiofyrar och andra navigationshjälpmedel. Om telegrafstyrelsens förslag bifalles, bör den 1 juli 1951 förefintlig behållning å anslaget till Markradiostationer för luftfarten samt å luftfartsfondens anslag till Radiofyrar — med undantag för en mindre del, som enligt luftfartsstyrelsens i petitaskrivelse hösten 1950 framlagda förslag bör kvarstå å luftfartsfonden under den nya anslagsrubriken Teleutrustning m. m. — överföras till det nya anslaget Radioanläggningar för luftfarten.

För nästa budgetår äskar telegrafstyrelsen icke medel under det nya anslaget.

Departementschefen.

Under åberopande av vad jag under punkten 5 anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Radioanläggningar för luftfarten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kronor.

[12] 8. **Försvarsberedskap.** Till försvarsberedskap vid telegrafverket har för budgetåret 1950/51 anvisats ett formellt belopp av 1 000 kronor. Den 30 juni 1950 förefintlig behållning för detta ändamål utgjorde 3,4 miljoner kronor.

Telegrafstyrelsen.

I skrivelse den 31 augusti 1950 har telegrafstyrelsen hemställt, att för vissa åtgärder för försvarsberedskap vid telegrafverket måtte för budgetåret 1951/52 anvisas sammanlagt 3 295 000 kronor.

Med hänsyn till arten av telegrafstyrelsens skrivelse torde någon närmare redogörelse för innehållet i densamma icke lämpligen böra lämnas till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde böra erhålla erforderliga uppgifter i ämnet genom skrivelsen, som kommer att tillhandahållas utskottet.

Departementschefen.

Under åberopande av vad jag anfört under punkten 5 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsberedskap vid telegrafverket* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

[13] **9. Telegrafverkets dispositionsanslag.** Såsom telegrafverkets dispositionsanslag ha för budgetåret 1950/51 anvisats 2 500 000 kronor. Den 30 juni 1950 fanns å anslaget en behållning av ca 5,3 miljoner kronor. Till förfogande för innevarande budgetår stå alltså ca 7,8 miljoner kronor.

Telegrafstyrelsen.

I sin skrivelse den 31 augusti 1950 har telegrafstyrelsen erinrat, att dispositionsanslaget i huvudsak är avsett att användas dels för sådana ändringsarbeten i telegrafverkets fastigheter, som icke kunna betecknas såsom hörande till fastighetens normala underhåll, dels till oförutsedda arbeten, dels slutligen till täckande av brister, som kunna komma att uppstå å övriga under telegrafverkets fond anvisade investeringsanslag.

Den odisponerade delen av dispositionsanslaget uppgick den 30 juni 1950 till ca 1,2 miljon kronor. Eftersom alla de arbeten till vilka anslag ha anvisats icke blivit slutredovisade, uppgick den redovisade behållningen å anslaget vid samma tidpunkt till ca 5,3 miljoner kronor.

Vid avgivandet av styrelsens petita uppgick den odisponerade delen av anslaget till ca 2,3 miljoner kronor.

För budgetåret 1951/52 bör upptagas ett anslag av samma storlek som det under föregående år anvisade eller 2 500 000 kronor.

Telegrafstyrelsen har slutligen lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av anslaget under budgetåret 1949/50. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställas till vederbörande utskotts förfogande.

Departementschefen.

Under åberopande av vad jag anfört under punkten 5 får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Telegrafverkets dispositionsanslag* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor.

Statens järnvägar.

Av balansräkningen per den 30 juni 1950 för statens järnvägars fond framgår, att statens järnvägars tillgångar uppgå till sammanlagt 3 361,5 miljoner kronor, varav 2 183,6 miljoner kronor belöpa på fast egendom, 979,9 miljoner kronor på rullande järnvägsmateriel och fartyg m. m., 72,8 miljoner kronor på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade överskottsmedel uppgick till 1 167,3 miljoner kronor. Under budgetåret 1949/50 har statens järnvägars fond tillförts kapital till ett sammanlagt belopp av 38,0 miljoner kronor. Samtidigt har kapital återbetalats från fonden genom överlämnande till riksgäldskontoret av värdehandlingar med ett sammanlagt värde av 0,4 miljon kronor, och fonden i övrigt har gottgjorts 0,7 miljon kronor utgörande reglering i samband med statsförvärv av viss enskild järnväg. Såsom följd härav har kapitalbehållningen under budgetåret ökat med 36,9 miljoner kronor.

Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet var 3,7 under budgetåret 1949/50 mot 5,5 under budgetåret 1948/49 och 2,0 under budgetåret 1947/48.

[14] **1. Byggnader och anläggningar.** Järnvägsstyrelsen har i sina den 23 september 1950 dagtecknade petita inledningsvis meddelat, att styrelsen vid avvägningen av de olika anslagsbehoven för nästa budgetår har tagit hänsyn å ena sidan till omfattningen av de planerade investeringarna och den därför motsebara medelsförbrukningen, såvitt denna beräknas belöpa på nästa budgetår och å andra sidan till storleken av de anslagsbehållningar, som väntas kvarstå vid utgången av innevarande budgetår och därmed bli disponibla i fortsättningen. Den äskade anslagssumman av 154,6 miljoner kronor utgör skillnaden mellan en beräknad investeringsverksamhet om totalt 187,8 miljoner kronor och en vid budgetårets ingång beräknad kvarstående anslagsbehållning å 33,2 miljoner kronor.

Investeringsverksamheten vid statens järnvägar uppgick under budgetåret 1949/50 till i runt tal 125 miljoner kronor och beräknas under innevarande budgetår till 150 miljoner kronor. Styrelsen anser sig böra och kunna räkna med en successivt stegrad investeringsverksamhet. Denna har sedan flera år måst inskränkas till det yttersta till följd av dels industriens bristande leveransförmåga, dels den starkt beskurna medelstilldelningen och restriktionerna i fråga om byggnadstillstånd. Det föreligger på grund härav för närvarande ett mycket betydande uppdämt investeringsbehov, som det är angeläget — och med hänsyn till den inträdda förbättringen i tillgången på materiel och i industriens leveransförmåga även torde vara möjligt — att i någon mån tillgodose.

Styrelsen erinrar, hurusom investeringsverksamheten under de tre budgetåren närmast före kriget uppgått till i medeltal 80 miljoner kronor per år (i 1948 års priser). Den för innevarande och nästa budgetår planerade investeringsverksamheten ligger sålunda i runt tal 90 respektive 130 procent över investeringsverksamheten närmast före kriget. Om hänsyn tages till den avsevärda utveckling, som statens järnvägar och dess verksamhet undergått under samma tid, torde denna ökning få anses synnerligen måttlig. Statens järnvägars bannät har nämligen under samma tid genom införlivande av enskilda järnvägar ökat med 85 procent och trafiken visar en ännu starkare utveckling. Sålunda har antalet resor ökat med 178 procent och antalet ton gods (utom lapplandsmalm) med 145 procent. Antalet tågkm i person- respektive godståg har samtidigt ökat med 115 respektive 105 procent. Vad slutligen biltrafiken beträffar har denna i fråga om väglängd ökat med 360 procent och i fråga om antalet bilkm med 320 procent. Denna avsevärda utveckling måste även giva sig till känna i ett ökat investeringsbehov såväl vad gäller behovet att ersätta försliten materiel — ytterligare accentuerat genom den onormalt starka förslitningen och den ringa förnyelsen under kriget — som i fråga om erforderliga nyinvesteringar för att kunna avveckla den ökade trafiken och rationalisera driften.

Att mera bestämt angiva, å ena sidan huru mycket av den nu beräknade medelsförbrukningen som avser ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten d. v. s. utgör reinvestering och å andra sidan vad som kan anses vara betingat av ökad trafik och den fortgående rationaliseringsverksamheten, är knappast möjligt. Till belysning av det föreliggande reinvesteringsbehovet kan emellertid nämnas, att en avskrivning, som i princip grundas på återanskaffningspriser för de olika anläggningstillgångarna, d. v. s. en mot den årliga tekniska värdeminskningen svarande avskrivning, enligt verkställd överslagsberäkning för närvarande skulle röra sig om ett belopp av i runt tal 115 miljoner kronor — varav för byggnader och anläggningar cirka 62 miljoner kronor och för rullande materiel cirka 43 miljoner kronor. Styrelsen erinrar, att i den hösten 1949 framlagda, i 1950 års statsverksproposition återgivna tioårsplanen räknats med ett totalt investeringsbehov (reinvestering och nyinvestering) av i genomsnitt 230 miljoner kronor per år. Anförda uppgifter jämte den närmare motivering som i det följande lämnas rörande de särskilda anslagsposterna torde likaledes ådagalägga att vad som nu planeras och äskas får anses lågt i förhållande till statens järnvägars nuvarande omslutning, tillstånd och behov.

Till byggnader och anläggningar ha för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisats samt för budgetåret 1951/52 äskats följande belopp:

Budgetår	Kronor
1949/50	41 535 000[1]
1950/51	55 200 000
1951/52 (verkets förslag)	57 900 000

[1] Härav belöpa 4 000 000 kronor å anslaget till Verkstadsmaskiner m. m., vilket fr. o. m. budgetåret 1950/51 motsvaras av det såsom särskild huvudrubrik upptagna anslaget till Inventarier m. m.

Under budgetåret 1949/50 uppgick medelsförbrukningen under denna huvudgrupp till i runt tal 48,0 miljoner kronor, varav 8,9 miljoner kronor för elektrifieringsarbeten. Vid budgetårets utgång förelåg en samlad reservation av ca 24,1 miljoner kronor, varav ca 6,8 miljoner kronor belöpte på anslagen till banelektrifiering.

Järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsens i skrivelse den 23 september 1950 framlagda äskanden för nästa budgetår avse i fråga om byggnader och anläggningar följande anslagsändamål:

Bangårdar	3 600 000
Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar	12 000 000
Ombyggnad av smalspåriga järnvägar	2 000 000
Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden	11 000 000
Broar m. m.	1 000 000
Husbyggnader	1 000 000
Signalsäkerhetsanläggningar	5 000 000
Vägskyddsanläggningar	1 900 000
Telefonanläggningar m. m.	3 900 000
Elektriska belysningsanläggningar	700 000
Anläggningar för elektrisk tågdrift	3 200 000
Elektrifiering	10 000 000
Lokstations- och driftverkstadsanläggningar	2 000 000
Anläggningar vid huvudverkstäder	300 000
Anläggningar vid förrådsavdelningen	200 000
Färjelägen	100 000
Summa kronor	57 900 000

Av styrelsens petita och i samband därmed lämnade uppgifter inhämtas följande beträffande de särskilda anslagsändamålen.

B a n g å r d a r.

Till bangårdsarbeten ha för budgetåret 1950/51 anvisats 5 000 000 kronor. Den 30 juni 1950 fanns en behållning av ca 0,9 miljon kronor å anslaget till Bangårdar.

I sina petita för nästa budgetår har styrelsen äskat 3 600 000 kronor till bangårdsarbeten. För fullföljande av det arbetsprogram, som av statsmakterna godkänts (se 1950 års statsverksproposition, bil. 26, pt 16), kvarstår ett medelsbehov av 2 550 000 kronor. Styrelsen har räknat med att nya bangårdsarbeten för 4 500 000 kronor skola påbörjas nästa budgetår. Styrelsens byggnadsprogram förutsätter emellertid, att en väsentligt höjd byggnadskvot för bangårdsföretag vore att vänta. Sedan styrelsen under hand erhållit besked, att detta icke synes bli möjligt, har styrelsen med 1 500 000 kronor reducerat byggnadsprogrammet för bangårdsföretag, vilket därefter får följande utseende för nästa budgetår.

Fortsatt utvidgning av rangerbangården i Halmstad	350 000
Fortsatt ombyggnad av bangården i Värnamo	350 000
Förlängning av mötesspår och anordnande av tredje tågväg samt anläggning av nya mötesplatser	1 500 000
Ombyggnad av bangården i Hälsingborg (statens järnvägars andel av totalkostnaden är 12 000 000 kronor)	500 000
Ombyggnad av bangården vid Uddevalla hamn (kostnad för den första utbyggnadsetappen 700 000 kronor)	300 000
Summa kronor	3 000 000.

Beträffande motiveringen för de särskilda företagen hänvisas till handlingarna.

Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar.

Till fortsatt anläggning av dubbelspår ha för budgetåren 1937/38—1950/51 anvisats sammanlagt 97 050 000 kronor, varav för innevarande budgetår 12 000 000 kronor. Den 30 juni 1950 fanns icke någon behållning å anslaget.

Järnvägsstyrelsen erinrar, att dubbelspårsarbetena till följd av bristen på räler tidigare under flera år huvudsakligen omfattat terrassering för det nya spåret. Under budgetåret 1949/50 ha sträckorna Mölnbo—Björnlunda, Älgarås—Töreboda och Tranås—Boxholm med en sammanlagd banlängd av 49 km öppnats för dubbelspårstrafik. Under budgetåret 1950/51 beräknas sträckorna Björnlunda—Stjärnhov, Tidan—Skövde och Boxholm—Mjölby eller sammanlagt 48 km kunna upplåtas för dubbelspårstrafik. Denna kommer därefter att omfatta 294 km av den 456 km långa linjen Stockholm—Göteborg och 295 km av linjen Katrineholm—Malmö om 484 km.

Vid utgången av innevarande budgetår beräknas längden av de färdigterrasserade men icke rälslagda sträckorna ha nedgått till ca 35 km. Om rälstillgången i fortsättningen antages möjliggöra, att dubbelspårssträckor färdigställas i ungefär samma utsträckning som varit respektive beräknas bli möjligt under budgetåren 1949/50 och 1950/51, är det angeläget att dubbelspårsarbetena få bedrivas i oförminskad omfattning. Då det för innevarande budgetår anvisade anslagsbeloppet beräknas vara helt förbrukat vid budgetårets utgång, erfordras för nästa budgetår ett lika stort anslag eller 12 000 000 kronor. Med ett anslag per år av denna storlek beräknas vid nuvarande penningvärde linjerna Stockholm—Göteborg och Katrineholm—Malmö bli helt färdigställda för dubbelspårsdrift omkring år 1960.

För nästa budgetår äskar styrelsen 12 000 000 kronor.

Ombyggnad av smalspåriga järnvägar.

I sina petita har järnvägsstyrelsen hemställt, att 2 000 000 kronor anvisas för ombyggnad av smalspåriga järnvägar under nästa budgetår.

Genom beslut den 24 september 1943 bemyndigade Kungl. Maj:t dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet att tillkalla sakkunniga

för att inom departementet biträda med utredning rörande ombyggnad av smalspåriga järnvägar m. m. De sakkunniga, vilka antagit namnet 1943 års järnvägskommitté, ha sedermera avgivit fyra betänkanden rörande Sveriges smalspåriga järnvägar, nämligen Del I: Allmänna synpunkter, Del II: Blekingenätets järnvägar, Del III: Smalspåriga järnvägar i Östra Småland och Östergötland samt Del IV: De smalspåriga västgötabanorna. Beträffande de smalspåriga roslagsbanorna pågår utredningsarbetet.

Förstnämnda båda betänkanden anmäldes för riksdagen genom propositionen 1946: 235. Med bifall till propositionen beslöt riksdagen, att linjerna Karlskrona—Kristianstad, Karlshamn—Vislanda och Bredåkra—Växjö skulle ombyggas till normalspår. Samtidigt uppförde riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition 1946: 211, å allmän beredskapsstat ett anslag av 8 miljoner kronor till ombyggnad av ifrågavarande järnvägar. Detta anslag skulle, enligt de för beredskapsstaten gällande förutsättningarna, få tagas i anspråk, därest arbetsmarknadsläget så påfordrade.

Å den allmänna beredskapsstaten för budgetåret 1950/51 har jämväl för nämnda linjer upptagits ett anslag av 8 miljoner kronor (prop. 1950: 126).

Kommitténs senast avgivna betänkanden ha varit eller äro alltjämt föremål för remissbehandling.

I skrivelse den 26 maj 1950, nr 319, har riksdagen anmält, att riksdagen i anledning av riksdagens år 1949 församlade revisorers berättelse beslutat i överensstämmelse med vad statsutskottet i sitt utlåtande i ärendet föreslagit. Utskottet hade förordat, att 1946 års principbeslut rörande ombyggnad av blekingenätets järnvägar gjordes till föremål för omprövning. Därvid borde övervägas, huruvida icke tidpunkten kunde anses vara inne att upptaga ombyggnadsarbetena på statens järnvägars ordinarie investeringsprogram.

Genom beslut den 22 juni 1950 har Kungl. Maj:t anbefallt 1943 års järnvägskommitté att — utan avbidan på färdigställandet av kommitténs blivande betänkande i vad avser roslagsbanorna — upprätta en preliminär plan för ombyggnad av staten tillhöriga smalspåriga järnvägar.

I skrivelse den 18 november 1950 har *1943 års järnvägskommitté* i anledning av Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1950 framlagt en preliminär plan för ombyggnad av smalspåriga järnvägar m. m. De över kommitténs tidigare betänkanden avgivna yttrandena ha varit överlämnade till kommittén för kännedom.

Kommittén har ansett breddningen av Blekingenätet böra uppföras å statens järnvägars ordinarie investeringsprogram med turordning i princip före övriga företag. Kommittén har dock framhållit, att med hänsyn till att stora förberedelsearbeten erfordras hinder icke synes behöva möta att under förberedelsetiden genomföra annat angeläget ombyggnadsarbete av mindre omfattning utan att därigenom eftersätta och fördröja ombyggnaden av Blekingenätet. Därjämte har kommittén ansett, att även linjen Harmånger—Bergsjö bör upptagas med förmånsrätt.

Kommittén har meddelat, att enligt hittills verkställda undersökningar endast två ombyggnadsföretag, nämligen linjerna Mariestad—Moholm och Forshem—Lidköping—Håkantorp (med sidolinjen Källby—Kinnekleva) kunna betecknas som fullt räntabla ur företagsekonomisk synpunkt. Kommittén har på anförda skäl hemställt, att frågan om utförande av det senare ombyggnadsföretaget underställes 1951 års riksdag.

Beträffande de ombyggnadsföretag, vilka kommittén behandlat i delarna III och IV och vilka i dagens läge äro att hänföra till icke räntabla ombyggnadsarbeten, har kommittén, efter att ha framhållit de vanskligheter, som äro förenade med en angelägenhetsgradering, uttalat, att kommittén anser sig behöva ytterligare rådrum för att kunna belysa de faktorer, som äga betydelse för inplaceringen. Efter slutförande av dessa undersökningar ämnar kommittén söka efter angelägenhet gradera nämnda ombyggnadsföretag.

Beträffande den närmare motiveringen för kommitténs förslag hänvisas till handlingarna.

Järnvägsstyrelsen har i yttrande den 6 december 1950 understrukit, att styrelsens ställningstagande i frågor angående ombyggnad av smalspåriga järnvägar liksom i varje annan dylik fråga, på vilken såväl allmänpolitiska som företagsekonomiska synpunkter kunna anläggas, i första rummet dikteras av det som företagsmässigt är mest välmotiverat.

Med utgångspunkt härifrån finner styrelsen, att ur företagsekonomiska synpunkter räntabla arbeten böra undantagslöst komma i första rummet. Styrelsen tillstyrker, att linjen Forshem—Lidköping—Håkantorp med Källby—Kinnekleva ombygges till normalspår, och föreslår, att det i petita äskade anslaget användes för att påbörja dessa arbeten.

Styrelsen framhåller härefter, att järnvägskommittén ansett, att Blekingenätets järnvägar av olika skäl böra placeras i allra första linjen och alltså utanför den allmänna turordningen. Styrelsen kan emellertid ej se, att ombyggnaden skulle kunna realiseras, förrän den nuvarande begränsningen av statens järnvägars investeringar hävts eller i vart fall företaget erhållit ökat utrymme på investeringsområdet.

Styrelsen har ej ansett sig behöva närmare ingå på de övriga ombyggnadsförslag, som upptagits i den preliminära planen.

Enligt järnvägsstyrelsens tidigare uttalade mening bör ombyggnaden av linjen Harmånger—Bergsjö betraktas som beredskapsarbete.

Länsstyrelsen i Blekinge län har i skrivelse den 10 augusti 1950, varöver järnvägsstyrelsen utlåtit sig den 6 december 1950, hemställt om åtgärder för ombyggnad av blekingenätets järnvägar.

Härjämte har en av *Götene* municipalsamhälle utsedd kommitté den 13 december 1950 inkommit med en skrivelse.

Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden.

För rälsutbyten i längre följd, inläggning av underläggsplattor m. m. ha för budgetåret 1949/50 anvisats 2 000 000 kronor och för budgetåret 1950/51 8 000 000 kronor. Den 30 juni 1950 kvarstodo reservationer om 1 100 000 kronor å tidigare anvisade anslag.

Även under innevarande budgetår blir det, enligt järnvägsstyrelsen, nödvändigt att i huvudsak begränsa spårförstärkningsarbetena till vad som med hänsyn till den i spår liggande materielens beskaffenhet måste anses oundgängligen nödvändigt. En avsevärd utökning av hithörande arbetens omfattning i syfte att bättre än hittills kunna förstärka spåröverbyggnaden i anslutning till de genom ökade tåghastigheter stegrade kraven på densamma, framstår därför som ett angeläget behov. Möjligheterna att erhålla räler och annan spårmateriel ha numera väsentligt förbättrats. Då en viss begränsning av kapitalinvesteringen alltjämt torde vara nödvändig, äskar styrelsen för nästa budgetår ej större medelsanvisning än 11 000 000 kronor.

Broar m. m.

Till brobyggnadsarbeten ha för budgetåret 1950/51 anvisats 1 000 000 kronor. Den 30 juni 1950 förefintlig behållning var ca 3 000 000 kronor.

Ehuru vissa större arbeten äro att förutse bl. a. nya broar över Vindelälven på linjen Vännäs—Boden och över Indalsälven på linjen Bräcke—Långsele, räknar styrelsen på grund av viss förskjutning i arbetsprogrammet med en anslagsbehållning om 2 000 000 kronor vid innevarande budgetårs utgång. På grund härav anser styrelsen endast 1 000 000 kronor böra anvisas för budgetåret 1951/52. Häri ingår den för nämnda budgetår beräknade andelen av det avtalsenliga bidraget till Stockholms stad för anläggning av nya järnvägsbroar mellan Tegelbacken och Södermalm i Stockholm.

Husbyggnader.

Till husbyggnader ha för budgetåret 1950/51 anvisats 7 000 000 kronor. Vid utgången av budgetåret 1949/50 uppgingo reservationerna å anslaget till ca 4 600 000 kronor.

I sina petita för nästa budgetår har styrelsen äskat 1 000 000 kronor till husbyggnader. För fullföljande av det byggnadsprogram, som av statsmakterna godkänts (se 1950 års statsverksproposition, bil. 26, pt 16), kvarstår ett medelsbehov av 5 325 000 kronor för nästa budgetår. Detta belopp bör emellertid på grund av prisstegringar höjas med 650 000 kronor. Styrelsen har räknat med att nya husbyggnadsföretag om 5 700 000 kronor skola påbörjas nästa budgetår. Styrelsens byggnadsprogram för nästa budgetår har följande utseende:

Nytt stationshus i Degerfors	200 000
Ny hotellbyggnad i Göteborg (totalkostnad 10 000 000 kronor)	1 000 000
Ombyggnad av stationshusen i Alingsås, Moholm, Hässleholm och Östersunds central	650 000
Nya bostadshus	1 075 000
Förbättring av SJ:s bostadsbestånd	1 075 000
Nytt ilgodsmagasin vid Stockholm C (totalkostnad 10 500 000 kronor, varav 8 300 000 kronor anvisats)	1 200 000
Nytt stationshus i Sundbyberg	500 000
Summa kronor	5 700 000

Beträffande motiveringen för nu anmälda företag hänvisas till handlingarna.

Signalsäkerhetsanläggningar.

Till signalsäkerhetsanläggningar ha för budgetåret 1950/51 anvisats 4 100 000 kronor. Den 30 juni 1950 voro för detta ändamål avsedda medel helt förbrukade. Någon behållning väntas icke föreligga å anslaget den 30 juni 1951.

Medelsförbrukningen under budgetåret 1951/52 beräknas till 5 000 000 kronor, varav 3 600 000 kronor avse arbeten, som redan igångsatts eller äro avsedda att igångsättas före utgången av innevarande budgetår. Återstoden, 1 400 000 kronor, faller på arbeten, som avses skola igångsättas budgetåret 1951/52. Dessa arbeten fördela sig på följande poster:

	Total kostnad kronor	Härav under budgetåret 1951/52 kronor
Större elektriska ställverk	2 050 000	450 000
Medelstora och mindre elektriska ställverk	700 000	350 000
Övriga järnvägssignalanläggningar	1 050 000	600 000
Summa	3 800 000	1 400 000

Beträffande motiveringen för nu anmälda arbeten hänvisas till vad styrelsen anfört i samband med det 5-årsprogram, som anmälts i 1950 års statsverksproposition (bil. 26, pt 16).

Styrelsen meddelar, att detta program har blivit något förskjutet. Under budgetåret 1951/52 böra enligt det modifierade programmet 6 större samt 3 medelstora och mindre elektriska ställverksanläggningar påbörjas. För nästa budgetår äskar styrelsen 5 000 000 kronor för detta ändamål.

Vägskyddsanläggningar.

Till vägskyddsanläggningar ha för budgetåret 1950/51 anvisats 1 500 000 kronor. En behållning av 100 000 kronor väntas föreligga å anslaget den 30 juni 1951.

Medelsförbrukningen under budgetåret 1951/52 beräknas till 2 000 000 kronor, varav 1 200 000 kronor avse arbeten, som igångsatts före utgången av innevarande budgetår. Återstoden, 800 000 kronor, faller på arbeten, som avses skola igångsättas budgetåret 1951/52. Dessa arbeten fördela sig på följande sätt:

	Total kostnad kronor	Härav under budgetåret 1951/52 kronor
Utbyggnadsarbeten	1 100 000	500 000
Rationaliseringsarbeten	700 000	300 000
Summa	1 800 000	800 000

Beträffande motiveringen för ifrågavarande anläggningar hänvisas till 1950 års statsverksproposition (bil. 26, pt 16).

Styrelsen framhåller, att betydligt större investeringsutgifter förutses för nästa än för innevarande budgetår. Detta sammanhänger med de på senare tid starkt stegrade anspråken på vägskyddsanläggningar, vilket i sin tur torde bero på motorfordonstrafikens ökning. Allt flera vägar få därigenom sådan karaktär, att korsningarna mellan dem och järnväg måste utrustas med skyddsanordningar. Järnvägsstyrelsens investeringsverksamhet på detta område bestämmes alltså till stor del av förhållanden, som ligga utanför styrelsens avgörande.

Järnvägsstyrelsen hemställer, att 1 900 000 kronor anvisas till vägskyddsanläggningar för nästa budgetår.

Telefonanläggningar m. m.

Till telefonanläggningar m. m. ha för budgetåret 1950/51 anvisats 5 200 000 kronor. Då en behållning av 1 885 000 kronor fanns å anslaget den 30 juni 1950, stå sammanlagt 7 085 000 kronor till förfogande för innevarande budgetår. Av detta belopp beräknas 2 085 000 kronor kvarstå den 30 juni 1951.

Under budgetåret 1951/52 beräknar styrelsen medelsförbrukningen till 6 000 000 kronor, varav 4 530 000 kronor avse redan igångsatta arbeten eller sådana, som äro avsedda att igångsättas före utgången av innevarande budgetår samt återstoden, 1 470 000 kronor, beräknas för följande planerade nya arbeten.

	Total kostnad	Beräknad medelsförbrukning 1951/52
Statens järnvägars andel i telefonkabel Porjus—Maitum	500 000	500 000
Övriga kabelarbeten	186 000	186 000
Blankledningsarbeten	214 000	184 000
Smärre linjearbeten	80 000	80 000
Telefonlokaler	225 000	100 000
Större automatväxlar	365 000	135 000
Mindre automatväxlar	395 000	20 000
Automatisering av etappförbindelser	315 000	95 000
Diverse stationsutrustningar	150 000	90 000
Brandalarmanläggningar m. m.	80 000	80 000
Högtalaranläggningar	160 000	—
Impulsuranläggningar	100 000	—
Radioanläggningar	100 000	—
Anläggningar för tågankomstsignalering	200 000	—
Summa kronor	3 070 000	1 470 000

Beträffande motiveringen för de nya arbetena hänvisas till handlingarna.

Styrelsen framhåller, att med hänsyn till leveranstider m. m. beräknas på budgetåret 1951/52 belöpa endast 1 470 000 kronor. Dessa arbeten äro alla sådana, att de icke beräknas föregripa omdaningar av telefonväsendet vid en eventuell framtida omgestaltning av statens järnvägars distriktsorganisation.

För budgetåret 1951/52 äskas ett anslag av 3 900 000 kronor.

Elektriska belysningsanläggningar.

För detta ändamål har budgetåret 1950/51 anvisats ett anslag av 550 000 kronor. Den 30 juni 1950 fanns icke någon behållning å anslaget. Vid ingången av budgetåret 1951/52 beräknas ej heller någon behållning kvarstå å detta anslag.

Medelsförbrukningen budgetåret 1951/52 för pågående arbeten beräknas till 350 000 kronor.

Under budgetåret 1951/52 böra nya arbeten för en sammanlagd kostnad av 600 000 kronor igångsättas, varav dock blott 350 000 kronor beräknas falla på ifrågavarande budgetår. Det totala medelsbehovet under budgetåret skulle alltså bli 700 000 kronor.

Investeringsbehovet på detta område är av storleksordningen 10 miljoner kronor. Med hänsyn till den knappa tillgången på materiel och arbetskraft anser styrelsen emellertid att investeringarna böra begränsas till nyssnämnda belopp.

Styrelsen hemställer, att 700 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Anläggningar för elektrisk tågdrift.

Behållningen å anslaget uppgick den 30 juni 1950 till 4 360 000 kronor. Sedan 7 500 000 kronor anvisats för budgetåret 1950/51, finnas samma budgetår tillhopa 11 860 000 kronor disponibla. Vid utgången av detta budgetår beräknas en behållning föreligga av 3 860 000 kronor.

Under budgetåret 1951/52 beräknas medelsförbrukningen komma att uppgå till 7 000 000 kronor, varav 4 950 000 kronor hänföra sig till tidigare påbörjade eller beslutade arbeten och 2 050 000 kronor till i följande sammanställning upptagna nya arbeten.

	Total kostnad	Beräknad medelsförbrukning 1951/52
Modernisering av omformarstationer	2 465 000	210 000
Transportabla omformare	2 800 000	470 000
Zongränsbrytare	100 000	25 000
Fjärrkontrollanläggningar	600 000	100 000
Diverse anläggningar för kraftförsörjning	225 000	100 000
Fasta tågvärmeanläggningar	235 000	205 000
Förstärkning av hjälpkraftledningar	315 000	240 000
Diverse kontaktledningar	880 000	620 000
Förrådslokaler m. m.	95 000	80 000
Summa kronor	7 715 000	2 050 000

Beträffande motiveringen för de i sammanställningen upptagna arbetena hänvisas till handlingarna.

Styrelsen äskar ett anslag av 3 200 000 kronor för nästa budgetår.

Fortsatt elektrifiering av statsbanenätet.

Till fortsatt elektrifiering av statsbanenätet har för budgetåret 1948/49 anvisats ett anslag av 3 000 000 kronor. Genom beslut den 16 december 1949 har Kungl. Maj:t bemyndigat järnvägsstyrelsen att av anslaget taga i anspråk 650 000 kronor för banförbättringsarbeten å linjerna Gävle—Söderhamn—Kilafors och Alvesta—Karlskrona med Emmaboda—Kalmar.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1950: 103 har riksdagen (skr. nr 275) bemyndigat Kungl. Maj:t att besluta om elektrifiering av nämnda linjer.

Kungl. Maj:t har den 9 juni 1950 meddelat beslut om elektrifiering av linjerna Gävle—Söderhamn—Kilafors och Alvesta—Karlskrona med Emmaboda—Kalmar samt förordnat om överförande av reservationer om sammanlagt 2,9 miljoner kronor å äldre elektrifieringsanslag till anslaget till Fortsatt elektrifiering av statsbanenätet.

Vid ingången av budgetåret 1950/51 fanns å anslaget en behållning av 5,25 miljoner kronor.

Kostnaderna för ifrågavarande elektrifieringsarbeten beräknas för de båda linjerna till 14 955 000, respektive 22 240 000 kronor eller tillsammans 37 195 000 kronor. Härtill komma kostnaderna för elektrolok och motorvagnar med 4 925 000 respektive 10 985 000 kronor eller sammanlagt 15 910 000 kronor.

Järnvägsstyrelsens arbetsplan för fortsatta elektrifieringsarbeten är utarbetad på grundval av att årsanslaget till banelektrifiering begränsas till 10 miljoner kronor. Enligt denna arbetsplan bli de vid utgången av budgetåret 1950/51 återstående kostnaderna för elektrifiering av ifrågavarande linjer (37 195 000 — 650 000 — 5 250 000) 31 295 000 kronor. Om 10 miljoner kronor investeras under vart och ett av budgetåren 1951/52—1953/54 återstå 1 295 000 kronor av kostnaderna att täckas under budgetåret 1954/55. Detta innebär, att båda linjerna äro helt elektrifierade i mitten av år 1954.

De beslutade elektrifieringsarbetena skulle enligt detta program komma att bedrivas i mycket långsam takt, med i genomsnitt cirka 75 km bana per år. Ur de synpunkter, som statsbaneföretaget har att anlägga, är det i hög grad önskvärt att arbetet bedrives i betydligt snabbare takt, och att varje framdeles uppkommande möjlighet att höja arbetsintensiteten tillvaratages.

För budgetåret 1951/52 äskas sålunda 10 000 000 kronor.

Lokstations- och driftverkstadsanläggningar.

Till anläggningar för lokstationer och driftverkstäder ha för budgetåret 1950/51 anvisats 2 500 000 kronor. Den 30 juni 1950 fanns å anslaget en behållning av 510 000 kronor. Genom viss förskjutning av arbetenas färdigställande beräknas en behållning av 1 700 000 kronor föreligga vid utgången av budgetåret 1950/51.

För fullföljande av tidigare anmälda arbeten kvarstår ett medelsbehov av 1 000 000 kronor. Härtill komma 2 700 000 kronor för följande företag:

Ny lokstation vid Västerås	1 000 000
(Totalkostnad 3 500 000 kronor)	
Motorvagnsstall vid Landskrona	450 000
Tillbyggnad av lokstall vid	
Jönköping	200 000
Sundsvall	225 000
Storlien	175 000
Kalmar södra	200 000
Vagnreparationshallar i	
Ånge	250 000
Vännäs	200 000
Summa kronor	2 700 000

Beträffande motiveringen för dessa företag hänvisas till handlingarna.

För nästa budgetår äskar styrelsen (1 000 000 + 2 700 000 — 1 700 000) 2 000 000 kronor.

Anläggningar vid huvudverkstäder.

Till anläggningar vid huvudverkstäder ha för budgetåret 1950/51 anvisats 475 000 kronor. Den 30 juni 1950 fanns en behållning å anslaget av 945 000 kronor. Vid utgången av budgetåret 1950/51 väntas föreligga en behållning av 700 000 kronor.

Under budgetåret 1951/52 anser styrelsen angeläget att igångsätta följande tidigare icke anmälda arbeten:

	Totalkostnad
Örebro, uppförande av ny virkestork och maskinhyvleri vid vagnverkstaden	185 000
Örebro, nytt avloppssystem för huvudverkstaden	175 000
Malmö, omläggning av värmeledningssystemet vid huvudverkstaden	500 000
Gävle, tillbyggnad av hjulverkstaden vid huvudverkstaden	230 000
Summa kronor	1 090 000

Beträffande motiveringen för dessa företag hänvisas till handlingarna.

För dessa nya arbeten och fullföljandet av nu pågående eller planerade arbeten erfordras under budgetåret 1951/52 1 000 000 kronor. Med en beräknad behållning av ca 700 000 kronor vid innevarande budgetårs utgång skulle för dessa arbeten under budgetåret 1951/52 en ytterligare medelsanvisning å 300 000 kronor vara erforderlig.

Styrelsen äskar ett anslag med detta belopp för nästa budgetår.

Anläggningar vid förrådsavdelningen.

Järnvägsstyrelsen erinrar, att styrelsen i skrivelse den 29 december 1947 angående inrättandet av ett nytt provisoriskt distrikt vid statens järnvägar i samband med införlivandet av Trafikförvaltningens Göteborg—Dalarne—Gävle järnvägar föreslagit, att trafikförvaltningens till Åmål förlagda huvudförråd tills vidare provisoriskt skulle bibehållas såsom en förrådsavdelning och härvid betjäna där belägna huvudverkstad och större delen av trafikförvaltningens järnvägar. Denna förrådsavdelning skulle även betjäna dels vissa i framtiden förstatligade banor, nämligen Nora Bergslags järnväg och det s. k. Roslagsbanenätet, och dels f. d. Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar och linjen Stockholm—Krylbo. Med hänsyn härtill ansågs redan då, att Åmål ur distributionssynpunkt vore olämpligt beläget, vartill även kom, att förrådslokalerna voro fördelade på ett flertal ställen och i spridda förrådsbodar, som i många fall voro mycket bristfälliga. Förrådsarbetet blev härigenom mycket betungande och kostsamt.

Järnvägsstyrelsen anser, att den tidigare planerade förläggningen av huvudförrådet till annan ort än Åmål bör genomföras snarast. Såsom lämpligaste förläggning av huvudförrådet har valts Gävle.

Den planerade utbyggnaden, som beräknas kosta 500 000 kronor — varav på budgetåret 1951/52 torde belöpa 200 000 kronor — kan till storleksordningen närmast jämföras med nuvarande huvudförråd i Göteborg och Malmö samt anses tillräcklig för en avsevärd tid.

För budgetåret 1951/52 äskas ett anslag av 200 000 kronor.

Färjelägen.

Till anordnande av färjelägen ha för budgetåret 1950/51 anvisats 375 000 kronor. Ett medelsbehov av 100 000 kronor kvarstår för den alltjämt behövliga ombyggnaden av östra tågfärjeläget i Malmö. Detta belopp äskas för budgetåret 1951/52.

Yttranden.

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller i yttrande den 17 oktober 1950, att i det närmaste full sysselsättning kan väntas råda för byggnadsgrovarbetare i stockholms- och göteborgsområdena, varför ett igångsättande av nya arbeten på dessa platser torde komma att innebära en motsvarande minskning av annan byggnadsverksamhet. Beträffande Hälsingborg och närliggande område ha större delen av året liknande förhållanden varit rådande, och det finnes anledning antaga att förhållandet blir likartat något år framåt. I denna trakt kunna dock eventuellt vissa arbetskraftreserver disponeras under vintern. Beträffande ombyggnaden av smalspåriga järnvägar har arbetsmarknadsstyrelsen i yttrande den 7 oktober 1949 tillstyrkt, att statens järnvägar bemyndigas bedriva ombyggnadsarbeten av blekingenätets järnvägar i ökad omfattning. I övrigt finner arbetsmarknadsstyrelsen för närvarande icke anledning göra något uttalande om de särskilda byggnadsföretagen.

I fråga om den del av järnvägsstyrelsens investeringar, som utgöres av banarbeten, såsom utvidgningar av bangårdar, linjeomläggningar, dubbelspårsarbeten och förberedelser till elektrifieringar, synas liknande synpunkter kunna läggas, som arbetsmarknadsstyrelsen anfört i yttrande den 30 september 1950 över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag till anslagsäskanden i fråga om vägunderhåll och vägbyggnader. Viss för dylika arbeten erforderlig arbetskraft torde bli tillgänglig genom att arbetare, vilka sommartid sysselsättas med underhållsarbeten och normalt permitteras under vintern, i stället överföras till nyanläggningar, som kunna bedrivas under denna årstid. Vissa lokala arbetskraftreserver torde vidare åtminstone säsongmässigt kunna bli disponibla för dylika arbeten. Möjligheten av en utökad investeringsverksamhet för ifrågavarande slag av företag synes — såvida arbetskraft icke skall överföras från andra områden — bero av i vad mån en ytterligare säsongutjämning kan äga rum samt övriga lämpliga rationaliseringsåtgärder genomföras.

I fråga om husbyggnadsverksamheten torde någon nämnvärd ökning härav, med hänsyn till arbetskraftsläget, icke kunna komma till stånd under år 1951 utan motsvarande minskning av byggnadsverksamheten på andra områden.

Huruvida och i vad mån järnvägsstyrelsens önskemål i fråga om ökad byggnadsverksamhet under 1951 inom ramen för byggnadstillståndsregleringen kunna tillgodoses, blir föremål för överväganden i samband med uppgörandet av investeringsbudget för år 1951.

Statens handels- och industrikommission meddelar i yttrande den 17 oktober 1950, att såvitt för närvarande kan bedömas hinder icke torde möta att inom landet erhålla täckning för de önskade kvantiteterna armeringsjärn och valsat järn för maskiner och redskap. I fråga om profiljärn, vari ingår även plåt, kunna möjligen vissa svårigheter uppstå beroende på vilka dimensioner, som ingå.

I fråga om räls har enligt från Domnarvets Järnverk inhämtade upplysningar för statens järnvägar under år 1951 beräknats leveranser av tillhopa 22 000 ton. Därvidlag måste dock reservation göras för det behov av räls, som kan komma att anmälas av enskilda järnvägar. I bästa fall skulle från järnverket en leverans av upp till 23 000—24 000 ton kunna påräknas för statens järnvägars del. Därest överskjutande 7 000—8 000 ton skulle anskaffas, måste detta helt ske genom import.

De önskade kvantiteterna stålgjutgods, gjutjärn samt gjut- och smidesjärnrör torde kunna erhållas i beräknad omfattning.

Rent allmänt anser sig kommissionen böra bedöma situationen på metallmarknaden så, att investeringar som kräva stora kvantiteter metaller, särskilt koppar, i nuvarande läge böra inskränkas till det absolut nödvändiga.

Såvitt kommissionen vid avgivande av sitt utlåtande kunde bedöma, torde hinder icke möta mot av styrelsen önskad import.

Departementschefen.

Investeringsverksamheten vid statens järnvägar har sedan förkrigstiden undergått en avsevärd stegring. Såsom järnvägsstyrelsen framhållit överstiger den för innevarande budgetår av styrelsen planerade investeringsverksamheten med i runt tal 90 % investeringsverksamheten närmast före kriget. Under samma tid har statens järnvägars linjenät ökat med 85 % genom införlivning av enskilda järnvägar. Samtidigt har trafikökningen utgjort 178 % vad angår antalet resor och 145 % såvitt gäller antalet ton gods (utom lapplandsmalm).

För budgetåret 1949/50 ha investeringsutgifterna för statens järnvägar genom beslut av Kungl. Maj:t maximerats till 140 miljoner kronor. De faktiska utgifterna nämnda budgetår stannade emellertid 10—15 miljoner kronor lägre. För innevarande budgetår har ramen för statens järnvägars investeringsverksamhet höjts till 150 miljoner kronor och styrelsen räknar med att uppnå denna medelsförbrukning.

För nästa budgetår har järnvägsstyrelsen äskat anslag med sammanlagt 154,6 miljoner kronor och därvid räknat med att investeringsutgifterna under statens järnvägars fond totalt skola stiga till 187,8 miljoner kronor. Till belysning av reinvesteringsbehovet har styrelsen erinrat, att en avskrivning, grundad på återanskaffningspriser för olika anläggningstillgångar, för närvarande skulle uppgå till ca 115 miljoner kronor. Styrelsen har vidare framhållit, att styrelsen i sin 10-årsplan räknat med ett totalt re- och nyinvesteringsbehov av i genomsnitt 230 miljoner kronor för budgetår.

Med hänsyn till nödvändigheten att i nuvarande läge begränsa den statliga investeringsverksamheten har jag ansett mig böra förorda, att investeringsutgifterna för statens järnvägar nästa budgetår bestämmas till högst 155 miljoner kronor, räknat efter prisläget hösten 1950. Detta belopp är 5 miljoner kronor högre än det maximibelopp, som fastställts för investeringsverksamheten innevarande budgetår. Jag förutser, att ökningen i huvudsak kommer att falla på utgifter för försvarsberedskap och rullande materiel. Då byggnadskvoten för statens järnvägar ej synes kunna höjas under 1951, torde byggnads- och anläggningsverksamhetens omfattning bli i stort sett oförändrad under nästa budgetår.

Med utgångspunkt från att maximiramen skall utgöra 155 miljoner kronor för nästa budgetår, har järnvägsstyrelsen sökt vidtaga härav föranledd nedskärning i medelsförbrukning och anslagsanvisning i förhållande till styrelsens beräkningar i petita. Från styrelsens sida har därvid framhållits de mycket betydande svårigheter, som äro förenade med att på detta tidiga stadium företaga en sådan nedskärning av medelsförbrukningen på varje särskild post. Styrelsen har därför beräknat sitt investeringsprogram med en marginal av ca 20 miljoner kronor. Om investeringsutgifterna begränsas till högst 155 miljoner kronor, kommer styrelsen framdeles att företaga erforderlig reduktion av investeringsprogrammet. Anslagen för nästa budgetår ha i enlighet härmed föreslagits bestämda efter en högsta total medelsförbrukning av ca 175 miljoner kronor. Med denna anslagsberäkning komma vissa

medel att stå till förfogande för att täcka under nästa budgetår uppkommande pris- och lönestegringar. Jag har ansett mig böra biträda styrelsens förslag men förutsätter därvid, att nämnda maximiram om 155 miljoner kronor ej kommer att överskridas utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Beträffande gruppen byggnader och anläggningar får jag anföra följande.

Av de sammanlagda investeringsutgifterna under statens järnvägars fond budgetåret 1949/50 belöpte ca 48 miljoner kronor på gruppen byggnader och anläggningar. För innevarande budgetår räknar järnvägsstyrelsen med att belastningen å anslagen inom denna grupp skall stiga till sammanlagt ca 60 miljoner kronor. För budgetåret 1951/52 har styrelsen i sina petita räknat med en ytterligare stegring av medelsförbrukningen för dessa ändamål och styrelsen har för nästa budgetår äskat anslag till byggnader och anläggningar med ca 58 miljoner kronor.

I enlighet med vad jag nyss anfört torde någon nämnvärd ökning av investeringarna under gruppen byggnader och anläggningar ej bli möjlig nästa budgetår. Anslagen under denna grupp torde böra anvisas med sammanlagt 52,1 miljoner kronor för nästa budgetår, vilket i förhållande till styrelsens förslag innebär en minskning med ca 6 miljoner kronor.

Beträffande till en början anslaget till bangårdar tillstyrker jag att 2,1 miljoner kronor anvisas för bangårdsarbeten under nästa budgetår. Härigenom kommer utvidgningen av rangerbangården i Halmstad att kunna fortgå samt fortsatt ombyggnad av bangården i Värnamo att äga rum. Vidare får järnvägsstyrelsen möjlighet att, sedan vissa överläggningar med Hälsingborgs stad slutförts, igångsätta arbeten, ingående i den första etappen av bangårdsombyggnaden i Hälsingborg. Det i denna fråga mellan järnvägsstyrelsen och staden upprättade avtalet har under 1950 godkänts av statsmakterna. Om och i vad mån den första etappen av bangårdsombyggnaden i Uddevalla hamn kan påbörjas nästa budgetår, blir beroende på investeringsutrymmet. Den av mig förordade anslagsanvisningen medför slutligen att medel kunna ställas till förfogande för arbeten med förlängning av mötesspår, anordnande av tredje tågväg och anläggning av nya mötesplatser.

För dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar samt arbeten med fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden böra, enligt statens handels- och industrikommission, 22 000 ton räls kunna levereras från järnverk inom landet under 1951, vilken kvantitet under vissa förhållanden kan ökas till 23 000—24 000 ton för statens järnvägars del. Härav beräknas 5 000 ton för dubbelspårsarbeten och återstoden för normala rälsutbyten. Ytterligare behov av räls om 7 000—8 000 ton måste i förekommande fall helt anskaffas genom import. Under budgetåret 1949/50 har en sammanlagd linjelängd av 49 km öppnats för dubbelspårstrafik och under innevarande budgetår beräknas tillhopa 48 km kunna upplåtas för sådan trafik. Den färdigterrasserade men icke rälslagda linjelängden uppgick den 1 december 1949 till ca 85 km men har per den 1 december 1950 minskats till 40 km. Den tidigare eftersläpningen i rälsläggningen har sålunda i väsentlig omfattning återhämtats. Styrelsen räknar med att den färdigterrasserade, ej rälslagda

banvallen den 1 juli 1951 skall ha en längd av ca 35 km. Om nuvarande medelsanvisning får fortgå, räknar styrelsen med att vid oförändrat penningvärde linjerna Stockholm—Göteborg och Katrineholm—Malmö skola vara färdigställda för dubbelspårsdrift omkring år 1960. Jag biträder styrelsens förslag att 12 miljoner kronor anvisas för nästa budgetår till dubbelspårsanläggningar och linjeomläggningar. För rälsutbyten m. m., som erfordras för fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden, tillstyrker jag, att 10 miljoner kronor anvisas under nästa budgetår eller 1 miljon kronor mindre än styrelsen äskat i petita.

Vad härefter angår frågan om ombyggnad till normalspår av smalspåriga järnvägar har 1943 års järnvägskommitté i anledning av Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1950 framhållit, att ombyggnad av linjen Forshem—Lidköping—Håkantorp med Källby—Kinnekleva är angelägen. Denna ombyggnad är enligt kommittén fullt räntabel ur företagsekonomisk synpunkt. Kommittén har ansett, att ett första anslag för ombyggnaden bör anvisas av 1951 års riksdag. Järnvägsstyrelsen har i avgivet yttrande tillstyrkt, att detta ombyggnadsföretag, som preliminärt kostnadsberäknats till 8 miljoner kronor, påbörjas i första hand. Då jag kan ansluta mig till vad kommittén och järnvägsstyrelsen anfört till förmån för att detta byggnadsföretag snarast igångsättes, förordar jag att i enlighet med järnvägsstyrelsens förslag 2 miljoner kronor anvisas till ombyggnaden under nästa budgetår. För erforderliga förberedelsearbeten torde medel kunna ställas till förfogande från statens järnvägars dispositionsanslag. Påbörjandet av detta ombyggnadsföretag kan emellertid, därest arbetskraft- och rälstillgången ej ökas, medföra viss inskränkning av dubbelspårsarbetena vid statens järnvägar.

De företag, som avse ombyggnad av Blekingenätet och linjen Harmånger—Bergsjö och vilka kommittén ansett böra ha förmånsrätt framför återstående till ombyggnad ifrågasatta linjer, äro icke ur företagsekonomisk synpunkt räntabla. Ett uppförande av dem på statens järnvägars ordinarie investeringsprogram förutsätter, att den härför erforderliga kapitalinvesteringen omedelbart avskrives. Då det för närvarande ej är möjligt att disponera skattemedel för detta ändamål och utrymme vid nuvarande investeringsbegränsning ej kan beredas dessa företag på det ordinarie programmet, torde de böra kvarstå å beredskapsstat tills vidare. Pågående förberedelsearbeten å Blekingenätets linjer torde emellertid böra fortsättas. Det vidare ståndpunktstagandet till frågor angående ombyggnad till normalspår av smalspåriga järnvägar torde få anstå, till dess 1943 års järnvägskommitté framlagt en slutlig angelägenhetsgraderad plan för dessa arbeten.

Till husbyggnader har styrelsen för nästa budgetår äskat 1 miljon kronor. Såsom arbetsmarknadsstyrelsen framhållit torde någon nämnvärd ökning av husbyggnadsverksamheten, med hänsyn till arbetskraftsläget, icke kunna komma till stånd under år 1951. Jag tillstyrker, att 1 miljon kronor anvisas för nästa budgetår. Styrelsen räknar med att budgetåret 1951/52 fullfölja uppförandet av ilgodsmagasinet vid Stockholm C. Därjämte avser styrelsen att vidtaga åtgärder till förbättring av statens järnvägars bostadsbestånd

samt att låta uppföra eller ombygga ett antal stationshus och bostadshus. Den av mig förordade begränsningen av statens järnvägars investeringsutgifter medför att den av styrelsen föreslagna hotellbyggnaden i Göteborg ej torde kunna påbörjas nästa budgetår. Detta byggnadsföretag bör därför tills vidare utgå ur styrelsens byggnadsprogram.

Styrelsen har till signalsäkerhetsanläggningar för nästa budgetår äskat 5 miljoner kronor. Jag förordar, att det i 1950 års statsverksproposition anmälda 5-årsprogrammet för dessa anläggningar ytterligare något skjutes framåt i tiden, och tillstyrker, att 4,5 miljoner kronor eller ett 500 000 kronor lägre belopp än styrelsen äskat anvisas till signalsäkerhetsanläggningar under nästa budgetår. Likaså anser jag mig böra förorda viss minskning i arbetsprogrammet för vägskyddsanläggningar under budgetåret 1951/52. Jag tillstyrker, att 1,6 miljon kronor anvisas till vägskyddsanläggningar under nästa budgetår. Författningsenligt bidrag till dessa anläggningar utgår i efterskott från sjätte huvudtitelns anslag till Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägskorsningar.

Genom begränsning av programmet för arbeten under anslaget till Telefonanläggningar m. m. torde medelsanvisningen kunna nedsättas med 1 miljon till 2,9 miljoner kronor budgetåret 1951/52. Jag tillstyrker nämnda medelsanvisning.

Jag anser mig böra förorda, att anslagsanvisningen till elektriska belysningsanläggningar begränsas till 500 000 kronor och till anläggningar för elektrisk tågdrift till 2,7 miljoner kronor under nästa budgetår.

För fortsatta elektrifieringsarbeten har styrelsen äskat 10 miljoner kronor för budgetåret 1951/52. Beloppet är avsett för elektrifiering av linjerna Gävle—Söderhamn—Kilafors och Alvesta—Karlskrona med Emmaboda—Kalmar. Jag har icke något att erinra mot att det äskade beloppet anvisas. Elektrifieringsarbetet bör hållas vid en nivå, som motsvarar ca 10 miljoner kronor i medelsförbrukning nästa budgetår.

Anslaget till lokstationer och driftverkstäder torde böra anvisas med 1,2 miljon kronor under nästa budgetår eller med ett 800 000 kronor lägre belopp än styrelsen äskat. Arbetet med lokstationen i Västerås kommer härigenom att bedrivas i något långsammare takt än beräknat.

Slutligen tillstyrker jag att för nästa budgetår anvisas 1 miljon kronor till broar m. m., 300 000 kronor till anläggningar vid huvudverkstäder, 200 000 kronor till anläggningar för förrådsavdelningen och 100 000 kronor till färjelägen.

Den under gruppen byggnader och anläggningar av mig förordade medelsanvisningen för nästa budgetår uppgår till 52,1 miljoner kronor och understiger det för innevarande budgetår anvisade beloppet med ca 3 miljoner kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1951/52 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Bangårdar* ..... 2 100 000 kronor,

b) *Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar* ..... 12 000 000 kronor,
c) *Ombyggnad till normalspår av linjen Forshem—Lidköping—Håkantorp med Källby—Kinnekleva* ..... 2 000 000 kronor,
d) *Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden* ..... 10 000 000 kronor,
e) *Broar m. m.* ..... 1 000 000 kronor,
f) *Husbyggnader* ..... 1 000 000 kronor,
g) *Signalsäkerhetsanläggningar* ..... 4 500 000 kronor,
h) *Vägskyddsanläggningar* ..... 1 600 000 kronor,
i) *Telefonanläggningar m. m.* ..... 2 900 000 kronor,
j) *Elektriska belysningsanläggningar* .. 500 000 kronor,
k) *Anläggningar för elektrisk tågdrift* .. 2 700 000 kronor,
l) *Fortsatt elektrifiering av statsbanenätet* ..... 10 000 000 kronor,
m) *Lokstations- och driftverkstadsanläggningar* ..... 1 200 000 kronor,
n) *Anläggningar vid huvudverkstäder*.. 300 000 kronor,
o) *Anläggningar vid förrådsavdelningen* 200 000 kronor,
p) *Färjelägen* ..... 100 000 kronor.

[15] **2. Försvarsberedskap.** Till försvarsberedskap vid statens järnvägar ha för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisats samt för budgetåret 1951/52 äskats följande belopp

Budgetår	Kronor
1949/50	160 000
1950/51	2 905 000[1]
1951/52 (verkets förslag)	3 700 000

Budgetåret 1949/50 uppgick medelsförbrukningen under denna huvudgrupp till ca 1,1 miljon kronor. Vid budgetårets slut förelåg samma belopp i behållning.

Järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har för nästa budgetår äskat 3 700 000 kronor till försvarsberedskapsåtgärder vid statens järnvägar.

Samtidigt har styrelsen hemställt att motsvarande belopp anvisas å driftbudgeten för avskrivning av ifrågavarande kapitalinvesteringar.

Beträffande den närmare motiveringen för styrelsens förslag hänvisas till styrelsens skrivelser i ämnet den 20 september 1950. Med hänsyn till skrivelsernas innehåll torde någon närmare redogörelse för desamma icke lämpligen böra lämnas till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde böra erhålla uppgifter genom att skrivelserna tillhandahållas utskottet.

[1] varav 2 450 000 kronor anvisats å tilläggsstat (höstriksdagen 1950).

Departementschefen.

Till försvarsberedskapsåtgärder vid statens järnvägar har 1950 års höstriksdag anvisat 2 450 000 kronor, varav 700 000 kronor avse anordnande av skyddade uppehållsplatser. Efter samråd med chefen för försvarsdepartementet förordar jag, att sistnämnda belopp eller den 30 juni 1951 kvarstående del därav överföres till ett under försvarets fastighetsfond för nästa budgetår äskat anslag för ändamålet. Härigenom möjliggöres en central samordning av anordnandet av skyddade uppehållsplatser.

Järnvägsstyrelsen har till försvarsberedskapsåtgärder vid statens järnvägar för nästa budgetår äskat 3 700 000 kronor, varav 1 200 000 kronor beräknas för anordnande av skyddade uppehållsplatser. Jag förordar, att för nästa budgetår under statens järnvägars fond anvisas 2 500 000 kronor för ifrågavarande arbeten. Detta belopp bör avskrivas genom anslag å driftbudgeten. För skyddade uppehållsplatser erforderliga medel ha äskats under försvarets fastighetsfond för nästa budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsberedskap vid statens järnvägar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

[16] **3. Rullande materiel.** Till rullande materiel ha för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisats samt för budgetåret 1951/52 äskats följande belopp:

Budgetår		Kronor
1949/50	.....	37 875 000
1950/51	.....	44 470 000[1]
1951/52	(verkets förslag)	57 720 000

Budgetåret 1949/50 uppgick medelsförbrukningen under denna huvudgrupp till ca 51 miljoner kronor. Vid budgetårets utgång förelågo reservationer till ett sammanlagt belopp av omkring 22 miljoner kronor.

Järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsens äskanden för nästa budgetår avse följande ändamål:

Anskaffning av ånglok	3 600 000
Anskaffning av motorlok	3 750 000
Anskaffning av elektrolok	10 800 000
Anskaffning av elektromotorvagnar	600 000
Anskaffning av rälsbussar	8 900 000
Anskaffning av lokomotorer	1 450 000
Anskaffning av person- och resgodsvagnar	15 300 000
Anskaffning av postvagnar	170 000
Anskaffning av godsvagnar	4 100 000
Anskaffning av malmvagnar	3 150 000
Ombyggnad av rullande materiel	5 900 000
Summa kronor	57 720 000

[1] Därjämte ha 10 000 000 kronor äskats å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1950/51.

Styrelsen har under hand föreslagit inrättande av vissa kollektivanslag under denna huvudgrupp. Sålunda skulle till ett anslag sammanslås *dels* anslagen till anskaffning av ånglok, motorlok, elektrolok och lokomotorer, *dels* anslagen till elektromotorvagnar och rälsbussar, *dels* anslagen till person- och resgodsvagnar samt postvagnar *och dels* anslagen till godsvagnar och malmvagnar.

Av styrelsens petita och i samband därmed lämnade uppgifter framgår följande beträffande de särskilda anslagsändamålen.

Anskaffning av lok och lokomotorer.

Ånglok. För innevarande budgetår ha till anskaffning av ånglok anvisats 2 000 000 kronor. Beloppet var ursprungligen avsett för dellikvid av 10 normalspåriga och 12 smalspåriga ånglok för en totalkostnad av 6 000 000 kronor.

Styrelsen meddelar, att det emellertid visat sig, då de 10 normalspårsloken på eftersommaren 1950 skulle beställas, att anbudspriserna voro väsentligt högre än vad styrelsen ansett sig behöva räkna med vid den tid, då medlen för loken äskades. Priserna kunde dock reduceras, om ett större antal av samma loktyp beställdes samtidigt. För att stärka försvarsberedskapen vid järnvägarna är det med hänsyn till den skärpta utrikespolitiska situationen även mera angeläget att anskaffa normalspåriga ånglok än smalspåriga. Efter att ha övervägt alla omständigheter ansåg sig styrelsen oförhindrad att beställa 20 normalspåriga ånglok i stället för som ursprungligen var tänkt 10 normalspårslok och 12 smalspåriga ånglok. Nämnda normalspårslok beräknas draga en totalkostnad av 7 340 000 kronor eller 1 340 000 kronor mera än styrelsen i petita hösten 1949 beräknat.

Med anledning härav anmäler järnvägsstyrelsen för gäldande av på budgetåret 1951/52 fallande dellikvider för 20 normalspåriga lok ett medelsbehov av 1 000 000 kronor.

Behovet av smalspårslok kvarstår alltjämt i lika hög grad. Styrelsen anser det nödvändigt att under budgetåret 1951/52 få disponera medel för gäldande av förskottslikvid för tillhopa 24 smalspårslok för en totalkostnad av i runt tal 7 900 000 kronor, varav 2 600 000 beräknas bli erforderliga under budgetåret 1951/52.

Styrelsen hemställer, att 3 600 000 kronor anvisas för nästa budgetår till anskaffning av ånglok.

Motorlok. För budgetåret 1950/51 har till anskaffning av motorlok anvisats ett anslag av 1 450 000 kronor. Beloppet var avsett till förskottslikvider med 1 200 000 kronor för 20 utländska motordrivna växellok och med 250 000 kronor för ett provlok för linjetjänst.

Styrelsen meddelar, att inom ramen för detta anslag sedermera beställts 28 tyska lok. För dellikvider under budgetåret 1951/52 erfordras för dessa lok 1 400 000 kronor samt för provloket, som är av helt ny konstruktion, ett s. k. drivgaslok, 180 000 kronor.

Då dessa motorlok, speciellt för växlingstjänsten, visat sig mycket drifts-

ekonomiska — i medeltal ca 60 000 kronor lägre per lok och år jämfört med ånglok — anser styrelsen det önskvärt att dylika motorlok under budgetåret 1951/52 beställas för en totalsumma av 7 000 000 kronor, varav 2 320 000 kronor skulle erfordras i förskottslikvid.

På grund av beräknad behållning av 150 000 kronor vid nästa budgetårs ingång uppgår styrelsens behov av medel för anskaffning av motorlok för nästa budgetår till (1 400 000 + 180 000 + 2 320 000 — 150 000) 3 750 000 kronor.

Styrelsen hemställer, att detta belopp anvisas.

Elektrolok. För innevarande budgetår ha till anskaffning av elektrolok anvisats 7 100 000 kronor.

På grund av långa leveranstider och utökad tidtabell föreligger alltjämt knapphet på elektrolok. För kontrakterade 64 lok av olika typer, varav 34 skola utföras som lättviktslok att användas på linjerna Gävle—Söderhamn —Kilafors samt Alvesta—Karlskrona med Emmaboda—Kalmar, beräknar styrelsen sammanlagt 4 800 000 kronor i dellikvider under budgetåret 1951/52.

För redan elektrifierade linjer föreligger ett behov av 20 elektrolok typ M, lämplig för tyngre godståg och persontåg. Av dessa skola 14 ersätta samma antal elektrolok, som på grund av förslitning måste skrotas.

För att vinna snabb leverans är det önskvärt, om styrelsen redan i början av år 1951 kunde utlägga en beställning av 10 lok av sistnämnda typ samt att ytterligare 10 dylika lok kunde beställas under hösten 1951. För sedvanlig förskottslikvid om 10 % för de lok, som skulle beställas i januari 1951, finnas medel disponibla. Totalkostnaden för 20 lok litt. M uppgår till 18 000 000 kronor och för budgetåret 1951/52 skulle till förfallande dellikvider erfordras i runt tal 5 300 000 kronor.

Slutligen har styrelsen för avsikt att för utprovning av en ny loktyp, lämplig för snabba persontåg och expresståg, snarast beställa 3 ellok av typen BoBo. Medel till förskottslikvider för dessa ha tidigare anvisats. För dellikvider å dessa 3 lok erfordras under budgetåret 1951/52 800 000 kronor.

På grund av en beräknad anslagsbehållning den 30 juni 1951 av 100 000 kronor uppgår det totala anslagsbehovet för inköp av elektrolok under nästa budgetår till (4 800 000 + 5 300 000 + 800 000 — 100 000) 10 800 000 kronor.

Om anvisande av detta belopp hemställer styrelsen.

Lokomotorer. Till anskaffning av lokomotorer ha för budgetåret 1950/51 anvisats 950 000 kronor.

Styrelsen meddelar, att 28 lokomotorer för oljedrift och 3 elektriska lokomotorer för närvarande äro under tillverkning för statens järnvägars räkning. För betalning av förstnämnda lokomotorer, vilka beräknas bli färdiglevererade under budgetåret 1950/51, finnas anslagsmedel disponibla. De tre elektriska lokomotorerna komma att levereras under budgetåret 1951/52 och för slutlikvid erfordras då 240 000 kronor.

Härefter kvarstår ett behov av ett 50-tal lokomotorer, vilka böra beställas under budgetåret 1951/52. Totalkostnaderna för dessa beräknas till 4 140 000 kronor, varav 1 385 000 kronor beräknas falla på budgetåret 1951/52.

Med hänsyn till vid nästa budgetårs ingång beräknad behållning av 170 000 kronor erfordras för detta budgetår (240 000 + 1 385 000 — 170 000) 1 455 000 kronor eller avrundat 1 450 000 kronor.

Om anvisande av detta belopp hemställer styrelsen.

Anskaffning av motorvagnar och rälsbussar.

Rälsbussar. Till anskaffning av rälsbussar ha för innevarande budgetår anvisats 2 400 000 kronor. Den 30 juni 1950 fanns en behållning av 6 000 000 kronor. Vid utgången av innevarande budgetår beräknas behållningen ha nedgått till 1 000 000 kronor.

För gäldande av del- och slutlikvider för tidigare beställningar erfordras under nästa budgetår 5 800 000 kronor.

Den nyanskaffning av rälsbussar, som hittills årligen ägt rum, har endast avsett att täcka nytillkommande behov på grund av trafikökning och att tillgodose utbyte av ångtåg mot rälsbusståg å härför lämpliga sträckor. Statens järnvägars rälsbusspark är emellertid nu så ålderstigen, att ett flertal av de äldsta fordonen böra tagas ur trafik och ersättas med ny materiel. För de närmaste åren bör antalet nybeställningar utökas så att även en viss ersättningsanskaffning av rälsbussar med släpvagnar kan äga rum. För budgetåret 1951/52 erfordras anskaffning av 80 rälsbussar och släpvagnar. Totalkostnaden för dessa fordon beräknas till 12 300 000 kronor, varav endast 4 100 000 kronor belöpa på nästa budgetår.

Det totala anslagsbehovet för nästa budgetår uppgår alltså till (5 800 000 + 4 100 000 — 1 000 000) 8 900 000 kronor.

Styrelsen hemställer, att detta belopp anvisas.

Anskaffning av person-, resgods- och postvagnar.

Person- och resgodsvagnar. Till anskaffning av person- och resgodsvagnar har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 11 000 000 kronor, varav ca 4 000 000 kronor till förskottslikvider för ny materiel. Vid utgången av budgetåret 1949/50 förelåg en behållning av 1 200 000 kronor för detta ändamål. Den 30 juni 1951 beräknas behållningen utgöra 2 400 000 kronor.

För dellikvider å tidigare beställningar erfordras under budgetåret 1951/52 sammanlagt 15 830 000 kronor.

Styrelsen avser att under budgetåret 1951/52 beställa minst 35 tredjeklass sittboggivagnar — varav 5 såsom släpvagnar till elektromotorvagnar — och 20 resgodsvagnar. Totalkostnaden för dessa vagnar beräknas till 7 000 000 kronor, varav 1 870 000 kronor i form av förskottslikvider belöpa på budgetåret 1951/52.

Totala medelsförbrukningen för anskaffning av person- och resgodsvagnar under nästa budgetår blir alltså (15 830 000 + 1 870 000) 17 700 000 kronor. Om hänsyn tages till vid innevarande budgetårs slut beräknad behållning, erfordras för nästa budgetår ett anslag av 15 300 000 kronor.

Styrelsen hemställer, att detta belopp anvisas.

Postvagnar. Till anskaffning av postvagnar ha för budgetåret 1950/51 anvisats 1 000 000 kronor. Vid utgången av budgetåret 1949/50 förefintlig behållning om 485 000 kronor väntas nedgå till 285 000 kronor den 30 juni 1951.

Till slutlikvider för 12 post- och resgodsvagnar erfordras under budgetåret 1951/52 195 000 kronor.

Under nästa budgetår böra 9 kombinerade post- och resgodssläpvagnar för rälsbusståg beställas för en totalkostnad av 790 000 kronor, varav ca 260 000 kronor belöpa på budgetåret. Medelsförbrukningen under budgetåret beräknas sålunda till 455 000 kronor.

Med hänsyn till den 30 juni 1951 beräknad behållning av 285 000 kronor hemställer styrelsen, att ett anslag av 170 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Anskaffning av godsvagnar.

Godsvagnar. Till anskaffning av godsvagnar har för budgetåret 1950/51 anvisats ett anslag av 9 360 000 kronor. Behållningen å anslaget utgjorde den 30 juni 1950 580 000 kronor och beräknas utgöra 4 300 000 kronor den 30 juni 1951.

Järnvägsstyrelsen meddelar, att statens järnvägars trafikvagnpark av normalspåriga godsvagnar, frånsett malmvagnar, kommer att sedan beställda vagnar levererats omfatta ca 11 700 slutna och 24 300 öppna eller tillhopa ca 36 000 vagnar. Häri ingå bl. a. nära 4 000 småbäriga vagnar, som på grund av sin föråldrade konstruktion och sitt hårt förslitna tillstånd för länge sedan borde ha utgått ur trafikvagnparken. Härav utgöra ca 1 600 med enskilda järnvägar övertagna helt föråldrade öppna vagnar, vilka på grund av sitt alldeles särskilt dåliga skick icke medräknas i trafikvagnparken men vilka på grund av rådande vagnbrist gå i daglig trafik. En av ålder och förslitning normalt betingad förnyelse av godsvagnparken skulle motivera en årlig anskaffning av ca 700 vagnar.

Styrelsen anser ofrånkomligt att 300 slutna och 400 öppna, normalspåriga, tvåaxliga standardgodsvagnar beställas under nästa budgetår. Styrelsen bör emellertid framdeles få bestämma den lämpligaste proportionen inom ramen för tillgängliga medel. Av totalkostnaden om ca 12 240 000 kronor beräknas 2 200 000 kronor falla på budgetåret 1951/52.

Därjämte anser styrelsen, att 25 3-axliga öppna godsvagnar, vilka äro särskilt lämpade för transport av tyngre gods, böra anskaffas. Totalkostnaden beräknas till 700 000 kronor, varav 270 000 kronor erfordras under nästa budgetår.

För den allmänna trafikens behov böra 50 bottentömningsvagnar och 25 vagnar med sidotippbara korgar anskaffas under budgetåret 1951/52. Kostnaden utgör 1 675 000 kronor, varav 555 000 kronor erfordras för nästa budgetår.

En kännbar brist å matvaruvagnar för såväl kylvagns- som varmvagns-

transporter föreligger. Denna vagnpark bör förnyas med minst 20 vagnar per år tills vidare. Kostnaden för 20 matvaruvagnar med elektriskt driven kompressorkylanläggning och såväl ång- som elektrisk värmeledning beräknas till 1 500 000 kronor, varav 500 000 kronor erfordras under nästa budgetår. Dessutom behövas för transporter under den kalla årstiden 100 isolerade vagnar utan uppvärmningsanordningar för en beräknad totalkostnad av 3 500 000 kronor, varav 350 000 kronor beräknas falla på budgetåret 1951/52.

På grund av att statens järnvägars smalspårsnät utökats, anser styrelsen det ofrånkomligt att anskaffa ytterligare 5 överföringsvagnar för transport av smalspåriga vagnar å normalspåriga linjer. Totalkostnaden för dessa vagnar beräknas till 250 000 kronor, varav för budgetåret 1951/52 erfordras 80 000 kronor. Dessutom behövas ytterligare 60 överföringsvagnar med 891 mm spårvidd. Av totalkostnaden om ca 1 140 000 kronor beräknas 510 000 kronor falla på budgetåret 1951/52.

Det för beställning av nya godsvagnar under nästa budgetår erforderliga beloppet utgör sålunda sammanlagt (2 200 000 + 270 000 + 555 000 + 500 000 + 350 000 + 80 000 + 510 000) 4 465 000 kronor. Därjämte kräva gjorda beställningar utbetalningar under nästa budgetår om sammanlagt 3 920 000 kronor. Då en behållning av 4 300 000 kronor beräknas föreligga vid utgången av innevarande budgetår, erfordras för budgetåret 1951/52 ett anslag av (4 465 000 + 3 920 000 — 4 300 000) 4 085 000 eller i runt tal 4 100 000 kronor.

Järnvägsstyrelsen hemställer, att nämnda belopp anvisas för nästa budgetår.

Malmvagnar. Till anskaffning av malmvagnar har för budgetåret 1950/51 anvisats ett anslag av 2 750 000 kronor. Den 30 juni 1950 fanns en behållning å anslaget av 2 140 000 kronor, vilken beräknas nedgå till 1 490 000 kronor vid innevarande budgetårs utgång.

För nästa budgetår äskar järnvägsstyrelsen sammanlagt 3 150 000 kronor till dellikvider för redan beställda och för 250 nya malmvagnar.

Ombyggnad av rullande materiel.

Till ombyggnad av rullande materiel ha för budgetåret 1950/51 anvisats 4 200 000 kronor. Den 30 juni 1950 förefintlig behållning om 3 770 000 kronor beräknas den 30 juni 1951 utgöra 1 220 000 kronor.

För budgetåret 1951/52 anmäler järnvägsstyrelsen ombyggnadsarbeten för sammanlagt 7 100 000 kronor, fördelade på följande materielslag:

Ombyggnad av ånglok	390 000
Ombyggnad av elektrolok	1 570 000
Ombyggnad av personvagnar	1 630 000
Ombyggnad av postvagnar	150 000
Ombyggnad av godsvagnar	3 360 000
Summa kronor	7 100 000.

I anslutning härtill har järnvägsstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Den påbörjade ombyggnaden av *ånglok* litt. E och moderniseringen av från enskilda järnvägar övertagna ånglok bör fortsättas.

Å *elektroloken* pågå en del ändrings- och moderniseringsarbeten, införande av strömavtagare av modern typ, inmontering av rullager o. s. v.

Moderniseringsarbetena å *personvagnarna,* såsom anordnande av barnkupéer och inmontering av fullständig fläktventilation samt komplettering av belysning, värme, soffor etc. å från enskilda järnvägar övertagna personvagnar böra fortsättas.

Postverket påyrkar ombyggnader i vissa *postvagnar.*

Å vissa *godsvagnar* planeras en del ombyggnads- och moderniseringsarbeten.

Till ombyggnad av rullande materiel äskas för nästa budgetår sammanlagt 5 900 000 kronor.

Yttrande.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i yttrande den 17 oktober 1950 framhållit, att järnvägsstyrelsens investeringar till stor del snarare torde vara att hänföra till ersättning av försliten materiel än till egentliga nyinvesteringar. I övrigt kunna investeringarna vara mer eller mindre starkt motiverade ur företags- eller samhällsekonomiska synpunkter, av sociala skäl, av säkerhetsskäl eller för att tillgodose viktiga lokala intressen.

För den del av statens järnvägars investeringar, som icke faller under byggnadstillståndsregleringen synes med hänsyn till den knapphet på arbetskraft, som för närvarande råder inom stora delar av näringslivet, en viss återhållsamhet vara att tillråda. Det förutsättes därvid, att ur nu angivna synpunkter starkt motiverade investeringar likväl skola kunna utföras inom den ram, som kan komma att fastställas för verksamheten i fråga.

Departementschefen.

Medelsförbrukningen under gruppen rullande materiel utgjorde ca 51 miljoner kronor budgetåret 1949/50 och beräknas till närmare 55 miljoner kronor för innevarande budgetår. I sina petita har järnvägsstyrelsen utgått från att en ytterligare höjning av investeringsutgifterna för denna grupp skall bli möjlig under budgetåret 1951/52. Styrelsen har därför äskat anslag för ändamålet med 57,7 miljoner kronor.

Den av mig i det följande tillstyrkta anslagsanvisningen till rullande materiel för nästa budgetår har bestämts med hänsyn till nödvändigheten att nedbringa investeringsutgifterna och med motsvarande tillämpning av de riktlinjer jag förordat under punkten 14 beträffande byggnader och anläggningar. I enlighet härmed tillstyrker jag, att tillhopa ca 52,5 miljoner kronor anvisas under denna grupp eller ett ca 5 miljoner kronor lägre belopp än styrelsen äskat.

Denna anslagsanvisning medgiver en medelsförbrukning av ca 64 miljoner kronor för rullande materiel under nästa budgetår. Som jag nyss anfört beräknas medelsförbrukningen för detta ändamål till ca 55 miljoner kronor

för innevarande budgetår. Då den totala medelsförbrukningen för statens järnvägar för nästa budgetår bör begränsas till 155 mot 150 miljoner kronor för innevarande budgetår, torde ökningen under gruppen rullande materiel bli jämförelsevis liten. Den i det följande angivna anskaffningen av rullande materiel, som beräknats med utgångspunkt från en medelsförbrukning av 64 miljoner kronor, torde därför i vissa fall få något förskjutas framåt i tiden eller på vissa poster böra något minskas. Det har emellertid icke varit möjligt för järnvägsstyrelsen att nu bestämma å vilka särskilda materielslag nämnda förskjutning eller minskning kan komma att ske.

I fråga om de särskilda anslagen får jag anföra följande.

Till en början torde jag få erinra, att järnvägsstyrelsen föreslagit inrättande av fyra nya kollektivanslag. Sålunda skulle till sådana anslag sammanföras dels anslagen till anskaffning av ånglok, motorlok, elektrolok och lokomotorer, dels anslagen till elektromotorvagnar och rälsbussar, dels anslagen till person- och resgodsvagnar samt postvagnar och dels anslagen till godsvagnar och malmvagnar. Jag har icke något att erinra mot styrelsens förslag. De nya kollektivanslagen torde förslagsvis böra betecknas Anskaffning av lok och lokomotorer, Anskaffning av motorvagnar och rälsbussar, Anskaffning av person-, resgods- och postvagnar respektive Anskaffning av godsvagnar. Den 30 juni 1951 förefintliga behållningar på motsvarande äldre anslag torde, efter förslag av styrelsen i samråd med riksräkenskapsverket, få överföras till de nya anslagen. Jag förutsätter, att järnvägsstyrelsen, även sedan de föreslagna kollektivanslagen införts, redovisar de särskilda materielslagen i petita och övriga framställningar, där så är erforderligt för att bedöma ifrågavarande anskaffningar.

Vad härefter angår anskaffning av lok och lokomotorer har styrelsen för nästa budgetår äskat 3,6 miljoner kronor till inköp av ånglok. Av detta belopp avse 1 miljon kronor dellikvider för 20 redan beställda normalspåriga lok och 2,6 miljoner kronor förskottslikvider för 24 nya smalspårslok. Jag anser mig endast kunna tillstyrka att erforderliga medel anvisas till likvider för normalspårsloken.

Jag förordar, att medelsanvisningen till anskaffning av motorlok bestämmes till 2 750 000 kronor för nästa budgetår eller 1 miljon kronor lägre än styrelsen äskat.

Därjämte tillstyrker jag, att 10,8 miljoner kronor anvisas för nästa budgetår till anskaffning av elektrolok. Härigenom kunna dellikvider erläggas för 64 beställda elektrolok. Beställningar kunna vidare utläggas för inköp av högst 23 elektrolok, varav 20 av typ M äro avsedda för tyngre godståg och persontåg samt 3 av ny typ äro särskilt lämpade för snabba person- och expresståg.

Jag förordar vidare att 1 450 000 kronor anvisas för anskaffning av lokomotorer.

De angivna materielanskaffningarna torde böra finansieras med medel från det nya anslaget till anskaffning av lok och lokomotorer. Jag hemställer därför, att detta anslag anvisas med (1 000 000 + 2 750 000 + 10 800 000 + 1 450 000) 16 miljoner kronor för nästa budgetår.

För beställning av högst 20 rälsbussar och släpvagnar förordar jag att 8,9 miljoner kronor anvisas för nästa budgetår. Jag anser mig icke kunna biträda styrelsens äskande av medel till anskaffning av elektromotorvagnar. På grund härav bör det nya anslaget till anskaffning av motorvagnar och rälsbussar anvisas med 8,9 miljoner kronor budgetåret 1951/52.

Med bifall till styrelsens förslag förordar jag, att för nästa budgetår anvisas 15,3 miljoner kronor för anskaffning av person- och resgodsvagnar. Styrelsen avser att beställa minst 35 tredjeklass sittboggivagnar och 20 resgodssläpvagnar. Jag tillstyrker vidare, att 170 000 kronor anvisas för nästa budgetår till slutlikvidering av 12 post- och resgodsvagnar samt till beställning av högst 9 kombinerade post- och resgodssläpvagnar för rälsbusståg. Jag förordar alltså, att för nämnda anskaffningar anvisas (15 300 000 + 170 000) 15 470 000 kronor under kollektivanslaget till anskaffning av person-, resgods- och postvagnar.

Till anskaffning av godsvagnar, exklusive malmvagnar, har styrelsen för nästa budgetår äskat 4,1 miljoner kronor. Därvid avses 2,2 miljoner kronor för anskaffning av 300 slutna och 400 öppna normalspåriga standardgodsvagnar till en totalkostnad av ca 12,2 miljoner kronor. För inköp av 25 3-axliga godsvagnar för tyngre transporter beräknar styrelsen erforderligt ett belopp av 270 000 kronor under nästa budgetår. Därjämte avses att anskaffa 50 bottentömningsvagnar och 25 vagnar med sidotippbara korgar. Av kostnaden härför belöpa 555 000 kronor på nästa budgetår. Slutligen räknar styrelsen med att beställa ett antal matvaruvagnar, särskilt isolerade vagnar och överföringsvagnar, för vilka 500 000, 350 000 respektive 590 000 kronor skulle falla på nästa budgetår. Jag har icke något att erinra mot att för nu angivna anskaffningar beräknas ett belopp av 4,1 miljoner kronor under det nya anslaget till godsvagnar.

I enlighet med styrelsens förslag tillstyrker jag vidare, att 3 150 000 kronor beräknas för anskaffning av malmvagnar.

Jag hemställer alltså att det nya anslaget till godsvagnar för nästa budgetår anvisas med tillhopa (4 100 000 + 3 150 000) 7 250 000 kronor.

I annat sammanhang förordar jag, att 5 miljoner kronor anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår till anskaffning av ca 500 godsvagnar. Jag får härmed erinra, att det för nästa budgetår beräknade anslaget kan behöva disponeras för slutlig likvidering av ifrågavarande godsvagnar och att som följd härav viss begränsning av styrelsens investeringsprogram för nästa budgetår kan bliva erforderlig.

Slutligen förordar jag viss begränsning av arbetsprogrammet för ombyggnad av rullande materiel under nästa budgetår. För dessa arbeten böra därför för nästa budgetår anvisas 4,9 miljoner kronor eller ett 1 miljon kronor lägre belopp än styrelsen äskat.

Vid bifall till vad jag här förordat kommer för nästa budgetår att under gruppen rullande materiel anvisas ca 52,5 miljoner kronor, vilket i förhållande till anslagsanvisningen för innevarande budgetår, varvid inräknats ett å tilläggsstat äskat belopp av 5 miljoner kronor till anskaffning av godsvagnar, innebär en ökning med ca 3 miljoner kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1951/52 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Anskaffning av lok och lokomotorer* .. 16 000 000 kronor,
b) *Anskaffning av motorvagnar och rälsbussar* ..... 8 900 000 kronor,
c) *Anskaffning av person-, resgods- och postvagnar* ..... 15 470 000 kronor,
d) *Anskaffning av godsvagnar* ..... 7 250 000 kronor,
e) *Ombyggnad av rullande materiel* .. 4 900 000 kronor,

[17] **4. Sjöfartsmateriel.** Till ombyggnad av personallokalerna å tågfärjorna Drottning Victoria och Konung Gustav V har för budgetåret 1949/50 anvisats ett anslag av 400 000 kronor.

Järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen meddelar, att kostnaden för de nu slutförda arbetena överstigit den beräknade med 100 000 kronor.

För vissa ombyggnadsarbeten å tågfärjan Malmöhus — nämligen installation av en elektrisk omformare för personvagnsuppvärmning, anordning för färskvattenkylning samt tillbyggnad av 3 hytter för fartygsbefäl och 2 hytter för maskinbefäl, vilka arbeten kostnadsberäknats till 70 000, 125 000 respektive 150 000 eller i runt tal 350 000 kronor — äskar styrelsen anslag för nästa budgetår. Slutligen bör å tågfärjan Starke oljeeldning installeras för en kostnad av 450 000 kronor. Därigenom beräknas bl. a. uppstå en årlig driftkostnadsbesparing å ca 100 000 kronor.

För nästa budgetår äskas alltså sammanlagt 900 000 kronor till ombyggnad av sjöfartsmateriel.

Härjämte äskar styrelsen 2 miljoner kronor till en ny tågfärja.

Departementschefen.

Jag har icke något att erinra mot att för ombyggnadsarbeten å ifrågavarande tågfärjor anvisas 900 000 kronor för nästa budgetår. Förslaget om medelsanvisning till en ny tågfärja anser jag mig däremot ej böra biträda.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnad av sjöfartsmateriel* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

[18] **5. Biltrafik.** Under denna huvudgrupp ha för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisats samt för budgetåret 1951/52 äskats följande anslag.

	1949/50	1950/51	1951/52
	tusental kronor		
Garagebyggnader m. m.	—	1 400	500
Anskaffning av bilmateriel	6 650	9 000	10 500
Förvärv av billinjer	2 000	2 000	2 000
Lån till Svenska lastbilaktiebolaget m. m.	1 500	—	—
Summa	10 150	12 400	13 000

Vid utgången av budgetåret 1949/50 förelågo reservationer å anslaget till Garagebyggnader m. m. om 785 000 kronor och å anslaget till Förvärv av billinjer om 1 125 000 kronor. Å anslaget till anskaffning av bilmateriel fanns den 30 juni 1950 icke någon behållning. Av för budgetåret 1950/51 tillgängliga medel å dessa anslag beräknas vid budgetårets utgång endast föreligga en behållning å anslaget till Garagebyggnader m. m. Behållningen beräknas till 1 000 000 kronor.

Järnvägsstyrelsen.

Beträffande anslaget till Garagebyggnader m. m. anmäler järnvägsstyrelsen ett kvarstående medelsbehov av 3 000 000 kronor. Styrelsen inskränker emellertid sitt anslagsäskande för nästa budgetår till att avse endast ett ringa antal, huvudsakligen mindre byggnadsobjekt med en totalkostnad av 500 000 kronor.

För anskaffning av bilmateriel beräknar styrelsen ett minimibehov av 10 500 000 kronor under budgetåret 1951/52, nämligen för anskaffning av 155 vägbussar, 35 lastbilar, 1 personbil, 1 personsläpvagn och 25 godssläpvagnar.

Den 1 juli 1950 förfogade statens järnvägar för sin yrkesmässiga biltrafik över 1 288 vägbussar, 171 lastbilar, 12 personbilar, 16 personsläpvagnar och 349 godssläpvagnar, varav respektive 225, 48, 4, 0 och 24 våren 1952 äro överåriga och för vilka ersättningsanskaffning normalt borde ske under budgetåret 1951/52.

Styrelsen meddelar, att verkställda beräkningar av medelsbehovet för förvärv av biltrafikföretag inom den närmaste tiden ha givit vid handen, att anslagsbeloppet ej kan sättas lägre än 2 000 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen.

Medelsförbrukningen för uppförande av garagebyggnader m. m. bör nästa budgetår stanna vid ungefär samma nivå som för innevarande budgetår. Jag anser mig därför böra tillstyrka att till garagebyggnader m. m. under nästa budgetår anvisas 200 000 kronor eller ett 300 000 kronor lägre belopp än styrelsen äskat.

Till anskaffning av bilmateriel har styrelsen för nästa budgetår äskat 10,5 miljoner kronor. Jag förordar, att styrelsens nyanskaffningsprogram minskas med 700 000 kronor. Anslaget bör alltså för nästa budgetår anvisas med 9,8 miljoner kronor.

I enlighet med styrelsens förslag tillstyrker jag, att till förvärv av billinjer anvisas 2 miljoner kronor för nästa budgetår.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1951/52 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Garagebyggnader m. m.* ..... 200 000 kronor,
b) *Anskaffning av bilmateriel* ..... 9 800 000 kronor,
c) *Förvärv av billinjer* ..... 2 000 000 kronor.

[19] **6. Inventarier m. m.** Till anskaffning av verkstadsmaskiner och annan för drifttjänstens olika grenar erforderlig materiel har för budgetåret 1950/51 anvisats ett anslag av 8 000 000 kronor. Behållningen för detta ändamål utgjorde den 30 juni 1950 ca 145 000 kronor och beräknas den 30 juni 1951 uppgå till 1 500 000 kronor.

Järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen meddelar, att det fortgående rationaliseringsarbetet, betingat av såväl ekonomiska som drifttekniska skäl, alltjämt ställer betydande krav på medelstillgång för anskaffning av inventarier, särskilt verkstadsmaskiner, biljettmaskiner och transportfordon för ban- och trafiktjänsten. Medel erfordras även för den löpande anskaffningen av inventarier såsom ersättning för förslitna sådana.

För nästa budgetår beräknas medelsförbrukningen för detta ändamål till 6 900 000 kronor. På grund av vid budgetårets ingång beräknad behållning av 1 500 000 kronor, utgör anslagsbehovet för nästa budgetår 5 400 000 kronor.

Styrelsen hemställer, att detta belopp anvisas.

Departementschefen.

Mot styrelsens förslag att ifrågavarande anslag för nästa budgetår anvisas med 5,4 miljoner kronor har jag icke något att erinra.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inventarier m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 5 400 000 kronor.

[20] **7. Statens järnvägars dispositionsanslag.** För innevarande budgetår ha såsom statens järnvägars dispositionsanslag anvisats 14 000 000 kronor. Vid utgången av budgetåret 1949/50 fanns å dispositionsanslaget en behållning av 185 000 kronor. Tillgängliga medel beräknas vara helt förbrukade den 30 juni 1951.

För nästa budgetår beräknar styrelsen — liksom under innevarande budgetår — 4 000 000 kronor för en fortsatt allmän upprustning av personallokaler och skyddsanordningar mot olycksfall i arbetet i enlighet med yrkesinspektionens för landtrafiken krav och önskemål.

Arbeten och anskaffningar i övrigt, för vilka kostnaderna skola bestridas av dispositionsanslaget, beräknas kräva att 10 000 000 kronor anvisas eller ungefär samma belopp, som utgick för ändamålet budgetåret 1949/50.

Styrelsen hemställer, att 14 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Järnvägsstyrelsen har lämnat specificerad redogörelse för dispositionsanslagets användning under budgetåret 1949/50. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställas till vederbörande utskotts förfogande.

Departementschefen.

Jag biträder styrelsens förslag att 14 miljoner kronor anvisas såsom statens järnvägars dispositionsanslag under nästa budgetår. I likhet med vad

jag förordat för innevarande budgetår torde av anslaget ett belopp om 4 miljoner kronor böra innehållas hos Kungl. Maj:t för att stå till förfogande för särskilda ändamål, i första hand till förstärkning av andra anslag, som kunna bli för hårt belastade, och i andra hand för utökning av de arbeten, som avses med dispositionsanslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Statens järnvägars dispositionsanslag* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 14 000 000 kronor.

Statens vattenfallsverk.

Av balansräkningen per den 30 juni 1950 för statens vattenfallsverks fond framgår, att vattenfallsverkets tillgångar uppgå till sammanlagt 1 323,9 miljoner kronor, varav 1 194,0 miljoner kronor belöpa på naturtillgångar och anläggningar, 79,1 miljoner kronor på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade överskottsmedel uppgick till 1 032,1 miljoner kronor. Under budgetåret 1949/50 har kapitalbehållningen ökat med 144,7 miljoner kronor.

Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet var 5,6 under budgetåret 1949/50 mot 4,4 under budgetåret 1948/49.

[21] 1. **Kraftbalansens utveckling.** Utvecklingen av kraftproduktion och belastning vid statens vattenfallsverk belyses av följande tabell, som innehåller uppgifter om kraftomsättningen i miljoner kilowattimmar (MkWh) under de senaste tio budgetåren.

Budgetår	Total förbrukning exkl. ånggenerering	Ökning från föreg. år exkl. ånggenerering	Ånggenereringskraft	Egen vattenkraft och fast kontrakterad främmande kraft	Egen ångkraft	Tillfällig främmande inmatning
	MkWh	MkWh	MkWh	MkWh	MkWh	MkWh
1940/41	3 144	44	162	3 175	0	131
1941/42	3 599	455	51	3 330	45	275
1942/43	3 984	385	110	3 610	25	459
1943/44	4 342	358	179	4 201	0	320
1944/45	4 664	322	476	4 882	0	258
1945/46	5 409	745	208	5 136	52	429
1946/47	5 781	372	65	5 038	120	688
1947/48	5 591	— 190	53	4 645	266	733
1948/49	6 220	629	79	5 518	112	669
1949/50	6 710	490	126	6 244	99	493

Nederbörden har under budgetåret 1949/50 varit något större än normal. Under hösten 1949 rådande långvarig torka kompenserades av ovanligt riklig nederbörd under vintern. Vattentillgången har i stort sett varit tillfredsställande. Trots att den utbyggda vattenkraften för närvarande får anses vara otillräcklig, har det därför varit möjligt att utan inskränkningar tillgodose kraftbehoven och även avsätta icke oväsentliga kraftbelopp till sekunda ändamål. Magasinsfyllnaden inför det nya budgetåret är god.

Belastningen räknad exklusive den överskottskraft, som avsatts till elektriska ångpannor, har för budgetåret 1949/50 ökat med 490 MkWh gentemot budgetåret 1948/49. På grund av den goda vattenkrafttillgången vid småkraftverken har belastningen även budgetåret 1949/50 legat under det värde, som skulle erhållits vid normala nederbördsförhållanden. Liksom föregående år har den tillgängliga vattenkraften kompletterats med relativt stora belopp ångkraft från Västeråsverket. Likaså ha stora kraftbelopp inköpts från samkörande företag, huvudsakligen för lagring i magasinen och täckning av belastningen under högbelastningstid men även för vidareleverans till elektriska ångpannor.

I följande tabell angives den årliga ändringen av belastningen inom olika användningsområden från budgetåret 1948/49 till 1949/50. För jämförelse angivas även motsvarande siffror för medelökningen under femårsperioden 1944/45—1949/50 och under tioårsperioden 1939/40—1949/50.

Konsumtionsgrupp	Ökning (+) eller minskning (—) per år MkWh 1948/49—1949/50	5-årsperioden 1944/45—1949/50	10-årsperioden 1939/40—1949/50
a. Allmän distribution	+ 203	+ 220	+ 192
b. Reservkraft	+ 58	+ 38	+ 29
c. Andelskraft	+ 12	— 7	+ 17
d. SJ exkl. malmbanan	+ 56	+ 54	+ 50
e. Malmbanan och malmfälten	+ 6	— 2	+ 0
f. Trä- och pappersindustri	+ 55	+ 68	+ 23
Säger	+ 390	+ 371	+ 311
g. Elektrokemisk industri	+ 100	+ 38	+ 50
Summa	+ 490	+ 409	+ 361

Den allmänna distributionen — varmed förstås leveranser till järn- och metallbruk, verkstadsindustri och diverse smärre industrier, samhällen och landsbygd inklusive överföringsförluster — har under året ökat med 203 MkWh. Detta är högre än den genomsnittliga ökningen under det senaste decenniet men lägre än ökningen under de senaste fem åren. För framtiden får man räkna med stora ökningar av kraftbehoven inom denna grupp. Den pågående expansionen inom järn- och metallindustrien kräver stora kraftbelopp. Detsamma gäller verkstadsindustriens utbyggnader. De större samhällenas kraftförbrukning synes nu helt ha övervunnit efterverkningarna av ransoneringar och restriktioner under år 1948/49 och befinner sig i snabb stegring. Landsbygdens kraftförbrukning kan beräknas komma att uppvisa en betydande uppgång, betingad av successiv täckning av stora latenta kraftbehov.

Trots den rikliga vattentillgången under vintern 1949/50 voro reservkraftleveranserna större än tidigare. Vid normal vattentillgång får man här räkna med en ytterligare stegring. Utvecklingen sammanhänger med att de lokala

vattenkrafttillgångarna på många håll börja bli helt utnyttjade, varför ökningen av kraftbehoven inom dessa områden i fortsättningen måste täckas från de större kraftföretagen.

Andelskraftleveransernas storlek sammanhänger direkt med vattenkrafttillgången vid vissa kraftstationer och visar för normala år inga större förändringar.

Kraftförbrukningen för malmfälten och malmbanan har varit praktiskt taget oförändrad sedan relativt lång tid tillbaka, och även under de närmast kommande åren torde några större förändringar icke inträda.

Inom trä- och pappersindustrien räknar man med större kraftbehov på grund av fortsatt rationalisering, ökad förädling och bättre tillvaratagande av råvarutillgångarna. Kraftförbrukningen torde därför komma att växa i minst samma takt som under de senaste åren. Denna industrigrupp är dock konjunkturkänslig och försämrade konjunkturer medföra väsentligt minskade anspråk på kraft.

Den elektrokemiska industrien har betydligt ökat sin kraftförbrukning under det senaste året och även för de närmaste åren väntas stor stegring av kraftbehoven inom denna industrigrupp.

En grafisk framställning av kraftförbrukning och krafttillgång 1928—1954 finnes å s. 78.

Vattenfallsstyrelsen.

I skrivelse den 20 september 1950 erinrar vattenfallsstyrelsen, att i centrala driftledningens regi under de två senaste åren utförts ingående undersökningar av kraftbehovet i landet. Sålunda visade 1948 års undersökning, som syftade till att giva en prognos för den maximala belastningsstegringen, en genomsnittlig årlig ökning från år 1946 till år 1952 med cirka 1 200 MkWh. Den år 1949 företagna undersökningen avsåg däremot den sannolika belastningsstegringen och visade en ökning från 1949 års förbrukning med cirka 1 000 MkWh per år fram till år 1952. Den verkliga belastningstillväxten hittills ligger något över sistnämnda värde. Det förefaller styrelsen lämpligast att räkna med en stegring av kraftförbrukningen med 1 000 MkWh per år vid oförändrat konjunkturläge.

Enligt utförda undersökningar faller på statens vattenfallsverk cirka 50 % av hela landets belastningsökning, vilket för statsblocket innebär en antaglig tillväxt av kraftavsättningen med 500 MkWh per år under den första delen av 1950-talet eller samma stegring, som lades till grund för bedömningen i 1949 års petitaskrivelse. I denna framhölls, att en ny vattenkraftstation erfordras senast år 1955 för att icke kraftbrist skall uppstå under torrårsförhållanden. Styrelsen föreslog därför principbeslut om att nästa stora vattenkraftutbyggnad skulle avse Liggaforsen i Lule älv. En förutsättning var emellertid, att Bergeforsens kraftstation skulle bliva helt utbyggd under belastningsåret 1954/55, varigenom vid den antagna utvecklingen kraftförsörjningen skulle vara tryggad vid nämnda tid. Ett sådant färdigställande av Bergeforsanläggningen har nu visat sig ogenomförbart på grund av förse-

ning vid utbyggnadens behandling i vattendomstolen. Minst ett års försening beräknas för Bergeforsstationen, då möjlighet att bedriva arbetena nämnvärt snabbare än som från början avsetts icke föreligger.

Förseningen av Bergeforsen, som innebär att stationen icke kan tagas i drift förrän tidigast under år 1955, nödvändiggör, att en annan kraftstation färdigställes till år 1954. Det är enligt styrelsen möjligt att få Liggastationen färdig till nämnda år — om än med betydande svårigheter — ifall arbetena igångsättas under innevarande budgetår i en efter avvecklingen av Harsprångsarbetena lämpligt avpassad takt och under förutsättning, att tillräckligt snabba leveranser av stationens turbiner, generatorer och transformatorer kunna åstadkommas, eventuellt med utnyttjande av den avlastning för leverantörerna, som uppskovet med motsvarande Bergeforsmaskiner medför. Om Bergeforsstationen färdigställes under år 1955, blir resultatet endast en omkastning i tiden av krafttillskotten från denna anläggning och från Liggautbyggnaden. Under belastningsåret 1955/56 kommer den produktionsförmåga att stå till förfogande, som är behövlig, ifall belastningen i genomsnitt stiger med det i 1949 års prognos framkomna värdet.

Om belastningen inom statsblocket stiger med högst 500 MkWh per år och det nuvarande utbyggnadsprogrammet kan fullföljas planenligt, kommer underutbyggnaden att vara upphävd omkring år 1952 och två år senare torde den bland annat med hänsyn till vattenkraftproduktionens nedgång under torrår önskvärda marginalen mellan utbyggd vattenkraft och belastning ha uppnåtts. De fortsatta utbyggnaderna äro avsedda att hålla jämna steg med belastningsutvecklingen, så att marginalen bibehålles oförändrad. Skulle belastningsökningen bli större, t. ex. följa 1948 års maximiprognos med 600 MkWh årlig ökning inom statsblocket, uppnås balans först år 1953 och den önskvärda marginalen kan icke helt åstadkommas med nuvarande utbyggnadsprogram.

Bortsett från Bergeforsen böra pågående kraftstations- och regleringsarbeten fullföljas programenligt, och Liggautbyggnaden bör igångsättas på förut angivet sätt. Därutöver ifrågasätter styrelsen icke påbörjande av vare sig någon ytterligare vattenkraftstation eller något nytt ångkraftverk under budgetåret 1951/52.

En viss underutbyggnad med risk för kraftbrist under torrår kommer trots de forcerade utbyggnaderna att kvarstå till år 1952. För vintern 1950/51 äro utsikterna dock relativt gynnsamma tack vare den gångna vinterns och vårens rikliga nederbörd, som så gott som fullständigt fyllt befintliga sjömagasin. Otillräcklig maskinkapacitet gör dock, att effektsvårigheter kunna uppträda.

På grundval av dessa överväganden har vattenfallsstyrelsen framlagt sina anslagsäskanden å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår samt å riksstaten för nästa budgetår. En sammanställning av de för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisade samt å tilläggsstat till riksstaten för sistnämnda budgetår och å riksstaten för budgetåret 1951/52 äskade anslagen under statens vattenfallsverks fond visar följande siffror.

	1949/50	1950/51	1951/52
		tusental kronor	
Vatten- och ångkraftverk samt regleringsarbeten i egen regi	74 500	76 900	65 100
Distributionsanläggningar	75 000	62 500	62 000
		+ 12 000 [1]	
Övrigt	7 600	—	7 000
Summa	157 100	151 400	134 100

I dessa belopp ha ej inräknats dels ett anslag å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår till lagringsanordning, dels ock anslagssummor för kraftöverföring Norge—Danmark.

Vid senaste budgetårsskiftet voro, meddelar styrelsen, anslagsreservationerna vid statens vattenfallsverk sammanlagt 35,9 miljoner kronor. Härifrån bortgår dock anslagsrester för ett nionde maskinaggregat i Porjus kraftstation och tillskott vid bildande av aktiebolaget Umeforsen, vilka icke behövas och till vilka dispositionsrätten upphörde den 1 juli 1950, så att återstående reservationsbelopp var 35,4 miljoner kronor. Härav utgjorde, om temporärt använda belopp anses återförda till dispositionsanslaget, 9,4 miljoner kronor summan av de delar av inköps- och dispositionsanslagen, som ännu icke tagits i anspråk enligt beslut av Kungl. Maj:t respektive vattenfallsstyrelsen. I övrigt äro behållningarna framför allt orsakade av försenade maskinleveranser och oväntade dröjsmål med domstolsutslag beträffande såväl kraftstationer som regleringsföretag. Enligt nu utförda beräkningar uppgå reservationerna vid nästa budgetårsskifte till sammanlagt omkring 20 miljoner kronor. Vattenfallsstyrelsens totala investering under budgetåret 1950/51 skulle sålunda, de på tilläggsstat begärda anslagen medräknade men exklusive investering för kraftöverföring Norge—Danmark, bli (35,4 + 151,4 — 20,0) 166,8 miljoner kronor.

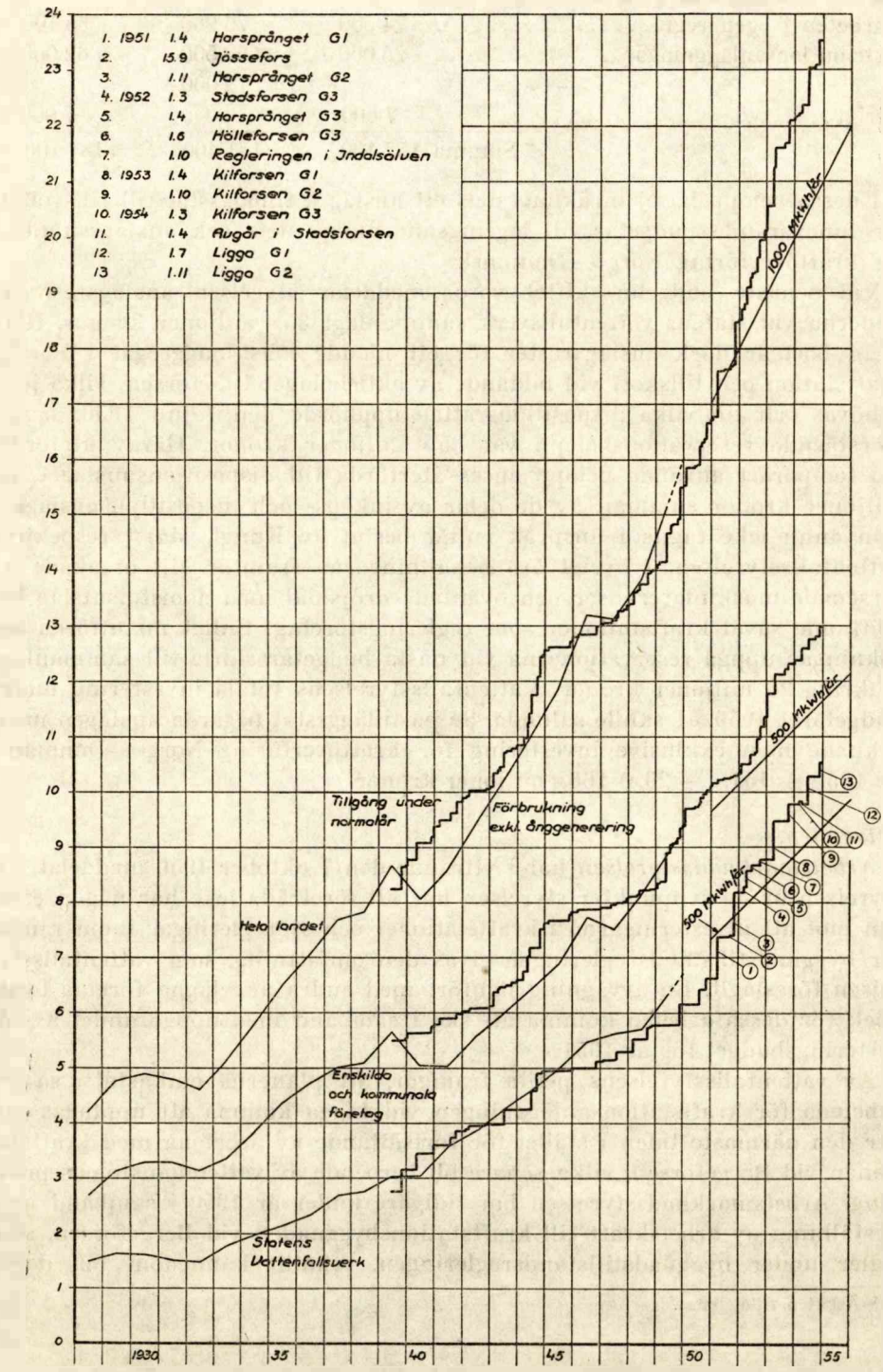
Yttranden.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i yttrande den 7 oktober 1950 meddelat, att styrelsen ur de synpunkter styrelsen har att företräda icke har någon erinran mot att investeringarna i kraftstationer och sjöregleringar inom ramen för byggnadstillståndsregleringen givas den omfattning, som vattenfallsstyrelsen föreslagit. En avvägning jämfört med andra angelägna företag torde dock för dessa arbeten komma att ske i samband med uppgörandet av investeringsbudget för år 1951.

Av vattenfallsstyrelsens petita framgår, att planerna omkastats, så att arbetena för kraftstationsanläggningen vid Ligga komma att upptagas under den närmaste tiden i stället för fortsättande av arbetena med kraftstationen vid Bergeforsen, vilka senare bli beroende av vattendomstolens prövning. Arbetsmarknadsstyrelsen har tidigare under år 1950 i samband med anställning av arbetskraft till kraftstationsbyggnaden vid Bergeforsen, som faller under byggnadstillståndsregleringen, erhållit kännedom om dessa

[1] Äskat å tilläggsstat.

Kraftförbrukning och krafttillgång 1928—1954.

ändringar i programmet. Ehuru arbetsmarknadsstyrelsen icke nu eller tidigare har något att erinra mot ett bedrivande av kraftstationsbyggnader vid Ligga och Bergeforsen, bör dock framhållas, att så avsevärda ändringar i arbetsprogrammet som här skett icke kunna försiggå utan vissa rubbningar på arbetsmarknaden i berörda trakter. Uteblivandet av det egentliga kraftstationsbyggandet i Bergeforsen, som av vattenfallsstyrelsen och Bergeforsens kraftverksaktiebolag igångsatts 1949 för att bedrivas i en följd till år 1954, har sålunda bidragit till vissa störningar i arbetsmarknadsförhållandena i sundsvallsområdet.

Beträffande den del av vattenfallsverkets investeringar, som utgöres av huvudsakligen material- och maskinbeställningar, anför styrelsen, att knapphet på arbetskraft för närvarande råder inom stora delar av näringslivet, bl. a. i de industrier, som framställa ifrågavarande utrustning m. m. Det synes sålunda angeläget, att vattenfallsstyrelsens hithörande investeringar icke bli av större omfattning än som med hänsyn till dessa förhållanden prövas nödvändigt.

Statens handels- och industrikommission framhåller i yttrande den 17 oktober 1950, att av vattenfallsstyrelsen anmält behov av materiel torde i huvudsak kunna tillgodoses. Kommissionen erinrar dock, att svårigheter i nuvarande läge föreligga beträffande försörjningen med metaller, särskilt koppar, samt uttalar tveksamhet beträffande valutatilldelningen för visst inköp i USA.

Departementschefen.

Vattenfallsstyrelsens av statsmakterna godkända program för utbyggnad av kraftproduktionen under de närmaste åren omfattade, då styrelsens petita år 1950 behandlades av riksdagen, fullföljande av kraftstationsbyggnaderna vid Hölleforsen, Harsprånget, Kilforsen och Bergeforsen, deltagande i utbyggnaden av kraftstationen vid Jösseforsen, utvidgning av Stadsforsens kraftstation och Västerås ångkraftstation samt fortsatta sjöregleringar inom Dalälvens, Indalsälvens och Ångermanälvens flodområden. Härtill anslöt sig en plan för utbyggnad av kraftdistributionen. Därjämte hade frågan om anläggning av en ny kraftstation vid Liggaforsen i Lule älv strax söder om Harsprånget underställts riksdagen.

Vattenfallsstyrelsen har hösten 1950 anmält, att det egentliga påbörjandet av arbetena å kraftstationen vid Bergeforsen kommer att uppskjutas minst ett år på grund av dröjsmål med domstolsbehandlingen. Styrelsen har därför föreslagit, att arbetena å kraftstationen vid Liggaforsen igångsättas under innevarande budgetår och att denna kraftstation färdigställes under år 1954 i stället för — såsom tidigare avsetts — kraftstationen vid Bergeforsen. Genom beslut den 3 november 1950 har Kungl. Maj:t bemyndigat vattenfallsstyrelsen att för avsett ändamål taga i anspråk det för innevarande budgetår anvisade anslaget av 2,5 miljoner kronor till kraftstationen vid Liggaforsen.

Såsom framgår av det i det föregående redovisade diagrammet över kraftförbrukning och krafttillgång åren 1928—1954 beräknas kraftstationerna vid Hölleforsen och Harsprånget bliva helt utbyggda under 1952. Vidare beräknas kraftstationen vid Kilforsen kunna tagas i drift under 1953—54 och kraftstationen vid Ligga under 1954. För hela landet skulle kraftförbrukningen vid en årlig belastningsstegring av 1 000 MkWh kunna tillgodoses under 1952 och under 1954 skulle en torrårsreserv ha erhållits under förutsättning att jämväl den icke statliga kraftindustriens utbyggnadsprogram fullföljes.

Den bild av vår kraftförsörjning under de närmaste åren, som nu börjar framträda, ter sig sålunda jämförelsevis gynnsam. Såvitt nu kan bedömas skulle, om icke förutsättningarna väsentligt förändras, kraftbristen få anses vara hävd såvida icke ett exceptionellt torrår skulle inträffa. För första gången på flera år har vattenfallsstyrelsen avstått från att begära beslut om anläggning av någon ytterligare kraftstation och det redan beslutade utbyggnadsprogrammet förutsättes nästa budgetår komma att kräva mindre kapitalutgifter än under innevarande budgetår. Investeringsutgifterna skulle sålunda komma att minskas från 165 miljoner kronor budgetåret 1950/51 till 140 miljoner kronor budgetåret 1951/52.

Jag vill för egen del tillstyrka, att de anslag, vattenfallsstyrelsen äskat för fullföljande av sitt utbyggnadsprogram anvisas. I enlighet härmed böra å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisas 6 miljoner kronor till fortsatta arbeten å kraftstationen vid Harsprånget och ytterligare 6 miljoner kronor till påbörjande av arbetena å kraftstationen vid Liggaforsen.

Vidare böra i enlighet med vattenfallsstyrelsens förslag för nästa budgetår anvisas 0,5 miljon kronor till fortsatt utbyggnad av kraftstationen vid Jösseforsen, 2,5 miljoner kronor till ny ångpanna i Västerås ångkraftstation, 2,3 miljoner kronor till utbyggnad av Västerås ångkraftstation, 3 miljoner kronor till kraftstation vid Hölleforsen, där det andra maskinaggregatet tagits i drift i juli 1950, samt 2,8 miljoner kronor till ett tredje maskinaggregat i Stadsforsens kraftstation. Ytterligare tillstyrker jag för nästa budgetår en medelsanvisning av 23 miljoner kronor till kraftstationen vid Kilforsen, 8 miljoner kronor för de planenligt pågående arbetena å kraftstationen vid Harsprånget samt 16 miljoner kronor till den år 1950 beslutade kraftstationen vid Liggaforsen. Till fortsatta regleringsåtgärder i Indalsälvens och Ångermanälvens flodområden böra för nästa budgetår anvisas 0,5 respektive 8,5 miljoner kronor samt till åtgärder och ersättningar för flottning och fiske i Lule älv 1,0 miljon kronor. Jag hemställer i det följande att dessa belopp anvisas.

Jag har icke något att erinra mot styrelsens förslag att 62 miljoner kronor anvisas för nästa budgetår till den utbyggnad av distributionsnätet, som erfordras i anledning av kraftverksutbyggnaderna och den fortgående elektrifieringen i landet. Under punkten 24 gör jag hemställan om anvisande av nämnda belopp.

Jag kommer i annat sammanhang att med tillstyrkan anmäla det av sty-

relsen framlagda förslaget om anvisande av 1,6 miljon kronor å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår till lagringsanordning.

Jag hemställer,

att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad jag anfört under denna punkt.

[22] **2. Kraftstationer m. m.** Vattenfallsstyrelsens investeringsprogram för kraftstationer m. m. upptar för budgetåret 1951/52 följande företag.

	Beräknad kostnad	Tidigare anvisat	Äskade anslag 1951/52
	tusental kronor		
Kraftstation vid Jösseforsen	4 900	4 400	500
Ny ångpanna i Västerås ångkraftstation	10 100	7 600	2 500
Utbyggnad av Västerås ångkraftstation	15 000	12 700 [1]	2 300
Kraftstation vid Hölleforsen	51 000	46 000	3 000
Ett tredje maskinaggregat i Stadsforsens kraftstation	8 600	5 800	2 800
Kraftstation vid Kilforsen	106 000	51 000	23 000
Kraftstation vid Harsprånget	114 000	98 200 [2]	8 000
		+ 6 000 [3]	
Kraftstation vid Liggaforsen	64 000	2 500	16 000
		+ 6 000 [3]	
		Summa kronor	58 100

Vattenfallsstyrelsen.

Såsom motivering för företagen har vattenfallsstyrelsen anfört bl. a. följande.

Kraftstation vid Jösseforsen.

En närmare redogörelse för anslagets ändamål har lämnats i propositionen 1946: 157 och i 1947 års statsverksproposition (bil. 27, pt 85). Enligt ett med Billeruds aktiebolag träffat avtal skall bolaget bygga en kraftstation vid Jösseforsen för högre vattenförbrukning och effekt än som erfordras för bolagets egen del. Vattenfallsstyrelsen skall till bolaget erlägga merkostnaden för den större stationen. Styrelsen skall driva stationen enligt sina önskemål men lämna bolaget samma kraftmängd, som skulle kunnat erhållas från en för bolagets ändamål utbyggd station. Styrelsens andel i stationens toppeffekt blir 16 500 kW och den preliminärt beräknade kostnadsandelen 4 400 000 kronor vid 1948 års pris- och löneläge.

[1] Inklusive 700 000 kronor ur dispositionsanslaget.
[2] » 400 000 » från äldre anslag.
[3] Äskat på tilläggsstat för budgetåret 1950/51.

Byggnadsarbetena ha i stort sett pågått programenligt efter strejken 1949. Härav påverkas icke tidpunkten för kraftstationens idrifttagande, september 1951. Svårigheter i fråga om berget i maskinstationsläget komma att något öka kostnaderna för stationen. En nu genomförd kalkyl visar en uppgång av vattenfallsstyrelsens andel till 4 900 000 kronor.

Det för budgetåret 1951/52 erforderliga nya anslaget beräknas till 500 000 kronor.

Ny ångpanna i Västerås ångkraftstation.

Närmare redogörelser för anslagets ändamål ha lämnats i statsverkspropositionerna år 1947 (bil. 27, pt 87) och 1948 (bil. 27, pt 21). Enligt dem beräknas ångpannans produktionsförmåga till 260 ton ånga per timme vid kontinuerlig drift eller 60 000 kW.

Ångpannan har beräknats kunna tagas i drift hösten 1950.

Kostnaden angavs år 1948 till 7 600 000 kronor men har nu stigit till 10 100 000 kronor bl. a. på grund av den allmänna löne- och prisuppgången. Bristen kan täckas genom ett temporärt tillskott ur dispositionsanslaget, varför behövliga medel 2 500 000 kronor äskas för budgetåret 1951/52.

Utbyggnad av Västerås ångkraftstation.

En närmare redogörelse för utbyggnaden har lämnats i propositionen 1948: 43. Enligt den innefattar utvidgningen en ny ångpanna (nr 14) och ett nytt maskinaggregat (nr 7) jämte erforderliga byggnader samt dessutom kompletteringar av transportanordningar för kol och aska, hamnanläggning m. m. Det vunna krafttillskottet blir 60 000 kW. I utbyggnaden ingår därjämte en utvidgning av matarvattenanläggningen och en del smärre arbeten. Totalkostnaden beräknades år 1948 till 15 000 000 kronor.

Husbyggnaden för matarvattenanläggningen är numera i stort sett färdig liksom järnställningar för den del av pannhusbyggnaden, som utföres för ångpanna nr 14. Grundläggningen av maskinhuset för aggregat nr 7 har påbörjats. Matarvattenanläggningen kommer att tagas i bruk samtidigt som panna nr 13. En väsentlig del av materialet för panna nr 14 har levererats, och montaget pågår. Anläggningarna för hamn och kolgård äro färdigprojekterade.

För arbetets fortsättande beräknas ett anslag av 2 300 000 kronor för budgetåret 1951/52.

Kraftstation vid Hölleforsen.

En närmare redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1945 års statsverksproposition (kapitalbudgeten: bil. 4, pt 89). Kraftstationen skall utnyttja en fallhöjd av 26,2 meter och förses med tre maskinaggregat med kaplanturbiner för en vattenmängd av tillsammans 525 kubikmeter per sekund. Maximieffekten beräknas bli 114 000 kW och den genomsnittliga energiproduktionen 700 MkWh/år. Anläggningskostnaden har beräknats till 48 000 000 kronor vid 1944 års prisläge. Totalkostnaden beräknas nu till 51 000 000 kronor.

Byggnadsarbetena äro i huvudsak färdiga. Det första maskinaggregatet togs i drift i december 1949 och det andra i juli 1950. Det tredje aggregatet förutses kunna tagas i drift under år 1952.

För den fortsatta utbyggnaden erfordras ett anslag av 3 000 000 kronor för budgetåret 1951/52.

Ett tredje maskinaggregat i Stadsforsens kraftstation.

En närmare redogörelse för förslaget har lämnats i 1947 års statsverksproposition (bil. 27, pt 90). Kostnaderna ha beräknats till 8 600 000 kronor vid 1945 års prisläge.

Totalsumman beräknas bli tillräcklig, såvida icke ytterligare fördyrande faktorer tillkomma. Byggnadsarbetena ha fortskridit så långt, att betonggjutningen för kraftstationsutvidgningens grund i huvudsak färdigställts. Aggregatet beräknas bli driftfärdigt i mars 1952. För arbetets fortsättande erfordras ett anslag av 2 800 000 kronor för budgetåret 1951/52.

Kraftstation vid Kilforsen.

Närmare redogörelser för utbyggnaden ha lämnats i 1948 och 1949 års statsverkspropositioner (bil. 27, pt 21 respektive bil. 27, pt 20). Enligt dem blir den utnyttjade fallhöjden ungefär 99 meter. Stationen förses med tre maskinaggregat för tillsammans 300 kubikmeter per sekund. Maximieffekten blir 240 000 kW och produktionsförmågan vid reglering av vattendraget 1 000 MkWh/år. Anläggningskostnaden har beräknats till 93 000 000 kronor vid 1947 års pris- och löneläge. Enligt en ny kostnadsberäkning på grundval av 1950 års pris- och löneläge för återstående arbeten blir totalkostnaden 106 000 000 kronor. Ökningen förorsakas av att priser och löner stigit under 1947—1950 samt att maskinstationen måste på grund av en vid sprängningarna påträffad lerskön flyttas till ett med hänsyn till terrängförhållandena något sämre läge än det från början avsedda.

Arbetena ha i stort pågått programenligt. Två av regleringsdammens fyra dammpelare ha gjutits, och ungefär halva vänstra anslutningsdammen är klar. Drygt en fjärdedel av tilloppstunnelns och avloppstunnelns massor äro utsprängda. Den i berget förlagda maskinsalen är utsprängd ovanför det blivande maskinsalsgolvets plan. Arbetena med fördelningsbassäng, intag, tilloppstuber, sugrör och flottningsränna pågå.

För arbetets fortsatta bedrivande erfordras ett anslag av 23 000 000 kronor för budgetåret 1951/52.

Kraftstation vid Harsprånget.

Närmare redogörelser för den nu pågående utbyggnaden ha lämnats dels i propositionen 1946: 40, dels i 1947 års statsverksproposition (bil. 27, pt 91), och dels i 1949 års statsverksproposition (bil. 27, pt 20). Enligt dem skall stationen utbyggas för en fallhöjd av 107,5 meter och förses med tre maskinaggregat för en vattenmängd av tillsammans 320 kubikmeter per sekund. Maximieffekten beräknas bli 290 000 kW och produktionsförmågan 1 800

MkWh/år. Vissa förarbeten för ett fjärde aggregat skola utföras. Totalkostnaden har angivits till 108 000 000 kronor vid 1948 års pris- och löneläge.

Enligt nu föreliggande kalkyler kommer anläggningskostnaden att stiga till 114 000 000 kronor. Av stegringen härröra tre fjärdedelar från den mekaniska och elektriska utrustningen samt ca 1 200 000 kronor från förstärkningar på grund av dåligt berg i avloppstunneln och hisschaktet, varjämte de underjordiska utrymmena för elektrisk utrustning erhållit större omfattning än från början avsetts.

Arbetena ha pågått programenligt. Stenfyllnadsdammen är nästan färdig. Luckorna och broarna i högvattenutskovet ha monterats och tubintagen med intagsluckor äro färdiga. För tilloppstuberna återstå vissa arbeten. För det första maskinaggregatet har fundament gjutits och plåtspiralen färdigställts. Montaget av turbinen och generatorn har påbörjats. För det andra maskinaggregatet pågår insättning av turbinspiralen. Sugrören för alla tre aggregaten samt hisschaktet med hissar äro klara. Den underjordiska transformatorsalen och orterna för högspänningskablarna till utomhusställverket äro utsprängda. Betonggjutningarna i transformatorsalen och för utomhusställverket ha i det närmaste avslutats. Av avloppstunneln ha ca 90 procent utsprängts.

Det första aggregatet beräknas bli taget i drift den 1 mars 1951. De båda övriga aggregaten avses bli driftfärdiga cirka 1 à 1 ½ år senare.

På grund av icke förutsedda fördyringar erfordras ett tilläggsanslag av 6 000 000 kronor för innevarande budgetår.

För budgetåret 1951/52 beräknas medelsbehovet till 8 000 000 kronor.

K r a f t s t a t i o n v i d L i g g a f o r s e n.

En preliminär redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1950 års statsverksproposition (bil. 26, pt 23).

Vattenfallsstyrelsen meddelar nu, att Liggastationen skall utbyggas för en fallhöjd av minst 40,5 meter, varav 17,5 meter förefinnas i själva Liggafallet och återstoden åstadkommes genom indämning av bland annat Bredselsforsen, Krokselsforsen och en del av Pakkoforsarna. Nederbördsområdet för Lule älv vid Liggafallet uppgår till 10 260 kvadratkilometer och den normala medelvattenföringen utgör där 257 kubikmeter per sekund. Anläggningen har befunnits böra byggas ut med två aggregat för vartdera 215 kubikmeter per sekund. Totala utbyggnadsvattenföringen blir därvid 430 kubikmeter per sekund, d. v. s. densamma som för Harsprånget med fyra aggregat. Anledningen till att så stor utbyggnad är förmånlig, trots att Harsprånget under en tid kommer att ha lägre utbyggnadsvattenföring, är dels att kostnaden sammanlagt blir betydligt lägre för Liggastationen än om den till att börja med skulle utbyggas för lägre vattenföring och sedan samtidigt med Harsprånget kompletteras med ett ytterligare aggregat, dels att vid Liggastationens fallhöjd kaplanturbiner kunna användas, vilka ha god verkningsgrad inom ett stort belastningsområde med i regel det högsta

värdet vid cirka 75 procents belastning. Dessa omständigheter uppväga den något högre anläggningskostnaden i begynnelsestadiet.

Med det angivna utförandet får stationen en maximieffekt av 140 000 kW och en genomsnittlig produktionsförmåga av 700 MkWh/år med de för närvarande i vattendraget genomförda sjöregleringarna.

Anläggningskostnaden för stationen beräknas vid 1949 års pris- och löneläge till 64 000 000 kronor enligt följande sammanställning:

	Tusental kronor
Dammbyggnad med utskov	11 500
Maskinstation inkl. intag och tilloppstuber, kontrollrum samt traverser och hissar	9 900
Avloppstunnel och avloppskanal samt rensningar i älven	3 900
Turbiner med hjälpmaskineri	8 600
Generatorer, transformatorer och övrig elektrisk utrustning	14 000
Byggnadsarbeten för transformatoruppställning och ställverk	1 300
Vägar, planering och permanenta bostäder	1 800
Provisorier under byggnadstiden	3 300
Administration, allmänna omkostnader och diverse	9 700
Summa	64 000

För påbörjande av byggnadsarbetena böra under innevarande budgetår anvisas ytterligare 6 000 000 kronor.

Enligt föreliggande arbetsplan erfordras 16 000 000 kronor under budgetåret 1951/52.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte, med bifall till vattenfallsstyrelsens förslag, föreslå riksdagen

att för budgetåret 1951/52 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Kraftstation vid Jösseforsen* ..... 500 000 kronor,
b) *Ny ångpanna i Västerås ångkraftstation* ..... 2 500 000 kronor,
c) *Utbyggnad av Västerås ångkraftstation* ..... 2 300 000 kronor,
d) *Kraftstation vid Hölleforsen* ..... 3 000 000 kronor,
e) *Ett tredje maskinaggregat i Stadsforsens kraftstation* ..... 2 800 000 kronor,
f) *Kraftstation vid Kilforsen* ..... 23 000 000 kronor,
g) *Kraftstation vid Harsprånget* ..... 8 000 000 kronor,
h) *Kraftstation vid Liggaforsen*..... 16 000 000 kronor.

[23] 3. **Regleringsföretag.** Vattenfallsstyrelsens anslagsbehov för nästa budgetår till regleringsåtgärder avser följande företag.

	Tidigare anvisat	Äskade anslag 1951/52
	tusental kronor	
Regleringsåtgärder i Indalsälvens flodområde	14 091[1]	500
Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde	44 000	8 500
Åtgärder och ersättningar för flottning och fiske i Lule älv	2 400[2]	1 000
Summa kronor		10 000

Regleringsåtgärder i Indalsälvens flodområde.

Kostnaderna för regleringarna fördelas på samtliga delägare i Indalsälvens regleringsförening. I den mån nya kraftstationer färdigställas, ha ägarna till dessa att inbetala sina andelar i de redan företagna regleringarna. Dessa andelar komma därmed de tidigare delägarna till godo.

Regleringsåtgärderna komma till nytta för vattenfallsstyrelsens kraftstationer vid Midskog, Stadsforsen och Hölleforsen. Kostnaderna fördelas på styrelsen och övriga fallägare i vattendraget efter båtnaden.

På grundval av uppgifter från Indalsälvens regleringsförening beräknas anslagsbehovet den 30 juni 1952 uppgå till ca 14 600 000 kronor eller ca 500 000 kronor utöver hittills anvisade anslag. Detta medelsbehov föranledes av de fortsatta arbetena med hittills beslutade regleringsföretag.

För budgetåret 1951/52 erfordras ett anslag av 500 000 kronor.

Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde.

Regleringsåtgärderna komma till nytta för Nämforsens och Forsmoforsens kraftstationer och avse en ökning av vintervattentillgången. Flertalet regleringsåtgärder komma till nytta även för den påbörjade anläggningen vid Kilforsen. I den mån framdeles andra företag utbygga kraftstationer i vattendraget, skola kostnadsandelar överföras på dem efter båtnaden.

Den 30 juni 1950 förelåg en anslagsbehållning av ca 2,8 miljoner kronor. Anledningen härtill var dels en för två år sedan icke känd inbetalning under budgetåret 1949/50 av en på Sandö sågverksaktiebolags ersättningskraft från Forsmo kraftstation belöpande del av hittillsvarande regleringskostnader, dels omfattande förseningar av arbetena på grund av att vattendomstolens tillstånd icke erhållits inom beräknad tid.

Vid Vojmsjön ha de egentliga byggnadsarbetena avslutats. Regleringen togs partiellt i bruk i november 1949, sedan vattendomstolens tillstånd erhållits. Tillstånd till fullständig reglering har meddelats i augusti 1950.

Beträffande regleringarna av Ormsjön, Rörströmssjön och Borgasjön är läget följande. För de båda förstnämnda har tillstånd att bygga i vatten icke erhållits, och i avvaktan därpå ha arbetena vid Rörströmssjön icke kunnat igångsättas. Vid Ormsjön ha däremot vissa arbeten på land kunnat utföras, och om tillstånd erhålles under år 1950, beräknas regleringen kunna tagas i bruk ett år senare. För Borgasjön har tillstånd erhållits, och regleringen beräknas bli tagen i bruk under år 1952.

[1] Inklusive 530 000 kronor, som överförts från anslaget till kraftstation vid Midskogsforsen.
[2] Inklusive 1 400 000 kronor ur dispositionsanslaget.

Regleringarna av Hotingsjön, Bodumsjön, Fjällsjön och Vängelsjön för att avtrappa vattendraget och möjliggöra korttidsreglering för Kilforsens kraftstation vänta på vattendomstolens behandling. Endast smärre förberedelsearbeten ha utförts.

För de fortsatta regleringsarbetena inom Faxälvens flodområde, vilka via Vängelälven delvis komma till nytta för vattenfallsstyrelsens kraftstationer, erfordras ytterligare inbetalning av kapitalinsatser till Faxälvens regleringsförening. Härför och för styrelsens egna regleringsarbeten erfordras ett anslag av 8 500 000 kronor för budgetåret 1951/52.

Åtgärder och ersättningar för flottning och fiske i Lule älv.

En närmare redogörelse för ändamålet har lämnats i 1947 års statsverksproposition (bil. 27, pt 96). Anslaget avser avhjälpande av och ersättning för vissa följdverkningar i Lule älv av årsreglering medelst Suorvamagasinet och korttidsreglering vid Porjus kraftstation.

Anslag anvisades senast för budgetåret 1947/48 med 1 000 000 kronor. Den 30 juni 1950 uppgick behållningen till ca 727 000 kronor. Orsaken till att anslaget icke tagits i anspråk i högre grad är, att vattendomstolen hittills utdömt väsentligen skadeersättningar för kortare tid. Det kan emellertid förväntas, att definitiva ersättningar få utbetalas i större omfattning under de närmaste åren, varför ett tillskott till anslaget av 1 000 000 kronor för budgetåret 1951/52 är önskvärt.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 21 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte, med bifall till vattenfallsstyrelsens förslag, föreslå riksdagen

att för budgetåret 1951/52 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Regleringsåtgärder i Indalsälvens flodområde* ..... 500 000 kronor,
b) *Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde* ..... 8 500 000 kronor,
c) *Åtgärder och ersättningar för flottning och fiske i Lule älv* ..... 1 000 000 kronor.

[24] 4. **Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.** För ifrågavarande ändamål ha för budgetåret 1950/51 anvisats 62 500 000 kronor. För nästa budgetår äskas 62 000 000 kronor.

Vattenfallsstyrelsen.

Vattenfallsstyrelsen erinrar om att den totalt medgivna investeringen för distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk den 30 juni 1950 utgjorde 497 013 209 kronor. Ändringen under det senast förflutna budgetåret redovisas på följande sätt:

Investeringsrätt den 30 juni 1949	422 793 890
För budgetåret 1949/50 anvisat anslag, riksstat	60 000 000
För budgetåret 1949/50 anvisat anslag, tilläggsstat	12 000 000
Återstående del av anslag för budgetåret 1946/47	3 000 000
Summa kronor	497 793 890
Avgår netto till följd av överflyttningar till och från andra verk, omföringar mellan anslag, försäljningar och nedskrivning mot värdeminskningskonto	780 681
Investeringsrätt den 30 juni 1950 kronor	497 013 209

I anslutning härtill anför vattenfallsstyrelsen följande.

Av beloppet hade den 30 juni 1950 utnyttjats 495 045 571 kronor, varför ett överskott av 1 967 638 kronor förelåg. För budgetåret 1950/51 har riksdagen anvisat 62 500 000 kronor, varför under detta budgetår ett sammanlagt belopp av 64 467 638 kronor står till förfogande. Det angivna beloppet beräknas räcka för hithörande arbeten och anskaffningar under innevarande budgetår. För budgetåret 1951/52 beräknas det erforderliga medelstillskottet till 62 000 000 kronor. Detta belopp är ungefär lika stort som det för innevarande budgetår anvisade anslaget och lägre än vad som år 1949 förutberäknades för budgetåret 1951/52 men ligger fortfarande på den höga nivå, som inträdde ungefär år 1947. En orsak till uppgången är, att vattenfallsstyrelsen enligt Kungl. Maj:ts uppdrag har att på ledningsnät för 200 kV och högre spänningar ombesörja överföring av kraft från Norrland även för andra företags räkning. Av beloppet 62 000 000 kronor härrör mer än hälften eller cirka 37 500 000 kronor från anläggningar för 380 och 200 kV. Av återstoden är något mindre än 1 000 000 kronor betingat av anläggningar för järnvägselektrifiering och cirka 2 000 000 kronor erfordras för hjälpanläggningar. I övrigt hänföra medelsbehoven sig till de förstärkningar och kompletteringar av stamlinje-, primär- och bygdesystemen, som behövas på grund av den så gott som överallt inom styrelsens intresseområde raskt stigande belastningen. För samtliga anläggningar ha beräkningarna utvisat rätt betydande kostnadsstegringar beroende dels på allmän uppgång av lönenivå och materialpriser sedan föregående beräkningstillfälle, dels på betydande, bland annat med krondevalveringen sammanhängande likvidtillägg på grund av de prisregleringsklausuler, som med hänsyn till de långa leveranstiderna stipulerats för leveranser av stora maskiner och apparater. Att medelsförbrukningen under budgetåret 1951/52 icke blir fullt lika stor som enligt 1949 års prognos beror väsentligen på att utgifterna för 380 kV anläggningarna icke komma så snabbt som år 1949 beräknades. Det är att förvänta, att i stället anslagsbehoven komma att överskrida prognosvärdena för budgetåret 1952/53 och följande.

Styrelsen har lämnat en detaljerad redogörelse för de olika företag, som skola utföras med nu äskade medel. Beträffande denna redogörelse hänvisas till handlingarna.

Vattenfallsstyrelsen äskar sålunda till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arheten vid statens kraftverk investeringsanslag å 62 000 000 kronor å riksstaten för nästa budgetår.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 21 får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 62 000 000 kronor.

[25] **5. Diverse anslag.** Under denna punkt ha sammanförts vissa anslagsfrågor av i huvudsak finansiell natur. Vattenfallsstyrelsens nu föreliggande medelsbehov avse följande ändamål.

	Kronor
Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet	1 000 000
Statens vattenfallsverks dispositionsanslag	3 000 000

Vattenfallsstyrelsen.

Vattenfallsstyrelsen har lämnat i huvudsak följande motivering för sina förslag.

Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet.

Till förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet ha senast för budgetåret 1949/50 anvisats 1 miljon kronor.

Den 1 oktober 1948 utgjorde den odisponerade delen av anslaget 1 614 009 kronor. Av detta belopp ha tagits i anspråk 696 000 kronor för förvärv av aktier i Vilhelmina elektriska kraftaktiebolag. Till anslaget ha återgått 25 000 kronor som låneåterbetalning från Gottne-Yttersels elektriska aktiebolag. Det sammanlagda disponibla beloppet den 20 september 1950 utgör 1 943 009 kronor.

För den närmaste tiden väntas ytterligare rätt betydande förvärv bli aktuella, varför vattenfallsstyrelsen anser ett anslagstillskott av 1 miljon kronor önskvärt för budgetåret 1951/52.

Statens vattenfallsverks dispositionsanslag.

Såsom statens vattenfallsverks dispositionsanslag ha för budgetåret 1950/51 anvisats 3 miljoner kronor. Behållningen på anslaget uppgick den 1 juli 1950 till ca 9,3 miljoner kronor, sedan det tillförts dels vissa under budgetåret 1949/50 temporärt disponerade belopp, dels nyssnämnda tillskott för budgetåret 1950/51.

För budgetåret 1951/52 hemställer vattenfallsstyrelsen om oförändrat anslag eller 3 000 000 kronor.

Av vattenfallsstyrelsen avgiven redovisning för anslagets användning under budgetåret 1949/50 torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställas till vederbörande utskotts förfogande.

Departementschefen.

Med biträdande av vattenfallsstyrelsens förslag i fråga om anvisande av medel under anslaget till förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet samt under statens vattenfallsverks dispositionsanslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1951/52 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet* .... 1 000 000 kronor,

b) *Statens vattenfallsverks dispositionsanslag* ..... 3 000 000 kronor.

Luftfartsfonden.

[26] **Luftfartens markorganisation.** Till luftfartens markorganisation ha för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisats samt för budgetåret 1951/52 äskats följande investeringsanslag:

	1949/50	1950/51	1951/52
Markförvärv	1 000 000	—	—
Flygfältsbyggen	1 500 000	1 200 000	3 000 000
Byggnader	400 000	—	—
Radiofyrar	850 000	400 000	—
Belysningsanläggningar	250 000	—	—
Fordon, maskiner och redskap	—	—	100
Övrigt	1 000 000	400 000	400 000
Summa kronor	5 000 000	2 000 000	3 400 100

Vid utgången av budgetåret 1949/50 förelåg å tidigare anvisade anslag en behållning av i runt tal 24,3 miljoner kronor. Den 1 juli 1950 fanns sålunda ett sammanlagt belopp av omkring 26,3 miljoner kronor tillgängligt för pågående och nya arbeten m. m. Investeringsutgifterna för luftfartens markorganisation stannade under budgetåret 1949/50 vid i runt tal 6,6 miljoner kronor.

Luftfartsstyrelsen.

I petita den 29 augusti 1950 har luftfartsstyrelsen äskat anslag för budgetåret 1951/52 med tillhopa 3 400 100 kronor. Styrelsen framhåller, att styrelsen för nästa budgetår upptagit medel för allenast sådana ändamål, som enligt styrelsens bedömande icke utan allvarliga olägenheter kunna skjutas på framtiden. Förändringar i det allmänna utrikespolitiska läget kunna dock påkalla vidtagandet av beredskapsåtgärder, för vilka särskilda anslagsmedel erfordras. I likhet med tidigare utgår styrelsen från att Kungl. Maj:t må kunna vidtaga de omdispositioner med avseende å användningen av såväl redan anvisade som nu äskade medel, vilka på grund av förändringar i läget på arbetsmarknaden eller av annan anledning befinnas påkallade.

Flygfältsbyggen.

Den 1 juli 1950 fanns å anslaget till Flygfältsbyggen ett sammanlagt belopp av 11,8 miljoner kronor, varav 1,2 miljon kronor utgjorde det för innevarande budgetår anvisade anslaget.

Luftfartsstyrelsens medelsäskanden till flygfältsbyggen under nästa budgetår sluta å tillhopa 3 miljoner kronor, fördelade på följande företag:

Torslanda, sprängningsarbeten, fortsättning	1 500 000
Bulltofta, förbättringsåtgärder	1 500 000
Summa kronor	3 000 000

Av luftfartsstyrelsens petita och inhämtade uppgifter framgår bl. a. följande.

Bromma flygplats. 1944 års flygplatsutredning föreslog beträffande Bromma flygplats utförande av fältarbeten, iordningställande av hangarplattform samt uppförande av byggnader m. m. för en kostnad av sammanlagt 10 440 000 kronor, varav ett belopp av 5 590 000 kronor belöpte på arbeten hänförliga till flygfältsbyggen. Dessa arbeten beräknas numera kosta cirka 5 900 000 kronor. Vid 1946 års riksdag har beslutats utförande av vissa förbättringsarbeten utöver normalt underhåll av hårdgjorda ytor för en kostnad av 600 000 kronor. För genomförande av dessa arbeten ha 3 000 000 kronor anvisats för budgetåret 1946/47 och 2 400 000 kronor för budgetåret 1947/48. För budgetåret 1948/49 ha anvisats 1 300 000 kronor, varav 1 000 000 kronor för påbörjande av sprängningsarbeten för slutligt stationsområde och 300 000 kronor för hangarplatta m. m. för en ny hangar. Slutligen har för budgetåret 1949/50 anvisats ett anslag av 500 000 kronor för breddning av plattformen vid aktiebolaget Aerotransports hangarer och för vissa ytbehandlingsarbeten. Sammanlagt ha alltså anvisats 7 200 000 kronor.

De sålunda förordade under anslaget till Flygfältsbyggen hänförliga arbetena å flygplatsen framgå av följande tabell.

1. Sänkning av Tönsethska huset	900 000
2. Förbindelsebana 13—31 jämte ytbehandlingar, stråk 13	1 600 000
3. Breddning av stråk 31 del 1	1 600 000
4. Hangarplattforms förlängning fram till Ulvsundavägen	1 800 000
5. Förbättringsarbeten utöver normalt underhåll av hårdgjorda ytor	600 000
6. Hangarplatta m. m. för en ny hangar	300 000
7. Sprängningsarbeten för slutligt stationsområde	1 000 000
8. Breddning av plattform vid ABA:s hangarer m. m.	500 000
Summa kronor	8 300 000

De under punkterna 1—4 redovisade arbetena om 5,9 miljoner kronor ha förordats av flygplatsutredningen. Med anlitande av hittills anvisade medel ha de under punkterna 1—5 angivna arbetena i stort sett färdigställts, medan arbetena under punkterna 6—8 ännu ej igångsatts. Av anvisade medel om 7,2 miljoner kronor kvarstod den 30 juni 1950 oförbrukat ett belopp av ca 2,4 miljoner kronor.

Luftfartsstyrelsen har för nästa budgetår icke äskat nya medel för arbeten å Bromma flygplats.

Luftfartsstyrelsen erinrar emellertid, att det icke vid den tid, då huvudbanan å Bromma flygplats anlades, fanns anledning räkna med att trafikflyget skulle komma att till övervägande delen utnyttja så tunga flygplan, som numera äro i bruk. Banan har konstruerats med tanke på flygplan med betydligt mindre totalvikt än exempelvis flygplan av typerna Douglas DC-4 och DC-6. Den tunga flygtrafiken har under årens lopp å banans ytbeläggning förorsakat allvarliga skador, som tendera att öka. Härigenom stegras kontinuerligt kostnaderna för banans underhåll, och en genomgripande förstärkning av banan är förr eller senare ofrånkomlig. En dylik förstärkning har av styrelsen preliminärt kostnadsberäknats till 1 500 000 kronor. Med hänsyn till att styrelsen för närvarande icke ser sig i stånd att bedöma, huruvida förstärkningsåtgärderna måste vidtagas under innevarande budgetår eller budgetåret 1951/52 eller måhända kunna anstå ytterligare något år, anser sig styrelsen icke böra äska särskilda medel för ändamålet utan förutsätter, att erforderligt belopp vid behov ställes till styrelsens förfogande från reservationer under anslaget till Flygfältsbyggen.

Torslanda flygplats. Till påbörjande av vissa sprängnings- och utvidgningsarbeten å Torslanda flygplats ha för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisats tillhopa 2 200 000 kronor. Totalkostnaden beräknades hösten 1948 till 4 500 000 kronor, varav 2 200 000 kronor belöpte å den första byggnadsetappen.

Luftfartsstyrelsen meddelar, att kostnaderna för den första byggnadsetappen, som beräknas vara avslutad sommaren 1951, numera stigit med 400 000 kronor. Såväl ur säkerhetssynpunkt som av ekonomiska skäl är det av vikt att därefter omedelbart påbörja den andra byggnadsetappen. Kostnaden härför — ursprungligen beräknad till 2,3 miljoner kronor — väntas nu komma att uppgå till ca 3 miljoner kronor. För budgetåret 1951/52 erfordras ett belopp av 1 500 000 kronor. För att erhålla gynnsammast möjliga entreprenadvillkor bör styrelsen bemyndigas teckna avtal för hela andra byggnadsetappen intill det angivna beloppet å 3 000 000 kronor.

Bulltofta flygplats. I sina petita har styrelsen anmält ett medelsbehov av 1 500 000 kronor för budgetåret 1951/52 till bestridande av kostnaderna för utbyggnad av Bulltofta flygplats.

Med särskild skrivelse den 1 december 1950 har luftfartsstyrelsen för godkännande underställt statsmakterna två mellan styrelsen och Malmö stad ingångna, samma dag dagtecknade avtal angående utvidgning av Bulltofta flygplats och angående visst markbyte.

Avtalen ha såsom särskilt bihang fogats till statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden denna dag.

Luftfartsstyrelsen har till en början erinrat, att frågan om en eventuell utbyggnad av Bulltofta flygplats återupptagits år 1948 av Malmö stad. Man räknade bl. a. med att en flygplats för Malmö icke skulle behöva så stort antal banor som 1944 års flygplatsutredning räknat med. Drätselkammaren i Malmö har tillsatt en flygplatskommitté, som i samråd med luftfartsstyrel-

sen utarbetat ett förslag till utbyggnad av flygplatsen. Förslaget innehåller en generalplan för flygplatsens utbyggnad och innebär en slutlig utbyggnad med två hårdgjorda banor, lagda i ungefär rät vinkel mot varandra. För stations- och hangarområdets placering har utarbetats två alternativ, varav det ena bibehåller stationsbyggnaden på nuvarande plats men förutsätter flyttning av hangarerna, medan det andra alternativet förutsätter flyttning av samtliga byggnader till annan plats.

Luftfartsstyrelsen och flygplatskommittén ha båda ansett lämpligt att, därest en utbyggnad kommer till stånd, i en första etapp iordningställa den i generalplanen ingående huvudbanan till 1 800 m längd samt att stations- och hangarbyggnaderna tills vidare bibehållas oförändrade. De nuvarande hangarbyggnaderna, som ligga i inflygningsriktningen till den planerade huvudbanan, förutsättas dock i en framtid kunna behöva flyttas. En sådan förläggning av huvudbanan, att rivning av hangarerna skulle kunna undvikas, är enligt styrelsen icke möjlig. I detta sammanhang framhåller styrelsen, att den projekterade huvudbanan är i det närmaste parallell med huvudbanan på Kastrups flygplats, vilket förhållande innebär minskade risker för kollision i luften mellan flygplan, som samtidigt navigera kring de båda flygplatserna.

Luftfartsstyrelsen erinrar vidare, att större flygplan än av typ Douglas DC-3 för närvarande icke kunna med tillfredsställande regularitet och säkerhet landa och starta på Bulltofta flygplats. Under vissa förhållanden kunna icke ens dylika plan använda flygplatsen med fullt utnyttjad lastkapacitet. Flygplatsen saknar permanentbelagda banor och har under vissa väderleksförhållanden måst helt avstängas för trafik. Numera har Aktiebolaget Aerotransport erhållit leverans av de första flygplanen av typ Saab-Scandia, med vilka plan bolaget i framtiden kommer att bedriva den inhemska och delar av den europeiska trafiken. Möjligheterna att nyttja Bulltofta med dessa flygplan äro än mindre än med flygplan av typ DC-3. Skall Bulltofta på ett ekonomiskt försvarbart sätt kunna användas av linjeflygplanen, är sålunda en utbyggnad nödvändig.

Malmö stad har funnit det angeläget att Skånes flygplatsfråga löses och förbundit sig att bidraga till den planerade utbyggnaden. Sålunda ställer staden erforderlig mark till förfogande samt bidrager med ett kontant belopp av 1 miljon kronor. Staden skall vidare utan anspråk på ersättning tolerera vissa höjdbegränsningsbestämmelser samt har i stadsplaner utlagt vissa flygplatsen angränsande områden till parkområden.

Aktiebolaget Aerotransport har ställt i utsikt, att flygplanen på vissa utrikeslinjer skulle mellanlanda på Bulltofta i stället för på Kastrup, därest Bulltofta utbygges. Då kapaciteten på Kastrup för närvarande är hårt utnyttjad och flygplatsen stundom är överbelastad skulle detta innebära påtagliga fördelar för den nuvarande trafiken. Härigenom skulle även nytt trafikunderlag skapas.

Fraktflyget, som för närvarande allmänt visar en stark uppgång, torde komma att öka ytterligare på Bulltofta efter en utbyggnad. Bulltofta har näm-

ligen icke kunnat användas i önskad utsträckning, då fältets beskaffenhet hindrat de stora fraktplanen att landa där. Godset har gått till Stockholm eller Kastrup och omlastningarna ha vållat förluster i både tid och pengar. En så industrialiserad landsdel som Skåne synes böra erhålla möjlighet till direkt flygfrakt.

En sammanfattning av vad sålunda anförts giver enligt styrelsen vid handen, att en utbyggnad av Bulltofta flygplats är en angelägenhet av vikt för såväl Malmö stad och sydligaste Sverige som för civilflyget i allmänhet.

Beträffande utbyggnadsavtalets närmare innehåll och utformning har luftfartsstyrelsen anfört följande.

Styrelsen, som i princip ansluter sig till flygplatsutredningens på sin tid gjorda uttalande, att flygplatsområdena böra av kommunerna överlämnas till staten utan ersättning med full äganderätt, har i detta fall ansett sig kunna göra avsteg härifrån med hänsyn dels till att de av Malmö stad tidigare till förfogande ställda markområdena endast upplåtits med nyttjanderätt, dels till det stora kontanta bidrag till utbyggnaden, som staden lämnar. Det för den aktuella utbyggnaden erforderliga området har å den avtalsförslaget bifogade kartan, Bil. A (här utesluten), angivits med röda begränsningslinjer. Förutom detta område upplåter staden enligt § 1 i avtalet dels ett å kartan med grön färg angivet område, vilket tidigare disponerats av F 10, men för några år sedan med korttidsavtal upplåtits till styrelsen, dels ett å kartan med grå färg angivet område, vilket erfordras för uppförande av en radiofyr.

Enligt § 1 st. 3—4 förbinder sig staden att utföra vissa rivningsarbeten. Förutsättningarna för dessa stadens åtaganden äro dock att staden erhåller bland annat för rivningarna eller undanskaffandet nödiga tillstånd.

Angående den i § 2 st. 2 intagna bestämmelsen hänvisas till vad nedan sägs beträffande § 15 st. 2.

Beträffande detaljutformningen av utbyggnaden samt kostnaderna för densamma torde få hänvisas till § 3 i avtalet med tillhörande bilagor (Bil. B, C, D, här uteslutna). Till den beräknade kostnaden 5,3 miljoner kronor komma emellertid de kostnader, som omförmälas i styrelsens skrivelse den 29 augusti 1950 angående investeringsanslag under luftfartsfonden för budgetåret 1951/52 och som sluta på i runt tal 700 000 kronor. Ifrågavarande arbeten måste emellertid under alla förhållanden utföras genom statens försorg. Vidare tillkomma vissa kostnader för radio- och belysningsanläggningar. Härav föranledas emellertid endast en del av kostnaderna för belysningsanläggningarna utav utvidgningen. Styrelsen vill ett kommande budgetår återkomma härtill.

Att utbyggnaden bör komma till stånd snarast möjligt synes luftfartsstyrelsen uppenbart. Detta har vid avtalsförhandlingarna varit ett starkt intresse för båda parter. Å andra sidan är det självklart, att staten icke kan åtaga sig att utbygga flygplatsen i snabbare takt än medelstillgång och byggnadsreglerande föreskrifter möjliggöra. Innehållet i § 4 innebär därför resultatet av en kompromiss vid förhandlingarna. Styrelsen förbinder sig att på tre år färdigställa en bana om 1 400 meters längd, vilket är tillräckligt för att flygplan av typ Saab-Scandia med full flygvikt skola kunna starta och landa därstädes. Efter ytterligare två år bör banan vara färdig till sin fulla längd, 1 800 meter, vilket innebär, att flygplatsen då kan begagnas av flygplan upp till storlek typ Douglas DC-6. Med hänsyn till luftfartens utveckling är redan den i § 4 anslagna utbyggnadstiden enligt luftfartsstyrelsens mening väl lång. Ur allmänna luftfartssynpunkter är det därför önskvärt att arbetena finge bedrivas i snabbare takt än vad avtalet förutser såsom minimum.

Åtagandet enligt § 5 innebär i stort sett, att staden förbinder sig att tillse, att de höjdbegränsningsbestämmelser, som erfordras för flygplatsens omgivningar bliva genomförda i stadsplanerna. Några anspråk på ersättning härför kommer staden icke att rikta mot kronan. Däremot kan kronan bliva skyldig utgiva ersättning till enskilda markägare enligt byggnadslagens bestämmelser.

Bestämmelsen i § 6 st. 1 har tillkommit för att förhindra olämplig bebyggelse intill banan. Motsvarande bestämmelse är icke erforderlig för södra sidan av banan, då marken därstädes, till den del den icke ingår i det med rött betecknade området, tillhör luftfartsfonden. Bestämmelsen i § 6 st. 2 ansluter sig till vad förut sagts om rivning i framtiden av de nuvarande hangarerna. När hangar III kan rivas, kan radiofyren flyttas till plats inom fältet, varefter bestämmelsen i fråga kommer att minska i betydelse.

Vidkommande innehållet i § 7 torde få hänvisas till vad förut nämnts om kostnaderna för utbyggnaden samt till den inom styrelsen upprättade promemorian, Bil. G (här utesluten).

Paragraferna 8—10 synas icke erfordra kommentarer.

Då det ansetts obilligt, att staden — på den grund att staden äger viss i flygplatsen ingående mark — skall löpa risk att utgiva skadestånd i anledning av driften av flygplatsen, vilken helt handhaves av staten, har kronan enligt § 11 i avtalet ansetts böra ensam svara för utgivande av dylikt skadestånd, dock ej därest staden bevisligen förorsakat skadan.

Med § 12 åsyftas ett mindre område, som brukas av telegrafstyrelsen för en radiostation.

Paragraferna 13 och 14 synas icke erfordra kommentarer.

Då nu ifrågavarande avtal ansluter sig till 1938 års avtal mellan kronan och staden, har i § 15 st. 1 angivits vilka bestämmelser i sistnämnda avtal, som skola gälla för förstnämnda avtal.

Enligt 1938 års avtal § 11 sista stycket äger kronan icke nyttja staden tillhörig, i flygplatsen ingående mark för annan bebyggelse eller exploatering än som sammanhänger med flygplatsens användning för allmän luftfart. Enligt § 15 st. 2 i nu ifrågavarande avtal skall kronan emellertid äga upplåta F 10:s gamla område för flygindustrier och liknande, vilket för övrigt redan äger rum. Den frihet från anslutningsavgifter, som staden enligt 1938 års avtal medgivit kronan skall dock icke gälla de företag, vilka av luftfartsstyrelsen hyra mark eller byggnader för industriändamål.

Efter vad nu sagts torde i § 2 st. 2 icke behöva kommenteras ytterligare.

Luftfartsstyrelsen meddelar härefter, att Malmö stad förknippat ett speciellt villkor med utbyggnadsavtalets godkännande, nämligen att ett mellan styrelsen och staden uppgjort markbytesavtal samtidigt godkännes. Härom anför styrelsen följande.

Vid de förhandlingar, som förts mellan staden och kronan rörande fastställande av vissa stadsplaner kring Bulltofta flygplats, har från stadens sida framhållits, att visst byte av mark mellan kronan och staden för staden skulle undanröja de olägenheter, som ett avslag å fastställelse av viss stadsplan skulle utgöra. Det område, som staden skulle vilja frånträda, har å den avtalet bifogade kartan utmärkts med röd färg. Det område, som kronan skulle lämna i utbyte har å kartan utmärkts med blå färg. Styrelsen finner, att de olägenheter, som skulle drabba staden, knappast komma att träffa kronan vid ett byte. Den mark, som staden erhåller av kronan och som ingår i luftfartsfonden, avser man nämligen, styrelsen veterligen, ändock icke att inom överskådlig tid bebygga. En bebyggelse synes endast an-

taglig för det fall att flygplatsen nedlägges. Och för dylikt fall kan ju flygtrafiken icke längre medföra några olägenheter för det av styrelsen i utbyte förvärvade området.

Arealerna äro — om hänsyn även tages till kronan tillhöriga ideella andelar i med gul färg betecknade samfälligheter — lika stora, vilket utgör ett uttryck för parternas ståndpunkt att, ehuruväl värdena av de olika markområdena sannolikt icke äro lika, man dock icke skulle ge sig i kast med några värderingar, vilka med hänsyn bl. a. till flygplatsens utbyggnad skulle bli synnerligen vanskliga, utan inskränka sig till att byta lika stora arealer.

Med hänsyn till vad nu anförts samt statsintresset av att utbyggnaden kommer till stånd har styrelsen icke funnit anledning till erinran mot bytesförslaget.

Byggnader.

Den 30 juni 1950 fanns å anslaget till Byggnader en behållning av 5,3 miljoner kronor. För innevarande budgetår ha icke anvisats medel under detta anslag. För nästa budgetår äskas ej heller nya medel.

Luftfartsstyrelsen erinrar, att lokalförhållandena i stationsbyggnaden å Bromma flygplats med åren blivit alltmera otillfredsställande och medfört stort men för trafikens ändamålsenliga avveckling. Under budgetåret 1951/52 anser styrelsen nödvändigt att ställa ytterligare expeditionsutrymmen till förfogande för att de närmaste årens behov skola kunna tillgodoses. Inom styrelsen pågår för närvarande utredning angående möjligheten att inreda dylika lokaler i luftfartsverkets hangar å flygplatsen. Därest nämnda utredning leder till ett positivt resultat, ämnar styrelsen återkomma med hemställan att för ändamålet få taga i anspråk erforderliga medel från den odisponerade behållningen under förevarande anslag.

Teleutrustning m. m.

Den 1 juli 1950 fanns å anslaget till Radiofyrar en behållning av ca 1 860 000 kronor, varav 400 000 kronor utgör det för budgetåret 1950/51 anvisade anslaget.

Genom beslut den 2 juni 1950 har Kungl. Maj:t anbefallt luftfartsstyrelsen att med telegrafstyrelsen träffa avtal om dels utlåning till luftfartsverket av telegrafverkets inom förbindelsetjänsten sysselsatta trafikpersonal, dels överförande till telegrafverket av den tekniska tjänsten för luftfartsverkets radiotekniska anläggningar. Med anledning härav ha luftfartsstyrelsen och telegrafstyrelsen fört förhandlingar, vilka resulterat i två överenskommelser, den ena avseende utlåning av viss trafikpersonal och den andra avseende den s. k. teletekniska tjänsten för den civila luftfarten. Båda överenskommelserna avse tiden den 1 juli 1950—den 30 juni 1955.

Enligt överenskommelsen angående den teletekniska tjänsten förutsättes, att planläggning beträffande fasta radioanläggningar för den civila luftfarten skall ske i samråd mellan telegrafstyrelsen och luftfartsstyrelsen. Härvid skall den allmänna planläggningen med hänsyn till luftfartens behov utföras av luftfartsstyrelsen och den teletekniska planläggningen av anläggningarna handhavas av telegrafstyrelsen. Telegrafverket åligger att utföra

nämnda anläggningar ävensom att svara för i övrigt förekommande arbetsuppgifter i samband därmed samt att ombesörja drift av nyssberörda anläggningar. I ekonomiskt avseende skall bland annat gälla, att erforderliga investeringsanslag till sådana radioanläggningar för luftfarten, som skola utföras av telegrafstyrelsen äskas på telegrafverkets fond. Anskaffning av viss teleutrustning, som icke utgör radiomateriel i egentlig bemärkelse, såsom talregistreringsapparater, snabbtelefoner och högtalaranläggningar, skall däremot alltjämt ske genom luftfartsstyrelsens försorg.

Luftfartsstyrelsen föreslår efter samråd med telegrafstyrelsen, att investeringsanslaget till Radiofyrar från och med budgetåret 1951/52 uppdelas i två delar, varav en del anvisas under luftfartsfonden såsom ett särskilt anslag, förslagsvis benämnt Teleutrustning m. m., medan den andra delen jämte det under telegrafverkets fond uppförda investeringsanslaget till Markradiostationer för luftfarten bildar ett nytt anslag, som redovisas under sistnämnda fond och förslagsvis benämnes Radioanläggningar för luftfarten. Behållningen den 30 juni 1951 å anslaget till Radiofyrar bör fördelas mellan de nya investeringsanslagen till Teleutrustning m. m. och Radioanläggningar för luftfarten med belopp, varom luftfartsstyrelsen och telegrafstyrelsen efter samråd med riksräkenskapsverket träffa överenskommelse.

För budgetåret 1951/52 äskar luftfartsstyrelsen icke medel under anslaget till Teleutrustning m. m.

Belysningsanläggningar.

Den 30 juni 1950 fanns till förfogande å anslaget till Belysningsanläggningar ca 2,3 miljoner kronor. För innevarande budgetår ha icke anvisats medel för detta ändamål.

Luftfartsstyrelsen framhåller, att en högintensiv belysningsanläggning bör under budgetåret 1951/52 anskaffas för Torslanda flygplats och att kompletteringsarbetena med avseende å fältbelysningen å vissa andra flygplatser böra fortsättas. För nu angivna ändamål beräknar styrelsen för nästa budgetår i runt tal 400 000 kronor. Därest föreliggande behållning å anslaget får utnyttjas, erfordras icke någon medelsanvisning för nästa budgetår.

Fordon, maskiner och redskap.

Den 1 juli 1950 funnos ca 178 000 kronor till förfogande å anslaget.

Luftfartsstyrelsen föreslår, att anslaget för budgetåret 1951/52 upptages med ett formellt belopp av 100 kronor, enär anslaget utgår med innevarande budgetår.

Luftfartsverkets dispositionsanslag.

Den 1 juli 1950 funnos cirka 1,5 miljon kronor till förfogande å luftfartsväsendets dispositionsanslag. Härav utgjorde 0,4 miljon kronor det för innevarande budgetår anvisade anslaget.

Luftfartsstyrelsen meddelar, att belastningen å anslaget under budgetåret 1949/50 utgjort ca 473 000 kronor samt att den 30 juni 1950 i runt tal 1 070 000 kronor funnos odisponerade å anslaget. Enär det för närvarande disponibla beloppet beräknas komma att i huvudsak förbrukas under innevarande budgetår, bör anslaget för budgetåret 1951/52 upptagas med oförändrat belopp eller 400 000 kronor. I samband därmed bör anslagets rubrik ändras till Luftfartsverkets dispositionsanslag.

Luftfartsstyrelsen har lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1949/50. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande utskott.

Yttranden.

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller i yttrande den 7 oktober 1950, att ett genomförande av hela det av luftfartsstyrelsen framlagda byggnadsprogrammet för flygfältsarbeten under budgetåret 1951/52 synes komma att möta svårigheter ur arbetskraftssynpunkt, såvida icke förhållandena å arbetsmarknaden under tiden väsentligt skulle ändras eller annan byggnadsverksamhet minskas i samma mån som investeringarna i flygfältsarbeten ökas. Särskilt gäller detta arbeten inom Stockholms- och Göteborgsområdena.

Statens industri- och handelskommission förklarar i yttrande den 17 oktober 1950, att luftfartsstyrelsens önskemål angående materiel m. m. torde kunna tillgodoses.

Aktiebolaget Aerotransport understryker i yttrande den 8 oktober 1950 vikten av att luftfartsstyrelsens petitaframställning bifalles.

Departementschefen.

Investeringsutgifterna under luftfartsfonden budgetåret 1949/50, vilka jämlikt Kungl. Maj:ts beslut maximerats till 9 miljoner kronor, uppgingo till ca 6,9 miljoner kronor. För innevarande och nästa budgetår ha motsvarande utgifter beräknats till högst 7 miljoner kronor för budgetår. Investeringarna i luftfartens markorganisation beräknas sålunda kunna hållas vid en någorlunda konstant nivå under den närmaste framtiden. I likhet med tidigare torde förefintliga reservationer å investeringsanslagen under luftfartsfonden, om och i den mån de ursprungliga anslagsändamålen icke äro aktuella, få, efter prövning av Kungl. Maj:t från fall till fall, användas till nya arbeten eller anskaffningar. Det förutsättes emellertid, att den angivna maximiramen för investeringsutgifterna under nästa budgetår ej överskrides utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Beträffande Bromma flygplats har luftfartsstyrelsen framhållit, att det är ofrånkomligt att förr eller senare genomgripande förstärka flygplatsens huvudbana. Arbetena härmed ha beräknats kosta ca 1,5 miljon kronor. Erforderliga medel för detta ändamål torde, såsom luftfartsstyrelsen föreslagit, vid behov få ställas till förfogande av den behållning, som finnes å anslaget till Flygfältsbyggen.

Under anslaget till Flygfältsbyggen har luftfartsstyrelsen för nästa budgetår till en början äskat 1,5 miljon kronor för påbörjande av den andra byggnadsetappen i utbyggnaden av Torslanda flygplats. Mot att detta utbyggnadsföretag fortsättes har jag icke något att erinra. Erforderligt belopp om 1,5 miljon kronor för fortsatta arbeten under nästa budgetår torde kunna ställas till förfogande genom att för detta ändamål tagas i anspråk vissa för storflygplatsen vid Halmsjön avsedda medel å anslaget till Flygfältsbyggen.

Därjämte har luftfartsstyrelsen under anslaget till Flygfältsbyggen anmält ett medelsbehov av 1,5 miljon kronor för nästa budgetår för igångsättning av utbyggnadsarbeten å Bulltofta flygplats. Styrelsen har med särskild skrivelse den 1 december 1950 underställt statsmakterna för godkännande två mellan styrelsen och Malmö stad träffade avtal angående utbyggnaden och angående visst markbyte. Enligt det förra avtalet skall staten å flygplatsen låta anlägga en 1 800 m lång permanentbelagd bana med tillhörande stråk. Banan skall till en längd av 1 400 m vara färdigställd inom tre år, sedan arbetena påbörjats, och i sin helhet senast fem år efter påbörjandet. Arbetena skola igångsättas senast under 1951. Vid en banlängd av 1 400 m kunna Scandia-flygplan med full last och vid en banlängd av 1 800 m DC-6 flygplan starta och landa å flygplatsen. Det åligger Malmö stad att förvärva och utan ersättning upplåta erforderlig mark för utbyggnaden samt att bidraga till utbyggnadskostnaderna med kontant 1 miljon kronor. Därjämte ankommer det på staden att bl. a. genomföra ändring av en lågreservoar för råvatten å flygplatsen samt att verka för att vissa höjdbegränsningsbestämmelser iakttagas vid utarbetande av stadsplaner för området vid flygplatsen. Kostnaderna för utbyggnadsarbetena ha vid 1949 års prisläge beräknats till 5,3 miljoner kronor. Därtill komma emellertid ca 700 000 kronor för dräneringS- och andra arbeten å det nuvarande flygfältet samt vissa kostnader för radio- och belysningsanläggningar.

Enligt markbytesavtalet skola lika stora arealer bytas mellan parterna.

Avtalen ha godkänts av Malmö stadsfullmäktige den 20 december 1950.

Efter att ha övervägt på denna utbyggnadsfråga inverkande omständigheter och sedan Kungl. Maj:t, på min föredragning, den 1 december 1950 beslutat fastställa vissa stadsplaner för det område, inom vilket flygplatsen är belägen, anser jag mig böra förorda att utbyggnaden kommer till stånd. Jag hemställer i det följande, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna föreliggande förslag till avtal. För nästa budgetår erforderligt belopp av 1,5 miljon kronor för igångsättning av utbyggnadsarbetena torde kunna ställas till förfogande av förefintlig behållning å anslaget till Flygfältsbyggen.

Därest inom luftfartsstyrelsen pågående utredning angående möjligheten att anordna vissa ytterligare expeditionsutrymmen i stationsbyggnaden å Bromma flygplats leder till positivt resultat, torde kostnaden härför få bestridas av föreliggande behållning å anslaget till Byggnader.

Mot luftfartsstyrelsens förslag till uppdelning av anslaget till Radio-

fyrar har jag icke något att erinra. Det till upptagande under luftfartsfonden föreslagna nya anslaget bör betecknas Teleutrustning m. m. och för nästa budgetår anvisas med ett formellt belopp av 1 000 kronor. Jag har tidigare i dag under telegrafverkets fond förordat, att det för nästa budgetår föreslagna nya anslaget till Radioanläggningar för luftfarten upptages å riksstaten. Luftfartsstyrelsen bör, efter samråd med telegrafstyrelsen och riksräkenskapsverket, inkomma med förslag till erforderliga bokföringsåtgärder och överföring till det nya anslaget till Teleutrustning m. m. av viss del av den 30 juni 1951 förefintlig behållning å anslaget till Radiofyrar.

Såsom luftfartsstyrelsen föreslagit torde kostnaderna för vissa nya arbeten under anslaget till Belysningsanläggningar kunna bestridas från förefintlig behållning å detta anslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter framställning av styrelsen, meddela beslut härom.

Luftfartsstyrelsen har vidare förordat, att anslaget till Fordon, maskiner och redskap för nästa budgetår anvisas med ett formellt belopp. Jag biträder styrelsens förslag. Det formella beloppet torde böra anvisas med 1 000 kronor.

Slutligen har luftfartsstyrelsen för nästa budgetår äskat 400 000 kronor såsom Luftfartsverkets dispositionsanslag samt föreslagit, att medel för detta ändamål i fortsättningen anvisas under denna rubrik. Jag biträder styrelsens förslag.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle för nästa budgetår anvisas sammanlagt ca 0,4 miljon kronor under luftfartsfonden.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

I. att för budgetåret 1951/52 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Teleutrustning m. m.* ..... 1 000 kronor,
b) *Fordon, maskiner och redskap*..... 1 000 kronor,
c) *Luftfartsverkets dispositionsanslag* ... 400 000 kronor;

II. att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna föreliggande förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Malmö stad angående utvidgning av Bulltofta flygplats och angående visst markbyte.

Statens allmänna fastighetsfond.

[27] **1. Om- och tillbyggnad av Arvfurstens palats.** Till om- och tillbyggnad av Arvfurstens palats anvisades för budgetåren 1947/48 samt 1949/50 och 1950/51 investeringsanslag om sammanlagt 3 650 000 kronor. Byggnadsföretaget omfattar ombyggnad och restaurering av utrikesdepartementets nuvarande fastighet samt uppförande av en arkivbyggnad å fastighetens gård.

Kostnaden för byggnadsföretaget uppskattades preliminärt till 3 500 000 kronor vid prisläget hösten 1947. Härtill kom senare ett belopp av 150 000 kronor i samband med lunchrestaurangens flyttning inom byggnaden.

Byggnadsstyrelsen.

I skrivelse den 18 september 1950 har byggnadsstyrelsen hemställt, att 345 000 kronor anvisas för nästa budgetår till fullföljande av byggnadsföretaget.

Byggnadsstyrelsen meddelar, att vid utarbetandet av detaljritningarna för utrikesdepartementets arkiv önskemål framställts om avsevärt flera tjänsterum för att bereda plats åt departementets utökade personal. Då det av arbetsekonomiska skäl och för att nedbringa eljest ofrånkomliga hyreskostnader måste anses angeläget att så stor del av departementets personal som möjligt beredes plats i de nya lokalerna, har byggnadsstyrelsen undersökt, huruvida arkivbyggnaden skulle kunna höjas med ytterligare en våning. Byggnadsstyrelsen har funnit detta vara möjligt utan att de estetiska och kulturhistoriska kraven eftersättas. Härav föranledda kostnader jämte vissa i rationaliseringssyfte begärda ändringar i själva arkivlokalerna uppgå till 250 000 kronor.

Styrelsen framhåller vidare, att taket å Arvfurstens palats är beklätt med kopparplåt, som till större delen är mer än 150 år gammal och i behov av förnyelse. Det synes mest ekonomiskt att företaga en sådan omläggning i samband med nu pågående ombyggnadsarbeten. Kostnaderna härför beräknas till 95 000 kronor.

På grund av arbetenas natur är det för närvarande icke möjligt att definitivt beräkna de slutliga kostnaderna för byggnadsföretaget. Styrelsen har för avsikt att, därest den beräknade kostnaden visar sig för låg, längre fram anmäla det ytterligare medelsbehov, som kan komma att uppstå.

För budgetåret 1951/52 erfordras således ett anslag av (250 000 + 95 000) 345 000 kronor.

Departementschefen.

Mot byggnadsstyrelsens förslag till utvidgning av byggnadsprogrammet har jag icke något att erinra. Jag tillstyrker byggnadsstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av Arvfurstens palats* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 345 000 kronor.

[28] **2. Ombyggnad av fastigheten Atomena nr 1 i Stockholm.** Till ombyggnad av fastigheten Atomena nr 1 i Stockholm anvisades för budgetåret 1950/51 ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen.

I skrivelse den 19 oktober 1950 har byggnadsstyrelsen hemställt, att 500 000 kronor anvisas för nästa budgetår till fullföljande av byggnadsföretaget.

Byggnadsstyrelsen erinrar, att styrelsen i skrivelse den 22 december 1949 angivit de preliminärt beräknade totalkostnaderna till 1 500 000 kronor.

Emellertid är det icke möjligt att definitivt beräkna de slutliga kostnaderna för byggnadsföretaget, förrän klarhet vunnits beträffande vilket alternativ, som skall läggas till grund för ombyggnadsarbetena. Därjämte erfordras på grund av arten av byggnadsföretaget vissa ytterligare tekniska undersökningar i samband med ombyggnadens genomförande. Styrelsen räknar emellertid tills vidare med den tidigare uppskattade totalkostnaden.

I anslutning till styrelsens tidigare skrivelse har förslag till framtida användning av fastigheten uppgjorts enligt nu bifogade skisser. Sålunda avses att i byggnaden inrymma riksåklagarämbetet, lagberedningen, straffrättskommittén och strafflagberedningen samt vissa andra justitiedepartementet underställda kommittéer ävensom arbetsdomstolen.

Beträffande ombyggnadsförslaget har i viss del, nämligen i fråga om utnyttjandet av huset mot St. Nygatan, även en alternativ lösning framlagts. Styrelsen anför härom följande.

Den alternativa lösningen bygger på den förutsättningen, att arbetsdomstolen skulle kunna använda en av sessionssalarna i högsta domstolen för sina större förhandlingar. En i bottenvåningen utmed St. Nygatan inrymd sessionssal kunde därvid uppdelas på normala arbetsrum och jämte frigjorda biutrymmen i stället utnyttjas till tjänsterum, varvid det totala antalet rum som utvinnes inom byggnaden torde medgiva, att jämväl justitiekanslersämbetet där beredes lokaler.

Sistnämnda lösning synes byggnadsstyrelsen möjlig med hänsyn till att det visat sig, att högsta domstolen icke torde ha behov av att utnyttja samtliga de tre sessionssalar, som finnas i domstolens byggnad, vilken ligger i omedelbart grannskap till den här berörda fastigheten. Förutom ett bättre utnyttjande av byggnaden skulle därigenom även ernås icke oväsentliga besparingar i ombyggnadskostnaderna för fastigheten, då anordnandet av den berörda sessionssalen för arbetsdomstolen skulle medföra omfattande avlastningar av ovanförvarande byggnadsdelar.

Departementschefen.

Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag till fortsatt ombyggnad av ifrågavarande fastighet. Enligt vad jag under hand erfarit kommer högsta domstolens behov av de tre sessionssalarna i domstolens byggnad att bli så omfattande, att den av byggnadsstyrelsen framlagda alternativa lösningen icke bör realiseras. De besparingar som kunna uppnås, om detta alternativ genomföres, äro vidare jämförelsevis små jämfört med totalkostnaden. På grund härav finner jag mig, efter samråd med chefen för justitiedepartementet, böra förorda, att arbetsdomstolen erhåller särskild sessionssal inom fastigheten Atomena nr 1.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnad av fastigheten Atomena nr 1 i Stockholm* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[29] **3. Ombyggnad av fastigheten Västertorn nr 2 i Stockholm.** Till ombyggnad av fastigheten Västertorn nr 2 i Stockholm anvisades för budgetåret 1950/51 ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor. Kostnaden för ombyggnaden har beräknats till 1 600 000 kronor vid 1949 års prisläge.

Byggnadsstyrelsen.

I skrivelse den 28 oktober 1950 har byggnadsstyrelsen hemställt, att 600 000 kronor anvisas för nästa budgetår till fullföljande av byggnadsföretaget.

Byggnadsstyrelsen meddelar, att ritningar till ombyggnaden nu upprättats. I samband härmed har styrelsen prövat frågan om den lämpligaste användningen av det disponibla utrymmet i fastigheten, vilken genom den allmänna planlösning, som är möjlig att genomföra, kan utnyttjas för varje slag av administrationslokaler. Styrelsen har eftersträvat bl. a. att frigöra vissa nu förhyrda lokaler samt att till Riddarholmen koncentrera institutioner av härför lämplig karaktär. Styrelsen anför härom i huvudsak följande.

Styrelsen föreslår, att kammarkollegiet, som av ålder varit beläget på Riddarholmen, förlägges till fastigheten Västertorn nr 2. Kollegiet har på senare år tillfälligt beretts lokaler i f. d. hotell Patricia, kvarteret Pilen, vid Vasagatan, vilka äro knappa och mindre ändamålsenliga; inom denna fastighet saknas sålunda bl. a. tillräckliga arkivutrymmen. För ämbetsverket erfordras ett 40-tal rum, de flesta tjänsterum av normal storlek, vilket i det närmaste motsvarar en våning av huvudbyggnaden i kvarteret Västertorn.

I fastigheten Västertorn nr 2 skulle även inrymmas lokaler för Söderbygdens och Österbygdens vattendomstolar, som för närvarande disponera förhyrda utrymmen i fastigheten Vasagatan 52, vilka skulle kunna frigöras. Det för ändamålet erforderliga rumsantalet utgör ca 20 st. Styrelsen har avsett att dessa lokaler skulle erhållas inom den s. k. arkivbyggnaden.

Då i hela fastigheten erhållas ca 100 rum, återstå därefter ett 40-tal. Kammarrätten har en avdelning inrymd i förhyrda lokaler, vilken med fördel skulle kunna förläggas till Västertorn nr 2. I fråga om de återstående utrymmenas användning må erinras om, att utredning för närvarande pågår rörande omorganisation och utvidgning av statskontoret. Därest i detta hän-

seende framlagt förslag genomföres, skulle statskontoret behöva ytterligare ca 30 rum, vilka med fördel skulle kunna upplåtas i Västertorn.

Ytterligare tjänsterum skulle kunna inredas å huvudbyggnadens vind, och styrelsen har för avsikt att, sedan ombyggnadsarbetena igångsatts och byggnadens tillstånd närmare kan överblickas, pröva, huruvida en sådan lösning kan vara ekonomisk.

I anslutning härtill framhåller byggnadsstyrelsen, att med hänsyn till arten av det byggnadsföretag, varom här är fråga, den definitiva byggnadskostnaden kan fastställas först sedan arbetena till viss del fortskridit, så att byggnadens tekniska skick närmare kunnat klarläggas och därmed omfattningen av de erforderliga åtgärderna definitivt överblickas.

Departementschefen.

Mot att erforderliga medel anvisas för nästa budgetår till fullföljande av byggnadsföretaget har jag icke något att erinra. Förslag till den slutliga dispositionen av lokalerna inom fastigheten Västertorn nr 2 torde framdeles få uppgöras av byggnadsstyrelsen. Jag tillstyrker byggnadsstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnad av fastigheten Västertorn nr 2 i Stockholm* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

[30] **4. Utredning rörande nybyggnad inom kvarteren Fältväbeln och Fältöversten i Stockholm.**

Byggnadsstyrelsen.

I skrivelse den 21 september 1950 har byggnadsstyrelsen hemställt, att 75 000 kronor anvisas för nästa budgetår till utredning rörande nybyggnad inom kvarteren Fältväbeln och Fältöversten vid Karlaplan i Stockholm.

Byggnadsstyrelsen erinrar till en början, att för statliga verk och institutioner i Stockholm ha under de senare åren genom nybyggnader eller på annat sätt ett flertal betydande lokalfrågor slutligt lösts, medan statsmakterna i vissa andra fall åtminstone tagit ställning till frågan om sättet för ett framtida genomförande av erforderliga byggnadsåtgärder. Alltjämt kvarstå dock åtskilliga lokalfrågor olösta. Styrelsen anför härom i huvudsak följande.

Sålunda är bostadsstyrelsen sedan en längre tid till huvudsaklig del inrymd i provisoriska lokaler inom gamla gymnastiska centralinstitutet vid Hamngatan, vilka måste betraktas såsom otillfredsställande och användbara endast i yttersta nödfall; nämnda byggnad beröres också av en förestående reglering av stadsplanen för nedre Norrmalm, och den del av fastigheten, som därvid icke utlägges till gatumark, beräknas komma att tillföras telegrafstyrelsens nuvarande fastighet i kvarteret Fyrmörsaren. Därjämte ha kartverket och medicinalstyrelsen, vilka båda verk numera betydligt utvidgats, icke erhållit någon definitiv lösning av sina lokalfrågor; en eventuell utökning av kartverkets lokaler inom den nuvarande fastigheten skulle medföra att nya utrymmen annorstädes måste beredas antingen byggnadsstyrelsen eller skolöverstyrelsen. Bland andra större verk, vilkas lokalförhållanden äro otillfredsställande, märkes domänstyrelsen, som efter sin omorganisation icke

erhållit någon däremot svarande utökning av lokalerna. Socialstyrelsens lokaler äro alltjämt splittrade på ett flertal ställen, sedan de genom försvarsdepartementets avflyttning frigjorda utrymmena i kvarteret Mercurius, vilka tidigare avsetts för socialstyrelsen, måst tagas i anspråk för annat ändamål. Vidare är skatteverkets lokalfråga fortfarande olöst. Slutligen tillkommer, att åtskilliga verk arbeta i förhyrda lokaler, som äro mer eller mindre tillfredsställande. Även om byggnadsstyrelsen kunnat avveckla vissa förhyrningar, kvarstå likväl ett betydande antal sådana som lämpligen böra efter hand upphöra.

Byggnadsstyrelsen erinrar vidare om att kronans markinnehav i Stockholm är mycket begränsat. Sedan statsmakterna tagit ställning till flera byggnadsföretag av betydande storlek och därmed sammanhängande markdispositioner, såsom beträffande gymnastiska centralinstitutet, statens normalskola, nytt folkskoleseminarium, radiohuset, musikaliska akademien, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt luftfartsstyrelsen ävensom olika institutioner för vetenskap och högre undervisning, kvarstå inom själva staden av markområden med nämnvärd storlek endast vissa delar av Mariebergs- och Konradsbergsområdena samt kvarteren Fältväbeln och Fältöversten vid Karlaplan.

De båda förstnämnda områdena äro icke disponibla förrän vissa andra betydande byggnadsfrågor, vilka ligga utanför byggnadsstyrelsens verksamhetsområde, bringats till en slutlig lösning. Under sådana omständigheter utgöra de nämnda kvarteren vid Karlaplan det enda större markområde i inre staden, som är direkt tillgängligt för bebyggelse.

Efter hemställan från byggnadsstyrelsen har djurgårdsnämnden tidigare vid förlängning av kontrakt rörande markupplåtelser inom dessa kvarter vidtagit sådana dispositioner, att de till större delen kunna vara åtkomliga för bebyggelse efter endast en kort uppsägningstid.

Byggnadsstyrelsen har verkställt en förberedande utredning, främst i syfte att utröna storleken av den bebyggelse, som kan komma till stånd inom nämnda kvarter. Den gjorda skissutredningen, vilken endast bör betraktas såsom preliminär, har visat, att ca 25 000 m² golvyta kan erhållas inom kvarteren. Det har vidare framgått, att en del av bebyggelsen på det tillgängliga området kan utan olägenheter för stadsbilden givas en förhållandevis stor höjd.

Vid planläggningen av detta byggnadsföretag räknar byggnadsstyrelsen med att — samtidigt som de olika verk och institutioner, vilka tänkas inrymda i byggnaden, erhålla från varandra avskilda och efter respektive behov avpassade lokaler — möjlighet bör hållas öppen att göra gränserna mellan dem rörliga med hänsyn till från tid till annan skiftande behov. Byggnaden i sin helhet eller större delen av densamma synes sålunda kunna utformas på grundval av en generellt användbar plandisposition, avsedd att möjliggöra lokalernas utnyttjande för förvaltningsändamål utan utpräglad specialkaraktär. Därigenom skulle man kunna framdeles tillgodose nytillkommande lokalbehov ävensom verkställa sådana omflyttningar av ämbetsverk och organ, som till följd av ändrad organisation eller eljest kunna befinnas påkallade.

Styrelsen har beaktat, att ett byggnadsföretag av den betydande omfattning, varom här är fråga, måste planeras så, att detsamma kan genomföras i flera etapper. Den fortsatta utredningen rörande denna anläggning måste beräknas fordra avsevärd tid, detta icke minst med hänsyn till byggnadsföretagets storlek och de särskilda krav, som belägenheten ställer på en anläggning av detta slag.

Byggnadsstyrelsen finner det önskvärt, att planerna för detta byggnadsföretag i varje fall föras framåt till ett sådant stadium att, när förhållandena göra det möjligt eller nödvändigt att realisera företaget eller en del därav, en försening icke uppstår till följd av dröjsmål på denna punkt och därmed — på sätt som emellanåt inträffat — opraktiska och dyrbara provisorier behöva tillgripas i form av barackbyggen eller dylikt.

Departementschefen.

Såsom byggnadsstyrelsen i sin framställning erinrat, äro för närvarande ett icke ringa antal lokalfrågor för statliga verk och institutioner i Stockholm fortfarande olösta. De lokaler, som vissa statliga förvaltningsmyndigheter nu använda, äro sålunda otillfredsställande för sitt ändamål. Lokalbehovet tillgodoses även i stor utsträckning genom förhyrning tillfälligt hos privata fastighetsägare. Genom splittringen av verksamheten vid en institution på lokaler belägna i olika delar av staden ha olägenheter uppkommit för institutionens behöriga skötsel och effektivitet. Byggnadsstyrelsen har därför undersökt, huruvida lokalfrågorna kunna lösas genom att en större nybyggnad uppföres på lämplig plats i staden. Efter en genomgång av kronans markinnehav har styrelsen funnit, att kvarteren Fältväbeln och Fältöversten vid Karlaplan synas vara det område, som lämpligen bör tagas i anspråk för detta ändamål. Å detta område skulle en större förvaltningsbyggnad kunna uppföras i olika etapper. Enligt verkställd preliminär beräkning kan ett golvutrymme av totalt ca 25 000 m² erhållas inom byggnaden. Styrelsen avser att planera byggnadens lokaler på det sätt att de kunna användas för förvaltningsändamål i allmänhet. Då planeringen beräknas taga lång tid, föreslår styrelsen nu, att en utredning igångsättes angående utformningen av det föreslagna byggnadsföretaget, och hemställer, att 75 000 kronor anvisas för ändamålet å riksstaten för nästa budgetår.

Jag tillstyrker byggnadsstyrelsens förslag, att en utredning angående det blivande byggnadsföretaget nu igångsättes samt att 75 000 kronor anvisas för ändamålet å riksstaten för nästa budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredning rörande nybyggnad inom kvarteren Fältväbeln och Fältöversten i Stockholm* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 75 000 kronor.

[31] **5. Utökade lokaler för vissa länsstyrelser.** I propositionen 1946: 197 samt i 1947 och 1949 års statsverkspropositioner (bil. 27: kapitalbudgeten, pt 114 respektive pt 26) ha anmälts utvidgningar av byggnadsprogrammen

för bl. a. länsstyrelserna i Karlskrona, Härnösand, Umeå och Luleå. Till nybyggnader vid dessa länsstyrelser ha anvisats anslag om sammanlagt 1 800 000, 1 604 000, 2 275 000 respektive 850 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen.

I skrivelse den 19 oktober 1950 har byggnadsstyrelsen hemställt, att sammanlagt (250 000 + 125 000 + 75 000 + 280 000) 730 000 kronor anvisas för nästa budgetår till vissa ytterligare arbeten vid länsstyrelserna i Karlskrona, Härnösand, Umeå och Luleå.

Byggnadsstyrelsen meddelar, att arbetena å de första etapperna av anläggningarna i Härnösand och Umeå ha påbörjats inom ramen för meddelade byggnadstillstånd, och att i den preliminära tillståndskvoten för 1950 har upptagits såväl fortsättandet av arbetena i Umeå som första etapperna av nybyggnaderna i Karlskrona och Luleå. Sistnämnda företag avser en byggnad för vägförvaltningens behov.

Under det fortsatta planeringsarbetet beträffande nybyggnaderna för länsstyrelserna har det, av samma skäl som närmare utvecklats i byggnadsstyrelsens tidigare framställningar om utvidgning av byggnadsprogrammen för vissa länsstyrelser, visat sig önskvärt att vid byggnadsföretagens genomförande söka tillgodose sådana ytterligare lokalbehov, som efter hand uppstått till följd av länsstyrelsernas ökade arbetsuppgifter.

Byggnadsstyrelsen föreslår, att nybyggnadsprogrammen för nämnda fyra länsstyrelser utvidgas på sätt som framgår av det följande.

I förslaget till nybyggnad i *Karlskrona* föreslås hela vindsvåningen bli utformad så, att den kan utnyttjas för arbetslokaler. Härvid synes det önskvärt, att t. v. i de norra och östra flyglarna inredas tjänsterum för att möta de aktuella behoven. Byggnadsstyrelsen har beräknat, att den härav följande ytterligare kostnaden uppgår till 250 000 kronor.

I fråga om nybyggnaden i *Härnösand* har det visat sig, att man utöver den ökning av byggnadsprogrammet, som skett genom inredning av vindarna i mellanbyggnaden och en av flyglarna, kan utvinna vissa ytterligare lokaler i den i nästkommande byggnadsetapp ingående andra flygeln, som är avsedd att inrymma lantmäterikontoret; vindsvåningen i denna senare byggnad skulle enligt detta förslag inredas till lokaler för distriktslantmätare. En dylik åtgärd medför enligt styrelsens beräkning ett ytterligare medelsbehov av 125 000 kronor.

På framställning av länsstyrelsen i Västerbottens län har en överarbetning av ritningarna till nybyggnaden i *Umeå* verkställts i syfte att genom inredning av en del av vinden i den flygel, som ingår i den andra byggnadsetappen, utvinna lokaler för lunchservering för personalen. Det ytterligare medelsbehov, som uppkommer genom en sådan utökning av byggnadsprogrammet, uppgår enligt en av styrelsen verkställd beräkning till 75 000 kronor. Önskemål ha i sammanhanget framförts även om inrättande i anslutning till detta lunchrum av s. k. hobbylokaler. Då det synes tveksamt, huruvida under nuvarande förhållanden sådana lokaler böra inredas, ha de icke medtagits i kostnadsberäkningen. Hinder föreligger emellertid ej för att de senare komma till utförande.

Vad slutligen angår de båda planerade nybyggnaderna vid landsstatshuset i *Luleå,* har man redan från början räknat med att utföra grundarbeten

m. m. på ett sådant sätt, att byggnaderna skulle kunna påbyggas med ytterligare en våning. Med tanke på omfattningen av det numera aktuella lokalbehovet för vägförvaltningen, vilket avsetts att i första hand bliva tillgodosett, har byggnadsstyrelsen funnit det angeläget, att byggnaden för detta organ redan från början uppföres till 3 våningars höjd. Denna utvidgning av byggnadsprogrammet drager enligt byggnadsstyrelsens beräkning en kostnad av 280 000 kronor.

Departementschefen.

Mot styrelsens förslag till utvidgning av arbetena å ifrågavarande byggnadsföretag har jag icke något att erinra. Jag tillstyrker byggnadsstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1951/52 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Nybyggnad för länsstyrelsen i Blekinge län* ..... 250 000 kronor,
b) *Nybyggnad för länsstyrelsen i Västernorrlands län m. m.* ..... 125 000 kronor,
c) *Nybyggnad för länsstyrelsen i Västerbottens län m. m.* ..... 75 000 kronor,
d) *Nybyggnad för länsstyrelsen i Norrbottens län* ..... 280 000 kronor.

[32] **6. Merkostnader för vissa byggnadsarbeten.** Till täckande av uppkomna merkostnader å vissa i särskild förteckning upptagna byggnadsföretag under fastighetsfonden, vilka hänföra sig till kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen, anvisades för budgetåren 1947/48, 1949/50 och 1950/51 investeringsanslag om tillhopa 7 000 000 kronor.

Beträffande den närmare motiveringen för dessa anslagsbehov torde jag få hänvisa till propositionen 1948: 2 (bil. 14, pt 8).

Byggnadsstyrelsen.

I skrivelse den 23 september 1950 har byggnadsstyrelsen hemställt, att 1 000 000 kronor anvisas för budgetåret 1951/52 till merkostnader för vissa byggnadsarbeten.

Styrelsen anför till en början, att den hösten 1949 konstaterade stabiliseringen av byggnadskostnaderna i stort sett fortvarit även under förra hälften av 1950. Visserligen hade under våren 1950 priserna på trävaror stigit men detta kompenserades i huvudsak av sjunkande priser på bl. a. armeringsjärn. Efter koreakrigets utbrott ha förhållandena emellertid väsentligt förändrats. Tendensen på varumarknaden markeras nu av stigande priser och en ovillighet från säljarnas sida att avsluta affärer utan ingående reservationer. Priserna på armeringsjärn och bly ha redan höjts flera gånger. Arbetslönerna äro visserligen fortfarande oförändrade men bristen på murare och framförallt grovarbetare har ökat. Detta för med sig en väsentlig

förlängning av byggnadstiden för alla slag av arbeten med därav följande avsevärda fördyringar beträffande bl. a. administration, arbetsledning, uppvärmning, maskinhyror och rengöring. Därest nu gällande löner enligt kollektivavtal komma att höjas i början av 1951, medför detta en ytterligare ökning av byggnadskostnaderna. För nu pågående byggnadsföretag och sådana, som hösten 1950 skola igångsättas, har man därför anledning räkna med att den av styrelsen hösten 1948 och 1949 angivna ytterligare stegringen av kostnaderna med i genomsnitt ca 4 % utöver den intill basåret 1947 beräknade i många fall kommer att överskridas.

I likhet med vad som skedde 1948 och 1949 föreslår styrelsen, att den i propositionen 1948: 2 intagna förteckningen över byggnadsföretag justeras och kompletteras med vissa byggnadsföretag, för vilka riksdagen numera anvisat hela den ursprungliga byggnadskostnaden. De nytillkommande byggnadsföretagen framgå av följande sammanställning:

Byggnadsföretag	Av riksdagen anvisade medel	Medelsbehov på grund av fram till sommaren 1947 inträffade kostnadsstegringar
Kommunikationsdepartementet.		
Arvfurstens palats	3 650 000	—
Inrikesdepartementet.		
Bostadshus vid statens alkoholistanstalt å Venngarn	40 000	7 200
Ecklesiastikdepartementet.		
Cyklotronlaboratorium vid universitetet i Uppsala	300 000	45 000
Entréparti till biokemisk och kemisk institution vid universitetet i Uppsala	400 000	60 000
Biokemisk institution vid universitetet i Uppsala	1 900 000	285 000
Kemisk institution vid Karolinska institutet	—	192 000
Aula och musiksal vid småskoleseminariet i Lycksele	125 000	12 500
Summa kronor	6 415 000	601 700

Den i propositionen 1948: 2 intagna förteckningen omfattar, fortsätter styrelsen, efter de kompletteringar, som företogos i 1950 års statsverksproposition och som lämnades utan erinran av riksdagen, byggnadsföretag, för vilka de ursprungliga kostnaderna beräknats till 64 644 300 kronor. Medelsbehovet för att täcka de intill sommaren 1947 inträffade kostnadsstegringarna för dessa byggnadsföretag är beräknat till 8 035 000 kronor. Vid en komplettering av förteckningen på sätt nu föreslagits skulle angivna belopp å 64 644 300 kronor ökas med 6 415 000 kronor till 71 059 300 kronor och medelsbehovet för att täcka de fram till sommaren 1947 inträffade kostnadsstegringarna uppgå till (8 035 000 + 601 700) 8 636 700 kronor. I sin skrivelse hösten 1949 angav styrelsen medelsbehovet för att täcka de efter

sommaren 1947 inträffade kostnadsstegringarna för de i förteckningen upptagna byggnadsföretagen, kompletterad på sätt styrelsen föreslog i skrivelsen, till 2 030 000 kronor. Efter de grunder, som angåvos i skrivelsen, medföra de nu föreslagna kompletteringarna av förteckningen ett ytterligare medelsbehov av ca 280 000 kronor. Medelsbehovet för den fortsatta kostnadsstegringen efter sommaren 1947 i händelse av konstant prisnivå skulle i enlighet härmed uppgå till (2 030 000 + 280 000) 2 310 000 kronor. Sammanlagt erfordras således för täckande av kostnadsstegringarna för de byggnadsföretag, som vid bifall till vad styrelsen här föreslagit skulle ingå i förteckningen, (8 636 700 + 2 310 000) 10 946 700 kronor eller avrundat 11 000 000 kronor. För kostnadsstegringar har riksdagen hittills anvisat sammanlagt 7 000 000 kronor, varför det återstående medelsbehovet skulle uppgå till ca 4 000 000 kronor.

Då åtskilliga av de i förteckningen upptagna byggnadsföretagen icke torde komma att påbörjas under nästa budgetår, behöver emellertid icke hela detta belopp stå till förfogande nästa budgetår. Styrelsen beräknar medelsbehovet till 1 000 000 kronor.

Med skrivelse den 16 oktober 1950 har byggnadsstyrelsen framlagt redovisning för användningen av ifrågavarande anslag under budgetåren 1947/48—1949/50. Beträffande skrivelsens innehåll torde jag få hänvisa till handlingarna.

Departementschefen.

Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen har byggnadsstyrelsen föreslagit vissa kompletteringar av den i propositionen 1948: 2 intagna samt i 1949 och 1950 års statsverkspropositioner justerade förteckningen över byggnadsföretag under fastighetsfonden, för vilka merkostnader på grund av den allmänna byggnadskostnadsstegringen uppkommit eller beräknas uppstå, sedan kostnadsberäkning ursprungligen skedde. Jag har icke något att erinra mot de föreslagna kompletteringarna, dock bör det i sammanställningen under inrikesdepartementet upptagna byggnadsföretaget Bostadshus vid statens alkoholistanstalt å Venngarn utgå, enär medel för detta ändamål tidigare anvisats å driftbudgeten. Härefter kommer förteckningen att upptaga byggnadsföretag, till vilkas utförande anvisats sammanlagt 71 019 300 kronor och för vilka merkostnaderna uppskattas till avrundat 11 000 000 kronor. För nästa budgetår har byggnadsstyrelsen beräknat medelsbehovet till 1 000 000 kronor och hemställt att detta belopp anvisas.

Jag biträder styrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Merkostnader för vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd.

[33] **1. Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1950/51.** Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition 1950: 260 angående utvidgning av det skandinaviska luftfartssamarbetet inom SAS har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att med danska och norska regeringarna träffa avtal om garanti till de i SAS samarbetande skandinaviska luftfartsbolagen. I propositionen förutsättes, att frågan om anvisande av anslag till garanti åt Aktiebolaget Aerotransport (ABA) för räkenskapsåret 1 oktober 1950—30 september 1951 skulle anmälas i årets statsverksproposition.

Enligt avtalet uppgår garantien för ifrågavarande räkenskapsår till 2,2 miljoner kronor, vilket belopp bör anvisas såsom ett investeringsanslag under fonden för låneunderstöd. Garantien skall lämnas i enlighet med de riktlinjer som angivas i propositionen. Då eventuell utbetalning från anslaget icke blir aktuell förrän efter den 1 juli 1951, bör anslaget anvisas för budgetåret 1951/52. Uppkommer å anslaget behållning, skall denna vid budgetårets utgång regleras över titeln lånemedel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1950/51* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

[34] **2. Lån till Aktiebolaget Aerotransport.** Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition 1950: 260 angående utvidgning av det skandinaviska luftfartssamarbetet inom SAS har riksdagen godkänt av mig till statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 17 november 1950 förordade riktlinjer för långivning till Aktiebolaget Aerotransport.

Propositionens förslag till långivning innebär, att staten skall lämna ABA ett räntefritt lån å det belopp, vartill skatten å en hos ABA uppkommande bokföringsvinst kan komma att uppgå, dock högst 6 miljoner kronor. Villkoren för långivningen ha närmare angivits i propositionen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till Aktiebolaget Aerotransport* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

Fonden för förlag till statsverket.

[35] **Förskott till vissa plankostnader m. m.** Från detta anslag är avsett att bestridas förskott av kostnader för byggnads- och regionplaneändamål (se prop. 1947: 245). Kungl. Maj:t har den 30 juni 1947 utfärdat närmare föreskrifter i ämnet.

Såsom förskott till vissa plankostnader m. m. har för budgetåret 1950/51 anvisats ett investeringsanslag av 200 000 kronor. Den 1 juli 1950 stodo till förfogande å anslaget ca 1 047 000 kronor, varav ca 801 000 kronor ställts till länsstyrelsernas disposition och 246 000 kronor voro odisponerade. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 6 oktober 1950 ställt ytterligare 160 000 kronor till länsstyrelsernas förfogande, kvarstår ett belopp av 86 000 kronor odisponerat å anslaget.

Byggnadsstyrelsen.

I skrivelse den 29 augusti 1950 har byggnadsstyrelsen hemställt, att 400 000 kronor anvisas för nästa budgetår såsom förskott till vissa plankostnader m. m.

Styrelsen beräknar behovet av förskottsmedel för upprättande av byggnadsplaner för budgetåret 1951/52 till 430 000 kronor. Denna beräkning innefattar icke någon reserv för oförutsedda behov. Den ökade ekonomiska ansvarighet för byggnadsplanearbetet, som kommunerna efter ändringen av 111 § byggnadslagen erhållit, kan dock förväntas medföra, att behovet av statliga förskottsmedel efter hand minskas. Om behovet av förskottsmedel för regionalplaneändamål uppskattas till 50 000—60 000 kronor för nästa budgetår skulle, med hänsyn till den 30 juni 1951 beräknad kvarstående behållning, det sammanlagda behovet av nya förskottsmedel för byggnads- och regionplaneändamål för nästa budgetår uppgå till i runt tal 400 000 kronor.

Departementschefen.

Jag anser mig icke böra förorda, att högre belopp än 200 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förskott till vissa plankostnader m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

Diverse kapitalfonder.

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

Av balansräkningen per den 30 juni 1950 för väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond framgår, att fondens tillgångar uppgå till sammanlagt 151,6 miljoner kronor, varav under tillgångsgruppen garage- och förrådsbyggnader m. m. 47,9 miljoner kronor, under maskincentralförrådet 73,7 miljoner kronor, under grustag m. m. 5,2 miljoner kronor, under effektförrådet 17,5 miljoner kronor samt återstoden under poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade medel uppgick till 99,4 miljonor kronor. Under budgetåret 1949/50 har kapitalbehållningen ökat med 18,8 miljoner kronor.

Överskottet i procent av det vid budgetårets ingång disponerade kapitalet var 4,0 jämlikt för fonden gällande bestämmelser.

[36] **Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.** Under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond ha för budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisats samt för budgetåret 1951/52 äskats följande investeringsanslag:

	1949/50	1950/51	1951/52
Garage- och förrådsbyggnader m. m.	1 000	—	4 000 000
Maskincentralförråd:			
Motorfordon	6 500 000	6 200 000	7 000 000
Vägmaskiner m. m.	7 000 000	9 800 000	13 300 000
Flytande materiel	—	1 300 000	1 300 000
Effektförråd	2 600 000	—	3 000 000
Beredskapslagring av flytande drivmedel ..	3 100 000	—	—
Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Summa kronor	20 201 000	18 300 000	29 600 000

Därjämte hemställer styrelsen om beställningsbemyndigande för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1953/54.

Vid utgången av budgetåret 1949/50 förelåg å tidigare anvisade anslag exklusive till grustag m. m., effektförråd och för beredskapslagring en behållning av ca 7,6 miljoner kronor. Den 1 juli 1950 fanns sålunda ett sam-

manlagt belopp av ca 26,0 miljoner kronor tillgängligt. Investeringsutgifterna för förrådsfonden stannade under budgetåret 1949/50 vid i runt tal 19,6 miljoner kronor exklusive grustag m. m., effektförråd och beredskapslagring.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

I petita den 23 augusti 1950 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen äskat anslag för nästa budgetår med tillhopa 29,6 miljoner kronor.

Styrelsen anmäler, att något ytterligare anslagsbehov icke föreligger i fråga om grustag m. m.

Garage- och förrådsbyggnader m. m.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erinrar, att styrelsen i petita för budgetåret 1950/51 redovisat ett kvarstående medelsbehov för garage- och förrådsbyggnader av 4 989 000 kronor. Därtill komma ny- och ombyggnader av tjänstebostäder till i första hand färj- och brovakter. Kostnaderna härför ha numera beräknats till 700 000 kronor. Då medel å ifrågavarande anslag icke anvisats för budgetåret 1950/51 kommer ett medelsbehov om sammanlagt 5 689 000 kronor att kvarstå vid ingången av budgetåret 1951/52. Härtill kommer medelsbehovet för ytterligare ett budgetårs ersättningsanskaffning, vilket beräknas till 1 300 000 kronor. Det sammanlagda aktuella medelsbehovet för budgetåret 1951/52 uppgår till 6 989 000 kronor.

Angivet behov kan, framhåller styrelsen, med hänsyn till byggnadsregleringen icke beräknas bli tillgodosett under budgetåret 1951/52. Styrelsen räknar med att kunna erhålla byggnadstillstånd i sådan utsträckning, att en total investering i garage- och förrådsbyggnader av 4 000 000 kronor skulle bli möjlig under budgetåret 1951/52. Medelsanvisningen för detta budgetår kan begränsas till 4 000 000 kronor.

Maskincentralförråd.

Allmän motivering för behovet av maskiner för verket återfinnes i 1948 års statsverksproposition (bil. 27, pt 30).

Den fortgående rationaliseringen av vägunderhålls- och vägbyggnadsarbetena kräver enligt styrelsen en ökad insats av moderna vägmaskiner. Även om möjligheten att hyra maskiner av utomstående utnyttjas så långt det är möjligt, måste verket disponera över en egen fullgod maskinpark framför allt för att kunna utföra nödiga underhållsarbeten. Den befintliga maskinparken är emellertid både otidsenlig och i vissa fall otillräcklig. En snabb upprustning är därför påkallad. Behovet av upprustning är emellertid så stort att det icke kan tillgodoses på ett budgetår utan till grund för anslagsäskandet måste läggas möjligheten att erhålla maskinleveranser.

Styrelsen anser, att möjlighet föreligger i fråga om lastbilar helt och beträffande personbilar till största delen att tillgodose behovet från svenska tillverkare. Ett mindre behov av jeepar måste tillgodoses genom import.

Under budgetåret 1949/50 har på grund av valutarestriktionerna import i vanlig ordning från hårdvalutaländerna förekommit i begränsad omfatt-

ning. Styrelsen har dock genom kompensationsaffärer kunnat anskaffa i hårdvalutaländer tillverkade maskiner, främst väghyvlar, som styrelsen är i trängande behov utav. Med hänsyn till rådande förhållanden har styrelsen för budgetåret 1951/52 icke ansett sig kunna räkna med någon ökning i maskinimporten från hårdvalutaländer.

Styrelsen äskar för nästa budgetår under maskincentralförrådet 7 miljoner kronor till motorfordon, 13,3 miljoner kronor till vägmaskiner m. m och 1,3 miljon kronor till flytande materiel.

Därjämte hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande för styrelsen att ikläda sig betalningsansvar för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1953/54 intill ett belopp av 10 miljoner kronor.

Statens handels- och industrikommission har i yttrande den 17 oktober 1950 meddelat, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förvärv av motorfordon och vägmaskiner m. m. i huvudsak torde kunna genomföras.

Effektförråd.

Lagerhållning av reservdelar till väg- och vattenbyggnadsverkets maskinpark har hittills förekommit i mycket begränsad utsträckning. Sedan antalet egna depåverkstäder ökat efter hand, synes det väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ofrånkomligt, att ett reservdelslager upplägges dels för depåverkstädernas behov dels för leverans av smärre reservdelar till serviceverkstäderna.

För detta ändamål äskar styrelsen såsom erforderligt förlagskapital under nästa budgetår 3 miljoner kronor.

Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag.

Dispositionsanslaget har under budgetåret 1949/50 tagits i anspråk med ca 954 000 kronor, varav 900 000 kronor under tillgångsgruppen maskincentralförråd och 54 000 kronor för garage- och förrådsbyggnader m. m. Med hänsyn till verksamhetens omfattning anser styrelsen, att samma belopp, som under tidigare budgetår funnits tillgängligt, eller 1 000 000 kronor bör anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen.

Investeringarna för de ändamål, som redovisas under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond, äro nära förbundna med de arbeten, som utföras å landets vägnät. Under senare år har den eftersläpning i vägbyggande och vägunderhåll, som inträdde under det senaste världskriget och under efterkrigstiden, efter hand kunnat minskas. En förutsättning härför har varit, att väg- och vattenbyggnadsverket haft till förfogande en tillfredsställande förråds- och garageorganisation samt en tillräckligt omfattande maskinpark, i första hand vägmaskiner och fordon.

Den vid ingången av budgetåret 1950/51 förefintliga behållningen å anslaget till *Garage- och förrådsbyggnader m. m.* uppgick till ca 4,9 miljoner

kronor. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen räknar med att denna behållning skall förbrukas under innevarande budgetår och har för nästa budgetår äskat ett anslag av 4 miljoner kronor för dessa byggnadsändamål. Det torde emellertid icke bli möjligt att bygga garage- och förrådsbyggnader i den utsträckning styrelsen räknat med. Jag anser mig därför böra förorda att anslaget för nästa budgetår anvisas med endast 2 miljoner kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har för nästa budgetår under maskincentralförrådet äskat sammanlagt 21,6 miljoner kronor, varav 7 miljoner kronor till motorfordon, 13,3 miljoner kronor till vägmaskiner m. m. och 1,3 miljon kronor till flytande materiel.

Vad angår anslaget till *motorfordon* vill jag erinra om att en behållning av ca 2 miljoner kronor fanns å anslaget den 30 juni 1950, beroende på inträdda leveransförseningar. För innevarande budgetår har anvisats ett anslag av 6,2 miljoner kronor till förvärv av motorfordon. Medelsförbrukningen å anslaget utgjorde budgetåren 1948/49 och 1949/50 ca 10,5 respektive 5,4 miljoner kronor. För innevarande och nästa budgetår räknar styrelsen med att 8,2 respektive 7,0 miljoner kronor skola förbrukas för detta ändamål. Under närmast därefter följande budgetår beräknas realförbrukningen å anslaget stanna vid ca 7,5 miljoner kronor. En stabilisering av medelsförbrukningen skulle därmed ha inträtt, därest icke särskilda förhållanden inträffa.

För nästa budgetår har styrelsen till motorfordon äskat 7 miljoner kronor. Detta belopp avses huvudsakligen för ersättning av slopmässiga eller hårt förslitna fordon, nämligen 190 lastbilar, 110 personbilar och 50 paketbilar. Därjämte skola 25 paketbilar nyanskaffas. Av det äskade beloppet belöpa 5,5 miljoner kronor på inköp av lastbilar. Jag tillstyrker styrelsens förslag att 7 miljoner kronor anvisas för nästa budgetår till förvärv av motorfordon.

Å anslaget till *vägmaskiner m. m.* förelåg vid utgången av budgetåret 1949/50 icke någon reservation. För innevarande budgetår har anslaget anvisats med 9,8 miljoner kronor. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har för nästa budgetår till detta ändamål äskat 13,3 miljoner kronor. Beloppet avses att användas i huvudsak för ersättningsanskaffning. Styrelsen har för avsikt att i första hand inköpa väghyvlar, krossverk och motorer men även visst antal traktorer och grävmaskiner m. m. Jag biträder styrelsens förslag till medelsanvisning för ändamålet.

Den å anslaget till *flytande materiel* den 30 juni 1950 förefintliga behållningen av ca 0,5 miljon kronor har uppkommit genom dröjsmål med leveranser av beställda färjor m. m. För innevarande budgetår har anslaget anvisats med 1,3 miljon kronor och styrelsen äskar för nästa budgetår samma belopp för detta ändamål. Jag tillstyrker styrelsens förslag.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i anslutning härtill hemställt om medgivande att ikläda sig *betalningsansvar* för materiel till maskincentralförrådet, avsedd att levereras under budgetåret 1953/54. I likhet med föregående år vill jag icke motsätta mig att ett dylikt medgivande lämnas.

Bemyndigandet bör i enlighet med styrelsens förslag begränsas till samma belopp, som medgivits för innevarande budgetår, nämligen 10 miljoner kronor.

Under *effektförrådet* har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för nästa budgetår äskat 3 miljoner kronor för lagerhållning av reservdelar till väg- och vattenbyggnadsverkets maskinpark. Sådan lagerhållning har tidigare förekommit i mycket begränsad utsträckning. Allteftersom depåverkstädernas antal ökat, har dock behovet att hålla reservdelar i lager stigit. För närvarande äro verkets depåverkstäder 5 till antalet och serviceverkstäderna uppgå till ett antal av 300. Jag anser mig böra förorda den begärda medelsanvisningen för detta ändamål av 3 miljoner kronor.

Mot styrelsens förslag att väg- och vattenbyggnadsverkets *dispositionsanslag* för nästa budgetår anvisas med 1 miljon kronor har jag icke någon erinran.

Under hänvisning till det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1951/52 anvisa följande investeringsanslag, nämligen:

a) *Garage- och förrådsbyggnader m. m.* 2 000 000 kronor,
b) *Motorfordon* ..... 7 000 000 kronor,
c) *Vägmaskiner m. m.* ..... 13 300 000 kronor,
d) *Flytande materiel* ..... 1 300 000 kronor,
e) *Effektförråd* ..... 3 000 000 kronor,
f) *Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag* ..... 1 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Gösta Kahm.

Bihang.

Avtal
angående utvidgning av Bulltofta flygplats.

Genom avtal den 7 mars 1938 mellan Kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i egenskap av luftfartsmyndighet, å Kungl. Maj:ts och Kronans vägnar, samt drätselkammarens i Malmö tredje avdelning, å Malmö stads vägnar, har Kronan övertagit förvaltningen av Bulltofta flygplats till allmänt bruk. I samband härmed har staden genom avtalet till Kronan upplåtit vissa i avtalet angivna, staden tillhöriga områden att ingå i flygplatsen ävensom tvenne andra i flygplatsen icke ingående områden, avsedda för bland annat de radioanläggningar, vilka erfordras för luftfartens betjänande å flygplatsen.

Genom avtal den 15 januari och den 10 februari 1947 resp. den 26 juli och den 4 oktober 1948 ha för möjliggörande av flygplatsens utvidgning tilläggsavtal till förstnämnda överenskommelse träffats mellan Kungl. luftfartsstyrelsen och drätselkammarens tredje avdelning angående det förra ett i nordvästra delen och det senare ett i östra delen av flygplatsen belägет område.

För möjliggörande av flygplatsens vidare utvidgning har ytterligare följande tilläggsavtal träffats mellan Kungl. luftfartsstyrelsen och drätselkammarens tredje avdelning.

§ 1.

Staden åtager sig att — i den mån staden eller Kronan icke redan är ägare till *dels* det å bifogade karta (Bil. A) med röda begränsningslinjer angivna området och *dels* följande därutanför belägna områden, nämligen i kv. Backsippan tomterna nr 2 och 3 och återstående delar av tomterna nr 4, 5 och 6, i kv. Brudsporren tomterna nr 1, 2 och 3 samt återstående delar av tomterna nr 4 och 5 — skyndsammast söka förvärva ifrågavarande markområden, därvid staden är obetagen att, om den därtill finner skäl, använda expropriationsförfarande.

Efter genomfört förvärv upplåter staden till Kronan utan ersättning den staden tillhöriga marken inom det med röda begränsningslinjer angivna området. Staden upplåter dessutom utan ersättning *dels* det å kartan med gröna begränsningslinjer angivna området, dock med undantag av den därinom belägna, med röd färg utmärkta platsen med byggnader jämte tillfart därtill, och *dels* inom det å kartan med blåa begränsningslinjer angivna, i sydväst belägna partiet ett med svart färg utmärkt område, omfattande ca 300 m². Sistnämnda område är avsett för uppförande av en radiofyr. Ändamålet med samtliga övriga stadens upplåtelser är, att områdena skola komma till användning såsom flygplats till allmänt bruk (för internationellt trafikflyg).

Områdena upplåtas fria från Kronan icke tillhöriga husbyggnader.

De å ovannämnda tomter i kv. Backsippan och Brudsporren belägna byggnaderna skola genom stadens försorg och på stadens bekostnad rivas

eller på annat sätt undanskaffas, i den mån detta av Kronan kräves för möjliggörande av en hinderfrihet i lutning 1: 7 från stråkkanten räknat.

Luftfartsstyrelsen förbinder sig att på allt sätt understödja stadens ansökningar om markförvärv och om tillstånd av olika slag.

§ 2.

De i § 1 angivna markupplåtelserna skola med nedan i § 6 st. 2 omförmäld begränsning gälla tills vidare, så länge och i den mån de upplåtna områdena användas såsom flygplats till allmänt bruk.

Utan hinder av att inom det med gröna begränsningslinjer utmärkta området på sätt nu sker, mark kan komma att disponeras för blott »med luftfart sammanhängande verksamhet», skall upplåtelsen av området till tiden bestå, dock endast så länge intilliggande, i flygplatsen ingående mark användes såsom flygplats till allmänt bruk.

§ 3.

Kronan förbinder sig att låta i huvudsaklig överensstämmelse med närslutna beskrivning, ritning och kostnadsberäkning (Bil. B, C, D) så utbygga Bulltofta flygplats, att den blir försedd med en i öst-västlig riktning löpande permanentbelagd bana om 1 800 m:s längd med tillhörande stråk samt blir utrustad och anordnad i huvudsaklig överesstämmelse med för internationell trafik gällande normer. I den mån Kronan finner avvikelser från ovannämnda beskrivning m. m. lämpliga och ändamålsenliga och därför böra genomföras, skall Kronan dock tillse, att utbyggnaden blir av motsvarande standard som enligt beskrivningen m. m. samt så utförd, att trafikregulariteten icke genom avvikelserna blir lidande.

Av kostnaderna, på basis av 1949 års byggnadskostnadsnivå, förutom marklösen beräknade till 5,3 milj. kr., bidrager staden med 1 000 000 kr, medan Kronan, såvida annat ej nedan sägs, svarar för återstoden. Stadens bidrag erlägges med 25 % så snart visats, att arbetenas påbörjande beslutats och därför erforderligt byggnadstillstånd meddelats, samt återstoden då 70 % av ovan angivna beräknade kostnad blivit av Kronan utbetalad, allt dock först inom fyra månader efter det att av Kronan framställd begäran om betalning kommit staden tillhanda.

§ 4.

Arbetena skola igångsättas med det snaraste och senast under år 1951 samt så bedrivas, att banan blir trafikabel till minst 1 400 m:s längd senast tre år efter påbörjandet och till sin fulla längd snarast därefter och senast fem år efter påbörjandet.

Om arbetena icke vederbörligen påbörjats inom tid, som framgår av föregående stycke, skall staden vara befriad från sin skyldighet att bidraga till utbyggnaden. Bidrag, som staden eventuellt redan utbetalat, skall i sådant fall till staden återbetalas.

Skulle utbyggnaden icke kunna tagas i bruk inom tider, som ovan i denna § säges, skall stadens bidrag minskas med 200 000 kr. för varje helt år färdigställandet fördröjts.

Därest försening — vare sig med påbörjandet eller färdigställandet — uppstår och detta beror på omständighet, varöver Kronan icke kan råda, skall förseningen icke anses som kontraktsbrott från Kronans sida.

§ 5.

Staden skall verka för att de höjdbegränsningsbestämmelser, som framgå av bifogade ritningar (Bil. E, F), för redan stadsplanelagda områden snarast inarbetas i stadsplan och för andra områden iakttagas i den mån stadsplaner upprättas.

I den mån närliggande kommuner, vilka beröras av höjdbegränsningsbestämmelserna, inkorporeras med Malmö stad, skall vad ovan i denna § nämnts gälla även sålunda inkorporerade områden.

Staden förbinder sig att med avseende på sådan mark, som staden äger vid avtalets undertecknande och därefter i sin ägo bibehåller, icke gentemot Kronan göra gällande rätt till ersättning för ifrågavarande begränsningar i byggnadshöjderna. För den händelse staden innan höjdbegränsningsbestämmelser inlagts i vederbörliga stadsplaner försäljer mark, skall i köpeavtal härom intagas bestämmelser, varigenom köparen avstår från alla anspråk på ersättning på grund av eventuell minskning i byggnadshöjd enligt detta avtal.

§ 6.

Utmed norra sidan av det till utbyggnad avsedda stråket, vilket inlagts å den som bil. C betecknade kartan, får en remsa om 75 m:s bredd utanför stråkkanten å staden tillhörig mark icke ytterligare bebyggas i annan mån än som erfordras för genomförande av ändring av den befintliga lågreservoar för råvatten, som omförmäles i nedannämnda promemoria.

Inom det å bilaga A med blåa begränsningslinjer angivna området få byggnader utöver de befintliga icke uppföras utan luftfartsstyrelsens medgivande. När sådana ändrade förhållanden inträda — för vilka Kronan vill verka — att den i § 1 omförmälda radiofyren kan förflyttas till plats inom flygfältet, skall detta ske genom Kronans försorg och på Kronans bekostnad. Härefter skall nyssnämnda byggnadsförbud upphöra eller åtminstone i görligaste mån inskränkas.

§ 7.

I samband med utbyggnaden erfordras omändring av en lågreservoar för råvatten, flyttning av två vattenledningar (Grevieledningarna), omläggning och förstärkning av två spillvattenledningar (Rosengårdsledningen och Risebergaledningen), läggning av två diken i kulvertar (Risebergadiket och Lilla Bernstorpsdiket) samt kabelläggning i banans nordöstra inflygningssektor.

Av bifogade promemoria (Bil. G) framgår, vilken av de båda parterna, som skall utföra resp. bekosta de olika arbetena.

Samtliga de arbeten, staden enligt denna § har att utföra, skola, under förutsättning av vederbörliga byggnadstillstånd o. d., verkställas inom sådan tid, att Kronans arbeten ej hindras. Det ankommer dock på Kronan att i så god tid lämna drätselkammaren besked om fortgången av sina arbeten, att staden hinner företaga staden åliggande arbeten i vederbörlig ordning.

§ 8.

Staden skall i sitt avloppsnät vara skyldig mottaga dräneringsvatten från flygfältet intill den vattenmängd, som kan förekomma från det vid tidpunkten för avtalets tecknande redan ordningställda fältområdet med befintliga hårdgöringar. Denna stadens skyldighet skall dock avse även den

större vattenmängd, som kan komma att framrinna efter det dräneringen blivit upprustad. Ytterligare vattenavbördning, som uppkommer till följd av fältets utvidgning och hårdgöring av ytterligare ytor, skall icke inräknas i den vattenmängd, staden skall vara skyldig mottaga. Staden medgiver för sin del, att det dräneringsvatten, som ej inledes i stadens avloppssystem, får utledas i Risebergadiket.

§ 9.

Kronan åtager sig att, sedan flygplatsen utbyggts i enlighet med detta avtal, hålla den sålunda utbyggda flygplatsen i sådant skick, att den kan användas för sitt under § 1 angivna ändamål.

§ 10.

Staden åtager sig *dels* att uppsätta och bekosta hinderbelysning på vattentornet vid Södervärnsplan, *dels* att borttaga på stadens mark växande träd, vilka icke kunna tolereras enligt i § 5 omförmälda höjdbegränsningsbestämmelser.

§ 11.

Kronan ansvarar gentemot staden ensam för utgivande av skadestånd eller annan kostnad, som staden eller Kronan i egenskap av ägare eller brukare av flygplatsområdet kan bliva pliktig utbetala, dock ej för skada, som staden bevisligen förorsakat.

§ 12.

Det utanför flygplatsen belägna område, som enligt avtalet den 7 mars 1938, § 3, st 3, upplåtits till den 1 januari 1950, men vilken upplåtelse sedermera förlängts till den 1 januari 1951, upplåtes av staden till Kronan på ytterligare fyra år. Därest staden icke därefter önskar upplåta området, skall annat område efter särskild överenskommelse kostnadsfritt upplåtas.

§ 13.

Angående förläggning inom flygplatsområdet av en för de östra stadsdelarnas brandskydd avsedd del av brandkåren har särskilt avtal upprättats.

§ 14.

Staden skall medverka till uppgörelse med Sydsvenska Kraftaktiebolaget angående flyttning av en 50 kV kraftledning genom att deltaga i planerade förhandlingar.

§ 15.

I avtalet den 7 mars 1938 under §§ 5—16 meddelade bestämmelser skola i tillämpliga delar gälla även å den i detta avtal avsedda upplåtelsen, dock att vad angår det område, som å kartan angivits med gröna begränsningslinjer, överenskommes följande:

Vad i 1938 års avtal § 11, sista stycket, sägs om nyttjande av i flygplatsen ingående mark skall icke utgöra hinder i och för sig för områdets användande för blott »med luftfart sammanhängande verksamhet». Så länge och i den mån området användes för sådan verksamhet, skola de för Kronan förmånliga bestämmelserna i 1938 års avtal, § 13, om frihet från anslutningsavgifter icke gälla.

Beträffande vad i 1938 års avtal § 11 sagts äger dock icke Kronan företaga upplåtelser av större vikt eller för längre tid än sex månader åt gången utan stadens samtycke i det särskilda fallet.

Detta avtal träder i kraft i och med att detsamma i vederbörlig ordning godkänts för Kronans del av Kungl. Maj:t och för stadens del av stadsfullmäktige genom lagakraftägande beslut.

Av detta avtal äro två likalydande exemplar upprättade och utväxlade.

Stockholm den 1 december 1950

KUNGL. LUFTFARTSSTYRELSEN:

F. Adilz

Erik Nylund

Malmö den 1 december 1950

På Drätselkammarens III avdelnings vägnar:

Eric Svenning

M. Antonsson

Algot Nilsson

Bengt Holming

Markbytesavtal.

Mellan Kungl. luftfartsstyrelsen, å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, här nedan kallad kronan, å ena sidan, och Malmö stads drätselkammares tredje avdelning å Malmö stads vägnar, här nedan kallad staden, å andra sidan, är under förutsättning av godkännande av å ena sidan Kungl. Maj:t och å andra sidan stadsfullmäktige i Malmö genom lagakraftägande beslut träffad en så lydande

Överenskommelse.

Staden överlåter till kronan med full äganderätt de delar om tillhopa ca 58 200 m² av stadsägorna nr 352, nr 353, nr 354, nr 355 och nr 356 i stadsdelen Husie i Malmö, vilka å bilagda karta äro utmärkta med röd färg.

Stadsägodelarna tillträdas av kronan den 1 juli 1951.

Kronan överlåter i gengäld till staden med full äganderätt de delar av stadsägorna nr 349 och nr 350, 351 i stadsdelen Husie i Malmö, vilka å åberopade karta äro utmärkta med blå färg, samt kronan såsom ägare till sistnämnda stadsägor tillkommande andelar i dels samfälligheterna litt öf och litt ör i Malmö och dels den del av samfälligheten litt öq i Malmö, som jämte de båda nämnda samfälligheterna äro å kartan markerade med gul färg.

Arealen för de till staden överlåtna stadsägodelarna jämte arealen för den mark, som belöper å kronans andelar i samfälligheterna, skall motsvara sammanlagda arealen för de stadsägodelar, som staden enligt ovan överlåter till kronan.

De till staden överlåtna stadsägodelarna och andelarna i samfälligheterna skall staden tillträda den 1 juli 1951.

Av överlåtelserna — till såväl kronan som staden — omfattade stadsägodelar överlåtas obesvärade av nyttjanderätter och fria från inteckningar och andra gravationer.

Skatter, som avse stadsägodelarna och belöpa å tiden intill tillträdesdagen, skola betalas av resp. delars nuvarande ägare, medan stadsägodelarna avseende skatter, vilka belöpa å tiden från och med tillträdesdagen gäldas av respektive delars förvärvare.

Staden skall vidkännas med överlåtelserna förenade avstyckningS-, mätnings- och lagfartskostnader, stämpelavgiften vid stadens lagfart inberäknad.

Av denna överenskommelse äro två likalydande exemplar upprättade och utväxlade.

Malmö den 1 december 1950

För Malmö stad
dess drätselkammares tredje avdelning:
Eric Svenning

M. Antonsson Algot Nilsson
/Wiking Nilsson

Bevittnas:

Edm. Hansson Gurli Andersson

Stockholm den 1 december 1950

Kungl. luftfartsstyrelsen:
F. Adilz

Erik Nylund

Register

till

Kapitalbudgeten för budgetåret 1951/52

för

till kommunikationsdepartementet hörande affärsdrivande verk m. m.

Sid.		Kronor
1	**Investeringsplan för kommunikationsverken.**	

Statens affärsverksfonder.

Postverket.

13	Posthus m. m.	2 000 000
16	Anskaffning av automobiler m. m.	400 000
17	Postverkets diligenstrafik:	
	Garagebyggnader m. m.	300 000
	Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen	1 800 000
	Förvärv av billinjer	500 000
		2 600 000
	Säger för postverket	5 000 000

Telegrafverket.

19	Utvecklingen av telegrafverkets rörelse.	
27	Telefonstationsbyggnader m. m.	6 550 000
32	Förrådsbyggnader m. m.	225 000
33	Inköp av fastigheter	600 000
33	Telefon- och telegrafanläggningar:	
	Riks- och landskablar m. m.	48 000 000
	Telefon- och telegrafstationer	51 000 000
	Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar	56 000 000
		162 375 000

Sid.		Kronor
36	Radioanläggningar för telegrafverket:	
	Rundradioanläggningar	2 600 000
	Radioanläggningar för kommersiell trafik	1 055 000
		3 655 000
38	Radioanläggningar för luftfarten	1 000
39	Försvarsberedskap vid telegrafverket	2 000 000
40	Telegrafverkets dispositionsanslag	3 500 000
	Säger för telegrafverket	171 531 000

Statens järnvägar.

41	Byggnader och anläggningar:	
	Bangårdar	2 100 000
	Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar	12 000 000
	Ombyggnad till normalspår av linjen Forshem—Lidköping—Håkantorp med Källby—Kinnekleva	2 000 000
	Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden	10 000 000
	Broar m. m.	1 000 000
	Husbyggnader	1 000 000
	Signalsäkerhetsanläggningar	4 500 000
	Vägskyddsanläggningar	1 600 000
	Telefonanläggningar m. m.	2 900 000
	Elektriska belysningsanläggningar	500 000
	Anläggningar för elektrisk tågdrift	2 700 000
	Fortsatt elektrifiering av statsbanenätet	10 000 000
	Lokstations- och driftverkstadsanläggningar	1 200 000
	Anläggningar vid huvudverkstäder	300 000
	Anläggningar vid förrådsavdelningen	200 000
	Färjelägen	100 000
		52 100 000
59	Försvarsberedskap vid statens järnvägar	2 500 000
60	Rullande materiel:	
	Anskaffning av lok och lokomotorer	16 000 000
	Anskaffning av motorvagnar och rälsbussar	8 900 000
	Anskaffning av person-, resgods- och postvagnar	15 470 000
	Anskaffning av godsvagnar	7 250 000
	Ombyggnad av rullande materiel	4 900 000
		52 520 000
69	Sjöfartsmateriel:	
	Ombyggnad av sjöfartsmateriel	900 000
69	Biltrafik:	
	Garagebyggnader m. m.	200 000
	Anskaffning av bilmateriel	9 800 000
	Förvärv av billinjer	2 000 000
		12 000 000
71	Inventarier m. m.	5 400 000
71	Statens järnvägars dispositionsanslag	14 000 000
	Säger för statens järnvägar	139 420 000

Sid.		Kronor
	Statens vattenfallsverk.	
73	Kraftbalansens utveckling.	
81	Kraftstationer m. m.:	
	Kraftstation vid Jösseforsen	500 000
	Ny ångpanna i Västerås ångkraftstation	2 500 000
	Utbyggnad av Västerås ångkraftstation	2 300 000
	Kraftstation vid Hölleforsen	3 000 000
	Ett tredje maskinaggregat i Stadsforsens kraftstation	2 800 000
	Kraftstation vid Kilforsen	23 000 000
	Kraftstation vid Harsprånget	8 000 000
	Kraftstation vid Liggaforsen	16 000 000
		58 100 000
85	Regleringsföretag:	
	Regleringsåtgärder i Indalsälvens flodområde	500 000
	Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde	8 500 000
	Åtgärder och ersättningar för flottning och fiske i Lule älv	1 000 000
		10 000 000
87	Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk	62 000 000
89	Diverse anslag:	
	Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet	1 000 000
	Statens vattenfallsverks dispositionsanslag	3 000 000
		4 000 000
	Säger för statens vattenfallsverk	134 100 000

Luftfartsfonden.

91	Luftfartens markorganisation:	
	Teleutrustning m. m.	1 000
	Fordon, maskiner och redskap	1 000
	Luftfartsverkets dispositionsanslag	400 000
	Säger för luftfartsfonden	402 000

Statens allmänna fastighetsfond.

102	Om- och tillbyggnad av Arvfurstens palats	345 000
103	Ombyggnad av fastigheten Atomena nr 1 i Stockholm	500 000
104	Ombyggnad av fastigheten Västertorn nr 2 i Stockholm	600 000
105	Utredning rörande nybyggnad inom kvarteren Fältväbeln och Fältöversten i Stockholm	75 000
107	Nybyggnad för länsstyrelsen i Blekinge län	250 000
107	Nybyggnad för länsstyrelsen i Västernorrlands län m. m.	125 000
107	Nybyggnad för länsstyrelsen i Västerbottens län m. m.	75 000
107	Nybyggnad för länsstyrelsen i Norrbottens län	280 000
109	Merkostnader för vissa byggnadsarbeten	1 000 000
	Säger för statens allmänna fastighetsfond	3 250 000

Sid.		Kronor

Fonden för låneunderstöd.

112	Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1950/51	2 200 000
112	Lån till Aktiebolaget Aerotransport	6 000 000
	Säger för fonden för låneunderstöd	8 200 000

Fonden för förlag till statsverket.

113	Förskott till vissa plankostnader m. m.	200 000

Diverse kapitalfonder.

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

114	Garage- och förrådsbyggnader m. m.	2 000 000
	Motorfordon	7 000 000
	Vägmaskiner m. m.	13 300 000
	Flytande materiel	1 300 000
	Effektförråd	3 000 000
	Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	1 000 000
	Säger för förrådsfonden	27 600 000
	Summa	**489 703 000**

119 **Bihang.**

Avtal mellan luftfartsstyrelsen och Malmö stad angående utvidgning av Bulltofta flygplats och angående visst markbyte.

Stockholm 1951. Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner
503551

BILAGA 28 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

FINANSDEPARTEMENTET.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å riksstaten för budgetåret 1951/52 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m. För ett vart av budgetåren 1946/47—1950/51 har riksdagen anvisat ett investeringsanslag av 500 000 kronor för fullföljande av ett av generaltullstyrelsen uppgjort och successivt reviderat byggnadsprogram för förbättring av bostadsförhållandena vid tullverkets kust- och gränsbevakning. Anslaget har från och med budgetåret 1949/50, då i programmet upptagits även vissa arbeten vid lokaltullförvaltningen, betecknats Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.

I skrivelse den 26 september 1950 har *generaltullstyrelsen* — med beaktande av anslagsbehovet för täckande av merkostnader för tidigare beslutade ny- och ombyggnader samt efter övervägande av angelägenhetsgraden beträffande såväl de byggnadsföretag, för vilka anslag tidigare begärts men ännu icke anvisats, som sedermera aktualiserade arbeten — hemställt om anvisande för budgetåret 1951/52 av ett investeringsanslag å 1 000 000 kronor för fullföljande av det av styrelsen uppgjorda byggnadsprogrammet.

Ort eller distrikt	Byggnadsföretagets omfattning	Beräknade kostnader		
		Byggnader	Tomt m. m.	Summa
Nybyggnader.				
Vassbotten.....	en expeditionsbyggnad (större) med garage	60 000	5 000	65 000
Hån.....	en expeditionsbyggnad (större) med garage	60 000	—	60 000
Posåsen.....	ett bostadshus, inrymmande 2 tvårumslägenheter och 1 enkelrum en expeditionsbyggnad	95 000	—	95 000
Falltorp	ett bostadshus, inrymmande 2 tvårumslägenheter och 1 enkelrum	80 000	—	80 000
Röjdåfors	ett bostadshus, inrymmande 1 tre- och 2 tvårumslägenheter samt 1 enkelrum en expeditionsbyggnad	150 000	5 000	155 000
Väng, Rommenäs, Stommen	på envar av platserna en expeditionsbyggnad	60 000	6 000	66 000
Medskogen.....	en garagebyggnad	8 000	—	8 000
Joesjö	ett bostadshus, inrymmande 2 tvårumslägenheter och 1 enkelrum en expeditionsbyggnad med garage	100 000	—	100 000
Vågen.....	ett bostadshus, inrymmande 2 tvårumslägenheter, 1 enkelrum, 1 expeditionsrum och 1 vågbod	90 000	—	90 000
Gäddede.....	en expeditionsbyggnad, förutom expeditionslokaler och garage inrymmande jämväl 1 tvårumslägenhet i samband härmed ändring och modernisering av befintligt bostadshus	50 000	—	50 000
Kuttainen	en expeditionsbyggnad	10 000	—	10 000
Haparanda gränsdistrikt	fem vaktstugor	35 000	—	35 000
Ombyggnader.				
Kylley.....	ombyggnad av ett bostadshus	45 000	—	45 000
Håve.....	modernisering av ett bostadshus	25 000	—	25 000
Skalstugan.....	inredande av 1 enkelrum med kokvrå	8 000	—	8 000
Övriga ändamål.				
Melen	merkostnader för uppförande av ett bostadshus för medel å investeringsanslag för budgetåret 1946/47	37 000	—	37 000
Sandhamn.....	merkostnader för renovering av ett bostadshus för medel å investeringsanslag för budgetåret 1948/49	30 000	—	30 000
	Säger kronor	943 000	16 000	959 000
	Oförutsedda utgifter	—	—	41 000
	Summa kronor	—	—	**1 000 000**

Den närmare omfattningen av och de beräknade kostnaderna för de byggnadsföretag, som styrelsen således funnit böra snarast möjligt utföras, framgår av förestående uppställning.

Av de i uppställningen angivna byggnadsarbetena ha arbetena i Melen och Sandhamn, nybyggnaderna i Hån, Posåsen, Falltorp, Röjdåfors, Medskogen, Joesjö, Vågen och Gäddede ävensom vissa inom Haparanda gränsdistrikt upptagna vaktstugor samt ombyggnaden i Kylley tidigare föreslagits i generaltullstyrelsens byggnadsprogram, för vilket redogörelse i nu angivna delar lämnats i 1946—1950 års statsverkspropositioner under kapitalbudgeten. (1946: Bil. 6, s. 2—5, 1947: Bil. 28, s. 2—4, 1948: Bil. 28, s. 2—4, 1949: Bil. 28, s. 3—4 och 1950: Bil. 27, s. 3—4.) Beträffande behovet av dessa arbeten har styrelsen nu lämnat vissa kompletterande upplysningar. I några fall ha utvidgningar ansetts böra komma till stånd på grund av ändrade förhållanden på platsen, vilket medfört att byggnadskostnaderna upptagits med högre belopp än tidigare.

Beträffande i byggnadsprogrammet nyupptagna arbeten lämnas följande uppgifter.

I *Vassbotten* inom Strömstads gränsdistrikt vore de lokaler, som disponerades av därvarande tullstation — en av de största tullstationerna i landet — av otillräcklig storlek för nuvarande trafik och även i övrigt otjänliga för sitt ändamål. Tillfredsställande lokaler kunde icke erhållas annat än genom nybyggnad. En blivande expeditionsbyggnad borde inrymma, förutom expeditionsrum samt personalrum med toaletter och utrymmen för kroppsvisitation och förråd m. m., jämväl garage för en tullverkets tjänstebil.

Vid tullstationerna i *Väng, Rommenäs* och *Stommen* inom Dalslands, Värmlands och Dalarnes gränsdistrikt vore de nuvarande, mot lega hållna tullstationslokalerna av otillräcklig storlek, svåra att uppvärma och helt i avsaknad av överliggningsmöjligheter samt toalettanordningar. En förbättring av lokalförhållandena vore följaktligen i och för sig av behovet påkallad. Därtill komme, att en sådan tidsevalvering beträffande tjänstgöringen vid nämnda tullstationer, som förutsatts skola ske i samband med arbetstidsregleringens genomförande, icke kunde fullt tillämpas, med mindre tullverket tillhandahölle till expeditionslokalerna anslutna nöjaktiga anordningar för personalens bekvämlighet och vila. Det vore således nödvändigt att på dessa orter uppföra expeditionsbyggnader, försedda även med överliggningsrum och toalettanordningar. I fråga om Stommen komme därigenom att kunna undvikas en ifrågasatt utökning av personalstyrkan med en man.

I *Kuttainen* inom Haparanda gränsdistrikt vore erforderligt att uppföra en mindre expeditionsbyggnad, inrymmande en expeditionslokal, ett mindre rum för kroppsvisitationer och ett vågrum, avsett för fågelstämpling m. m.

Tullverkets i *Håve* inom Strömstads gränsdistrikt belägna bostadshus, vilket uppförts år 1925, vore i gott skick men saknade elektrisk belysning och övriga nutida bekvämligheter. En modernisering av bostadshuset hade sedan länge övervägts men funnits böra anstå intill dess att orten försåges med elektrisk kraft. Sedan så nu skett borde elektrisk belysning installeras i bostadshuset. I samband därmed borde byggnaden förses med centralvärme samt vanlig sanitär utrustning, däribland ett för samtliga lägenheter gemensamt badrum i källaren.

Personalstyrkan vid tullstationen i *Skalstugan* inom Östersunds gränsdistrikt hade i samband med genomförandet av arbetstidsregleringen måst utökas med en man. För denne måste bostad anskaffas genom tullverkets försorg, vilket kunde verkställas genom inredande av ett enkelrum med kokvrå i vindsvåningen av tullverkets bostadshus på platsen.

Departementschefen. Även för nästkommande budgetår torde medel böra anvisas för fullföljande av generaltullstyrelsens program för förbättring av bostads- och lokalförhållandena vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m. Jag har icke någon erinran mot att nya arbeten vid kust- och gränsbevakningen samt lokaltullförvaltningen medtagas i programmet på sätt generaltullstyrelsen föreslagit. Anslaget har för de fem senaste budgetåren uppförts med 500 000 kronor. Då jag i nuvarande statsfinansiella läge icke är beredd att tillstyrka en höjning av anslaget torde det böra bestämmas till oförändrat belopp. Jag förutsätter att de möjligheter till besparing i kostnaderna för varje byggnadsföretag, som kunna föreligga, bliva iakttagna.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lennart Eriksson.

508285. Stockholm. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag. 1951.

BILAGA 29 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne, anmäler härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående anslag å kapitalbudgeten under budgetåret 1951/52 och yttrar därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

1. Nybyggnader för kemiska och biokemiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m. Under denna rubrik anvisades för uppgörande av fullständiga ritningar för och påbörjande av *dels* nybyggnad för kemiska institutionen jämte analyslaboratorium, *dels ock* nybyggnad för biokemiska institutionen jämte cyklotronlaboratorium för budgetåret 1947/48 ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor. Till samma ändamål har vidare för vartdera av budgetåren 1948/49 och 1949/50 anvisats ett investeringsanslag av 500 000 kronor samt för innevarande budgetår ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor. Den sammanlagda medelsanvisningen till ifrågavarande nybyggnader uppgår sålunda till 3 000 000 kronor, medan totalkostnaderna uppskattats till 4 735 000 kronor (se 1950 års statsverksproposition, bil. 28, punkt 1).

I anledning av framställning av *större akademiska konsistoriet i Uppsala* har *universitetskanslern* hemställt, att förslag måtte föreläggas riksdagen om beviljande för nästa budgetår av erforderligt anslag för ifrågavarande ändamål. Vidare har *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 23 september 1950 hemställt, att till fullföljande av ifrågavarande byggnadsföretag måtte för budgetåret 1951/52 anvisas ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har anfört bl. a. följande.

Kostnaderna för dessa byggnadsarbeten beräknades vid det våren 1946 rådande prisläget till 4 500 000 kronor. På grund av vissa ändringar i byggnadsplanerna, vilka innevarande år framlades för och godkändes av riksdagen, ökades de ursprungligen beräknade kostnaderna med 235 000 kronor. Detta belopp hänförde sig till dels ökade utrymmen åt den för de kemiska institutionerna gemensamma verkstaden, 175 000 kronor, och dels installation av en automatisk brandalarmanordning, 60 000 kronor.

Byggnaderna för cyklotronlaboratoriet och det för kemiska och biokemiska institutionerna gemensamma entrépartiet äro nu färdigställda och uppförandet av byggnaden för biokemi pågår sedan januari månad detta år. Byggnaden för kemi torde kunna påbörjas vid årsskiftet 1950—51. Under sådana förhållanden beräknar byggnadsstyrelsen anslagsbehovet för nästa budgetår till 1 500 000 kronor. Medelsbehovet för täckande av de till följd av den allmänna byggnadskostnadsstegringen uppkomna merkostnaderna har styrelsen förutsatt skola tillgodoses från anslaget till merkostnader för vissa byggnadsföretag m. m. Under förutsättning, att under den återstående byggnadstiden inga fördyringar uppstå av sådan art, att de icke lämpligen böra ersättas från merkostnadsanslaget, skulle det för budgetåret 1952/53 erforderliga medelsbehovet bliva (4 735 000 — 3 000 000 — 1 500 000 =) 235 000 kronor.

Departementschefen. Som framgått av den lämnade redogörelsen ha de totala kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag beräknats till 4 735 000 kronor, varav hittills anvisats 3 000 000 kronor. För nästa budgetår torde ytterligare medel böra anvisas. Denna medelsanvisning synes dock kunna inskränkas något i jämförelse med byggnadsstyrelsens förslag. Jag föreslår ett investeringsanslag av 1 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnader för kemiska och biokemiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 200 000 kronor.

2. Om- och tillbyggnad av fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala. Under denna rubrik anvisade 1950 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t ett investeringsanslag av 150 000 kronor för vidtagande av förberedande åtgärder för ifrågavarande byggnadsföretag och, därest omständigheterna så medgåve, igångsättande av detsamma. De totala kostnaderna för byggnadsåtgärderna beräknades därvid till 2 225 000 kronor, varav 125 000 kronor för ombyggnad av den nuvarande institutionsbyggnaden och 2 100 000 kronor för en tillbyggnad av densamma. Samtidigt förutsattes emellertid, att

byggnadsstyrelsen vid det fortsatta ritningsarbetet skulle tillvarataga de möjligheter, som kunde föreligga, till begränsning av tillbyggnadens storlek utan att anläggningens ändamålsenlighet eftersattes.

Med skrivelse den 23 november 1950 har *byggnadsstyrelsen* överlämnat sex den 27 juli 1950 dagtecknade och den 12 oktober 1950 överarbetade ritningar till ifrågavarande tillbyggnad och därvid anmält, att därest byggnadstillstånd komme att meddelas under hösten 1951, ett ytterligare belopp av 850 000 kronor kunde beräknas bliva erforderligt under budgetåret 1951/52 för byggnadsföretagets påbörjande. Byggnadsstyrelsen har anfört bl. a. följande.

I det överlämnade förslaget, som utarbetats efter jämförelse med motsvarande institution vid universitetet i Lund, har i förhållande till det tidigare förslaget skett en begränsning av anläggningens storlek, motsvarande en volym av cirka 300 m³. Fortsatta och utförligare grundundersökningar ha emellertid visat, att undergrunden är av så dålig beskaffenhet, att särskild grundförstärkning erfordras, varjämte de allmänna byggnadskostnaderna stigit ytterligare. Byggnadsstyrelsen beräknar, med hänsyn till den gjorda begränsningen av företaget, att dessa extra kostnader skola kunna inrymmas inom det tidigare angivna beloppet, 2 100 000 kronor vid prisläget sommaren 1950. Liksom vid föregående beräkning ha kostnader för specialinredningar, möbler och utrustning ej medtagits. Kostnaderna för ändringsarbetena i gamla byggnaden synas böra upptagas till samma belopp som tidigare, 125 000 kronor.

Departementschefen. De planer för en om- och tillbyggnad av fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala, som byggnadsstyrelsen nu framlagt, innebära i förhållande till tidigare förslag en minskning av tillbyggnadens volym med omkring 300 m³. I och för sig gör detta givetvis, att kostnaderna kunna nedbringas, men å andra sidan har det visat sig nödvändigt med en särskild grundförstärkning, som ej förut beräknats, och detta — jämte stegringen av de allmänna byggnadskostnaderna — gör, att de sammanlagda kostnaderna för tillbyggnaden torde böra beräknas till minst 2 100 000 kronor. Då jag icke anser mig böra räkna med att ifrågavarande byggnadsföretag kommer att igångsättas före utgången av kalenderåret 1951, torde medelsanvisningen för nästa budgetår böra begränsas till 300 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

3. **Vissa byggnadsarbeten vid Lunds universitet.** Under denna rubrik ha för budgetåret 1949/50 anvisats 200 000 kronor och för innevarande budgetår 250 000 kronor. En närmare redogörelse för ifrågavarande byggnadsarbeten, vilka i huvudsak avse inredning av källare och vindar i olika institutionsbyggnader m. m. i syfte att utvinna nya utrymmen för undervisningen och forskningen och vilka kostnadsberäknats till 725 000 kronor, har lämnats i

1949 års statsverksproposition (bilagan 29, kapitalbudgeten, punkten 3). *Vederbörande universitetsmyndigheter* ha nu hemställt om anvisande för nästa budgetår av återstående 275 000 kronor.

Därjämte har *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 28 oktober 1950, med överlämnande av fyra den 27 juni och den 7 september 1950 dagtecknade ritningar, hemställt om anvisande av 30 000 kronor till ombyggnad av en vaktmästarbostad vid zoologiska institutionen i Lund för beredande av ökade arbetslokaler för institutionen.

Departementschefen. I enlighet med vad som från början förutsatts torde för nästa budgetår böra anvisas återstoden eller 275 000 kronor av det belopp å 725 000 kronor, vartill kostnaderna för nu ifrågavarande byggnadsarbeten vid Lunds universitet beräknats. För detta ändamål samt för den föreslagna ombyggnaden av en vaktmästarbostad vid zoologiska institutionen förordar jag, att förevarande anslag för budgetåret 1951/52 uppföres med ett till 300 000 kronor avrundat belopp.

I detta sammanhang får jag anmäla, att framställning gjorts om en medelsanvisning av 457 300 kronor för utvinnande av ytterligare utrymmen i eller i anslutning till vissa av universitetets nuvarande institutionsbyggnader. Med prövningen av denna anslagsfråga har jag emellertid ansett böra anstå till ett följande år.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid Lunds universitet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

4. Ombyggnad av gamla geologiska institutionen vid universitetet i Lund. Som jag tidigare haft anledning anmäla har byggnadsstyrelsen med skrivelse den 30 juni 1949 till Kungl. Maj:t överlämnat en på Kungl. Maj:ts uppdrag verkställd utredning, benämnd »1948 års förslag till generalplan för utbyggande av Lunds universitet». I detta förslag, vilket godkänts av det större akademiska konsistoriet i Lund och universitetskanslern, har beträffande de juridiska och teologiska fakulteternas lokalbehov föreslagits, att den hittillsvarande byggnaden för pediatriska kliniken vid lasarettet i Lund, sedan ny klinikbyggnad uppförts, skulle byggas om för att bereda lokaler för juridiska fakulteten och ämnet statskunskap, medan fastigheten Sandgatan 1 i Lund — den gamla geologiska institutionen — som nu disponerades av både juridiska och teologiska fakulteterna, framdeles skulle helt utnyttjas för sistnämnda fakultet.

På förslag av Kungl. Maj:t har 1950 års riksdag anvisat anslag till ombyggnad i enlighet med ett av byggnadsstyrelsen framlagt förslag av den pediatriska klinikens hittillsvarande byggnad (se propositionen 1950: 172 och riksdagens skrivelse 1950: 294).

Byggnadsstyrelsen har nu i skrivelse den 19 oktober 1950 hemställt om anvisande av ett anslag av 100 000 kronor till ombyggnad av fastigheten

Sandgatan 1 för beredande av ökade lokaler för teologiska fakulteten vid universitetet i Lund. Vid byggnadsstyrelsens skrivelse har fogats en den 24 oktober 1949 dagtecknad ritning till ombyggnad av nämnda fastighet. I fråga om storleken av det för ombyggnaden erforderliga beloppet har byggnadsstyrelsen framhållit, att denna borde ses mot bakgrunden av det förhållandet, att byggnaden, vars ändrade disposition under en följd av år varit förutsedd, därunder icke nämnvärt underhållits och sålunda nu krävde viss reparation och upprustning förutom de åtgärder, som direkt föranleddes av den ändrade användningen.

Departementschefen. Av den av byggnadsstyrelsen utarbetade generalplanen för utbyggande av Lunds universitet framgår, att de lokaler i gamla geologiska institutionen, Sandgatan 1, som hittills använts av de juridiska och teologiska fakulteterna, numera äro otillräckliga för sitt ändamål. Aktuella lokalbehov föreligga beträffande såväl biblioteksutrymme, seminarierum och arbetsplatser för de studerande som lärarrum och vissa expeditionslokaler. Som i det föregående omnämnts kommer emellertid juridiska fakulteten att erhålla lokaler i den hittillsvarande byggnaden för pediatriska kliniken i Lund. Fastigheten Sandgatan 1 kommer därför att framdeles i enlighet med generalplanen helt kunna disponeras av teologiska fakulteten. En viss ombyggnad och reparation av fastigheten torde emellertid vara nödvändig om den skall kunna lämpa sig för sin nya användning. Det förslag, som byggnadsstyrelsen härvidlag framlagt, har icke givit mig anledning till erinran. Jag föreslår därför att för detta ändamål för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnad av gamla geologiska institutionen vid universitetet i Lund* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

5. **Ombyggnad av fysiologiska institutionen vid universitetet i Lund.** I den under föregående punkt omnämnda generalplanen för utbyggande av Lunds universitet har föreslagits, att fysiologiska institutionens nuvarande byggnad skulle övertagas av histologiska institutionen. I skrivelse den 19 oktober 1950 har nu *byggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande av 285 000 kronor till ombyggnad m. m. för histologiska institutionens räkning av den nuvarande fysiologiska institutionsbyggnaden. Styrelsen har därvid anfört följande.

De byggnader, som nu disponeras av den fysiologiska institutionen, utgöras av själva institutionsbyggnaden samt intill densamma liggande djurhus, byggnad för studentlaboratorier och instrumentmakare ävensom en barackbyggnad, vilken för närvarande användes för flygmedicinsk forskning. Av dessa byggnader behöver den histologiska institutionen för undervisning och forskning disponera de tre förstnämnda. Byggnadsstyrelsen

vill framhålla, att i detta sammanhang hänsyn icke tagits till frågan om tillgodoseende av lokalbehovet för den prekliniska tandläkarundervisningen i vad densamma berör den histologiska institutionen, enär denna fråga är föremål för särskild utredning.

Med hänsyn till att institutionsbyggnaden under en längre tidsperiod kommer att användas för det nya ändamålet, har det räknats med att, samtidigt med de nödvändiga byggnadsarbetena, vilka i och för sig äro av förhållandevis måttlig omfattning, genomföra en allmän upprustning av byggnaden, innebärande jämväl iståndsättning av dess ledningssystem; bl. a. skulle sålunda den nuvarande elektriska anläggningen omläggas från likström till växelström.

Kostnaderna för erforderliga byggnadsarbeten, fast inredning samt värme-, ventilations- och sanitetstekniska installationer ävensom de nämnda elektriska arbetena ha av styrelsen beräknats till 285 000 kronor. Då igångsättningstillstånd för den planerade nya fysiologiska institutionen kan påräknas inom kort, torde byggnaden bliva färdigställd inom sådan tid, att ombyggnadsarbetena å den här berörda nuvarande institutionsbyggnaden synas kunna påbörjas före den 1 juli 1952.

Departementschefen. Vad byggnadsstyrelsen anfört angående iståndsättande för histologiska institutionens räkning av den nuvarande fysiologiska institutionsbyggnaden i Lund har icke givit mig anledning till erinran. Jag tillstyrker därför, att medel anvisas för genomförande av de av byggnadsstyrelsen föreslagna arbetena. Vid bifall härtill bör å riksstaten för nästa budgetår uppföras ett investeringsanslag av 285 000 kronor. Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

> att till *Ombyggnad av fysiologiska institutionen vid universitetet i Lund* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 285 000 kronor.

6. Om- och tillbyggnad av universitetsbiblioteket i Lund. I byggnadsstyrelsens år 1948 upprättade generalplan för utbyggande av universitetet i Lund anfördes beträffande universitetsbibliotekets byggnadsbehov i huvudsak följande.

Bibliotekets byggnad uppfördes och togs i bruk år 1907 samt tillbyggdes år 1936. Genom tillbyggnaden har bibliotekets behov av bokmagasin hittills kunnat knapphändigt tillgodoses. Bibliotekets tidningssamlingar ha däremot icke kunnat beredas plats inom biblioteksbyggnaden utan måst placeras i f. d. kemiska institutionen och förhyrda källarlokaler. Jämsides med bok- och tidningssamlingarnas tillväxt har fortgått en av universitetets expansion betingad utveckling av bibliotekets samtliga avdelningar. Sålunda har bokbeståndet vuxit med över 120 procent, antalet besök i läsesalarna på 25 år mer än fördubblats, antalet boklån inom biblioteket under samma tid femdubblats samt antalet hemlån blivit mellan tre och fyra gånger större. Ett väsentligt behov av ökade utrymmen föreligger alltså för universitetsbiblioteket.

I anslutning till generalplansförslaget har *byggnadsstyrelsen* nu efter samråd med representanter för biblioteket framlagt ett skissutkast rörande

utbyggnaden, åskådliggjort på sju i september 1950 dagtecknade ritningar. Detta förslag innebär en utvidgning och modernisering av samtliga avdelningar inom biblioteket, inrättande av ett fullträffsäkert magasinsutrymme samt anordnande i anslutning till biblioteket av lokaler för ett medicinskt centralbibliotek och för studenternas kurslitteratur. Tillbyggnaden tänkes ske huvudsakligen mot norr i direkt anslutning till huvudbyggnaden och omslutande boktornet samt uppförd till samma höjd som detta. Väster om boktornet skulle det fullträffsäkra magasinet inrättas, beläget helt under mark. Genom utbyggnaden skulle bibliotekets lokalutrymme i stort sett fördubblas. Med hänsyn till byggnadsföretagets storlek och speciella art i förening med byggnadens belägenhet samt nödvändigheten av ett förverkligande i skilda byggnadsetapper skulle arbetet med uppgörandet av ett definitivt ritningsförslag bli så omfattande, att styrelsen funnit anledning hemställa om anvisande för nästa budgetår av ett investeringsanslag av 60 000 kronor för detta ändamål.

Departementschefen. Behovet av väsentligt ökade utrymmen för universitetsbiblioteket i Lund gör sig alltmer gällande. Mot den av byggnadsstyrelsen skisserade lösningen av utbyggnadsfrågan har jag icke funnit anledning till erinran. För uppgörande av ett definitivt ritningsförslag torde i enlighet med ämbetsverkets förslag för nästa budgetår böra anvisas ett investeringsanslag av 60 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av universitetsbiblioteket i Lund* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 60 000 kronor.

7. Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet. Jag kommer att i detta sammanhang förorda anvisande av medel till följande ändamål, nämligen till utförande av en vattentryckstegringsstation vid institutet, till åtgärder för utökning av värmetillförseln till institutet m. m. och till fortsatt utredning av frågan om nybyggnad för bakteriologiska institutionen.

Vattentryckstegringsstation. *Byggnadsstyrelsen* har i skrivelse den 23 september 1950 hemställt om anvisande av 95 000 kronor för detta ändamål och till stöd därför anfört i huvudsak följande.

Institutionsbyggnaderna å Norrbackaområdet äro anslutna till Stockholms stads vattenledningsnät med en huvudledning framdragen i Torsgatans förlängning. Trycket i denna ledning är ganska lågt och, såsom fallet ofta är inom ytterområdena för ett vattenledningsnät, ganska varierande. Detta förhållande inverkar störande på driften av vissa laboratorieapparater, speciellt vacuumsugar och dylikt. Byggnadsstyrelsen har vid förhandlingar med Stockholms stads vattenledningsverk i syfte att erhålla en förbättring av rådande förhållanden ej kunnat få annat besked än att någon ändring av tryckförhållandena icke är att förvänta. Från karolinska institutets sida har vid olika tillfällen framhållits att forskningsarbetet blir lidande av att icke vatten med högre och jämnare tryck kan tillhandahållas. Byggnadssty-

relsen har därför funnit det angeläget att avhjälpa denna ojämnhet i vattentillförseln. Detta har kunnat ske genom att förlägga en tryckstegringsstation inom nybyggnaden för den kemiska institutionen. För ändamålet har tagits i anspråk ett utrymme i källarlokalen, som icke var avsett att utnyttjas och därför var outgrävt. Tryckstegringsstationen har tilltagits så stor, att den kan betjäna samtliga å området uppförda eller planerade institutionsbyggnader. Kostnaderna för denna anordning uppgå till 95 000 kronor.

Utökning av värmetillförseln. För detta ändamål har *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 23 september 1950 begärt anvisande av 375 000 kronor. Ämbetsverket har därvid anfört huvudsakligen följande.

De å Norrbackaområdet uppförda institutionsbyggnaderna för karolinska institutet m. m. erhålla för närvarande värme från karolinska sjukhusets värmecentral genom två huvudledningar, en fram- och en återledning. Till grund för dimensioneringen av dessa huvudledningar har legat den utbyggnad av Norrbackaområdet som angavs i byggnadsstyrelsens underdåniga skrivelse den 1 februari 1938. Byggnadsprogrammet omfattade följande byggnader med här angivna ungefärliga byggnadsvolymer:

Byggnad	Volym ca m³
Administration och bibliotek	11 000
Anatomi	15 500
Histologi	9 500
Kemi	15 000
Rättsmedicin	9 000
Farmakologi	9 500
Fysiologi	10 000
Bostadsbyggnader	4 500
Socialhygieniska institutet (»Folkhälsan»)	7 500
»Stenbrottet»	1 000
Summa	92 500 m³

Samtliga dessa byggnader med undantag för viss del av bostadsbyggnaderna äro numera anslutna till huvudledningarna från sjukhusets värmecentral. Sedermera har inom Norrbackaområdet efter statsmakternas beslut uppförts tre byggnader för Nobelinstitutet med en sammanlagd volym av ca 15 000 m³, varjämte för närvarande pågår uppförandet av nybyggnad för statens rättsläkarestation. Denna omfattar en byggnadsvolym av omkring 9 000 m³. Inom kort skola igångsättas nybyggnad för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier (ca 22 000 m³) och tillbyggnad till fysiologiska institutionen (ca 4 000 m³), varefter torde följa bakteriologisk institution (ca 10 000 m³) samt till- och påbyggnader av vissa andra institutioner och biblioteket (ca 10 000 m³).

Dessa utöver det ursprungliga programmet tillkommande byggnader kunna svårligen anslutas till befintliga värmehuvudledningar och det är därför nödvändigt att utöka dessa. Därvid bör beaktas, att karolinska institutet planerar ytterligare till- och påbyggnader av institutionsbyggnader samt nya bostadshus. Vidare bör bemärkas, att vid ett förverkligande av en planerad utbyggnad av statens sjuksköterskeskola det synes lämpligt att ansluta jämväl skolans byggnader till sjukhusets värmecentral.

Det nu anslutna byggnadsbeståndet har en volym av i runt tal 120 000 m³. Redan kända behov uppgå enligt det föregående till ca 55 000 m³ och behov, som kunna komma att aktualiseras inom en ej alltför avlägsen framtid till ca 50 000 m³. Med hänsyn till svårigheten att erhålla säkra uppgifter om den byggnadsvolym, som kan komma att växa fram och som bör anslutas till huvudledningarna, bjuder försiktigheten att räkna med ett reservbehov av ytterligare ca 50 000 m³. Huvudledningarna skulle i enlighet härmed böra dimensioneras för anslutning av en sammanlagd byggnadsvolym av ca 275 000 m³.

Även om de befintliga ledningarna, såsom av det sagda framgår, äro dimensionerade för viss reservkapacitet i förhållande till den år 1938 beräknade totala utbyggnaden, medgiva de icke anslutning av en byggnadsvolym av den nämnda storleksordningen. Ett utbyte av befintliga ledningar mot sådana av grövre dimension skulle medföra ett avbrott i värmeleveransen, som komme att vålla de anslutna institutionerna avsevärda olägenheter. Med hänsyn härtill föreslår byggnadsstyrelsen, att den erforderliga utökningen av värmetillförseln utföres på så sätt, att ett nytt ledningspar framdrages från sjukhusets värmecentral till norra delen av institutets område. Med en dylik anordning ökar man därjämte driftsäkerheten hos anläggningen i dess helhet. Till dessa nya ledningar anslutes i första hand nybyggnaden för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier, vilken inom kort skall påbörjas. Därjämte sammanbindas de nya huvudledningarna med befintliga ledningar i anatomiska institutionens byggnad. Härigenom avlastas de befintliga huvudledningarna, så att anslutning till dessa av tillkommande byggnader inom områdets södra del möjliggöres.

Styrelsen har beräknat kostnaderna för anordnande av de nya huvudledningarna, vilkas kapacitet bör göras dubbelt så stor som de befintliga ledningarnas, till 375 000 kronor.

Nybyggnad för bakteriologiska institutionen. I skrivelse den 28 oktober 1950 har *byggnadsstyrelsen* framlagt förslag om uppförande av nybyggnad för nämnda institution. Kostnaderna ha beräknats till sammanlagt 3 250 000 kronor, varav 1 000 000 kronor föreslagits anvisade för budgetåret 1951/52. Byggnadsstyrelsen har anfört huvudsakligen följande.

På hemställan av karolinska institutets lärarkollegium har byggnadsstyrelsen verkställt utredning rörande uppförande å Norrbackaområdet av en nybyggnad för institutets bakteriologiska institution.

Utredningen har skett i samråd med lärarkollegiet, vilket till sin representant vid planerandet av byggnaden utsett professor B. Malmgren. Vidare har kanslern för rikets universitet såsom sakkunniga, med vilka byggnadsstyrelsen hade att samråda i frågan, utsett professorerna vid karolinska institutet S. Gard, vid universitetet i Uppsala G. Löfström och vid universitetet i Lund A. Lindau.

På grundval av ett av professor Malmgren uppgjort lokalprogram har inom byggnadsstyrelsen till en början upprättats ett utredningsförslag, där i huvudbyggnadens miltparti förlagts en preparationshall, vilken i fråga om utformningen saknar direkt motsvarighet vid liknande institutioner i landet men som ansågs motiverad med hänsyn till arten av de särskilda arbeten, vilka där skola bedrivas. Lokalprogrammet i övrigt avviker icke från jämförbara institutionsbyggnader.

Den utformning av preparationshallen, som sålunda först avsågs, skulle emellertid komma att för framtiden avsevärt försvåra eventuellt önskvärda

omdispositioner inom institutionsbyggnaden. Vidare medför en dylik anordning av hallen en viss volymökning. Det först uppgjorda utredningsförslaget har därför i vissa delar omarbetats.

Nu föreliggande förslag uppvisar en mera allmängiltig lösning av institutionsbyggnaden. Lärarkollegiets representant samt de utsedda sakkunniga hava anslutit sig till detta förslag.

Byggnaden, som tänkes förlagd söder om den fysiologiska institutionen, föreslås utformad med en i två våningar planerad byggnadslänga för forskningsavdelningen samt därtill anslutna lägre flyglar för respektive undervisnings- och djuravdelningarna.

Förslaget har närmare åskådliggjorts å fyra i september 1950 dagtecknade ritningar.

I skrivelse den 24 november 1950 har *karolinska institutets lärarkollegium* meddelat, att såväl kollegiet som direktionen för karolinska sjukhuset, enligt vad kollegiet inhämtat, icke hade något att erinra mot den av byggnadsstyrelsen föreslagna förläggningen av institutionen å Norrbackaområdet.

Departementschefen. Jag har blivit övertygad om angelägenheten av de av byggnadsstyrelsen förordade åtgärderna för att avhjälpa ojämnheterna i vattentillförseln och utöka värmetillförseln till de å Norrbackaområdet uppförda institutionsbyggnaderna för karolinska institutet m. m. Kostnadsberäkningarna ha icke givit mig anledning till erinran, och jag förordar därför, att för nästa budgetår anvisas 95 000 kronor respektive 375 000 kronor för de angivna ändamålen.

Karolinska institutet förfogar ännu icke över någon bakteriologisk institution. Undervisningen i bakteriologi bedrives i provisoriska och otillräckliga lokaler inom institutionen för patologisk anatomi. För forskningsuppgifter disponerar professorn i bakteriologi icke några egna lokaler; hans liksom den övriga institutionspersonalens vetenskapliga arbete måste därför förläggas till för tillfället disponibla utrymmen inom andra institutioner. Behovet av en institutionsbyggnad för bakteriologi gör sig därför starkt gällande. Kostnaderna för den av byggnadsstyrelsen nu föreslagna nybyggnaden ha beräknats till icke mindre än 3 250 000 kronor, ett belopp som i nuvarande läge måste inge tveksamhet, särskilt om man betänker, att därjämte stora kostnader komma att krävas för byggnadens inredning och utrustning; i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår beräknade lärarkollegiet dessa utgifter till 1 163 882 kronor. Med hänsyn härtill är jag icke beredd att nu förorda det framlagda förslaget. Detta synes böra underkastas en ytterligare prövning av byggnadsstyrelsen i syfte att nedbringa kostnaderna, varvid även en sådan utformning av planerna bör eftersträvas, att byggnaden lämpligen kan uppföras i etapper. Mot den tilltänkta förläggningen av byggnaden har jag icke i och för sig funnit anledning till erinran. För det fortsatta utredningsarbetet torde ett belopp av 50 000 kronor böra ställas till byggnadsstyrelsens förfogande.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla, att byggnadsstyrelsen även föreslagit anvisande för nästa budgetår av 360 000 kronor till uppförande av

åtta vaktmästarbostäder vid karolinska institutet och statens institut för folkhälsan. Jag anser mig emellertid icke böra tillstyrka, att medel för detta ändamål anvisas redan för nästa budgetår.

Vid bifall till vad jag föreslagit bör för nästa budgetår till Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisas ett investeringsanslag av (95 000 + 375 000 + 50 000 =) 520 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 520 000 kronor.

8. **Kårhusbyggnad vid karolinska mediko-kirurgiska institutet.** I underdånig skrivelse den 5 december 1950 har medicinska föreningen i Stockholm — med återkallande av tidigare i ämnet gjorda framställningar om bidrag i olika former till uppförande å Norrbackaområdet av en kårhusbyggnad för föreningen — föreslagit, att en dylik byggnad skulle uppföras genom statens försorg å därför avsedd plats å sagda område. De egentliga byggnadskostnaderna ha beräknats till 1 400 000 kronor. Nämnda förslag har biträtts av byggnadsstyrelsen. Då denna byggnadsfråga ännu icke är färdigberedd och då byggnadsföretaget är av angelägen beskaffenhet, torde anslag för ändamålet böra uppföras i riksstatsförslaget med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Kårhusbyggnad vid karolinska mediko-kirurgiska institutet* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

9. **Ombyggnad av tandläkarhögskolans i Stockholm lokaler m. m.** Den femåriga studieplanen, som börjat tillämpas vid tandläkarhögskolan i Stockholm från och med höstterminen 1947, kräver bland annat på grund av tillkomsten av nya undervisningsämnen, nya kurser i ämnen, som redan äro representerade på den gamla studieplanen, samt utökat antal lärare och övriga befattningshavare utrymmen, vilka för närvarande icke disponeras inom högskolans lokaler. De utökade lokalerna skulle enligt bedömande av 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga erfordras från och med höstterminen 1951.

I propositionen 1950: 172 har förordats, att behovet av ökade lokaler för tandläkarhögskolan skall tillgodoses i anslutning till ett av byggnadsstyrelsen i underdånig skrivelse den 3 februari 1950 såsom alternativ III betecknat förslag med däri av departementschefen föreslagna ändringar. Det sålunda förändrade förslaget, mot vilket 1950 års riksdag icke framställt någon erinran, innebär, att den översta våningen i nybyggnaden för statens rättsläkarestation å Norrbackaområdet samt vissa reservutrymmen i nybyggnaden å samma område för statens rättskemiska och farmaceutiska laborato-

rier skola tagas i anspråk för tandläkarhögskolans räkning. Därjämte har förutsatts, att föreläsningssalen i rättsmedicinska institutionen skulle disponeras ett par timmar dagligen för tandläkarutbildningen. Sedan nämnda lokaler tagits i bruk, skall vidare för tillgodoseende av det återstående lokalbehovet ombyggnad och omdisponering av vissa av tandläkarhögskolans nuvarande lokaler i kvarteret Grönlandet norra äga rum.

Sistnämnda ombyggnads- och omändringsarbeten, som åskådliggjorts å sju senast den 27 december 1949 reviderade ritningar, ha av *byggnadsstyrelsen* angivits i stora drag innebära följande.

I källaren inredes ett omklädningsrum för kvinnliga studerande, och i det nuvarande omklädningsrummet i bottenvåningen inrymmes en central verkstad.

I våningen 1 trappa erhåller läroämnet odontologisk ortopedi utöver sina nuvarande utrymmen de lokaler, som nu begagnas av barntandvårdsavdelningen. I nuvarande omklädningsrum för tandsköterskeelever inredas lärarrum, fotografiskt mörkrum m. m. för röntgenavdelningen.

För proteslärans kliniska avdelning anordnas laboratorier samt tjänsterum för lärare och sköterskor i de lokaler i våningen 2 trappor, som nu disponeras av ämnets fantomkurs.

I våningen 3 trappor inredas i gårdsflygeln nya lokaler för barntandvårdsavdelningen. I övrigt lämnas denna våning i stort sett orörd.

I de genom utflyttning av karieslärans fantomkurser frigjorda lokalerna i våningen 4 trappor anordnas nya kliniska laboratorier samt lokaler för läroämnena bettanalys och paradontoprotetik. Av nuvarande utrymmen för pulpa- och rotbehandling avstås en kliniksal, vilken inredes såsom bakteriologiskt laboratorium.

Ungefär hälften av de utrymmen i våningen 5 trappor, som nu disponeras för karieslära, inredas till lokaler för läroämnet intern medicin. I samma våning anordnas i den nu oinredda delen av vinden mot Vallingatan samt i angränsande del av vinden över gårdsflygeln rum för lärare och tandsköterskeelever ävensom ett mindre forskningslaboratorium.

Jämväl det här intill belägna histopatologiska laboratoriet kan, sedan Kungl. Maj:t den 25 november 1949 beslutat, att högskolan finge för undervisning i ämnet disponera vissa reservutrymmen inom karolinska sjukhusets patologiska institution, tagas i anspråk för dylika personalrum.

Kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten har byggnadsstyrelsen beräknat till 875 000 kronor. Styrelsen har därvid framhållit, att vunna erfarenheter av tidigare gjorda ändringsarbeten å tandläkarhögskolans nuvarande byggnad givit vid handen, att arbeten av detta slag icke minst med hänsyn till det omfattande ledningssystemet bleve synnerligen kostnadskrävande.

I anslutning till nyss berörda lokalfrågor har byggnadsstyrelsen erinrat, att riksdagen, utöver redan tillgängliga 9 000 kronor, under rubriken Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisat ett investeringsanslag av 76 000 kronor eller sammanlagt 85 000 kronor, vilket vid nuvarande prisläge motsvarade 110 000 kronor, för inredande av experimentdjurstallar vid högskolan. För dessa lokaler, vilka av olika skäl ännu icke kommit till utförande, syntes den nor-

ra delen av vinden över gårdsflygeln kunna utnyttjas, där de borde kunna få ett för verksamhetens art mera tillfredsställande läge, än om de enligt tidigare förslag skulle inrymmas å vinden över fångvårdsstyrelsens lokaler mot Vallingatan.

Departementschefen. Enligt 1950 års riksdags beslut skola för beredande av ökade lokaler åt tandläkarhögskolan vissa utrymmen disponeras i de nybyggnader, som nu uppföras å Norrbackaområdet för rättsläkarstationen samt rättskemiska och farmaceutiska laboratorierna. Härigenom frigöras vissa utrymmen inom högskolans nuvarande lokaler i kvarteret Grönlandet norra, vilka efter omdisponering och omändring avsetts skola tagas i anspråk för tillgodoseende av det återstående lokalbehovet. Kostnaderna för dessa ombyggnadsarbeten ha av byggnadsstyrelsen beräknats till 875 000 kronor. Medel för utförande av dessa arbeten böra anvisas för nästa budgetår.

Byggnadsstyrelsens förslag att utnyttja den norra delen av vinden över gårdsflygeln för inredande av experimentdjurstallar anser jag lämpligt. De härmed förenade byggnadskostnaderna ha av ämbetsverket beräknats till 110 000 kronor. De totala byggnadskostnaderna ha sålunda beräknats till (875 000 + 110 000 =) 985 000 kronor. För anordnande av experimentdjurstallar anvisade riksdagen å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 under rubriken Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler ett investeringsanslag av 76 000 kronor. Genom beslut den 10 juni 1949 har Kungl. Maj:t — efter inhämtande av riksdagens samtycke härtill — medgivit, att anslaget må disponeras intill utgången av budgetåret 1950/51. Riksdagens medgivande att disponera anslaget jämväl under nästa budgetår torde nu böra inhämtas.

Vid bifall härtill torde för förevarande byggnadsföretag för nästa budgetår böra beräknas ett anslag av (985 000 — 76 000 =) 909 000 kronor. Med hänsyn till den osäkerhet, som måste vidlåda kostnadsberäkningarna för ett byggnadsföretag av här ifrågavarande natur, torde emellertid anslaget böra avrundas till 900 000 kronor. Jag förutsätter, att de möjligheter till besparingar, som må föreligga, tillvaratagas i syfte att nedbringa de betydande kostnaderna för byggnadsföretaget.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Ombyggnad av tandläkarhögskolans i Stockholm lokaler m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor;

b) medgiva att vid utgången av budgetåret 1950/51 befintlig behållning å det för budgetåret 1945/46 anvisade investeringsanslaget till Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler må disponeras intill utgången av budgetåret 1951/52.

10. Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm. Till högskolans utbyggnad har riksdagen anvisat investeringsanslag av 5 000 000 kronor för budgetåret 1946/47, 5 760 000 kronor för budgetåret 1947/48 och 2 500 000 kronor för ett vart av budgetåren 1948/51.

Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté har i skrivelse den 30 juni 1950 gjort framställning om anvisande för budgetåret 1951/52 av investeringsanslag för högskolans utbyggnad å tillhopa 3 961 400 kronor. Kommittén har därvid ånyo framlagt en tids- och kostnadsplan för utbyggnadens genomförande. Denna har angivits vara i princip densamma som bifogats kommitténs av riksdagen godkända generalplan av år 1945, vilken i reviderat skick med avseende på kostnader och tidpunkter för de olika byggnadernas färdigställande framlagts i samband med kommitténs anslagsäskanden för innevarande budgetår. Planen har emellertid nu ytterligare reviderats med hänsyn till kostnadsökningar, som föranletts dels av den allmänna prisstegringen och den genom byggnadsrestriktionerna förlängda tiden för utbyggnaden, dels ock av vissa icke tidigare förutsedda omständigheter i samband med den pågående utbyggnaden. Den nu framlagda reviderade planen innebär, att generalplanen i nu avsedd omfattning skulle kunna vara i huvudsak genomförd under år 1955; tiden för genomförandet har sålunda förlängts med ytterligare ett år i jämförelse med föregående års plan.

Av följande sammanställning över olika i kommitténs föreliggande utbyggnadsplan ingående aktuella byggnadsföretag framgår fördelningen å dessa av hittills anvisade anslagsmedel, beräknade totalkostnader och av kommittén för budgetåret 1951/52 äskade medel (beträffande beteckningarnas innebörd hänvisas till prop. 1945: 374).

Byggnader	Hittills anvisade belopp	Nu beräknad totalkostnad	Av kommittén för budgetåret 1951/52 äskade medel
Avd. B (III a)	235 000	471 000	196 000
Avd. E (III b)	280 000	660 000	—
Värme- och kraftcentral (V)	3 660 000	4 756 000	1 096 000
Maskinlaboratorium (VI a)	100 000	200 000	—
Vattenbyggnadslaboratorium (VI b)	—	810 000	250 000
Avd. V (X)	—	1 000 000	250 000
Avd. A (XI)	—	1 060 000	250 000
Lab. för byggnadsteknik (XIII)	—	600 000	600 000
Avd. K (XV a)	1 200 000	1 574 000	374 000
Avd. K (XV b)	100 000	352 000	—
Avd. E (XVI)	2 942 100	3 800 000	857 900
Byggnad för motorteknik och kylteknik	—	1 010 000	—
Utvändiga ledn., bergsprängning m. m.	1 650 400	1 776 500	87 500
Summa kronor	**10 167 500**	**18 069 500**	**3 961 400**

För byggnaden för avdelningen för bergsvetenskap (III a) och gamla byggnaden för avdelningen kemi (XV a) ha beräknats kostnadsökningar

å respektive 196 000 kronor och 374 000 kronor. Av kostnadsökningen för byggnaden III a hänföra sig 62 000 kronor till en mindre tillbyggnad vid ljusgården, vilket arbete tidigare tillhört sista etappen av ombyggnaden men av tekniska, ekonomiska och utrymmesskäl ansetts lämpligt att utföra under den nu pågående etappen.

Av kostnadsökningen för byggnaden XV a avse omkring 40 000 kronor ombyggnad och inredning av sådana utrymmen, som tidigare icke planerats för laboratorieändamål.

I övrigt föranledas de angivna kostnadsökningarna av tillkomna oförutsedda utgifter för förstärkning av väggar och bjälklag samt utbyte av förslitna ledningar m. m., av de sedan år 1947 höjda arbetslönerna och materielkostnaderna samt av vissa högre kostnader för ritningar och administration, sammanhängande med den förlängning av tiden för utbyggnaden, som blivit en följd av bl. a. byggnadsrestriktionerna.

Vidare må här nämnas, att den nu beräknade totalkostnaden av 810 000 kronor för vattenbyggnadslaboratoriet (VI a) innebär en kostnadsökning med 210 000 kronor i jämförelse med den av riksdagen år 1945 godkända generalplanen. Av en skrivelse från byggnadskommittén den 15 april 1947 framgår, att det vid detaljplanering av laboratoriet visat sig nödvändigt att förlägga de till laboratoriet hörande pumprummen till en källarvåning i stället för som förut tänkts i själva byggnaden och att anordna en lågbassäng under golvet, vilka omdispositioner komme att föranleda den angivna kostnadsökningen.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna, som icke funnit anledning till erinran mot de jämkningar i utbyggnadsplanen för högskolan, vilka kommittén nu ifrågasatt, eller mot de av kommittén i övrigt anmälda kostnadsökningarna, har tillstyrkt den begärda medelsanvisningen.

Sedermera har *byggnadskommittén* i skrivelse den 27 november 1950 anhållit om ett tilläggsanslag av 560 000 kronor utöver vad som tidigare begärts för ombyggnaden av byggnad XV a samt om tillstånd att av tillgängliga medel tills vidare få disponera erforderligt belopp. Tillsammans med det i skrivelsen den 30 juni 1950 redovisade ytterligare medelsbehovet av 374 000 kronor skulle alltså merkostnaden för nämnda ombyggnad uppgå till 934 000 kronor. Av följande sammanställning framgår, hur denna merkostnad fördelar sig på olika moment av ombyggnaden:

	Kostnadsber. av den 21/8 1947	Kostnadsber. av den 15/11 1950	Kostnadsökn. = erforderligt tilläggsanslag
1. Byggnadsarbeten	ca 730 000: —	1 466 000: —	736 000: —
2. Värme och sanitet	ca 134 000: —	238 000: —	104 000: —
3. Ventilationsarbeten	ca 92 000: —	115 000: —	23 000: —
4. El inst. med armatur	ca 194 000: —	222 000: —	28 000: —
5. Hissinstallation	—	15: 000: —	15 000: —
6. Administrationskostnader ..	50 000: —	78 000: —	28 000: —
Summa kronor	1 200 000: —	2 134 000: —	934 000: —

Kommittén har anfört bland annat följande.

Den ojämförligt största ökningen eller 736 000 kronor faller på de egentliga byggnadsarbetena. Den ursprungliga kostnadsberäkningen för dessa arbeten baserades dels på en genom kommitténs försorg utförd kostnadsberäkning, dels på infordrade anbud. Att den nu överskridits beror på arbetets komplicerade natur och på byggnadens beskaffenhet, vilken man när det gäller en ombyggnad icke kan få något fullständigt begrepp om förrän under arbetets gång. Det har sålunda visat sig, att den ca 30 år gamla byggnaden befunnit sig i ett sådant skick, att det får anses vara uteslutet att man från början i full utsträckning skulle ha kunnat bedöma arbetenas erforderliga omfattning. Sedan byggnadskommitténs tillkomst år 1945 har byggnadsstyrelsens årliga underhållsarbeten, i avvaktan på ombyggnadens genomförande, i mycket hög grad inskränkts, vilket med hänsyn till byggnadens ålder och starka förslitning givetvis inverkat på kostnaderna för ombyggnaden. Därtill komma de sedan år 1947 inträffade prisstegringarna.

Rörledningsarbetena för värme- och sanitetsinstallationerna ha medfört en merkostnad av 104 000 kronor, vilken förklaras av, att en betydande del av de befintliga ledningarna visat sig vara oanvändbara och måst utbytas mot nya. Då ledningarna i regel äro inmurade i väggar eller förlagda i bjälklagen ha deras beskaffenhet icke kunnat konstateras förrän arbetena igångsatts.

Kostnadsökningarna för ventilationsarbetena, som avser fläktinstallationen, och för den elektriska installationen, 23 000 respektive 28 000 kronor få anses ligga inom en mera normal felberäkningsmarginal än vad fallet är med byggnadsarbetena. I ventilationsarbetena under denna post ingå emellertid icke de högst betydande merkostnader, som uppkommit för de byggnadsarbeten, som erfordrats för det nya ventilationssystemets anslutning till befintliga trummor och kanaler och för komplettering av dessa, vilka kostnader förts under byggnadsarbeten och återfinnas i specifikationen av dessa.

För installation av hiss har tillkommit en kostnad av 15 000 kronor, vilken icke upptagits i kostnadsberäkningen av år 1947. Då laborationerna i byggnaden äro fördelade på fyra våningar har det emellertid senare synts vara arbetsbesparande och synnerligen fördelaktigt att installera en hiss i det schakt, som vid byggnadens uppförande avsetts för detta ändamål. Transporterna av instrument och demonstrationsmateriel m. m. mellan de olika institutionerna inbördes och mellan dessa och föreläsningssalarna skulle i annat fall allt för mycket försvåras.

Administrationskostnaderna, varmed avses samtliga kommittékostnader, expenser och kostnader för ritningar, expertis, arbetsledning och kontroll ha höjts från 50 000 kronor till 78 000 kronor motsvarande knappt 4 % av totalkostnaden för ombyggnaden.

Det kan förefalla anmärkningsvärt att kommittén icke i samband med avlämnandet av sina äskanden för budgetåret 1951/52 haft en klarare överblick över den ekonomiska ställningen för byggnadsföretaget. Orsaken härtill är följande. På grund av arbetets art har en sådan uppgörelse med byggnadsentreprenören träffats, som innebär att arbetet utföres på s. k. löpande räkning med visst tillägg, i detta fall 10 %, för entreprenörens administrationskostnader och vinst. Räkningar för materialier och utfört arbete m. m. granskas av kommitténs arbetschef. Dessa räkningar inkomma emellertid i regel först efter det arbetet utförts. Särskilt gäller detta ackordsarbeten, för vilka kostnaderna bestämmas genom uppmätningar av utfört arbete samt större materialleveranser. Den kostnadsberäkning, som bifogades kom-

mitténs anslagsäskande, gällde sålunda, som här förut redan framhållits, den överblickbara ställningen i maj månad 1950. Kommittén har därför funnit det angeläget att i detta sammanhang anmäla de tillkommande kostnader, som nu med större säkerhet kunna överblickas sedan under mellantiden större delen av ombyggnaden genomförts.

Byggnadsstyrelsen har i denna fråga anfört i huvudsak följande.

Ifrågavarande byggnadsarbeten ha beträffande såväl planläggning och kostnadsberäkning som utförande helt omhänderhafts av byggnadskommittén, och byggnadsstyrelsen har därför icke haft anledning att följa projekterandet eller utförandet av byggnaden. Ett närmare bedömande av frågan, huruvida det hittills utförda arbetet kan anses motsvara skälig standard med hänsyn till byggnadens ändamål, kan icke ske utan att bland annat omfattningen av det till grund för arbetena liggande lokalprogrammet — utrymmesstandarden — ingående prövas mot bakgrunden av den verksamhet som skall bedrivas inom byggnaden. Vad den byggnadstekniska standarden beträffar torde denna kunna betraktas såsom normal för byggnader av detta slag.

Vad angår nu uppgivna kostnader jämförda med de år 1947 beräknade, vilka icke tidigare underställts byggnadsstyrelsens prövning, har styrelsen ej funnit anledning till erinran gentemot den summa, som upptagits för den sedan nämnda år inträffade prisstegringen för material och arbeten. Övriga kostnadsökningar synas, så vitt styrelsen med ledning av tillgängliga handlingar kan bedöma, bero på en felbedömning av arbetets omfattning. Ehuru arbetet utförts på löpande räkning finner styrelsen det märkligt, att kommittén så sent som den 30 juni innevarande år icke kunnat närmare överblicka de slutliga kostnaderna.

I frågan om riktigheten av den ursprungligen gjorda beräkningen vill byggnadsstyrelsen även erinra om, att byggnadsstyrelsen vid granskningen av vissa andra till styrelsen för yttrande remitterade förslag till byggnadsåtgärder vid högskolan framhållit, att arbetena jämväl borde omfatta genomgripande renovering av ledningsinstallationer av olika slag, och har byggnadsstyrelsen, med hänsyn till erfarenheter från underhållsarbetena vid högskolan, även beträffande denna byggnad, under hand framhållit ledningarnas dåliga beskaffenhet.

Slutligen vill byggnadsstyrelsen erinra om, att i det preliminära förslag till ombyggnad av institutionsbyggnaden för kemi, som bifogades 1945 års förslag till generalplan, någon utsprängning av den oinredda delen av källaren för inredande av ytterligare lokaler icke förutsattes. Däremot synas nämnda arbeten ha ingått i det förslag, som legat till grund för beräkningen av de för byggnadsföretagets genomförande beviljade medlen. Det undandrager sig byggnadsstyrelsens bedömande, huruvida, i anslutning till vad ovan sagts angående skälig utrymmesstandard, de lokaler, som nu utvunnits genom schaktning och utsprängning, äro av sådan betydelse för här ifrågavarande verksamhet, att kostnaderna för deras iordningställande äro motiverade.

Till inredning och utrustning av nya lokaler har för budgetåret 1950/51 anvisats ett reservationsanslag av 1 300 000 kronor. För nästa budgetår har *byggnadskommittén* till detta ändamål hemställt om en medelsanvisning av 1 399 000 kronor. Beloppet har beräknats med ledning av från högskolan infordrade uppgifter, vilka i den mån de befunnits väl motiverade och legat inom de i generalplanen beräknade kostnaderna god-

tagits av kommittén. Därutöver har emellertid kommittén ansett sig böra förorda ett tilläggsanslag av 80 000 kronor för de i byggnaden XV a förlagda institutionerna under framhållande av att de belopp för inredning och utrustning, som tidigare beräknats för denna byggnad, otvivelaktigt äro låga med hänsyn till den verksamhet, som av dessa institutioner bedrives, och i jämförelse med de belopp, som anvisats för de till byggnaderna XV c och d förlagda institutionerna.

Vid beräkningen ha några generella tillägg för prisstegringar sedan föregående år ej gjorts. Kommitténs förslag till medelsanvisning för budgetåret 1951/52 har godkänts av högskolans lärarkollegium.

Fördelningen av det äskade anslagsbeloppet å olika aktuella byggnadsföretag framgår av följande sammanställning, vari tillika angivits hittills anvisade belopp och nu beräknade totalkostnader.

Byggnader	Hittills anvisade belopp	Nu beräknad totalkostnad	Av kommittén för budgetåret 1951/52 äskade medel
Avd. B (III a)	305 000	477 000	172 000
Avd. E (III b)	800 000	1 830 000	—
Maskinlaboratorium (VI a)	50 000	180 000	—
Avd. V (X)	—	150 000	50 000
Avd. A (XI)	2 000	102 000	50 000
Lab. för byggnadsteknik (XIII)	—	90 000	90 000
Avd. K (XV a)	616 000	696 000	80 000
Avd. K (XV b)	270 000	455 000	30 000
Avd. E (XVI)	2 563 000	3 240 000	677 000
Byggnad för motorteknik och kylteknik	—	1 060 000	250 000
Summa kronor	**4 606 000**	**8 280 000**	**1 399 000**

Överstyrelsen har tillstyrkt kommitténs förslag.

Till konstnärlig utsmyckning av nybyggnaden för de lägre årskurserna m. m. har *byggnadskommittén* ånyo äskat ett anslag av 130 000 kronor, vilket förslag tillstyrkts av *överstyrelsen*.

Departementschefen. De synpunkter, som varit vägledande de senaste åren vid avvägningen av anslaget till utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm, göra sig alltjämt gällande. Jag anser mig därför och med hänsyn till att vid utgången av budgetåret 1949/50 enligt budgetredovisningen förelåg ett outnyttjat anslagsbelopp av i runt tal 3 563 000 kronor icke böra för budgetåret 1951/52 föreslå högre investeringsanslag för ändamålet än 1 500 000 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har byggnadskommittén numera beräknat, att kostnaderna för ombyggnaden av gamla kemiska laboratoriet (XV a), vilka ursprungligen uppskattats till 1 200 000 kronor, komma att med icke mindre än 934 000 kronor överstiga nämnda belopp. Ehuru jag är väl medveten om svårigheten att i förväg tillförlitligt beräkna kostnaderna för ett ombyggnadsföretag av ifrågavarande natur, måste jag

dock finna den av kommittén nu anmälda avsevärda kostnadsökningen (78 procent) anmärkningsvärd. Med hänsyn till vad från kommitténs och byggnadsstyrelsens sida anförts vill jag dock icke motsätta mig, att de nu senast gjorda kostnadsberäkningarna läggas till grund för slutförandet av ifrågavarande byggnadsarbeten.

Mot ett genomförande av tillbyggnaden vid ljusgården i avdelningen för bergsvetenskap (III a) i samband med de nu pågående arbetena i stället för under sista etappen av ombyggnaden eller mot de i övrigt beräknade merkostnaderna för byggnadsarbetena för nämnda avdelning och för vattenbyggnadslaboratoriet synes icke något vara att erinra. De av byggnadskommittén angivna totalkostnaderna för övriga aktuella byggnadsföretag torde överensstämma med tidigare beräknade belopp. Till följd av rådande förhållanden på byggnadsmarknaden kan det alltjämt visa sig erforderligt och ändamålsenligt att i vissa fall vidtaga ändringar i den tidigare planerade tidsföljden för utförande av om- och nybyggnadsarbeten vid högskolan, varför anslaget bör alltefter omständigheten få disponeras för i utbyggnadsplanen ingående byggnadsföretag.

För inredning och utrustning av nya lokaler har för nästa budgetår begärts ett anslag av 1 399 000 kronor. Den av kommittén därvid förordade ökade medelsanvisningen å 80 000 kronor till inredning och utrustning av gamla byggnaden för avdelningen för kemi (XV a) torde böra begränsas till 60 000 kronor. Med hänsyn till mitt ställningstagande i fråga om investeringsanslaget till högskolans utbyggnad och till nödvändigheten av att i nuvarande skärpta statsekonomiska läge begränsa eller tills vidare uppskjuta anskaffningen av för undervisning och forskning i och för sig önskvärd men icke oumbärlig inredning och utrustning har jag ansett mig böra för nästa budgetår förorda en tillfällig minskning av medelsanvisningen med 300 000 kronor. I enlighet härmed har jag tidigare i annat sammanhang gjort hemställan om anvisande av ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor för ändamålet.

Jag har slutligen icke ansett mig kunna tillstyrka, att medel nu beviljas för konstnärlig utsmyckning av vissa nybyggnader m. m. vid högskolan.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

11. Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola. Till uppförande av nybyggnader för Chalmers tekniska högskola ha för budgetåren 1945/46—1950/51 anvisats tillhopa 10 478 000 kronor, varav för innevarande budgetår 1 000 000 kronor.

Högskolans kollegienämnd har hos överstyrelsen för de tekniska högskolorna hemställt, att till vissa byggnadsarbeten vid högskolan måtte för

nästa budgetår anvisas sammanlagt 2 240 000 kronor. Kollegienämnden har därvid åberopat en från *Chalmerska byggnadskommittén* till kollegienämnden ingiven framställning i ämnet jämte tillhörande handlingar. *Överstyrelsen* har anslutit sig till kollegienämndens förslag.

De för närvarande aktuella byggnadsföretagen vid högskolan finnas upptagna i följande sammanställning, i vilken i förekommande fall tillika angivits för de olika företagen hittills anvisade belopp, beräknade totalkostnader samt av kollegienämnden och överstyrelsen för budgetåret 1951/52 föreslagen medelsanvisning:

Byggnader	Hittills anvisade belopp	Beräknad totalkostnad	Av kollegienämnden o. överstyrelsen för budgetåret 1951/52 äskad medelsanvisning
Nybyggnad för avd. för maskinteknik	4 640 000	7 545 000	—
Nybyggnad för avd. för elektroteknik	3 500 000	5 150 000	1 650 000
Nybyggnad för biblioteket	700 000	1 320 000	—
Tillbyggnad för kemiavd.	—	6 400 000	—
Övertagande av Gibraltarvallen	—	460 000	460 000
Yttre arbeten	—	630 000	130 000
Summa kronor	**8 840 000**	**21 505 000**	**2 240 000**

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Nybyggnaden för avdelningen för elektroteknik. Detta byggnadsföretag har avsetts skola utföras i tre etapper. Den i första etappen ingående byggnadsdelen, i huvudsak omfattande institutionen för elektronik, är färdig. Den andra etappen, avseende övriga svagströmstekniska institutioner jämte föreläsnings- och ritsalar m. m., har påbörjats. Den tredje etappen skall omfatta starkströmstekniska laboratorier och högspänningshall.

Byggnadskommittén har beräknat, att de för byggnadsföretaget hittills anvisade medlen skulle vara väl tillräckliga för att bekosta uppförandet av första och andra etapperna. För utförande av tredje etappen, vilken kommittén räknade med att få påbörja kalenderåret 1951, har kommittén begärt, att det av totalkostnaden återstående beloppet, 1 650 000 kronor, skulle anvisas.

Kollegienämnden har framhållit angelägenheten av medelsanvisning för byggnadsföretagets fullbordande. Elektroteknikavdelningens lokaler inom högskolans äldre byggnader vore trånga och omoderna. För att bristen på civilingenjörer inom det elektrotekniska facket skulle minskas hade intagningen av studerande i avdelningens första årskurs år 1949 ökats i syfte att bereda plats för 80 studerande. Högskolan hade för avsikt att även i fortsättningen uppehålla intagningen vid denna nivå. För att detta skulle bli möjligt vore högskolan i trängande behov av jämväl återstående delar av nybyggnaden för elektroteknik.

Gibraltarvallen. Såsom framgår av propositionen 1950: 172 (s. 20 ff.) avses högskolans Gibraltarområde skola utvidgas genom övertagande av den Göteborgs stad tillhöriga mark, som nu disponeras för idrottsanläggningen Gibraltarvallen. För ändamålet skall staten bekosta anläggandet av en ny idrottsplats i närheten.

Byggnadskommittén har, under framhållande att byggandet av den nya idrottsanläggningen skulle taga relativt lång tid och därför borde påbörjas så snart som möjligt, anhållit om anvisande för nästa budgetår av hela det anslag, som beräknats för ändamålet, 460 000 kronor. Kommittén har föreslagit, att arbetena skulle utföras av staden.

Yttre arbeten. *Byggnadskommittén* har anfört, att i kostnadskalkylerna för högskolans nybyggnader hänsyn även tagits till sådana yttre arbeten, som anslöte sig direkt till byggnaderna. För anläggande av gräsmattor, vägar, parkeringsplatser, belysning m. m. för hela det till högskolans förfogande stående området i övrigt hade anslag icke tidigare begärts eller erhållits. Områdets utbyggnad hade nu hunnit så långt, att dylika arbeten måste komma till utförande. En slutlig plan härför hade ännu icke utarbetats, men kostnaderna uppskattades till cirka 600 000 kronor, varav 100 000 kronor behövdes nästa budgetår. Dessutom erfordrades 30 000 kronor för anläggande av ny vattenledning. För vattenförsörjningen av byggnaderna å Gibraltarområdet förfogade högskolan nu endast över en huvudledning, ansluten till stadens ledningsnät. Denna lednings kapacitet vore i underkant redan för nuvarande behov, varjämte vattentrycket vore otillfredsställande. Det vore ofrånkomligt, att vattentillförseln till området förbättrades genom anläggande av ännu en huvudledning.

Departementschefen. Den del av Chalmers tekniska högskolas utbyggnad, som nu närmast är aktuell, är slutförandet av byggnadsarbetena för elektroteknikavdelningen. Första etappen av byggnadsföretaget är fullbordad och andra etappen har påbörjats. Det av högskolemyndigheterna för elektroteknikbyggnaden nu begärda slutanslaget av 1 650 000 kronor avser tredje etappen, vilken omfattar de starkströmstekniska laboratorierna samt en högspänningshall. Jag anser en fortsatt medelsanvisning av 1 000 000 kronor för elektroteknikbyggnaden vara tillräcklig för nästa budgetår. Högskolemyndigheterna ha vidare begärt, att medel skulle anvisas dels för anläggandet av ny idrottsplats i stället för Gibraltarvallen, dels ock för vissa yttre arbeten, innefattande anläggande av gräsmattor, vägar, vattenledning m. m., för vilka anslag tidigare icke beräknats. Totalkostnaden för sistnämnda arbeten ha preliminärt uppskattats till 630 000 kronor, varav 130 000 kronor begärts för nästa budgetår. För bestridande av de för nästa budgetår beräknade kostnaderna för yttre arbeten och den till 460 000 kronor beräknade kostnaden för anläggandet av en ny idrottsplats torde särskilda medel icke behöva anvisas för nästa budgetår. I mån av behov böra dessa utgifter få bestridas med anlitande av de för nybyggnad av bibliotek anvisade medlen, vilka icke lärer komma att tagas i anspråk under nästa budgetår för därmed avsett ändamål.

Jag föreslår därför, att förevarande investeringsanslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 1 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

12. Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna. Under denna rubrik ha för budgetåren 1947/48, 1948/49 och 1949/50 anvisats investeringsanslag å respektive 2 000 000 kronor, 3 000 000 kronor och 2 000 000 kronor, avseende byggnadsarbeten vid vissa folkskoleseminarier, bl. a. seminariet för manliga elever i Göteborg. De sammanlagda kostnaderna för dessa byggnadsarbeten — inklusive en mindre ombyggnad vid seminariet för kvinnliga elever i Stockholm, som redovisats i 1950 års statsverksproposition, bilagan 28, kapitalbudgeten, punkten 9 — ha beräknats till 6 993 500 kronor, varav 88 500 kronor skulle belöpa å seminariet för manliga elever i Göteborg och avse inredande av ny toalettanläggning för övningsskolan i seminariets huvudbyggnad samt ändring av omklädningsavdelningen i gymnastikbyggnaden i och för anordnande av bastu, duschar, toaletter och lärarerum.

I skrivelse den 10 oktober 1950 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande för budgetåret 1951/52 av 190 000 kronor till omläggning av värmesystemet vid folkskoleseminariet för manliga elever i Göteborg. Till stöd för sin hemställan har byggnadsstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Under senare år ha reparationskostnaderna för folkskoleseminariets för manliga elever i Göteborg värmesystem, i synnerhet inom huvudbyggnaden, stigit till sådana belopp, att byggnadsstyrelsen funnit sig böra undersöka värmesystemet inom seminariets samtliga byggnader. Av denna undersökning framgår bland annat följande.

Huvudbyggnadens värmesystem är omkring 35 år gammalt. Byggnaden uppvärmes med lågtrycksånga och de gjutna radiatorerna äro placerade punktvis i lokalerna. Genom denna placering av radiatorerna har det visat sig svårt att hålla jämn värme. Med hänsyn till systemets ålder kan det dessutom när som helst bliva nödvändigt med en ytterligare genomgripande reparation för att hålla detsamma igång. Även gymnastikbyggnaden uppvärmes medelst lågtrycksånga och även denna anläggning är av äldre datum. Rektorsbostaden och vaktmästarebostaden ha däremot varmvattenvärmeledning med separata pannor i källarna. Dessa värmesystem fungera i stort sett tillfredsställande.

Länsarkitektkontoret har på byggnadsstyrelsens uppdrag upprättat förslag till omläggning av värmesystemet och därmed sammanhängande arbeten. Detta förslag omfattar demontering av värmesystemet i huvudbyggnaden och gymnastikbyggnaden, medan i bostäderna värmesystemet bibehålles i oförändrat skick men anslutes till den nya centralen. I huvudbyggnaden ordnas panncentral för samtliga byggnader, varvid pannanläggningen avses utrustad för automatisk eldning antingen med olja eller med kol (kolstoker). Samtidigt installeras ny varmvattenberedare för samtliga byggnader ävensom nya varmvattenledningar i huvudbyggnaden och vaktmästarebostaden fram till befintliga tappställen. Från huvudbyggnadens panncentral

drages kulvert till de tre övriga byggnaderna med ledningar för värme, varmvatten och varmvattencirkulation.

Kostnaden för ovan angivna arbeten ha beräknats till 190 000 kronor vid kolstokeranläggning och 180 000 kronor vid oljeeldningsanläggning. För det fall bostadsbyggnaderna ej nu skola inkopplas, minskas kostnaderna med 10 000 kronor i båda fallen. Frågan, huruvida pannanläggningen skall utföras för kol- eller oljeeldning, synes lämpligen böra få sedermera avgöras av byggnadsstyrelsen med hänsyn tagen till läget på bränslemarknaden.

Departementschefen. Den av byggnadsstyrelsen ifrågasatta omläggningen av värmesystemet vid seminariet för manliga elever i Göteborg synes för undvikande av alltmer stegrade reparationskostnader böra komma till stånd. Jag förordar därför, att i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag för nästa budgetår anvisas 190 000 kronor för ändamålet. Medlen torde lämpligen böra anvisas under den ovan angivna rubriken Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 190 000 kronor.

13. **Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna.** Vid min anmälan av anslagsäskandena beträffande avlöningar vid dövstumsskolorna har jag uttalat, att jag har för avsikt att föreslå upprättande av en statlig förskola av försökskaraktär för dövstumma barn och utförande av vissa förbättringsarbeten vid dövstumskolan i Vänersborg. Då emellertid beredningen av frågan om anslag härtill icke ännu är avslutad, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

Statens utlåningsfonder.

14. **Statens lånefond för universitetsstudier.** Ur denna fond, som tillkom år 1939, utdelas räntefria studielån till underlättande av studiemöjligheterna för obemedlade eller mindre bemedlade studerande med utpräglad studiebegåvning vid universitet och högskolor m. fl. läroanstalter. Till en början avsåg låneverksamheten endast studerande vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet. År 1944 utvidgades lånutdelningen att gälla även studerande vid de enskilda högskolorna i Stockholm och Göteborg. Enligt beslut vid 1950 års riksdag omfattar utlåningen ur fonden numera också studerande vid fackhögskolorna och socialinstituten samt vissa linjer vid gymnastiska centralinstitutet och Alnarpsinstitutet. Studielånen utdelas av de fyra statsstipendienämnderna. Vissa centrala uppgifter beträffande låneverksamheten tillkomma garantilånenämnden. Utbetalning m. m. av lånen handhaves av generalpoststyrelsen.

Såsom kapitalinvestering i fonden ha anvisats följande anslag:

1939/40.....	[1] 140 000	1945/46.....	550 000
1940/41.....	140 000	1946/47.....	650 000
1941/42.....	210 000	1947/48.....	750 000
1942/43.....	280 000	1948/49.....	850 000
1943/44.....	350 000	1949/50.....	950 000
1944/45.....	450 000	1950/51.....	1 000 000

Anslaget för budgetåret 1949/50 var avsett att fördelas våren 1950 för studier under läsåret 1950/51. Från och med innevarande budgetår har utdelningsförfarandet omlagts, så att lånen numera fördelas i början av hösten under det avsedda läsåret med användande av anslaget för det löpande budgetåret. På grund härav skulle någon ny kapitalinvestering egentligen icke behövts i fråga om de läroanstalter, för vilka anslaget för budgetåret 1949/50 var avsett. Emellertid hade vid universitetet i Lund de årliga anslagen kommit att utdelas för studier under löpande i stället för nästföljande läsår. Anslaget för innevarande budgetår har därför bestämts under beaktande av medelsbehovet vid universitetet i Lund. Beträffande de läroanstalter, för vilka lån ur denna fond utgå första gången under innevarande budgetår, är att märka, att anslaget för innevarande budgetår endast avser nya lån, medan fortsatta lån alltjämt utgå ur allmänna studielånefonden. Vid avvägningen av innevarande budgetårs anslag har också hänsyn tagits till att studerande vid sistnämnda läroanstalter icke förut kommit i åtnjutande av naturastipendier (jfr prop. 1950: 99). Genom beslut den 16 juni 1950 har Kungl. Maj:t fördelat anslaget för innevarande budgetår, därvid statsstipendienämnderna i Uppsala, Stockholm, Lund och Göteborg för utdelning vid vederbörande läroanstalter tilldelats respektive 25 000 kronor (avseende lantbrukshögskolan), 425 000 kronor, 400 000 kronor och 150 000 kronor.

Garantilånenämnden har för nästa budgetår föreslagit ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor, vars fördelning framdeles borde bestämmas av Kungl. Maj:t. Till stöd härför har nämnden anfört i huvudsak:

För utdelning för innevarande läsår ha statsstipendienämnderna disponerat investeringsanslag å sammanlagt 1 652 000 kronor, nämligen dels anslaget för budgetåret 1949/50 med undantag av det belopp, som tilldelats universitetet i Lund, dels anslaget för innevarande budgetår. En approximativ beräkning visar, att av nämnda 1 652 000 kronor i första hand inemot 800 000 kronor (skillnaden mellan det för närmast föregående läsår för nya lån disponerade beloppet, 850 000 kronor, och nyssnämnda, för innevarande läsår disponerade belopp, sedan viss justering verkställts för Lunds förtidsförbrukning av sina medel) direkt avsetts för nya lån. Tages därtill hänsyn till att, på grund av avgången av gamla låntagare, en sannolikt icke oväsentlig del av återstående, för innevarande läsår disponerade belopp i realiteten kunnat användas för utlämnande av nya lån, kommer den på nya lån belöpande andelen av 1950 års utlåning att bli ännu större. Om man, som förefaller rimligt, kunde antaga, att den årliga avgången av låntagare motsvarar en fjärdedel av det gamla låntagarbeståndet, skulle detta innebära, att den verkliga medelsanvändningen för nya lån för inne-

[1] Av besparingsskäl togs härav endast ett belopp av 70 000 kronor i anspråk.

varande läsår utgjort omkring 1 000 000 kronor och att fortsatta lån endast svarat för omkring 650 000 kronor. Om man utgår ifrån, att nya lån för nästkommande läsår böra utlämnas i samma omfattning som under innevarande läsår, och vidare antager, dels att samtliga nuvarande nya låntagare år 1951 tillgodoses med fortsatta lån, och dels att tre fjärdedelar av nuvarande innehavare av fortsatta lån även år 1951 beviljas fortsatta lån, skulle det totala medelsbehovet för nästkommande budgetår approximativt kunna beräknas till 2 489 000 kronor (nämligen 1 000 000 + 1 000 000 + ³/₄ av 652 000 kronor). Även om beräkningen givetvis är behäftad med en betydande osäkerhet, synes den någorlunda väl överensstämma med de resultat man på andra vägar kan komma till och även med tidigare års beräkningar av ifrågavarande medelsbehov. Garantilånenämnden finner den sålunda kunna läggas till grund för en bedömning av medelsbehovet för nästkommande budgetår. Även om ökningen kan förefalla kraftig, får den bedömas med hänsyn till att i ett läge, då statsfinansiella skäl tvinga till sträng återhållsamhet med utbyggandet av övriga, mera egentligt kostnadskrävande studentsociala åtgärder, den studerande ungdomen rimligen kan begära, att den för staten billiga stödform, som de räntefria lånen representera, i varje fall bibehålles i tidigare avsedd omfattning.

Departementschefen. Med biträdande av garantilånenämndens förslag förordar jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 2 500 000 kronor, innebärande en höjning med 1 500 000 kronor. Anslaget torde böra disponeras för utdelning av lån hösten 1951 för studier läsåret 1951/52. Kungl. Maj:t torde framdeles vilja efter förslag av garantilånenämnden bestämma anslagets fördelning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att till *Statens lånefond för universitetsstudier* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

15. **Allmänna studielånefonden.** Sedan år 1920 finnes inrättad en särskild fond — från och med budgetåret 1942/43 benämnd allmänna studielånefonden — vilken står under förvaltning av statskontoret och varur studielånenämnden äger att årligen utdela lån för underlättande av studiemöjligheterna för begåvade obemedlade eller mindre bemedlade lärjungar vid offentliga läroanstalter av olika slag.

Till kapitalinvestering har riksdagen beviljat anslag för varje budgetår utom för budgetåret 1944/45, då investering icke ansågs erforderlig, enär ett belopp av 450 000 kronor beräknades stå till förfogande för utdelning. Sålunda beviljades för budgetåret 1948/49 ett anslag av 1 500 000 kronor och för budgetåret 1949/50 ett anslag av 3 000 000 kronor. För innevarande budgetår utgör anslaget 3 500 000 kronor.

Kostnaderna för den nämnd, som handlägger låneärendena, bestridas från ett av riksdagen under åttonde huvudtiteln anvisat anslag. Till ersättning åt postverket för dess bestyr med studielånen är därjämte i riksstaten uppfört ett särskilt anslag.

Studielånenämnden har hemställt, att förevarande anslag måtte för nästa

budgetår uppföras med oförändrat belopp och därvid anfört bland annat följande.

För innevarande budgetår ha utöver anslaget av 3 500 000 kronor kunnat för utdelning disponeras till fonden influtna amorteringar, beräknade till omkring 500 000 kronor.

Den starka ökningen av nya lån för studier läsåret 1950/51 medför, att avsevärda medel måste stå till förfogande budgetåret 1951/52 till fortsatta lån. Stegrat antal sökande från låneberättigade läroanstalter, främst seminarierna, vid vilka enda formen av studiehjälp utgöres av studielån, motivera också stora krav på lånemedel. En höjning av lånebeloppen per låntagare är också mycket önskvärd. Nämnden har på grundval av årets ansökningar och utdelning beräknat att till fortsatta lån erfordras 3 100 000 kronor. Till nya lån bör beräknas ungefär samma summa som i år utdelats eller omkring 1 300 000 kronor. Erforderliga lånemedel skulle då vara 4 400 000 kronor. Å allmänna studielånefonden beräknas enligt uppgift från statskontoret och generalpoststyrelsens bankavdelning vid budgetårets ingång finnas tillgängliga omkr. 900 000 kronor, varför anslag till fonden skulle erfordras med 3 500 000 kronor eller samma belopp som innevarande år.

Departementschefen. I enlighet med studielånenämndens förslag torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 3 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna studielånefonden* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd.

16. **Lån till tekniska högskolans i Stockholm studentkår.** Genom beslut den 22 oktober 1927 beviljade Kungl. Maj:t 100 000 kronor av lotterimedel till uppförande av en byggnad vid Drottning Kristinas väg i Stockholm för studentkåren vid tekniska högskolan. Byggnaden blev färdig år 1930.

För om- och tillbyggnad av nämnda kårhus har nu *tekniska högskolans i Stockholm studentkår* — med ändring av en tidigare framställning om bidrag av lotterimedel — anhållit om ett ränte- och amorteringsfritt lån av 400 000 kronor, motsvarande den del av den beräknade totalkostnaden för byggnadsföretaget, som icke täcktes genom av studentkåren insamlade medel. Av framställningen inhämtas bland annat följande.

Ganska snart efter kårhusets färdigställande kunde konstateras, att det började bli för litet. Detta berodde främst på högskolans successiva utbyggnad, som resulterat i att studentkårens medlemsantal under åren 1930—1950 mer än fördubblats. Svårast inverkade detta på kårens matservering, som från början dimensionerats för 500 måltidsgäster per dag men nu har att betjäna över 1 000. 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen ha föreslagit ytterligare utbyggnad av högskolan, vilken skulle medföra ökning av antalet kårmedlemmar till 2 500—3 000.

För utbyggnad av kårhuset disponerar studentkåren en byggnadsfond, som i september 1950 uppgick till i runt tal 1 200 000 kronor, varav cirka

233 000 kronor tillkommit genom avsättningar från kårens terminsavgifter, medan omkring 17 000 kronor skänkts av enskilda civilingenjörer och cirka 950 000 kronor tillskjutits av olika industriföretag.

Redan år 1938 tillförsäkrades studentkåren tomt för tillbyggnad av kårhuset genom kontrakt med djurgårdsförvaltningen. Den 12 juni 1950 godkände studentkårens styrelse av stadsplanedirektören S. Markelius upprättade ritningar till om- och tillbyggnad av kårhuset. Totalkostnaden för byggnadsföretaget har numera beräknats till 1 600 000 kronor, vari inräknats även kostnader för möblering av byggnaden och för inredning av kökslokalerna. Då studentkåren som nämnt disponerar 1 200 000 kronor för byggnadsföretaget, fattas 400 000 kronor. Byggnadstillstånd har erhållits för sprängningsarbetena.

Vid planeringen av om- och tillbyggnaden har matsalen dimensionerats för 500 samtidigt spisande gäster, därvid beräknats, att vid ett elevantal av 2 000 ungefär hälften skulle använda sig av studentkårens matsal. Vidare har hänsyn tagits till behovet av klubb- och rekreationslokaler samt av s. k. studieceller, anordnade för att studenterna skola kunna utnyttja håltimmar för studier. På grund av studentkårens ökade uppgifter beträffande studentsociala frågor och undervisningsfrågor har utrymme beräknats för jämförelsevis talrika funktionärslokaler. Planeringen av om- och tillbyggnaden har skett efter noggranna överväganden och inga utrymmen torde vara överdimensionerade.

För finansieringen av byggnadsföretaget torde ytterligare bidrag från industrihåll icke kunna påräknas. Studentkåren hemställer därför om ett ränte- och amorteringsfritt statslån för täckande av förutnämnda resterande belopp å 400 000 kronor.

I utlåtande över framställningen om lotterianslag har *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* förklarat om- och tillbyggnaden vara motiverad av ett i hög grad trängande behov samt förordat bifall till framställningen.

Statskontoret har erinrat, att 1946 års riksdag (statsverkspropositionen, kapitalbudgeten, bil. 7, s. 18; r. skr. nr 133) under fonden för låneunderstöd anvisat ett investeringsanslag av 300 000 kronor till lån till medicinska föreningen i Stockholm för uppförande av ett kårhus å Norrbackaområdet. Ifrågavarande lån skulle utgöra ett amorteringslån med 30 års löptid och förräntas efter 3 procent. Då de skäl, som föranlett statlig långivning till medicinska föreningen, torde göra sig gällande med i huvudsak samma styrka beträffande kårorganisationen vid tekniska högskolan, synes i och för sig erinran icke kunna riktas mot ett tillmötesgående av här ifrågavarande låneframställning. Emellertid kan statskontoret icke finna bärande skäl för en långivning på förmånligare villkor än i nyssnämnda fall. Med hänsyn till det ändrade ränteläget torde lånet i varje fall för närvarande böra förräntas efter 3 ½ procent. Något krav på säkerhet för lånet torde icke behöva uppställas. Slutligen ville statskontoret framhålla, att bidrag från lotterimedelsfonden för ifrågavarande ändamål icke torde kunna disponeras under innevarande budgetår.

Departementschefen. Med anledning av föreliggande framställning vill jag erinra om att staten tillhandahåller kårlokaler för de studerande vid skogshögskolan, veterinärhögskolan och lantbrukshögskolan samt av lotterimedel lämnat bidrag till uppförande av bland andra kårhuset vid tekniska

högskolan i Stockholm. Jag vill även erinra om att studentsociala utredningen i sitt betänkande angående studentsociala stödåtgärder (stat. off. utr. 1948: 42) framfört förslag om statlig subvention för byggande och inredning av studentmatsalar i syfte att bereda studenterna på de skilda kårorterna tillgång till måltidsabonnemang till skälig kostnad. Det nuvarande kårhuset vid tekniska högskolan i Stockholm fyller en mycket viktig funktion genom att bereda möjligheter för studenterna att där intaga sina måltider. Den nu aktuella om- och tillbyggnaden, som bland annat avser en betydlig utvidgning av studentkårens matsal, har såsom av den föregående redogörelsen framgår föranletts av högskolans utbyggnad, vilken medfört en fördubbling av studentantalet under de tjugo år, kårhuset varit i bruk. Jag finner det skäligt, att staten lämnar ekonomiskt understöd för utbyggnaden av kårhuset.

Kostnaderna för byggnadsföretaget, inklusive inventariekostnader, ha beräknats till 1 600 000 kronor, varav 75 procent eller cirka 1 200 000 kronor avses täckas av medel, som studentkåren erhållit genom egna avsättningar och genom bidrag från industrihåll m. m. Jag anser mig böra tillstyrka, att studentkåren erhåller ett ränte- och amorteringsfritt statslån av 400 000 kronor för byggnadsföretagets utförande, att utgå från fonden för låneunderstöd. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva de villkor för lånet, vilka kunna befinnas påkallade.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till tekniska högskolans i Stockholm studentkår* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

17. Lån till akademiska föreningen i Lund. I underdånig ansökning den 18 oktober 1946 har *akademiska föreningens i Lund ekonomiska utskott* hemställt, att föreningen måtte erhålla statsunderstöd för uppförande av vissa studentbostäder samt för om- och tillbyggnad av föreningens byggnad i Lund. Om- och tillbyggnaden avser anordnande av studentbostadsrum samt utvidgning och förbättring av föreningslokalerna. För sistnämnda ändamål har utskottet anhållit om bidrag av lotterimedel med 300 000 kronor. I yttranden över ansökningen ha *riksantikvarieämbetet* och *byggnadsstyrelsen* framställt anmärkningar mot de vid ansökningen fogade ritningsförslagen. Häröver har *utskottet* avgivit yttrande, i samband varmed utskottet företagit viss överarbetning av förslaget till om- och tillbyggnad av föreningsbyggnaden. *Riksantikvarieämbetet* och *byggnadsstyrelsen* ha godtagit det sålunda framlagda förslaget till ombyggnad av föreningshuset med vissa av styrelsen angivna jämkningar.

Genom beslut den 27 februari 1948 har Kungl. Maj:t beviljat föreningen ett anslag av 30 000 kronor ur lotterimedelsfonden till bestridande av kostnaderna för utredande av nämnda byggnadsfrågor.

Sedermera har *utskottet* i en till ecklesiastikdepartementet den 8 juni 1949 inkommen framställning anhållit, att föreningen måtte — utöver förutnämnda 300 000 kronor — erhålla anslag av lotterimedel med 600 000 kronor för om- och tillbyggnaden av föreningshuset. Utskottet har därvid meddelat, att föreningen genom anlitande av lånemedel uppfört vissa studentbostäder, och erinrat om att frågan om statlig subvention för byggande av studentbostäder behandlats av studentsociala utredningen (jfr prop. 1950: 99 s. 62 ff.). I avvaktan på resultatet av utredningens arbete, har föreningen räknat med att finansieringen av den del av om- och tillbyggnaden, som avser studentrummen, skulle kunna ske lånevägen. För den del av om- och tillbyggnaden, som avser föreningslokalerna och som icke ansetts lämna något avkastningsvärde, har beräknats en totalkostnad av 1 050 000 kronor, varav föreningen ämnar själv gälda 150 000 kronor.

Genom beslut den 2 juni 1950 har Kungl. Maj:t beviljat föreningen anslag från lotterimedelsfonden med 150 000 kronor som bidrag till kostnaderna för ombyggnad av föreningens huvudbyggnad. Tillika har Kungl. Maj:t förklarat Sig vilja framdeles meddela beslut i vad avser föreningens ansökan om bidrag utöver vad sålunda beviljats.

Beträffande ifrågavarande förbättring av föreningslokalerna i akademiska föreningens huvudbyggnad inhämtas av handlingarna bland annat följande.

Utskottet har beträffande akademiska föreningens uppgifter framhållit, att föreningens uppgift vore att i *ett* samfund förena samtliga nationers studenter och universitetets lärare m. fl. samt att föreningen alltså hade att i *en* organisation fylla samtliga de uppgifter, som ålåge exempelvis de olika studentnationerna i Uppsala. Stadgeenligt vore föreningen förpliktad att tillhandahålla lokaler av den typ, som det nuvarande Ateneum utgjorde, d. v. s. en rymlig samlingsplats för studenter och lärare, där dagstidningar m. m. ställdes till förfogande. Föreningen vore vidare skyldig att bereda plats för det ständigt växande bokbeståndet i det med Ateneum förbundna biblioteket. Av utomordentligt stor betydelse vore, att samtliga organ för det studentsociala livet, såsom föreningens och studentkårens samt nationernas expeditioner, kunde förläggas till byggnaden. Föreningen hade vidare att tillhandahålla sammanträdeslokaler för alla vetenskapliga, studentsociala och politiska föreningar och att upplåta lokaler för årliga akademiska fester o. s. v. Slutligen måste föreningens restaurang ha tillgång till nödiga utrymmen.

Rörande behovet av om- och tillbyggnaden har utskottet anfört, att föreningens medlemsantal vid tiden för den senaste större tillbyggnaden, år 1911, utgjort omkring 900 men nu stigit till 2 600. De smärre tillbyggnader, som under tiden gjorts, hade i första hand kommit restaurangen och studentsångföreningen till godo. Lokalutrymmet motsvarade sålunda i så ringa grad behovet, att situationen utgjorde ett allvarligt hot för studentlivet i Lund, allra helst som den studentsociala verksamheten under de senaste årtiondena på mångfaldigt sätt utbyggts och inom den närmaste framtiden komme att medföra ytterligare krav. Vidare måste den del av föreningens byggnad, som uppfördes åren 1848—1851 och som nu skulle om- och tillbyggas, snarast för avsevärd kostnad repareras. Den största samlingslokalen vore på grund av bjälklagets tillstånd och utrymningsförhållandena icke tillfredsställande ur säkerhetssynpunkt.

Programmet för om- och tillbyggnaden, som numera påbörjats, innefattar dels reparation av redan befintliga utrymmen om cirka 2 000 kvadratmeter, dels utvinning av nya utrymmen om sammanlagt cirka 3 000 kvadratmeter, varav cirka 925 kvadratmeter av vindsutrymmena skola tagas i anspråk för studentbostadsrum. Sålunda skall källarvåningen, som hittills endast i ringa grad utnyttjats, utgrävas helt, varigenom 895 kvadratmeter utvinnas för sammanträdes- och samkvämslokaler, bibliotek, arkiv m. m. Bottenvåningen skall omvandlas så, att Ateneum blir tillräckligt stort för sitt ändamål, vilket betecknats som ett av föreningens viktigaste behov. I andra våningen skall föreningens stora sal restaureras, varjämte en foajé och lokal för konserter m. m. skall inredas. Tredje våningen skall helt omfatta expeditions- och sammanträdeslokaler. I fjärde och femte våningarna skola inredas studentbostadsrum.

Kostnaderna för om- och tillbyggnaden ha beräknats till 1 400 000 kronor, varav 350 000 kronor hänförts till studentbostadsrummen, medan ett belopp av 1 050 000 kronor avser de egentliga föreningslokalerna. Beträffande finansieringen av byggnadsföretaget i vad avser sistnämnda lokaler har utskottet framhållit, att föreningen för sin ekonomi uteslutande vore hänvisad till avgifter från de nationsinskrivna studenterna och helt saknade fonderade medel för byggnadsändamål. Föreningen vore därför hänvisad till understöd för att kunna utföra denna del av byggnadsföretaget, vilken icke kunde beräknas hava något avkastningsvärde. Studenterna komme att göra alla ansträngningar för att insamla medel genom insamlingsaktioner, anordnande av soaréer o. d., men huvuddelen av dessa medel torde åtgå för att möjliggöra anskaffandet av nya inventarier. Föreningen vågade därför ej räkna med att själv kunna bidraga med mera än högst 150 000 kronor.

Departementschefen. Under nästföregående punkt har jag framhållit, att staten i åtskilliga fall bekostat eller bidragit till bekostandet av studentkårslokaler, samt föreslagit ett ränte- och amorteringsfritt lån för utbyggnad av studentkårshuset vid tekniska högskolan i Stockholm. De skäl, som talat för statligt stöd i dessa fall, torde väsentligen äga giltighet också beträffande den nu ifrågavarande om- och tillbyggnaden av akademiska föreningens i Lund byggnad. Denna byggnad utgör samlingspunkt och administrationscentrum för den stora studentkåren i Lund och inrymmer icke blott klubb-, samkvämS- och festlokaler utan även matservering samt lokaler för föreningsexpeditioner och studentsociala organ. Om- och tillbyggnaden har huvudsakligen föranletts av det starkt stegrade antalet studenter. Byggnadsföretaget innefattar såväl förbättring och utvidgning av föreningslokalerna som inredande av studentbostadsrum. Såsom av den föregående redogörelsen framgår, avser den nu aktuella framställningen om bidrag till bestridande av kostnaderna för byggnadsföretaget icke bostäderna.

Kostnaden för den del av om- och tillbyggnaden, som avser föreningslokalerna, har beräknats till 1 050 000 kronor, varav föreningen anser sig själv kunna betala högst 150 000 kronor, medan föreningen begärt anslag av lotterimedel till gäldande av återstående 900 000 kronor. Denna framställning har bifallits till ett belopp av 150 000 kronor. Efter samråd med chefen för handelsdepartementet anser jag mig kunna räkna med att föreningen kommer att erhålla bidrag av lotterimedel med ytterligare 150 000

kronor. För täckande av resterande 600 000 kronor torde föreningen böra tilldelas ett ränte- och amorteringsfritt lån å detta belopp, att utgå ur fonden för låneunderstöd. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva de villkor för lånet, vilka kunna befinnas påkallade. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till akademiska föreningen i Lund* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

Fonden för förlag till statsverket.

18. **Unescos rörelsefond.** För att bereda Unescos sekretariat likvida medel innan årsavgifterna för det löpande året inbetalts, har bildats en rörelsefond, vilken för närvarande uppgår till 3 000 000 dollars. Medlemsstaternas tillskott till denna fond förbliva dessas egendom men ränta erlägges icke å tillskotten. Medlemsstats tillskott till rörelsefonden beräknas efter samma grunder som dess tillskott till budgeten. Sveriges obligatoriska bidrag till rörelsefonden, vilket i propositionen 1949: 207 beräknats komma att uppgå till i runt tal 260 000 kronor i ett för allt, att erläggas i tre omgångar under tre år, har i 1950 års statsverksproposition (bilagan 28, kapitalbudgeten, punkten 15) med hänsyn till devalveringen av den svenska kronan och med utgångspunkt från en bidragskvot av 2,26 procent beräknats till något mera än 350 000 kronor. För ifrågavarande ändamål ha hittills anvisats 210 000 kronor. Även om man måhända torde kunna emotse en viss sänkning av Sveriges bidragskvot, torde för slutbetalning av Sveriges bidrag till rörelsefonden förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 150 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Unescos rörelsefond* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Arne Sönnerlind.

BILAGA 30 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler de ärenden rörande anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1951/52, som angå jordbruksdepartementet, samt yttrar därvid följande.

Statens affärsverksfonder.

Domänverket.

[1] **Tjänstebostäder för domänverket.** För innevarande budgetår har å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket anvisats ett investeringsanslag av 200 000 kronor till tjänstebostäder för domänverket. Från anslaget bestridas kostnaderna för inköp eller uppförande av tjänstebostäder för domänverkets befattningshavare i sådana fall, där dylika bostäder icke kunna anskaffas på annat sätt.

Domänstyrelsen (skr. 31/8 1950) hemställer, att för ifrågavarande ändamål skall för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 550 000 kronor. Styrelsen anför därvid huvudsakligen följande.

Den under en följd av år starkt tillbakahållna byggnadsverksamheten har medfört att hyreslediga bostadslägenheter i regel ej gå att uppbringa samt att befattningshavare med egna bostäder merendels behålla och disponera dessa efter avgången ur domänverkets tjänst. Svårigheterna att anskaffa bostad göra sig särskilt starkt gällande beträffande viss domänverkspersonal, som med hänsyn till tjänstutövningen måste placeras å ort där bebyg-

gelsen över huvud taget är mycket ringa. Bostadsfrågan för ett stort antal befattningshavare kan därför numera icke ordnas med mindre än att domänverket anskaffar tjänstebostad. Om så ej sker riskerar domänstyrelsen att icke erhålla kvalificerade sökande till vissa befattningar, som inom den närmaste tiden bliva lediga.

Av anslaget äro 43 400 kronor ännu odisponerade. Styrelsen har emellertid hemställt att få taga i anspråk 23 600 kronor av dessa medel för vissa närmare angivna ändamål. Därest denna framställning bifalles, skulle av nuvarande behållning å anslaget endast återstå 19 800 kronor.

Under nästa budgetår måste, om icke alltför svåra störningar i domänverkets drift och personalförhållanden skola uppstå, bostadsfrågan ordnas för följande personal, nämligen kronojägaren i Jokks bevakningstrakt, kronojägaren och en biträdande kronojägare i vardera av Vargisträsks och Kolers bevakningstrakter samt kronojägarna i Vojmåns, Granåns, Rotälvens, Ramsjö, Fågelsjö, Baggå och Grönbo bevakningstrakter. Kostnaderna härför beräknar styrelsen till lägst 440 000 kronor. Särskilt under nuvarande förhållanden på hyresmarknaden är det vidare av vikt att utan längre tidsutdräkt kunna inköpa fastigheter till bostad åt kronojägare med flera tjänstemän. Till detta ändamål bör ett belopp av 110 000 kronor stå till disposition för nästa budgetår. Totala anslagsbehovet för budgetåret 1951/52 kan sålunda uppskattas till 550 000 kronor.

Domänstyrelsen framhåller slutligen, att anslagsberäkningen bör ses mot bakgrunden av att styrelsens anslagsäskanden för de närmast föregående budgetåren väsentligt nedsatts av statsmakterna.

Departementschefen.

Även för nästa budgetår torde medel böra anvisas för ifrågavarande ändamål. I nuvarande läge kan jag emellertid icke tillstyrka en medelsanvisning i den omfattning, som domänstyrelsen föreslagit. För min del förordar jag, att ett oförändrat anslag av 200 000 kronor skall anvisas för ändamålet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tjänstebostäder för domänverket* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

[2] **Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar.** *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 2/10 1950) hemställer, att för nästa budgetår ett belopp av sammanlagt 586 100 kronor skall anvisas till byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar. Beloppet fördelar sig å följande ändamål.

1. *Offer:*		
Upprustning av rum åt lantbrukselever		3 500
2. *Flahult:*		
a) Nytt uthus till föreståndarbostaden	12 000	
b) Omläggning av elektriska ledningar	2 600	14 600
3. *Gisselås:*		
a) Upprustning av byggnader	87 000	
b) Förbättring av dränering	35 000	122 000

4. *Brännberg:*		
a) Planering av byggnadstomt och förbättring av infartsväg	7 900	
b) Försöksloge m. m.	5 000	12 900
5. *Öjebyn:*		
Ekonomibyggnad		233 100
6. *Stenstugu:*		
Upprustning		200 000
	Summa kronor	586 100

I sin skrivelse framhåller högskolestyrelsen, att de under punkterna 1, 2 b samt 3—6 angivna byggnadsföretagen äro särskilt angelägna. Vidare framgår av skrivelsen, att flertalet av företagen utgöras av sådana, som 1949 års försöksgårdskommitté föreslagit i sitt den 20 december 1949 avgivna betänkande med förslag till det statliga försöksgårdssystemets utbyggnad. Beträffande dessa företag har — med undantag för det under punkt 6 upptagna — en redogörelse lämnats i prop. nr 76/1950 s. 6—8. Såvitt angår motiveringen för nu berörda byggnadsföretag torde därför få hänvisas till nämnda proposition. Härutöver och i fråga om motiveringen för övriga företag må anföras följande.

1. Försöksgårdsföreståndaren har anmält, att lantbrukselevernas rum behöva upprustas. Styrelsen har vid besök på gården kunnat konstatera riktigheten härav. Åtgärden har icke medtagits bland försöksgårdskommitténs förslag rörande gården.

2 a. Kostnaderna för ifrågavarande nybyggnad ha av försöksgårdskommittén upptagits till 7 000 kronor. Styrelsen beräknar dem numera till 12 000 kronor.

2 b. Vid uppförandet av den nya ekonomibyggnaden på försöksgården måste den gamla transformatorn ersättas med en ny. I samband därmed blev det nödvändigt att förbereda omläggning av spänningen på gårdens elektriska ledningsnät från 130 volt till den numera vanliga å 220 volt. Ifrågavarande omläggningsarbeten ingå ej i försöksgårdskommitténs betänkande.

4 b. Försöksgården saknar nu lokaler för försöksverksamheten. För denna verksamhet är en försöksloge nödvändig. Styrelsen föreslår därför, att 5 000 kronor skola anvisas för inredande av en provisorisk sådan loge i gårdens gamla ekonomibyggnad. Ej heller detta byggnadsföretag finnes med bland försöksgårdskommitténs förslag.

6. I sitt betänkande har försöksgårdskommittén även framlagt förslag till utbyggnad av det statliga försöksgårdssystemet. Kommittén har härvid ansett det mest angeläget, att en försöksgård skall inrättas å Gotland. Vid detta bedömande har kommittén tagit hänsyn till att staten redan, efter beslut av 1946 års riksdag (prop. nr 316; r. skr. nr 514), förvärvat en egendom avsedd för detta ändamål, nämligen Stenstugu gård i Endre och Bar-

lingbo socknar. Totalkostnaderna för gårdens iordningställande har kommittén beräknat till 459 000 kronor. Därav avse 341 000 kronor bostads- och institutionsbyggnader, 106 000 kronor ekonomibyggnader samt 12 000 kronor utvändiga ledningar.

För sin del framhåller högskolestyrelsen angelägenheten av att utbyggnaden av försöksgårdsverksamheten nu skall påbörjas. Styrelsen delar kommitténs uppfattning att en försöksgård å Gotland först bör komma i fråga. Med hänsyn härtill finner styrelsen det angeläget, att Stenstugu gård skall börja upprustas. I detta sammanhang erinras vidare om att riksdagens revisorer år 1949 framhållit, att stort behov därav föreligger. Enligt styrelsen kan emellertid hela upprustningsprogrammet icke genomföras under nästa budgetår, varför styrelsen föreslår att 200 000 kronor skola anvisas för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen (remissutlåtande 8/12 1950) anför, att kostnaderna för den föreslagna ekonomibyggnaden vid Öjebyns försöksgård synas lågt beräknade.

Departementschefen.

I förenämnda proposition nr 76/1950 anförde jag, att jag närmast lutade åt den uppfattningen, att Gisselås försöksgård borde nedläggas. Jag uttalade vidare, att slutlig ståndpunkt i denna fråga borde tagas först i samband med prövningen av 1949 års försöksgårdskommittés förslag rörande försöksgårdssystemets utbyggnad och att dessförinnan några investeringar i gården icke borde göras. I enlighet härmed torde någon medelsanvisning till upprustningsåtgärder vid ifrågavarande gård icke heller nu böra ifrågakomma. Vidare torde det utan större olägenhet kunna anstå tills vidare med att uppföra nytt uthus till föreståndarbostaden vid Flahults försöksgård.

Vad angår Stenstugu gård är det för närvarande icke möjligt att avgöra, om och när planerna på att disponera denna gård såsom försöksgård kunna förverkligas. Bortsett härifrån torde det emellertid vara nödvändigt att vidtaga sådana upprustningsåtgärder beträffande gårdens jordbruk, som under alla förhållanden äro erforderliga. Dessa åtgärder torde dock kunna ske etappvis. Jag föreslår sålunda, att för nästa budgetår ett belopp av 100 000 kronor skall anvisas för detta ändamål. Beloppet bör disponeras till upprustning av gårdens ekonomibyggnader.

Övriga byggnadsföretag, till vilka högskolestyrelsen begärt medel, äro enligt min mening så angelägna, att de böra utföras under nästa budgetår. Mot styrelsens kostnadsberäkningar av företagen har jag icke annan erinran än att den föreslagna ekonomibyggnaden vid Öjebyns försöksgård genom vissa modifikationer av byggnadsprogrammet bör kunna hållas inom en kostnadsram å 200 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle till byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar för nästa budgetår behöva anvisas ett investeringsanslag å (3 500 + 2 600 + 12 900 + 200 000 + 100 000 =) 319 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 319 000 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond.

[3] **Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök.** *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 2/10 och 1/11 1950) hemställer, att för nästa budgetår skall anvisas ett investeringsanslag av 2 072 100 kronor till byggnadsarbeten vid högskolan och lantbruksförsöken. Det äskade anslaget avses för följande ändamål.

1. *Institutioner m. m.*

a) Omändring av hydrotekniska institutionens lokaler	69 000	
b) Huvudledningar m. m. till nybyggnad för institutionerna för växtodlingslära, allmän jordbrukslära och växtsjukdomslära	75 000	
c) Vegetationshall för institutionen för allmän jordbrukslära	140 000	
d) Institutionsbyggnad m. m. för institutionen för systematisk botanik och ärftlighetslära	875 000	
e) Inredning av ungdjursladugården till stall för försöksdjur	159 000	
f) Kompletteringsarbeten vid mikrobiologiska institutionen	15 600	
g) Vattenledning vid Ultuna	45 000	
h) Två personalbostäder vid Ultuna för reparatör och chaufför	76 000	
i) Två personalbostäder vid Ultuna för djurskötare	76 000	
j) Ekonomi- och växthusanläggning vid Ultuna	50 000	1 580 600

2. *Försöksverksamheten.*

a) Laboratoriebyggnad vid jordbruksförsöken	128 000	
b) Brandskyddat arkiv m. m. vid jordbruksförsöken	28 000	
c) Bostäder åt två vaktmästare vid försöksanstalterna	76 000	
d) Tillbyggnad av husdjursförsökens fjäderfäanläggning vid Bäcklösa	65 000	
e) Gödselstad vid husdjursförsökens pälsdjursgård	1 500	
f) Utvändiga arbeten och inredningsarbeten m. m. vid husdjursförsökens nya institutionsbyggnad	184 000	482 500

3. *Utredningskostnader.*

Ersättning till arkitekten G. Holmdahl 9 000

Summa kronor 2 072 100

Samtliga förslag utom dem, som upptagits under punkterna 1 a, i och j samt 2 d och f, betecknas av högskolestyrelsen såsom särskilt angelägna. I övrigt må beträffande styrelsens motivering för de olika förslagen anföras följande.

1 a. Ifrågavarande omändringsarbeten föreslogos av högskoleutredningen. Behovet av arbetsutrymmen inom institutionen har under senare år blivit allt starkare på grund av det väsentligt ökade antalet studerande och till följd av intensifieringen av forsknings- och försöksverksamheten.

1 b. Vid 1949 års riksdag (prop. nr 41; r. skr. nr 347) anvisades 286 000 kronor till uppförande av växthus och vegetationshall m. m. för institutionen för växtsjukdomslära. I samband med att detta företag utföres böra även huvudledningar framdragas och vägar anläggas till den planerade nybyggnaden för institutionerna för växtsjukdomslära, växtodlingslära och allmän jordbrukslära. Kostnaderna härför kunna emellertid icke rymmas inom nyssnämnda anslag. Byggnadsstyrelsen har beräknat desamma till 75 000 kronor.

1 c. I anslutning till att medel äskades till den under punkt 1 b omförmälda anläggningen för institutionen för växtsjukdomslära uttalades, att denna anläggning om så befunnes möjligt även skulle få disponeras av institutionen för allmän jordbrukslära (prop. 41/1949 s. 48). Styrelsen framhåller nu, att det är omöjligt att inhysa sistnämnda institutions kärlförsök i berörda anläggning med hänsyn till den omfattning ifrågavarande försök redan ha. Vid sådant förhållande skulle institutionen få sina kärlförsök förlagda till två platser, vilket måste vara en otillfredsställande lösning även för ett provisorium. På grund härav föreslår styrelsen, att 140 000 kronor skola anvisas till en vegetationshall för institutionen för allmän jordbrukslära. Det må framhållas, att jämväl högskoleutredningen ansett en sådan anläggning erforderlig.

1 d. Detta förslag har framförts vid flera tidigare tillfällen, senast i anslagsäskandena för innevarande budgetår (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 4 under 4). Byggnadsföretaget tillhör dem, vilka föreslagits av högskoleutredningen.

1 e. Styrelsen framhåller att de institutioner, vilka behöva försöksdjur för sina experiment, hittills ha haft betydande svårigheter med att bereda plats för djuren. Med hänsyn härtill anser styrelsen, att högskoleutredningens förslag att ungdjursladugården skall iordningställas till stall för försöksdjur nu bör genomföras.

1 f. Då medel anvisades till uppförande av en nybyggnad för mikrobiologiska institutionen, beräknades 15 000 kronor för vägar och planeringsarbeten. Däremot upptogos icke några medel till planteringsarbeten, såsom

anläggande av gräsmattor m. m. För detta ändamål begäras nu 7 000 kronor. Vidare äskas 1 000 kronor för installerande av en steriliseringsanläggning, till vars anskaffande medel förut anvisats. Slutligen begär styrelsen 7 600 kronor till vissa smärre kompletteringsarbeten, vilka numera visat sig erforderliga.

1 g. Det nuvarande vattenverket har en kapacitet å 760 kubikmeter per dygn. Detta har under senare år visat sig otillräckligt under vissa perioder, särskilt sommartid. Härtill kommer, att vattenförbrukningen kan beräknas stiga avsevärt efter utbyggnaden av högskolan. Styrelsen räknar sålunda med en åtgång av 1 500 kubikmeter per dygn. På grund av dessa förhållanden har genom byggnadsstyrelsens försorg upprättats ett förslag till ordnande av vattenfrågan vid högskolan. Enligt detta förslag skulle en första etapp av vattenverkets utbyggnad kosta 45 000 kronor. Högskolestyrelsen hemställer nu, att detta belopp skall anvisas.

1 h. Förslaget framfördes även i anslagsäskandena för innevarande budgetår (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 5 under 6).

1 i. Ifrågavarande bostäder äro avsedda för två djurskötare vid institutionen för husdjurens avels- och raslära respektive vid institutionen för husdjurens utfodring och skötsel. Förslaget motiveras med att dessa båda befattningshavare måste bo vid Ultuna, om de skola kunna fullgöra sina åliggande på ett tillfredsställande sätt.

1 j. Parkavdelningens redskaps- och maskinuppsättning är placerad på sex olika ställen. Bänkgården är avskild från parken, vilket är mycket olämpligt. Vidare äro de hygieniska förhållandena för personalen icke tillfredsställande. För närvarande disponeras nämligen ett kombinerat mat-, omklädnings- och tvättrum i administrationsbyggnadens källarvåning. Slutligen framhåller styrelsen, att parkavdelningen hittills fått disponera behövligt utrymme för övervintring och förökning av utplanteringsväxter i växtfysiologiska institutionens vegetationshall. På grund av att flera av högskolans vetenskapliga institutioner nu ha fortlöpande försök i nämnda hall, kan emellertid avdelningen i fortsättningen icke påräkna detta utrymme. Av denna anledning föreslår styrelsen, att 50 000 kronor skola anvisas till en ekonomi- och växthusanläggning vid Ultuna.

2 a. Statens jordbruksförsök saknar tillgång till laboratorielokaler för erforderliga specialarbeten vid anstalten. De lokaler, vilka tidigare stodo till anstaltens förfogande för ändamålet, ha genom beslut av 1949 års riksdag överförts till analyslaboratoriet. Detta kan icke avstå från någon del av dessa lokaler. Enligt styrelsen är det därför nödvändigt att uppföra den laboratoriebyggnad, som jordbruksförsöksutredningen föreslagit för anstalten.

2 b. Det utrymme, som jordbruksförsöken för närvarande disponera för brandsäker förvaring av sitt rikliga försöksmateriel, är alldeles otillräckligt. Ifrågavarande material utgöres av primärmaterial från långvariga försöksserier och är till största delen oersättligt. Det brandsäkra förvaringsutrymmet behöver därför utökas. I samband därmed böra brandsäkra arkivdörrar

inköpas. Kostnaderna för dessa åtgärder beräknas till 5 000 kronor. Vidare böra 21 brandsäkra skåp anskaffas för 23 000 kronor. Dessa skåp skulle placeras i olika tjänsterum.

2 c. Till stöd för detta förslag anför styrelsen, att de båda försöksanstalternas vaktmästare med hänsyn till arbetet behöva bo i närheten av anstalterna. Förslaget framfördes även av jordbruksförsöksutredningen.

2. d. Tillbyggnaden anses nödvändig, enär flera för fjäderfänäringen ekonomiskt viktiga problem icke kunnat behandlas på grund av lokalbrist.

2 e. Detta förslag motiveras icke närmare.

2 f. Styrelsen anför under denna punkt, att arbetena med den beslutade nya institutionsbyggnaden för husdjursförsöken beräknas kunna igångsättas under den närmaste tiden. Med hänsyn härtill behöva erforderliga medel till utvändiga arbeten och inredningsarbeten m. m. anvisas å riksstaten för nästa budgetår. För ändamålet upptager styrelsen ett belopp av 184 000 kronor. Av detta belopp avses 45 000 kronor för utvändiga arbeten. För kyl- och frysmaskineri upptagas 15 000 kronor. Medelsbehovet till fast inredning uppskattas till 100 000 kronor. Slutligen äskas 24 000 kronor för inköp och inmontering av vissa apparater och maskiner för laboratorielokalerna samt för inredning av tre konstantrum.

3. Arkitekten G. Holmdahl har på anmodan av styrelsen uppgjort vissa skisser, ritningar och kostnadsberäkningar m. m. angående byggnadsföretag vid högskolan. För detta arbete har han begärt ersättning med 8 977 kronor. Styrelsen kan emellertid icke betala denna ersättning från de anslag, vilka stå till dess förfogande. Med hänsyn härtill föreslås, att 9 000 kronor skola anvisas för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen (remissutlåtanden 21/11 och 8/12 1950) erinrar om att i kostnaderna för institutionsbyggnaden m. m. för institutionen för systematisk botanik och ärftlighetslära icke medräknats erforderliga medel för bänkar, hyllor, skåp m. m. i laboratorier och dylikt. Kostnaderna för denna fasta inredning beräknar styrelsen efter dagens prisläge till 125 000 kronor. Häri ingå icke kostnaderna för möbler, armatur m. m. jämte annan lös inredning och utrustning. Tillika framhåller styrelsen, att omkring fem år förflutit sedan ritningarna till företaget färdigställdes. Om företaget skall utföras torde det därför vara nödvändigt att ritningarna överarbetas i viss mån. Mot förslaget till vissa kompletteringsarbeten vid mikrobiologiska institutionen och till vattenledning vid Ultuna har styrelsen ingen erinran. Beträffande personalbostäderna vid Ultuna uttalar styrelsen, att den avsedda bostadstypen utformats för åtskilliga år sedan. Det synes därför önskvärt, att ritningarna till desamma överarbetas med hänsynstagande till de krav, som numera ställas på dylika bostäder. Kostnaderna för utvändiga arbeten och inredningsarbeten m. m. vid husdjursförsökens nya institutionsbyggnad finner styrelsen skäliga. Slutligen anför styrelsen i fråga om det begärda beloppet till utredningskostnader, att den icke kunnat följa utredningarna och därför saknar närmare kännedom om nödvändigheten av

desamma. Såvitt styrelsen med ledning av handlingarna och inhämtade uppgifter kan bedöma, förefaller det emellertid, som om vissa delar av utredningarna kunnat undvikas, om ärendet handhafts av styrelsen.

Departementschefen.

I nuvarande ekonomiska läge är det givetvis icke möjligt att anvisa medel till alla de byggnadsföretag, vilka högskolestyrelsen föreslagit. Medelsanvisningen måste i stället begränsas till sådana företag, som icke kunna uppskjutas utan allvarliga olägenheter. Bland dessa kommer enligt min mening den nya institutionsbyggnaden för institutionen för systematisk botanik och ärftlighetslära i främsta rummet. Jag tillstyrker sålunda, att erforderliga medel skola anvisas till denna byggnad. Såsom högskolestyrelsen anfört torde det vidare vara lämpligt att i samband med uppförandet av det växthus och den vegetationshall m. m. för institutionen för växtsjukdomslära, vartill 1949 års riksdag beviljat medel, även framdraga huvudledningar och anlägga vägar till en i närheten planerad nybyggnad för vissa andra institutioner. Även för dessa arbeten böra alltså erforderliga medel äskas nu. I övrigt bör enligt min mening anslag nu begäras blott till följande ändamål, nämligen vissa kompletteringsarbeten vid mikrobiologiska institutionen, utbyggnad av vattenverket vid Ultuna (första etappen), två personalbostäder, brandsäkra arkivdörrar vid statens jordbruksförsök, gödselstad vid statens husdjursförsöks pälsdjursgård samt utvändiga arbeten och inredningsarbeten m. m. vid husdjursförsökens nya institutionsbyggnad. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, för vilka befattningshavare de två personalbostäderna skola avses.

Kostnaderna för de företag, vilka jag i det föregående förordat, ha beräknats till (875 000 + 75 000 + 10 000 + 45 000 + 76 000 + 5 000 + 1 500 + 184 000 =) 1 271 500 kronor. Dessa kostnadsberäkningar torde kunna godtagas. I anslutning till vad byggnadsstyrelsen anfört vill jag dock här framhålla, att en viss överarbetning av förslaget till den nya institutionsbyggnaden torde bliva nödvändig. Jag förutsätter emellertid, att detta icke skall leda till någon utvidgning av byggnadsföretaget. I stället bör vid överarbetningen undersökas, om icke vissa inskränkningar äro möjliga. Då slutligen ett belopp av 9 000 kronor torde böra ställas till högskolestyrelsens förfogande för gäldande av vissa utredningskostnader, skulle till byggnadsarbeten vid högskolan och lantbruksförsöken behöva anvisas ett investeringsanslag av (1 271 500 + 9 000 =) 1 280 500 kronor för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 280 500 kronor.

[4] **Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut.** *Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* (skr. 29/8 1950) hemställer, att medel skola anvisas till uppförande av elevbostad för driftsledarkursen, mejeriföreståndarbostad samt samlingssal vid institutet. Samtidigt upplyser styrelsen, att den anhållit hos byggnadsstyrelsen om upprättande av ritningar och kostnadsberäkningar angående de föreslagna byggnadsföretagen. Till motivering för dessa anför institutsstyrelsen i huvudsak följande.

E l e v b o s t a d. Vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut finnas för närvarande 46 bostadsrum disponibla till bostäder för elever i driftsledarkursen, högre mejerikursen och högre trädgårdskursen. Antalet elever i dessa kurser är för närvarande 83, varav 50 i driftsledarkursen, 23 i högre mejerikursen samt 10 i högre trädgårdskursen. De elever i kurserna, som icke kunna beredas bostäder vid institutet, äro hänvisade till att skaffa sig bostäder i något av de närliggande samhällena eller också i Malmö eller Lund. För dessa elever taga resorna till och från Alnarp relativt mycken tid i anspråk och det är svårt för dem att effektivt utnyttja tiden till studier. Härtill kommer att det är förenat med ganska stora svårigheter för elever vid institutet att skaffa bostäder å annan ort. I många fall äro de dessutom nödsakade betala mycket dryg hyra.

Bristen på elevbostäder har blivit särskilt kännbar efter dubbleringen av driftsledarkursen och det har hittills till övervägande del varit elever i denna kurs, som måst skaffa sig bostäder utom institutet. Styrelsen finner det därför nödvändigt att åtgärder vidtagas för att bereda bostäder till det övervägande antalet elever i driftsledarkursen. Detta kan endast ske genom uppförande av en elevbostad för omkring 38 elever.

M e j e r i f ö r e s t å n d a r b o s t a d. Mejeriföreståndaren har det direkta ansvaret för mejeridriften och mejeriets skötsel. På grund av dessa åligganden är det nödvändigt, att han är bosatt i omedelbar närhet av mejeriet. Då någon bostad för honom icke finnes på Alnarp, finner styrelsen det vara oundvikligt, att sådan utan dröjsmål uppföres.

S a m l i n g s s a l. Vid institutet finnes för närvarande ej någon hörsal, som rymmer mer än 120 personer. Vid många tillfällen är detta en påtaglig brist. Antalet elever i helårskurserna vid institutet uppgick under läsåret 1949/50 till 210, och någon minskning av antalet elever torde ej vara att emotse. Utöver eleverna i helårskurserna finnes dessutom, företrädesvis under vintern, ett antal elever i kortare eller tillfälliga kurser. I medeltal uppgår antalet elever i dylika kurser till omkring 20. Det är sålunda icke möjligt att ordna gemensam underhållning eller sammankomster för institutets elever eller att ordna några gemensamma föredrag för dem. Lokalbristen är dessutom starkt framträdande vid årsavslutningar samt vid möten med jordbrukare, mejerifolk och trädgårdsodlare. Av det anförda torde tydligt framgå, att det finnes ett mycket stort behov av en samlingssal å Alnarp med utrymme för minst 250 personer.

Styrelsen vill även påpeka, att institutet saknar gymnastiksal och över huvud lokaler för inomhusidrott och fritidssysselsättning för eleverna. Att frånvaron av gymnastiksal vid en undervisningsanstalt med ett så stort elevantal som Alnarp är en betydande brist ligger i öppen dag. Styrelsen anser emellertid, att en samlingssal skulle i viss grad kunna ersätta gymnastiksal, alldenstund samlingssalen skulle i begränsad omfattning kunna användas även till inomhusidrott.

Institutet har en donation till uppförande av en gymnastikbyggnad och denna fond uppgick den 31 december 1949 till cirka 62 600 kronor. På grund av att samlingssalen i viss utsträckning beräknas kunna användas vid inomhusidrott har styrelsen ej något att erinra emot att nämnda donation tages i anspråk för uppförande av samlingssal, om Kungl. Maj:t så skulle anse lämpligt.

Departementschefen.

Jag torde få erinra om att 1946 års riksdag anvisat ett investeringsanslag å 320 000 kronor till uppförande av en ny institutionsbyggnad för husdjurslära m. m. jämte samlingssal vid Alnarp (kapitalbudgeten, bil. 8, p. 4; r. skr. nr 263). Sedan Kungl. Maj:t fastställt ritningar till företaget, har institutionsbyggnaden färdigställts. Däremot har byggnadstillstånd icke lämnats till samlingssalen.

Enligt vad jag inhämtat från byggnadsstyrelsen kunna kostnaderna för elevbostaden och mejeriföreståndarbostaden beräknas till 430 000 respektive 65 000 kronor. Beträffande samlingssalen har styrelsen upplyst, att ett tilläggsanslag erfordrades på grund av inträffad kostnadsstegring. Styrelsen har förklarat sig ämna inkomma med framställning härom.

Med hänsyn till vad institutsstyrelsen anfört torde det vara angeläget, att den föreslagna bostaden för mejeriföreståndaren skall komma till stånd. Jag tillstyrker därför att medel skola anvisas för detta ändamål. De av byggnadsstyrelsen angivna kostnaderna för bostadens uppförande, 65 000 kronor, torde få godtagas. Däremot anser jag mig icke för närvarande kunna biträda förslaget att uppföra en elevbostad för driftsledarkursen. Vad slutligen angår samlingssalen torde denna utan större olägenhet kunna anstå ytterligare någon tid. Något tilläggsanslag till denna bör alltså icke anvisas nu.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle till byggnadsarbeten vid Alnarpsinstitutet för nästa budgetår blott behöva anvisas ett belopp å 65 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 65 000 kronor.

[5] **Byggnadsarbeten å vissa staten tillhöriga byggnader vid Experimentalfältet.** Under denna anslagsrubrik anvisade 1949 års riksdag ett investeringsanslag å 145 000 kronor för budgetåret 1949/50 (prop. nr 79/1949; r. skr. nr 345). Vidare anvisade 1950 års riksdag under samma rubrik å tilläggsstat II till riksstaten för nyssnämnda budgetår ett investeringsanslag av 7 000 kronor (prop. nr 2, bil. 14, p. 3; r. skr. nr 53). Anslagen avsågos för vissa byggnadsarbeten i samband med upprustningen av lantbruksakademiens trädgårdsskola å Experimentalfältet.

Lantbruksakademien (skr. 24/11 1950) hemställer, att för ifrågavarande ändamål skall anvisas ett tilläggsanslag å 70 000 kronor. Till stöd härför anför akademien i huvudsak följande.

Vid överläggningar mellan representanter för byggnadsstyrelsen och lantbruksakademien anmälde en representant för styrelsen, att kostnaderna för ifrågavarande arbeten, enligt vad infordrade anbud gåve vid handen, syntes komma att med 46 000 kronor överstiga för ändamålet beviljade anslag. På grund härav befanns nödvändigt pröva, om vissa för tillfället relativt mindre angelägna delar av ombyggnadsarbetena skulle kunna tills vidare anstå, varigenom det skulle bliva möjligt att omedelbart igångsätta arbetena. Då skolans verksamhet icke skulle kunna upprätthållas utan de nya lokalerna, och då på grund av redan inträffad försening i arbetenas påbörjande den före början av nästa skolkurs återstående tiden för arbetenas utförande var relativt knapp, måste lantbruksakademien finna sig i, att vissa inskränkningar gjordes i den ursprungliga ombyggnadsplanen, trots att denna redan innebar ett avstående från åtskilliga för skolan viktiga önskemål.

Framhållas må, att det sålunda avkortade byggnadsprogrammet icke innebär någon inskränkning i bostadsutrymmet för elever eller beträffande undervisningslokalernas antal och golvyta. Däremot komma arbetena med sistnämnda lokalers definitiva iordningställande för respektive ändamål (putsning, målning, elektrisk installation etc.) icke att utföras. Ej heller inredas toaletter och tvättrum i den nytillkommande skolbyggnaden, i vilken därför endast en toalett kommer att stå till förfogande för cirka 60 elever, varav visst antal kvinnliga. Dessutom kommer bland annat kapprum att saknas. Slutligen uppskjutas vissa yttre reparationer. De inskränkningar, som nu nödvändiggjorts, äro sålunda av den art och omfattning, att de icke utan synnerligen allvarligt men för skolans verksamhet kunna bestå annat än tillfälligt och under kort tid.

Efter nya överläggningar mellan representanter för byggnadsstyrelsen och akademien angående de uteslutna ombyggnadsarbetena anhöll akademien därefter hos byggnadsstyrelsen om kostnadsberäkning av dessa. Med anledning härav har byggnadsstyrelsen meddelat, att den beräknade kostnaden för vissa tilläggs- och kompletteringsarbeten vid lantbruksakademiens trädgårdsskola å Experimentalfältet uppgår till 70 000 kronor. Det torde vara angeläget framhålla att akademien icke hos byggnadsstyrelsen gjort framställning om att utöver det ursprungliga byggnadsprogrammet få lokaler ombyggda, förbättringar i arbetets kvalitet utförda eller eljest anordningar vidtagna, som stå i samband med de i byggnadsstyrelsens kostnadsberäkning avsedda tilläggs- och kompletteringsarbetena.

Departementschefen.

Såsom framgår av det föregående ha kostnaderna för ifrågavarande upprustningsarbeten å lantbruksakademiens trädgårdsskola å Experimentalfältet visat sig komma att uppgå till betydligt högre belopp än som anvisats för ändamålet. Med hänsyn härtill ha vissa inskränkningar i de planerade ombyggnadsarbetena måst göras. Vad akademien anfört giver enligt min mening vid handen, att dessa inskränkningar avse sådana åtgärder, som icke böra utelämnas eller uppskjutas ytterligare. Jag anser mig därför böra tillstyrka akademiens framställning att ett tilläggsanslag skall äskas till fullföljande av upprustningsarbetena i den ursprungligen planerade omfattningen. Kostnaderna härför ha beräknats till 70 000 kronor. Denna beräkning torde böra godtagas. Anslaget bör sålunda upptagas med nämnda belopp.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten å vissa staten tillhöriga byggnader vid Experimentalfältet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 70 000 kronor.

[6] **Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan.** *Styrelsen för veterinärhögskolan* (skr. 13/6 och 19/7 1950) hemställer, att till byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan skall för nästa budgetår anvisas ett anslag å 1 819 000 kronor. Till grund för anslagsäskandet ligga kostnadsberäkningar av byggnadsstyrelsen, vilken även på vissa punkter uttalat sig om lämpligheten eller behovet av de föreslagna arbetena. Anslaget avser följande olika byggnadsföretag.

1. Nybyggnad för avdelningen för födoämneshygien	600 000
2. Nya studentkårs- och restauranglokaler	675 000
3. Utökad panncentral	85 000
4. Destruktionsanläggning	40 000
5. Ny portvaktsbyggnad	60 000
6. Ombyggnad av två stallrum inom medicinska avdelningen till lokal för fjäderfä	15 000
7. Om- och tillbyggnad av kirurgiska avdelningens lokaler, första etappen	300 000
8. Sterilrum m. m. för högskolans apotek	24 000
9. Skeletteringsbyggnad	20 000
Summa kronor	1 819 000

Till motivering anföres i huvudsak följande.

1. Högskoleutredningen föreslog, att en nybyggnad skulle uppföras för avdelningarna för fysiologi, farmakologi och födoämneshygien. Kostnaderna härför beräknades sedermera av byggnadsstyrelsen till 1 700 000 kronor exklusive inredningsarbeten. Av detta belopp anvisade 1950 års riksdag (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 9—10) 1 100 000 kronor till en första byggnadsetapp avseende förstnämnda båda avdelningar. Det nu äskade beloppet å 600 000 kronor avser sista etappen av företaget, eller sålunda nya lokaler för avdelningen för födoämneshygien. Högskolestyrelsen framhåller, att behovet härav blivit alltmer trängande.

2. På uppdrag av Kungl. Maj:t framlade byggnadsstyrelsen den 30 december 1949 viss utredning angående anordnande av studentkårs- och restauranglokaler vid högskolan. I utredningen upptog styrelsen olika alternativ för frågans lösning. Enligt ett alternativ skulle ifrågavarande lokalbehov tillgodoses genom utnyttjande av utrymmen inom högskolans nuvarande byggnader, enligt ett annat skulle en nybyggnad uppföras för ändamålet. De båda alternativen kostnadsberäknades till 325 000 respektive 675 000 kronor. Av kostnadsskäl stannade byggnadsstyrelsen för egen del för det första alternativet.

Högskolestyrelsen anför nu, att förevarande byggnadsfråga kräver en snabb och ändamålsenlig lösning. Enligt styrelsen kan detta endast ske genom att en nybyggnad uppföres. I anslutning härtill föreslår styrelsen, att det av byggnadsstyrelsen angivna beloppet 675 000 kronor skall anvisas för uppförande av en dylik byggnad.

3. Högskolans panncentral räcker endast för tillgodoseende av nuvarande behov av värme och varmvatten. I och med att beslut fattats eller fattas om att uppföra nya byggnader blir därför en utökning av panncentralen ofrånkomlig. Det må nämnas, att högskoleutredningen räknade med att en sådan utökning skulle bliva nödvändig. Jämväl hälsovårdsnämnden och byggnadsstyrelsen betona behovet därav. Kostnaderna beräknas till 85 000 kronor.

4. För närvarande transporteras döda djurkroppar i järnkar på öppen lastbil till sopstationen vid Löfsta för förbränning. Detta förfarande är ur sanitära och hygieniska synpunkter synnerligen otillfredsställande. Med hänsyn härtill anser högskolestyrelsen en destruktionsanläggning böra anordnas i anslutning till värmecentralen för en kostnad av 40 000 kronor. Byggnadsstyrelsen finner för sin del starka skäl tala för förslagets genomförande.

5. Högskolestyrelsen framhåller, att behovet av en ny portvaktsbyggnad blivit alltmer trängande under de senaste åren på grund av nödvändigheten att kontrollera in- och utpassering. Detta behov kommer att ytterligare skärpas genom tillkomsten av nya byggnader inom högskolans område. Vidare anför styrelsen, att till följd av högskolans upprustning en ny och större telefoncentral är erforderlig. En sådan kan emellertid av utrymmesskäl icke inmonteras i den nuvarande kanslibyggnaden. Styrelsen föreslår därför, att ifrågavarande central skall förläggas till den ifrågasatta portvaktsbyggnaden. Härigenom vinnes ökat utrymme för kassa- och kanslipersonalen, vilket är av behovet synnerligen påkallat. Kostnaderna för nu angivna byggnadsarbeten beräknas till 90 000 kronor. Då emellertid Stockholms stad åtagit sig att bidraga med 30 000 kronor, bliva statsverkets utgifter endast 60 000 kronor.

6. Med hänsyn till att den praktiska undervisningen i hönssjukdomar bör intensifieras, erfordras en stationär fjäderfäklinik vid medicinska avdelningen för icke-idisslare. En sådan klinik kan erhållas genom att två stallrum ombyggas för en kostnad av 15 000 kronor.

7. I högskoleutredningens byggnadsprogram ingick om- och tillbyggnad av kirurgiska avdelningens lokaler. Senast verkställda kostnadsberäkningar för företaget — till vilket högskolestyrelsen vid flera tidigare tillfällen begärt medel — uppgå till 700 000 kronor. Styrelsen föreslår nu att byggnadsföretaget skall uppdelas i två etapper och att 300 000 kronor skola anvisas till en första etapp. Denna skulle omfatta de mest angelägna arbetena, nämligen tillbyggnad av stallar med rastgårdar för den stationära hundkliniken samt ombyggnad av det nuvarande hundstallet till stall för större husdjur.

Byggnadsstyrelsen framhåller emellertid, att det nu föreliggande förslaget i väsentlig grad avviker från det, som högskoleutredningen avgav. Då fullständigt program icke framlagts jämväl för de ombyggnadsarbeten, som på

grund av berörda avvikelser kunna bliva erforderliga inom den befintliga klinikbyggnaden, anser sig styrelsen icke kunna taga slutlig ställning till högskolestyrelsens förevarande förslag.

I detta sammanhang torde få anmälas en av högskolestyrelsen den 30 september 1950 överlämnad, till styrelsen ställd skrift från *professorerna C. Crafoord, S. Friberg, J. Hellström, J. P. Strömbäck* och *Ph. Sandblom* samt *docenten S. Rödén*. Dessa framhålla i skriften, att den kirurgiska forskningen för närvarande i stor utsträckning är baserad på djurförsök. De svenska kirurgernas möjligheter till experiment på djur är emellertid på de flesta sjukhus mycket begränsad. Detta gäller i särskilt hög grad försök på hundar, vilka äro de lämpligaste försöksdjuren för många kirurgiska experiment. I detta läge ha många experimentellt arbetande kirurger vänt sig till veterinärhögskolans kirurgiska klinik och där också kunnat beredas möjligheter till djurexperimentellt arbete. På grund av hundklinikens begränsade utrymmen har emellertid det bistånd, som högskolan på detta sätt kunnat lämna den experimentella kirurgien, ej på långt när motsvarat behovet. Med hänsyn härtill anse ifrågavarande vetenskapsmän, att den planerade utvidgningen av hundkliniken även i hög grad skulle komma humankirurgien tillgodo. De anhålla därför att, i den mån så kan ske utan åsidosättande av högskolans egna intressen, vid bedömande av angelägenhetsgraden för högskolans olika byggnadsprojekt hänsyn även måtte tagas till de ökade möjligheter till djurexperimentellt arbete för landets humankirurger, som skulle skapas genom ett realiserande av förslaget om tillbyggad av den kirurgiska hundkliniken.

8. Enligt 6 § medicinalstyrelsens kungörelse den 18 september 1947 med föreskrifter i anledning av införandet av ny upplaga av svenska farmakopén gäller, att apotek skall, där ej medicinalstyrelsen funnit skäligt att i något avseende medgiva undantag, förfoga över, bland annat, för damm och drag skyddad plats för beredning av sterila läkemedel (s. k. sterilrum). Vidare stadgas i övergångsbestämmelserna till nämnda kungörelse, att utrustning, som enligt tidigare bestämmelser ej varit obligatorisk på apoteken men som jämlikt föreskrifter i kungörelsen måste anskaffas, skall finnas tillgänglig snarast möjligt och senast den 1 juli 1950.

Det under förevarande punkt begärda beloppet å 24 000 kronor avses för sådana anordningar, som påkallas av nyss återgivna författningsbestämmelser.

9. Tidigare fanns vid högskolan skeletteringslokal med extraktionsapparat. I samband med vissa nybyggnadsarbeten måste emellertid denna lokal tagas i anspråk för annat ändamål och extraktionsapparaten nedmonteras. Extrahering av skelettdelar för undervisningens behov skedde därefter till en tid i bensin i öppet kärl. Sedan denna metod av säkerhetsskäl förbjudits, kan nyssnämnda apparat icke längre avvaras. Det har emellertid visat sig, att vid högskolan icke finnes någon ur säkerhetssynpunkt lämplig lokal, där extraktionsapparaten kan placeras. På grund härav finner högskolestyrelsen ingen annan utväg återstå än att en särskild byggnad uppföres för apparaten. Styrelsen hemställer, att för detta ändamål skola anvisas 20 000 kronor.

Departementschefen.

Av de föreslagna byggnadsföretagen torde enligt min mening nybyggnaden för avdelningen för födoämneshygien utan tvekan vara det mest angelägna. Jag vill sålunda erinra om att jag redan i 1950 års statsverksproposition framhöll behovet av nya lokaler för denna avdelning (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 10). För min del anser jag därför, att medel nu böra äskas till uppförande av ifrågavarande nybyggnad. Mot de härför beräknade kostnaderna, 600 000 kronor, har jag icke något att erinra. Även vissa av de övriga byggnadsföretagen synas vara av den natur, att de böra utföras snarast möjligt. Jag tillstyrker sålunda, att medel skola anvisas till följande företag, nämligen utökad panncentral, destruktionsanläggning, ombyggnad av två stallrum till lokal för fjäderfä, sterilrum för högskolans apotek samt skeletteringsbyggnad. Kostnadsberäkningarna för nu nämnda byggnadsföretag sluta å (85 000 + 40 000 + 15 000 + 24 000 + 20 000 =) 184 000 kronor. Dessa beräkningar torde få godtagas. För ändamålen böra alltså anvisas angivna belopp.

Däremot anser jag mig i nuvarande läge icke kunna förorda någon medelsanvisning till nya studentkårs- och restauranglokaler, ny portvaktsbyggnad samt om- och tillbyggnad av kirurgiska avdelningens lokaler. Med utförande av dessa företag torde alltså tills vidare få anstå.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle till byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan för nästa budgetår behöva anvisas ett investeringsanslag av (600 000 + 184 000 =) 784 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 784 000 kronor.

[7] **Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt.** Den 29 juni 1950 anbefallde Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att i samråd med styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt verkställa utredning rörande kostnaderna för utbyte av en handdriven varuhiss inom anstaltens byggnad mot en elektriskt driven hiss samt för anordnande av lämplig ventilationsanläggning i analysexpeditionens inregistreringsavdelning och fältkontrollavdelningens kontors- och avvägningsrum.

Med anledning av uppdraget har *byggnadsstyrelsen* — efter samråd med anstaltsstyrelsen — i skrivelse den 23 september 1950 framlagt förslag i ämnet. Enligt förslaget skall den befintliga handdrivna hissen ersättas med en elektriskt driven varuhiss. Kostnaderna för en dylik hiss inklusive hissmaskinerirum och hisschakt med fyra dörrar uppskattas till 23 000 kronor. Vidare föreslås, att ventilationsanläggningen i nyssnämnda lokaler skall utökas så att åtta luftväxlingar i timmen erhållas. För att i möjligaste mån undvika drag anses därvid inblåsningen böra ske genom perforerat undertak. Utökningen av anläggningen inklusive undertak samt erforderliga hål-

tagnings-, efterlagnings- och målningsarbeten beräknas kosta 7 000 kronor. I anslutning till det anförda hemställer byggnadsstyrelsen, att till ifrågavarande arbeten skall anvisas ett anslag å (23 000 + 7 000 =) 30 000 kronor.

Departementschefen.

Byggnadsstyrelsens förevarande framställning föranleder icke någon erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 30 000 kronor.

[8] **Byggnadsarbeten vid skogshögskolan.** *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 28/6 1950) hemställer, att till byggnadsarbeten vid skogshögskolan skall för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 828 600 kronor. Anslaget avses för följande byggnadsarbeten.

1.	Ny biblioteksbyggnad		531 000
2.	Omändringsarbeten i huvudbyggnaden:		
	a) Forskningslaboratorium m. m. för avdelningen för skogszoologi	38 200	
	b) Laboratorium samt nya tjänsterum för avdelningarna för skogsskötsel och virkeslära	77 700	
	c) Byggnadsarbeten i källarvåningen	84 100	
	d) Arvode för ritningar	5 000	205 000
3.	Friliggande växthus för avdelningen för skogsbotanik		30 000
4.	Malingsbo:		
	a) Renoveringsarbeten	25 100	
	b) Yttre ledningar för vatten och avlopp	18 500	43 600
5.	Garpenberg:		
	a) Tjänstebostad för kontorist	15 000	
	b) Förvaringsbod	4 000	19 000
		Summa kronor	828 600

1. Detta yrkande framställdes även i anslagsäskandena för innevarande budgetår (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 13 under 5). Högskolestyrelsen finner ifrågavarande byggnadsföretag vara det mest angelägna.

2 a. Avdelningen för skogszoologi saknar för närvarande helt laboratoriemässiga forskningsmöjligheter. Detta hämmar även fältförsöken. Kostnaderna för anordnande av ett forskningslaboratorium samt för vissa mindre ändringsarbeten inom avdelningen beräknas av byggnadsstyrelsen till 38 200 kronor. I beloppet äro även inräknade kostnaderna för fast inredning.

2 b. Enligt högskolestyrelsen bör ett enklare laboratorium inrättas för avdelningen för skogsskötsel. För laboratoriet skulle tagas i anspråk ena hälften av det nuvarande arbetsrummet för studerande. Vidare anser styrelsen, att i nämnda avdelnings museum böra anordnas tre nya tjänsterum för respektive ett skrivbiträde, ett skogsbiträde samt kansliet. Beträffande avdelningen för virkeslära föreslår styrelsen likaledes, att tre nya tjänsterum skola inredas. Av rummen avses ett för den förste assistent, som begärts under högskolans avlöningsanslag, samt två för högskolans tolv speciallärare. Härvid påpekar styrelsen, att de sistnämnda för närvarande icke disponera något rum å högskolan. Detta har medfört stora olägenheter. Ifrågavarande byggnadsarbeten kostnadsberäknas av byggnadsstyrelsen till sammanlagt 77 700 kronor.

2 c. De byggnadsarbeten, varom här är fråga, avse preparatorsverkstaden och snickeriverkstaden, askrum, friskluftsintag för pannrummet, flyttning och förbättring av bastun samt inrättande av ett djurrum för avdelningen för skogszoologi. Byggnadsstyrelsen beräknar kostnaderna till sammanlagt 84 100 kronor.

3. För den skogsbotaniska avdelningen är tillgången till ett växthus i anslutning till dess forskningslaboratorier ett trängande önskemål. Det har emellertid visat sig vara för dyrt att inreda ett växthus på högskolans övre vind i omedelbar anslutning till avdelningen. Högskolestyrelsen föreslår därför, att ett mindre, friliggande växthus skall uppföras för en kostnad, som byggnadsstyrelsen uppskattar till 30 000 kronor.

4 a och b. De under dessa punkter upptagna yrkandena framställdes även i anslagsäskandena för innevarande budgetår (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 13 under 8). Beträffande renoveringsarbetena framhåller högskolestyrelsen, att dessa äro synnerligen behövliga icke minst med hänsyn till svårigheterna att anskaffa personal för förläggningen.

5 a. Förslaget motiveras med att det visat sig allt svårare att anställa och behålla en kontorist vid Garpenberg, så länge familjebostad icke kan tillhandahållas. Möjlighet finnes nu att i samband med pågående renoveringsarbeten å herrgården inreda en bostad om kök och två rum i västra flygelbyggnadens nedre våning. Dessa inredningsarbeten beräknas kosta 15 000 kronor.

5 b. Förvaringsboden avses för maskiner och redskap, vilka användas för undervisningen i skoglig arbetslära vid Garpenberg. Kostnaderna för boden beräknas till 4 000 kronor.

Departementschefen.

Såsom framgår av det föregående begärde högskolestyrelsen medel till uppförande av en biblioteksbyggnad även i anslagsäskandena för innevarande budgetår. Vid den prövning av frågan, som då skedde, uttalade jag bland annat, att densamma var av sådan angelägenhetsgrad att en snar lösning krävdes. Med hänsyn till nödvändigheten av att inskränka den statliga investeringsverksamheten ansåg jag mig dock icke för det dåvarande kun-

na tillstyrka någon medelsanvisning för ändamålet. De skäl, som föranledde mig till nyssnämnda uttalande rörande behovet av ifrågavarande byggnad, ha visserligen alltjämt samma styrka. Då emellertid det ekonomiska läget kräver en begränsning av den statliga investeringsverksamheten jämväl under nästa budgetår, anser jag mig även i år förhindrad att tillstyrka ifrågavarande byggnadsföretag. Ej heller kan jag förorda, att medel skola äskas till ett växthus för avdelningen för skogsbotanik.

Av de föreslagna arbetena i högskolans huvudbyggnad anser jag mig nu endast kunna tillstyrka anordnandet av ett forskningslaboratorium m. m. för avdelningen för skogszoologi. Då jag icke har något att erinra mot de härför beräknade kostnaderna, torde för detta ändamål böra äskas det föreslagna beloppet å 38 200 kronor. Vidare synes det ofrånkomligt att anvisa 5 000 kronor till arvode för de ritningar, som uppgjorts rörande nyssnämnda arbeten. Vad slutligen angår högskolestyrelsens förslag i fråga om förläggningarna vid Malingsbo och Garpenberg kan jag tillstyrka desamma utom såvitt angår renoveringsarbetena vid förstnämnda förläggning. Sistnämnda arbeten synas enligt min mening tills vidare kunna anstå utan alltför stor olägenhet. Kostnadsberäkningarna rörande de av mig förordade åtgärderna vid förläggningarna torde böra godtagas. För ifrågavarande ändamål böra följaktligen avses (18 500 + 15 000 + 4 000 =) 37 500 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle till byggnadsarbeten vid skogshögskolan behöva anvisas ett investeringsanslag å (38 200 + 5 000 + 37 500 =) 80 700 kronor för budgetåret 1951/52.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid skogshögskolan* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 80 700 kronor.

Statens utlåningsfonder.

[9] **Statens lånefond för hästavelns befrämjande.** Vid 1947 års riksdag beslöts inrättande av ifrågavarande fond (prop. nr 14; r. skr. nr 72) genom sammanslagning av statens hästavelsfond, lånefonden för inköp av ädla avelsston, lånefonden för inköp av avelshingstar av ardennerras och lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras samt genom tillskott från stuteriväsendets fond. Samtidigt bestämdes att fonden skulle ha ett kapital av 7 000 000 kronor. Bestämmelser för låneverksamheten äro meddelade i kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 395) angående lån från statens lånefond för hästavelns befrämjande med däri genom kungörelserna nr 649/1948, nr 22/1949, nr 158/1949 och nr 82/1950 gjorda ändringar.

Enligt riksdagens medgivande må ur fonden under budgetåret 1950/51 tagas i anspråk till lån för inköp av varmblodiga avelsston 350 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 225 000 kro-

nor, för inköp av nordsvenska avelsston 125 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ardennerras 400 000 kronor samt för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmaterial m. m. 250 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1950) uttalar, att det icke synes erforderligt att något kapitaltillskott anvisas till fonden för budgetåret 1951/52. Enligt styrelsens mening behöver icke heller någon ändring göras beträffande de belopp, vilka må tagas i anspråk för lån till olika ändamål.

I detta sammanhang torde jag även få anmäla en framställning den 10 oktober 1950 från *Hushållningssällskapens förbund.* I denna hemställer förbundet, bland annat, att nu gällande amorteringstid å fem år för lån från ifrågavarande fond skall förlängas till åtta år, såvitt avser lån för inköp av avelshingstar av nordsvensk ras och ardennerras. Förlängningen föreslås skola gälla även beträffande utestående lån. Till stöd för förslaget anför förbundet i huvudsak, att de nuvarande bekymmersamma förhållandena för landets hästavel nödvändiggöra ytterligare stödåtgärder från det allmännas sida. Särskilt måste möjligheterna för en tillfredsställande rekrytering av det starkt reducerade draghästbeståndet uppmärksammas. För hingsthållare och hingstföreningar har nämligen det minskade antalet betäckningar inneburit ett avsevärt ekonomiskt avbräck. För många har det uppstått betydande svårigheter att enligt fastställd plan återbetala de lån, varmed hingstinköpen finansierats. Då hingsthållningen numera i stor omfattning omhänderhas av hingstföreningar och dessa äro mycket känsliga för ekonomiska bakslag, anser förbundet det framstå såsom i hög grad betydelsefullt för landets hästavel, att dessa föreningar ej bryta samman utan hjälpas över de nuvarande svårigheterna. Enligt förbundet kan detta ske i icke ringa mån genom att amorteringstiden för hingstlånen förlänges.

Över förbundets framställning har *lantbruksstyrelsen* avgivit remissutlåtande den 2 november 1950. Däri tillstyrker styrelsen förslaget på i huvudsak samma skäl, som förbundet anfört.

Departementschefen.

Såsom lantbruksstyrelsen anfört torde nytt kapital icke behöva tillföras fonden för nästa budgetår. Jag delar även styrelsens uppfattning, att någon ändring icke bör ske beträffande utlåningen från fonden. De lånebelopp, vilka fastställts för innevarande budgetår, torde sålunda böra bibehållas oförändrade för nästa budgetår. Vad slutligen angår förslaget att förlänga amorteringstiden för lån avseende inköp av avelshingstar av nordsvensk ras och ardennerras, finner jag detsamma väl motiverat. Jag vill därför i likhet med lantbruksstyrelsen tillstyrka detsamma. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de författningsändringar, som vid bifall härtill bliva erforderliga.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att ur statens lånefond för hästavelns befrämjande må under budgetåret 1951/52 tagas i anspråk till lån för inköp av varmblodiga avelsston 350 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 225 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 125 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ardennerras 400 000 kronor samt för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmaterial m. m. 250 000 kronor.

[10] **Jordbrukets lagerhusfond.** Vid 1950 års riksdag (prop. nr 73; r. skr. nr 187) beslöts, att frukt- och potatislagerhusfonden samt spannmålslagerhusfonden från och med den 1 juli 1950 skulle sammanslås till en fond, benämnd jordbrukets lagerhusfond. Tillika medgav riksdagen, att vid utgången av budgetåret 1949/50 disponibla kapitalmedel under förstnämnda båda fonder finge användas för låneverksamheten från den nya fonden. Bestämmelser rörande lån från denna fond äro meddelade i kungörelsen den 26 maj 1950 (nr 245) angående lån från jordbrukets lagerhusfond. Såsom kapitaltillskott till fonden anvisade riksdagen ett investeringsanslag å 2 500 000 kronor för budgetåret 1950/51.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1950) hemställer, att för nästa budgetår ett investeringsanslag å 5 000 000 kronor skall anvisas till fonden. Till stöd för sin framställning anför styrelsen följande.

Enligt meddelande från statskontoret uppgick den 1 juli 1950 den disponibla kapitaltillgången å spannmålslagerhusfonden (inberäknat det för budgetåret 1950/51 till jordbrukets lagerhusfond anvisade anslaget å 2 500 000 kronor) till 2 791 000 kronor och å frukt- och potatislagerhusfonden till 1 987 000 kronor, eller tillhopa 4 778 000 kronor. Under budgetåren 1950/51 och 1951/52 beräknas dessutom inflyta amorteringar till fonden med 144 000 kronor respektive 184 000 kronor. Utan ytterligare medelsanvisning till den nya fonden skulle sålunda under nämnda båda budgetår ett belopp av i runt tal (4 778 000 + 144 000 + 184 000 =) 5 106 000 kronor stå till förfogande för utlåning.

Emellertid föreligga hos Kungl. Maj:t tvenne av lantbruksstyrelsen tillstyrkta, ännu icke avgjorda låneansökningar å sammanlagt 2 069 800 kronor. Därjämte finnas hos styrelsen för beredning tre låneansökningar avseende ett sammanlagt belopp å 746 200 kronor. Därest nämnda låneansökningar å tillhopa 2 816 000 kronor komma att beviljas, skulle för utlåning under budgetåren 1950/51 och 1951/52 återstå ett belopp av (5 106 000 — 2 816 000 =) 2 290 000 kronor.

Enligt från Svenska lantmännens riksförbund inhämtade uppgifter planeras för tiden intill den 1 juli 1952 hos tio centralföreningar byggande av icke mindre än sammanlagt 21 uppsamlings- eller centrallagerhusbyggnader för spannmål, för vilkas utförande lån ur fonden torde komma att begäras. Den beräknade sammanlagda kostnaden för dessa projekterade lagerhus uppgår i runt tal till 7 500 000 kronor, varav omkring 1 000 000 kronor för maskinell utrustning. Därjämte planeras under samma tid två uppsamlings- och centrallagerhus för frukt och köksväxter i Västerås och Ursholt för en uppskattad sammanlagd kostnad av 1 700 000 kronor. För den sålunda pla-

nerade byggnadsverksamheten skulle lån från fonden kunna utgå med i runt tal 7 650 000 kronor. Då behållningen å fonden emellertid kan beräknas medgiva endast en utlåning på 2 290 000 kronor, skulle ett kapitaltillskott på i runt tal 5 000 000 kronor vara erforderligt.

Det aktuella stora lånebehovet för spannmålslagerhus är helt beroende av den genom arbetsförhållandena framtvingade allt allmännare skördetröskningen, som förutsätter effektiva lagrings- och torkningsanläggningar. För vegetabilier med hög vattenhalt — frukt, köksväxter och potatis — äro ändamålsenliga lagerlokaler nödvändiga om konsumenterna under så stor del av året som möjligt skola kunna förses med erforderliga färskvaror, lämpligt sorterade och förpackade.

Lantbruksstyrelsen framhåller slutligen, att det begärda kapitaltillskottet till fonden beräknats under förutsättning av att de planerade lagerhusen komma till utförande före den 1 juli 1952. Skulle genom en fortsatt byggnadsreglering den planerade byggnadsverksamheten på ifrågavarande område komma att inskränkas, torde enligt styrelsen tillskottet kunna nedskäras i motsvarande grad.

Jag torde i detta sammanhang få erinra om att Kungl. Maj:t den 25 augusti och den 20 oktober 1950 bifallit förenämnda, av lantbruksstyrelsen tillstyrkta båda ansökningar.

Departementschefen.

Såsom framgår av det föregående kunna betydande anspråk på lån från ifrågavarande fond väntas under nästa budgetår. Till största delen avse dessa lagrings- och torkningsanläggningar för spannmål. Till följd av byggnadsregleringen torde emellertid endast en del av de företag, vilka lantbruksstyrelsen räknat med, kunna utföras under nästa budgetår. Härigenom minskas behovet av lån från fonden avsevärt. Då hänsyn vidare bör tagas till att den statliga investeringsverksamheten bör hållas tillbaka även under nästkommande budgetår, kan det av lantbruksstyrelsen begärda kapitaltillskottet begränsas i betydande mån. För att lån i skälig omfattning skola kunna lämnas från fonden torde emellertid en viss förstärkning av densamma vara erforderlig. För min del föreslår jag, att fonden för budgetåret 1951/52 skall tillföras ett kapitaltillskott å 1 500 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag även få upptaga fråga om viss ändring av gällande bestämmelser för lån från förevarande fond. Frågan har aktualiserats av en ansökning av Aktiebolaget Gotlands-Frys om lån till uppförande av en fryshusanläggning i Visby, avsedd för lagring av fisk och trädgårdsprodukter. Ifrågavarande bolag har bildats av Visby stad, länets hushållningssällskap, vissa jordbrukarorganisationer samt ett stort antal enskilda fiskare och odlare m. fl. Genom beslut den 24 november 1950 har Kungl. Maj:t från anslaget till lån till främjande av beredning och avsättning av fisk beviljat bolaget ett lån till anläggningen, i den mån den avser lagring av fisk. Däremot har bolaget icke erhållit något lån till den del anläggningen avser lagring av trädgårdsprodukter. Enligt bestämmelserna i nyssnämnda kungörelse (nr 245/1950) angående lån från jordbrukets lagerhusfond kan nämligen lån erhållas endast av ekonomisk förening, som

har karaktären av sammanslutning mellan odlare av det slags produkter, varom i det särskilda fallet är fråga. Denna begränsning av de låneberättigades krets synes emellertid vara alltför snäv. Det kan stundom — såsom i föreliggande fall — vara önskvärt att lämna lån från fonden även till odlare, som sammanslutit sig i annan form än föreningsform. Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde därför ifrågavarande bestämmelse böra ändras i sådan riktning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderlig författningsändring och närmare utforma denna. Vad slutligen angår förenämnda ansökning torde jag få ånyo anmäla densamma för Kungl. Maj:t, sedan riksdagen fattat beslut i ärendet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordbrukets lagerhusfond* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

[11] **Jordbrukets maskinlånefond.** Vid 1938 års riksdag (prop. nr 217; r. skr. nr 275) beslöts inrättande av jordbrukets maskinlånefond. Nu gällande bestämmelser rörande lån från fonden återfinnas i kungörelsen den 26 juni 1948 (nr 380) angående lån från jordbrukets maskinlånefond m. m., ändrad genom kungörelsen nr 159/1949. Såsom kapitaltillskott till fonden ha för budgetåren 1938/39—1941/42 och 1944/45—1950/51 anvisats anslag å tillhopa 29 330 000 kronor, varav för vartdera budgetåret 1949/50 och 1950/51 5 000 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1950) hemställer, att ett anslag å 1 000 000 kronor skall anvisas för nästa budgetår såsom kapitaltillskott till fonden. Till stöd för framställningen anför styrelsen i huvudsak följande.

Enligt uppgift från statskontoret uppgick den till utlåning disponibla kapitaltillgången å fonden den 1 juli 1950 till i runt tal 7 300 000 kronor. Under budgetåren 1950/51 och 1951/52 beräknas dessutom inflyta amorteringar till fonden med 3 200 000 kronor respektive 3 700 000 kronor. Under den hittills förflutna delen av innevarande budgetår ha lån beviljats från fonden med sammanlagt 3 030 000 kronor. Till förfogande för ifrågavarande låneverksamhet under återstående del av budgetåret 1950/51 torde alltså finnas ett belopp av (7 300 000 + 3 200 000 — 3 030 000 =) 7 470 000 kronor. Av sistnämnda belopp torde cirka 3 000 000 kronor kunna beräknas kvarstå såsom reservation till budgetåret 1951/52. Utan ytterligare medelsanvisning till fonden skulle således (3 000 000 + 3 700 000 =) 6 700 000 kronor stå till förfogande för utlåning under sistnämnda budgetår. Lantbruksstyrelsen finner emellertid angeläget, att utlåningen från fonden under budgetåret 1951/52 kan ske i samma utsträckning som för närvarande. Ett kapitaltillskott till fonden på 1 000 000 kronor synes därför erforderligt.

Vidare upplyser lantbruksstyrelsen i sin framställning, att Östergötlands och Örebro läns hushållningssällskap i skrivelser till styrelsen på närmare anförda skäl hemställt om åtgärder för att få till stånd en sänkning av räntesatsen för lån från ifrågavarande fond. För sin del finner styrelsen, att frågan om en bättre anpassning av räntesatsen för dessa lån till det all-

männa ränteläget är värd beaktande. Då emellertid fonden ingår bland statens utlåningsfonder, för vilka normalränta fastställes för varje budgetår, anser styrelsen frågan om en räntesänkning för maskinlånen kunna upptagas endast om en allmän översyn av räntan på lån från samtliga statens utlåningsfonder skulle befinnas motiverad.

Jag torde här även få anmäla en skrivelse den 9 oktober 1950 från *Hushållningssällskapens förbund.* I skrivelsen hemställer förbundet, bland annat, att gällande räntesats för lån ur ifrågavarande fond skall göras mera rörlig och bättre anpassas efter det allmänna ränteläget.

Departementschefen.

Vad först angår frågan om ändring av räntesatsen för lån från förevarande fond torde, såsom lantbruksstyrelsen framhållit, en sådan åtgärd kunna vidtagas endast i samband med en allmän översyn av räntan på lån från samtliga statens utlåningsfonder. Med hänsyn bland annat till den förändring, som det allmänna ränteläget numera undergått, torde emellertid en dylik översyn icke vara aktuell.

Beträffande medelsanvisningen till fonden ansluter jag mig till lantbruksstyrelsens förslag. Jag förordar sålunda, att fonden för sin verksamhet under nästa budgetår skall erhålla ett kapitaltillskott å 1 000 000 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordbrukets maskinlånefond* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

[12] **Kronotorparnas inventarielånefond.** Vid 1943 års riksdag (prop. nr 138; r.skr. nr 303) beslöts inrättande av kronotorparnas inventarielånefond. Bestämmelser rörande utlåning från fonden äro meddelade i kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 532) angående upplåtelse av kronotorp, ändrad genom kungörelserna nr 653/1945 och nr 336/1950, kungörelsen den 20 juni 1947 (nr 267) angående upplåtelse av norrländska fjällägenheter m. m., ändrad genom kungörelserna nr 353/1948 och nr 337/1950, samt kungörelsen den 2 juni 1950 (nr 339) med vissa bestämmelser rörande äldre kronolägenheter. Lånen utbetalas numera av domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen. Till fonden anvisades för budgetåret 1945/46 ett anslag av 50 000 kronor och för vartdera budgetåret 1949/50 och 1950/51 ett anslag av 80 000 kronor. Av anslagen ha 150 000 kronor avsetts för den av domänstyrelsen och 60 000 kronor för den av lantbruksstyrelsen bedrivna låneverksamheten.

Domänstyrelsen (skr. 31/8 1950) hemställer, att för den av styrelsen bedrivna låneverksamheten skall anvisas ett kapitaltillskott å 50 000 kronor till fonden för nästa budgetår. Styrelsen upplyser, att den hittills beviljat lån från fonden å tillhopa 90 000 kronor. Den 1 juli 1951 beräknas omkring 4 500 kronor ha återbetalats å dessa lån. En behållning föreligger

sålunda å de medel, vilka ställts till styrelsens förfogande. Emellertid räknar styrelsen med en väsentlig ökning av långivningen på grund av den höjning av maximibeloppet för lån och den utvidgning av de låneberättigades krets, som genomfördes vid 1950 års riksdag (se nyssnämnda kungörelser nr 336/1950, § 23, och nr 339/1950, § 12). Den totala långivningen under återstående del av innevarande budgetår och under nästa budgetår är dock svår att förutse. På grund härav och med beaktande av nyssnämnda anslagsbehållning beräknar styrelsen att fonden, såvitt gäller styrelsens låneverksamhet, behöver tillföras förslagsvis 50 000 kronor för budgetåret 1951/52.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1950) anför, att den icke beviljat något inventarielån under budgetåret 1949/50. För sin del anser styrelsen något kapitaltillskott icke behövas för nästa budgetår.

Departementschefen.

Lantbruksstyrelsens och domänstyrelsens bedömningar av medelsbehovet ha icke givit mig anledning till någon erinran. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kronotorparnas inventarielånefond* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

[13] **Statens avdikningslånefond.** Gällande villkor för lån från statens avdikningslånefond äro meddelade i kungörelsen den 30 juni 1939 (nr 432), ändrad genom kungörelserna nr 348/1945, 185/1948 och 343/1948. Jämlikt riksdagens beslut har det högsta belopp, vartill lån ur fonden årligen fått beviljas, för vart och ett av budgetåren 1939/40—1941/42 uppgått till 2 800 000 kronor. Därefter har utlåningens storlek bestämts för ett vart av budgetåren 1942/43—1944/45 till högst 3 000 000 kronor, för budgetåren 1945/46—1947/48 till högst respektive 3 500 000, 3 300 000 och 4 000 000 kronor, för vartdera budgetåret 1948/49 och 1949/50 till högst 3 500 000 kronor samt för budgetåret 1950/51 till högst 4 000 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1950) hemställer, att beloppet för utlåning från avdikningslånefonden under budgetåret 1951/52 skall bestämmas till högst 5 000 000 kronor samt att såsom kapitaltillskott till fonden skall anvisas ett anslag å 1 000 000 kronor. Styrelsen anför härvid i huvudsak följande.

Under budgetåret 1949/50 ha lån från fonden beviljats till 279 företag med sammanlagt 3 040 780 kronor. Vid utgången av samma budgetår funnos hos styrelsen inneliggande ansökningar om lån från fonden representerande ett av torrläggnings- och lantbruksnämnderna tillstyrkt lånebelopp av omkring 5 500 000 kronor. Med hänsyn till prisstegringar och med hänsyn till att lånekvoten i flera fall torde räknats för låg synes beloppet böra uppräknas med 1 000 000 till 6 500 000 kronor. Under innevarande budgetår beräknas — utöver i det följande omförmälda ansökning om lån till Tämnarens sänkningsföretag år 1946 — ansökningar om lån inkomma å ett sammanlagt belopp av omkring 3 800 000 kronor.

Såsom lantbruksstyrelsen närmare utvecklat vid behandlingen av statens avdikningsanslag är det angeläget, att anhopningen av i brist på medel oavgjorda ärenden rörande bidrag och lån till torrläggningsföretag minskas. Det årliga sammanlagda beloppet för utlåning från avdikningslånefonden synes i huvudsak böra bestämmas så, att erforderliga lån kunna beviljas de företag, som tilldelas bidrag från statens avdikningsanslag. Med hänsyn till att styrelsen för budgetåret 1951/52 föreslagit en sammanlagd bidragstilldelning från nämnda anslag med 5 000 000 kronor torde det sammanlagda belopp, intill vilket lån från avdikningslånefonden under nämnda budgetår må beviljas, bestämmas till 5 000 000 kronor.

Vad beträffar utbetalningarna från fonden under budgetåret 1951/52 synas desamma böra beräknas till en summa icke överstigande 4 500 000 kronor. Fondens behållning, som vid ingången av innevarande budgetår utgjorde omkring 3 200 000 kronor, kan vid ingången av budgetåret 1951/52 uppskattas till omkring 2 000 000 kronor. Härtill kommer kapitalåterbäring under sistnämnda budgetår med omkring 2 300 000 kronor. Det under budgetåret 1951/52 för utbetalning av lån disponibla beloppet kan således beräknas till omkring 4 300 000 kronor, vilket belopp icke täcker utbetalningsbehovet. Med hänsyn härtill synes fonden böra tillföras — inbegripet reserv av lämplig storlek — ett kapitaltillskott å 1 000 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har — såsom angivits vid behandlingen av statens avdikningsanslag — under hand erfarit, att ansökning om bidrag och lån till Tämnarens sänkningsföretag år 1946 kommer att inlämnas till styrelsen inom den närmaste tiden. Därest lån beviljas till företagets utförande, synes det icke böra inräknas i nyss föreslagen lånetilldelning å 5 000 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen hemställer slutligen tillika, att Kungl. Maj:t skall hos riksdagen göra framställning om bemyndigande att under tiden 1 juli 1951—30 juni 1952 medgiva anstånd med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond.

Departementschefen.

I annat sammanhang (IX ht punkt 134) har jag förordat, att bidragstilldelningen från avdikningsanslaget för nästa budgetår skall fastställas till 3 000 000 kronor. Med hänsyn till det beräknade lånebehovet under nästa budgetår torde den summa, intill vilken lån under nästa budgetår må beviljas från avdikningslånefonden, böra bestämmas till högst 4 000 000 kronor. Vid en utlåning av denna storlek synes fonden icke behöva tillföras något kapitaltillskott för nästa budgetår.

Vad angår den av lantbruksstyrelsen berörda frågan om bidrag och lån till Tämnarens sänkningsföretag år 1946 samt därmed sammanhängande spörsmål torde jag få erinra om mitt uttalande under nyssnämnda anslagspunkt, att eventuellt bidrag till företaget bör inräknas i den årliga bidragstilldelningen från avdikningsanslaget. Samma princip bör gälla beträffande lån från ifrågavarande fond.

Alltsedan år 1933 har Kungl. Maj:t årligen av riksdagen erhållit bemyndigande att medgiva anstånd med återbetalning av lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond. Sådant bemyndigande har varje gång meddelats för nästföljande budgetår. Även i fortsättningen torde svårig-

heter kunna uppstå för återbetalning av dylika lån. Nytt bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva betalningsanstånd synes därför böra utverkas. Eftersom man torde böra räkna med att behovet av att i särskilda fall medgiva sådant anstånd kommer att bli stadigvarande, synes det önskvärt att bemyndigandet ej blir tidsbegränsat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

a) att under budgetåret 1951/52 må beviljas lån från statens avdikningslånefond å tillhopa högst 4 000 000 kronor;

b) att Kungl. Maj:t må, för att bereda erforderligt rådrum åt i trångmål varande intressenter i torrläggningsföretag, efter prövning av föreliggande särskilda omständigheter medgiva anstånd med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond.

[14] **Bevattningslånefonden.** Vid 1942 års riksdag (prop. nr 141; r. skr. nr 220) beslöts inrättande av en statlig lånefond, benämnd bevattningslånefonden. Från denna skulle lån kunna beviljas till utförande av anläggning för konstgjord bevattning inom jordbruket och trädgårdsskötseln. Närmare bestämmelser för ifrågavarande låneverksamhet finnas i kungörelsen den 5 juni 1942 (nr 543) angående lån från bevattningslånefonden med däri genom kungörelsen nr 403/1944 gjorda ändringar. Såsom kapital för fonden har å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisats ett reservationsanslag av 500 000 kronor. Enligt medgivande av 1950 års riksdag må anslaget jämväl under budgetåret 1950/51 användas för avsett ändamål.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1950) hemställer, att nyssnämnda anslag skall få disponeras även under budgetåret 1951/52. Härvid anför styrelsen, att fonden anlitats i jämförelsevis ringa utsträckning. Under budgetåret 1949/50 beviljades sålunda endast ett lån å 9 000 kronor. Lånemöjligheterna böra dock stå öppna även under nästa budgetår. Vid innevarande budgetårs ingång var behållningen å fonden omkring 390 000 kronor. Detta beräknas vara tillräckligt för att tillgodose lånebehovet under såväl innevarande som nästa budgetår. Styrelsen anser därför, att ytterligare kapitaltillskott till fonden för närvarande är obehövligt.

Departementschefen.

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag, att möjligheterna till lån från ifrågavarande fond böra stå öppna även under nästa budgetår. Jag delar jämväl styrelsens uppfattning, att något kapitaltillskott till fonden på grund härav icke behövs. Med hänsyn till det anförda förordar jag, att det för budgetåret 1941/42 anvisade anslaget till fonden skall få användas även under nästkommande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till Bevattningslånefonden må under budgetåret 1951/52 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[15] **Fiskerilånefonden.** Fonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilånefonden) inrättades enligt beslut av 1891 års riksdag. Nu gällande bestämmelser för lån ur fonden återfinnas i kungörelsen nr 112/1932, ändrad genom kungörelserna nr 313/1948 och nr 160/1949.

Från fonden utlämnas genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting låneunderstöd för anskaffande av fiskebåtar, motorer eller annan maskinell utrustning för sådana båtar, fiskredskap samt för forsling av fisk avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre transportmedel, vidare för anläggande av smärre inrättningar för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter samt för utförande av fiskodling.

Enligt beslut av 1949 års riksdag må av Kungl. Maj:t årligen disponeras ett belopp av 2 000 000 kronor såsom lån från ifrågavarande fond.

Såsom kapitaltillskott till fonden har senast å kapitalbudgeten för budgetåret 1950/51 anvisats ett investeringsanslag å 1 250 000 kronor.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök (skr. 16/8 1950) hemställer dels att det belopp, som årligen må disponeras av Kungl. Maj:t för utlämnande av lån från fiskerilånefonden, skall tills vidare från och med budgetåret 1951/52 höjas till 2 500 000 kronor, dels att till nämnda fond skall för samma budgetår anvisas ett investeringsanslag å 1 475 000 kronor. Till motivering för sina förslag anför styrelsen i huvudsak följande.

Ansökningar om lån ur fonden av natur att böra bifallas ha under budgetåren 1945/46—1949/50 inkommit till nedanstående belopp:

Budgetår	Kronor
1945/46	1 489 285
1946/47	1 230 735
1947/48	1 968 300
1948/49	2 055 950
1949/50	2 572 800

Av denna sammanställning framgår, att anspråken på fonden under de senare åren starkt stegrats. Under de tre senaste budgetåren ha anspråken icke heller kunnat tillfredsställas. Särskilt under budgetåret 1949/50 har det till förfogande stående beloppet visat sig vara i hög grad otillräckligt. Det kan sålunda framhållas, att ansökningar om låneunderstöd hos en enda låneförmedlare, nämligen Göteborgs och Bohus läns landsting, under år 1949 uppgingo till ett belopp av över 2 500 000 kronor, alltså omkring 500 000 kronor mer än det belopp, som stod till förfogande för hela landet. Trots att nämnda landsting till följd av en hårdhänt gallring av ansökningarna begränsade sina lånekrav till 1 478 000 kronor, ansåg fiskeristyrelsen sig på grund av den knappa medelstillgången icke till fullo kunna bevilja ens detta belopp. Även i övrigt måste låneansökningarna beskäras mycket hårt. Fiskeristyrelsen vill därför förorda, att det belopp, som får disponeras ur fonden, höjes åtminstone till 2 500 000 kronor.

Enligt vad statskontoret under hand uppgivit kan — om ej nytt kapitaltillskott tillföres fonden — för budgetåret 1951/52 omkring 1 025 000 kronor beräknas vara disponibla för utlåning. För att tillåta en utlåning av 2 500 000 kronor fordras alltså för nämnda budgetår ett tillskott av 1 475 000 kronor.

Departementschefen.

Jag kan icke heller i år tillstyrka någon höjning av gränsen för utlåning från fonden. Det belopp, som Kungl. Maj:t årligen må disponera för lån, bör följaktligen tills vidare bibehållas vid 2 000 000 kronor. Vid sådant förhållande torde ett kapitaltillskott till fonden å 1 000 000 kronor vara tillräckligt. Jag föreslår alltså, att ett investeringsanslag å detta belopp skall anvisas för ändamålet. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fiskerilånefonden* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

[16] **Hemslöjdslånefonden.** Ifrågavarande lånefond inrättades vid 1928 års riksdag för utlämnande av lån till hushållningssällskap, vilka i sin tur skulle lämna förlagslån för anskaffande av för textiltillverkning avsett svenskt material, företrädesvis av lin och ull. Genom beslut av 1940 års lagtima riksdag (prop. nr 132; r. skr. nr 171) medgavs, att lån för anläggande av lin- och hampberedningsanstalter finge beviljas från hemslöjdslånefonden. Bestämmelser rörande lån från ifrågavarande fond äro meddelade i kungörelsen den 21 juni 1940 (nr 605) angående lån från hemslöjdslånefonden med däri genom kungörelserna nr 952/1940, 152/1942 och 161/1949 gjorda ändringar. Såsom kapital till fonden ha för budgetåren 1940/41—1945/46 anvisats sammanlagt 9 700 000 kronor. För budgetåren 1946/47—1950/51 har något kapitaltillskott till fonden icke anvisats. Enligt medgivande av 1950 års riksdag må det för budgetåret 1945/46 anvisade anslaget jämväl under budgetåret 1950/51 användas för avsett ändamål.

Lantbruksstyrelsen och *kommerskollegium* (skr. 28/8 1950) uttala, att det icke synes erforderligt att något kapitaltillskott anvisas till fonden för nästa budgetår. Ämbetsverken anföra härvid, att enligt uppgift från statskontoret fondens disponibla kapitalmedel den 1 juli 1950 uppgingo till i runt tal 1 861 000 kronor. Oavsett amorteringar för hampberedningslån beräknas amorteringar inflyta med 2 300 000 kronor för budgetåret 1950/51 och med 360 000 kronor för budgetåret 1951/52. Med hänsyn till de små låneanspråk, som kunna förväntas, anse ämbetsverken fondens kapitaltillgångar tillräckliga för att tillgodose dessa anspråk.

Departementschefen.

Möjlighet synes böra finnas att fullfölja ifrågavarande låneverksamhet även under budgetåret 1951/52. Enligt vad i ärendet upplysts synes nytt kapitaltillskott till fonden icke behövas, därest det för budgetåret 1945/46 anvisade anslaget får användas även under nästa budgetår. Med hänsyn här-

till förordar jag, att omförmälda anslag får disponeras under ytterligare ett budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1945/46 anvisade investeringsanslaget till Hemslöjdslånefonden må under budgetåret 1951/52 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Fonden för låneunderstöd.

[17] **Lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantmanna- och lanthushållsskolor.** Under denna anslagsrubrik anvisade 1947 års riksdag ett investeringsanslag å 1 000 000 kronor för budgetåret 1947/48. Genom beslut den 29 juni 1950 har Kungl. Maj:t medgivit, att anslaget må under budgetåret 1950/51 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1950) anför, att någon medelsanvisning under anslaget icke erfordras för nästa budgetår, under förutsättning att nyssnämnda anslag även då får disponeras för avsett ändamål. Styrelsen upplyser, att endast en skola sökt och beviljats lån från anslaget med 200 000 kronor.

Departementschefen.

Såsom framgår av det föregående torde någon medelsanvisning under anslaget icke erfordras för nästa budgetår. Detta förutsätter emellertid, att det för budgetåret 1947/48 anvisade anslaget får disponeras även under budgetåret 1951/52. Jag förordar därför att riksdagens medgivande härtill skall inhämtas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget till Lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantmanna- och lanthushållsskolor må under budgetåret 1951/52 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[18] **Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.** För innevarande budgetår har för detta ändamål anvisats ett investeringsanslag å 1 000 000 kronor. Bestämmelser rörande anslagets användning äro meddelade i kungörelsen den 11 maj 1934 (nr 138) angående lån av statsmedel för främjande av beredning, förvaring och avsättning av fisk, ändrad genom kungörelsen nr 314/1948.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök (skr. 16/8 1950) hemställer, att för ifrågavarande ändamål skall anvisas ett investeringsanslag å 1 500 000 kronor för nästa budgetår. Härvid anför styrelsen följande.

För budgetåret 1949/50 stodo sammanlagt 1 641 000 kronor till förfogande. Härav disponerades 421 000 kronor, varför vid ingången av innevarande budgetår behållningen å anslaget utgjorde 1 219 000 kronor. Det må

emellertid framhållas, att under budgetåret 1949/50 inkommit låneansökningar till ett sammanlagt belopp av betydligt över 1 000 000 kronor, vilka ansökningar ännu äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Den skenbart stora behållningen beror därför till väsentlig del på en viss eftersläpning i fråga om lånebevillningen.

Såsom tidigare vid flera tillfällen framhållits föreligger för närvarande ett trängande behov av flera kyl- och fryshus, vilket måste tillgodoses, om landet skall kunna konkurrera på exportmarknaden. Även i övrigt behöver fiskeriindustrien utbyggas för att möta de svårigheter beträffande avsättningen, som allt mer börjat göra sig gällande. Fiskeristyrelsen anser det därför vara nödvändigt, att anslaget ökas till åtminstone 1 500 000 kronor.

Departementschefen.

Jag finner väl de skäl, som fiskeristyrelsen anfört för en höjning av anslaget, i och för sig bärande. På grund av byggnadsregleringen torde det emellertid icke bliva möjligt att under nästa regleringsår uppföra nya fryshus i den omfattning, som fiskeristyrelsen synes ha förutsatt. Med hänsyn härtill och till nödvändigheten att begränsa den statliga investeringsverksamheten torde anslaget för nästa budgetår icke behöva uppföras med högre belopp än 1 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Diverse kapitalfonder.

[19] **Arrendeegnahemsfonden.** Vid 1934 års riksdag (prop. nr 268; r. skr. nr 349) beslöts inrättande av arrendeegnahemsfonden. I fonden ingå staten tillhöriga fastigheter, vilka upplåtas såsom arrendeegnahem till enskilda jordbrukare eller såsom föreningsarrendejordbruk till sambruksföreningar med rätt för arrendator att inlösa den upplåtna fastigheten. För upplåtelse gälla bestämmelserna i kungörelsen den 11 juni 1948 (nr 366) angående den statliga jordbruksegnahemslåneverksamheten med däri genom kungörelsen nr 191/1949 gjord ändring. Lantbruksorganisationens inköp och försäljningar av ifrågavarande fastigheter ske över jordfonden. Såsom kapitaltillskott till arrendeegnahemsfonden ha för budgetåren 1934/35—1943/44 anvisats anslag av tillhopa 12 200 000 kronor. För budgetåren 1944/45—1950/51 har icke anvisats något kapitaltillskott till fonden.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1950) meddelar, att fondens disponibla behållning den 30 juni 1950 utgjorde omkring 1 356 000 kronor. Med hänsyn till storleken av tillgängliga medel anser styrelsen att något kapitaltillskott till fonden icke erfordras för budgetåret 1951/52. Däremot hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t skall föreslå riksdagen medgiva, att det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget må jämväl under budgetåret 1951/52 få användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Departementschefen.

Då behållningen å det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget torde vara tillräcklig för verksamhetens bedrivande även under nästa budgetår, förordar jag, att anslaget får disponeras under ytterligare ett budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget till Arrendeegnahemsfonden må under budgetåret 1951/52 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[20] **Statens reproduktionsanstalts fond: Utökad maskinell utrustning.** För innevarande budgetår ha å kapitalbudgeten under rubriken Statens reproduktionsanstalts fond anvisats dels 181 000 kronor till utökad maskinell utrustning, dels ock 5 000 kronor till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.

Med överlämnande av en framställning från statens reproduktionsanstalt och en promemoria från statskontorets tryckerikonsulent hemställer *lantmäteristyrelsen* (skr. 4/10 1950), att för nästa budgetår skall anvisas dels ett investeringsanslag av 157 000 kronor till utökad maskinell utrustning vid reproduktionsanstalten, dels ett investeringanslag av 5 000 kronor till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten vid anstalten.

Av anslaget å 157 000 kronor avses 17 000 kronor för inköp av en ny bokföringsmaskin av märket Underwood eller Remington. Förslaget motiveras med att den nuvarande maskinen, som inköptes år 1944, numera ej fungerar till belåtenhet. Direkta räknefel ha sålunda förekommit vid flera tillfällen. Härtill kommer att den ofta är ur funktion på grund av maskinfel. Av tidigare anvisade investeringsanslag disponerar anstalten 28 850 kronor för anskaffande av en boktrycksautomat av tyskt och en sättmaskin av amerikanskt fabrikat. Det har emellertid visat sig omöjligt att förvärva de ursprungligen avsedda maskinerna. Med hänsyn härtill föreslås, att i stället en licenstillverkad svensk boktrycksautomat och en sättmaskin av märket »Monotype» Super Castor skola inköpas. Merkostnaderna härför belöpa sig å 20 000 kronor. Återstående 120 000 kronor avses för inköp av en offsetpress av märket Roland Ultra RU IV och format 78 × 107 centimeter i stället för en år 1935 anskaffad press. Den sistnämnda är nämligen numera mycket försliten och fyller icke de krav, som måste ställas på en modern offsetpress. Den föreslagna maskinen besitter 50 procent större kapacitet än den gamla. Slutligen framhålles, att de ifrågasatta nyanskaffningarna syfta till en rationalisering i och för ökning av anstaltens leveranskapacitet. Då fråga är om utbyte av gamla maskiner mot nya, uppstå icke några utrymmesproblem.

Statskontorets tryckerikonsulent anför i förenämnda promemoria, att nyanskaffningarna utan tvivel innebära en modernisering av anstaltens maskinpark. De böra därför enligt hans mening äga rum.

Departementschefen.

Samtliga de nyanskaffningar, som föreslagits i ärendet, synas vara av behovet påkallade. De torde härjämte komma att medföra en icke oväsentlig rationalisering av driften vid reproduktionsanstalten. Jag förordar därför, att erforderliga medel skola anvisas för ändamålet. Mot de verkställda kostnadsberäkningarna, vilka sluta å tillhopa 157 000 kronor, har jag intet att erinra. Likaså tillstyrker jag, att ett anslag å 5 000 kronor skall anvisas till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten vid anstalten. Jag hemställer alltså under förevarande punkt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att till *Statens reproduktionsanstalts fond: Utökad maskinell utrustning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 157 000 kronor.

[21] **Statens reproduktionsanstalts fond: Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.** Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens reproduktionsanstalts fond: Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Hanns Otto Düselius

BILAGA 31 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

HANDELSDEPARTEMENTET.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson, anmäler härefter under handelsdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1951/52 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1] **Utbyggnad av flygtekniska försöksanstalten.**

Till en supersonisk vindtunnelanläggning vid flygtekniska försöksanstalten är för innevarande budgetår anvisat — förutom anslag å driftbudgeten — ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor. Beredningen av frågan om medelsbehovet för ändamålet för nästa budgetår är ännu icke avslutad, varför anslaget för närvarande bör uppföras med allenast beräknat belopp. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utbyggnad av flygtekniska försöksanstalten* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 4 340 000 kronor.

[2] **Ombyggnadsarbeten vid statens hantverksinstitut.**

Till Ombyggnadsarbeten vid statens hantverksinstitut har riksdagen för budgetåret 1947/48 anvisat ett investeringsanslag av 85 000 kronor (prop. nr 153/1947 och r. skr. nr 307/1947). De ombyggnadsarbeten, som skulle möjliggöras genom detta anslag, utgjordes av ett flertal smärre omändringsarbeten. Bl. a. var avsikten att inreda åtta mindre kontorsrum i den dåvarande måleriverkstaden, medan en ny måleriverkstad skulle anordnas på annan plats inom institutets lokaler.

Styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 7/7, PM 12/8 och skr. 16/8 1950) hemställer, dels att ett outnyttjat belopp å det för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget måtte få disponeras i annan ordning än som ursprungligen avsetts, dels att för budgetåret 1951/52 anvisas ett nytt investeringsanslag för ombyggnadsarbeten av 41 000 kronor.

Styrelsen anför, att vissa av de arbeten, som planerats i samband med anvisandet av 1947/48 års anslag, ej utförts, därför att styrelsen funnit andra inredningsarbeten mer nödvändiga. Sålunda böra enligt styrelsens uppfattning fem nya konsulentrum inredas i den norra delen av verkstadsbyggnadens övre våning. Härigenom skulle den kostnadskrävande omändringen av måleriverkstaden undvikas. Vidare önskar styrelsen omdisponera vissa lokaler i samma våning till ett charkuteri och till ytterligare ett konsulentrum. Utrustning för charkuteri till ett värde av 60 000 kronor har överlämnats till institutet som gåva av Sveriges charkuteri- och slakteriidkares riksförbund. Det anses önskvärt, att denna utrustning, som till större delen redan levererats, icke står outnyttjad. Den kvarstående behållningen å anslaget uppgår enligt styrelsen till i runt tal 34 000 kronor. Kostnaderna för de föreslagna ombyggnadsarbetena beräknas till 30 000 kronor.

Styrelsen uttalar, att det föreligger behov av större och mer ändamålsenliga lokaler för den livsmedelskemiska avdelningen men att styrelsen med hänsyn bl. a. till det statsfinansiella läget velat inskränka sig till att föreslå viss komplettering av inredningen i de nuvarande lokalerna. Av det för nya ombyggnadsarbeten äskade anslaget avses sålunda större delen, 25 000 kronor, för vissa arbeten på den livsmedelskemiska avdelningen. Institutet önskar installera ett luftkonditioneringssystem för upprätthållande av mera konstant temperatur i bagerilokalerna; provningsresultaten påverkas nämligen av temperaturvariationer. Dessutom skall bl. a. ett mörkrum för stärkelsebestämningar anordnas.

Vidare bör enligt styrelsens mening ett stinkrum inredas för det allmänt kemiska laboratoriet. Kostnaden härför beräknas till 5 000 kronor. Vid institutets kurser för herr- och damfrisörer begagnas ett toalettrum som champoneringsrum, vilket rönt stark kritik. För iordningställande av ett champoneringsrum beräknas 5 000 kronor. För vissa andra mindre inredningsarbeten erfordras vidare ett belopp av 6 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i yttrande över framställningen rörande ändrad disposition av det för budgetåret 1947/48 anvisade anslaget upplyst, att sty-

relsen inom ramen för det uppgjorda projektet utarbetat förslag till vissa förbättringar, vilka under hand godkänts av institutet. Styrelsen, som icke ingått på frågan om behovet i och för sig av de önskade utrymmena, finner det uppgivna beloppet för åtgärdernas vidtagande lågt beräknat. I fråga om det för budgetåret 1951/52 äskade anslaget har styrelsen, som icke heller här tagit ställning till frågan om behovet i och för sig av de föreslagna ombyggnadsarbetena, icke funnit något att erinra. Dock anses de uppgivna kostnaderna lågt beräknade.

Departementschefen.

Det av hantverksinstitutets styrelse framlagda förslaget om ändrad disposition av det för budgetåret 1947/48 anvisade anslaget synes bättre tillgodose de mest angelägna ombyggnadsarbetena än den ursprungliga planen. Jag vill därför tillstyrka att kvarstående medel å anslaget — under förutsättning att riksdagen ej har något att erinra häremot — disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag. De angivna kostnaderna för arbetena ha av byggnadsstyrelsen ansetts lågt beräknade. Jag förutsätter emellertid, att omändringsarbetena erhålla sådan utformning, att den kvarstående reservationen av ca 34 000 kronor förslår till att täcka kostnaderna.

Det synes önskvärt, att hantverksinstitutet beredes möjlighet att verkställa även de ombyggnadsarbeten, för vilka ett nytt anslag begärts. Dessa arbeten torde nämligen i förhållande till sin omfattning ha relativt stor betydelse för institutets verksamhet. Jag är därför beredd att förorda, att det äskade investeringsanslaget av 41 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Enligt vad jag inhämtat är anslagsberäkningen grundad på den förutsättningen att arbetena utföras i institutets egen regi, vilket möjliggör att kostnaderna bli förhållandevis låga.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnadsarbeten vid statens hantverksinstitut* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 41 000 kronor.

[3] **Säkerhetsanstalter för sjöfarten.**

Såsom jag förut denna dag anfört vid anmälan av de frågor, som röra regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, punkt 59, torde för nästa budgetår viss del av utgifterna för säkerhetsanstalter för sjöfarten böra bestridas från anslag å kapitalbudgeten. Medelsbehovet utgör, i överensstämmelse med vad under nämnda punkt föreslagits, 515 000 kronor.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 515 000 kronor.

Statens utlåningsfonder.

[4] **Lotsverkets båtlånefond.**

Beträffande fondens tillkomst och användning hänvisar jag till 1947 års statsverksproposition, bil. 31, s. 3. Såsom kapital för fonden ha hittills anvisats belopp å sammanlagt 2 900 000 kronor. Medel ha senast tillförts fonden för budgetåret 1949/50, då ett belopp av 500 000 kronor anvisades för ändamålet (1949 års statsverksproposition, bil. 31, s. 1 och r. skr. nr 30).

I skrivelse den 6 september 1950 har *lotsstyrelsen* meddelat, att för närvarande endast ca 150 000 kronor äro odisponerade av fondens kapitaltillgångar. Under tiden till den 1 juli 1953 räknar styrelsen med att omkring 250 000 kronor komma att inflyta i amorteringar, varför det för utlåning tillgängliga beloppet fram till sistnämnda dag uppgår till i runt tal 400 000 kronor. Styrelsen framhåller, att detta belopp långt ifrån förslår till beviljande av lån för den förnyelse av båtmaterielen, som behöver äga rum inom nämnda tid, därest personalen skall ha tillgång till sjövärdiga och driftsäkra båtar. Anspråken å båtlånefonden ha på grund av flera samverkande omständigheter successivt ökat. Styrelsen hänvisar härutinnan till vad som anfördes i den skrivelse, som låg till grund för medelsanvisningen till fonden för budgetåret 1949/50, samt uttalar, att vad som där sades alltjämt äger giltighet. I nämnda skrivelse anfördes bl. a. följande.

De båtar, som tidigare nyttjades vid lotsplatserna, utgjordes i stor utsträckning av mindre, ofta öppna eller halvdäckade båtar. Att under ogynnsamma väderleksförhållanden gå till sjöss med dylika båtar innebär betydande risker. Under årens lopp ha ock under begagnande av dessa båtar inträffat flera olyckshändelser, därvid jämväl människoliv gått till spillo. Alltjämt saknas på flera lotsplatser båtar av sådan beskaffenhet, att en under alla omständigheter fullgod lotsuppassning kan upprätthållas. Under det senaste decenniet har en betydande förnyelse av handelstonnaget ägt rum. Fartygen ha utrustats med moderna nautiska hjälpmedel och blivit allt mer snabbgående, varigenom restiderna kunnat nedbringas. Samtidigt härmed ha helt naturligt större krav kommit att ställas på en snabb och effektiv lotsuppassning. Det kan icke rimligtvis begäras, att fartygen skola behöva ligga och hålla sjön i hårt väder och ej komma in i hamn av den anledning att lots i brist på tjänlig båtmateriel icke kan komma fartygen till mötes. Av nu angivna skäl har därför under senare år vid förekommande nyanskaffningar i flertalet fall visat sig erforderligt att övergå till större och mera sjövärdiga båtar än dem som tidigare nyttjats vid lotsplatserna. Denna utveckling pågår alltjämt. De nya båtarna representera sålunda som regel betydligt högre värden än de båtar som ersatts.

En omständighet, som i hög grad bidragit till det ökade medelsbehovet, är den allmänna prishöjningen. Denna har icke minst gjort sig gällande på ifrågavarande område.

Vid sidan av de personalen tillhöriga legobåtarna håller staten vid några lotsplatser egna båtar. Bland dessa senare märkas några av de allra största lotsbåtarna. Efter båtlånefondens tillkomst har det befunnits lämpligt att i ökad omfattning övergå till legobåtssystemet. Detta har i sin mån medverkat till de ökade låneanspråken utan att därför statens kostnader för båthållningen stigit.

Att märka är slutligen att båtmaterielen på grund av den höga lotsningsfrekvens, som vid många lotsplatser var rådande under krigsåren och som på flera håll alltjämt består, under senare år varit utsatt för onormal förslitning. Härtill kommer, att under krigsåren anskaffade motorer icke alltid varit av fullgod kvalitet samt att livslängden hos motorerna blivit avsevärt nedsatt genom ersättningsbränslen.

Enligt en av lotsstyrelsen företagen inventering av båtbeståndet uppgår värdet av den båtmateriel, som behöver nyanskaffas före den 1 juli 1953, till inemot 2 000 000 kronor, vilket innebär att fonden skulle behöva förstärkas med omkring 1 500 000 kronor. Styrelsen hemställer, att sistnämnda belopp måtte tillföras fonden för nästa budgetår.

Departementschefen.

På de av lotsstyrelsen anförda skälen synes det nödvändigt att tillföra lotsverkets båtlånefond ytterligare kapital. Jag anser mig dock icke för närvarande kunna tillstyrka en så stor förstärkning som den lotsstyrelsen hemställt om. Jag föreslår, att fonden för nästa budgetår tillföres ett belopp av 500 000 kronor och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lotsverkets båtlånefond* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Fonden för statens aktier.

[5] **Aktieteckning i Norrbottens järnverk aktiebolag.**

För budgetåren 1946/47 och 1947/48 har riksdagen under denna anslagsrubrik anvisat investeringsanslag av sammanlagt 55 500 000 kronor (prop. nr 302/1946, r. skr. nr 467/1946; prop. nr 267/1947, r. skr. nr 390/1947). Dessa medel jämte ytterligare ett belopp av 95 000 000 kronor, som av bolaget skulle anskaffas genom lån — för vilka staten enligt beslut av 1946 och 1947 års riksdagar skulle ställa garanti — avsågos till att täcka kostnaderna för viss utbyggnad av anläggningarna vid Norrbottens järnverk aktiebolag. För närmare kännedom om utbyggnaden torde här få hänvisas till nyssnämnda propositioner.

Styrelsen för Norrbottens järnverk aktiebolag (skr. 25/10 1950) har, med förmälan att ifrågavarande utbyggnad komme att draga större kostnad än tidigare beräknats, hemställt bl. a., att för budgetåret 1951/52 måtte anvisas ytterligare 110 000 000 kronor till aktieteckning i bolaget.

Departementschefen.

I anledning av bolagsstyrelsens framställning torde för riksdagen böra framläggas förslag om bl. a. anvisande av ett investeringsanslag till aktieteckning i bolaget. Under nuvarande förhållanden kan jag icke tillstyrka att anslaget för nästa budgetår uppföres med högre belopp än 75 000 000 kronor. Då ärendets beredning i övrigt ännu icke avslutats, är jag emeller-

tid icke nu beredd att framlägga något slutligt förslag i ärendet. Jag förordar därför, att anslaget i förslaget till riksstat för budgetåret 1951/52 uppföres allenast med ett beräknat belopp av nyssnämnda storlek.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Aktieteckning i Norrbottens järnverk aktiebolag* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 75 000 000 kronor.

Diverse kapitalfonder.

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

[6] **Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning.**

I anledning av prop. nr 181 anvisade 1950 års riksdag (skr. nr 160) till anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor. Ifrågavarande anläggning, som utföres av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, har beräknats kunna fullbordas under en tid av fyra år och för en totalkostnad av 14 700 000 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1950 hemställer *riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap*, att för nästa budgetår måtte anvisas ett investeringsanslag av 4 500 000 kronor för planenligt fortsättande utan avbrott av byggnadsarbetena på cisternanläggningen med tillhörande anordningar. Samtidigt omnämner riksnämnden, att den igångsatt en undersökning av möjligheterna att i anslutning till ifrågavarande cisternanläggning anordna ett bombskyddat lagerrum för andra varor än flytande bränslen. Först sedan denna undersökning avslutats, kunde närmare bedömas, huruvida utförandet av sagda lagerrum borde av byggnadstekniska skäl äga rum under ett tidigare eller senare skede av själva cisternanläggningens utförande och huruvida sålunda medel för ändamålet behövde disponeras under budgetåret 1951/52.

I en den 22 november 1950 dagtecknad promemoria har riksnämnden därefter anmält, att såvitt nämnden då kunde bedöma de arbeten på förenämnda lagerrum, som kunde komma att utföras under budgetåret 1951/52, icke bleve av större omfattning än att kostnaderna härför kunde bestridas av det för nämnda budgetår föreslagna anslaget.

Departementschefen.

Då det ur beredskapssynpunkt är angeläget att tillgången på fullträffsäkra cisternutrymmen för flytande drivmedel ökas, anser jag i likhet med riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, att den av nämnden påbörjade större cisternanläggningen för sådana drivmedel bör fullbordas inom den tid som tidigare beräknats. Jag förordar därför, att ett investeringsanslag av 4 500 000 kronor anvisas för ändamålet för nästa budgetår. Till frågan om anordnande i anslutning till cisternanläggningen av ett bombskyddat

lagerrum för andra varor torde ställning få tagas, sedan närmare kostnadsberäkningar framlagts.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 4 500 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Gunnel Sjölin.

BILAGA 32 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

INRIKESDEPARTEMENTET.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg, anmäler under inrikesdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar för budgetåret 1951/52 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1] **Nybyggnad för statens rättskemiska och farmacevtiska laboratorier.** Till detta ändamål har riksdagen (skr. nr 267) för budgetåret 1949/50 anvisat ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor. I samma skrivelse anhöll riksdagen härjämte om utredning — i enlighet med vad statsutskottet i memorial nr 149 anfört — rörande rättskemiska laboratoriets framtida arbetsuppgifter, möjligheterna att företaga inskränkningar och ändrad disposition av det föreliggande förslaget till nybyggnad för statens rättskemiska och farmacevtiska laboratorier m. m. Byggnadsarbetena skulle få påbörjas endast under förutsättning, att inom utredningen principiell enighet uppnåddes om att byggnaden borde komma till utförande, och att utredningen framlagt närmare förslag i detta hänseende.

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 3 juni 1949 givna bemyndigande tillkallade jag samma dag fem sakkunniga för att inom departementet biträda med den av riksdagen begärda utredningen. De sakkunniga — som med skrivelse den 29 december 1949 överlämnat betänkande med förslag rörande

statens rättskemiska laboratoriums framtida arbetsuppgifter m. m. — föreslogo enhälligt, att ingen ändring skulle ske i arten eller omfattningen av rättskemiska laboratoriets arbetsuppgifter, samt att nybyggnaden skulle uppföras i huvudsak enligt föreliggande ritningsförslag, varvid i byggnaden utrymmen till en yta av omkring 375 m² tills vidare skulle användas för något annat statens ändamål. Kungl. Maj:t har därefter den 3 februari 1950 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med i betänkandet framlagt förslag för en kostnad av högst 2 800 000 kronor låta uppföra ifrågavarande nybyggnad.

Byggnadsstyrelsen (skr. 4/9 1950) upplyser, att uppförandet av nybyggnaden ännu icke påbörjats. Styrelsen räknar emellertid med att arbetet därmed skall kunna igångsättas under hösten 1950 och i huvudsak färdigställas under loppet av nästa budgetår. Återstoden av det beräknade medelsbehovet bör då stå till styrelsens förfogande. Med hänsyn till att arbetet ännu icke påbörjats, är det f. n. icke möjligt att bedöma, huruvida det för byggnadsföretaget tidigare beräknade beloppet, 2 800 000 kronor, kommer att bliva tillräckligt. Styrelsen räknar emellertid tills vidare med att så skall vara fallet. Skulle det framdeles, då arbetet fortskridit så långt, att de slutliga kostnaderna kunna överblickas, visa sig, att detta belopp icke förslår, ämnar styrelsen anmäla det härutöver erforderliga medelsbehovet.

Styrelsen hemställer, att för ändamålet för budgetåret 1951/52 anvisas ett investeringsanslag av 1 800 000 kronor.

Departementschefen.

Uppförandet av den beslutade nybyggnaden för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier har enligt vad jag under hand inhämtat påbörjats under hösten 1950, och arbetet beräknas kunna i huvudsak slutföras under loppet av budgetåret 1951/52. Jag förordar därför, att för ändamålet erforderliga återstående medel anvisas för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 800 000 kronor.

[2] **Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 9 830 000 kronor.

Frågan om anslag för nästa budgetår är ännu icke färdigberedd. Med hänsyn härtill torde anslag för ändamålet i riksstatsförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med 10 500 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 10 500 000 kronor.

[3] **Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skol- och yrkeshem i Vänersborg.** Under denna rubrik anvisades för budgetåret 1949/50 under statens allmänna fastighetsfond ett investeringsanslag av 67 000 kronor (prop. 131/1949, r. skr. 184/1949). Från anslaget skulle bestridas kostnaderna för omläggning av värmesystemet i skolhemmet, 45 000 kronor, samt vissa smärre ombyggnads- och reparationsarbeten — bl. a. nyinredning av elevmatsal samt vissa målningsarbeten m. m. — 22 000 kronor. Beträffande innebörden av åtgärderna i sistnämnda hänseende torde få hänvisas till propositionen s. 15 ff.

I skrivelse den 10 oktober 1950 har *byggnadsstyrelsen* föreslagit en viss utökning av byggnadsprogrammet för hemmet. Styrelsen anför i huvudsak.

På grund av värmeledningens dåliga skick har denna utdömts av brandmyndigheterna, varför det visat sig nödvändigt att under hösten 1950 lägga om värmesystemet.

Den 14 juni 1949 uppdrog byggnadsstyrelsen åt länsarkitektkontoret i Vänersborg att utarbeta erforderliga entreprenadhandlingar. Sedan styrelsen för skolhemmet föreslagit viss ytterligare ombyggnad, anmodades länsarkitektkontoret att i samråd med skolhemmets styrelse uppgöra förslaget i anslutning härtill. Med skrivelse den 15 juni 1950 har länsarkitektkontoret avgivit åsyftade förslag, vilket tillstyrkts av skolöverstyrelsen, under framhållande av nödvändigheten av förslagets snabba förverkligande.

Förslaget innebär, förutom omläggning av värmesystemet, i stort sett följande.

I källaren inrättas personalbad, varjämte elevernas toalett- och badavdelning moderniseras. Tvättstugan moderniseras och förses med maskinell utrustning. I våningarna ombygges och moderniseras diskrummet. Matsalens väggar och tak klädas med fiberplattor. Glasvägg uppsättes mot vävsalen. Rummen 18 och 19 ombyggas till skolsal och rummen 110 och 111 uppdelas till syrum och isoleringsrum resp. två mindre sovrum. Även vissa andra rum renoveras grundligt och förses med erforderlig skåpinredning. I övrigt utföras en del mindre reparationer jämte ommålning. I hela byggnaden omläggas samtliga äldre elektriska ledningar, i samband varmed även övriga delar av elanläggningen moderniseras.

Kostnaden för dessa arbeten beräknas uppgå till 80 000 kronor, varav 17 000 kronor för rörledningsarbeten, 43 000 kronor för byggnadsarbeten, 10 000 kronor för den elektriska installationen samt 10 000 kronor för arvoden och oförutsett. Då för vissa av arbetena tidigare anvisats 22 000 kronor, erfordras ytterligare (80 000 — 22 000) 58 000 kronor.

Departementschefen.

Förslaget om utvidgning av byggnadsprogrammet för statens skol- och yrkeshem i Vänersborg grundar sig på i huvudsak följande skäl. Hemmet har tidigare låtit utföra tvättning vid en privat tvättinrättning i Vänersborg.

Denna inrättning har numera slutat sin verksamhet och andra möjligheter att få tvätt utförd i staden finnas ej. Hemmets tvättstuga bör därför moderniseras och förses med maskinell utrustning. Kostnaderna beräknas till 10 000 kronor. Vidare har diskrummet befunnits otillfredsställande och ansetts böra repareras med största skyndsamhet. Med hänsyn härtill har Kungl. Maj:t, på särskild framställning av skolöverstyrelsen, genom beslut den 3 november 1950 medgivit, att av det anvisade anslaget å 67 000 kronor 3 300 kronor finge användas för detta ändamål. Vid brandsyn den 26 januari 1949 ha de elektriska ledningarna i hemmet blivit utdömda. Omläggning av desamma samt vissa andra elektriska arbeten äro därför påkallade. Kostnaderna uppskattas till 9 000 kronor. För skåpinredning i en slöjdsal beräknas 1 000 kronor samt för förflyttning av skolsal m. m. 21 000 kronor. Ändring av elevernas toalettavdelning samt ordnande av personalbad, vilka anordningar delvis utökats i förhållande till det ursprungliga förslaget, beräknas draga 27 000 kronor.

I övrigt ha kostnaderna för reparations- och omläggningsarbeten uppskattats till 45 000 kronor för omläggning av värmesystemet, 7 700 kronor för nyinredning av elevmatsal samt 1 000 kronor för vissa målningsarbeten och inrättande av förrådsutrymme till två slöjdrum.

Sammanlagt skulle kostnaderna enligt dessa beräkningar sålunda uppgå till (10 000 + 3 300 + 9 000 + 1 000 + 21 000 + 27 000 + 45 000 + 7 700 + 1 000) 125 000 kronor. Då tidigare anvisats 67 000 kronor, skulle alltså erfordras ytterligare (125 000 — 67 000) 58 000 kronor.

För egen del anser jag mig kunna i stort sett ansluta mig till de nu framlagda förslagen. Den förordade förflyttningen av en skolsal m. m., kostnadsberäknad till 21 000 kronor, torde dock tills vidare böra anstå. Kostnadsökningen skulle härigenom begränsas till (58 000 — 21 000) 37 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skol- och yrkeshem i Vänersborg* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 37 000 kronor.

[4] **Utbyggande av karolinska sjukhuset.** Till detta ändamål ha för budgetåren 1943/44—1950/51 anvisats sammanlagt 7 396 000 kronor, varav för innevarande budgetår 571 000 kronor. Då frågan om anslag för nästa budgetår för motsvarande ändamål ännu icke är färdigberedd, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utbyggande av karolinska sjukhuset* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 2 300 000 kronor.

[5] **Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala.** Anslag till byggnadsarbeten vid akademiska sjukhuset i Uppsala ha tidigare anvisats under olika rubriker. För innevarande budgetår ha medel icke upptagits för några så-

dana arbeten. Frågan om anslag för nästa budgetår är ännu icke färdigberedd. Med hänsyn härtill torde anslag för ändamålet i riksstatsförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med 900 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1951/52 beräkna ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

[6] **Vissa skyddsrumsanläggningar.** Under denna rubrik har å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1950/51 under statens allmänna fastighetsfond anvisats ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor, varav 3 000 000 för skyddsrum till länsstyrelserna och 3 000 000 för en särskild skyddsrumsanläggning.

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 30/8 1950) hemställer, att 3 450 000 kronor måtte anvisas till länsstyrelsernas skyddsrum och 8 000 000 kronor för en särskild skyddsrumsanläggning.

Med hänsyn till ärendets natur bör en redogörelse för de upptagna frågornas innebörd icke lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar böra i stället meddelas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Frågan om medelsanvisning till anordnande av skyddsrum för länsstyrelserna har tagits upp i annat sammanhang. För den av civilförsvarsstyrelsen åsyftade särskilda skyddsrumsanläggningen tillstyrker jag, att för nästa budgetår 6 500 000 kronor anvisas under förevarande anslagsrubrik. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa skyddsrumsanläggningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 6 500 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd.

[7] **Lån till utländska läkare för viss efterutbildning.** Å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisades under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor för detta ändamål. Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 31/1950 framlagt förslag medgav riksdagen (skr. nr 50), att återstående medel av anslaget finge disponeras jämväl under budgetåret 1950/51.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) upplyser, att av beviljade lån under budgetåren 1947/48, 1948/49 och 1949/50 utbetalats resp. 22 445, 60 847 och 25 547 kronor samt återbetalats resp. 850, 2 817 och 8 602 kronor. Den 1 juli 1950 uppgick således de utestående lånens belopp till sammanlagt

96 570 kronor. Enär av redan beviljade lån vissa ej alls, andra endast delvis tagits i anspråk av låntagarna och då nya låneansökningar kunna tänkas bliva aktulla, torde anslaget böra stå till förfogande även efter utgången av innevarande budgetår.

Å anslaget kvarstående medel synas tillräckliga för att bestrida kostnaderna för låneverksamheten under budgetåret 1951/52. Styrelsen föreslår därför, att dessa medel överföras till ett formellt anslag om 100 kronor.

Departementschefen.

Mot medicinalstyrelsens förslag har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till utländska läkare för viss efterutbildning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

[8] **Lån till vissa utländska läkare.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 180 000 kronor (prop. nr 134/1950; riksdagens skr. nr 210).

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) räknar med att ifrågavarande anslag, som avsetts för låneverksamhet beträffande hit överförda österrikiska läkare, kommer att tagas i anspråk endast till en mindre del under innevarande budgetår. Styrelsen anmäler, att, såvitt nu kan bedömas, behov av ytterligare anslag till berörda ändamål för budgetåret 1951/52 icke synes föreligga.

Departementschefen.

Såsom jag framhållit i årets statsverksproposition (XI, p. 139) har mellan österrikiska och svenska regeringarna den 31 oktober 1950 träffats avtal om överförande till Sverige av högst 100 österrikiska läkare. Läkare med försörjningsplikt mot egen familj eller andra närstående skall därvid av statsmedel kunna efter behovsprövning erhålla visst lånetillskott om högst 6 000 kronor för år, därav en tredjedel utan återbetalningsskyldighet. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget om 180 000 kronor avsåg sålunda endast en del av låneverksamheten.

Läkarna ha ännu icke anlänt till Sverige, och tidpunkten för deras slutliga ankomst kan icke nu med säkerhet bestämmas. Då åtminstone två grupper eller cirka hälften beräknas ankomma hit under innevarande budgetår, böra emellertid medel för att fortsätta låneverksamheten anvisas för budgetåret 1951/52. Jag uppskattar kostnaderna härför till i runt tal 100 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till vissa utländska läkare* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

[9] **Lån till svenska diakonsällskapet för anordnande av ett epileptikerhem m. m.** I *skrivelse den 30 juni 1949* har styrelsen för svenska diakonsällskapet hemställt om ett statsbidrag å 990 000 kronor för uppförande av ett nytt epileptikerhem samt renovering av en undersökningsavdelning för epileptiker. Styrelsen anför bl. a.

Svenska diakonsällskapet har alltsedan år 1901 bedrivit epileptikervård. Fr. o. m. år 1905 förlades verksamheten till egendomen Stora Sköndal i Stockholm, där ett nytt epileptikerhem uppfördes samma år. Sällskapets epileptikervård har sedermera väsentligen ökat. Diakonsällskapet äger numera sex olika epileptikerhem med sammanlagt 208 vårdplatser samt en klinik, på vilken manliga patienter även från övriga vårdhem mottagas för klinisk undersökning.

Diakonsällskapets epileptikeranstalt är den största i landet för manliga patienter. Vårdhemmen ha tillkommit genom gåvomedel från enskilda eller sammanslutningar. För nyanläggningar och ombyggnader har sällskapet anslagit cirka 902 000 kronor och för underhålls- och reparationsarbeten i runt tal 300 000 kronor. Sistnämnda kostnader ha i regel täckts av löpande medel för hemmen. Vid bedömningen av dessa kostnaders storlek bör hänsyn tagas till penningvärdets fall. Statsbidrag har icke utgått till nybyggnader. För installation av sanitär anläggning i och diverse reparationer av ett epileptikerhem, Berga-Normansgården, har emellertid statsbidrag utgått med 80 000 kronor.

Ett av vårdhemmen, det s. k. Hemmet, är i flera avseenden ålderdomligt och svårskött och torde böra utdömas som vårdhem. Detta bestyrkes av en av inspektören för sinnesslövården den 13 oktober 1948 avgiven inspektionsberättelse rörande anläggningen på Stora Sköndal. Då behovet av platser för manliga patienter synes vara tämligen konstant, har styrelsen icke ansett sig kunna minska vårdplatserna med det antal, som Hemmet innehåller, d. v. s. 33 platser. Även Bergaavdelningen företer liksom kliniken därstädes flera brister.

På grund av inträffad kristid och av andra orsaker har det icke varit möjligt att uppföra ny klinikbyggnad. Det är emellertid nu nödvändigt att anordna en tidsenlig undersökningsavdelning och klinik samt att i stället för Hemmet uppföra en ny vårdavdelning. Vidare kräves renovering av hela undersökningsavdelningen samt köks- och förrådsavdelningarna ävensom av vissa verkstäder för sysselsättningsterapien. Dessa förbättringsarbeten skulle ge flera arbetsrum och utöka nödvändiga utrymmen för sanitära behov samt fritidssysselsättning.

En ny byggnad bör uppföras, innehållande en undersökningsavdelning för 12 patienter och en vårdavdelning för 33 patienter. Vårdutrymmet på Bergaavdelningen, vilket nu är alltför knappt, skulle härigenom kunna ökas. Sammanlagda antalet platser skulle komma att öka med en.

Kostnaderna för denna nya sjukhusanläggning ha beräknats till 940 000 kronor. Erforderliga renoveringar uppskattas draga en kostnad av 200 000 kronor. Därtill komma beräknade utgifter för nyanskaffning av inventarier för Bergaavdelningen, 50 000 kronor. Sammanlagda kostnaden skulle alltså uppgå till (940 000 + 200 000 + 50 000) 1 190 000 kronor.

Diakonsällskapet har icke möjlighet att självt anskaffa erforderliga medel för sjukhusbygget. Dess epileptikervård har under de senaste fem åren

lämnat underskott. Sällskapet — som anser sig kunna bidraga med högst 200 000 kronor — är därför i behov av största möjliga anslag av allmänna medel.

Sedermera har svenska diakonsällskapet i *skrivelse den 25 oktober 1950* ändrat sin framställning så tillvida, att sällskapet hemställt om statsbidrag med 5 000 kronor för vårdplats (i enlighet med bidragen till anordnande av erkända alkoholistanstalter) eller med (5 000 × 45) 225 000 kronor samt ett räntefritt stående lån å 475 000 kronor. Härutöver erforderliga medel — 500 000 kronor — kan sällskapet självt tillskjuta.

Yttranden.

Statskontoret framhåller, att, innan ställning tagits till epileptikervårdens framtida organisation, statsbidrag till om- och nybyggnad av enskilda epileptikeranstalter bör ifrågakomma allenast i de fall och i den utsträckning sådana byggnadsåtgärder ur vårdsynpunkt äro ofrånkomliga. Därest bidrag skall lämnas, torde det böra utgå i form av ett räntefritt lån från fonden för låneunderstöd.

Byggnadsstyrelsen anser den beräknade kostnaden skälig men framför vissa erinringar rörande förslagets utformning.

Medicinalstyrelsen finner den planerade utbyggnaden och renoveringen välbehövlig i och för sig. Styrelsen anser sig dock ej kunna fatta ståndpunkt till förslaget, förrän riksdagen tagit ställning till frågan om epileptikervårdens framtida organisation.

Departementschefen.

Med undantag för statens anstalt för fallandesjuka drivas epileptikeranstalterna av landsting och enskilda sammanslutningar. I sitt betänkande om sinnesslövården (SOU 1949: 11) har 1946 års sinnesslövårdsutredning utgått från att staten framdeles skall ansvara för epileptikervården i dess helhet. Till detta förslag har jag ännu icke tagit ställning. Under rådande förhållanden torde man emellertid enligt min mening få räkna med att denna vård under åtskillig tid framåt kommer att vara organiserad som hittills.

Det antal vårdplatser, som f. n. finnes, torde i stort sett motsvara behovet. Någon minskning av platsantalet kan icke vidtagas. Svenska diakonsällskapets anstalt Hemmet å Stora Sköndal är, enligt vad jag erfarit, mindre lämplig för sitt ändamål och kommer eventuellt att utdömas av brandmyndigheterna i Stockholm. Om hemmet nedlägges, uppkommer en brist på 33 vårdplatser, vilken diakonsällskapet tänkt sig skola täckas genom uppförande av en ny byggnad. F. n. finnas endast två kliniska undersökningsavdelningar för epileptiker, nämligen en vid den statliga anstalten och en på Stora Sköndal. Den sistnämnda avdelningen har otillräckliga utrymmen och är ofullständigt utrustad, varför den ej torde kunna utnyttjas i önskvärd utsträckning. Diakonsällskapets förslag innebär, att även en modern undersökningsavdelning skulle inrymmas i den planerade byggnaden. Här-

igenom skulle vissa andra utrymmen bliva disponibla, vilket skulle möjliggöra en minskning av den nu rådande täta beläggningen på vårdsalarna i Bergaavdelningen.

Med hänsyn till sålunda föreliggande omständigheter finner jag det motiverat, att diakonsällskapet erhåller ekonomiskt bistånd till uppförande av den planerade byggnaden m. m. Hjälpen torde böra lämnas i form av dels ett räntefritt amorteringslån å 475 000 kronor, att avbetalas under 30 år — med första avbetalningen två år efter det att lånet lyftats — och dels ett stående räntefritt lån å 225 000 kronor. Såsom villkor för lånens erhållande torde böra föreskrivas, att svenska diakonsällskapet ställer säkerhet, som av Kungl. Maj:t godkännes. Vid lånen bör vidare knytas det villkoret, att desamma skola återbetalas, om verksamheten nedlägges eller icke upprätthålles på tillfredsställande sätt. Medel för lånen böra anvisas under fonden för låneunderstöd.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till svenska diakonsällskapet för anordnande av ett epileptikerhem m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet.

Eivor Hermansson.

BILAGA 33 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1951

BEREDSKAPSSTAT FÖR FÖRSVARSVÄSENDET

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1951/52 och anför därvid följande.

Enligt § 63 i regeringsformen skall varje lagtima riksdag antaga beredskapsstat för försvarsväsendet. Den för innevarande budgetår gällande beredskapsstaten (statsverkspropositionen, bilaga 32; r. skr. nr 171) upptager å driftbudgeten anslag å sammanlagt 275 miljoner kronor och å kapitalbudgeten ett anslag av 10 miljoner kronor. Driftbudgetsanslagen fördela sig med 265 miljoner kronor på fjärde huvudtiteln samt 5 miljoner kronor på envar av sjunde och tionde huvudtitlarna. Av det under fjärde huvudtiteln uppförda beloppet avses för löpande utgifter för armén, marinen och flygvapnet respektive 140, 35 och 10 miljoner kronor samt för engångsutgifter 40 miljoner kronor. Kapitalbudgetsanslaget är uppfört under fonden för förlag till statsverket och avser försvarsberedskapens stärkande i allmänhet. Anslagen ha beräknats erforderliga för att täcka kostnaderna för försvarsberedskap under en tid av tre månader.

Den försvarsberedskapsstat, som skall fastställas för budgetåret 1951/52, synes böra upptaga samma anslag som den för innevarande budgetår fastställda. I enlighet härmed upprättat förslag till beredskapsstat för budgetåret 1951/52 torde såsom *bihang* få fogas vid protokollet i ärendet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna det vid detta protokoll fogade förslaget till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1951/52.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lennart Eriksson.

Bihang.

Förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1951/52.

Driftbudgeten.

		Kronor
A. Egentliga statsutgifter:		
IV. Försvarsdepartementet	265 000 000	
VII. Finansdepartementet	5 000 000	
X. Handelsdepartementet	5 000 000	275 000 000
	Summa	**275 000 000**

Kapitalbudgeten.

	Kronor
Kapitalinvestering:	
VIII. Fonden för förlag till statsverket	**10 000 000**

Egentliga statsutgifter.

IV. Försvarsdepartementet.

		Kronor	Kronor
	C. Försvarskrafterna.		
a	Arméns löpande utgifter (Da), *förslagsvis*	140 000 000	
b	Marinens löpande utgifter (Ea), *förslagsvis*	35 000 000	
c	Flygvapnets löpande utgifter (Fa), *förslagsvis*	10 000 000	
d	Engångsutgifter (Ga), *förslagsvis*	40 000 000	225 000 000
			225 000 000
	E. Diverse.		
a	Övriga utgifter (Gb), *förslagsvis*		**40 000 000**
	Summa		**265 000 000**

VII. Finansdepartementet.

		Kronor	Kronor
a	Civila utgifter för försvarsberedskap, *förslagsvis*		**5 000 000**

Egentliga statsutgifter.

X. Handelsdepartementet.

		Kronor	Kronor
a	Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder, *förslagsvis*		5 000 000

Kapitalinvestering.

VIII. Fonden för förlag till statsverket.

		Kronor	Kronor
a	Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet, *förslagsvis*		10 000 000